

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavsrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i marginen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

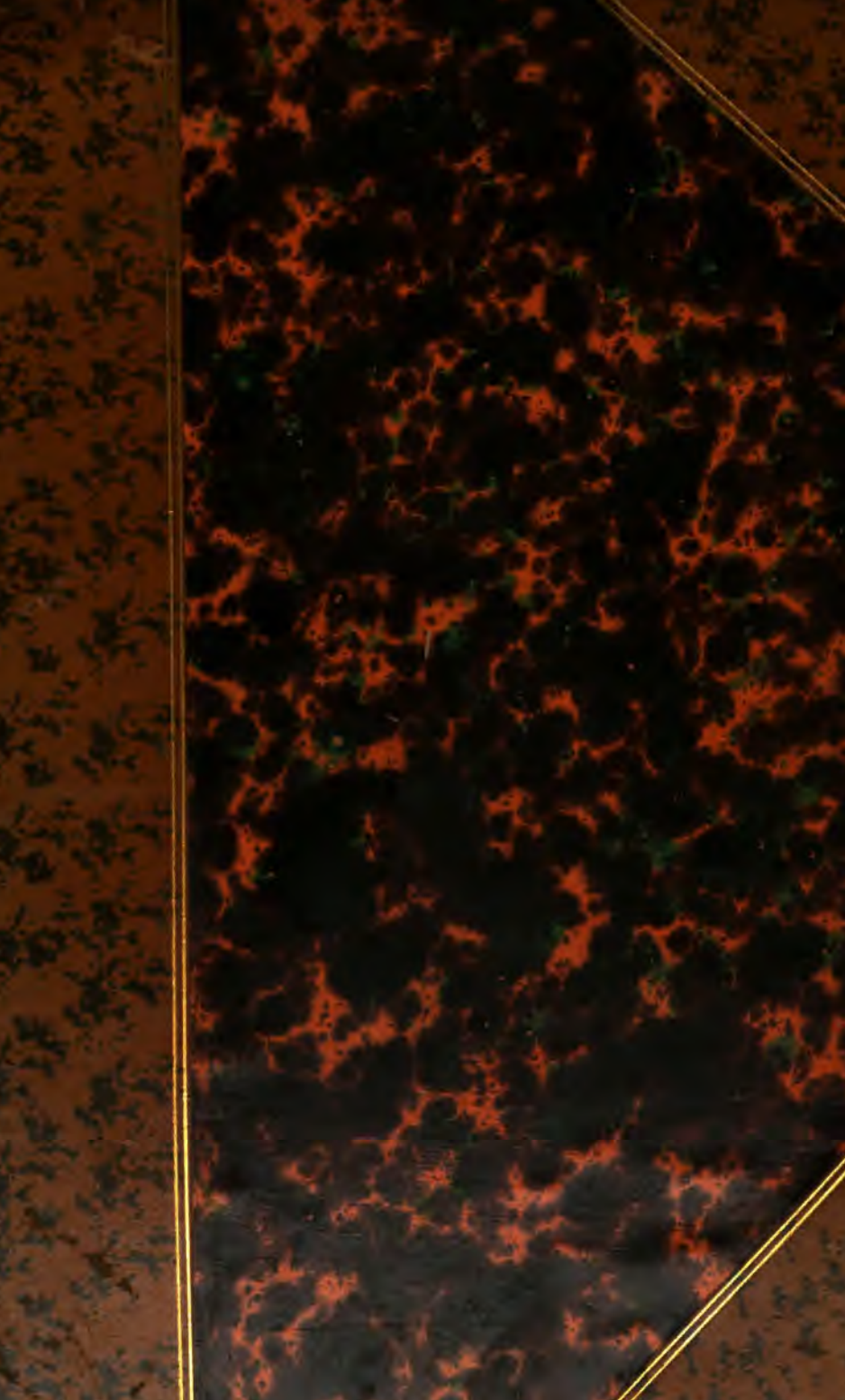
Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- **Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål**
Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- **Ikke bruk automatiske søk**
Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- **Behold henvisning**
Google-"vanmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- **Hold deg innenfor loven**
Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavsrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

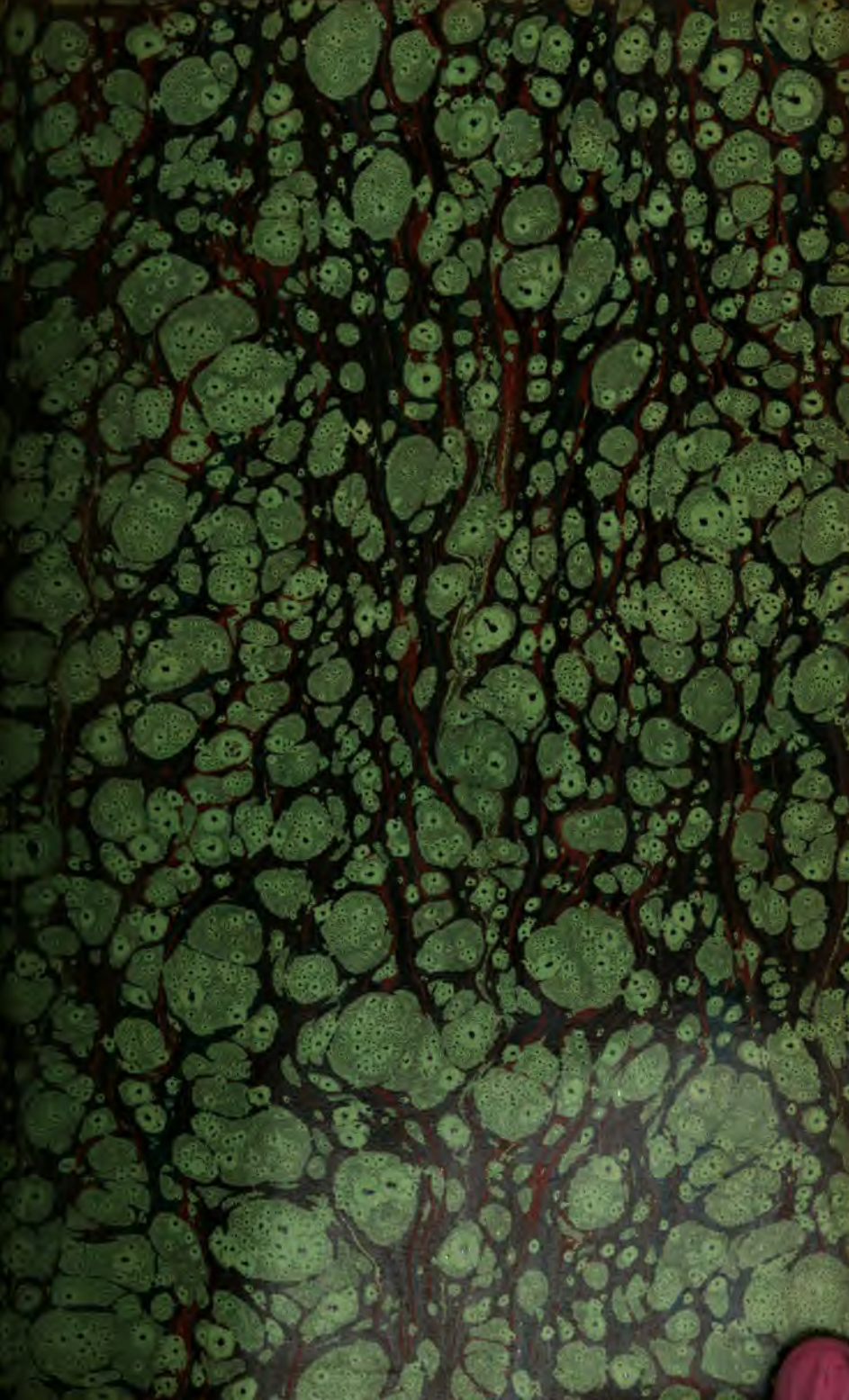
Om Google Book Search

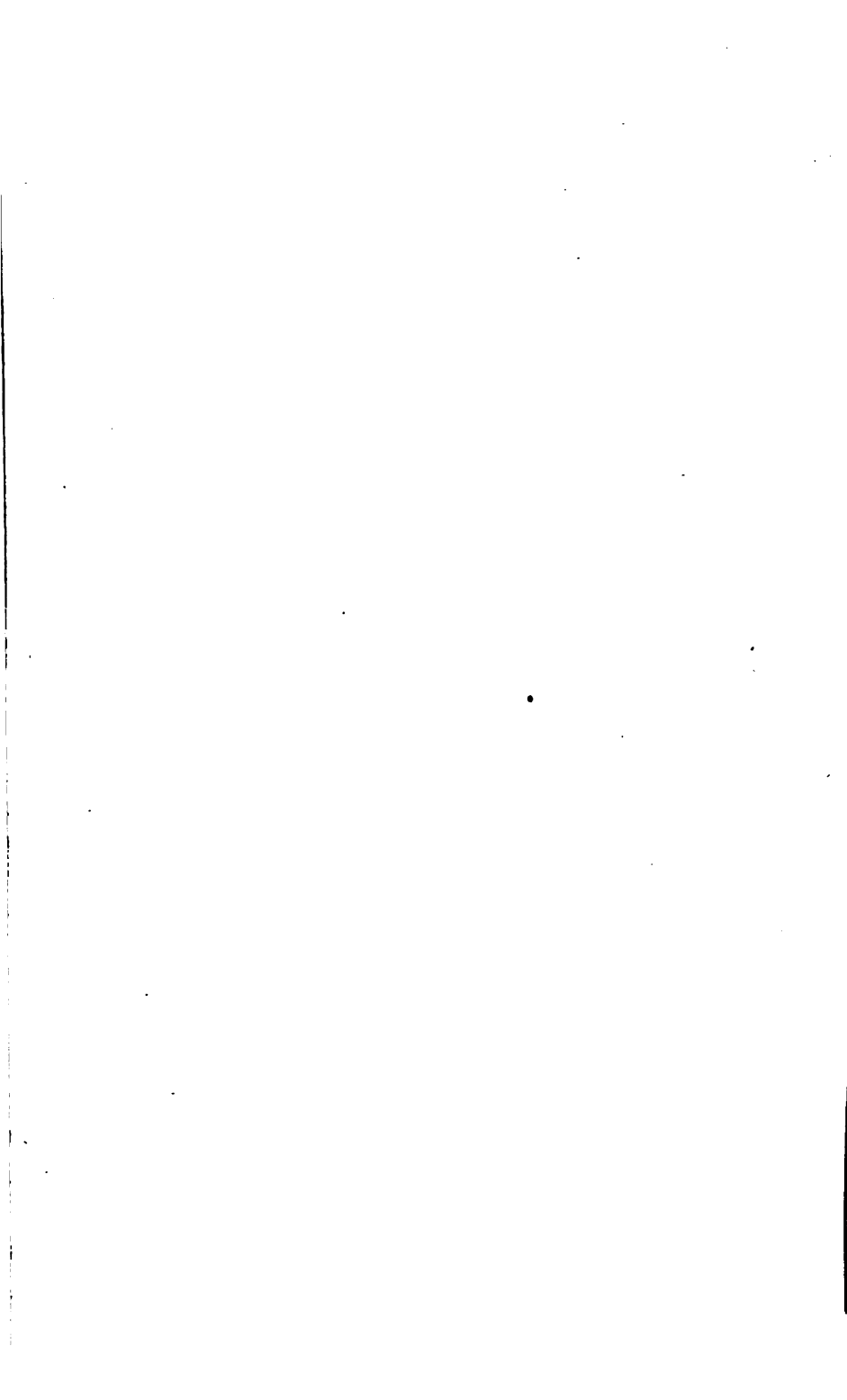
Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på <http://books.google.com/>

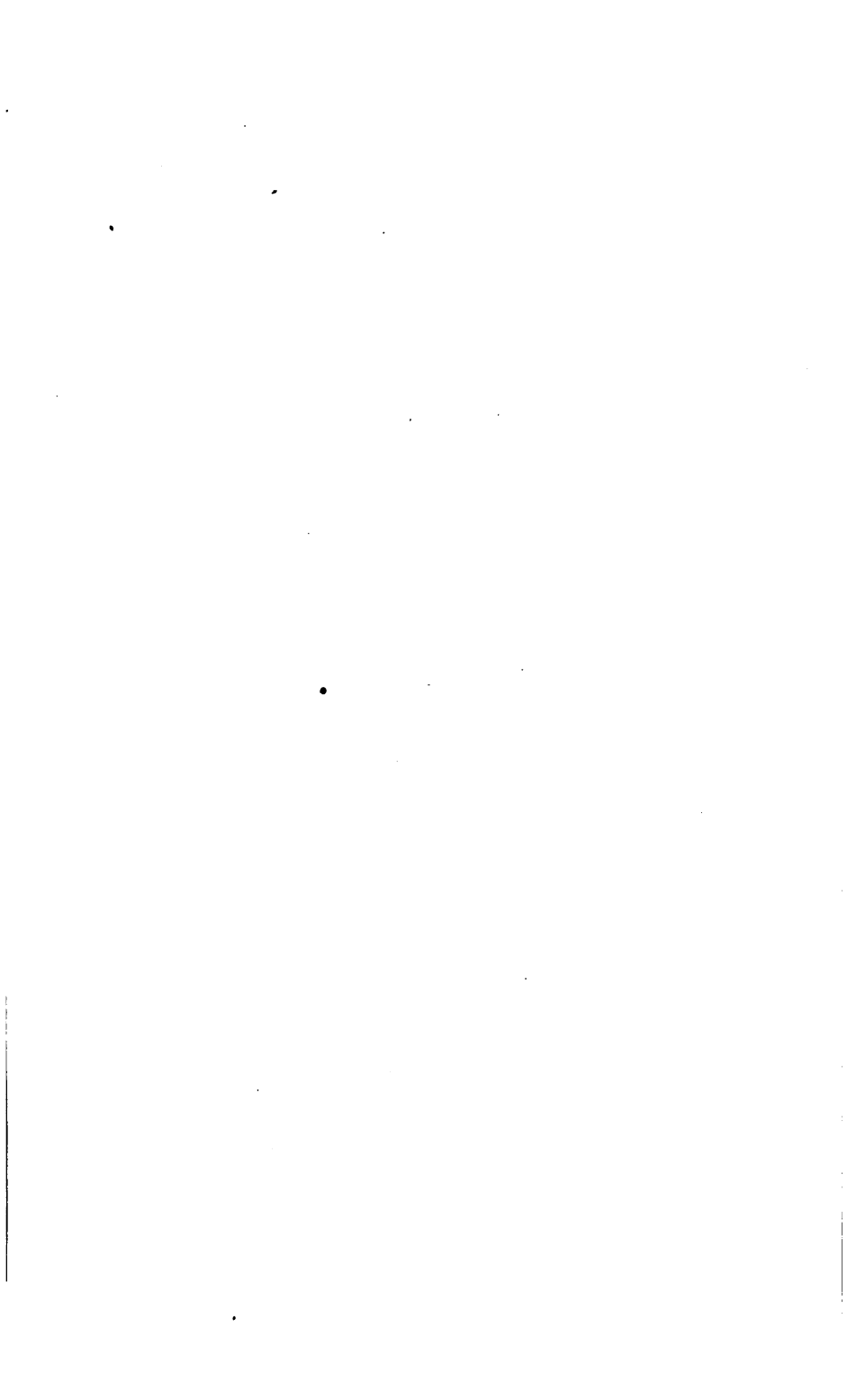

✓ 56. d. 3

27

Norske

Waldre-Eventyr

og

Folkesagn.

Norske
Guldre-Eventyr

og

Folketegn

fortalte

af

P. Chr. Asbjørnsen.

~~~~~  
Tredje Udgave.  
~~~~~

Christiania.

I Kommission hos P. F. Steensballe.

1870.

Forsfatterens Forlag.

Trykt hos Carl C. Werner & Comp.

Forord.

Da den første Samling af dette Skrift kom ud for femogtyve Aar siden, var det nødvendigt at indføre det med et Forord. Det samme gjaldt endda mere om den følgende Udgave af 1859 og 1866. Der maatte nemlig gøres Rede for Indholdets Forhold til Titelen, for Forfatterens Forhold til Samlingerne, for den Maade, hvorpaa Sagnene vare benyttede og fortalte, og for de Bidrag og den Bistand, som Benner, Belyndere og Andre havde ydet; endvidere var det nødvendigt at belyse og berigtige enkelte kritiske Bemærkninger og Udsættelser fra Udlandet, og til disse Berigtigelser at knytte nogle Antydninger til en mythologisk Undersøgelse.

I denne tredje Udgave, hvori begge tidligere Samlinger udgaa i eet Bind, er det anseet overflødig at gjentage disse tilbøielige vidtløftige Forord. For de literaturhistoriske Oplysningers Bedkommende maa der saaledes henvises til anden Udgave.

Ligeledes er her ubeladt „Sulebesøget i Præstegaarden,“ som mere indeholder Betragtninger over Sagn og Eventyr, end det egentlig fremstiller dem. Det har nemlig været og er fremdeles en af Forfatterens Indlingsplaner i Sammenhæng og større Udførelighed at behandle Emnet om Sagnenes Forekomst, Udbredning, Oprindelse, Tydning o. s. v., og han har derfor holdt det for rigtigst at lade det ovennævnte Stykke udgaa her, saameget mere som heller ikke Fremstillingen deri synes tilfredsstillende.

Forsøbrigt er den hele Samling paa ny omhyggelig gjenneføet, og i det Enkelte rettet og forbedret, uden nogen gjenemgribende Forandring i Sprogformen og Fremstillingens oprindelige Karakter. Skriftet fremtræder saaledes ogsaa nu i alt Bæsentligt i den samme Skikkelse, hvori det første Gang udkom, og hvori Publikum har faaet det kjær.

Denne Gndest, disse Skildringer af norsk Natur, Folkeliv og Folketro have vundet overalt, hvor de ere kjendte, gjør det ogsaa til en kjær Pligt for Forfatteren ved denne Leilighed atter at bringe de tidligere „nævnte og unævnte Venner og Belyndere, som have bidraget til at fremme dette Arbeide — og uden hvis velvillige Bistand det aldrig vilde blevet, hvad det nu er — sin oprigtigste og erkjendtligste Tak for trofast Medvirken og Samarbeide.“

Da man ikke alene uden Forespørgsel i Sverige har oversat andre af Forf.s Skrifter, men en Forlægger eller Oversætter i England endog har forbeholdt sig Ret til at oversætte sin Oversættelse i fremmede Sprog, saa tør det maafe ikke ansees ubilligt, naar nærværende Forf, for det Tilfælde at man skulde ville lade ogsaa dette Skrift oversætte, forbeholder sig idetmindste at blive underrettet om et saadant Foretagende.

Christiania i Oktober 1870.

P. Chr. Asbjørnsen.

Indhold.

Første Samling.

	Side
Kværnsagn 1843	1
Egebergkongen 1838	11
Matthias Skytters Historier 1838	18
Berthe Luppenhaugs (en Signetjærrings) Fortællinger 1843	26
En Aftenstund i et Proprietærkjøkken 1845	37
Huldreæt 1843	54
En Halling med Kvannerod 1845	61
Lundeættten 1845	67
En gammeldags Suleaften 1843	72
En Nat i Nordmarken 1845	84
En Aften ved Andelven 1845	102
Graverens Fortællinger 1845	108
Sutulen og Johannes Blesom 1844	124
Fra Hjelddet og Søsteren 1845	127

Anden Samling.

Høifjeldsbilleder 1848.

I. En Søndagskveld til Søsters	141
II. Mandsdyrjagt ved Ronderne	171
Plantekjørererne 1848	200
En Tiurleg i Holleia 1848	217
En Signetjærring 1848	237
En Sommernat paa Krogstoven 1848	249
Latere 1848	267

VI

En Aften i Rabogaarden 1853	297
Fra Sognefjorden 1855	315
Til Havs.	
I. Starvene fra Udbrøst 1849	337
II. Luftefolket paa Sandkæjen 1851	343
III. Natrelørdag 1851	350
IV. Paa Øsiden af Alexandria 1852	361
Ordforklaringer	379

Lyssna til den granens susning,
Vid hvars rot ditt bo er fästat.

Finsk Ordsprog.

Bättre uti hemmet smakar
Vatten ur en sko af näfver,
Än i obekanta neider
Honing, drucken ur en guldkål.

Kalevala.

Første Samling.

Kværsagn.

(1843.)

Naar Verden gaar mig imod, og det unblader den sjælden at gøre, naar dertil gives nogen Leilighed, har jeg stedse fundet mig vel ved at anvende Friluftsvandring som Dæmper for min Smule Bekymring og Uro. Hvad der denne Gang havde været i Veien, huster jeg nu ikke mere; men hvad der staar klart for min Erindring det er, at jeg en Sommereftermiddag for nogle Aar siden med Fiskestangen i Haanden vandrede op over Engene paa Østtiden af Akerselven forbi Thors-
haug og Sandaker gjennem Lillehagen til Øset ved Marisdalsvandet.

Den klare Luft, Hølugten, Blomsterduften, Vandringen, Fuglekviddet og de friske Luftninger ved Elven virkede i høj Grad oplivende paa mit Sind. Da jeg kom over Broen ved Øset, begyndte Solen at hælde mod Aasranden; snart laante den Aftenstjerne sin bedste Glans, for at de en stakket Tid kunde fryde sig ved den fremmede Pragt og speile sig i de klare Bølger; snart brød den igjennem Skyen og sendte ud en Lysstrime, som dannede gyldne Stier i de mørke Barskove hinsides Vandet. Aftenvinden førte efter den hede Dag med sig en forfriskende Duft fra Granerne, og de fjernt gjenslingende, hændende Toner af Gjøgens Aftensang stemte Sindet til Bemod. Melaniss fulgte mit Die, de udtastede Fluer, som førtes af Strømmen i Elven. Se, der sprang en gylden Fisk; Snøret for surrende af Snælven, og da jeg holdt den fast, stod Stangen bøiet som et Løndebaand; det maatte være en Orret paa tre Mærker. Nu var det ikke Tid at falde i Staver over Granduft og Gjøgegal, man kunde behøve sin
Korste Guldre-Eventyr.

Smule Landsnærværelse for at bringe Fisken i Land; thi Strømmen var strid og Fisken spræf, og jeg havde ingen Haav, saa jeg maatte give Snøre ud af Snælden og vinde ind igjen en to tre Gange, før den lod sig tvinge til at gaa, med Strømmen ind i en liden Vig, hvor den heldig blev bragt i Land og funden at være en smuk purpurpletet Fisk af den formodede Størrelse.

Jeg blev ved at fiske paa Vestkanten nedester Elven, men kun Smaaørreter snappede efter mine Fluere, og et Snes Stykker var det hele Udbytte. — Da jeg kom til Brækkelagen, var Himlen overfløet; det var allerede temmelig mørkt, kun ved Synskredsens nordvestlige Rand stod en æblegrøn Strime, som kastede et dæmpet Lys paa Sagdammens stille Flade. Jeg gik ud paa Lænsen og gjorde nogle Kast, men mit Held var ringe. Der rørte sig ikke et Luftpust; Vindene syntes gangne til Hvile, og kun mine Fluere bragte det blanke Vand til at skjælve.

En halvvoget Gut, som stod bag mig oppe i Balken, raadede til at „harve med Flødt“ — en hel Klasse Medemart, som paa Angelen stødvis drages hen over Vandfladen, — og tilbød sig at flaffe Agn. Jeg fulgte hans Raad, og Forsøget lykkedes over Forventning; thi en Orret paa et Par Mærter bed strax paa Krogen og blev ikke uden Banfælighed bragt op paa det ubekvemme Landingssted. Men dermed var det ogsaa forbi; ikke et Bid var mere at mærke, ingen Fisk krusede Vandet i den stille Dam; kun Flaggermusene, som for vimsende omkring i Luften, frembragte undertiden naar de fløj ned efter Insekterne, stittrende Ringe der bredte sig ud over den blanke Flade.

Foran mig laa Sagens Indre, klart oplyst af en luende Storstensild. Den var i fuld Gang; men dens Hjul, dens Blade og Bøgstænger syntes ikke nu at styres eller ledes ved nogen menneskelig Vilje og Haand, men ene at gaa som et Legetoi for Kværnkurrens eller Fossegrimmens Lune og usyn-

lige Lag. Dog jo, tilfaldt viste der sig ogsaa menneskelige Stikkelfer. En for med en vældig Fork ud paa Lommeret i Dammen for at bringe en Stol i Lommer-Renden, og satte den hele Flade i en bølgende Bevægelse; en Anden kom skyndsomt frem med en Dge i Haanden for at bænke Lommerstokken og kaste ud Baghunen, som bragende styrtebe ned i Dybet. Det susse og brusste, hvinede og klang derindenfra, og stundom fattedes, lig et Jøtunsværd — man skulde tro i Fægtning med Rattens Aander — et blinkende Sagblad i Bevægelse ud i Luften for at sige af Knubberne eller de ujævne Ender paa Støffene.

Nordenfra kom der ned efter Elvedraget nogle kolde Guls, som lod mig føle at jeg var vaad og træt, og jeg besluttede derfor at gaa ind og hvile mig lidt ved Ilden over i Sagstuen. Jeg raabte paa Gutten, som endnu stod nede ved Bredden, bad ham tage Fiskekurven, som jeg havde sat igjen, og følge efter over Lænsen, hvis glatte Stofke ghyngede paa Vandet og overstoulpedes for hvert Skridt jeg tog.

Ned den ene Storstien i Sagen sad en gammel graastjæget Arbeidsmand med en rød Hue ned over Ørene. Styggen af Storstienen havde skjult ham for mig før. Da han hørte, jeg ønskede at hvile og varme mig en Smule, lavede han mig frag af en Støtteknub et Sæde ved Ilden.

„Det var en lækker Fisk,“ sagde den Gamle, idet han tog den sidste Ørret jeg havde faaet, i Haanden, „og det en Halefisk; den veier mest tre Mærker; den har 3 sikkert faaet i Dammen her?“

Paa mit bekræftende Svar fortalte Manden, som lod til at være en ivrig Fisker, om hvilke store Ørreter han havde faaet paa dette Strøg for en tredive Aar siden, da han kom herud fra Gubbrandsdalen, og anstillede derhos saa hjerterørende Klager over Fiskens Aftagen og Sagflisens Tiltagen, ganske som Sir Humphry Davy i sin Salmonia.

„Fisken den tar af,“ sagde han, med en Stemme der

trængte igjennem Saglarmen, „for saadan en Guldhæte, ikke større end den der, er det rart at faa nu, men Sagflisen den tar til Aar for Aar, og En kan ikke undres over at Fisten ikke gaar ud i Elven, for lukker den paa Kjæften og skal have en Svælg rent Vand, saa faar den hele Kroen fuld af Sagflis og Muffer. Den forbømte Sagflisen! — Gud forlade mig min Synd ligevel — det er Sagen som gir os Brød, baade mig og Mine; men jeg blir saa arg, naar jeg tænker paa de svære Kolber, jeg har draget her i gamle Dage.“

Gutten var imidlertid kommen efter med Fiskekurven, men syntes at være ilde til Mode ved al den Larm og Uro, som herskede i Sagen. Forsigtigt traadte han paa Gulvbræderne, og i hans Ansigt malede sig Frygt og Ængstelse for Vandets Brusen mellem Hjulene nedenunder hans Fødder og Gulvet.

„Her er det følt at være, gi' jeg var vel hjemme,“ sagde han.

„Hører du ikke hjemme her?“ spurgte jeg.

„Hvad er du for En, hvor er du fra?“ spurgte den Gamle.

„Na, jeg er fra Gamlebyen, og saa har jeg været hos Fuldmægtigen paa Brække med et Brev for Lensmanden; men jeg er saa ræd for at gaa alene i Mørke,“ svarede Gutten, som den hele Tid havde holdt sig i Nærheden af mig.

„Stam dig saa lang en Gut du er, at syte for sligt,“ sagde den Gamle, men søiede trøstende til: „ret nu kommer Maanen op, og du faar nok Følge med den Karlen her.“

Jeg lovede den Mørkræbde Følgeskab lige til Veierbroen, og dette syntes at berolige ham noget. Imidlertid stansed Sagen, og to af Karlene gav sig i Færd med at file og skjære Sagbladene, hvilket frembragte en hvinende, til Marv og Ben gaaende Lyd, der er saa gjennemtrængende, at den om Ratten, gjennem Fosfens Sus, ikke sjælben klinger ned til Byen fra de fjerne Sage. Den syntes at virke meget ubehageligt paa den mørkræbde Guts Nerver.

„Huf, her torde jeg ikke være en Rat for meget godt,“ sagde han og stirrede omkring sig, som om han ventede at se en Røt stige op af Gulvet eller en Nisse i hver Krog.

„Ja, da har jeg været her mangen Rat,“ sagde den Gamle, „og ikke har jeg haft stort for det heller.“

„Jeg har hørt af Mor, at der skal være saa meget Troldskab og Fanteri i slige Sage og Kværnhuse,“ yttrede Gutten ængstelig.

„Jeg har ikke fornummet noget, jeg kan ikke sige det,“ sagde den Gamle. „Bandet er nok bleven slaaet af og sat paa for mig imellem, naar jeg har dormet lidt paa Sagen om Matten, og imellem har jeg hørt det har tuslet i Baghønen, men jeg har aldrig seet noget. Folk tror ikke paa sligt mere heller nu,“ vedblev han med et spørgende Blik til mig, „og derfor tør det ikke vove sig frem; Folk er for kloge og belæste nu til Dags.“

„Det kan du have Ret i,“ sagde jeg, thi jeg mærkede godt, at der laa noget skjult bag det Blik han sendte mig, og vilde hellere have ham til at fortælle gamle Historier end indlade mig paa at drøfte hans Tvivl, og den Paaastand at Oplysningen skulde være en Skræmsel for Nisser og Underjordiske. „Det kan du have Ret i paa en Maade. I gamle Dage var Folk stærkere i Troen paa al Slags Troldskab; nu lader de som de ikke tror paa det, for at synes kloge og oplyste, som du siger. I Fjeldbygderne hører man dog endnu, at de Underjordiske viser sig, tar Folk ind til sig, og sligt. Nu skal du,“ søiede jeg til for ret at faa ham paa Guld, „nu skal du bare høre en Historie, som skal være hændt ensteds, men hvor og naar det er hændt kan jeg ikke ret erindre.“

„Der var en Mand, som havde en Kværn ved en Fos, og der var ogsaa en Kværnkur. Om Manden, som Skit er paa nogle Steder, gav ham Befæling og Juleøl for at øge Melet, har jeg ikke hørt, men det er ikke rimeligt; for hver Gang han skulde male, tog Kværnkurren fat i Kværnfællen og

stansede Kværnen, saa han ikke kunde saa malet. Manden vidste godt, at det var Kværnkurren, og en Aften han stulde paa Røllen, tog han med sig en Gryde fuld med Beg og Ljære og gjorde Ild under den. Da han slap Bandet paa Kallen, gik den en Stund, men saa blev den stanset, som han ventede. Han stak og slog efter Kværnkurren nebe i Renden og omkring Kværnkallen, men det hjalp ikke. Til sidst aabnede han Døren, som gik ud til Kværnkallen og Renden, men da stod Kværnkurren midt i Døren og gabede, og Gabet var saa stort, at Undertjæsten var ved Træstelen og Overtjæsten ved Dørhjelten.

„Har du seet saa stort Gabet?“ sagde han.

Manden fór efter Beggryden, som stod og togte, slog den i Gabet paa ham og sagde: „Har du kjendt saa heft Kogende?“ Da slap Kværnkurren Kallen og slog op et forførdeligt Brøl. Siden har han hverken været seet eller hørt der, og heller ikke har han hindret Folk i at male.“ —

„Ja,“ sagde Gutten, som med en Blanding af Frygt og Nysgjerrighed havde fulgt min Fortælling, „dette har jeg rigtig hørt af Bedstemor min, og hun fortalte ogsaa en anden Historie om en Kværn. Det var oppe paa Landet, og ingen kunde saa malet der, for der var saa fuldt af Troldskab. Men saa var der en Fattigkjærring, som var saa nødig om at saa malet lidt en Kvælb, og hun bad om hun kunde saa Lov til at male der om Ratten.

„Nei, Gud bevares,“ sagde Manden som eiede Kværnen, „det gaar ikke an, at du maler der i Rat; det kommer nok til at spørge baade for dig og Kværnen da,“ sagde han. Men Kjærringen sagde, hun var saa nødig om at saa malet, for hun havde ikke et Gran Bellingmel og ingen Mad at give Børnene sine. Ja, til sidst saa fik hun Lov at gaa paa Kværnen og male om Ratten. Da hun kom did, gjorde hun Barme paa under en stor Ljæregryde, som stod der, og fik Kværnen i Gang og satte sig til at binde paa en Høse i Storstenen. Om

en Stund kom der ind et Koldfolk og hilste paa hende. „God Kveld du,“ sagde hun til Kjærringen.

„God Kveld,“ sagde Kjærringen, og hun blev stidende og blinde.

Men ret som det var, begyndte den som var kommen ind, at fare Barmen ud over Skorstenen. Kjærringen farede den sammen igjen hun.

„Hvad heder du?“ sagde den Underjordiste til Kjærringen.

„Na, jeg heber Sjæl jeg,“ sagde Kjærringen.

Det syntes hun var et rart Navn, og saa begyndte hun at fare Barmen ud over Skorstenen igjen. Og Kjærringen blev sint og begyndte at skænde og fare den sammen igjen. Dette holdt de paa med en lang Stund; men bedst det var, fik Kjærringen væltet Tjæregryden ned over den Underjordiste. Hun til at huje og strige, og saa rendte hun ud og raabte:

„Far, Far, Sjæl har brændt mig!“

„Na, har du sjæl gjort det, saa faar du sjæl ha' det,“ sagde det borte i Berget. —

„Det var godt, det ikke gif galt med den Kjærringen,“ sagde den gamle Graaskæggen. „Hun kunde gjerne have brændt op baade sig selv og Kværnen, for da jeg var hjemme, hørte jeg tale om noget slegt, som skulde hænde der i gamle Dage. Der var en Gaardmand der, som havde en Kværn, og den brandt for ham to Pinskvelde efter hverandre. Da det led til Pinstid det tredje Aar, var der Strædder hos ham og syede Helgedagsklæder.

„Skal tro hvorledes det gaar med Kværnen denne Gangen, tro det skal brænde i Nat og?“ sagde Manden.

„Det skal ikke have nogen Rød,“ sagde Strædderen, „giv mig Røglen, saa skal jeg nok passe Kværnen.“

Det syntes Manden var baade vel og bra'; og da det led paa Kvelden, fik Strædderen Røglen og gif ned i Kværnen — den var tom endda, for den var ganske nybygget, — og saa satte han sig midt paa Gulvet, tog Kridtet sit og krid-

tede en stor Ring rundt omkring sig, og rundt udenomkring den Ringen strev han Fædervor, og saa var han ikke ræd, om selve Fanden skulde komme. Da det var høgst Nattes, sløi Døren op med Et, og der kom ind saa tykt med sorte Ratter, at det brede. De var ikke sene, før de fik en Gryde paa Storstenen, og til at lægge paa under den, saa det tog til at brase og frase i Gryden, som om den var fuld af kogende Beg og Tjære.

„Haa, haa,“ tænkte Skræbderen, „er det saaledes fat,“ og ikke før havde han sagt det, før en af Rattene stød Labben bag Gryden og vilde til at vælte den.

„Scht Katte, du brænder dig!“ raabte Skræbderen.

„Scht Katte, du brænder dig!“ siger Skræbderen til mig,“ sagde Ratten til de andre Rattene, og alle sammen bort fra Storstenen til at hoppe og danse rundt om Ringen; men ret som det var, lustedes Ratten bort til Storstenen igjen og vilde skyde Gryden over Ende.

„Scht Katte, du brænder dig!“ streg Skræbderen og skræmte den fra Storstenen.

„Scht Katte, du brænder dig!“ siger Skræbderen til mig,“ sagde Ratten til de andre Rattene, og allesammen til at danse og hoppe, og ret som det var, var de borte igjen og prøvede at faa væltet Gryden.

„Scht, Katte, du brænder dig!“ streg Skræbderen og tog saa i og skræmte dem, at de for den ene over den anden bort efter Gulvet, og til at springe og danse som før.

Saa slog de Krins udenom Ringen og begyndte at danse rundt omkring den, fortere og fortere, og tilsidst gif det saa fort, at Skræbderen syntes det begyndte at gaa rundt for ham; og de gloede paa ham med slige store søle Dine, som om de vilde æde ham.

Men bedst det var, stak den Ratten, som havde været i Færd med at vælte Gryden, Labben sin indensfor Ringen, just som den havde lyst til at faa Lag i Skræbderen. Men da

Strædderen saa det, løste han paa Lælgetniven og holdt den færdig. Ret som det var, slog Ratten Labben indensfor Ringen igjen, men spint hallede Strædderen Labben af, og alle Rattene til Bøns det forreste de vandt, med Straal og med Strig, ud igjennem Døren.

Men Strædderen lagde sig i Ringen, og sov til Solen stod langt ind paa Gulvet til ham. Saa stod han op, læste igjen Bønnen og gik op paa Gaarden.

Da han kom ind i Stuen, laa baade Manden og Konen endda, for det var Pinssemorgnen.

„God Morgen,“ sagde Strædderen og gav Manden Haanden.

„God Morgen,“ sagde Manden, og han blev baade glad og forundret, da han fik se Strædderen igjen, det kan En nok vide.

„God Morgen, Mor,“ sagde Strædderen og bød Kjærringen Haanden.

„God Morgen,“ sagde Kjærringen; men hun var saa bleg, og saa saa rar og forstyrret ud, og Haanden sin gjemte hun under Fjelden; men tilsidst bød hun ham den venstre. Da stjønte Strædderen hvorledes det hang sammen, men hvad han sagde til Manden og hvorledes det gik Kjærringen siden, det har jeg aldrig fornummet.“ —

„Møllerkjærringen var en Troldkjærring selv da?“ spurgte Gutten, som havde lyttet til med spændt Opmærksomhed.

„Du kan vide det,“ sagde den Gamle.

Det var næsten ikke muligt at høre et Ord længer; thi Sagen gik atter med Sus og med Brus. Maanen var oppe og Trætheden forbi efter den korte Hvile. Jeg sagde derfor Farvel til den Gamle og gik i Følge med den mørkræbde Gut. Vi fulgte Stien under Gressenaasen ned over Høiderne mod Gressen. Hvidlige Laager svævede over Elvedraget og Myrterne nede i Dalen. Op over Byens Røgflor hævede sig Akerhus med sine Taarne, der traadte klart frem mod Fjordens

Speil, hvori Næsodden kastede sig langt ud som en mægtig Slagstygge. Himlen var ikke ganske ren, og der var lidt Drag i Skyer og Luft; Maanens Lys blandede sig med Sommernattens Dæmring og dæmpede Omridsene i Forgrunden af det Landskab, som udstrakte sig for vore Fødder. Men over Fjorden laa Maanelyset blankt og straalende, medens Aster- og Bærumsaaferne, fortonende i fortblaa Skygninger, hævede sig over hverandre høit op i Luften og dannede Landskabets fjerne Kamme.

Røgebe af Natteduggens kjølige Bad udsendte Fioler og andre natlige Blomster en liflig Duft over Engene, men fra Myrerne og Bælkedragene kom der af og til flamme gennemtrængende Luftninger, der isnende berørte mig.

„Guf, det græsfer i mig,“ raabte min Ledsager ved saadanne Leiligheder. Han troede, at disse Luftninger var Pustet af natlige Aander, og mente at se en Troldbjærring eller en Kat med gloende Dine i hver Pust, som rørtes af Binden.

Egebergtongen.

(1838.)

I min Barndom var det blevet mig og nogle Kammerater en Sædvane om Søndagseftermiddagene at gjøre Udsarter til Egeberg. Hele den lange Uge glædede vi os til denne Eftermiddag vi skulde tilbringe i det Fri, til de duftende Hægkviste vi skulde bryde, de Siljesløiter vi skulde vride, de sunklende Bjergkrystaller vi skulde finde, og de søde Jordbær vi skulde sanke. Da vi blev ældre, lode vi vel Siljen staa i Fred og rovede ikke Hæggen dens Bryd; men af og til gjentog vi dog vore Udflugter, og paa Egeberggaardens Marker kunde Jagten gaa helt muntert efter den skjønvingede Apollo, eller vi tumlede os i den øde Egn om den saldesærdige Barde lystigt med Insektkåben for at fange den ridderlige Machaon, som ved sin lette Flugt mere end een Gang satte vor Taalmodighed stærkt paa Prøve. Det der især gjorde disse Egne saa tiltrækkende for mig, var imidlertid hverken den duftende Hæg eller den melankolske Siljesløite, hverken den purpurplettede Apollo eller den svovlgule Machaon, men den romantiske Hemmelighedsfuldhed, der gjennem de første Barndomsindringer dæmrede mig i Møde fra disse Steder, Drøftet om at opleve noget Eventyrligt, Tanken om al den Herlighed, der indesluttedes af de raa Stene, og om de mytiske Bæsjener, — hvis Tilværelse eller Afkættelse endnu var mig uklar, — som Sagnet henfattede i Bjergets Dyb.

Sagnene om Egebergtongen, de Underjordiske og deres Bjergslot have mere og mere forstummet, men af hvad jeg hørte i min Barndom, lever endnu Et og Andet i min Erindring. Dette har jeg søgt at opfriske i de følgende Træk.

For en halvhundredre Aar tilbage i Tiden var Egeberg ikke saa opryddet og beboet som nu; det var overgroet med Stov og Krat, og fra Byen saa man ikke andre Menneſtebo- ligger der end Egeberggaardens gamle Huſe oppe paa Høiden, og en liden rød Hytte nede i Bakken paa den venſtre Side af Beien, hvor den ſvinger opad til høire mod Egeberggaarden. Den kaldtes Svingen. Paa dette Steed ſer man nu en anſeligere Bygning, hvor der er Sommerdansk og Forfriſtnings- loſale for de ſpadſerehlyſne „unge Herſtaber,“ ſom i de første Sommernætter drage ud „for at høre Gjøgen“.

Her i Svingen i den lille røde Hytte boede i hin gamle Tid jeg taler om, en fattig Kurveſone, ſom kummerligt nok ſlog ſig igjennem Verden. En Gang hun havde været borte for at hente en Bending Band, ſad der en ſtor tyk Padden i Stien foran hende.

„Gaa af Beien for mig, ſaa ſtal jeg være Gjordemo'r for dig, naar du kommer i Barſelſeng,“ ſagde hun for Spøg til Padden, ſom ſtrag begyndte at drage ſig af Beien ſaa raſkt det vilde gaa.

Nogen Tid efter, da Kurveſonen en Høſtaften var kommen hjem fra Byen og ſad foran Skorſtenen og ſpandt, kom der en fremmed Mand ind til hende.

„Hør du,“ ſagde han, „Kjærringen min ſtal ſnart ligge, hun har ikke længe igjen. Vil du hjælpe hende, naar hun gjør Barſel, ſaa ſom du har lovet, ſaa ſtal du ikke angre det.“

„Na Gud hjælpe mig ſaa ſandt,“ ſagde Konen, „det kan nok ikke jeg, for jeg forſtaar mig ikke noget paa det.“

„Jo, du ſaar nok gjøre det, for du har lovet hende det,“ ſagde Manden.

Konen kunde ſlet ikke mindes, at hun havde lovet nogen at være Gjordemo'r, og det ſagde hun til ham; men Manden ſvarede:

„Jo, lovet det har du, for den Padden, ſom ſad i Beien for dig da du gif efter Band, det var Kjærringen min. Vil

du hjælpe hende," vedblev Manden, som hun nu mærkede ikke funde være nogen anden end Egebergtongen, „saa skal du aldrig angre det, jeg skal forkylde dig vel for det, men du maa ikke ødsle med Pengene jeg giver dig, ikke maa du give dem bort, om nogen beder dig, og ikke maa du tale om det, ja du maa ikke saa meget som klunke paa det til noget Menneſte engang.“

„Nei kors!“ sagde hun, „jeg kan nok tie; og ſig mig bare til, naar Konen faar ondt, saa faar jeg hjælpe saa godt jeg kan.“

Der gik nogen Tid, til den ſamme Mand en Nat kom ind til Kurvekonen og bad hende følge med. Hun stod op og tog paa ſig; han gik fore og hun efter, og før hun vidſte hvor de var eller hvorledes det gik til, var hun inde i Bergget, hvor Dronningen laa i Sengen og var i Barnsnød. Det var en Stue, ſom var ſtadselig, meſt ſom en Slotsſal, og Kurvekonen ſyntes hun aldrig havde været noget Steb, hvor det var ſaa gilbt.

Men da de vel vare komne ind, ſatte Manden ſig paa en Stol og kneb Hænderne ſammen om Knæerne ſine, og naar Mandſkolt ſidde ſaaledes, kan en Barſelkone ikke blive forløſt; det vidſte Kurvekonen meget godt. Derfor prøvede baade hun og Dronningen at give ham mange Grender og bad ham ſnart at gaa efter Et, ſnart efter et Andet; men der han ſad der ſad han, og han rørte ſig ikke af Flækken. Tilſidſt fik Gjordemo'ren et Indſald.

„Nu er hun forløſt,“ ſagde hun til Manden. „Gosdan gik det til?“ ſtreg han, og blev ſaa forundret, at han ſlay Taaget. I Diebliffet lagde den kristne Kone Haanden paa Dronningen, og med det ſamme var hun forløſt.

Mens Manden var ude for at ſaa varmt Waſkevand til Barnet, ſagde Barſelkone til Kurvekonen:

„Manden min liker dig nok du, men naar du ſkal gaa, ſaa ſtyder han efter dig ligevel, for han kan ikke bryde Arten;

derfor maa du skynde dig at smætte bag Døren i det samme du gaar, saa træffer han dig ikke."

Da Barnet var tvættet, pyntet og klædt, sendte Dronningen hende ud i Kjøkkenet for at hente en Salbefrukke til at smøre Dinene paa det. Men et saadant Kjøkken og saadant Kjøkkentøi havde hun aldrig seet Mage til. I Kæfterne var opstillet de prægtigste Fade og Tallerkener, og under Taget hang Bander, Kjedler og Kjørrel, alt af rent Sølv og saa blankt, at det skinnede rundt alle Væggene.

Men der kan ingen tænke hvor forundret hun blev, da hun fik se sin egen Tjenestepige stod der og malte Gryn paa en Haandbævn. Hun tog en Sag og klippede et Spuns ud af Skjørtet hendes, uden at hun mærkede det, og det gjemte hun.

Da hun var færdig og skulde gaa, kom hun vel i Hu hvad Barfalkonen havde sagt, og smat bag Døren. I det samme stød Kongen en gloende Sopolime efter hende, saa Huden frasede af den.

"Traf jeg dig?" streg han.

"Na nei," svarede Konen.

"Det var bra'!" raabte han.

Solen stod langt ind paa Gulvet, da Kurvelonen kom hjem, men Pigen, som altid klagede over at hun var mat og havde ondt over Korsryggen, laa og stønede og sov endda. Hun vækkede hende og spurgte:

"Hvor har du været henne i Nat?"

"Jeg Mor?" sagde Pigen, "jeg har ingensteds været det jeg ved, uden her i Sengen."

"Ja, da ved jeg det bedre," sagde Konen, "dette Spunset har jeg klippet ud af Skjørtet dit i Berget i Nat; du ser det passer? Men saaledes er Ungdommen nu til Dags; i forrige Tider læste Folk sin Aftenbøn og sang en Salme, før de gik til Sengs, at sligt Troldskab ikke skulde have nogen Magt, og jeg skal ogsaa lære dig at tage Vorherre for Dine; for du kan

vel begribe, at du maa blive mat og klein og faa ondt over Ryggen, og at jeg heller ikke faar stor Nytte af dig, naar du skal tjene dem om Natten og mig om Dagen."

Fra den Tid Sælgekonen havde været Gjordemor for Dronningen, fandt hun hver Morgen en Hob Sølvpenge udenfor Døren sin, og hendes Omstændigheder forbedredes, saa hun snart var en holden Kone. Men saa hændte det en Gang, at en meget fattig Kone bar sig ilde og klagede sin Nød for hende.

"Na pyt!", sagde hun, "det kan vel ikke være saa farligt; naar jeg bare vilde, var det ingen Sag for mig at hjælpe dig, for den som noget saar, han noget saar, og jeg har nok hjulpet den, som drager til mig." Men efter den Dag fandt hun ikke en Skilling udenfor sin Dør; de Penge, hun havde faaet, var som blæst bort, og hun maatte atter til at tage Kurven paa Armen og vandre til Byen i Solstin og Regn. —

Egebergkongen gik dog ikke altid sin Kones Vrender; undertiden var han ogsaa ude i sine egne og friede til Pigerne fra Byen, som paa Søn- og Helligdagene vantebe om i Bjergets Krat og Kløfter eller gik i Skoven for at sanke Bær. Ds test var han at se til som en styg indstrumpet Mand med røde Dine; men naar han vilde gjøre Lykke, tog han paa sig Bernt Ankers Stikkelse og viste sig som en vakker, lidt gammelagtig Mand med Stjerne paa Brystet. Men dette var bare Synkverving; han var og blev det gamle sæle rødsiede Trold, og det kunde nok mærkes paa Aftommet; for hans Kone fik altid de argeste og sæleste Byttinger, forslugne Strighalse med store Hoveder og røde Dine, som Forældrene søgte at blive kvit saa snart de kunde, og derfor blev de Underjordisse, det værdige Kongepars lydige Tjenere og Undersaatter, udsendte.

I hin Tid var nemlig de Underjordisse i Egeberg i slemt Ord for at de stjal vakre og snilde Mennekesbørn paa Grønland, Enerhaugen og især i Gamlebyen, og lagde slige Byttinger isteden; og dette Barnetyveri og Barnebytti gik saa vidt, at de ikke engang kunde komme over at amme dem op

selv; de stjal derfor ogsaa Ammer til dem, og dem beholdt de ofte for bestandig. Men der var en Jente fra Gamlebyen som de havde taget ind, hun var heldigere. Hun havde været i Berget et Aars Tid og været Amme for saadant et vakkert Menneſtebarn, de Underjordiste havde stjaalet, men saa slap hun ud. Om det var fordi der blev ringet efter hende, eller hun fattede sine Sko bagvendt, eller hun forsnakkede sig, eller hun fandt en Synaal i Særten sin, det kan jeg ikke mindes; nok var det, hun slap ud, og siden fortalte hun baade vidt og bredt om hvor stadfæst og grumt det var inde i Egeberg, hvor snilde Folkene der havde været med hende, hvor vel de havde snakket med hende for at faa hende til at blive, og hvilken sød Unge det var hun havde ammet. Hver Morgen sagde de Underjordiste, hun skulde smøre Barnets Dine med en Salve, som hun skulde tage af en Krulle som hang i Kjøkkenet; men det lagde de til, hun maatte agte sig vel for at komme nær sine egne dermed. Hun kunde nu ikke skjønne hvad det skulde være til, for Barnet havde de deiligste Dine nogen vilde se, og en Gang da Kjærringen ikke var i Kjøkkenet, tog hun og strøg lidt af Salven over det høire Diet sit.

Et halvt Aars Tid efter at hun var kommen fra de Underjordiste, skulde hun ind og købe noget i Bjerkenbusch's Krambod paa Hjørnet af Storgaden og Torvet. Og der stod Bergkjærringen, hun havde været Amme hos, ved Disten og stjal Risengryn af Stuffen, og det lod ikke til at nogen mærkede det eller saa hende.

„God Dag, Mor, skal jeg træffe Jer her?“ sagde Jenten, og hilste paa hende; hvorledes staa det til med Barnet?“

„Kan du se mig?“ spurgte Konen, meget forundret.

„Ja, skulde jeg ikke kunne se Jer da?“ sagde Jenten.

„Hvad er det for et Die du ser mig med?“ spurgte den Underjordiste.

„Vi lidt, det er med det høire,“ svarede Jenten, og klippede med Dinene.

Saa spyttede den Underjordiste i Diet paa hende, og fra den Tid saa Jenten hverken hende eller nogen anden med det; for hun var og blev blind paa det høire Øie.

Stjont der fremdeles vist ikke er Mangel paa tykholdede Unger baade paa Grønland og i Samlehyen, tilskrives dette dog ikke længer de Underjordiste i Egeberg. For det første er nemlig Oplysningen stegen saa høit, at istedenfor at rishøye Byttinger tre Torsdagstvelde paa Søyledynen eller knibe dem i Næsen med en gloende Jibtang, som Skil var i hine Dage, saa lader de nu Nor Torgerfen eller en anden Signelkærring støbe over Barnet for Svel, Troldskab og Fanteri, eller de sender en af Barnets Bloor til Etine Bredvolden, som er saa klog, at hun paa den læser Barnets Sygdom og Skjæbne, og derefter afgjør over Liv og Død. Og for det andet saa har baade Egebergkongen og de Underjordiste flyttet; thi den evindelige Trommen og Strælskyden af Militæret i den sidste Krig, Kammelen af de svære Rust- og Bagagevogne, som dundrende for hen ad Veien over Egebergkongens Lag og ryste hans Hus, saa Sølvtoiet dirrede paa Bæggene, gjorde ham kjed af Livet der. En Mand mødte ham en Nat i 1814 med mangfoldige Læs Flytningsgods og en stor Bøling af kullede og brandede Kjør.

„Kors, hvor skal I hen saa sent i denne farlige Tiden med saa meget Flytningsgods og saa stor en Bøling da?“ sagde Manden.

„Jeg vil flytte til Bror min paa Kongssberg, for jeg kan ikke holde ud denne Skydningen og Dommeneringen“ svarede Egebergkongen, og siden den Tid har han hverken været hørt eller spurgt.

Matthias Skytters Historier.

(1838.)

En valter Lørdag i November 1836 kom jeg til min gode Ven Proprietæren i Mittebalen. Det var temmelig længe siden jeg havde været der, og da han ikke er den Mand, som modtager en gammel Ven med et nyt Ansigt, saa maatte jeg blive at spise Middag og drikke Kaffe, hvilket kom mig helt vel til Pas efter den to Mil lange Vandring fra Byen. Kaffebordet var næppe sat hen, før der kom flere Bekjendte til fra Bræstegaarden. Efter Husets Stik blev der bragt ind Punsch, Passiaren blev livlig, og vi saa saa flittigt til Glasene, og jeg saa tidt i den valtre Datters klare Blaasvine, at jeg næsten glemte den til Søndagen aftalte Jagttur i Gjerdrum. Solen stod allerede i Aastanten, og hvis jeg vilde naa frem, mens Folk var oppe, var det ikke at tænke paa at gaa den lange Vej først om Dals Kirke op til Midtstov, og derfra igjennem den største Del af Gjerdrum den daarlige Veien over Myrersletten, som nu maatte være dobbelt slem og kronglet efter den friske Novemberkulde, vi havde havt. Jeg gik da op til Nybraaten, den nærmeste Stue under Næsen, et Stykke ovenfor Kirken, og fik sat paa gamle Matthias Skytter, som strax var særdig til at følge og vise mig Venveien over Næsen, naar han „først havde faaet sig et Stykke Tobak i Kjæsten.“

Det var en deilig Aftenstund; paa den vestlige Himmel glødede endnu det vinterlige Aftenstjær. En let Kulde gav Luften hin Friskhed, der undertiden gjør vore Novemberdage saa herlige. Fra Bækken steg Dunster op og rimebe Træerne, saa at deres Grene lignede Sølvkrystaller.

Vi gik raft afsted, og den Gamle fik efter en Sup af Jagtflasken snart Munden paa Gang.

Han pratede om allehaande Ting, om Jagt og Jagtvæsen, om hvor urimeligt det var, at Ole Gjortler, som var en Gjerdrumsfogning, skulde sætte sine Fuglestokke op i Solbergmarken; dertil fik jeg Historien om de ni Bjørne, som Matthias skulde have studt, hans Reise til Hallingdal da Præsten flyttede, og en Mængde kun altfor sande Bemærkninger om hvor ilde og ufornuftigt Gjerdrumsfogningerne var med sin Almending, og meget mere som jeg nu ikke kan erindre. Da vi kom paa Aftvungen, var forlængst hvert Spor af Dagen forbi; alene Maanen, der netop hævede sig over Synskredsen, kastede sit usikre Skin mellem Trætoppene. Som vi stred forbi den forladte Sæterhytte, kom vi formodentlig over et friskt Harespor, thi Hundene begyndte at blive urolige i Koblet.

„Nu gjælder det, om Koblet er stærkt,“ sagde Matthias, som holdt igjen det bedste han kunde; „for det er ikke rigtigt her.“

„Deri kan du have Ret,“ sagde jeg, „thi det er ikke skydelyst; var saa sandt Maanen oppe over Trætoppene, skulde du snart saa høre en rigtig Løs.“

„Ja, det kan nok være,“ vedblev han, idet han forsigtig saa sig tilbage til Sæteren, „men de siger, at Guldren skal holde til her paa disse Tider.“

„Ja saa, har du kanske selv seet hende?“

„Nei, her har jeg aldrig fornummet hende,“ sagde han.

„Men hvor har du seet hende da, Matthias?“ spurgte jeg nysgjerrig. „Du tror da sikkert, at der er saadanne Underjordiske til, kan jeg høre?“

„Ja, skulde jeg ikke tro det, som staar at læse om i Skriften?“ svarede han. „Da Vorherre nedstødte de faldne Engle, saa faldt nogle til Helvede; men de som ikke havde forsyndet sig saa grovt, de er jo i Lusten og under Jorden og i Havet, ved jeg. Og ellers har jeg selv ofte baade hørt og seet saadant i Stov og Mark.“

„Derom maa du fortælle mig noget, Matthias,“ sagde jeg, „vi har slikt Slag at gjøre, mens vi gaar.“

„Ja, har I lyst at høre, saa kan jeg nok tale om det,“ svarede han og begyndte.

„Ja, den første Gang jeg fornam Gulbren, da kunde jeg vel være saa en otte ni Aar gammel, og det var oppe paa Storveien mellem Bjerke og Mo. Jeg kom gaaende efter Beien, for jeg havde været borte et Urendt for Far min, saa kom der et stort vakkert Kvindsfolk midt efter Myren, paa den høire Side af Beien; der er det endda fuldt af Blødhuller og Bidjehær; jeg mindes det saa grant, som om jeg saa hende for Dinene mine, for det kunde vel være saa lyst som nu; brun Stat havde hun paa og et lyst Huelæbe og i den venstre Haand en Bunding, og vakker var hun; men hun gik midt efter Myren, og Bidjehærrerne og Myrpytterne brybde hun sig ikke det mindste om; hun gik som om de aldrig skulde været der. Jeg saa paa hende, mens jeg gik bort over Beien, men da jeg var kommen et Stykke længer frem, og der var kommet en Bergrabbe imellem, saa jeg ikke kunde se hende længer, saa tænkte jeg: det er da galt, at Menneftet skal gaa der og vasse i Myren, du skal gaa op paa Rabben og sige til hende, at hun' er gaaet af Beien. Jeg gik op, men der var ikke andet at se end Maaenen, som stinnede paa Vandpytterne i Myren, og saa kunde jeg nok skjønne, at det havde været Gulbren.“

Stjont det forekom mig, at der skulde mere til at skjønne at det var Gulbren, beholdt jeg dog min Tvivl for mig selv, da jeg forudsaa, at mine Indvendinger ikke vilde rokke hans Tro, men kun bringe ham til Tausshed; jeg spurgte derfor kun, om han ikke oftere havde seet saadant.

„Jo, det har jeg nok; jeg har seet mangt og meget, og hørt mange underlige Lyd i Skov og Mark,“ sagde Matthias. „Jeg har ofte hørt det har bandet, pratet og sunget; til andre Lieder har jeg fornummet saa deilig Musik, at jeg aldrig kan snakke om hvor deilig den var. Men saa var det en Gang

jeg var ude paa Fuglelof — det kunde vel være mod Enden, saa i Slutningen af Augusti Maaned, for Blaabæren var gjord og Lyttebæren begyndte at blive rød — jeg sad udmed en Stig paa en Tue nebe mellem nogle Busker, saaledes at jeg saa ned over Stigen og en liden Dal, hvor det var fuldt med Lyng og Tuer; nedenfor var der nogle mørke Berghuller. Jeg hørte Hønen taglede og taglede nebe i Lyngen, jeg loffede og tænkte: saar jeg se dig nu, skal du have taglet for sidste Gang; men saa fik jeg høre der kom noget tuslendes bag mig paa Gangstigen. Jeg saa mig om, og det var en gammel Mand, men det underligste var, at han havde ligesom tre Ben, og det ene hang og dinglede mellem de to andre, mens han gik ned over Stigen; ja, han gik ikke rigtig heller, men det var ligesom han gled, og borte blev han i et af de mørkeste Afhullerne nebe i Dalen. Jeg skjønte det, at jeg ikke havde været alene om at se ham, for strax efter kom Narhønen hukende frem ved en Tue, stakke paa Hø'det og gjorde lang Hals og saa forsigtig nedover, der hvor Manden blev borte; men da kan det vel hælde jeg fik Bøssen til Diet, og tnaab! der laa hun og slagtede i Bingerne."

"Det bar nu det; men saa var det en Gang hjemme i Lasterud — det var ikke længe efter den Gang jeg saa Guldbren oppe paa Storveien — en Fulekveld var det, at jeg og Brødrene mine for og agede paa Slodde og gjorde Snemand borte ved en liden Bergklat; og der er det ikke rigtig frit for Underjordiste, skal jeg sige. Ja, vi legede og styrede vi, som I ved Børn gjør, og det led alt noget ud paa Kvelden; den yngste Bror min var ikke mere end fire fem Aar gammel og streg og hujede og var glad; men ret som det var, saa sagde det i Berget: „Gaa hjem nu!“ — Na nei, vi blev vi, for vi syntes det var for tidlig endda. Men det varede ikke længe, saa sagde det igjen: „Gaa hjem. strax nu!“ — „Nei hør nu,“ sagde Beslebror min, for han havde ikke bedre Bet end at snakke om det han, „nu siger de borte i Berget, vi skal gaa

hjem!" Vi gav os ikke, men blev ved at styre; men saa streg det rigtigt saa i med Et, at der sløi Dot i Dret paa os: „Gaar I ikke hjem strax paa Timen, saa skal jeg —.“ Mere hørte ikke vi, for vi fik slige Fødder under os, at vi ikke stansede, før vi kom udenfor Døren hjemme."

"Saa var det en Gang — men det var længe efter dette, vi var vogne alle sammen den Gang — det var en Søndagsmorgen, jeg og Bror min kom hjem, vi havde været ude og fisset om Natten, saa fik vi høre saadan frisk Løs i Solbergmarken, der var saa mange Hunde, og den laaet saa vakkert. Jeg var træt og gik ind og lagde mig; men Bror min sagde, han syntes det var saadant blankt Veir, han havde Lyst til at høre paa Løsen. Net som det var, saa var det tabt. Han gik da der bort, for han tænkte han kanske kunde saa se Haren eller saa stræmt den op igjen. Men da han kom bort imod en Stubbe, saa stod der en rødmalet Bygning midt for ham, saa stor og prægtig, men alle Binduerne stod paa flakke og Dørene ogsaa. Han undredes nok paa, hvad det kunde være for en Bygning som laa der, hvor han syntes han skulde være saa godt kjendt; den havde han aldrig seet før. Foran Bygningen var der en stor Myr; der vilde han gaa^o over og se lidt nærmere paa Huset. Folk var der ikke at se. Saa tænkte han ved sig selv, at han skulde gaa hjem og snakke til mig og saa mig med der bort."

"Na, det var Skade," sagde jeg „at han ikke kastede Staal eller fyrede over den, for Gevær havde han sagtens med, og før I kom tilbage, var vel det Hele borte?"

"Ja, det kan I sige," sagde Matthias; „havde det været mig, saa havde jeg stude midt ind i den; men han blev rent forfjamsset han. Men nu skal I høre, det gik værre endda: da han var kommen midt ud paa Myren, var det saa fuldt af Folk, at han ordentlig maatte albøge sig frem, men alle var de trælsøse, og alle gik de nordestefter. Han kom ikke længer end bort i Balken, saa slog de ham over Ende, og der blev

Han liggende, til Søstrene mine skulde have Roen ind om Kvelden; da laa han der og holdt begge Næverne knyttede for Ansigtet, og det var ganske blaasort, og store Frohatten stod for Munden paa ham. De blev nu sælt forstrækkede, kan En nok vide, de drog ham med sig ind og lagde ham paa Bønten, og saa hentede de mig. Da jeg fik se ham, kunde jeg skønne der var galt paa Færde, og jeg vidste ikke mere end een Raad: jeg tog Bøssen ned af Bæggen, den var skarpladt, og saa skød jeg langs efter ham, men ikke rørte han sig mere end den Stokken, Gjerdrumsogningerne har lagt midt over Veien der. Han laa saa død som en Sten han."

"Ja saa," tænkte jeg, og saa lagde jeg i paa nyt Lag. „Kom og tag i med mig, Jenter," sagde jeg, „vi saar lægge ham der hvor vi tog ham, for det nytter nok ikke her." Vi gjorde saa, vi lagde ham i Bassen, og saa skød jeg igjen; men da kan det vel hændes han vaagne. Skvat han ikke lige op under Bøssespiben, saa sad mig aldrig komme levende herfra! Og han gloede og stirrede om sig saa sælt, at vi næsten blev rædde for ham. Saa fik vi ham da hjem, men han var klein, og saa styg og sæl blev han efter, at I aldrig det kan tro; der han stod der stod han, og stirrede frem for sig, som om Dinene vilde springe ud af Hovedet paa ham; ikke vilde han tage sig noget til og aldrig snakkede han til nogen, naar de ikke snakkede til ham først; han var huldrin han. Men saa gik det af ham lidt efter lidt, og da var det først han fortalte os, hvorledes han var bleven sig."

„Det er de Gange jeg har seet sligt," sagde Matthias. —

„Har du aldrig seet Nissen?" spurgte jeg.

„Jøsses jo, det har jeg," svarede Matthias med den fulbeste Overbevisning; „det var mens jeg var hjemme hos Forældrene mine i Lasserud, for der var han. Jeg saa ham ikke mere end een Gang. Vi unge havde lagt os, men Kallen skulde ud paa Gaarden først, og det var vakkert blankt Maanedags, saa sad der en liden Gut paa Raabebroen og stængte

Benene hid og did og saa op paa Maanen, saa han ikke mærkede Kallen.

„Gaa ind og læg dig nu, Matthijs,“ sagde Kallen, for han troede det var mig, „og sid ikke der og glo efter Maanen, nu det er saa sent.“ Men med det samme blev Gutten borte, og da Kallen kom ind og spurgte efter mig, saa laa jeg alt borte i Sengen og snorkede jeg.

„Men saa var det den Gangen jeg vilde tale om, som jeg saa ham. Jeg var netop vogen, for det var Aaret efter jeg havde gaaet for Præsten; det var en Lørdags Eftermiddag, jeg havde været til Byen med Blanker og været paa en liden Kant om Dagen. Strax jeg kom hjem, gik jeg bort og lagde mig. Da det led ud paa Kvelden, stod jeg op, og da jeg havde faaet lidt Mad i mig — meget var det ikke, for jeg var ør og lei i Hovedet endda — saa sagde han Far til mig: „Før du gaar bort og lægger dig igjen, saa faar du give Blaffen Ratteso'ret du, for de andre er vel ude og render efter Jenterne igjen.“

Jeg saa da ind i Stalben til Blaffen først, og den stod der og knæggede, og saa gik jeg ind paa Staldbrevet og skulde tage et Fange med Hø; men saa fik jeg fat paa to lodne Orer ligesom paa en Hund, og strax efter fik jeg se to Dine saa røde som Bløder, som gloede og stirrede paa mig. Jeg tænkte ikke andet end at det var en Hund, og kastede den ind i Underlaaven, saa det faldt i den. Da jeg saa havde været inde og lagt i Hækken, gik jeg ind i Laavegulvet og tog med mig et gammelt Rivestak, som jeg vilde stybse den ud med, og jeg ledte og stybsede, og ikke var der et Gul saa kort, at en Røstat kunde kommet ud; men borte var den og borte blev den. Og i det samme jeg da skulde gaa ud, saa var det rigtigt, som En skulde slaaet Benene bort under mig, og jeg rullede saa friskt over Ende, at jeg aldrig har rullet saa friskt; og da jeg kom paa Benene igjen, saa stod han i Staldbøren og stralede og lo, saa den røde Loplue nikkede.“ —

Saaledes blev Matthias ved at fortælle fort væk om Puslinger, Gulbrer og Nisser, til vi kom ud paa Kulsrudsaaften, hvorfra man ser ud over Dvre-Romerikes store Flade, der nu laa for os i det klare Maanestjn; mod Nord hævede Mistbjerget sig blaanende, med enkelte Snepletter; lige ned for mig havde jeg Geni og Gjerdrums Kirker; efter disse kunde jeg bestemme min Raas, og da jeg desuden fra tidligere Jagter var vel kjendt i Eggen, sagde jeg min Veiviser Farvel, og var heldig nok til at naa mit Bestemmelsessted uden at blive drillet af Nissen eller fristet af Gulbren.

Berthe Tuppenhaugs Fortællinger.

(1843.)

Mikkel Ræv var ringet og stude; hans Gravøl blev druffet hos Lensmanden og feiret med en Polstpas om Aftenen. I Betragtning af Dagens Nøie, den høstede Hæder og de tre Fjerdinge jeg havde hjem, fik vi Orlov at drage hver til Sit Kloften lidt over elleve, og Lensmanden tilbød mig ovenikjøbet Gæst. Det var et Tilbud al Ere værd, men da Kjøreveien var dobbelt saa lang, foretrak jeg at gaa som jeg var kommen, lige til og paa Est. Med Rævebælgen og Bøssen paa Ralken og Skistaven i Haanden gled jeg affted. Skisøret var ypperligt: det havde været Solskin om Dagen, og Aftentulden havde lagt en let Skare paa den dybe Sne; Maanen stod blank paa Himmelen, og Stjernerne tindrede. Hvad kunde jeg forlange mere? Det gif strygende ud over Bakkerne, hen over Sletterne og gennem Lundene med de søilerante Birke, hvis Kroner dannede luftige, tindrende Sølvorskupler, under hvilke Uglerne sad og fortalte rædsomme Historier ud i den stille Nat. Haren streg Hutetutuhu over Februarkulden og den fæle Ugle-snat; Ræven var ude paa forklæbte Eventyr, skjændtes med sine Rivaler og udsøbte haanende Strig.

Jeg maatte holde mig paa Siden af Bygdeveien et Stykke; her kom en Finmulkarl i Smallsæde efter mig. Da han af Bøssen og Jagtbyttet jeg bar, kunde se jeg var Jæger, gav han sig i Tale med mig, og sagde at naar jeg styndte mig ned over til Elven, vilde jeg vist kunne træffe en Graabensflok; for just som han kom op paa Bakkerne ved Sundet, strøg den op efter Isen. Med Tak for Underretningen satte jeg affted

og kom frem paa en Bynt. Et Granholt strakte sig herfra lige ned til Elven og hindrede den frie Udsigt til denne. Uvene saa jeg ikke. Jeg lod det imidlertid staa til udover; det gik susende i Styggen af Granholtet, og Drekrattet dækkede mig om Ørene; men under den pilsnare Fart var det ikke muligt at stielne nogen Gjenstand, og før jeg vidste Ordet af det, tørnede jeg volbsomt mod en Stubbe, brækkede den ene Skj og laa paa Hovedet begravet i Sneen. Da jeg skulde reise mig, gjorde det saa ondt i min ene Fod, at jeg næsten ikke kunde træde paa den; jeg maatte kravle om paa Knæerne en Stund og fandt endelig Bøssen igjen under Sneen med begge Piiberne fuldstoppede. Næppe havde jeg lagt mig i Baghold nede ved Bredden af Elven, før Ulbestoffen kom luntende op ad den; det var fem i alt. Jeg ventede dem med Jægerens Utaalmodighed; paa fyrretyve Skridt lagde jeg til Diet og trykkede Løb, først det ene Løb, det fliffede, saa det andet, det brændte for; og da Skuddet langt om længe gik af, slog Rendekuglerne i Grantoppene paa den anden Side af Elven, og Uvene strøg afsted i fuldt Firsprang med Halen lige ud.

Ugerlig reiste jeg mig, i Foden smertede det endnu heftigere, og med Bøssen som Støttestav slæbte jeg mig ud paa Elven for at se, hvor jeg egentlig var. Til min Glæde steg en Røgsoile op over Trætoppene paa den anden Side, og jeg saa et Lag mellem Granerne; jeg kjendte mig igjen: det var Tuppenhaug, en Plads under Gaarden hvor jeg hørte hjemme. Med megen Møie kravlede jeg op den bratte, over et Par hundrede Skridt lange Bakke, men havde ogsaa den Tilfredsstillelse at se Skinnet af et dygtigt Baal fra Storfienens Iyse ud gennem Vinduet. Jeg hindebe frem til Døren, lettede paa Klinken og gik ind som jeg var, aldeles overpuddret af Sne.

„Kors i Jesu Christi Navn, hvem er det da?“ sagde gamle Berthe forskrækket og slap et Spegelaar, hun sad paa Peisstraffen og snittede i.

„God Avelb, bliv ikke bange; du kjender vel mig, Berthe?“ sagde jeg.

„Na, er det Studenten, som er saa sent ude; jeg blev rigtig ganske sølen; han er saa hvid af Sne, og det er høgt Nattes,“ svarede gamle Berthe Luppenhaug og reiste sig. Jeg fortalte mit Uheld og bad hende vække en af Gutungerne og sende ham op til Gaarden efter Hest og Slæde.

„Ja, er det ikke som jeg siger, at Graaben hævner,“ mumlede hun ved sig selv. „De vilde ikke tro det, da de gjorde Mandgard efter den, og han Per brød Benet forrige Aaret; nu kan han se, jogu' den hævner da!“

„Na, ja,“ sagde hun og gif hen til Sengen i Krogen, hvor Familien laa og snorlede i Kor, „de har nu hørt Lømmen fra Elven i disse Dage de Nordigaarden, saa det er fremkommeligt over Engene. Besle-Dla, staa op, du skal efter Hest til Studenten! Besle-Dla da!“

„Haa?“ sagde Besle-Dla gennem Næsen, og kastede paa sig. Han havde et alt for godt Sovehjerter til at lade sig anfægte af saa lidet, og der hengif en hel Evighed med Dien-gnidning og Gids og Gab og fortjerte Spørgsmaal, forinden han fik viklet sig ud af de sammensloede Maßer i Sengen, kom i Buger og Trøie og ret begreb, hvad det egentlig var han skulde gjøre. Løftet om en Driftestilling syntes imidlertid at fremme hans Begrebers Opklaring, og bortmanede selv Frygten for at gaa forbi Birken, som Ole Afferudsbraaten havde hængt sig i. Under Forhandlingerne mellem den hvidhaarede Besle-Dla og Gamle-Berthe gjorde jeg mig bekendt med Stusens Inventarium af Bæve, Kofke, Rubbestole, Limer, Bøtter og halvferdige Øgestaft, med Hønsene paa Baglen bag Døren, den gamle Musket under Laget, og Slinderne der sukke under en Byrde af dampende Strømper, foruden tusende andre Ting, som jeg ikke skal trætte Læseren med at opregne.

Da Gutten endelig var kommen afsted, satte Berthe sig hen paa Skorstenskanthen. Hun var helligdagspyntet, det vil

fige, hun var iført den Dragt, som var brugelig blandt gamle Folk i hendes Hjembygd Gadeland, hvorfra hun var kommen over, da hun flyttede ind paa Romerike: en blaa Trøje, kantet med vævede Baand, sort foldet Stak, Hue med Skruv og Kattuffe. Starpe bevægelige Dine i Forbindelse med skjæve Dien-spalter, fremstaaende Kindben, en bred Næse og gulbrun Hudfarve gav Berthes Ansigt et fremmed, østerlandst, næsten hegeagtigt Udtryk, og det var da heller ikke at undrés over; thi hun var den første Signetjærring paa lang Led.

Jeg undrede mig over at hun endnu var oppe, og spurgte om hun ventede Fremmede, siden hun havde Ristekæberne paa.

„Nei, det gjør jeg nok ikke,“ svarede hun, „men jeg skal sige Studenten det, at jeg har været oppe i Ullensogn og maalt en Kjærring for Mosot; og derfra blev jeg hentet til en Unge som havde Svel, og den Ungen maatte jeg støbe over først; og ret nu for lidt siden kom jeg hjem, endda de kjørte mig lige til Gjæstgiveren.“

„Men naar jeg ret betænker det, saa kan du vist ogsaa gjøre aat for Bred, Berthe?“ sagde jeg saa alvorlig som muligt.

„Aa ja, jeg kan nok gjøre aat for Bred; for Siri Nordigaarden hun blev da ikke bra' før jeg kom, endda baade Dokteren og Mor Nebigaarden kullede med Venet hendes,“ sagde hun med et fult Træk om Munden; „og hvis Studenten tror paa det,“ vedblev hun med et tvivlende Blif, „saa kunde det nok ikke stade at læse i en Laar Brændevin og have paa.“

„Læs du over Brændevinet og kom med det, det vil sikkert gjøre godt,“ sagde jeg, for muligens at blive indviet i en eller anden af Signetkunstens Hemmeligheder. Berthe hentebe en underfættig blaa Lærte og et Brændevinsglas med Træfod henne i det blommede Stab, skjæntede i Akebitten, satte Glasset ved Siden af sig paa Storstenen, knappede Snefokten op og hjalp af mig Skoen. Saa begyndte hun at korse og hvifte ned i Brændevinet; men da hun selv var temmelig døv, lem-

pede hun ikke sin Stemme efter min Hørebne, og sølgelig hørte jeg den hele Formular:

„Jeg red mig en Gang igjennem et Led,
 saa fik min sorte Fole Bred;
 saa satte jeg Kjød mod Kjød og Blod mod Blod,
 saa blev min sorte Fole god.“

Nu tabte hendes Stemme sig i en utydelig Hviften. Enden paa Bisen var et gjentaget „twi!“ som udsendtes mod alle Verdens fire Hjørner.

Under Besværgelsens Hebe havde hun reist sig; nu satte hun sig igjen paa Storstensstanten. Den kolde fordampende Spiritus, som hun hældte ud over min hede ophovne Fod, bragte en behagelig Kjøling.

„Jeg synes alt det hjælper Berthe,“ sagde jeg; „men sig mig, hvad var det dog egentlig for noget du læste i Brændevinet?“

„Nei, om jeg det tør sige, for han kunde gjerne sladdre paa mig baade til Præsten og til Dokteren,“ sagde hun med et polist Grin, som skulde antyde, at hun ikke brydde sig stort om nogen af dem; „og den som lærte mig det,“ blev hun ved, „ham maatte jeg love jeg aldrig skulde lære det til noget kristent Menneſte uden mit eget Blod, og det har jeg svoret paa saa stygt, at Gud lade mig aldrig komme til at sværge saa stygt.“

„Saa kan det jo ikke nytte at spørge om det, Berthe,“ sagde jeg; „men det er vel ingen Hemmelighed hvem du har lært den Kunst af, det var vel en dygtig Signekall?“

„Ja, det kan han tro; det var rigtig Signekall det: det var han Morbror Rads i Hurdalen,“ svarede hun. „Han kunde baade signe og maale og gjøre aat for Bred og Bert, og stemme Blod og støbe og vise igjen, og det var ikke frit for, at han kunde trolde lidt og gjøre ondt ogsaa. Han har

lært mig op. Men saa slog han var, saa kunde han ikke hytte sig selv for Troldskab ligevel."

"Hvorledes det? Blev der troldet paa ham da? blev han forgjort?" spurgte jeg.

"Nei, det blev han nok ikke," svarede Berthe. "Men det hændte ham noget, og siden var han rigtig som spyttet paa; ja, han var huldrin i lange Tider. Studenten tror nu vel ikke det er sandt," sagde hun med et forfende Diekast; "men det var Morbror min, og jeg har hørt han har fortalt det og svoret paa det var sandt, over hundrede Gange."

"Morbror Mads han boede paa Rnae i Gurbalen. Han var ofte ude i Fjeldet og hug Ved og Lømmer, og naar han var ude, saa havde han altid for Skik at ligge der ogsaa; han byggede sig en Barhytte, gjorde op en Nyng fremmenfor, og der laa han og sov om Natten. En Gang var han saaledes ude i Skoven han og to til: ret som han havde hugget ned en svær Stok og sad og hvilede sig lidt, saa kom der et Garnnøstet trillende ned over en flad Berghelle lige frem til Fødderne hans. Han syntes det var underligt det; ikke torde han tage det op, og det havde nok været godt for ham, om han aldrig havde gjort det heller. Men dermed saa han op, for han vilde se hvor det kom fra. Jo, oppe paa Berget sad en Jomfru og syede, og hun var saa deilig og saa fin, at det skinnede af hende.

"Tag hid det Garnnøstet du," sagde hun. Ja, han gjorde saa, og han blev staaende der længe og saa paa hende, og han kunde slet ikke blive kjed af at se, saa læcker syntes han hun var. Til sidst maatte han tage Øgen og til at hugge igjen; og da han havde hugget en Stund og han saa stottebe op, var hun borte. Han tænkte paa dette hele Dagen; han syntes det var rart, og han viste ikke hvad han skulde mene om det. Men saa om Kvelden da de skulde lægge sig han og Kammeraterne, vilde han endelig ligge imellem; men det hjalp ikke stort, stal jeg tro; for da det led paa Natten, kom hun

og tog ham, og han maatte følge med, enten han vilde eller ikke. Saa kom de ind i Fjeldet, og der var alting saa gildet, at han aldrig havde seet saa gildet før, og han kunde aldrig fuldt saa sagt hvor gildet det var. Der var han hos hende i tre Døgn. Da det led tidt ud paa den tredje Natten, vaagne han, og da laa han mellem Kammeraterne sine igjen. De troede han var gaaet hjem efter mere Riste, og det sagde han til dem han havde gjort ogsaa. Men han var ikke rigtig siben; ret som han sad, saa gjorde han nogle Sprang og fløi affted; han var huldrin, skal jeg sige."

"Men saa var det en god Stund bagefter, han holdt paa at løve Gjerdefang oppe i Marken. Just som han stod og havde drevet en Blei ind i en Stof, saa der var en Spræt langs efter den, saa kom Kjærringen hans med Middagsmæden til ham, syntes han; det var Rømmegrød, og den som fed var, og den havde hun i et Spand saa blankt, at det stinnede som Sølv. Hun satte sig ned paa Stokken, mens han lagde fra sig Dren og satte sig paa en Stubbe tæt ved; men i det samme saa han, at hun puttede en lang Korumpe ned i Sprækken. Nu kan En nok vide det, at han ikke rørte Mæden; men han sad og lirkede og leede til han fik Bleien ud, saa Stokken kneb til og Rumpen sad i Klemmen, og saa strev han Jesu Navn paa Spandet. Men da kan det vel hælde hun fik Fødder: hun for op saa braadt, at Rumpen røg tvært af og blev siddende igjen i Stokken, og borte var hun; han saa ikke hvor det blev af hende. Spandet og Mæden det var ikke andet end en Barkestrulle med noget Røsmøg i. Siden torde han næsten aldrig gaa ud i Stoven, for han var ræd hun skulde hævne sig."

"Men en fire fem Aar derefter saa var der blevet en Gæst borte for ham, og han maatte selv ud at lede. Ret som han gik i Stoven, saa var han inde i en Hytte hos nogle Folk; men han havde ingen Greie paa hvorledes han kom der; paa Gulvet gik en styg Kjærring og stillede, og borte i en Krog

sab en Unge, som vel kunde være saa en fire Aar. Kjærringen tog Olkanden og gif hen til Ungen med: „Gaa nu bort,“ sagde hun, „og byd Far din en Dril Ol.“ Han blev saa forfærdet, at han tog til Venene, og siden har han hverken hørt eller spurgt hende eller Ungen; men rar og suset var han altid.“ —

„Ja, han maa jo have været en Tulling den Mads Rnae, Berthe,“ sagde jeg, „og nogen duellig Signekall kan han ikke have været, siden han ikke kunde hytte sig bedre. For Kæften var det artigst nok med det graa Garnnøstet.“ Det mente Berthe ogsaa, men sliq Signekall som Mads Rnae fandtes ikke paa lang Lei. Mens vi sad og pratete om dette, bad jeg Berthe bringe mig Jagttasten, og da jeg havde stoppet mig en Pibe, rakte hun mig en brændende Stikke og begyndte paa en ny Fortælling, som jeg havde hørt hun skulde kjende.

„Det var en Sommer før lang, lang Tid siden, de laa til Sæters med Creaturene fra Melbustad oppe paa Halland*). Men de havde ikke længe ligget der, før Creaturene tog til at blive saa urolige, at det var rent umuligt at styre dem. Der var mange Jenter, som prøvede at gjæte, men det blev ikke bedre, før der kom en Fæstepige, og hendes Fæstersøl havde de nylig drukket. Da blev de rolige med Et, og det var ingen Sag at gjæte længer. Hun blev deroppe alene og havde ikke noget andet Liv hos sig end en Hund. Som hun sad i Sæteren en Eftermiddag, tykte hun, at Kjæresten hendes kom og satte sig hos hende og begyndte at tale om, at nu skulde de til at holde Bryllup. Men hun sad ganske stille og svarede Ingenting; for hun syntes hun blev saa rar af sig. Lidt om lidt kom der flere og flere Folk ind, og de begyndte at dække op Borde med Sølvtøj og Mad, og Brudepiger bar ind Krone og Stads og en gild Brudekjole, som de klædte paa hende, og Kronen satte de paa Hovedet, som de brugte den Gang, og Ringe fik hun paa Fingrene.

*) Hadeland.

Korste Guldre-Eventyr.

Alle de Folkene som var der, syntes hun ogsaa hun kjendte; det var Gaardkjærringer og det var Jenter, som var Jævningerne hendes. Men Hundene havde nok mærket der var noget galt paa Færde. Den satte afsted ned til Melbustad, og der knistrede og gjæbede den og lod dem ikke have Fred, før de fulgte den tilbage igjen.

Gutten, som var Kjærresten hendes, tog da Riffen sin og gik op over til Sæteren; da han kom paa Bolden, saa stod der fuldt af opspadrede Heste rundt omkring. Han listede sig bort og stottede gjennem en Gløtte paa Døren, og saa de sad derinde allesammen. Det var greit at skjønne, at det var Trolbustad og Underjordiste, og saa spredde han af Bøssen over Laget. I det samme sloi Døren op, og det ene graa Garnnøstet større end det andre kom farende ud og surrede om Benene paa ham. Da han kom ind, sad hun der i fuld Brudepynt, og saa nær var det, at der bare manglede en Ring paa Lillefingeren, før hun havde været fuldsærdig.

„Men i Jesu Navn, hvad er her paa Færde?“ spurgte han, da han saa sig om. Alt Sølvsøiet stod paa Bordet endda; men al den deilige Maden var bleven til Rose og Sop og Romøg og Padder og Loppetudser og andet slikt.

„Hvad betyder alt dette?“ sagde han, „du sidder jo pyntet her som en Brud?“

„Kan du spørge om det?“ sagde Jenten. „Du har jo siddet her og talt til mig om Bryllup i hele Eftermiddag.“

„Nei, nu kom jeg,“ sagde han; „men det maa vel have været nogen, som har taget paa sig min Lignelse.“

Da begyndte hun ogsaa at komme til sig selv igjen; men hun blev ikke ganske rigtig før lang Tid efter, og hun fortalte at hun syntes grangivelig, at baade han og hele Skyldstabet og Grannestabet havde været der. Han tog hende strax med ned til Bygden, og for at der ikke skulde komme mere Fanteri til hende, holdt de Bryllup med det samme, og mens hun endnu havde paa Brudestadsen til de Underjordiste. Kronen og

hele Stadsen blev hængt op paa Melbustad, og den skal være der den Dag i Dag er." —

„Dette har jeg hørt skal være hændt i Balders, Berthe," sagde jeg.

„Nei, dette er hændt saaledes som jeg siger paa Halland," sagde hun, „men da jeg var hjemme, hørte jeg en Balders fortalte noget, som var hændt der, og det var saa som jeg nu skal fortælle.

„Der var en Jente fra en Gaard oppe i Balders ensteds, som hedte Barbro, og han laa til Sæters i Fjeldet. En Dag hun sad og stelledede, saa hørte hun med Et det raabte borte i en Haug:

„Kong Gaafen, Kong Gaafen! —"

„Ja," streg Kong Gaafen, saa det ljomede i alle Haugene.

Kong Gaafen, min Søn, vil du gifte dig?" raabte det langt borte i en Haug.

„Ja, det vil jeg," sagde Kong Gaafen „naar jeg kan faa hende Barbro, som gaar og steller borte i Sæteren, saa —"

Na ja, det skal nok gaa an, hørte Barbro det sagde, og hun blev saa sælen, at hun ikke vidste hvad hun skulde gjøre af sig.

Ret som det var, saa kom der ind den ene efter den anden med Mad og Drikke paa Sølvsøde og i Sølvkruse, og med Kjøle og Brudestads, med Krone og Søljer, og de gav sig til at dække Bordene, pynte hende til Brud, og hun syntes hun ikke kunde sætte sig imod det heller.

Denne Jenten havde ogsaa en Kjæreste, og han var paa Styttert i Fjeldet. Men der kom saadan en Angst paa ham, at han syntes han maatte og han skulde til Sæteren igjen. Da han kom frem imod den, stod der saa fuldt af sorte Heste med gammeldags Sadler og Ridegreier, saa han strax kunde skjonne hvad der var paa Færde. Han listede sig bort til en

Slugge og stottebe ind; der saa han hele Brudfølget: Kong Gaafen var Brudgom, og Bruden var pyntet.

„Ja, nu ved jeg ikke, der er andet igjen end at vrænge Vinene paa hende,“ sagde en af Brudepigerne.

Da syntes Gutten det kunde være paa Tide at lægge sig imellem, saa tog han en Arvesølvtap og lagde i Rislen og stød Kong Gaafen, saa han faldt. Med det samme for alle Brudfolkene ud og tog Kong Gaafen og bar ham mellem sig. Maden blev til Troldbjærringspy og til Orme og Padder, som hoppede bort over og gjemte sig i Hullerne. Det eneste som blev igjen, det var Brudekabsen og et Sølsfad, og det skal findes paa Gaarden den Dag i Dag.“ —

Berthe fortalte endnu mange Historier. Omfæder knirkede Sneen under Slæden, og Hesten pruste for Døren. Jeg stak Berthe nogle Stillinger i Gaanden for Kur og Pleie, og inden et Kvarters Tid var jeg hjemme. Edbite-Omslag og koldt Vand gjorde Foden snart god; men da Berthe kom op i Kjøstøkenet paa Gaarden, og puffende paa sine Kunster vilde tilegne sig Æren for min hurtige Helbredelse, kunde Børnene ikke holde sig; de straaled hende i Dret hendes Signevers, som jeg havde lært dem, og spurgte om hun syntes en Laar Brændevin og slegt Sludder kunde hjælpe for Bred. Dette gjorde hende mistroisk; sjønt hun fortalte mig mangen vidunderlig Historie efter den Tid, og uagtet jeg hverken sparede Rist eller Dvertalelser, saa lyftedes det mig aldrig siden at faa Berthe Luppenhaug til at lette paa Fligen af det Iffisflør, hvormed hun tilhylede Maalingens, Støbningens, Natgjøringens og Signefunstens Dunkelheder.

En Aftenstund i et Proprietærkjøkken.

(1845.)

Det var ret en trist Aften: ude søg det og sneede; inde hos Proprietæren brændte Lyset saa døsligt, at man næsten ikke skimtede andre Gjenstande end en Klokketaske med kinesisk Krimskrams, et stort Speil i en gammelbogs forgyldt Ramme, og et arvet Sølvkrus. I Stuen var der ikke andre end Proprietæren og mig. Jeg sad i det ene Hjørne af Sofaen med en Bog i Haanden, medens Proprietæren selv havde taget Plads i det andet Hjørne, fordybet i Funderinger over en Pakke af „de baade sure og søde Statsborgere,“ som han kalder dem i sin Afhandling, betitlet „Forsøg med nogle velmente patriotiske Uttringer for Fædrelandets Vel. For Betsedenheds Skyld af en Anonym.“

At det grundige Studium i denne Guldrube for hans Ideer udklædedes der, som man nok kan vide, mangehaande kløgtige Formeninger; at han selv i det mindste var overbevist om deres Fortræffelighed, syntes det fliffige Blif at antyde, som han tilkastede mig fra sine graa klippende Dine; der var heller ingen Mangel paa „velmente patriotiske Uttringer,“ om hvis Gehalt den bedst kan dømme, som har havt Anledning til at fige i det ovenfor ansførte Skrift eller hans store Afhandling i Manuscript om Tienden. Men al denne Visdom var spildt paa mig; jeg kunde den paa mine Fingre, thi jeg hørte den nu for tre og tyvende Gang. Jeg er ikke ubrustet med nogen Engletaalmobighed; men hvad skulde jeg vel gjøre? Tilbage-toget til mit Bærelse var mig affaaret; der var fluret til Helgen; det stod i en Damp. Efter at have gjort nogle forgjæ-

ves Forsøg paa at fordybe mig i min Bog, maatte jeg saaledes lade mig føre af de bevægede Bølge i Proprietærens Betsalenheds Strøm. Proprietæren var nu paa sin hvide Hest, som man siger; den gamle rødslidte Skindlue havde han lagt ved Siden af sig i Sofaen, og bar sin skaldebe Bønde og sine graa Haars Bærdighed aabent til Stue. Han blev ivrigere og ivrigere; han reiste sig og søgte med Hænderne; han gik op og ned ad Gulvet med hastige Skridt, saa Flammen i Lyset viftede hid og did, og den graa, fodsede Bødemelstjoles feiende Flag bestrev store Kredse, hver Gang han svingede rundt og hævede sig paa sit lange Ben; thi som Tyræus og Per Solvold var han lavhalt. Hans bevingede Ord summede om mine Øren som Oldenborrer i en Lindetop. Det gik løs om Processer og Høiesteretspræjudikater, om Kranglerier med Overformynderiet, om Lømløshed og Lurus, om Magthavernes Regjereri og Mørkfosens Udminering, om Korntolden og Jæberens Opdyrking, om Industri og Centralisation, om Cirkulationsmidlets Utilstrækkelighed, om Bureaukrati og Embedsarietokrati, og om alle de Kratier, Aktier og Rier, som har eksisteret lige fra Kong Nebukadnezar til Per Solvolds Statsborgeri.

Det var ikke til at holde ud længer med Proprietærens Knot og affekterede Pathos. Fra Kjøkkenet stralbede den ene Lattersalve efter den anden; Christen Smed førte Ordet derude; han havde just holdt op, og der løb paa ny en hjertelig Latter.

„Nei,” sagde jeg og brød over tvært, „nu vil jeg rigtig ud og høre Smedens Historier,” løb ud og lod Proprietæren tilbage i Stuen med den matlysende Praas og sin egen forstyrrede Tankegang.

„Barnevæv og løgnagtige Ræglar!” brummede han, idet jeg lukkede Døren efter mig; „det er Stam for lærte Folk; men velmente patriotiske Uttringer —,” mere hørte jeg ikke.

Lys og Liv og Munterhed straalbede ud i den høie, luftige Hal. Et Baal, der lystede op selv i de fjerneste Kroge, flam-

mede paa Storfstenen. I denne, ved Siden af Storfstensstøtten, troneede Proprietærens Madame med sin Kof. Stjønt hun i mange Aar havde ligget til Fjæls mod Gigen og forskanset sig mod dens Anfald i en Mangfoldighed af Staffer og Trøier, og som Udenværker udenom alle de øvrige anlagt et Uhyre af en graa Badmelskofte, flinnebe dog hendes Ansigt under Stautet som den fulde Maane. Paa Peiskanten sad Børnene og lo og knækkede Nødder. Rundt om sad en Kreds af Piger og Husmands-koner; „de traadte Koffen med flittige Fødder eller brugte de strabende Karber.“ I Svalen trampebe Træsterne Sneen af, kom ind med Avner i Haaret og fattede sig ved Langbordet, hvor Koffen bar frem Natverden for dem, en Mæsterringe og et Traug haardstampet Grød. Op til Storfstensmuren lænede Smeden sig; han røgte Tobak af en liden Snabbe, og over hans Ansigt, der bar søvede Spor fra Smidje-Øsken, laa en tør alvorlig Mine, som vidnede om at han havde fortalt, og fortalt godt.

„Gud Aften, Smed,“ sagde jeg, „hvad er det du fortæller, som vækker saadan Latter?“

„Hi, hi, hi,“ lo Smaagutterne med Sjøleglæde i sine Ansigter, „Christen fortalte om Fanden og Smeden, og saa om Gutten som fik ham ind i Nødden, og nu har han sagt han skal fortælle om Per Sannum, som de Underjordiste holdt Hæsten for i Åsmyr-Bakken.“

„Ja,“ begyndte Smeden, „den Per Sannum var fra en af Sannungaardene nordensfor Kirken. Han var en Signetall, og han blev ofte hentet baade med Hest og Slæde for at gjøre aat Folk og Fæ, ligesom gamle Verthe Luppenhaug her nebe i Braaten. Men hvordan det var eller ikke, saa var han nok ikke klog nok, for en Gang havde de Underjordiste bundet ham, saa han maatte staa en hel Nat i Hjemhagen sin med Rjæsten paa skalle, og det gik ikke rigtig vel til den Gangen, jeg nu vil fortælle om heller. Denne Beren kunde aldrig forliges med Folk, affurat ligesom — hm hm — nu ja, han var en Krang-

lefant, som havde Sag med alle. Saa var det en Gang han havde en Sag i Stiftsretten i Christian, og derinde stulde han være til Kloffen ti om Morgen. Han tænkte han havde god Tid, naar han red hjemmefra Kvelden i Forveien, og det gjorde han ogsaa; men da han kom i Asmyr-Bakken, blev Hesten holdt for ham. Det er ikke rigtig der heller; for lange Tider siden har En hængt sig oppe i Haugen, og der er mange som har hørt Musik der, baade af Feler og Klarinetter og Fløiter og andre Blaa-segreier. Ja, gamle Berthe ved nok at tale om det; hun har hørt det, og hun siger hun aldrig har hørt saa valkert, det var akkurat som da den store Musikken var hos Lensmanden i 1814. Var det ikke saa, Berthe?" spurgte Smeden.

"Jo, det er sandt, det er Gudsens Sandhed og det, Far," svarede Husmandskjærringen, som sad ved Storstenen og farbede.

"Nu, Hesten blev da holdt for ham," fortsatte Smeden, "og den vilde ikke røre sig af Flækken. Alt det han slog paa og alt det han hujede og streg, saa dansede den bare i Ring, og han kunde hverken saa den frem eller tilbage. Det led med det streb, men det blev ikke anderledes. Saaledes gik det hele Natten, og det var tydeligt at se, at der stod En og holdt den, for alt det Sannumen bandte og huferte, saa kom han ikke videre. Men da det led ud paa Morgen i Graalsyngen, saa stod han af og gik op til Ingebret Asmyr-Haugen, og fik ham til at tage med sig en Barmbrand, og da han var kommen i Sadlen igjen, saa bad han ham fyre over Hesten med den. Da kan det vel hælde det gik af Gaarde i fuldt Firsprang, og Per havde nok med at hænge paa, og ikke stanse det, før han kom til Byen; men da var Hesten sprængt."

"Dette har jeg hørt før," sagde gamle Berthe og holdt op at farde, "men jeg har aldrig villet tro, at Per Sannum ikke var klogere; men siden du siger det, Christen, saa maa jeg vel tro det."

„Ja, det kan du,“ svarede Smeden, „for jeg har hørt det af Ingebret Asmyr-Gaugen selv, som bar Branden og spredte over Hesten for ham.“

„Han skulde vel have seet gennem Hulaget, Verthe, skulde han ikke?“ spurgte en af Smaagutterne.

„Jo, det skulde han,“ svarede gamle Verthe, „for da havde han faaet se, hvem det var som holdt Hesten, og da havde han maattet slippe. Det har jeg hørt af En, som vidste om slikt bedre end nogen, det var En, som de kaldte Hans Frimodig hjemme paa Halland. I andre Bygdelag kaldte de ham Hans med Stikkeligbed, for han havde nu det til Mundheld: „Alting med Stikkeligbed.“ Han blev indtagen af de Underjordiste og havde været hos dem i mange Aar, og de vilde endelig have ham til at tage Datter deres, som hang efter ham stødt. Men det vilde han ikke, og da der blev ringet efter ham fra mange Kirker, saa tog de ham tilsidst og kastede ham ud fra en høi Kulle langt ude i Bygderne, som jeg tror de kaldte Horte-Kollen, og da syntes han han for lige til Fjords. Fra den Tid var han en Jaaling. Saa kom han i Lægd og gif fra Gaard til Gaard og fortalte mange underlige Historier, men bedst han sad, saa lo han:

„Hi, hi, hi, Kari Karina, jeg ser dig nok!“ sagde han, for Guldrejenten var bestandig efter ham.

Mens han var hos de Underjordiste, fortalte han, saa maatte han bestandig være med dem, naar de var ude og forsynte sig med Mad og Mælk, for det som var forset over og signet med Jesu Navn, havde de ikke Magt til at tage, og saa sagde de til han Hans: „Du faar tage i her, for dette er der „trikkla paa,“ og han lagde nu saadanne Børd i Meiserne til dem, at det var søle Ting; men naar der kom Lørdenslag, satte de affed saa fort, at han ikke kunde følge dem. Hans var bestandig i Lag med en af dem, som hedte Baatt, og han var saa stærk, at han tog og bar baade Hans og Børd, naar der kom slikt Braaveir paa dem. En Gang mødte

de Futen fra Ringerike i en dyb Dal oppe paa Halland, saa gif Baatt bort og holdt Hesten for ham, og Futen streg og slog paa og for saa ilde med Hesten, at det var Synd at se. Men saa gif Skydsgutten frem af Meierne og saa gjennem Hulaget; saa maatte Baatt slippe, „og da kan det vel hende det gif,“ sagde Hans, „Skydsgutten var nær ikke kommen paa Meierne igjen, og vi slog op en Skraffel, saa at Futen vendte sig i Stæden og saa tilbage.“ —

„Ja,“ sagde en af Husmændene, som var en Udbygging, „det har jeg hørt om en Præst i Vier ogsaa. Han skulde reise i Sognebud til en gammel Kjærring, som havde været et ugudeligt Menneſte, mens hun levede. Da han kom paa Stoven, blev Hesten holdt for ham; men han vidste Raad, for det var en raft Karl den Vierpræsten; i eet Sprang var han fra Stæden oppe paa Hesteryggen og stottede ned gjennem Hulaget, og der saa han det var en styg gammel Mand, som holdt i Tømmen — de siger, det var Fanden selv.“

„Slip kunſt, du faar hende ikke,“ sagde Præsten.

Han maatte slippe, men med det samme gav han Hesten et Nap, saa den satte afsted saaledes, at det gnistrede under Høverne og lyste i alle Skovtoppene, og det var ikke mere end Skydsgutten kunde holde sig bagpaa. Den Gang kom Præsten ridende i Sognebud.“ —

„Nei, om jeg skjønner hvorledes det skal gaa med Koen ligevel, Mor,“ sagde Mari Budeie, som kom staakende ind med et Mæltespand, „jeg tror den sulter rent ihjel, her kan Mor se hvor lidet Mælk vi faar.“

„Du faar drage Hø fra Staldbulvet, Mari,“ sagde Gamlemor.

„Ja, det var sandt!“ svarede Mari; „kommer jeg did, saa er Karlmændene og Kallen saa forſinte som vilde Gæsſer.“

„Jeg skal give dig et Raad, Mari,“ sagde en af Smaagutterne med en polist Mine. „Du skal tage Rømmegrød og

sætte ud paa Stalblaaven om Lørdagskvælden, saa hjælper nok Nissen dig at drage Hø til Fjøsset, mens Gutterne sover."

"Ja, bare der var nogen Nisse her, saa skulde jeg nok gjøre det," svarede den gamle Budeie trostlydlig; „men det er Fanken ingen Nisse her i Gaarden, for de tror ikke paa sligt Sjælofolkene; nei, paa Næs hos Kapteinen, den Tid jeg tjente der, der var Nissen."

„Hvorledes kan du vide det, Mari?" spurgte Gamlemor.
„Har du seet ham?"

„Seet ham? Ja det har jeg rigtig ogsaa det," svarede Mari, „det er sikkert nok."

„Na, fortæl os det, fortæl os det!" raabte Smaagutterne.

„Ja det kan jeg nok," sagde Budeien og begyndte.

„Det var nu den Tid jeg tjente hos Kapteinen, saa sagde Gaardsgutten til mig en Lørdagskvæld:

„Du er nok saa snild, at du gir Hestene for mig i Kvæld du Mari, saa skal jeg altid gjøre dig et Puds igjen."

„Na ja," sagde jeg „jeg kan nok det," for han skulde gaa til Tenten sin.

Da det led mod Tiden, at Hestene skulde have Kvælds-fodret, saa gav jeg først de to, og saa tog jeg et Høfange og skulde give Hesten til Kapteinen, og den var altid saa fed og blank, at En gjerne kunde speile sig i den; men i det samme jeg skulde gaa ind i Spiltauget, saa kom han faldende lige ned over Armene paa mig —"

„Hvem, hvem? Hesten?" spurgte Smaagutterne.

„Na nei vist, det var Nissen; og jeg blev saa forfærdet, at jeg slap Høet der jeg stod, og skyndte mig ud igjen det forreste jeg vandt. Og da Per kom hjem, saa sagde jeg: „jeg har givet Hestene for dig een Gang, min kjære Per, men nei Gu' blir det ikke oftere da, og Brunen til Kapteinen den fik ikke Høstræet heller," sagde jeg, og saa fortalte jeg ham det.

„Na ja, det har ingen Rød med Brunen," sagde Per, „han har nok den som passer sig han."

„Hvorledes saa Nissen ud da, Mari?“ spurgte en af Smaagutterne.

„Ja, mener du jeg kunde se det?“ svarede hun; „det var saa mørkt, at jeg ikke kunde se Hænderne mine, men jeg kjendte ham saa tydelig, som jeg tar i dig; han var lodden, og det lyst i Dinene paa ham.“

„Na, det var vist bare en Ratte,“ indvøndte en af dem.

„Ratte?“ sagde hun med den dybeste Foragt. „Jeg kjendte hver Finger paa ham; han havde ikke mere end fire, og de var lodne, og var det ikke Nissen, saa lad mig ikke komme levende af Flækken.“

„Jo, det var Nissen, det er vist,“ sagde Smeden, „for Lommefinger har han ikke, og lodden skal han være paa Næverne; jeg har aldrig handtaget med ham; men saa skal det være, det har jeg hørt; og at han passer Hestene og er den bedste Husbondskarl nogen kan have, det ved vi alle det. Der er mange, som har stor Nytte af ham; men det er da ikke ham alene de har Nytte af, for oppe i Ullensaker,“ begyndte han igjen at fortælle, „var der en Mand, som en Gang havde ligesaa megen Nytte af de Underjordiste, som andre har af Nissen; han boede paa Røgli. De vidste nu vel det, at Gulbren var der og holdt til der, for det var en Gang han reiste til Byen saa i Flæksneen om Baaren, og da han kom ind til Skjællebæk og havde vandet Hestene sine, kommer der ud over Bakken en Bustap med brandede Rjør, saa store og fede at det var Moro at se dem, og nogle af dem som var med, kjørte med alle Slags Bukjørrel og Greier paa Kjærrer med vakkre fede Heste for; men foran gik der en svær Frigge, som havde en drivende hvid Mælkedolle i Haanden.“

„Men hvor skal I hen paa denne Aarsens Tid da?“ spurgte Røgli-Manden forundret.

„Na,“ svarede hun, som gik foran, „vi skal til Sæters i Røgli-Sagen i Ullensaker; det er Havn nok der.“

Dette syntes han var rart, at de skulde havne i Sagen

hans; og ingen anden end han hverken saa eller hørte noget, og alle dem han mødte paa Veien indover, spurgte han; men ingen havde seet en saadan Busskap.

Hjemme paa Gaarden hos den Røgl-Manden gif det ogsaa underligt til iblandt, for naar han havde gjort noget Arbeide efter Soleglads Leite, saa blev det altid ødelagt om Natten, og tilsidst maatte han rent holde op at arbeide, naar Solen var gaaet ned. Men saa var det den Gangen jeg vilde tale om, det var en Høst, han gif ned og kjendte paa Byg-Loen om den var tør — det var sent ud paa Høsten — og han syntes den ikke var rigtig tør nok endda, men saa hørte han saa skjellig det sagde horte i en Haug:

„Kjør ind Loen din du, i Morgen snøger det.“

Han til at kjøre det bedste han kunde; han kjørte til langt over Midnat, og han fik ind Loen; men Morgenen efter laa der over en Sto dyb Sne.“ —

„Ja, men det er ikke altid, de Underjordiste er saa snilde, Smed,“ sagde en af Smaagutterne; „hvorledes var det med hende, som stjal Bryllupskosten paa Eldstad og glemte igjen Luen sin?“

„Jo, det skal jeg sige dig,“ sagde Smeden, som med Besgjærlighed greb dette Bink til at begynde en ny Fortælling.

„Paa Eldstad i Ullensaker var der en Gang et Bryllup; men paa Bryllupsgaarden havde de ikke nogen Bagerovn, og derfor maatte de sende Stegene bort til Nabogaarden, hvor de havde Bagerovn, og stege dem der. Om Kvelden slusde Gutten i Bryllupsgaarden høre hjem med dem. Da han kom over en af Moerne der, hørte han ganske skjellig at det raabte:

„Hør du, hører du til Eldstad fram,
saa sig til hende Deld,
At Dild dat i Eld!“

Gutten slog paa og hørte, saa det hvinede om Ræsen paa Ham, for det var koldt i Beiret og gisdt Slædeføre. Og det

samme raabte det efter ham flere Gange, saa han mindtes det vel. Han kom vel hjem med Føringen sin, og gif saa frem for Bordenden, hvor Tjenerne gif fra og til, som de havde Tid til, og fik sig noget at leve af.

„Naa da Gut, har Fanden selv stybset dig, eller har du ikke reist efter Stegen endnu?“ sagde en af Husens Ffolk.

„Jo, det har jeg,“ sagde han, „der ser du den kommer ind gjennem Døren, men jeg slog paa og lod det gaa, alt det Mærren orkede at spørnde i, for da jeg kom paa Moen, saa raabte det:

„Kjører du til Eldstad fram,
saa sig til hende Deld,
at Dild dat i Eld.“

„Na, det var BARNET mit det,“ raabte det i Gjøstebudsstuen, og saa for der En aften, som om hun var galen, hun rendte paa den ene efter den anden og slog dem paa Stallen allesammen; men tilsidst saldt Gatten af hende, og saa fik de se, at det var en Gulder, som havde været der; for hun havde rapset med sig baade Kjøb og Flest og Smør og Kage og Öl og Brændevin og alt det som godt var; men hun var saa forfjamsket over Ungen, at hun glemte igjen en Sølvskaupe i Ølkarret og ikke sanfede, at Gatten saldt af hende. De tog baade Sølvskaupen og Gatten og gjemte paa Eldstad; og Gatten den var sig, at den som havde den paa, han kunde ikke sees af noget dødeligt Menneffe, uden han kanste var spnen; men om den er der endnu, skal jeg ikke kunne sige for vist; for jeg har ikke seet den, og ikke har jeg haft den paa heller.“ —

„Ja, de Underjordiste er stemme til at stjæle, det har jeg altid hørt,“ sagde gamle Berthe Tuppenhaug, men værst skal de være i Sætertiden; det er ligesom en lang Høitid baade for Guldrer og Underjordiste; for mens Sæterjentene gaar og tænker paa Gutterne sine, glemmer de at tørse over Mæll og Bløde og anden Dumad, og da tager Guldrerfolk alt det de vil. Det

er ikke ofte, at Folk faar se dem, men det hænder da iblandt, og det hændte en Gang paa Neberg-Sæteren oppe i Almenningen her.

Der var nogle Lømmerhuggere eller Vedhuggere oppi der og huggede. Da de saa skulde gaa frem til Neberg-Bangen til Kvælds, saa raabte det til dem borte i Stoven:

„Gils hende Kilde, at begge hendes Sønner for ilde; de brændte op sig i Soddkitteln.“

Da Huggerne kom frem til Sæteren, saa fortalte de Jenterne dette og sagde: „den Tid vi skulde gaa hjem til Kvælds og vi havde faaet Øgen paa Ratten, saa sagde det borte i Stoven:

„Gils hende Kilde, at begge hendes Sønner for ilde; de brændte op sig i Soddkitteln.“

„Na, det var Barna mine det,“ streg det inde i Mælkebøden, og saa kom der farende ud en Gulber med en Kolve i Ræven, og den kastede hun, saa at Mælken stoat om dem.“ —

„Folk fortæller nu saa meget,“ sagde Smeden med en noget spodst Mine, ret som om han nærede Tvivl om denne Fortællings Troværdighed. Imidlertid var der næppe andet, som talte af ham, end Uergrelse over at være bleven afbrudt, da han havde faaet Munden saa godt paa Glid. Der fandtes næppe nogen i hele Bygden, som var rigere paa de vidunderligste Fortællinger om Gulbren og de Underjordiske end han; og i Troen paa disse Bæsenes hamlede han op med de stærkest troende. „Folk fortæller saa meget,“ sagde han, „En kan ikke tro det alt. Men naar det er hændt i Ens egen Slægt, saa faar En tro det. Og nu skal jeg fortælle noget, som har hændt Bærfar min; det var en alvorlig og troværdig Mand, saa det nok var sandt hvad han sagde. Han boede paa Stroperud paa Loddings-Gierne i Ullensaker; han hedte Jo. Han havde bygget sig en ny Stue, han havde en to tre Rjør, fede og i god Stand, og en Hest som var udmærket fremsfor alle andre. Med denne Hesten for han ofte i Skyds fra Mo til

Trøghed, og naar det saldt sig saa, derfra til Strimstad og tilbage til No igjen; og han brydde sig ikke om, hvordan han for med Hesten, for den var og blev lige fed. Skytter var han ogsaa, og Spillemand med. Ofte var han ude og spillede, men hjemme kunde de aldrig saa ham til at røre Felen; om saa hele Stuen var fuld af Ungdom, nægtede han lige fuldt at spille. Men en Gang var der kommet nogle Gutter til ham med Lommeflaster og Brændevin. Da de havde saæet Kallen paa en Pisl, kom der flere til, og endda han sagde nei i Begyndelsen, saa fik han dog Felen sat tilsidst. Men da han havde spillet en Stund, lagde han den bort, for han vidste, at de Underjordiske ikke var langt borte, og at de ikke syntes om saadant Spektakel; men Gutterne fik ham til at spille igjen, og saaledes gik det en to tre Gange; han lagde Felen bort, og de fik ham til at tage den sat igjen. Tilslidst hængte han den op paa Væggen og svor paa, at han ikke vilde gjøre et Strøg med Vuen mere den Kveld, og saa jagede han dem ud allesammen baade Gutter og Jenter. Da han havde begyndt at klæde af sig og stod i Skjortærmerne borte i Skorstenen og stulde tænde Kveldspiben sin med en Brand, saa kom der ind et Følge af Store og Smaa, saa det vrede i Stuen.

„Nu,“ sagde Jo, „kommer I nu igjen?“ Han troede det var dem, som havde været inde og danset; men da han fik se, at det ikke var dem, blev han ræd, tog Døttrene sine, som alt laa i Sengen, og slængte dem op paa Gulvet — han var en stor stærk Mand — og spurgte: „hvad er dette for Folk? Hender I dem?“

Jenterne var søvntunge og sansede ikke. Saa tog han Geværet ned af Væggen og vendte sig mod det Følget, som var kommet ind, og hyltede til dem med Trompen. „Der som I nu ikke passer jer, saa skal jeg“ — bandte han — „føise jer saaledes ud, at I ikke skal vide, om I staar paa Hovedet eller Benene.“ De satte ud gjennem Døren og hujstreg, saa den ene for hovedstupes over den anden, og han syntes det

ikke saa anderledes ud, end som en Hov graa Garnnsæter trillede ud igjennem Døren. Men da Jo havde sat fra sig Gæveret og kom bort til Storfstenen igjen og skulde tænde paa Biben sin, som havde stukket, saa sad der en gammel Mand paa Beiskrakken med et Stjæg saa langt, at det røl helt ned til Bænken, ja det var over en Alen langt; han havde ogsaa en Bibe, og for frem og tilbage med en Brand ligesom Jo selv og skulde tænde paa den: ret som det var, saa staknebe den, saa tændte han paa igjen, og det blev ikke anderledes.

„End du,“ sagde Jo, „hører du til samme Fantefølget du med? hvor er du fra?“

„Jeg bor ikke langt borte jeg, du,“ svarede Manden, „og jeg raa'r dig til, at du passer dig og ikke holder sig Styr og Barm herefter, ellers gjør jeg dig til en arm Mand.“

„Kaa, hvor bor du da?“ spurgte Jo.

„Jeg bor her borte under Kjonen, og havde ikke vi været der, saa havde den nok strøget med for længe siden, for du har lagt svært paa Barmen iblandt; det har været heft der, og den er ikke fraktere, end at den falder over Ende, dersom jeg sætter Fingeren min bort paa den. Nu ved du det,“ sagde han, „og pas dig efter denne Dag.“

Aldrig blev der spillet til Dans mere; Jo skilte sig ved Felen sin, og aldrig fik de ham til at røre nogen anden efter den Tid. —

Under den sidste Del af denne Fortælling havde Proprietøren holdt en svare Rumsfæring inde i Stuen; Stabøre bleve lukkede op og igjen; der raslede med Sølvtøi og Røgtekniper; man kunde høre og vide, han var beskæftiget med at læse igjen for al rørlig Eiendom lige fra Sølvtøiset til Dlytobakke-daasen. Retop som Smeden havde endt, gløttede han paa Døren, stak Hovedet ud med Buen paa det ene Dre og sagde:

„Er du nu ude med Røgterne dine og lyver igjen, Smed?“

„Lyver?“ sagde Smeden meget stødt; „det har jeg aldrig gjort, for dette er sandt; jeg er jo gift med den ene af de

Jenterne, og Kjærringen min, Dorthé, hun laa selv i Sengen og saa den gamle Stjæggetallen; rigtignot var de Jenterne rare og ligesom halvfjollede, men det kom af, at de havde seet de Underjordiske," tilføiede han med et hæmsfuldt Blik paa Proprietæren.

"Fjollede?" sagde Proprietæren, "ja, det tror jeg nok; det er jo du ogsaa, naar du ikke er paa en Kant, for da er du rent bindegal. Kom, Smaagutter, og gaa op og læg jer, og sid ikke her og hør paa hans Roreri."

"Det maa jeg sige er daarligt sagt af Jer, Far," yttrede Smeden med Overlegenhed. "Sidst jeg hørte der blev snakket Fjolleri og Rør, var da I prægede paa Neberg-Gaugen den syttende Mai," føiede han til i samme Tone.

"Forbandede Sludder!" brummede Proprietæren og kom stampende gennem Kjøkkenet med Lyset i den ene Haand og en Pakke Altter og nogle Aviser under Armen.

"Na, hi lidt Far," sagde Smeden drillende, "og lad Smaagutterne saa Lov at være her, saa skal I ogsaa saa høre en liden Stub; I har ikke godt af at læse i Lovbogen stødt I heller.

Jeg skal fortælle Jer om en Dragon, som blev gift med en Gulder. Det ved jeg er sandt, for jeg har hørt det af Gamle-Berthe, og hun er selv fra den Bygden, hvor det hændte."

Proprietæren slog bister Døren til, og man hørte ham trampe op ad Trappen.

"Ja ja, siden Kallen ikke vil høre, saa faar jeg fortælle jer den da," sagde Smeden til Smaagutterne, over hvem den bedstefaderlige Myndighed ikke længer udøvede nogen Magt, naar Smeden lovede at fortælle Eventyr.

"Før mange Aar siden," begyndte han, "boede der et Par gamle velstaaende Folk paa en Gaard oppe paa Halland. De havde en Søn og han var Dragon, og en stor, vakker Karl var han. Paa Fjeldet havde de en Sæter, og den var ikke som Sæterstuerne pleier være, men den var pen og godt op-

bygget, og der var baade Storstensmur og Tag og Vinduer i den. Her laa de hele Sommeren, men naar de reiste hjem om Høsten, havde Lømmerhuggere og Skyttere og Fiskere og faabanne, som særdes i Stoven ved de Læder, lagt Mærke til at Guldfolket flyttede ind der med Busskappen sin. Og med dem var der en Jente, som var saa nauvakter, at de aldrig havde seet hendes Mage.

Dette havde Sønnen ofte hørt tale om, og en Høst de reiste hjem fra Sæteren, klædte han sig i fuld Mundering, lagde Dragonfablen paa Dragonhesten baade med Pistolhylstrene og Pistolerne, og saa red han derop. Da han kom i Bangbredden, var der saadan Varme paa i Sæteren, at det lyste ud igjennem alle Røsefarene, og da kunde han skjønde, at Guldfolket alt var der. Saa bandt han Hesten sin ved en Granlægg, tog den ene Pistolen ud af Hylstret og listede sig sagte op til Vinduet og stottede, og derinde i Sæteren saa han en gammel Mand og en Kjerring, som var trogede og rent struktede af Alderdom og saa urimelig stygge, at han aldrig havde seet noget saa stygt i sit Liv; men saa var der en Jente der, og hun var saa deilig, at han syntes han ikke kunde leve, hvis han ikke kunde saa hende. Alle havde de Korumper, og det havde den vakkre Jenten ogsaa. Han kunde se, at de nylig var komne, for det var netop ryddet op der. Jenten holdt paa at vasse Gamlestyggen, men Kjerringen gjorde Varme under den store Primfjedlen paa Peisen.

Net som det var, stødte Dragonen op Døren og skjød af Pistolen lige over Hovedet paa Jenten, saa at hun tullede bort over Gulvet. Men i det samme blev hun lige saa sæl, som som hun før havde været vakker, og en Næse fik hun saa lang som Pistolhylstret.

„Nu kan du tage hende; nu er hun din,“ sagde den gamle Manden. Men Dragonen var ligesom fjættret; der han stod der stod han, og han kunde ikke flytte sig et Stridt hverken frem eller tilbage. Den Gamle begyndte da at vasse Jen-

ten; saa blev hun noget ligere: Ræsen minlede sagtens til det halve, og den stygge Korumpen blev opbunden, men valter var hun ikke, det var Synd at sige.

„Nu er hun din, min staute Dragon, sæt hende nu paa Sabelknappen og rid til Bygden og hold Bryllup med hende. Men til os kan du lage til i det vesle Kammeret i Størhuset; for vi vil ikke være sammen med de øvrige Brudfolkene,“ sagde den gamle Stygfanten, som var Far hendes; „men naar Staa-len gaar om, saa kan du se ud til os.“

Han torde ikke gjøre andet; han tog hende med paa Sabelknappen og lavede til Bryllup. Men før de gik til Kirken, bad Bruden en af Brudepigerne at staa vel bag hende, forat ikke nogen skulde se, at Rumpen faldt af, naar Præsten lagde Haanden paa hende.

Saa drak de Bryllup, og da Staa-len gik om, gik den unge Manden ud i Kammeret, hvor der var laget til for de gamle Guldfolkene. Den Gang saa han ingen Ting der, men da Bryllupsfolkene var reist, laa der igjen saa meget Guld og Sølv og saa mange Penge, at han aldrig havde seet saa megen Rigdom før.

Det gik nu baade godt og vel i lang Tid; hver Gang der var Fremmedlag, lagede Konen til for de Gamle ude i Kammeret, og altid laa der efter dem saa mange Penge, at de tilsidst næsten ikke vidste, hvad de skulde gjøre af dem. Men styg var hun og styg blev hun, og kjed var han af hende, og det var ikke frit for, at han var lidt slem islandt, saa at han hød til at staa og vænge hende.

En Gang skulde han til Byen; det var paa Barfrostens om Høsten, og saa skulde han lægge Sko under Høsten. Han gik da til Smidjen, for han var en dygtig Smed selv; men hvorledes han lagede det, saa blev Skoen enten for stor eller ogsaa blev den for liden, og aldrig vilde den passe. Han havde ikke flere Heste hjemme, og det led med det stred, saa det blev Middag og det blev Eftasverdstid.

„Kan du da aldrig faa lagt under den Skoen?“ sagde Ronen; „ikke er du rar Mand, men du er nok endda kleinere Smed. Der blir ikke anden Raad, end at jeg faar gaa i Smidjen og flo; er den for stor, kan du jo gjøre den mindre, og er den for liden, kan du jo gjøre den større.“

Hun gif til Smidjen, og det første hun gjorde, var at tage Skoen med begge Næver og rette den ud.

„Se her,“ sagde hun, „faa skal du gjøre.“ Saa bødte hun den sammen, som om den havde været af Bly. „Hold nu op Venet,“ sagde hun, og Skoen passede faa akkurat, at den bedste Smed ikke kunde gjort den bedre.

„Du er nok stiv i Fingrene du,“ sagde Manden og faa paa hende.

„Synes du det?“ sagde hun. „Hvordan mener du det var gaaet med mig, dersom du havde været faa stiv i Fingrene? Men jeg holder for meget af dig, til at jeg skulde bruge Kræfterne mine paa dig,“ sagde hun.

Fra den Dag var han en aparte Mand imod hende. —

„Nu synes jeg, vi kan have hørt nok for i Aften,“ sagde Gamlemor, da Fortællingen var til Ende, og reiste sig.

„Ja, vi faar vel til at rusle paa os, siden Kallen har kurret sig,“ sagde Smeden og bad Godnat, men han lovede Smaagutterne at fortælle mere næste Aften, og knyttede en Underhandling med dem om en Kvart Tobak.

Om Eftermiddagen da jeg var ude i Smidjen hos Smeden, straaede han stærkt, hvilket altid var et Mærke paa, at han havde druffet Brændevin; om Aftenen var han gaaet paa Bygden for at faa mere. Da jeg flere Dage efter faa ham igjen, var han mørk og ordknapp. Han vilde intet fortælle, uagtet Smaagutterne lovede ham baade Tobak og Brændevin. Men Pigerne mumlede om, at de Underjordiste havde haft fat paa ham og staaet ham over Ende i Askmyrbakken. Der havde en Kjører fundet ham liggende paa Morgensiden, og da talte han over sig.

Sulbreæt.

(1843.)

Vi havde været i Besøg paa Bjerke. Proprietæren og Gamlemor roede hjem Søndag Aften; men Jomfru Marie og Smaagutterne havde tigget og tryglet saa længe, til de fik Lov at blive over til Mandagen for at tage Veien hjem over Næsen „og se Udsigten,“ heb det; og jeg, Læreren, gjorde af mange Grunde Følge med dem. Den Mandag Morgen kom os alt for snart. Ledsagede af vor Bertinde, den gode Mor Bjerke, og hendes Søn, vandrede vi op gjennem Bjerke-Hagens løvrige Lunde, hvor Rødsjerten og Bogfinken i Dretoppene feirede Dagen med raske, velklingende Slag; Fluesnapperne vimsede om mellem Grenene og gav sit Ord med i Laget, medens Havefangeren, bestebent skjult bag Løvet, lod sin muntre Sang strømme ud fra de tætte, dunkle Kroner. Morgenen var saa stille og lun; Birkens Blade rørte sig næppe, og da vi kom op af Stien gjennem Engene, saa vi, naar der faldt et Solstreif i det Grønne, endnu Dugperlerne funkke paa Kløveren og i Maristakkens solbede Blade. Svalerne strøg lavt efter de fine Libeller; Bussfvoatten sad ghygende paa en Lilstel og kviddrede i Ageren. Her havde vi Lærtesang fra den blaa Himmel, der paa alle Kanter omgærdeedes af lyse Sommerstjer, som skjærmede os mod den hede Sol.

Da vi vare paa hin Side Kongeveien, havde vi en anden Region. Det gik opad Næsen; Furen og Granen hvælvede os soale Haller. Endnu lød Lærernes Triller over til os; men de Toner, som havde hjemme her, var kun de travle Meisers skjærende Piben, Gjertrudsfluglens regnvarslende Strig,

og Beirstillernes Glam under Skyen. Trøtte efter Stigningen hvilede vi et Dieblit paa de flade mossbækkede Klipper ved Præstemyren, drak en Afstedsskaal med vort Følge, og tvægede os ved Synet af Dierens blanke Flade, som vi skimtede mellem Furetoppene.

Smaaagutterne vare alt ude paa Myren for at sanke Multer, og jublede hver Gang de saa en rødrende Kart. Jomfruen og jeg fulgte efter. Kranset med Fure og Gran stralte Rosen sig fjerdinglangt ud mod Vest; Ensformigheden i den store Flade afbrødes kun ved enkelte Grupper af ranke Stiv eller Luer af den lysgrønne Galmus; af og til sprang en Ddø frem, og ude paa Pjnten saaes her og der en gulnet Barhytte, der stod igjen som et Minde fra Narfugl-Legen om Baaren. Mod Nord, hvor vor Bei gik, var der knapt et tusend Skridt over. Rundt Bredden stod Lyngen i Blomster; men ude paa Myren vinkede os Mosliljens gule prægtige Bæger, den stjægede Bukkebladblomst og den sirlige Calla. Pjntet med nikkende Myrdun, Multeblomster og fint Stargræs spillede Mosteppeet i de forskjelligste Overgange og gængede under vore Fødder, som om det hvilede paa et bølgende Hav. Vi gjorde ogsaa en liden Afstikker for at sanke Multer. Da vi igjen kom frem mod Pjnten af en af disse furekronede Ddøer, svingede Dunhammerne sine store valseformige Ax frem og tilbage over vore Hoveder; en skjærende Vind pøb os i Ansigtet, og lige over os stod mørke Skymasser med graalige, udvaskede Rande. Det bryggede til en Regnstorm; vi kjendte alt enkelte Draaber. Jeg trøstede min forstrækkede Ledsagerinde med det Ly, vi skulde finde i den gamle Bardehytte, en Levning fra Krigens Tid, som knapt laa et Par Døksfestud borte, ret op for den ludende Fure ved Myren. Da vi naaede Bredden, kjøregtede det; men nu havde det ingen Rød, vi kjendte fast Grund under vore Fødder, Skoven dækkede os, og i et Par Minutter vare vi oppe af Bakken og vel forvarede i Bardehytten. I Grunden vare vi paa ingen Raade vel forvarede. La-

get var styrtet ned; kun en liden Snip var igjen deraf i det ene Hjørne, saa vi frit kunde se Himmels Fugle flyve over os. Men i dette ene Hjørne, under denne lille Snip havde en menneskevenlig Skytter eller Bedhugger anbragt en Bænk af et Par Briskestammer mellem Lømmestoffene, saa lang, at der med Nød og Næppe var Rum til to. Her maatte vi altsaa tage Plads, og jeg syntes det var et herligt Sæde. Smaagutterne klattrede med Fare for Liv og Lemmer op paa Levingerne af den gamle Storsten i det andet Hjørne og stod der mod den graa Himmel og trættede, om de kunde se ni eller elleve Kirker, til de ikke saa de nærmeste Træer for Regn.

Man skulde vel tro, at vor Stilling i Krogen medførte Fortrolighed og gjensidig Meddelelse. Men det var ikke saa; jeg sad og stirrede i Lausshed paa Dierens Flade, som gjennem Døraabningen viste sig matstintende i Regnsforet; jeg saa efter Smaagutterne paa Storsensruinen, og paa mine egne Ben. Stjal Blikket sig over til min skjønne Nabo, var det kun for at vende tilbage med dobbelt Fart. Situationen var erotisk og komisk tillige; det var Kjærlighed i Huslærerkategorien. Vi sad der som et Par Høns paa en Pinde. Grib Leiligheden! hvisttede jeg til mig selv. Mens jeg gif og vadede i Myren, havde jeg i Stilhed øvet mig paa den Tale; jeg havde tænkt at anbringe ved ti lignende Leiligheder. Hvorledes den løb, erindrer jeg ikke nu; men det ved jeg, at den stebse blev siddende mig i Halsen, naar den skulde bruges. Nu var det skjæbnespangre Dieblit der igjen. Smaagutterne vare nede af Piben og tumlede sig udenfor i Blaabærlyngen. Jeg holdt det for nødvendigt at begynde min Erklæring med en vis Kjærlighed, og jeg vovede virkelig at lægge min Arm om hendes Liv; men det viste sig snart, at Jomfruen var meget kjælere end jeg. Hun sprang op og stod truende og lattermild for mig.

„Hvad vil De mig? Min Gud! ved De hvad De vover?“ sagde hun. „De kjender jo min Slægt! De ved vel,

at jeg stammer fra Guldbrokk, og at der rinder Trodsblod i mine Aarer?"

"Min bedste Jomfru," sagde jeg Staffel, som imidlertid var kommen en Smule til Sans og Samling igjen; "jeg fattet Dem ikke, jeg ved ikke," tilføiede jeg for dog at sige noget, „om en saa forbægtig Herkomst."

"Nu, det var da rart at Mor, som har fortalt Dem saa mange Eventyr og Historier, ikke har fortalt Dem det. Min Oldemoder eller Tjoldemoder var jo en virkelig Gulder. Nu skal De høre; men hvis De ikke vil, at jeg skal blive gjenemvaad, maa De forunde mig at sidde i Fred paa Bunden ved Deres Side. Nu da, mine Tjoldesforældre eller Tjoldesforældre (det ved jeg ikke rigtigt) laa til Sæters en Sommer. De havde en Søn, og han var med dem. Da det led paa Høstiden og de skulde reise hjem fra Sæteren, sagde Gutten, at han vilde blive igjen der, for han havde Lyst til at se, om det var sandt hvad de sagde, at Guldbrokk kom did med Bølgingen sin, naar Folket reiste hjem. Forældrene syntes ikke noget om dette, og sagde at det kunde han nok tro, det var baade vist og sandt, hvad saa mange vidste at fortælle om. Sønnen gav sig ikke; han vilde blive der alligevel, og tilsidst fik han Lov; til Riste gav de ham et Fad Flødegrod, og saa reiste Forældrene. Ret som han laa i sine egne Tanker, begyndte det at blive levende ude paa Sætervolden. Han hørte Bjælberne klinge, Rjøerne brølede og Sauerne brægede, og der var en Snakten og en Styr og en Studsen og en Stellen, akkurat som naar Bølgingen kommer til Sæters. Om lidt blev det stillt, og en Stund efter kom to Fruentimmer ind. Den yngste af dem var saa vakker, at der ikke var nogen Maade paa. De gav sig til at rydde og stille derinde, og begyndte at koge Mælketrod. Imens lod Gutten, som han sov. Guldbrokk havde ikke lagt Mærke til ham i Begyndelsen; men med Et begyndte den yngste at græde.

"Nu, hvad fæller dig? hvad græder du for?" sagde den anden.

„Na, jeg synes den Gutten er saa vakker jeg, Mor, at jeg ikke kan være til, hvis jeg ikke faar ham; men det gaar vel ikke an,“ sagde den yngste.

„Hys, hys, vi skal snakke med ham,“ sagde Moderen og søgte at slagge hende. Saa satte de sig til at spise, og nu lod Gutten, som om han vaagnede, og hilste paa dem. De bød ham at spise, men han talte for sig og spurgte, om de ikke heller vilde smage paa den Flødegroden, han havde til Riste.

Jo, det vilde de gjerne, for Flødegroden skal jeg sige Dem, er det bedste Hulbren kan faa. De spiste da sammen og snakkede baade om Et og Andet, og hvorledes det nu var, saa sagde Moderen til ham:

„Du er en vakker Gut, og Datter min synes godt om dig; liker du hende, og du vil love mig at gaa til Præsten og faa hende døbt, saa kan du tage hende. Men snild maa du være mod hende, saa skal det ikke mangle jer paa Hjemmegifte. I skal faa alt det I behøver til Gaardsens Brug og Drift, og mere til.

Na ja, Gutten syntes nok han kunde like hende, og saadant et Tilbud var ikke at vrage. Saa lovede han, at han skulde gaa til Præsten og faa hende døbt, og snild skulde han ogsaa være. De reiste da hjem og hun blev døbt, og de holdt Bryllup og levede baade godt og vel, som man siger.

En Gang han havde været lidt slem og gjort hende imod om Dagen, hørte han saadan Larm og Styr paa Gaarden om Natten. Men da han kom ud i Svalen om Morgenens, var hele Gaarden fuld af alt det som kunde behøves baade til Gaardsdrift og Husholdning. Der var baade Kjør og Heste, og Pløve og Høslæder, og Ringer og Bøtter, og alle mulige Ting.

Da det led til Høsten igjen og Kaalen blev stor, og Koken skulde til at hakke og stille til Slagtingen, saa havde hun ikke noget Hallebræt og ikke heller noget Halketraug. Hun bad

da Manden tage Øgen og gaa op i Fjeldet og hugge ned den store Furuen, som stod ved Myren paa Sæterveien; hun skulde have den til et Haffetraug.

„Jeg mener du er styren, Kjærring,“ sagde Manden. „Skulde jeg hugge ned det bedste Træ i Lommerstoven til at gjøre Haffetraug af? Og hvorledes skulde jeg faa den hjem fra Fjeldet paa denne Tid, den er jo saa diger, at ingen Gæst orker at drage den?“

Hun bad Manden ligevel; men da han slet ikke vilde gaa, saa tog hun Øgen, gik op i Stoven, huggede Furuen ned og kom hjem med den paa Ryggen. Da Manden saa det, blev han saa forstrækket, at han aldrig siden torde sige hende imod, eller gjøre andet end hun bad om, og fra den Tid var der aldrig Uenighed mellem dem. Det var Historien. Hvilsken stærk og slem Mand min Bestefar var, har De vist hørt; min Far, Proprietæren, kjender De,“ sagde hun halvt truende, halvt skjæmtende; „De kan altsaa slutte Dem til hvad De kan vente, hvis De for Alvor gjør mig vreb.“

„Du vil nok blive her med det samme du, Marie,“ sagde Smaagutterne, som aldeles blaasorte om Munden viste sig ved Døren med et umaabeligt Knippe Blaabærlyng. Det er forbi med Regnet for længe siden,“ sagde de; kom nu og lad os gaa.“

Vi reiste os; det rige Løvært af Moser og Lavarter, som dækkede de fugtige Stokkevægge, spillede, forfristede ved Regnet, i det glimrende Sollys. Udenfor, i Stoven, var der en Glæde over alle Planter og Fugle. Byroler og Linneer udsendte Strømme af Bellugt, og Granen drysede sin Duft over os. Stoven var fuld af Fuglesang og Jubel; i hver Lov sad der en Maalkrost og spottede min Kjærlighed; Gjørdesmutter og Fuglekonger sang omkap og frydede sig over sin Lykke; kun en enlig Rødhjælle klagede mellem de tætteste Grene.

Medens vi vandrede ned ad Straaningen gennem Stoven, laa Dvre-Romerite for os i Solskinnet; over de vestlige Aaser hang Regnet endnu som et graat Slør; men mod Nord

var det saa blankt og klart; Mistbjerget, disse Egenes Dientrøst, hvælvede sig der som en blaalig Kuppel, og vi saa Bakkerne og Stovene og Kirkerne og Gaardene, og Smaagutterne kjendte grant den røde Staldbygning hjemme paa Gaarden. Det gik raadt nedover; Marie løb omkap med Smaagutterne; jeg slentrede efter, stirrede melankolsk ud i det vandløse Landskab og slukkede min Tørst med fastige Blaabær. Vi vare ikke længe om det sidste Stykke; men da vi kom i Hjemhagen, stak Middagssofen saa brændende hedt, at det ikke var til at holde ud. Marie satte sig i Græsset under den gamle Eg, og vi fulgte Eksemplet. Da hølgede der pludselig en Lonestrøm hen over os. Forundret lyttede Marie og stirrede op i Høvelvet af den mørke skyggerige Krone, som om hun ventede at faa Die paa alle Stovens vingede Sangere. Jeg kjendte Tonerne; det var en sjælden Gæst i Eggen; det var den gulbrystede Sanger, som gav os denne Koncert. Den var i sit bedste Lune; den freg som Falken og smaantynnede som Siften. Den gav os Lærtriller og Stærrefang og Svalefoidder; den kjendte Maal-trostens og alle Løvsangeres Toner. Det var et sandt Pot-purri af Fuglesang med Jubel og Smerte.

„Hører De denne?“ raabte Marie, idet hun sprang op og dansede rundt under Træet: „ved disse Toner kjender jeg min Guldbrenatur; jeg føler, at jeg hører hjemme her, lige saa vist som De tilhører Byen og Bøgerne og Komediespillet og Kirekasferne!“

En Halling med Kvannerod.

(1845.)

En Dag efter Markedet i Winter sad jeg med min Pibe og læste i en Bog foran den aabne Dværdør, tvægende mig ved Barmen, som strømmede ud i Værelset fra det friske Baal i den gamle Kasse. Veiret var nemlig saa koldt, at man kunde have Lyst til at krybe ind i Ovnen, og i mit Værelse havde Solen knapt formaaet at fordrive Februarfloraens Isblomster fra Vinduesruberne. Det bankede paa Døren, men det var ingen almindelig Bante; ikke nogen enkelt høiet Kno frembragte denne Lyd; det var et gjentaget Slag af en knyttet Næve med Lovvante paa. Jeg gjættede forgæves paa hvem det kunde være, som meldte sig paa en saa eiendommelig Maade. Før jeg havde sagt „Kom ind,“ blev Døren aabnet, og ind gennem den steg en gammel Bonde i Hallingdragt, med faste fltre Skridt. Den klingende Kulde havde rimet hans graa, tottede, lange Haar og tørstede Skjæg; men Kulden syntes ikke at være ham til Plage, thi en sid fort Kofte, og Besten, som bar Spor af at den en Gang, da den endnu eiede Farve, havde været blaa, stod aabne og viste den bare, haarrige Bringe. Hans mustelfulde, men temmelig krumbøiede Underlemmer vare dækkede med sorte Knæbuzer og graa Snefolker. Paa Fødderne havde han Sko af uberedt Kofkind. En rød Halsklud, et Par store Lovvanter og en Faareskins Hue fuldendte Klædebragten, der bar lige saa kjendelige Spor af Veirets og Livens Virkninger som hans Ansigt, der havde et læderagtigt Udseende. I Haanden bar han et stort Knippe Angestkarob.

„Gu Dag, Lat for sist; no ha me et finnt Bær,“ sagde han, idet han tog Huen og Banterne af.

„Det var Pøkker, kalder du dette fint Beir?“ sagde jeg.

„Ja misant æ dæ ej forstreffjilé Kjølb, me hava no um Dagabn,“ svarede han, idet han lagde sine Sager fra sig paa en Stol og varmede sine store Næver ved Ilden.

„Saa du synes dog det er kolddt? Men det er sandt, du er kånste fra Hallingdal?“ sagde jeg, idet jeg erindrede, at hans Udtryk om det fine Beir var en Talemaade, som Belænstændighed byder at begynde enhver Samtale med i flere af Fjeldbygderne.

„Æ æ so ja, rettigt nok du! e æ or Aalsgjæld i Hallingdal; — du kan væl intji ha sett me forr kånstji? — e ha no faré mykji ut paa Bygdo — ja men ha e so, ja! aa fær no stundo enno, saa gamal e æ — ja misant! — Du ska 'tje handle taa me nofo Kvannerot i Dag — rettigt taa den beste?“ sagde han, idet han brugte den overvættets fuldstændige Udtryksmaade, der synes at være eiendommelig for mange i det Dalstrøg, han var fra.

„Jeg har ikke Brug for den; den bruges jo til at sætte paa Brændevin, og det drikker jeg sjældn.“

„Driff du 'tji Brænevin? no daa! Æ tilji no dæ æ Kar saa se ein Dram fastand, naar dæ æ kalt i Bæré. Dæ ska væra mange, ha e høyrte gjeté, som ha tilji se te drifte bærre Vatn: aa ja, dæ kann so væra — dæ æ no intji meir paakosta dæ, dei kunne daa bærre gaa burti Grovó, so hava dei sitt Forno'n; men dæ bli Troll i turre Sunra. Ellest kan du nokk kjøpe taa me nofo Rot lil, for o æ velbehagelig aa tyggjy aa overmaatelé bra for Magarev aa atsjilige Ejudomma.“

Jeg kjøbte nogle Kranse af ham for at saa ham til at opholde sig en Stund, bad ham sidde ned og varme sig lidt ved Ovnen, og anmodede ham uden Omsvøb om at fortælle mig nogle Eventyr.

„Om Gaugatroll ell' so, meine du?“ spurgte han. „Hatt' du Moro te høyre om sligt? E tru 'tji e æ go te minnas noto no; ellest kunna e væl ha høyrt enfort for lang Ti sea. Ein bli so stuttthugsén, naar Ein bli gamal, ja men bli Ein so, ja! Men e kunna væl sea-de taa, fos bæ bar te, daa 'n Gaatun Gaufeli smorde aav ølleve Eiterværinga i Branes-Beggit ei Gaang.“

„Det kunde være morsomt nok; men kan du ikke heller se til at komme i Hu og fortælle mig noget om Guldbren og de Underjordiste?“

„Ja, bæ va no bæ; la me sjaa,“ sagde han estertænk- som — „jau, no hjem e i Hug noto, som e ha høyrt taa'n Mosyst mina om sligt, som du meina. Dæ va paa Nysætstolé, ja du veit væl inkji, for Nysætstolen æ du?“

„Det ved jeg, den ligger jo i Nærheden af Nysættnippen. Da jeg for en ti. Aar siden besøgte Hallingdal, var jeg oppe der ogsaa.“

„Nei ha du vaaré dær?“ sagde den Gamle, fornsiet over at jeg var kjendt i hans hjemlige Egne. „Ja so daa! du va væl paa Nysættnippé, mæ daa? Der saag du vitt du! Ein sér væl burt paa Hallingstarvé, Stogshodn, aa mang- foldige Fjell imot Baldres. Kanstji du gjift etté Kjupu? Veia du mytjy?“

„Jeg var paa Rypejagt, som du siger; jeg sit ogsaa nogle ved Nysættnippen, og fra Toppen af den saa jeg vidt ud over alle Fjeldene der oppe; men glem nu ikke det som du kom i Hu, det som du hørte af Moster din paa Nysætstolen.“

„Ja, bæ va so bæ ja — rettigt nokk du,“ tog han tit Orde. „Dæ va ho gamle Birgit Sandehuse, Mosyste mi, ho laag paa Nysætstolé ei Gaang, mæ ho va Jente. Dæ va langt paa Hauslé, men dei totte bæ kunna væra bra aa sita paa Stolé enno eitt Bel, forr bæ va sinnt Bær og gjilt Beite enddaa i Fjellé. So va bæ ein Kveld daa, som ho va eis- mal paa Sætern; ho tvelte se daa att bæ kunna koma enfort

te'n, aa forr aa vœra hugheit meinte 'o, so tof 'o ein Rabb
 aa flo affor Dœré, forr 'o la se. Daa 'o hadde liggi ei Stund,
 sprang Dœré upp. Detta syntes 'o no var artigt, laut daa
 upp or Sengen aa sætte Rabben atti, maaveta; men dœ vara
 'tji lengji, so dat Rabben ut-att. No tof 'o te undras fos
 detta kunna ha se, aa meinte dœ, ho stulde no vœl sagte faa
 Rabben te sita; dreiv 'n saa inn me ein Dœhamar so halt,
 at dœ va sjaand te dœ kunna vœra Uraa aa faa'n ut att.
 Aa jau, de vart noff endbaa Raa te faa'n ut, sta e tru!
 Dœ va 'tji meir ell' so ho Mofyste va ve stull sobdne atte,
 aa dœ æ no 'tji so lengji forr Gjentudn sobdne, naar dei
 intji hava Guta hja se, saa slaug Rabben or, aa Dœré upp
 so dœ strala; aa so hœyrde 'o fos dœ tuste kring alle Rœna
 i Buen mœ atffjilig Lœte, so dœ va reine spœkjilê. Ho kunna
 ingjin Ting sjaa, aa Bœrmen va no mest slœt paa Arœn
 mœ; men daa vart 'o so reine forsœld, so 'o mest va ve uveta,
 forr 'o stjœnte dœ maatt' vœra Haugasolke, ja mi sant va dœ
 dei, som voro ute, dœ va dœ!

„So va dœ ein Dag traft ettê, 'o Birgit gjætte Rjydn
 Durtundê Rysœttnypê. Rett so dœ va, fêll 'o hœyre Gampa
 som kneggja, Rjy som rauta, Bjellestrammel aa Gjentu, som
 svalla aa leto paa Lu aa Brillahœdn, plent som naar dei
 busœre. Ho styrde kringum se paa alle Ranta, men saag forkji
 Folk ell' Krœtyr, aa so kunna 'o noff veta, att dœ maatt'
 vœra Haugasolke, som komm me Bœlingen sin te Stœlê. No
 stunda 'o se drive Krœtyrê heim att, aa sa' taa ve hine so ho
 hadde fornaamê. So snugga dei se te busœre paa Heimsœ-
 teren daa, for dei taalde no 'tji drœggy lenger paa Langstœlê;
 dei voro rœdde, at Haugasolkji stull' bli ille, naar dei foto
 over Lîê, sér du.“

Jeg vogtede mig vel for at forstyrre den Gamle i hans
 Tro ved en meget naturlig Fortlaring af den Historie, han
 sidst havde fortalt. Efter mit Kjendskab til Egnens Dale,
 Dæster og steile Høider var det mig klart, at en hjemvendende

Bufærd var dragen gjennem en af de fjernere Smaadale, saaledes at Lydbølgerne af Hestenes Knæggen, Rjærnes Brølen og Bjælber, og Rjærnes Tale, Sol og Lur, formeblest de mellemliggende Høider og Bakker ikke umiddelbart havde naaet Virgits Dre, men først efter at være kastede tilbage fra Rysæt-knippens steile Sider, og at hun, da hun intet kunde opdage, havde troet, at det var Guldbren. Jeg opfordrede ham til at fortælle flere Historier fra Stølen.

„No høyré Ein mest alder at nokon fornæm dei Underjorbiste,“ begyndte han igjen; „dæ maa væra forrdi Folke intji trur viar paa dei lenger; aa ja, dæ kan so væra! Men forr i Lié va dæ 'tji so sjelba, att dei baade høyrde og sogo dei; jamen sogo dei dei daa, dæ va endbaa litt te dæ. E sta fortæljja dæ so som hænde Gomo henna Virgit ei Gaang, ho stull' buføre heim om Hauften; dæ va snodigt noff dæ mæ. Daa ho hadde kott Bufargrauten om Morgon den Dagen dei stull' reise, sætte 'o 'n uppaa Buatafji, att 'n stull' kaalne; men daa dei stull' snugge se te aa dei la Kløvjabn paa Gampadn, va 'o no so annsam daa, maaveta, at 'o gløymde Grauten aa komm 'n 'tji i Hug, forr dei voro komne eit Støfjy paa Helmbegji; daa snubde 'o att forr aa taka 'n mæ se; men som 'o komm att-ende, va Grauten burte. Ho leitte aa leitte baade høgt og laagt; men dæ va ingjln Graut. Daa 'o so va ve vende att, vart 'o varé ein graa Sau, som sigla framn aa att-ende paa Bollé. Dæ va ein Fremmansau som 'o intji kjende, stor aa ven, mæ Ul so lang att 'o heff ratt ne aat Marken, ja dæ gjole 'o, aa ho totte 'o hadde alder sett so gjild Sau forr. 'Ranstji dena Sauen høyre te hjaa Gaugafoltji, tænkte 'o, 'aa dei ha tiffi Grauten, aa vilja gjeva me Sauen att istan.' — „Laff forr Býté,“ sa 'o, aa tof Sauen mæ se. — „Sjøl Laff forr Býté,“ svara dæ burti Hallé.“

Den Gamle sad endnu en Stund og fortalte om Fjeldene i Hallingdalstrakten, om Rytter, om Gauper, om Fjeldbras
Korste Guldre-Eventyr.

og Bjørne; thi i sine yngre Dage havde han været Stytter. Men om Gulbren og Gaugesollet vidste han ikke mere. Alderdommen havde gjort ham „saa stuttugsón," sagde han.

Anmærkning. Det L, som her er brugt, skal betegne den eiendommelige tykke L-Lyd, der forekommer i de fleste afershusiske Dialekter, og som dels træder istedenfor l, dels for rø i det gamle Norske.

Rundeætt.

(1845.)

For en Del Aar tilbage reiste jeg nordesten til Gudbrandsdalen, over Gadeland og Toten, paa Vestfiden af Njosen. Paa Sveen, et Stifte i Biri, fik jeg en doven Hest og en noget gammelagtig, snaltesyg Mand til Skydskarl. Ingen af Delene gik mig nær til Hjerte. Det havde ingen Gast; Svennæs, hvor jeg som sædvanlig agtede at prøve Gjæstfriheden og tage Nattervarter, kunde jeg naa i god Tidids, og Mandens sjældne Livlighed og træffende Bemærkninger om flere af Bygdens Folk, som jeg kjendte, forsonede mig let med hans ualmindelige Snaltesyft. Dertil kom, at det var en deilig vaarlig Aften. Solstraalerne brød sig glinsende og tindrende i Njøsens Flade, farvede Stjerne og spillede mellem det unge Lov. Aaserne i Faaberg, som begrænsede Landskabet hjernt i Nord, blev mørkere og tabte sig i dybe blaa og violette Fortoning, medens Aftensoen lagde sin gyldne Glans over den rige Ringsakerbygd paa Fjordens Østside.

Da vi vare komne et Stykke forbi „Ødden,“ fik Hesten det Indfald at stanse i en Balke. Næsten ret for os laa Biri Kirke i nogen Afstand, og til venstre længere bort paa en høide laa en Gaard med en mørk Aas i Baggrunden. Jeg erindrede ikke dens Navn og spurgte derom.

„Det er Runde,“ sagde Manden. „Det er rart I ikke ved det, som er saa kjendt her. I har da vist hørt tale om „Rundeblod“ og „Rundetull“; det er velkjendte Ord i Biri det, ved jeg.“

Nei, det kjendte jeg ikke til og bad ham om en Forklaring, som han var saare villig til at meddele.

„Paa det Lunde,“ begyndte han, „har der altid været rare Folk; de siger, der har været Guldbrefolk, og rent anderledes har de ogsaa været end alle andre Menneſter; derfor er „Lundeblood og Lundetull“ kommet for Orde her i Vird. En Gang var en Kjerring paa Lunde, ſom hedte Aſe. Hun blev borte i Barsfeng, og der laa en Olderkubbe i Sengen iſtedenfor hende. Siden den Tid er det blevet Stik her at ſætte Kniver over alle Dørene, naar en Barsfengstone faar de første Rier, forat der ikke ſkal komme Troldſtab til hende. Det var de Underjordiffe ſom tog hende, og de havde været efter hende længe før ogsaa, for da der var Fæſterøl for hende paa Rier, tog de hende og ſatte hende paa Hovedet i et Vandkar, men da var der ſaa mange Folk, ſom ſtod ude paa Traakten, at hun ikke kom til Skade; og ſaa ſagde det borte i Balken ved Staburet, at det kom af hun ikke havde Fæſtering. Men ſiden den Tid gaar hver Starvejente, ſom har ſig en Fant, med Fæſtering.

Søn efter denne Aſe hedte Dagſin, og det var en Karl for ſig ſelv det ogsaa. Saa knap og gjerrig var han, at der ikke var noget Lag paa det: naar han ſkulde hugge Ved, ſatte han Stabben udenfor Kjældendøren og ſagde til Fattigfolk: „Gaa ikke ind, for Kjærringen er ſaa knap og ſaa gjerrig, du faar ikke noget af hende ligevel.“ Men det var ikke ſandt; Eli var en ſnild Kone, og en bedrøvelig Ende tog det med ham, for han hængte ſig i en Vird udenfor Stuevæggen. Stubben af den ſtaar der endnu.

Denne Dagſin havde tre Børn, og de hedte Aſe, Per og Amund, og Amund lever den Dag i Dag, men værre Folk har der vel aldrig været til. Aſe hun var ſaa mager og ſaa ſæl og ſtyg, at hun gjerne kunde have ſtræmt Biddet af Fanden. Hun laa næſten beſtandig i en ſtor Kiſte med Laag paa, ja Ritmesteren ved det nok han, for han kom en Gang til at lukke paa Laaget, og ſaa ſtal hun ud den tørre Kloen ſin, rigtig ſom en Høgeklo, og ſlog igjen Laaget midt

for Ræsen paa ham. Per han var rent huldrin, han gik og stampede Smaabeie i alle Jorderne sine med et Ørev, og rev op Bringebærbusker og Jordbærblomster, forat der ikke skulde komme Folk og Unger did og sanke Bær. Om Sommeren gik han meget og drev om paa Aaserne og i Fjeldet og saa paa Hestene, for han kjendte alle de Heste som fandtes i Bygden, og mange fra andre Bygdelag og. Selv havde han ogsaa altid staute og gjæve Heste, men han tæmmede dem aldrig, før de blev sex, syv Aar gamle; da tog han dem med til Skoven og hug ned en stor Gran, spændte dem for den og lod dem drage den hjem, saa blev de spage, maa vide; og naar han skulde sælge Heste eller Kjør, havde han ogsaa en rar Skit: han borede et Hul i Staldvæggen og tog en Dot af Rumpen og slog fast i Hullet med en Plug, og lod saa Dyret gaa, saa Dotten blev sidende igjen; det gjorde han, forat de ikke skulde drage Lykken fra Gaarden, og hele Sørvæggen sidder fuld af Plugger og Lagbotter den Dag i Dag er.

Per Lunde gik ofte til Kirken, men han gik aldrig ind, uden han var til Alters. Mens Almuen hørte Gudsord, gik han om paa Hestegaarden og snakkede med Hestene. Og naar der var Altergang, smøg han ned i Ligkjælderen og sad der, til de andre kom frem til Alteret, saa kom han frem, og naar han havde nydt Sakramentet, gik han til Kjælders igjen, til Almuen var gaaet ud af Kirken. Per Lunde var meget for at tjærebrede alting med; han tjærebrede sig selv imellem, og han tjærebrede. Stabursflestet sit og slog det fuldt med Stomagerpinder. Da han var død, var der et helt Stabur efter ham fuldt af Uld og uheglet Vin, og Flest og Smør, som var mange Aar gammelt, og saa harskt og bestt som Galde; men Staburet det havde han spigret til og luftet med Ploglænker paa alle Kanter. Ja, han var rigtig en rar Karl den Peren, for en Gang mens Gamle-Lensmanden levede, kom han til ham og gav ham en Hestesto til Ferstmad. Han døde da, men han døde ikke nogen Udsød, som Folk troede. Efter

ham sit Amund Gaarden, og han lever endnu. Han er den ligeste af dem, for han har været ude blandt Folk og tjent som Dragon for Bratter. Det er en stor, svær, fed Mand, men han er saa blas i Ansigtet som et Eg. Han er nu lidt rar han ogsaa, for en Gang Ritmesteren kom paa Bisftering, paraberede Amund paa Gaarden med en Fo'rtap under Armen istedenfor Furager-Lue, og saa var han saa slem efter Brændevin, han drak et Par Potter om Dagen, sagde de. Her et Aar begyndte han at drikke Røddin, men det holdt han snart op med, for han syntes den var for sur. Nu drikker han fire Potter Kaffe om Dagen, og desimellem ligger han paa Vabstuen og heber den og tuller sig ind i Skindfelter. Om Sommeren klæder han Barmen ube, for jo varmere det er, des flere Trøier tar han paa.

Men saa var det gamle Nase Lunde. Lang Tid efter at hun var bleven borte, gik Hans Sigstads og ledte efter Hestene sine paa Sigstadsmoerne; men før han vidste hvorledes det var, saa kom han ved Domstenene, og der var han inde ensteds som han aldrig havde seet før, og det var saa gildet der ligesom paa et Slot. Der gik en Kjerring og stelte, og hende syntes han at han skulde kjende, men han kunde ikke huske, hvor han havde seet hende.

„Kjender du ikke mig du?“ sagde hun.

„Jo, jeg synes nok jeg skal kjende dig,“ svarede han.

„Ja, jeg er Nase Lunde, som blev borte i Barnseng,“ sagde hun. „Jeg kjendte dig vel, da du var en Smaagut, og her har jeg været siden den Tid. Havde de bare ringet lidt til med Kirkeklokkerne den Gangen jeg blev borte, saa havde jeg sluppet herfra; for jeg havde alt det ene Venet over Hæfallet, men saa holdt de op, og jeg maatte tilbage igjen. Du gaar og leder efter Hestene dine du,“ sagde hun, „men jeg skal sige dig det, at Manden min og Grannerne hans de tjører med dem hvert Dieblit, og det kommer af, at Gutterne dine slaar efter Hestene med Bidstet, naar de slipper dem.“

Men nu kommer Manden min snart hjem, og træffer han dig her, saa farer du ilde."

Sigstaden gik og fandt Hestene sine strax efter. Siden har ikke nogen hverken hørt eller spurgt Nase Lunde; men er hun ikke død, saa lever hun vel endnu og bor i Guldrøstøttet ved Domstenene paa Sigstadmøen." —

Styggerne steg længere og længere frem over Virisiden og Njosen; Aftenens Svalhed hvilede over Egnen. Binden kom og fufede og hvistede i Trærnes Kroner og bar med sig Bud og Hilfen fra den blomstrende Hæg og alle Martens og Skovens duftende Blommer til Fuglene, som nys vare komne hjem fra Syden, og nu sad bag Lovet og drømte om de delige Eventyr, de havde oplevet paa sine Reiser i Grækenland og Marokko.

Det sidste Stykke af Veien gik hurtigt. Paa Svennæs fik jeg Betræftelse paa Rigtigheden af, at Per Lunde havde givet Gamle-Lensmanden en Hesteflo til Fjerstmad, plugget sine Heste fast ved Galen i Staldvæggen, naar han skulde sælge dem, og i det Hele paa Troværdigheden af min Stedsguts Fortællinger.

En gammeldags Juleaften.

(1843.)

Vinden peb i de gamle Lønnet og Vinde lige over for mine Binduer; Sneen søg ned igjennem Gaden, og Himlen var saa mørkladen som en Decemberhimmel kan være her i Christiania. Mit Humør var lige saa mørkt. Det var Juleaften, den første jeg ikke skulde tilbringe ved den hjemlige Arne. For nogen Tid siden var jeg bleven Officer og havde haabet at glæde mine gamle Forældre ved min Nærværelse, havde haabet at vise mig for Hjembygdens Damer i Glans og Hærlighed. Men en Nervefeber bragte mig paa Hospitalet, hvorfra jeg først var kommet ud for en Uges Tid siden, og jeg befandt mig nu i den saa meget prisede Rekondalescenttilstand. Jeg havde skrevet hjem efter Storeborken og min Faders Finnet, men Brevet kunde næppe naa frem til Dalen før anden Juledag, og først under Nytaar kunde Gæsten ventes hertil. Mine Kammerater vare reiste fra Byen, og jeg havde ikke en Familie, jeg kunde hygge mig ved. De to gamle Komfruer, som jeg logerede hos, vare vistnok godslige og snille Mennesker, og de havde med megen Omhu taget sig af mig i Begyndelsen af min Sygdom. Men disse Damer's hele Naade at være paa var alt for meget af den gamle Verden til rigtig at kunne falde i Ungdommens Smag. Deres Tanker dvælede helst ved Fortiden, og naar de, som ofte kunde hælde, fortalte mig Historier om Byen og dens Forholde, mindede det saavel ved sit Indhold som ved den naive Opsatningsmaade om en forsvunden Tid. Med dette mine Damer's gammeldagsfølelsen stod ogsaa det Hus, som de boede i, god Dverensstem-

melse. Det var en af disse gamle Gaarde i Loldbodgaden med dybe Binduer, lange stumle Gange og Trapper, mørke Rum og Løfter, hvor man uvilkaarlig maatte tænke paa Næser og Spøgeri, kort netop en saadan Gaard, maaste det endog var den samme, som Maurik Hansen har stildret i sin Fortælling: „Den Gamle med Næsen.“ Hertil kom, at deres Besjendtskabskreds var meget indskrænket; thi foruden en gift Søster kom det aldrig andre end et Par kjædelige Madamer. Det eneste Oplivende var en smul Søsterdatter og nogle muntre, livlige Broderbørn, som jeg altid maatte fortælle Eventyr og Næsehistorier.

Jeg søgte at adsprede mig i min Ensomhed og min mismodige Stemning ved at se paa alle de mange Menneſter, som færbedes op og ned ad Gaden i Snefog og Bind med rød-blaa Næser og halvulke Dine. Det begyndte at more mig at iagttage det Liv og den Travlhed, som herskede over i Apotheket: Døren stod ikke et Dieblif, Ljenesfolk og Bønder strømmede ind og ud og gav sig til at studere Signaturerne, naar de kom paa Gaden igjen. Lydningen syntes at lykkes for nogle; men undertiden tilkjendegav langvarig Grunden og en betænkelig Nysten paa Hovedet, at Opgaven var for svær. Det stumrede; jeg kunde ikke stjelne Ansigterne længer, men stirrede over paa den gamle Bygning. Saaledes som Apotheket da var, stod det med sine mørke rødbrune Vægge, spidse Gable og Taarne med Veirhaner og Blyvinduer som et Minde af Bygningskunsten i Fjerde Christians Liden. Kun Svanen var da som nu meget adstabil, med Gulbring om Halsen, Ridestøvler paa Fødderne og Vingerne udspændte til Flugt. Jeg var just i Færd med at fordybe mig i Betragtninger over fængslede Fugle, da jeg blev afbrudt af Støi og Barnelatter i Sidsværelset og en svag, jomfrunalsk Banken paa Døren.

Paa mit „Kom ind,“ tren den ældste af mine Bertinder, Jomfru Mette, ind med et gammeldags Knig, spurgte til mit Befindende, og bad mig under mange Omsvøb at tage til

Talte hos dem om Aftenen. „De har ikke godt af at sidde saa alene her i Mørket, snille Hr. Løitnant,“ tilføjede hun, „vil De ikke komme ind til os med det samme. Gamle Mor Skau og min Broders Smaa piger ere komne; det vil maasse afsprede Dem lidt; De holder jo saa meget af de glade Børn?“

Jeg fulgte den venlige Indbydelse. Da jeg traadte ind, spredte et Vaal, der blussede i en stor firkantet Kasse af en Kaffeovn, igjennem den vidtaabne Dvnsdør et rødt ustabigt Lys ud i Værelset, som var meget dybt, og møbleret i gammel Stil med høiryggede Nyslæders=Stole og en af disse Kanapeer, beregnede paa Fiskebensstjorter og Storksnabelstilling. Væggene vare prydede med Olie-malerier, Portræter af stive Damer med pudrede Koiffurer, af Oldenborgere og andre berømmelige Personer i Hanser og Blade eller røde Kjoler.

„De maa sandelig undskyld, Hr. Løitnant, at vi ikke har tændt Lys endnu,“ sagde Jomfru Cecilie, den yngre Søster, som i Dagliglaget almindelig kaldtes Sillemor, og kom mig i Møde med et Knix, Mage til Søsterens; „men Børnene tumle sig saa gjerne ved Ilden i Stumringen, og Mor Skau hygger sig ogsaa ved en liden Passtiar i Dvnsstrogen.“

„Passtiar mig lidt, Passtiar mig lidt, du koser dig selv ved en Fadderfladder i Skræddertimen, Sillemor, og saa skal vi have Stylden,“ svarede den gamle, trangbrystede Dame, der tituleredes Mor Skau.

„Nu se, god Aften, Far, kom og sæt Dem her og fortæl mig hvorledes det er med Dem; De er min Sandten bleven dygtig afsillet,“ sagde hun til mig og knejsede over sin egen svampede Trivelighed.

Jeg maatte berette mine Fata, og døde til Gjengjæld en meget lang og omstændelig Beretning om hendes Gigt og astmatiske Plager, som til al Lykke blev afbrudt ved Børnenes larmende Ankomst fra Kjøkkenet, hvor de havde aflagt et Besøg hos det gamle Husinventarium Stine.

„Faster, ved du hvad Stine siger du?“ raabte en Ilden

væber, brunsiet Tingest. Hun siger, at jeg skal være med paa Høloftet i Aften og give Nissen Julegrød. Men jeg vil ikke, jeg er ræd for Nissen!"

"Na, det siger Stine bare for at blive jer kvit; hun tør ikke gaa paa Høloftet i Mørket selv den Løse, for hun ved nok hun en Gang er bleven skræmt af Nissen," sagde Jomfru Mette. Men vil I ikke hjælpe paa Løitnanten da, Børn?"

"Na nei, er det dig, Løitnant, jeg kjendte dig ikke, hvor bleg du er, det er saa længe siden jeg saa dig," raabte Børnene i Munden paa hverandre og skloede sig om mig. "Nu maa du fortælle os noget morsomt, det er saa længe siden du fortalte, aa fortæl om Smørbuf, snille dig, fortæl om Smørbuf og Gulbtand!" Jeg maatte fortælle om Smørbuf og Hundens Gulbtand og endda give til bedste et Par Nissehistorier om Bagernissen og Burenissen, som drog Hø fra hverandre, og mødtes med hver sin Hørd paa Kalken, og sloges saa de blev borte i en Høst. Jeg maatte fortælle om Nissen paa Høsfelberg, som ttrrede Gaardshunden, til Manden kastede ham ud over Laavebroen. Børnene klappede i Hænderne og lo. "Det var tilpas til ham det, stygge Nissen," sagde de, og fordrøede mere.

"Nei, nu plager I Løitnanten for meget Børn," sagde Jomfru Cecilie; "nu fortæller nok Faster Mette en Historie."

"Ja, fortæl, Faster Mette!" var det almindelige Raab.

"Jeg ved ret ikke hvad jeg skal fortælle," svarede Faster Mette; "men siden vi er komne til at tale om Nissen, saa skal jeg ogsaa fortælle lidt om ham. I husker vel gamle Kari Gusdal, Børn, som var her og bagede Fladbrød og Løse, og som altid havde saa mange Eventyr og Historier at fortælle. — "Na ja," raabte Børnene. — "Nu, gamle Kari fortalte, at hun tjente paa Baisenshuset her for mange Aar siden. Den Gang var det endda mere ensomt og trist, end det nu er paa den Kant af Byen, og det er en mørk og stummel Bygning det Baisenshus. Nu, da Kari var kommen did, stulde

hun være Kofte, og hun var en meget flint og fix Pige. En Nat skulde hun staa op og brygge, saa sagde de andre Tjenerne til hende: „Du maa agte dig, at du ikke staar for tidlig op; for Kloffen to maa du ikke lægge paa Rosten.“ — „Hvorfor det?“ spurgte hun.

„Du ved da vel det, at der er en Nisse her, og du kan nok vide, at han ikke vil uroes saa tidlig, og før Kloffen to maa du slet ikke have paa Rosten,“ sagde de.

„Byt, ikke værre,“ sagde Kari, hun var meget frist paa Beveren, som de siger, „jeg har ikke noget at stasse med Nissen, og kommer han til mig, skal jeg, den og den tage mig, nok søise ham paa Døren.“

De andre formanede hende, men hun blev ved sit, og da Kloffen vel kunde være lidt over et, stod hun op og lagde under Bryggeljedlen og havde paa Rosten. Men hvert Dieblik sluffedes Ilden under Kjedlen, og det var ligesom En faste Brandene ud over Storfstenen, men hvem det var, kunde hun ikke se. Hun tog og samlede Brandene den ene Gang efter den anden, men det gik ikke bedre, og Rosten vilde heller ikke gaa. Til sidst blev hun kjed af dette, tog en Brand og løb med baade høit og lavt, svingede den og raabte:

„Nat dig did du er kommen fra. Tror du, du skal stræmme mig, tar du fejl.“

„Lvi værde dig da!“ svarede det fra en af de mørkeste Kroge; „jeg har faaet sju Sjæler her i Gaarden; jeg tænkte jeg skulde have faaet den ottende med.“ Siden den Tid var der ingen, som saa eller hørte til Nissen paa Baisenhuset, sagde Kari Gusbøl.“ —

„Jeg blir ræd, nei du skal fortælle Løitnant; naar du fortæller, saa blir jeg albrig ræd, for du fortæller saa morsomt,“ sagde en af de Smaa. En anden foreslog, at jeg skulde fortælle om Nissen, som dansede Halling med Jenten. Det var noget, jeg meget nødig indlob mig paa, da der hørte Sang til. Men de vilde paa ingen Maade lade mig slippe, og jeg

begyndte allerede at rømme mig for at forberede min overmaade uharmoniske Stemme til at synge Hallingdansen, som hørte til, da den omtalte smukke Søsterdatter, til Børnenes Glæde og min Frelse, traadte ind.

„Ja nu Børn, nu skal jeg fortælle, hvis I kan faa Ruffine Lise til at synge Hallingen for jer,“ sagde jeg, idet hun tog Plads; „og saa danser I selv, ikke sandt?“ Ruffinen bestormedes af de Smaa, lovede at udføre Dansemusikken og jeg begyndte min Fortælling.

„Der var ensteds, jeg tror næsten det var i Hallingdal, en Jente som skulde gaa med Flødegrov til Nissen; om det var en Lørsøagskveb eller en Julekveb, det kan jeg ikke huske, men jeg tror vist det var en Julekveb. Nu syntes hun det var Synd at give Nissen den gode Mæden, spiste saa selv Flødegroven, drak Fedtet paa Kjøbet og gif paa Laaven med Havremelsgrov og sur Mælk i et Grisetraug. „Der har du Trauet dit, Styggen!“ sagde hun. Men hun havde ikke sagt det, før Nissen kom farende og tog hende og begyndte en Dans med hende; det holdt han paa med, til hun laa og gispede, og da der kom Folk paa Laaven om Morgenen, var hun mere død end levende. Men saalænge som han dansede, sang han“ — her overtog Jomfru Lise Nissens Parti og sang i Hallingtakt:

„Na du har iti op Grauten for Tomten du,
Na du skal faa danse med Tomten du!

Na har du iti op Grauten for Tomten du,
Saa skal du faa danse med Tomten du!“

Under dette hjalp jeg til ved at trampe Takten med begge Fødder, medens Børnene støiende og jublende tumlede sig mellem hverandre paa Gulbet.

„Jeg tror I sætter Stuen paa Taget med det samme, Børn; I støier, saa det værker i mit Hoved,“ sagde gamle

Mor Stau. „Bær nu rolige lidt, saa skal jeg fortælle jer nogle Historier.“ Det blev stille i Stuen og Madammen tog til Orde:

„Folk de fortæller nu saa meget om Nisser og Guldrer og sligt, men jeg tror ikke stort af det. Jeg har hverken seet den ene eller den anden — jeg har nu ikke været vidt i mit Liv heller, — og jeg tror det er Snat; men gamle Stine ude, hun siger hun har seet Nissen. Da jeg gik til Præsten, tjente hun hos mine Forældre, og til dem kom hun fra en gammel Skipper, som havde holdt op at fare. Der var det saa stille og roligt; de kom aldrig til nogen, og ikke kom der nogen til dem, og Skipperen var aldrig længer end nebe paa Bryggen. Altid gik de tidlig til Sengs, og der var en Nisse der, sagde de. Men saa var det en Gang, sagde Stine, som Koffen og jeg vi sad oppe en Aften i Pigekammeret og stulde stille og sy for os selv, og det led til Sengetid, for Bægteren havde alt raabt ti. Det vilde ikke gaa med Syngen og Stoppingen, for hvert Dieblid kom Jon Blund, og ret som det var, saa nikkede jeg, og ret som det var, saa nikkede hun, for vi havde været tidlig oppe og vasket om Morgenen. Men som vi sad saaledes, saa hørte vi et forfærdeligt Rabalder ude i Kjøkkenet, sagde hun, det var ligesom En slog alle Tallerkenerne sammen og kastede dem paa Gulvet. Vi sprang op i Forstrækkelse, sagde hun, og jeg streg: „Gud trøste og hjælpe os, det er Nissen,“ og jeg var saa ræd, at jeg ikke torde sætte en Fod i Kjøkkenet. Koffen var nok følen hun ogsaa; men hun stød Hjertet op i Livet, og da hun kom ud i Kjøkkenet, laa alle Tallerkenerne paa Gulvet, men ikke een af dem var itu, og Nissen stod i Døren med rød Lue paa og lo saa inderlig godt. Men nu havde hun hørt, at Nissen iblandt stulde lade sig narre til at flytte, naar En bad ham om det og sagde, det var roligere for ham paa et andet Sted, og saa havde hun længe spekuleret paa at gjøre ham et Puds, sagde hun, og saa sagde hun til ham det, — hun skal lidt i Mælet — at

han skulde flytte over til Kobberflagerens tværs over Gaden, der var det mere stille og roligt, for der gik de til Sengs Kloften ni hver Aften. Det var sandt nok ogsaa, sagde hun til mig, men du ved nok, sagde hun, at Mesteren arbejdede og var oppe med alle, baade Svende og Dreng, og hamrede og fløiede fra Kloften tre om Morgenen hele Dagen. Siden den Dag, sagde hun, saa vi ikke mere til Nissen over hos Stipperen. Men hos Kobberflageren littede han sig nok godt, endda de hamrede og bankede hele Dagen, for Folk sagde, at Konen der satte Grød paa Løftet til ham hver Torsdagsaften, og da kan En ikke undres over at de blev rige heller, for Nissen gik vel og drog til dem, sagde Stine, og det er sandt, de tog sig op og blev rige Folk, men om det var Nissen som hjalp dem, skal jeg ikke kunne sige," tilføiede Mor Stau, og hostede og rømmede sig efter Anstrængelsen med denne for hende usædvanlig lange Fortælling.

Da hun havde taget sig en Pris Tobak, kvitnede hun og begyndte paa en frist:

„Min Mor det var en sanddru Kone; hun fortalte en Historie, som har hændt her i Byen, og det paa en Juledagsnat, og den ved jeg er sand, for der kom aldrig et usandt Ord i hendes Mund.“

„Lad os dog saa høre den, Madam Stau,“ sagde jeg. „Fortæl, fortæl, Mor Stau,“ raabte Børnene.

Madammen hostede lidt, tog sig atter en Pris og begyndte: „Da min Mor endnu var Pige, kom hun undertiden til en Onke, som hun kjendte, som hedte — ja hvad var det nu hun hedte da? Madam — nei jeg kan ikke komme paa det, men det kan være det samme ogsaa, hun boede oppe i Møllergaden og var en Kone noget over sin bedste Alder. Saa var det en Juleaften ligesom nu; saa tænkte hun ved sig selv, at hun skulde gaa i Fropræken om Julemorgnen, for hun var slittig til at gaa i Kirken, og saa satte hun ud Kaffe, forat hun kunde saa sig lidt varmt Drikke, saa hun ikke skulde være

fastende. Da hun vaagnebe, stinnebe Maanen ind paa Gulvet, men da hun stod op og skulde se paa Klokken, havde den stanset, og Biseren stod paa halv tolv. Hun vidste ikke, hvad Tid det var paa Natten, men saa gif hun hen til Binduet og saa over til Kirken. Det lyste ud igjennem alle Kirkevinduerne. Hun vakkede Bigen og lod hende tage Kaffe, mens hun klæbte paa sig, og tog Salmebogen og gif i Kirken. Det var saa stilt paa Gaden, og hun saa ikke et Menneſte paa Veien. Da hun kom i Kirken, satte hun sig i Stolen, hvor hun pleiede sidde, men da hun saa sig om, syntes hun Folkene saa saa blege og underlige ud, akkurat som de kunde være døde alle sammen. Der var ingen hun kjendte, men der var mange hun syntes hun skulde have seet før, men hun kunde ikke mindeſ, hvor hun havde seet dem. Da Præsten kom paa Prækestolen, var det ikke nogen af Byens Præster, men en hoi bleg Mand, hun ogsaa syntes hun skulde kjende. Han prælede nok saa vakkert, og der var ikke saadan Støi og Høsting og Harting, som det pleier være ved Fropræken om Julemorgnen, men det var saa stille, at hun kunde hørt en Naal falde paa Gulvet, ja det var saa stille, at hun blev ganske angst og bange.

Da de begyndte at synge igjen, boiede en Kone, som sad ved Siden af hende, sig hen til hende og hvistede hende i Øret: „Kast Raaben løst om dig og gaa, for bier du til det er forbi her, saa gjør de Ende paa dig. Det er de Døde, som holder Gudstjeneste.“

„Uf, jeg blir ræd, jeg blir ræd, Mor Stau,“ suttrede en af de Smaa, og krøb op paa en Stol.

„Hys, hys Barn, hun slipper godt fra det; nu skal du bare høre,“ sagde Mor Stau. „Men Enken blev ogsaa ræd, for da hun hørte Stemmen og saa paa Konen, kjendte hun hende; det var Rabokonen hendes, som var død for mange Aar siden, og da hun nu saa sig om i Kirken, huſtede hun godt, at hun havde seet baade Præsten og mange af Menig-

heden, og at de vare døde for lange Tider siden. Det isneede i hende, saa ræd blev hun. Hun kastede Raaben løst om sig, som Konen havde sagt, og gif sin Bei; men da syntes hun de vendte sig og greb efter hende allesammen, og Benene skjald under hende, saa hun nær havde segnet ned paa Kirkegulvet. Da hun kom ud paa Kirketrappen, kjendte hun de tog hende i Raaben; hun slap Taget og lod dem beholde den, og styndte sig hjem saa fort hun kunde. Da hun var ved Stuedøren sin, slog Kloffen et, og da hun kom ind, var hun næsten halvdød, saa angst var hun. Om Morgenen da Folk kom til Kirken, laa Raaben paa Trappen, men den var reven i tusende Stykker. Min Moder hun havde seet den mange Gange før, og jeg tror hun havde seet et af Stykkerne ogsaa; men det er nu det samme, det var en kort Iysersød Stoffes Raabe med Hareffind's Fø'r og Kanter, sliq en som var i Brug i min Barndom endda. Nu er det rart at se en saadan, men der er nogle gamle Koner her i Byen og paa Stiftelsen i Gamlebyen, som jeg ser i Kirken med saadanne Raaber i Julehelgen." —

Børnene, som under den sidste Del af Fortællingen havde yttret megen Frygt og Ængstelse, erklærede at de ikke vilde høre flere sliqe søle Historier. De havde krøbet op i Kanapeen og paa Stolene, og sagde at de syntes der sad nogen og tog efter dem under Bordet. I det samme kom der ind Lys i gamle Armstager, og man opdagede med Latter, at de sad med Benene paa Bordet. Lysene og Julelagen, Sultetoi, Bakkelse og Vin forjagede snart Spøgelsehistorier og Frygt, oplivede Gemytterne og førte Samtalen over til Næsten og Dagens Emner. Endelig gav Risengrøden og Ribbenstegen Lanterne en Retning mod det Solide, og man skiltes tidlig fra hverandre med Ønsker om en glædelig Jul. Men jeg havde en meget urolig Nat. Jeg ved ikke om det var Fortællingerne, den nydte Koff, min Svaghestilstand, eller alt dette tilsammen, som voldte

det; jeg laa og kastede mig hid og did og var midt inde i Risser, Guldrer og Spøgelsehistorier den hele Nat. Tilslutt for jeg til Kirken med Dombjælder gennem Luften. Kirken var oplyst, og da jeg kom ind, var det Kirken hjemme i Dalen. Der var ikke andre at se der end Døler med røde Luer, Soldater i fuld Puds og Bondejenter med Skaut og røde Kinder. Præsten stod paa Prækestolen; det var min Bedstefader, som var død, da jeg var en liden Gut. Men som han var bedst inde i sin Præken, gjorde han et Rundkast — han var bekendt som en rask Fyr — midt ned i Kirken, saa at Samarien for paa en Kant og Kraven paa en anden. „Der ligger Præsten, og her er jeg,“ sagde han med et bekendt Udtryk af ham, „og lad os nu saa en Springdans.“

Diebliskelig tumlede hele Menigheden sig i den vildeste Dans, og en stor lang Døl kom hen og tog mig i Skulderen og sagde: „Du lyt være med, Kar.“

Jeg vidste ikke hvad jeg skulde tro, da jeg i det samme vaagnede og sølte Taget i min Skulder, og saa den samme jeg havde seet i Drømme, lude sig over min Seng med Døseluen ned over Dreene, en Finmut paa Armen, og et Par store Dine stift heftede paa mig.

„Du drømmer vist, Kar,“ sagde han, „Sveden staar paa Panden din, og du sover tungere end en Bjørn i Hi. Guds Fred og glædelig Jul siger jeg fra Far din og dem i Dalen. Her er Brev fra Skriveren og Finmut til dig, og Storborken staar i Gaarden.“

„Men i Guds Navn, er det dig, Thor?“ Det var min Faders Husbondskarl, en prægtig Døl. „Hvorledes i al Verden er du kommen hid nu?“ raabte jeg glad.

„Jo, det skal jeg sige dig,“ svarede Thor; „jeg kom med Borken, men ellers saa var jeg med Skriveren ude paa Ræs, og saa sagde han: Thor, sagde han, nu er det ikke langt til Byen, du faar tage Borken og reise ind og se til Løtnan,

og er han rast og han kan være med, saa skal du tage ham med, sagde han."

Da vi fór fra Byen, var det klart igjen, og vi havde det prægtigste Føre. Borken langede ud med sine gamle raste Ben, og en saadan Jul som jeg turede den Gang, har jeg aldrig turet hverken før eller siden.

En Nat i Nordmarken.

(1845.)

En Julidag saa gjennemsigtig klar som en Dag i September, et Solstreif over Bærumsaaerne, en tilfældig Duft af Gran vakte midt i den hede Sommertid i denne kvalme By min Vandrelyst og al min Længsel efter Skov og Land. Jeg maatte og vilde ud at indaande den friske Lustning fra Elven og Graerne. Men kun et Par Dage stode til min Raadighed. Noget lang Vandring var der saaledes ikke Leilighed til; det maatte i det høieste blive en Fiskeur i Nordmarken. Forberedelserne hertil vare snart trufne; thi Fluere og øvrige Fiskerestaber vare i Orden, og efter nogle Timers Vandring var jeg forbi Hæmmeren og gik paa Straaningen af Næsen hen imod Kamphaug og forbi denne Gaard ned imod Bjørnsjø-Elven. Dybt nede tindrede Skjærssjøen af og til mellem Trærnes Stammer og Nabningerne i Skoven. Fuglene sang af fuldt Bryst, og det var saa let og frit at aande og at vandre i den sødt duftende Skovluft. Fossens Sus kaldte mig, og jeg var snart ved Elvens Udløb i Søen. Her strømmede den klar, men strid over Rifelbunden; thi den er sluppen ud af den vilde Kløft, der lige fra dens Udløb af Bjørnsjøen, i en Strækning af en fjerdedel Mil, danner dens dybe Leie, og iler nu som bevinget i Skjærssjøens Favn. Saalænge som den klemmes inde mellem Fjeldvægge og Urer af optaarne Klippeblokke, tumler den sig voldsomt dybt nede i det mørke Svælg. Snart fosser den hvid med Larm og Brus, snart styrter den sig i Bildhed høit ud over sorte Klippesider og løser sig op i Damp; snart danner den — man kunde tro i Anger over sin Bildhed og Ubestindighed — dybe,

stille, mørke, eftertænkfulde Kulper. Men det er kun en stakket Svile den søger, for med friske Kræfter atter at tage fat paa den vilkre Leg. Og dog har al dens Larm og Wildhed paa denne Tid af Aaret intet at betyde i Sammenligning med den, der vækles i Lommerflodningens Tid. Naar Dæmningen aabnes, naar Bjørnsjøens vide Bænde lades ud og Lommeret slippes i Elven, overgaar dens Larmen og Brusen al Forestilling: FosSENS Drøn er som Tordebrag; Træer og Klippeblokke river den med, og Lommerstokke knækkes som Pibestille.

Naserne paa Elvens Sider stige brat op med sine Urer, sine uendelige Vindsald og mørke Graner, som alvordige stue ned paa den vilde Leg i Dybet og forfriste sig ved de Dampfyer, FosSENS idelig kaster op i deres graa, ærværdige Lavstjæg. Og mellem Rognene og Birkene, der nede ved Bredden lude sig ud over Elven, ser Fiskeren, som færdes i dette Dyb, kun en smial Stribe af den blaa Himmel, som oftest forbunklet ved Dunster, der stige op fra FosSENS og svæve langs Naserne. Den som vil færdes her, maa ei kjende Frygt for Vand eller Fjeld; thi ofte er Kløften saa trang, at Bredderne blive borte og man maa vade gennem Elven; undertiden sænker Bunden sig, og der dannes en dyb, forkladen Kulp med steile Bægge, hvor Elven i en stummende Fos styrter Fiskeren i Nøde. Da maa han stige op ad de bratte Bægge og klattre frem mellem Urerne og Stenene, som ofte ræpe ud under hans Fødder, saa han, om han ikke styrter ned, hænger svævende mellem Himmel og Vand, og maa klynge sig fast med sine Hænder, saa der staar blodige Striber efter Taget. Og kjender han ikke hver Sten og Stubbe her, saa finder han sig snart i den fortvirede Stilling, at han hverken kan komme op eller ned, „at han er gaaet i Berg,“ som det hedder i Jægersproget.

Jeg sprang fra Sten til Sten med Fiskestangen som Balancerstol og Støttestav, jeg vadede og klattrede og var ret heldig. I de klare Hvirvler og under de glasgrønne Kupper, Elven dannede hvor den gik med mindre Voldsomhed, sprang Smaa-

forellerne livligt; under Fossene i de dybe Kulper stød større Fiske frem som guldblanke Lyn, snappede Fluerne under Vandet, rev Snøret susende af Snælden og for ned i Dybet, hvorfra de dog snart bragtes op og i Land.

Da jeg kom ud af Kløften op til Elvens Udspring af Bjørnfjøen, hvilte jeg en Stund paa Dammen; Solen stod i Nedgangen og dens Lys spillede mellem Skovtoppene, medens Himlens dybe Blaa, Aftenstjernes Pragt og de mørke Graner, som overalt indfattede Søen, speilede sig i dens blanke Flade. Insekterne summede i Luften og opførte sine alseflette Danse over Vandet, hvorfra stundom prægtige Fiske med Blaad og Skulp stød op efter dem. Over Skoven langt imod Nord stod der en blyfarvet Skybank med gulbrune Rande. Lummerhede Luftninger slog mig i Nøse og gjorde Brystet beklemt i denne Skovensomhed: fjernt borte klang en Lur, eller maaste det kun var Gjenlyden af dens Toner, som i Aftenens Stilhed naaede mit Øre, svævende, hændsende, paa een Gang loffende og klagenende.

Jeg gik igjennem Østskoven langs op ved Vandet, for fra en eller anden af de fremstydende Odder, om der endnu var Folk oppe, at raabe efter Baad over til Bonna, det eneste Sted hvor Mennesker bo ved denne Indsø.

Ved Skydsstoffer-Odden kom to gamle Mænd ud af Skoven.

Den ene havde et patriarkalsk Liggerudseende, og var en aldeles kjæmpemæssig Figur med markeret Ansigt, bustede Bryn og et langt ærbørdigt Graastjæg. Paa Hovedet havde han en Loplue af blaat Uldgarn, og over den gamle Graatrøie hang en Lammestinds Pose i et rødt Uldbaand. Den anden var en Fisker, som jeg oftere havde truffet paa mine Vandringer i disse Ødemarker. Hans Slægt havde boet og særbøts her, saa længe nogen kunde mindes, og havde i ældre Tider ligget i evindelige Klammerier med „Skovsinnerne,“ som efter Sagn i forskellige Bygdelag lige til Midten af forrige Aarhundrede spredt beboede Nordmarken og de store Skovvidder,

som i Flugt med denne strækte sig fra Eier og Soltstjorden lige ind i Gudbrandsdalen og Balvers.

Men gamle Elias har ikke altid været Fister alene. I sin Ungdom har han været en kjæd Sømand, der lige saa lidet frygtede Stormen som Kartovernes Drøn. Han var med for Gøteborg 1788, han var Baadsmandsmat paa Prøvesten den 2den April 1801. Han har indaandede Duften af Middelhavslandenes Orangelunde, og har seet Indiens Palmer. I Nordmarken heder han Elias Fister eller Elias Svenste fra sit første Tog. Nu er han Krøbling og har Understøttelse af Fattighuskassen. Men de brede Skuldre og de kraftige Arme vidne endnu om, hvad han en Gang var for en Karl, og naar Ordet løser sig fra Læberne og han taler om Kommandørkaptein Lassen, om Havet, om anden April og om sine Fisteture i Nordmarken, kommer der Liv i disse Dine og i det ellers slappe og stæggede Ansigt. Gamle og Unge lytte gjerne til hans Fortællinger, og Elias er overalt en velkommen Gæst, selv hos de smaa Sjæle, der med Misundelse betragte hans Held i Fisteri. Thi Fister er han fremdeles med Liv og Sjæl, og hans Færdighed, hans mangeaarige Kjendskab til Fiskens Gang og Levemaade i disse Elve og Bænde lader i Almindelighed hans Efterstræbelser krones med en sjælden Lykke. I den bedste Fistetid ser man, selv nu i hans fire og ottiende Aar, Elias Fister hver Uge drage til Byen med en uhyre Vidjestrøppe fuld af Fisk paa Ryggen. Men en Svagthed har han. Han søger alt for meget at udfylde Kløften mellem før og nu ved den nordiske Lethæ. Naar han vender hjem fra Byen ere hans Skridt vallende og hans Hoved tungt, og sjønt han ikke har langt til sit Hjem, — den lille Hytte, som ligger paa en Bakke til venstre for Beien, strax før man kommer til Skærvebroen i Maribalen — skal han dog undertiden overnatte ved Siden af Beien.

„Vel mødt, Fistere,“ sagde jeg.

„God Avelb,“ sagde de begge og lettede paa Luerne.

„God Aften, Elias, skal vi nu mødes her igjen?“

„Ja, jeg er som Skysflokken jeg,“ sagde Elias, „den er der, naar de mindst venter den.“

„Agte I at fiske her til Natten?“ spurgte jeg.

„Vi har nok tænkt at friske den lidt i Nat,“ sagde Elias; „det er tidlig paa Aaret endnu, men kommer der Vind og Regn, saa tør den nok slaa efter.“

„Ja, det tror jeg ogsaa, Elias.“

„I har vel taget den flent i Elven?“ spurgte Elias med et nysgjerrigt Blik til min Fiskekurv.

„Jeg har jo faaet en Del, men der er ikke mange, som er over to Mærker,“ sagde jeg, og aabnede Laaget.

„Det er over halvandet Pund, . . . se der er en lækker Fiske, og der er flere ogsaa; . . . jamen var det lækkert Fiske,“ sagde Elias.

„Han fiske vel med Fly han?“ spurgte den Anden.

„Du kan vide det,“ sagde Elias, idet han forgjæves gjorde nogle Kast ud paa Vandet med sin Stang; „du kan vide det; jeg stod ved Siden af ham og medede i Gafflo-Dset ifjor, og jeg fik ikke Biddet engang, mens han tog Halvpundet, og det raldt ogsaa.“

Jeg spurgte, hvor hans Kammerat var fra, og fik den Underretning, at han om Sommeren holdt til paa Gabelandsaaserne. Nu skulde han til Byen at købe Salt; men han vilde gjerne med det samme have lidt Brændevin og Tobak, og dertil agtede han at skaffe sig Midler ved Fiskeri.

Ved Nattens Begyndelse brød Uveiret løs: det tordnede og lynede i det Fjerne; de mørke Masser bredte sig ud; Skyernes Omrids blev mere og mere ubestemte og udvaskede, og til sidst hang Regnet og Skyerne som et graat Teppe nedover Aaserne. Foran Veiret og Regnet strøg en frisk Vind hen over Vandet. Nu var Tiden der til Fiskeriet. Entelte større Fiske slog efter og blev af og til fangede, men oftest slog de seil.

„Den er ikke rigtig hjertet paa at bide endnu, derfor tar

den saa ofte imist," sagde Elias, som holdt paa at bringe en Fisk i Land.

Med de første Regndraaber sprang Fisken Blast i Blast efter Medemart og Fluer; men da Skuren ret brød løs og det begyndte at hagle og stylregne, var det aldeles forbi.

„Paa Morgensiden tør den nok saa bedre Hjertelag," sagde Hallændingen.

„Hvad mener du om Veiret?" spurgte jeg efter nogen Tids Forløb. Det klarer jo op over Næsen?"

„Ofta Glætte gir vaad Hætte. Der kommer mere Regn, men der tør nok blive lidt Ophold iblandt," svarede Hallændingen. „Der kan I høre; den Karlen spaar ogsaa om Regn," vedblev han, da der langt ude fra Landet lød et vedholdende frygteligt Skrig, ret som om et Menneſte var i Livsnød.

„Er det Nøkken?" spurgte jeg.

„Jesu Navn, sig ikke det da; det var Kommen," sagde Elias.

Vi opgav Fiskeriet indtil videre og besluttede at tænde et Baal, thi vi vare gjennemvaaede. De Gamle drog Kvist og Stofte sammen; jeg skaffede Ild, og snart flammede paa Bynsten af Odden et Baal, som i Forening med min Niste ikke undlod at yttre sin oplivende Indflydelse paa mine Staldbrødre i en livlig Samtale om Fiskeri, om Orretens Gang og Levemaade i Nordmarken og Røiens i Vandene paa Hadelandsaaerne. Elias dvælede med Fortjærlighed ved de Fiske-ture, han havde gjort til Nordmarken i yngre Dage, naar han var kommen hjem af Reis.

„Da var her Fisk at faa," sagde han, idet han tændte sin korte Snabbe; „men der var ikke flig flig Sjau med Vandene heller, og ikke saa farligt, om der kom op et Par Stokker i Dammen om Ratten, saa Fisken kunde gaa ud i Elven. Ja, ja, ved Sandungdammen var det godt at fiske den Tid; for da stod den udenfor de to Bergene og den dybe Kulp, hvor I ved den staar nu. Jeg tog otte Pund der en Nat, og der

var ingen under tre Mærker. Men nu ved Fiffen mest ikke, hvorledes det er stelt med den, for den faar aldrig have sin rigtige Gang."

"Det maa have været morsomt at fiske her i de Tider, Elias," sagde jeg, "men det hændte vel den Tid ogsaa, at Fisseriet slog feil for dig en Gang imellem?"

"Det var rart, om det skulde slaa rent feil; noget fik jeg altid," svarede han. "Jo, en Gang havde jeg saa nær ikke faaet noget, men jeg fik endda. Det gik saa forunderligt til, at jeg ikke har kunnet skjønne det. Sligt har jeg aldrig været ude for hverken før eller siden."

"Hvorledes gik det da?" spurgte jeg.

"Du faar fortælle os det, Elias," sagde Hallændingen; vi har sligt Slag at bestille nu."

"Jeg tænkte saa," sagde Elias.

"Det var i 1806. Jeg laa i Byen i den Tid, men det var saa strengt, at ingen Matros maatte være længere borte end een Dag og ikke over en halv Mil fra Christian, med mindre han meldte det for Kommandørkaptein Lassen. Jeg havde Lyft til at gaa i Nordmarken og fiske; saa meldte jeg mig og skar ud med lidt Kiste og en Buttet Brændevin i hver Komme. Det gik slemt med Fisseriet. I Bjørnsjøelven fik jeg ikke et Nap. Da jeg kom til Dammen, laa Baaden der; den tog jeg og roede over til Smalstrøm; men der var ikke Fisk at fornemme, hverken paa Vandet eller der. Saa strøg jeg nordøst til Gakkloen. Paa Veien mødte jeg Per Piber, som var en af de bedste Fiskere, som gik her i Marken den Tid. "Det er ikke værdt du gaar længer, Elias," sagde han; "jeg har været nord i Katnosen, men jeg har mest ikke faaet Venet. Se her," sagde han og tog frem Stræppen sin, og alt det han havde, var vel en Snes smaa Pinder saa lange som Fingeren min.

"Har jeg trøttet Alnen, saa trøiter jeg vel Kvarten ogsaa, min kjære Per," sagde jeg og skjænkede ham en Dram eller

to. Ja Gud bevares, jeg tog en selv ogsaa. „Det torde vel hænde den bider for mig, om den ikke bider for dig,“ sagde jeg.

„So vist!“ sagde Fjiberen. Dermed stilles vi.

Jeg gik lige til Storløken i Katnosen, for bider det ikke der, saa bider det ingensteds. Nei, der var ikke Bid at faa der heller. Saa gjorde jeg op en Mying og fik mig en Dram til og varmebe mig lidt, og saa sov jeg til langt ud paa Dagen. Jeg fristede lidt i Katnoselven igjen, men der var ikke Fist at kjende, og saa gav jeg mig paa Hjemveien. Men da jeg kom til Stydsstofferodden i Sandungen, saa er der et lidet Ljærn der, som de kalder Stydsstofferljærnet. Der havde jeg hørt der aldrig skulde være Fist at faa, endda de sagde der gik Kulter ubi der som Lommerstoffer. Men det var et Guldbretljærn, og ingen torde fiske der den Tiden. „Du faar friste, Elias,“ tænkte jeg, „kanste Guldbretfisten gaar paa Beite, naar den anden ikke er hjemme,“ og dermed stak jeg ud paa Flydetorven og kastede ud lige ved det vesle Bækkeset, for der er en liden Bæk der, som filter ned til Sandungen gjennem Myrerne; men naar Dammen er stængt og Bandet stort, stuer det op i Ljærnet gjennem Myrerne og under Flydetorven. Med det samme nappede en Fist i og for under Flydetorven; men den laa paa Bunden saa tung som en Keer-Unge; jeg kunde nok mærke, det ikke var nogen Orret. Da jeg fik den op, var det en Abbor paa otte Mærker. Lidt udpaa saa jeg det gjorde en Hvalv op i Bandet, saa det ringede sig. Der kastede jeg ud. Ikke var Marken i Bandet, før Fisten hug i; men det blev baade Slag og Plast, og jeg bastebe med den en lang Stund, før jeg fik den op; men da var det en Orret mellem syv otte Mærker, af den vakkre Fisten som er i Sandungen, fed og bred, med lidet Hoved og saa gul som Bog, men mørkere over Ryggen end Sandungsfisten. Ja, jeg blev staaende der og kastede op den ene efter den anden, paa fire, fem, sex Mærker og saa. Men saa kom jeg til at se ned bag mig;

der laa der to vakre Fiske og den tredje i Kors over dem. Jeg undredest nu paa hvad dette skulde betyde, om der var nogen Fister som havde lagt dem igjen, eller hvor de var komne fra; men jeg saa ingen. Saa gik jeg et Stykke længer bort paa, og der hvor jeg saa en Hvalb, kastede jeg ud. Fisken bed, og det varede ikke længe, før jeg havde faaet vel to Pund. Som jeg da kom til at se bag mig, saa laa der fem store vakre Fiske der igjen. Ja, jeg undredest paa hvem det kunde være, som havde lagt dem der, men jeg tog dem da op og lagde dem ned i Fiskestikken, baade disse og de tre jeg først blev var. Men da blev der sligt et Veir og saadant et Gny og Brag i Stoven, at jeg troede den skulde ryge ned paa mig med det samme. „Nei, dette kan aldrig være rigtigt,“ tænkte jeg, „her er det nok ikke godt at være,“ og dermed tog jeg de otte Fiskene jeg havde fundet, og lagde dem paa en Stok efter hverandre, saa at den kunde tage dem som eiede dem, eller Fugl og Dyr kunde æde dem op; jeg vilde ikke have dem. Dermed lagde jeg ned til Sandungen, og det er ikke saa mange Skridt det. Men da jeg kom did, var det ganske stilt, og Vandet var saa blødt, at baade Naserne og Skyerne stod i det. Da skjønte jeg det var Hulbren, som havde været ude.“ —

Til denne Fortælling knyttede nu Hallændingen forffjellige Historier om Hulbretjærn og Bænde med dobbelt Bund, hvor Fisken hører Hulbren til og bare faar Lov at komme op hver St. Hans-Dag, men med Et afbrød han sig selv midt i sin Fortælling med et Udbrud:

„Kors i Jesu Navn, hvad er det for et Lys der borte? Det er blaat!“

Elias mente, det var ikke langt fra Smalstrøm. Mig forekom Lysen mere rødt end blaat, og jeg formodede, som det senere viste sig, at det var et Par Fistere, som havde leiret sig der og gjort op en Ild. Talen gik ved denne Leilighed over paa Skattegravere og Skatte og om blaa Lys, som brænde derover. Elias fortalte saaledes, at hans Bedstefader eller Oldefader —

jeg mindes ikke mere, hvem af disse troværdige Personer det var, men antager den første — havde seet en Sølvare paa Bunden af Blankvandet saa tyk som en Lømmerstok, og deraf udspandt sig flere Fortællinger, som jeg her vil søge at gjengive saa godt jeg kan erindre dem.

„Han Bedstefar,“ fortalte Elias, „hørte Lømmen fra Nordmarken til Sørtebælen. Det var ud paa Baarsiden, saa Sneen og Gaalken var borte. Men han havde med sig en liden Jentunge; og da de kom mellem Bindern-Sæteren og Blankvandsbraaten, saa gled hun. „Nei Far, jamen er det Gaalken endnu da,“ sagde hun. Han saa der hvor hun havde gledet, men han saa strax, at det var Sølv og ikke Gaalken. Saa hug han Øgen i det.

„Ja, du har Ret, Barn, det er rart at Gaalken kan holde sig saa længe,“ sagde han, og lod sig ikke mærke med noget. Fra den Tid hjørte han lidt og ofte til Byen og tog mange Penge ind. Men naar han reiste, saa reiste han hverken Veien om Maridalshammeren eller om Sørtebælen; men han havde en Vej for sig selv gjennem Skov og Mark, som gik bort over alle Aaserne og kom ned mellem Frognersæteren og Riis. En Gang var han i Byen og havde drukklet lidt, saa han var paa en Kant — det var i gamle Ramstadgaarden i Grænsen, — saa sad han og kytebe og var Karl:

„Vilde jeg bare, stulde jeg gjerne sto Hestene mine med Sølv,“ sagde han.

Der sad mange der, og nogle som var der, tog Vidner paa det, og skrev det op. Men før han Farfar kom hjem, var han død, og siden den Tid har ingen seet noget til Sølvet, endda de baade have skjærpet og gravet borte i Marken der.”

„Jeg har hørt sige, at han har været haard til at lede efter Skatte alle sine Dage den Karlen,“ bemærkede Hallændingen, og lagde en tør Tyrirod paa Baalet.

„Du kunde vist fortælle mere om ham du, Elias, naar du bare vilde,“ tilføiede jeg.

„Der er nu ingen, som tror rigtig paa fligt i vore Dage,“ svarede Elias; „men jeg kan nok fortælle ligevel jeg.“

Den Tid han Farfar var Unggut, var han og en anden Karl ude og grov en Gang, de havde vel seet blaa Pys, kan jeg tænke, eller kanske de vidste hvor Pengene laa. De grov i to Torsdagsnætter, og der kom til dem saa mange Julebukker og underlige Skikkelser, at de aldrig havde troet der fandtes saa meget stygt. Der kom baade Bjørne og Udyr og Stude med store Horn og alt det Fæle som til var, og vel saa det. De var rædde og tænkte hvert Dieblif at tage Benene fat; men de holdt ud og tiebe stille. Saa var det den tredje Torsdagskvelden, da blev det meget værre end begge de forrige Gangene; men de grov og tiebe stille, og det varede ikke længe, før Spaden strabede ned paa Kobberkjedlen. Net som det var, saa kom der kjørende en Vogn forbi med sex sorte Hester for, og det gif som en Vind. Om en liden Stund kom der en gammel Kjærring efter, som agebe sig frem i et Traug, men Kjæften hendes gif som en Hebertværn. „Jeg ta'r dem nok att, jeg ta'r dem nok att, jeg ta'r dem nok att,“ sagde hun i Et væk og gnuddede sig frem i Trauget. „Na i Helvede ta'r du dem att!“ sagde han Farfar, men med det samme var Kjærringen borte, og Pengeskjedlen sakk Ende ned.“

„En anden Gang skal du tie stille,“ tænkte han Farfar, og det varede ikke længe, skal jeg tro, før han var ude igjen. Den Gangen var det en gammel Kjærring, som havde seet en stor Kobberkjedel fuld med Penge, just som hun gif ned over Jorderne ved Gressen i Afersogn. Tre Dage før St. Hans-tid staar Pengene oppe, maa vide; men for hendes Dine saa det ud, som der laa en stor diger Derm oppe i Kjedlen og veltede sig ovenpaa Pengene. Saa var der to Stykker fra Christian, den ene var endda en Høfer, som eiede baade Gaard og Grund, og den anden var en Underofficer; og de slog sig sammen med han Farfar om at grave op Kjedlen. Ja, de grov i tre Torsdagskvelder, og den tredje Kvelden strabede de

ned paa Hanterne, saa det stralede i Pengene, og de tænkte de snart skulde have den. Men nu skal I vel høre Spil! Saa syntes Høeren, at Gaarden hans nebe i Byen stod i lys Laage, og endda det var saa langt — En ved det er vel en halv Mil fra Gressen — saa syntes han at han skjellig saa, at Kjærringen hans stod midt inde i Laagen med en Unge paa Armen. „Det er nok ikke Tid for mig at være her nu,“ sagde han, og kastede Spaden og vilde affeb; men med det samme var det forbi med Barmen; og det var det da med Pengene ogsaa, for Kjælden den saff.

Men saa var det det jeg vilde fortalt først. Det var Karl til Mand det; han var ikke sølen han. Tilfidsst saa lagde han i Beien ganske alene en Torsdagskveld, og begyndte at grave paa et andet Sted, som han vidste der laa Penge. Og det gjorde han den næste Torsdagskvelden ogsaa, men han saa saa urimelig meget stygt, at de aldrig kunde saa ham til at tale om det. Men da det var høgst Nattes den tredje Torsdagen, saa kom der en olm Dxe frem fra Bunden af Gropen, som havde store lange Horn, og dem vilde den stange tvært igjennem ham, syntes han. Men han tog Dgen i Hornene, og saaledes blev han staaende, til Solen randt. Da var Dgen bleven til en stor Kobbertjedel fuld med Penge, og Hornene som han holdt den i, det var Hanterne paa Kjælden.“

„Det er mest stygt at høre slygt,“ sagde Hallændingen, „helst naar det er saa ondt for at tjene en Skilling, som det er nu for Tiden. For det tror jeg, at den som ikke har løst sig fra Rakjismen og sin Frelser, aldrig finder nogen Stat.“

„Efter det du har fortalt om din Bedstefader, Elias, skulde En ikke tro, at du behøvede at gaa til Byen hver Uge for at sælge Fisk,“ sagde jeg.

„Na, Gud hjælpe mig saa sandt,“ svarede Elias. „Far min arvebe ikke andet end Armoden efter sin Far, enten nu han Farfar havde bragt op det han havde fundet, eller de som

havde givet ham det, havde taget det tilbage igjen. Og jeg arbejdede akkurat en Graatrøie og en Træ-Ste efter min Far."

"Det er som jeg siger," sagde Hallændingen, „der er ingen Lykke ved slige Penge, de gaar saa fort som Vandet i Fossen."

Sønnen vilde nu gjøre sin Ret gjældende, og Samtalen begyndte at gaa i Staa. Men i den Tilstand vi vare, tørre paa den ene Side, som vendte mod Ilden, og vaade paa den anden, holdt jeg det for mindre raadeligt at overgive sig til en Slummer, hvoraf man useilbarlig skulde vaagne med hakkende Tænder og stive Lemmer. Jeg skjæmte derfor mine Fæller en Dram, tændte min Pipe og opfordrede dem til at holde sig vaagne ved at fortælle noget. Elias fortalte mange Historier, om hvorledes Nissen havde huseret i Sandungen i gamle Dage, og paaastod at der endnu var Blodskæffer i Stalden der, efter at den en Nat havde slaet ihjel den hvide Hesten til Paal Sandungen; om hvorledes de stod i Binduerne og saa, at han stræbte Saltet paa Hellen fra de andre Hestene til Kjæledyret sit, om gamle So Hallkloen, som havde Ejendomsret sammen med Hulbren; om Lukas Finne, som havde boet i Fortjærnbraaten, og kunde saa meget at han frelste Jorden sin for alle Slags Udyr, saa aldrig noget Kreatur blev slaet eller revet for ham, — og meget mere, som havde tildraget sig i Nordmarken i gamle Dage.

Tilslidst begyndte Hallændingen ogsaa at fortælle om, hvad der var hændt hans Frænder og Venner. Der var en egen Bathos i hele hans Maade at fortælle paa, som det skulde være forgjæves her at ville gjengive. Det var hans egen faste Tro paa Tilstedeværelsen af disse Naturmagter, hvorom han talte, der gav hans Fortællinger dette eiendommelige Indtryk, som forsøgedes derved, at han talte i en dyb Bas og i et langsomt, men vel ordnet Foredrag.

"Den Tid da Krigssjokkene laa ude i Holsten," begyndte han, — „ja du mindes nok den Tiden du, Elias? — var

Farbror min, som boede paa Ringerike, oppaa Krogstoven med nogle andre. De laa ved Flaaskætrene søndenfor Beien og hug Kulleved. Ved Kveldstid gjorde de op en Nying i en Hældballe og roede sig der, men de havde ikke sovet længe, før de hørte Ungestrig og Tralling. Han Farbror saa op, og paa en Bergpynt bent imod dem fik han se der sad en Gulder med en strigende Unge; den sang hun for og prøvede at stagge det bedste hun kunde. „Hvad sidder du der for, du?“ spurgte han Farbror. „Aa, Manden min er borte,“ svarede hun, „og saa tykte jeg, jeg lige saa godt kunde gaa herved 'og hygge mig til jer.“

„Hvor er Manden din da?“ spurgte han Farbror.

„Han er ude i Krigen han, der hvor de andre Krigsfolkene er,“ svarede Guldren.

Men Ungen blev mere og mere grætten, og streg og bar sig og holdt et slikt Hus, at det var rent umuligt at saa Søvn paa Vinene. Dette syntes han Farbror var for galt, han blev harm og sint og tog den ene Barmebranden efter den anden og kastede op imod hende. Og saa blev hun borte, men omkring i alle Aaserne og Haugene strattede og lo det.

„Det var Hygge du fik af de Karlene, Gyri Haugen!“ raabte det. —

„Men nu skal jeg fortælle noget, som hændte en af Styldfolkene mine paa Ringerike,“ vedblev han.

„Han var Møller paa Blul og hedte Per Paalsen; siden kom han endda til Kværnebruget paa Gæms-Gierne i Ræsdraget Bæla yderst i Aaalen. Han gif meget oppaa Aaserne og fiskede, og saa var han en Gang oppe ved Buttentjærnet, som ligger i Kanten af Guffæter-Aasen mellem Marigaardsstoven og Bergermoen. Der gjorde han sig op en Nying og lagde sig til at sove Ratten over. Gulvandet Aars Tid efter var han oppe og fiskede igjen. Om Ratten kom der en Skjæring til ham med en liden Unge paa Armen.

„Der ser du Ungen din, Per,“ sagde hun.

Korste Guldre-Eventyr.

„Ungen min? Det var artige Ting det! Hvorledes fulde jeg faaet den Ungen da?“ spurgte Per Paalsen.

„Du huffer nok den Gangen du var oppaa her sidst, for halvandet Aar siden,“ sagde Gulbren.

Den Gangen talte han nok ikke om det til nogen, men senere hen i Aarene — for han gif altid oppaa Aaserne der og fiskede om Sommeren, og altid hang den samme Gulbren efter ham — siden talte han til mange om, at han havde en Datter med Gulbren, som vel kunde være saa gammel som Børnene pleier være, naar de gaar til Præsten. Mig fortalte han det aldrig, endda jeg kjendte ham vel; men jeg har hørt det af En, han selv havde fortalt det til. En Gang var hun kommen til ham, og havde spurgt om han vilde se Datter sin. Saa havde hun luftet op en Dør ind til Berget, og der var alting af Solv. Ja, iblandt tog Per Paalsen andre-med sig op paa Aasen at fiske ogsaa, og da saa de to Gulbrer, som stod paa den anden Side af Buttentjærnet og fiskede Abbor. Ellers var det i Stortjærnet Per Paalsen fik den meste Fiske, men der var ingen anden, som fik Fisk der. Men en Gang han gif op over Aasen, raabte det: „Du faar vende att naa, Per, vi behøver Fiske vor sjøl, for der er Barsel hos dem i Klen.“ En Gang var der en Mand, som hedte Halvor fra Marigaard, med ham. Ham havde han lovet, at han skulde saa se Gulbren. Da denne Halvor Marigaarden fik høre hun kom drivende med Busskæpen sin, blev han saa ræd, at han vilde affeb. Men Per Paalsen bad ham stane og bare staa stille, saa havde det ingen Rød. Og da saa de hun kom drivende med hele Bølgingen. Dette saa de grangivelig begge to.“ —

Glas hørte ikke mere af Fortællingerne; han sov en vel-signet Søvn paa den haarde Klippe, og snorkebe saa det gav Gjenlyd i Stoven.

„Han sover han,“ sagde Hallændingen, „men endnu skal jeg fortælle en Historie, som jeg synes er underlig; men saa

haar vi kurre os lidt vi ogsaa, ellers blir vi for tunge til Morgnen."

"Der var en Bonde, som boede i Thelemarken, hvor Far min er kommen fra," begyndte han sin Fortælling, "og han eiede en stor Gaard, men han vidste ikke af andet end Uaar og Stabe paa Kreaturene sine, og tilsidst maatte han gaa fra baade Gaard og Grund. Lidt havde han igjen, og før det købte han sig en liden Plads, som laa for sig selv, langt borte fra Bygden, i vild Skov og Mark. En Dag han gik paa Gaardstunet, mødte han en Mand.

"God Dag Granne," sagde Manden.

"God Dag," sagde Bonden; "er du Grannen min? Jeg troede jeg var alene her."

"Der ser du Gaarden min," sagde Manden, "den er ikke langt fra din." Og der laa der en Gaard ogsaa, som han aldrig havde seet før, stor og guld og i fuld Stand. Da kunde han skjønne, at det var en Underjordist, men han blev ikke ræd for det; han bad Grannen ind at smage paa Dlet sit, og Grannen drak baade godt og vel.

"Hør nu," sagde Grannen, "een Ting skal du lyde mig i."

"Lad mig saa høre paa det først," sagde Bonden.

"Du maa flytte Fæhuset dit, for det staar i Veien for mig," svarede Grannen.

"Nei, det gjør jeg ikke," sagde Bonden. "Jeg har bygget det op nyt i Sommer, og nu lider det til Vinters. Hvor skulde jeg gjøre af Bustapen min da?"

"Ja, ja, du gjør som du vil, men river du det ikke ned, er jeg ræd du kommer til at angre det," sagde Grannen. Og dermed gik han.

Manden gik og undredes paa dette, og vidste ikke hvad han skulde gjøre. At gve sig til at rive ned et nyt Fæhus mod Vinternats Lette syntes han var rent uligt, og liden Hjælp havde han ogsaa.

Ret som han stod i Fjøsset sit en Dag, sank han Ende ned igjennem Gulvet. Der hvor han kom ned, var det saa urimelig gildt. Alting var af Gulv og Sølv. Med det samme kom den Manden, som sagde at han var Grannen hans, og bad ham sidde ned. Om en Stund blev der baaret ind Mad paa Sølvfad og Ol i Sølvkrus, og Grannen bad ham sætte sig ind til Bordet og æde. Bonden torde ikke andet og flyttede sig ind til Bordet, men ret som han vilde tage op i Fadet med Steen, faldt der noget ned i Maden fra Loftet, saa han mistede Madlysten med det samme.

„Ja,“ sagde Gulvrefallen, „der kan du se, hvad Kjøerne dine giver os. Madro faar vi aldrig, for hver Gang vi sætter os til Bords, er det Uraad strax, og om vi er aldrig saa sultne, saa mister vi Madlysten og kan ikke æde. Men vil du nu lyde mig og flytte Fjøsset, saa skal du ikke mangle Fø'r og Grøde, om du blir aldrig saa gammel. Men vil du ikke, saa skal du ikke vide af andet end Uaar, saa længe du lever.“

Da Manden hørte det, gav han sig strax i Færd med at rive ned Fjøsset og tog til at sætte det op paa et andet Sted. Men han byggede ikke alene, for om Ratten mens alle sov, var der lagt lige saa mange Stokkehvarv som om Dagen, og det kunde han nok skjønne, at det var Grannen som hjalp ham.

Han angrede heller ikke paa det siden, for han havde Fø'r og Korn nok, og Fæet trivedes vel. Saa blev der en Gang et haardt Aar, og det var saa knapt for Fø'r, at han gik og tænkte paa han skulde sælge og slagte halve Buxstapen sin. Men en Morgen Budeien skulde i Fjøsset, var Buhunden borte og alle Kjøerne og alt Ungfæet med den. Hun til at graate og sige det til Husbonden, maa tænke. Men han tænkte ved sig selv, at det var Grannen, som havde taget dem paa Fø'r. Og det var det ogsaa, for da Baaren kom og det blev grønt i Stoven, saa hørte de en Dag Fæhunden kom gjøende og springende i Stokkanten, og efter den kom alle Kvigerne og alt

Ungfæret frem, og det var saa blankt, at det var en Lyst at se."

I Lø af Ilden lagde vi os til Hvile og nød et Par Timers Lid en kvægende Søvn paa den nøgne Klippe. Da Dagstjæret lyste over Aasen, vare vi ude paa Eeen; thi Halslandingen, som for sit eget usikre Fiskeri havde foretrukket at være min Følgesvend og bære Fiskekurv og Haav, havde hentet gamle Christen Bonna med Baaden. Jeg roede op over Bjørnsjøen og fiskede i Smalstrøm og Gaffloen. Veiret begunstige mit Fiskeri, thi det veglede med Solstik og Regnbyger den hele Dag. Først silde om Aftenen kom jeg tilbage til Byen, med min Fiskekurv fuld af Orret og Hovedet fuldt af Historier.

En Aften ved Andelven.

(1845.)

„Dub og Pine, det er den beau Ideal af en stotste Urretselv,“ sagde en ung Britte, en Bekjendt jeg havde truffet i Eidsvoldsbakken, og som jeg derfra fulgte ned til Andelven i Baarli-Dalen, hvor han vilde fiske. „Her maa vi faa Urret,“ fortsatte han, „men Elven er ikke saa klar, som den studd' være; den studd' være saa klar som Kristal; og ser De hvilket Sjeneri det er her, for naar jeg siff', jeg ser ikke efter Fisk alene, men paa hvert maleriske Træ der speile sig i Elven, paa hver Flue der flive, jeg hør' efter hver Fugl der singe.“

Medens han i et saadant Sprog vedblev at tolke sin Begeistring for Naturen og satte Stangen sammen, kastede jeg mig ned i det dustende Græs med min Cigar. Rundt om mig i Bakken blomstrede Spiræer, Skabioser, Blaaklokker, Narbus og den røde, yppige Gjedrams. Over mig vaiede Birkenes svævende Grene; nede ved Elven tittede Glemmigeier frem mellem frodigt voxende Stargræs, som ogsaa i yppigste Fylde dækkede en Hov Stene ube i Elven. Her strømmer den strid mellem Stene og Klipper, men vender sig ogsaa forbauset over sin egen Vilterhed om i en Vagevje for at betragte sit forandrede Fysiognomi — den ellers saa stille og ventlige Andelv.

Paa den anden Side hæver sig en Høide dækket med Or, med hvidstammede Birke og mørke Graner, hvorunder der er skjggefulde mosdækte Hvilesteder, hvis Svalhed, Fred og Rokun den kan fatte, som en hed Sommerdag i Læ af disse Træer har lyttet til Fuglenes søde Kvibber, kvæget sig ved de

fløende, duftsvangre Luftninger fra Elven, eller den, der gennem en anonym Forfatterindes fine Skildringer af disse Egne har fornummet den „alseggtige, drømmeriske Duft, som hviler derover.“

Nedenfor, paa Broen, stod et Par Jenter og betragtede med en Blanding af Nysgjerrighed og Forundring Fiskerens sælsomme Personlighed og de kunstige Svingninger af Stangen. Og der ligger en ubestrikelig Vnde i disse Svingninger af en fin og vel proportioneret Stang i en søet Bløedsfiskers Haand. Som et Blink farer Snøret gennem Luften og udsender glimrende Vandstøv i sit Tilbageving, bugter sig igjen som en Slange eller ruller ud som et Hjul hen over Elven; Stangen bøier sig som et Siv i strlige Buer, medens Fiskeren, halvt skjulende sig mellem Stenene, behændigt svinger den i sin fremstrakte Høire.

Medens han skridt for skridt flyttede sig ned ad Elven, laa jeg og blæste Tobaksrøg mod den blaa Himmel op i Nyggesværmenes Aftendans, og lyttede til Haaens Klang, til Fossens Sus og Fuglekvibdet, som tiltog i Styrke med Aftenens Svalhed. Af den halv drømmende Tilstand, hvori dette havde hensat mig, blev jeg vækket ved et klart „God Aften.“

En middelsaldbrende Bondkone stod med en Bunding i Haanden nede paa Stien og saa med Forundring paa Fiskeren og de raske Bevægelser af hans Stang.

Paa mit Svar sagde hun halvt spørgende: „Han fisker nok med Fly han der? tro jeg tør gaa forbi?“

„Det tør du nok; naar du gaar nær ind til Fiskeren, saa er det ikke farligt. Men sig mig, hvor er du fra?“ spurgte jeg; thi i hendes Bæsen og Tale var der noget usædvanligt for hendes Stand.

„Jeg bor i en Hytte oppaa Næshøiden, østenfor Bormen,“ svarede hun.

„Saa heber du sikkert Anne Marie og har været Barne-

vige i Præstegaarden, ikke sandt? Jeg har hørt tale om dine Eventyr og Historier."

"Ja saa, har han det, saa er han vel kjendt med nogen fra Præstegaarden da? Hvem er han da, med Forlov at spørge?" sagde hun.

Da jeg havde gjort Rede for dette, anmodebe jeg Anne Marie om at fortælle mig noget, „helst noget om Guldren;" thi jeg vidste hun var vant ved saadanne Anmodninger, saa at man ikke behøvede at gaa de sædvanlige Omveie eller frygte for noget Afslag ved en ligefrem Anmodning.

„Det torde være farligt at tale om Guldren saa sent," sagde hun leende, „for hun er gjerne ude i Kvelbingen og i Solrenningens Tid, men dersom han ikke blir ræd, saa skal jeg nok fortælle."

„Fortæl, fortæl," sagde jeg, jeg er ikke ræd for det som værre er, langt mindre for Guldren eller de Usynlige."

„Der var et stort Bryllup i en Gaard ensteds," begyndte hun „og til det Brylluppet stulde en Husmand. Net som han gik over en Ager, saa sandt han en Rælsesil, sliq en som de gjør af Korumper. Den saa ikke ud anderledes end som en brun Tue. Han tog den op, for han tænkte den kunde være slaaet ud, og vilde give Kjærringen sin den til at vaske Kjørel med. Men da han kom frem i Bryllupsgaarden, var det som om ingen saa ham. Alle de andre hilste Brud og Brudgom paa, snakkede med dem og stænkte dem ogsaa, men han fik hverken Stjænk eller Hilsen. Saa kom Rjøgemesteren og bad de andre gaa til Bords, men ham bad han ikke, og han fik ingenting; for selv vilde han ikke sætte sig ind til Bordet, naar ikke nogen bad ham. Saa blev han arg og tænkte: „jeg kan gaa hjem igjen jeg, siden det ikke er nogen som bryr sig om mig."

Da han kom hjem, saa sagde han: „God Kveld, her er jeg igjen."

„Jesu Navn, kommer du igjen nu da?" sagde Kjærringen.

„Ja, der var ingen som brydde sig om mig eller vilde læst se mig,“ sagde Manden, „og naar de ikke agtede mig saa meget, saa synes jeg ikke jeg havde noget at gjøre der.“

„Men hvor er du henne? jeg hører dig jo, men jeg kan ikke se dig,“ sagde Kjærringen.

Manden var bleven usynlig han, for det var en Huldrehat han havde fundet.

„Hvad er det for Snaf, ser du mig ikke? Er du ogsaa bleven galen?“ sagde han. „Der har du en gammel Gaarsfil, jeg fandt borte paa Bordet,“ sagde han, og kastede den paa Bænken. Da saa hun ham, men med det samme var Huldrehatten borte, for han skulde bare have laant den. Saa kunde han stjerne, hvorledes det hang sammen, og gik til Bryllups igjen. Da tog de gildet imod ham, og han fik baade Skjænk og Sæde ved Bordet.“ —

„Om jeg fandt en saadan Hat, Anne Marie,“ sagde jeg, „skulde jeg holde den mere i Ære; stjønt Vorherre har givet mig en temmelig tynd Figur, som du ser, skulde jeg nok undertiden ønske at gjøre den ganske usynlig.“

„Ja, det var sandt,“ svarede Anne Marie og lo. „Det syntes Gutterne paa Nordstrand ogsaa; det var Sønnen der, Christoffer og Thorvald, som fik begge Jenterne paa Raaholt siden. De havde sliq Lyst at komme til Raaholt, saa ingen saa dem, og derfor vilde de gjerne laane sig en Huldrehat. Nu vidste de der var et stort Træ oppe i Strandsaaften, hvor der var Underjordisse; for Troldfolket havde laant baade Ol og andet, og da blev Spandet sat der til dem; og der stod det igjen, naar Vlet var druffet. Og saa havde de hørt, at de skulde have med sig et stort Lam eller en sort Katte og gaa did tre Lørsdagskvelder i Rab og bede: „Kjære, lad mig saa laant den gamle Bedstefars hatten, saa skal du saa en svart Katte for Laanet.“ De fik sig da en svart Katte og gik did tre Lørsdagskvelder og bad om den gamle Bedstefars hatten, men den tredje Kvelden kom der ud En saa stor og styg, at de tog

Benene fat: „Nei, nei, vi vil ikke have nogen Gat; der har du Ratten ligevel,“ streg de, kastede Ratten og sloi hovedstupes ud over Berget.“ —

„Til Friere at være synes jeg ikke der var meget Hjertelag i de Karle, Anne Marie,“ sagde jeg; „for en saadan Gat var det dog værdt at vove lidt.“

„Det kan I have Ret i,“ svarede Anne Marie; „men siden vi taler om Friere, saa skal jeg fortælle om en Underjordist, som de sagde friede til en Jente her i Bygden. Det var paa Haverstad. Den Tid jeg var bleven gift, var der saadan en vakkert Jente der, som hedte Mari, og hende var der en Usynlig som gif og friede til, han boede ved Kirken og havde seet hende en Gang hun spiste Bær af et Træ i Bræstjorbet; han kom bestandig om Ratten, og hver Gang han var der, var hun saa usigelig bange. Dette fortalte hun Kjærringen der, som hedte Inger Margrete, og saa sagde hun, at han havde et Gulduhr han vilde give hende, men hun var saa usigelig bange. Kjærringen raadede hende at fyre over Sengen med Svool. Da han kom, havde hun ikke saadet gjort det endda, men saa bad hun ham komme igjen næste Torsdagskveld og tage med sig en god Ven, om han havde en, saa skulde hun kanste blive med ham hjem,“ sagde hun, for at blive kvit ham.

Om Torsdagskvelden kom han til Sundet og raabte, at Sundmanden skulde komme og lukke op, for det var om Vinteren, saa der var Bro over Bormen. Sundmanden skyndte sig alt han kunde, men han kom ikke saa snart som Frieren syntes, og saa fik han en Drebaft, saa han tullede bort over Marken, og da var han alt igjennem Bommen, og Sundmanden hørte det første saa flygende nordest, men han saa ingen.

Da han kom frem, havde Mari fyret over Sengen med Svool, og saa maatte han sidde paa en Stol. Han bad hende følge med sig hjem og vilde give hende Gulduhret, men hun torde ikke tage imod det, for hun var saa usigelig bange.

„Ja, jeg ved nok hvem der er Skyld i, at jeg ikke kan komme til dig,“ sagde han tilsidst, „det er Inger Margrete; men det skal hun komme til at undgjælde dyrt.“

Strax efter hængte Manden hendes sig, og der var mange som troede, at den Underjordiske havde hængt ham, eller at han var Skyld i det i det mindste. Og den samme Aften som dette stede, saa Ingebret Præstegaarden fem Røve, som dansede om den Rabben, han hængte sig paa.

Di boede paa Røtterhaugen den Tid, og jeg og Manden min vi var ude og lyede den Kvelden, hun havde sagt han skulde komme og hente hende; for vi tænkte det skulde blive Musik, men vi hørte ingenting.“

Under den sidste Del af denne Fortælling kom en Mand hen ad Stien, hvis raske Fodtrin forekom mig saa kjendt. Før jeg endnu kunde se hvem det var; raabte han:

„God Aften A—! Og Sir John — og Anne Marie! Nu, hun har vist fortalt Dem Eventyr. God Aften, mine Herrer. Men fisker de med Flue her, Sir John? Her er ikke andet end Gjedde.“

„Det trubb' jeg strax,“ svarede Sir John meget selvklod; „den Elo saa mig saa suspicious ud, er det ikke sandt, A—? og naar her er Gjedde,“ vedblev han, „er her ikke Urret, for den æder baade ham og Dit og Dat og den Andre.“

Den Fremmede, en Bekjendt fra Hovedstaden, var vel indviet i Egnens Forhold. Han raabede mig til at besøge Anne Marie i hendes Hytte, som han viste mig imod den klare Himmelrand i en Udhugning af Værksoven oppe paa Høiden af den østlige Aas, for at høre flere af hendes Fortællinger. Den næste Dag udsørte jeg dette og hørte mange Eventyr og Sagn. Og da Anne Maries eget Forraad var udtømt, henviste hun mig til Per Graver som et udtømmeligt Skatkammer.

Graverens Fortællinger.

(1845.)

En Badegjæst i Eidsvold har ikke meget at varetage foruden at skaffe sig den tilbørlige Motion. Allerede den næste Dag søgte jeg derfor Per Graver paa Store Finstad, en god Fjerdingvei søndenfor Elven. I denne uordentlige Røde af sammenstuede Ladebygninger og Baaningshuse fandt jeg omsider Mandens Bopæl. I Stuen var der ingen, men i et skummelt Kammer sad en gammel Kjerring paa en Skaf og spandt. Jeg gjorde hende nogle Spørgsmaal, hvoraf det første slet ikke bekvæmedes uden med et maalande Blik, det andet og tredje med et: „Hæ?“ Da jeg endelig for fjerde Gang spurgte, om hun kunde sige mig hvor Per Graver var, svarede hun: „Na, det er vel en god Fjerding til Graven endnu.“ — „Nei, Per Graver,“ streg jeg. „Ja, Graven ligger østover, han saar gaa Dalen frem, saa kommer han did. Siden sit jeg vide, at næste Gaard hedte Graven.

„Du Bedstemor er tunghørt,“ sagde en Røst fra en dunkel Krog, hvori det nu begyndte at blive lyst. Det var en Jentunge med en ditto mindre paa Armen.

„Kan du sige mig, hvor jeg skal finde Per Graver?“ spurgte jeg hende.

„Han er inte hime,“ svarede hun.

„Bed du ikke hvor han er?“

„Han er vel paa Styri hos 'a Kloster.“

„Hvor ligger Styri henne?“

„Paa Østia.“

„Er det langt did?“ spurgte jeg.

„Je' veit inte.“

„Er ingen anden hjemme?“

„Nei, dem er til Bryllups.“

„End i næste Stue?“

„Je' veit inte.“

I næste Stue fik jeg imidlertid den fornødne Dplysning. Der var intet andet for mig end at drage over til Styri. Udenfor i Evalen fandt jeg hin Møster i Skikkelse af en lang, tør, midaldrende Kone med det graa Haar opstrøget under en sort Hue. Med en vis Venlighed kom hun mig i Møde og sagde: „Han saar være saa god at gaa ind.“

Ganste forsagt over den Modgang jeg allerede havde haft, spurgte jeg, om ikke Per Graver stulde være her.

„Han stulde kanste bestille Grav for nogen?“ spurgte hun.

„Nei, ikke det; jeg har hørt, at han skal kunne saa mange gamle Eventyr og Historier, og jeg havde lyst til at høre nogle af dem,“ sagde jeg.

„Ja saa da! Ja, havde Gamle-Anders, Far hans Per, været her, saa —, det var Mand som kunde fortælle! Naar han begyndte, saa blev der mest aldrig Ende paa.“

„Herre Gud, kan du da ikke stasse mig fat paa Gamle-Anders?“

„Ja, det ved jeg vist! Gamle-Anders er død for to Aar siden! Han Per kan nok nogle han og; men det er ikke saa godt at saa ham paa Travet; han er lidt vrang med det, maa vide! Nei Gamle-Anders, han kunde Historier! En behøvede ikke at bede ham desmer! Men nu er det just to Aar siden til Mikkelsmes.“

„Det kan jo lidt hjælpe mig,“ afbrød jeg hende, ærgerselig over at den loopryste Anders ikke levede. „Er ikke Per her?“

„Jagu' var han her ogsaa, det er sandt det, men han stulde frem til Klokkeren. Han træffer ham vist hos Klokkeren; og er han ikke der, saa er han vist i Bakken, eller i Bræste-

gaarden, dersom han ikke er inde paa Kirkegaarden og graver en Grav, for Gamle-Nor Habberstad er død."

Nu var det næsten forbi med min Laalmodighed; men da alt syntes at antyde, at man maatte have mere end almindeligt af denne Gave lige over for Per Graver, saa besluttede jeg at spare den sidste Rest. Jeg prøvede at komme afsted. Men uder den sidste Replik havde Konen taget frem af Stjænten et ikke meget gjennemfigtigt Glas, hvori hun stjæntebe en Dram Finkel, som hun tilligemed et Stykke Randisfukker præsenterede mig paa en Tallerken, medens hun tabte sig i en Mangfoldighed af Udraab om hvor mageløs Gamle-Anders havde været til at fortælle.

„Han Per er ganske vist hos Klokkeren, og er han ikke der, saa er han i Bakken eller Præstegaarden, dersom han ikke er paa Kirkegaarden,“ raabte hun endnu efter mig, da jeg gik ud gennem Grinden. Det lød som Spot; thi disse Steder var jeg netop gaaet fra eller forbi.

Jeg besluttede imidlertid at søge ham først paa det sidste Sted, som det mindst sandsynlige efter hendes Mening.

Det var en af disse kolde triste Sommerdage, da jeg gennem Præstegaardshavens mørke Alleer gik hen imod Kirken. Regnet havde holdt op, men ved hvert Vindstød drysfede det raslende ned imellem Bladene fra Trærnes Kroner. Laagen og Stjerne drev lavt mellem Toppene. Nat og graaligt faldt Lyset over Kirkegaardens Grave og simple Minder; Vindens Suk løb mellem Grenene, og ingen Fugl sang bag Løvet. En Forudanelse om Høsten syntes alt at gjembæve denne stille ensomme Egn, hvor kun Kirken stod som en Trøster og pegede mod Himlen med Laarn og Spir.

Fra det fjerneste Hjørne paa Kirkegaarden hørte jeg Klanken af Spaden. Graveren stod og grov nede i en Grav. Paa en Tue tæt ved stod Klokkerens store prægtige Gjedebul, som jeg vel kjendte fra tidligere Besøg, med Stjæg og Horn og spiste Græs. Jeg blev staaende en Stund og betragtede

Graveren. Han var en aldrende Mand, men man kunde ikke sige, at han var nogen smuk gammel Mand. Hans Kald syntes ikke at have haft nogen mildnende eller forsonende Indflydelse paa hans Sind; thi han saa ud i Verden med et bistert Blik og et hypokondrist Ansigt. Dette Kystfogndom forekom mig bekendt; jeg søgte efter det i min Erindring, og fandt det omsider igjen hos en stædig Hest, jeg en Gang havde været plaget med. Da han et Dieblit stansede i sit Arbeide for at hvile, saa han op, og hans Die faldt paa mig, som hidtil havde været ubemærket.

„God Aften, Graver,“ sagde jeg.

Han maalte mig fra øverst til nedest, spyttede i Næverne, og tog igjen fat paa sit Arbeide.

„Det er tungt Arbeide du har i dette vaade Veir,“ fortsatte jeg ufortrøden.

„Det er ikke lettere i Solstien,“ svarede han med et eddilsurt Grin, og blev ved at grave.

„For hvem graver du denne Grav?“ spurgte jeg, i det Haab at der maatte af dette Spørgsmaal kunde udspinde sig en Samtale.

„For Fanden og Kirken,“ svarede Graveren. Over dette maatte jeg ubede mig en Forklaring.

„Fanden ta'r Sjælen og Kirken faar Pengene,“ svarede han.

„Ikke saaledes; jeg mente, hvem skal ligge i Graven?“

„Et dau Kjærring,“ svarede Graveren.

Der var Broen aflastet. Dette indsaa jeg kunde ikke lebe til noget snfeligk Resultat. Utaalmodig over Regnet, som igjen begyndte at ruske, og ærgerlig over min efter al Sandsynlighed mislykkede Expedition fortalte jeg Graveren, hvorledes jeg havde søgt ham for at saa høre Eventyr og Historier fra gamle Tider; sagde at han sagtens ikke skulde fortælle mig dem for intet, at det endog maatte glæde ham at have en Person at fortælle dem for som mig, der troede paa slikt, hvad Folk i Almindelighed ikke gjorde i vore Dage, o. s. v.

Under denne Tiltale saa Graveren af og til paa mig med sit stædige Hefteblik, der kuldkastede alle mine Forhaabninger.

„Enten Folk tror det jeg fortæller, eller de ikke tror det, er jeg lige glad,“ sagde han. „Men det jeg har hørt og det jeg ved, det ved jeg, og jeg vil ikke være Nar for nogen og sidde og fortælle som en Rørfærring. Om det saa var for Kongen selv,“ tilføiede han til yderligere Bekræftelse.

Jeg var allerede i Færd med at gaa, da han igjen stansede halvveis vendt fra mig. Efter at have studt Hatten bort paa det ene Dre, begyndte han at søge først i den ene, saa i den anden Væstelomme; men han lod ikke til at finde hvad han søgte; thi hans Ansigt blev synlig længere, især efterat han havde anstillet en ny frugtesløs Mansagelse af begge de angældende Lommer.

Jeg mærkede strax, at hans Lobat var gaaet op, og tænkte fornøiet: nu er Luren til mig. I min Botaniser-Kasse havde jeg en af Tidemand's saa meget efterspurgte Koartruller, og idet jeg lod, som jeg greb efter mit Lommeørklæde, lavede jeg det ved et lidet Aneb saaledes, at bemeldte Koartrul faldt ned lige paa Randen af den Grav, hvori han stod. Ganske rolig bukkede jeg mig ned efter den, men undlod ikke at bemærke det Solglimt, som gik over Graverens Ansigt ved dette Syn. Ligesom i Tanker vilkede jeg den op, løkkede paa min hornede Ven, som stod paa Graven tæt ved, og lod den hvide et stort Stykke af Rullen.

„Hvor langt er det til Lønsager?“ spurgte jeg.

Graveren mumlede noget om at misbruge Guds Gaver, men svarede dog høfligere end tilforn, at det var som en halv Fjerding paa den anden Side af Sundet.

„Da til Guldværket?“ spurgte jeg.

„En Mil,“ sagde Graveren. „Men hvor kommer den Karlen fra da, med Forlov om jeg tør spørge?“ tilføiede han med det løierligste Ansigt.

„Sidst kommer jeg fra Store Fjinstad, hvor jeg spurgte

efter Per Graver," svarede jeg, og lagde Kullen i min Kasse igjen, efter at have givet Gjedebukken endnu et Stykke. Herpaa fulgte intet Svar, men Per Graver gav sig med megen Iver til at grave. Med Spaden kastede han op forubden Jord og Stene halvraadne Træsplinter og smuldbrede Ben. Blandt disse rullede hen til mine Fødder et kvindeligt Kranium af en saa stjern og fuldendt Form, at Regius vilde have anset det for et Ideal af den skandinaviske Typus. Jeg tog det op og betragtede det opmærksomt.

"Det var ingen gammel Kjerring, som eiede den Stalten," begyndte Graveren igjen.

"Det ser jeg," løb mit Svar.

"Det var en Gaardmandskone her af Bygden, og hun var baade i Agt og Ære," bemærkede han videre.

"Ja saa."

Var Graveren bleven sig lig i sin Brantenhed, skulde han upaatvivelig have tlet, men en Kul Lobak, om endog kun i Haabet, har en vidunderlig Indflydelse paa Gemyttet.

"Juden krank, uden blant," vedblev han usfortrøden.

Herpaa fulgte intet Svar.

"Men det var en deilig sin Lobak, den De har der i Blit-Østen."

"Det synes denne Knægt her ogsaa," svarede jeg, idet jeg lofede paa Bukken og gjorde Mine til at give den mere Lobak.

"Nei, havde han Gamle-Anders, Far min, levet," sagde Per Graver hurtigt, idet han med et opløst Ben søgte at hindre sin lykkelige Medbeiler i at blive delagtig i de Gøder jeg tiltænkte den, "han kunde Historier. Det jeg kan, er ikke stort."

"Nu, jeg skjønner ju nok, at du ogsaa vil have et Stykke Lobak, Per Graver. Se der har du alt det Bukken har levet. Havde du været villigere før, saa havde du faaet hele Kullen. Men fortæl mig nu noget."

Korste Guldre-Eventyr.

„Jeg faar vel det da, for jeg kan skjønne I er en stikkelig Fyr og ingen Apesant,“ svarede Graveren, idet han samlede sine Redskaber og steg op af Graven. „Forbandede Udbyr!“ raabte han harmfuld og slog efter Gjedebukken; „slige Bukker er de største Skabedyr, som tænkes kan; de burde slaaes ihjel, saa mange som de er.“

Efter disse lettende Hjerteudgyddelser satte han sig paa en Ligsten og begyndte at fortælle.

„I er ikke den første, som jeg fortæller det,“ tog han til Orde. „Vil I tro det, saa kan I, og tror I det ikke, saa kan det være for det som det er. Men der var en Bondemand i Bygden her. Han havde hørt, at Troldkjærringerne skulde holde sliq Leg og sliq Spil i Kirken om Høitidskvælderne. Det troede han ikke, men han syntes han kunde have Lyft til at se, om det var sandt, og saa havde han Moro af at se, hvem der var Troldkjærringer i Bygden. Ja, om Baa-sketsvelben saa satte han sig ind paa Ligbaaren i Kirkesvalen, og ret som det var, saa kom der et helt Følge, og foran dem gik en stor svart Hund. Da de kom til Kirkebøren, satte Hunden sig paa Bagbenene og kræffede paa Døren, saa sprang den op, endda den var læst.

„Saa du det?“ sagde en Kjærring, som gik nærmest efter Hunden, til en anden en, og det var hende her, tilføiede Graveren, idet han viste paa Hjerneskalen.

„Nei, det havde jeg ikke troet, endda du sagde det,“ svarede den anden, som gik ved Siden af hende, og det var ogsaa en brav Kone af Bygden her. Efter dem kom der nu saa mange, at han næsten ikke havde Tal paa dem. Men han kændte dem alle sammen, og han havde ikke troet, at der var saa mange Troldkjærringer over hele Romerike, som han fik se at der var i Gidsvold Præstegjæld alene. De hoppede og de dansede, og de gjorde alle de bespottelige Ting, som nogen kunde falde paa, baade paa Prækestol og paa Alter. Da de ikke vidste noget andet at finde paa, saa trolbede de en Ro op i

Laarnet og lod den age ud over Trapperne med alle fire Benene i Veiret. Koen syntes han han skulde kjende, han troede den hørte til i Bræstebakken, og da Troldkjærringerne havde gjort fra sig og alting var forbi i Kirken, saa gik han bort i Bræstebakken. Da han kom ind i Fjøsset der, stod Koen og flab, og saa sevedt var den, at Stummet drev af den.

Men saa var det en Gang længe bagefter, der var et Bryllup, og i det Brylluppet var han Kjøgemester den samme Manden, som havde seet alt dette om Paastekvelden. Og der var ogsaa den Kjærringen, som havde gaaet foran i Troldkjærringstimet. Da de skulde til Bords, vilde de have hende til at sætte sig ind til Bordet først, for det var saadan en brav Kone, maa vide. Men hun skulde nu være saa unnselig og gjorde sig saa kostbar, at det ikke var nogen Raade med det. Kjøgemesteren bad og nødte hende til at sætte sig ind til Bordet, men tilsidst blev han kjed af dette og saa sagde han ganske sagte til hende:

„Gaa du først du, du er vant til det, skal jeg tro. Sidst jeg saa dig om Paastekvelden, var du ikke saa blyg, da var du den første i Dansen med han Gamle-Erik baade paa Alter og Bræstestol.“

Da faldt hun i Svime, og siden den Tid havde hun ikke en Helsebag.“ —

Graveren tiebe stille, og hans Ansigt antog igjen sit sure, tvære Udtryk; men jeg blev ved at spørge og fritte ham om Troldkjærringer, deres Reiser og Hændelser, saa længe til jeg fik ham til at give det Lofte, at han skulde fortælle mig alt det han vidste om slikt.

„Der var nogle Skyttere,“ begyndte han igjen, „som var paa Fugleleg en Paastenat. Net som de sad i Skytterhytten, saa i Graatysingen om Morgenens, fik de høre slikt Sus og Brus oppt Veiret, og de troede næsten det var en hel Skot Storfugl, som kom og vilde slaa ned paa Myren. Men det var Fanden til Fugle det. Da de kom frem over Skotop-

pene, saa var det en Flot Troldhjærringer, som havde været paa Baastefleg. De kom ridende paa Vimer og Stuffer og Røggreb, paa Buffer og Gjeber og de urimeligste Ting, som tænkes kunde. Da de var tæt ved, hændte Skytterne en Kjærring, for hun var Grannetkjærringen til den ene af dem.

„Maren Myra,“ streg han. Saa saldt hun ned i en Furu og brød af det ene Laarbenet; for naar En hender dem og raaber Navnet paa dem, saa maa de ned, om de er aldrig saa høit. De tog hende op og satte hende til Lensmanden, og tilsidst blev det saa, at hun skulde brændes levende. Men før de fik hende op paa Bedstabeln, bad hun de vilde tage Tørklædet fra Dinene hendes lidt. Ja, det skulde de gjøre; men først vendte de hende saa, at hun ikke kunde se imod Ager og Eng, men langt bort i Nafen. Og der hvor hun havde seet med Dinene sine, blev Skoven svidd, saa den var ganske fort.

Men efter den Kjærringen var der en Datter, og hende satte de til en Præst oppi Gudbrandsbalen. Hun kunde vel være ni Aar gammel, men hun var slem og fuld af Troldhjærringnykker. En Gang sagde Præsten, at hun skulde tage nogle Fliser, som laa paa Gaarden, og bære dem ind i Kjøkkenet.

„Byt, jeg kan nok saa dem ind, om jeg ikke skal bære dem,“ sagde hun.

„Ja saa,“ sagde Præsten, „lad mig se paa det.“

Ja, strax saa gjorde hun Bind, saa Fliserne fløi lige ind i Kjøkkenet. Præsten spurgte, om hun kunde gjøre mere. Ja, det kunde hun. Hun kunde mælke, sagde hun, men hun vilde nødig gjøre det, for det var til Skade for Creaturene. Præsten bad hende, men hun vilde nødig; tilsidst skulde hun til at gjøre det ligevel. Saa satte hun en Tælgetniv i Bæggen og en Kulle under den, og strax hun rørte ved Kniven, spritebe Mælken ned i Kollen. Da hun havde mælkset en Stund, vilde hun holde op.

„Na nei, mælk du, mit Barn,“ sagde Præsten.

„Nei, hun vilde ikke; men Præsten snakkede saa længe for hende, til hun begyndte igjen.

„Nu maa jeg holde op,“ sagde hun lidt efter, „for ellers kommer der bare Blod.“

„Na mælk du, mit Barn,“ sagde Præsten, „og bry dig ikke om det.“ Hun vilde ikke, men tilsidst saa gav hun efter og blev ved at mælke.

Om en Stund saa sagde hun: „Ja, holder jeg ikke op nu, saa ligger den bedste Koen død paa Baasen.“

„Mælk du, mit Barn, og bry dig ikke om det,“ sagde Præsten, for han vilde se hvad hun kunde.

Hun vilde nødig; men Præsten nøbte hende, til hun gav sig og blev ved at mælke.

„Nu saldt Koen,“ sagde hun, og da de git ud i Fjøset og saa efter, laa den bedste Koen som Præsten eiede, død paa Baasen. Saa brændte de hende ogsaa, ligesom de havde gjort med Moderen. —

„Ja, det var en forargelig Troldkjærring, den jeg fortalte om,“ fortsatte Graveren, „men der var en, som jeg synes var endda værre, for hun tog Manden sin op af Sengen en Paaskeveld, og red paa Ryggen hans lige fra Gudbrandsdalen og til Bergens Kirke, og mens hun var oppi Laarnet og holdt Paaskeleg med de andre Troldkjærringerne og Gamle-Erik, maatte Manden ligge spliternøgen udmed Kirkevæggen og fryse hele Ratten; og der var slikt et Veir med Sno og med Snefog, og Manden blev saa rent udarmet, at han mest var fra sig selv. Da det led paa Morgensiden, reiste han paa sig lidt, men han frøs og hallede Tænder. I det samme kom der gaende En forbi.

„Men sig mig i Guds Ravn, hvor er jeg?“ sagde Manden.

„Nu er du ved Bergens Kirke,“ svarede han, og da han sit se Buggjorden, som Manden havde om Livet, saa kunde han skønne, hvorledes det hang sammen — for Troldkjærrin-

gerne var der baade til Jul og til Paaske den Tid — og saa sagde han: „Naar hun kommer ud, hun som du er med, saa tag bare Buggjorden og giv hende et dygtigt Drag over Ryggen, saa rider du hjem igjen paa hende, ellers staar du det ikke ud.“

Ja, da Kjerringen kom ud, gjorde Manden som han havde sagt; og saa red han hjem paa Ryggen hendes, og det raadt.“ —

„Harde hun ikke Smurningshornet med?“ spurgte jeg.

„Hun agtede sig nok for at tage det med, for hun havde sagtens smurt Kroppen, før hun reiste hjemmefra,“ sagde Graveren. „Men siden I snakker om Smurningshorn, saa kommer jeg til at huske paa nogle Historier, som skal være haendte for lang Tid siden.“

„Lad høre,“ sagde jeg.

„Paa en Gaard i Ringebu,“ fortalte han, „var der en Troldkjerring, som var saa faelt slem. Men der var En, som vidste om, at hun var Troldkjerring: han gif did og bad om Hus en Helgetved, og det fik han ogsaa.“

„Du faar ikke blive ræd, om du ser jeg sover med aabne Dine,“ sagde han; „jeg har den Banen, men jeg kan ikke for det.“

Na nei, det skulde hun ikke blive ræd for, sagde hun.

Ret som det var, saa snorlede han og sov saa faelt med Dinene aabne, og bebst han laa saaledes, tog Kjerringen frem et stort Smørjehorn under en Sten i Beisen og smurte Sove-
limen.

„Her op og her ned til Jønsaas,“ sagde hun og for affted op igjennem Biben til Jønsaas, som er et stort Sø-
terfjeld.

Gutten syntes det skulde være løierligt at komme efter og se, hvad hun havde for sig der, for han syntes hun sagde: „Her op og her ned til Mønsaas.“ Saa tog han Hornet under Stenen i Skorstenen og smurte en Bedstikke. „Her op

og her ned til Mønsaaß," sagde han, og saa for han op og ned imellem Skorstenen og Møningen paa Huset hele Natten, og slog mest ihjæl sig, fordi han havde mishørt. Siden fik han Tjeneste der, og om Kvælden Marsdagen efter sad han og gjorde i Stand en Slæde. Men saa blev han kjed af det, og gik bort og lagde sig til at sove paa Bænken, og saa sølt frem for sig med aabne Dine. Net som det var, tog Kjørringen frem Hornet i Skorstenen og smurte Limen, og saa for hun op igjennem Riben igjen. Gutten lagde Mærke til hoor hun gjemte Hornet, og da hun vel var reist, saa tog han det og smurte lidt paa Slæden; men han sagde ikke noget. Slæden afsted, og de saa aldrig mere hørten til Gutten eller Slæden. Den Gaarden, som dette var paa, den hedte Kjøstads, og Kjøstadshornet er navngjetet den Dag i Dag er. —

„Men saa var der en Kjørring paa en Gaard paa Dobre, som ogsaa var Troldkjerring. Det var en Guleveld. Tjenestjenten hendes holdt paa at vaske et Bryggekar. Imens tog Kjørringen frem et Horn og smurte Limen, og med det samme for hun op igjennem Riben. Jenten syntes det var sølt til Kunst, og tog og smurte lidt af Smurningen paa Karet. Saa reiste hun ogsaa afsted og stansede ikke, før hun kom til Blaaskolks. Der mødte de en hel Smale med Troldkjerringer og Gamle-Grif selv, og han prøvede for dem, og da de havde gjort fra sig, skulde han se dem over, om de havde mødt alle. Saa fik han se denne Jenten, som sad i Bryggekarret; hende kjendte han ikke, for hun havde ikke skrevet sig ind hos ham. Og saa spurgte han Kjørringen, som hun var med, om hun vilde skrive sig ind. Kjørringen mente det. Gamle-Grif gav da Jenten Bogen og bad hende skrive i den; han mente, hun skulde skrive Navnet sit. Men hun skrev det, som Skolebørnene paa Landet pleier skrive, naar de prøver Penne: „Den som mig søder, det er Gud, i Jesu Navn," derfor fik hun beholde den, for Gamle-Grif var ikke Karl til at tage den igjen. Men da blev der Larm og Styr paa Fjeldet, maa vide. Trold-

hjærringerne tog Biffer og slog paa det, de havde at fare paa, og med det samme satte de affed bort igjennem Veir og Bind. Jenten forsømte sig ikke, hun tog ogsaa en Bist, slog paa Bryggetaret og satte efter dem. Ensteds var de nebe og hvilte paa et høit Fjeld. Nebenfor var der en bred Dal med et stort Vand, og paa den andre Siden af den var der et høit Fjeld igjen. Da Troldhjærringerne havde hvilt ud, slog de paa og for over. Jenten undredes paa, om hun ogsaa skulde komme over. Tilfids slog hun paa og kom over til den andre Siden. Hun ogsaa, og det baade godt og vel.

„Det var Fanden til Sprang af et Bryggetar,“ sagde hun, men med det samme mistede hun Bogen, og saa faldt hun ned og kom ikke længer, fordi hun havde talt og taldt paa ham, endda hun ikke var indstreven. Resten af Veien maatte hun gaa og vade i Sneen, for Frisfhyds sit hun ikke længer, og der var igjen mange Mil.“ —

„Det kan være løierligt nok at reise med Troldhjærringerne paa Koftefast og Bryggetar,“ bemærkede jeg. „Men det maa være slemt iblandt, for Nordenvinden salder stary til Veirs, og En kan knække Kallebenet, før En ved af det. Da er det bedre ved Kirketaarnmøderne; der kan man jo saa se dem, naar man sætter sig paa en opstaaren Græstov, er det ikke saa, Per Graver?“

„Nei, En skal ikke sidde paa en Græstov,“ sagde Graveren belærende; „men En skal staa med en Græstov i Veiret paa hver Haand, og den skal være opstaaren rangsøles, og Salmebogen skal de have paa Brystet og tre Byglorn i Munden, og det ene Korn betyder Vor Herre, og det andet hans Søn, og det tredje den Helligaand. Og naar En laver sig til paa den Maaden, da tør hverken Gamle-Erik eller Troldhjærringerne yppe sig. Havde han gjort det, en Mand jeg har hørt tale om, havde han kanske sluppet bedre fra det. Ja, han slap da fra det ligevel paa en Bis; men det var med Næsen og begge Dreene, som de siger.“

Denne Manden havde faaet spurgt, at Troldkjærringerne holdt sig Leg og Styr og saadan Rumstæring i Kirketaarnet om Helgefældene. Der syntes han, han skulde have Lyft til at være med, og saa gik han op om Julekvelden og satte sig i en Krog. Han havde nok med sig noget Græstov, men han har vel ikke gjort det rigtigt, kan jeg tro. Ret som det var, saa tog de til at komme: den ene Troldkjærringen søg ind igjennem Laarngluggerne efter den anden, nogle paa Meier og nogle paa Stuffer, nogle paa Gjeder og nogle paa Buller og alle de underlige Ting, som til kunde være. Og imellem alle disse var en af Grannetkjærringerne hans; men da hun fik se ham, for hun bort og stak Beslefteren ind i Kæsen hans og holdt ham sig, ligesom jeg holder en Dret i Ganen, ud igjennem Gluggen.

„Vil du love, at du aldrig skal sige du har seet mig her, ellers slipper jeg dig,“ sagde hun.

„Nei, om jeg gjør,“ sagde han, for han var en Brangspis; „kom og tag imod mig, Fanden!“ streg han i det samme hun slap, og saa kom Fanden kjørende i en Smalstæde og stod under og tog imod ham, saa han ikke strubbede Knæstallen engang. Nu skulde Fanden stydse ham hjem ogsaa. Men Manden sad og slog paa og hujede og agjerede, saa Fanden havde ondt for at holde sig paa Meierne; og da de kom tæt ved Gaarden hans, saa hørte han imod et Bastraug, saa Slæden vælte og Fanden blev liggende paa den ene Siden af Bastrauget og han paa den anden. Havde han ikke gjort det, saa havde han ikke sluppet ud af Fandens Klør, men nu havde Fanden ikke mere Magt over ham.

„Evi værde dig da!“ sagde Fanden; „havde jeg tænkt du vilde snyde mig, skulde jeg ikke reist saa langt for Fjellsjælen din. Da du raabte paa mig, var jeg tyve Mil nord for Trondhjem og holdt over Ryggen paa en Sente, som var i Færd med at vride om Halsen paa Ungen sin.“ —

Her sagde Graveren, at nu kunde han ikke mindes flere

Troldkjærringhistorier. Men da han var kommen saa godt paa Guld, troede jeg, at jeg burde nytte Leiligheden, og spurgte om han da ikke havde noget at fortælle om de Underjordiske.

„Hm,“ sagde han, „jeg kan nok have hørt noget af Møster min kanste. Da hun var Jente, var hun paa Modum og tjente hos Præsten der; Leilmann tror jeg hun kaldte ham.

Det var en Gang paa Baarsiden, da Møgen skulde kjøres ud, saa gjorde den Præsten en stor Downing, for han var en svare Mand til at drive Jorden, og til den bad han Folk baade vidt og bredt fra alle Bygdens Ranter. Saa var der en Gut hos en Mand, som ogsaa var bedt, og han var saa urimelig gjæstebudstjær. Da Husbonden hans sagde til ham om Kvelden, at han skulde lage sig til at kjøre til Downings, saa han kunde komme afsted i Otten, blev han saa glad, at han laa og væltebe sig hele Natten og kunde ikke sove. Ingen Klokke var det der heller, saa han kunde vide hvad Tiden led, og saa stod han op ved Midnatstider og satte Hestene for og kjørte til Præstegaarden. Men der var det ikke oppe en levende Sjæl endda, og saa gik han omkring og vagerede for Tidsfordriv. Bedst som han gik, kom han ind paa Kirkegaarden, og der vaskede han Sønnen og Baagen af Dinene sine i en Grøft, hvor der stod noget Vand, for det havde nemlig linnet, og fra den Tid var han synen; men han var halvfuset ogsaa, og de kaldte ham en Galning. Enten han gik af Tjenesten eller tjente ud Aaret sit, det skal jeg ikke kunne sige, men siden for han altid og svævede omkring i Bygden, hvor der var Gjæstebud eller noget paa Færde, og bød sig til at jage ud de Underjordiske.

En Gang skulde der være Bryllup paa en Gaard, som hedde Præsterud, og Barsel paa Komperud paa een Dag. Da var han rent oprædd, for han vidste ikke, hvor han skulde gaa hen, men tilsidst saa gik han til Bryllupsgaarden.

Da han havde været der og seet sig om en Stund, tog han fat paa Rjøgemesteren.

„Du passer godt paa det du har, du,“ sagde han. „Ser du ikke, at de Underjorbiste drifter af Olsbandet du har sat i Krogen der, det minster jo hvert Dieblit, men faar jeg Lov at være her, mens Brylluppet varer, saa skal jeg nok jage dem sin Ros.“

„Ja, du kan nok faa være, men hvorledes vil du faa dem ud?“ spurgte Rjøgemeesteren.

„Det skal du faa se,“ sagde Gutten, tog Spandet, satte det midt paa Gulvet og kridtede en stor Ring rundt omkring det. „Nu tar du en stor Klubbe,“ sagde han til Rjøgemeesteren, „og naar jeg vinker til dig, slaa slaar du midt ind i Ringen; det er det samme, hvor jeg er henne, men naar jeg har faaet dem ind i Ringen allesammen, saa slaar du til alt det du orter.“

Da han havde sagt det, saa tog han til at rende omkring; han for baade høit og lavt og stydsebe og jagebe ind imod Ringen. Rjøgemeesteren kunde næsten ikke staa paa Benene, saa lo han af alle de gale Fagterne Gutten gjorde, og de troede mest han var gal, alle som saa paa det. Men da fik de se, at han ikke var saa gal, som de troede, for da han vinkede til Rjøgemeesteren, og Rjøgemeesteren slog til, hørte de et Strig og et Hvin igjennem hele Huset; og nogle, som kom til Bryllupsgaarden fra Komperudlanten, fortalte, at de havde hørt en Sus og en Brus i Luften, og at det var ligesom en hel Flok havde snasket i Munden paa hverandre: „Til Komperud, til Komperud til Barsels, til Komperud til Barsels!“

Her endte Per Graver sine Fortællinger. Han erklærede, at han ikke vidste mere i Kveld, og gav sig til at jage Klosterens Gjedebud ud af Kirkegaarden.

Jutulen og Johannes Blesfom.

(1844.)

Over Baage Præstegaard hæver sig en surekronet Aas eller et lidet Bjerg med Kløfter og stejle Bægge. Det er Jutulsbjerg, som Storm har viet en Sang. Ved et Naturspil viser der sig i en af dets glatte Bægge en Port. Staar man paa Broen over den vilde Finna eller hinsides paa Engene, og ser denne Port over Hængebirkenes svævende Guirlander og yppige Løvvært og tager Indbildningskraften en Smule til Hjælp, former den sig til en Dobbeltport, oventil forenet ved en gotisk Spidsbue. Gamle hvidstammede Birke staa som Søiler ved dens Sider; men deres høie Toppe naa ikke til Buens Begyndelse, og gif Porten kun en Kirkelængde ind, kunde Baage Kirke staa under Spidsbuen med Lag og Laarn. Det er ikke nogen almindelig Dør eller Port. Det er Indgangen til Jutulens Palads. Det er „Jutulsporten,“ et uhyre Portal, som det største Trold med femten Hoveder mageligt kan gaa igjennem uden at høie sin Nakke. Naar nogen i gamle Dage, da der var mere Samkvem mellem Menneſter og Trold, vilde laane hos Jutulen, eller tale med ham i andre Forretninger, var det Skik at kaste en Sten i Porten og ſige: „Læt op, Jutul!“

For et Par Aar ſiden kom jeg en Eftermiddag til Præstegaarden for at aſlægge et Beſøg. Familien var paa Sæterren; der var ingen hjemme uden en gammel Døl, ſom paa min Begjæring fulgte mig op til Jutulsporten. Vi bankede paa, men der kom ingen og luffede op. Det undrede mig heller ikke, at Jutulen ikke vilde modtage os, eller at han nu paa ſine gamle Dage ſaa ſjælben giver Audiens; thi tør man

dsomme efter de mangfoldige Spor af Stenkast i Borten, har han været overmaade besværet med Besøg.

„En af de sidste, som saa ham,“ fortalte min Læsfager, „det var Johannes Sørigaarden fra Blesfom, Rabogaarden til Præstegaarden. Men han ønskede vist, han aldrig havde seet ham,“ svæiede han til.

„Denne Johannes Blesfom var nede i Kjøbenhavn og skulde have Ret paa en Proces, for her i Landet var der ingen Ret at faa ved de Læder; og naar En vilde have Ret, var der ingen anden Raad end at reise derned. Det havde Blesfommen gjort, og det gjorde Sønnen hans efter ham ogsaa, for han havde og en Proces. Saa var det om Julefesten, Johannes havde snakket med Storkarlene og gjort fra sig, og han gik paa Gaben og var stur, for han var hoga him. Ret som han gik, strøg der forbi ham en Waageværing i hvid Kuffe med Læskelaag og Knapper som Sølvbalere. Det var en stor, svær Mand. Han syntes, han skulde kende ham og, men han gik saa fort.

„Du gaar fort du,“ sagde Johannes.

„Ja, jeg faar nok skynde mig,“ svarede Manden, „for jeg skal til Waage i Kvælb.“

„Ja, gi' jeg kunde komme did jeg ogsaa,“ sagde han Johannes.

„Du kan saa staa paa med mig,“ sagde Manden, „for jeg har en Hest, som træder tolv Trin i Milen.“

De reiste, og Blesfommen havde nok med at holde sig paa Meierne, for det gik gjennem Veir og Vind, saa han hverken kunde se Himmel eller Jord.

Ønsteds var de nede og hvilte. Hvor det var, kunde han ikke sjonne, før med det samme de satte afsted igjen, og han syntes han saa et Dødningshoved paa en Stage der. Da de var tomme et Stykke paa Veien, begyndte Johannes Blesfom at fryse.

„Uf, jeg glemte igjen den ene Waatten min, der vi hvilte; nu fryser jeg paa Næven,“ sagde han.

„Du lyt taale det, Blesfommen,“ sagde Manden, „for nu er det ikke langt igjen til Waage, og der vi hvilte, var halvveis.“

Før de kom til Finnebroen, stansede Manden ved Sandbøvdalen og satte han Johannes af.

„Nu har du ikke langt hjem,“ sagde han, „og nu skal du love mig det, at du ikke ser dig tilbage, om du hører nogen Dur eller ser noget Lysffin.“

Det lovede Johannes og taffede for Skydsen. Manden hjørte sin Bei over Finnebroen, og Johannes tog op over Baksen til Blesfomgaardene. Men ret som det var, hørte han en Dur i Jutulberget, og med Et blev det saa lyst paa Beien foran ham, at han syntes han kunde have seet at tage op en Naal. Han kom ikke i Sug det han havde lovet, men dreiede paa Hovedet og skulde se hvad det var. Da stod Jutulsporten paa vid Bæg, og det flinnebe og lyfte ud gjennem den som af mange tusende Lys. Midt i Abningen saa han Jutulen, og det var Manden, han havde staaet paa med. Men fra den Tid sab Hovedet paa Skaffe paa Johannes Blesfom, og saaledes var han, saa længe han levede.“

Fra Bjeldet og Sæteren.

(1845.)

„Denne Gang slipper De mig ikke, Jomfru. De har saa længe lovet at fortælle mig Deres Sætertur, og De har nu saa meget mere Grund dertil, da vor egen lader til at blive til Vand. De er os denne Erstatning skyldig for vore saa bedrøvelig stufede Planer.“

Et Blik ud af Vinduet i Præstegaarden bekræftede desværre alt for meget denne Bemærkning. Himlen, der tidlig om Morgenen havde spaaet os det skønneste Veir, bestyrkede min gamle Erfaring, at kun Aftenklarheden er at bygge paa. Den ene Skur stærkere end den anden slog brusende ned i de store Træer udenfor, og det tegnebe ikke til noget Ophold den Dag, uagtet lille Trine, som fløi ud og ind, forsikrede at det flarnebe snart i Øst og snart i Vest, og at vi inden Middag kunde reise.

„Altsaa, bedste Jomfru, jeg er lutter Dre!“

„Er De, jeg vil fortælle Dem noget, Hr. Asbjørnsen? Jeg er kommen efter, at De ikke som en anden lader dem nøie med at høre hvad man fortæller Dem, men skriver det ned og trykker det i Aviserne. Derfor gjælder mit Løfte ikke.“

„Jeg sværger, at jeg ikke skal trykke, hvad De nu fortæller mig, i nogen Avis,“ svarede jeg.

„Desuden oplevede jeg intet videre paa den Tur. Den var smuk; den greb mig, det var det hele. Men nu beklager jeg, at jeg nogensinde har fortalt Dem derom.“

„Deres Stilling er vistnok beklagelig; imidlertid da jeg har Deres Løfte —“

„Desuden,“ afbrød hun mig, „kan De tænke Dem noget flauere end midt i Gaabet om en virkelig Tur at blive affpist med en mager Grindring? for den varme Virkelighed at tage et ufuldstændigt Billede? Det er, som om man istedenfor at gaa hen og høre en Koncert, satte sig til at læse en Musikrecension. Det vilde ikke undre mig, om jeg midt i Fortællingen saa Nissen, der har spillet os denne Streg, stikke Hovedet ud af Madkurven og le os ud.“

Jeg sukede over Damernes Halsstarrighed, medens jeg hemmelig maatte beundre den Masse af Grunde, der staa til deres Raadighed, Grunde som, i det mindste saa længe man sidder lige overfor dem, ere staaende nok.

„Slige Beretninger,“ vedblev hun, idet hun klappede Marat, der ikke mindre flukøret og mismodig end vi havde leiret sig ved vore Fødder, „tilhøre desuden blot Kaffeovnstrogen og Vinteren.“

„Herregud, Jomfru, i Vinter da jeg bad Dem, mente de netop, at de tilhørte Sommeren. Men lad os istedenfor at strides herom forene os mod de onde Magter, som drille os; lad os give dem en god Dag og opgive Turen, saa skal De se at Beiret klarer, inden vi ved deraf.“

„Ja, og naar det saa er klarer, reise lige fuldt, mener De?“ vedblev hun leende. „Det var sandelig værdt at prøve Deres Raad. Nu vel! Det er tosset at lade sig nøde. Saa hør da selv, at det ikke var Noien værdt at bede mig saa meget om denne min Reisebeskrivelse.“

En Dag i den Tid da jeg var paa Søsteren i Sommer, gik jeg og Trine med en af Søsterpigerne ind over Fjeldet for at sanke Multer. Det var en klar og stille Dag; thi nys før havde det regnet, og Luften var saa ren og let paa Fjeldet. I Kløsterne og mellem Stenene stod der Planter med store, hvide, vellugtende Blomsterbuske. Kyper løi op for vore Fødder og smuttede ængstelige for sine Unger omkring mellem Bibjerne og Birkeriset. Da vi kom til Multeprerne, vare

de ganste røde og gule af Multer, og ved Bredderne og paa Tuerne stod der en Mængde Blomster med rene, fine Farver, jeg aldrig havde seet Mage til: de opfyldte Lufsten med den lifligste Duft. O, det var saa sødt at aande i denne Lust, og lille Trine var saa glad; hun sløi fra den ene Blomst til den anden og klappede i Hænderne, og hun blev ikke træt af at plukke og beundre disse Blomster; og Brit fortalte os om sine Kjør og Gjeber, og om Mensdyrene hun havde seet, og mange Eventyr og underlige Hændelser fra Fjeldet og Sæterren. Under hendes Fortællinger og venlige Snak fyldtes vore Næverstrucker snart med Multer og Blomster, og vi gav os paa Hjemveien. Vi satte os ned i det friske Græs ved en Barde, som stod paa en liben Høide, for at hvile. Til venstre lidt bag os laa en Gruppe høie, spidse Fjelde med hvide flinnende Sneyletter. Trine sagde meget træffende, at de lignede Sufferstoppe i blaat Karduspapir, som der var revet Guller i, saa at Sufferet flinnede igjennem. Brit fortalte os det var Ronderne, og da jeg foreslog, at vi skulde gaa nærmere hen til dem, sagde hun de laa over en Mil borte; jeg syntes det ikke kunde være en tusend Alen derhen. Fjernt i Vest og Nord taaruede der sig Fjelde over Fjelde, høiere og høiere, i forunderlige Former, med blaalige og violette Kupler, Tinder og Kamme. Brit vidste Navnene paa dem alle og sagde os, at de laa i Balder, i Lom og henimod Sogn. Men foran vore Fødder til det vide Fjerne udbredte der sig et Landskab af anden Art, store brune og graagrønne Strækninger, beklædte med Lyng og Mose, øde, ensformige, ikke afbrudte ved nogen Høide, ikke oplivede ved nogen Gjenstand. Det hele Landskab syntes mig var det mest storartede, det mest opfyldte, jeg havde seet. Men uagtet al sin Storhed gjorde det dog paa mig et trist, næsten nedslaaende Indtryk. En brunlig, spraglet Fugl kom flyvende og satte sig paa en Tue nær ved os og sløitede. Men denne Lyd, o den var saa sørgelig, saa melankolsk, som om Fuglen vilde synge om, hvad jeg sølte i dette Dieblis.

Brit og Trine havde snakket sammen den hele Tid. Jeg begyndte nu at lytte til deres Samtale.

„Hvad er det de kalder denne Barde, Brit?“ spurgte Trine, som havde været her før, „er det ikke Lylevarde?“

„Jo, de kalder den saa,“ svarede Brit, „det var nogle Karle som reiste den, fordi de saa noget her, som var tyle. Tyle betyder toffet, underligt, som De kanste ved,“ afbrød Fortællersten sig.

„Det var Paal Brække, som var Husmand under Sell, og nogle andre Tjenestekarle. Budeierne var alt reist hjem fra Sæteren om Høsten; saa skulde disse Karlene tage Mose til Vinterfo'r, og mens de kastede Mose paa Bergfladen her, kom der svævende saa mange Jomfruer, at det saa ud som et helt Brudfølge, og de var saa vene, at det lyste og skinnede af dem. Kjolerne glinsede i Solen som Silke og flækte langt efter dem, og paa Hovedet havde de Sølvkroner og Sølvstads. Saalænge Karlene stod og saa paa dem, stod de ogsaa stille eller svævede hid og did, men da de gav sig til at kaste Mose igjen, begyndte Følget at gjøre det samme. Karlene kastede Mose efter dem, men det brydde de sig ikke om. Naar de gik hen paa det Sted, hvor de saa dem, var der ikke nogen at se; men naar de gik der bort, hvor de selv tog Mose, saa var hine der igjen, og dette varede hele Dagen.

Før om Sommeren havde to af disse Karlene og en til været oppe for at hugge Gjærdefang strax nordensfor Balsfeldet. Ved de Tider de spiste til Middag, kaldt de to i Søvn, og den tredje sad og spiste endda, men da hørte de „saa deilig en Leg paa Fele,“ at de aldrig havde hørt noget saa vakkert før, og de talte med hverandre om dette, syntes at de var vaagne og hørte Spillet mange Gange, og en af dem „hul-lede,“ som Brit forsikrede, den Legen længe bagefter, saa at ingen kunde tvile om det var sandt.“ —

Brit vidste meget at fortælle om de Underjordiske eller Haugefolket og Guldren, men forsaavidt var hun greben af den

saakalste Oplysning, at hun ikke vilde vedkende sig Troen paa disse Naturmagter. Naar en af os sagde hende imod, blev hun fortrydelig, pukkede paa hvad hun selv havde oplevet, fortalte det vel ogsaa undertiden, men tiede som oftest aldeles stille. Det var langtfra, at jeg vilde fordærve det gode Humør, som i Dag belibe hendes Fortællinger. Jeg blinkede derfor med Vinene til Trine og sagde: „Hvem tvivler vel om Sandheden af det? Nu skal jeg fortælle noget, som maa synes langt forunderligere. Du huster nok, at jeg for to Aar siden besøgte min Onkel i Hallingdal. Der saa jeg en gammel Mand, han var næsten hundrede Aar, som de fortalte havde været indtagen af Guldbren. Han var svag for Brystet og i det hele ussel og strøbelig. Hans Blit var stirrende og mat, og han syntes ikke at være ved Sans eller Samling. En Sommer mens han var ung, laa han paa Sæteren. Da der en Dag var ondt Veir, skulde han gaa ud paa Fjeldet og gjæte for Gjæterguttene eller „Gjuringen,“ som de der kalde det. Om Aftenen kom Kreaturene hjem paa Sætervolden, men Ole var borte. De gjorde Mandgarn efter ham; de ledte og søgte overalt; de stjød og de ringede med Kirkeklokkerne; men han kom ikke igjen. Han var hos Haugefolkene, og de vilde ikke slippe ham. Især var det en ung deilig Gulder, som hang ved ham med Kjærlighed. Hun talte godt for ham, var blid og venlig mod ham og lærte ham at spille paa Mundharpe. Saa lifligt har vist heller aldrig nogen spillet paa dette simple Instrument som gamle Ole. Det var fornemmelig med Munden at han frembragte disse Toner, ikke som almindelige Mundharpepillere med Fingrene. Jeg hørte ham en Gang. Det mindebe mig paa engang om Fuglevidder, om Heiloens klægende Fløiten og Lurtoner i en Sommerveid, og jeg blev saa underlig bevæget derved, at Laarer kom mig i Vinene. Men Ole syntes, at Guldbren havde en saadan hæslig Kohale, og han vilde ikke blive. En Gang kom han til at sige: „Naar i Jesu Navn skal jeg da komme hjem til kristne Folk igjen?“

Da begyndte Gulbren at græbe og sagde, at siden han havde nævnt hint Navn, som hun ikke kunde udtale, kunde de ikke længer holde paa ham. „Men hold dig til Siden af Døren, naar du gaar, ellers gjør Far dig Meen,“ søiede hun endnu til.

I Glæden over sin Befrielse glemte han dette, og idet han gik, blev der stude ud efter ham et gloende Ridsnippe, som Ild og Gnister frasede af. Da blev han som sønderslagen i alle Lemmer. Fra den Dag fik han aldrig sin Helse igjen, og han var ikke rigtig ved sin Forstand mere. Men hvor han gik og hvor han stod, saa fulgte den smukke Gulber ham. Naar han om Astenen sad alene ved Ilden, saa han hende ofte. „Gyri Ornehovd, jeg ser dig nok,“ raabte han. „Der er hun; ser I hende ikke?“ sagde han til Børnene. De kunde ikke se hende; men der for en Gyfen igjennem dem, skjønt de intet saa.“ —

„Hvorledes var det med dig, Brit?“ sagde Trine, som havde forstaaet mit Vink. „Du skal jo baade have hørt og feet Gulbren. Fortæl os dog det.“

„Ja, jeg har saa det,“ sagde Brit; „jeg taler nødig om det, men til jer kan jeg nok fortælle det. Den Tid jeg var hjemme hos Forældrene mine, laa Far en Gang ved Kværnen oppe i Næsen og malede,“ begyndte hun. „Jeg var en Framslænge den Gang og havde ikke gaaet og læst endnu. Saa sagde Mor, jeg skulde gaa til ham med Mad. Jeg var saa vilter som en Gjed, og naar jeg kunde komme paa Fjeldet eller paa Næsen, om det ikke var længer end ud i Skoven, saa var alting vel. Jeg satte affted og løb over Engene og op igjennem Lien; det var rigtig varmt i Veiret, og da jeg kom op i Næsen et Stykke, blev jeg saa træt. Jeg kastede mig ned paa en grøn Flæk, hvor der var Svalstygge, og hvor jeg saa langt bort mellem Træerne. Det var ud paa Eftermiddagen, og Solen stod alt lavt nebe mod Næsen. Med Et blev jeg saa søvniq, men jeg vilde ikke sove. Ret som det var,

hørte jeg en Hund som gjæde, Kobjælber som klang saa klart, som om de var af Sølv, og langt borte blæste det paa Lur og loffebe, saa det ljomebe i Skov og Aaser.

Om en Stund saa kom der ud over Rabben Kløvheste med Kjædler, Myseskaster, Smørbutter og alle Slags Butjorsrel, og en Bustap af graa Stude og store brandede Kjør, saa fede og vakkre, at jeg aldrig har seet Mage til dem hverken før eller siden. Og paa Hornene havde de Guldknapper og om Halsen Sølvhjælber; men foran gif der en stor Frigge, som havde en Lur i Haanden og en Mælkedolle med Sølvgjørder paa, og hun gif og snakkebe med Kjøerne og nævnte dem ved Navn. Men saadanne Navne havde jeg aldrig hørt paa Kjør før. Saa begyndte hun at loffe: =

Guldre-Lok.

Fra Guldalen.

Ikke for hurtigt.

(udholdende)

Lu lo lo Lu lo

Lu lo Lu lo Lu lo

Lu lo Lu lo.

2.

Grænhøi og Grave,
 Og Binde-let og Lave,
 Og Lurve og Larve
 Og Spegelglat,
 Rættje og Snættje
 o. s. v.

Da Bustapen var forbi, reiste jeg mig og skulde se hvor det blev af den, men jeg saa ikke andet end Buhunden og en Jente, som just blev borte bag nogle smaa Granbuser. Den Jenten havde blaa Stak, og under Staffen syntes jeg, jeg saa en Korumpe. Saa forstod jeg grant det var Hulbren.

Den anden Gang jeg var ude for Hulbren, var længe efter. Jeg var alt voksen, men jeg var ikke meget gammel. Jeg var lystig af mig, og der hvor der laa en Fele, der var jeg altid, og derfor kaldte de mig Spillevisa. Saa var det en Sommer jeg laa paa Sæteren, at der var Dans i Lien. Der var jeg, og jeg kom ikke hjem til Sæteren før paa Mor-

gensiden. Saa kastede jeg mig ned paa Sengen og stulbe hvile lidt, tænkte jeg. Men hvorledes det var eller ikke, saa forsøv jeg mig, saa at Kjøerne kom til at staa inde over Tiden. Da jeg vaagnebe, stod Solen høit paa Himlen, og ude paa Bølden sang det saa vakkert. Jeg for op og ud, og stulbe til at mælke og slippe Kreaturene, men i det samme jeg kom ud af Døren, saa jeg Skimtet af Gulbren nede i Skovbredden, og saa lauede hun og sang denne Lokkevise, saa det lignede i Naserne:

Sok

Fra Østerdalen.

Muntert.

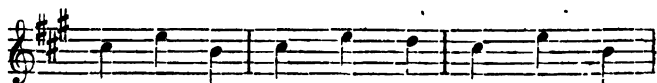
Ka - ri aa Ma - ri stat op naa, tænd ti Ljos

gat i Hjos, Ku - a ha bo - ri svar - tan Kælv,

Kæl - ven han he - ter Dag - ros. Kælv ei Ku,

gris ei Su, tilj' ei Gjet, lemb' en Es,

Ku - a ho ligg' ti My - ra. Hei Gal - vor - sen, Gal - vor

Langsommere.

Ru - a! aa Staffar!

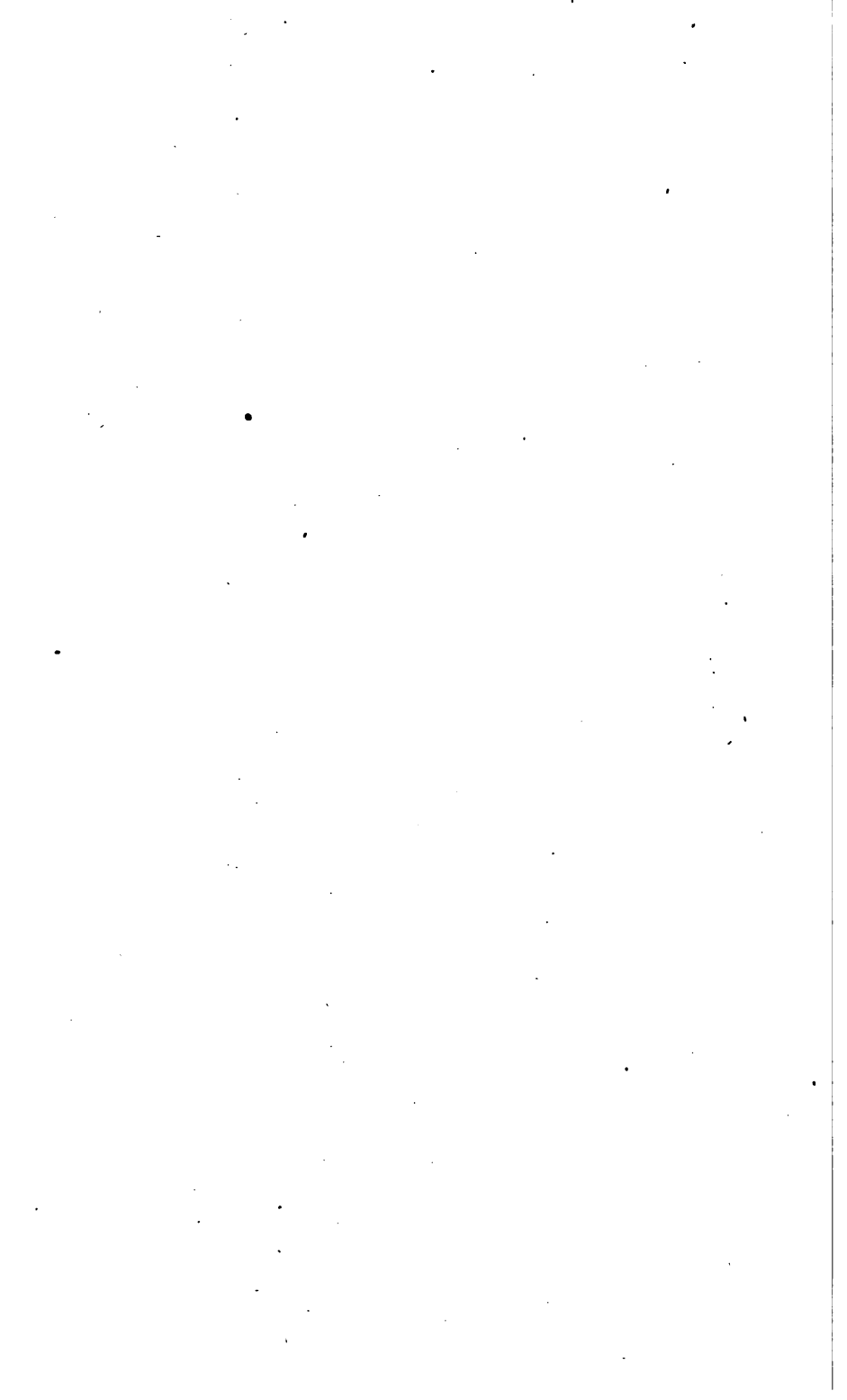
Her ender Brits Fortællinger og tillige min Reisebeskrivelse."

Mebens Jomfruen fortalte, havde Veitret virkelig klaret, uden at vi havde mærket det. Nu traadte Solen frem i al sin Varme og Pragt, og der blev en Jubel og Travlhed uden Grænser. „Til Sæters, til Sæters,“ hejste det, og den skønneste Tur endte Dagen.

Hvis den sagre Fortællerste af ovenstaaende Guldre=Eventyr skulde vrebes over mit Forræderi, naar hun læser disse Blade, da vil det gjøre mig inderlig ondt, men jeg kan dog ikke angre min Brøde.

Anden Samling.

Øøifjeldsbilleder.

(1848.)

I.

En Søndagskvæld til Sæters.

J Følge med en Englænder, Sir John Tottenbroom, en Kænsdyrskytte og bennes Broder, der skulde følge os paa Jagt ind i Fjeldet mellem Sell og Østerdalen, drog jeg ud fra —gaard en Søndagseftermiddag i August. Den unge Britte havde seet sig om i vort Land; han forstod og kunde til Nød gjøre sig forstaaelig i vort Sprog, men da han som de fleste engelske Turister fornemmelig havde pleiet Omgang med Bønder, talte han et høist besynderligt gebrokkent Bondesprog. Dog strakte dette ikke altid til; naar Tankerne udsoldede sig livligere, hvilket de undertiden gjorde paa en temmelig forvirret Maade, slog han pludselig over i sit Modersmaal, eller ogsaa blev han stiftende i et saadant Raubervæsst, at det vilde være forgjæves at prøve paa at gjengive det. Kænskytten Thor Ulsvolden var en Mand af Middelshøide med mørke Dine og et forsmustet, djærvtskaarret Ansigt, hvori Klogskab og Betænksomhed laa præget. Han var bred over Skuldrene; forøvrigt var hans Legeme meget magert; men hans lette og siltre Gang vidne nok om kraftige Muskler. Der var en egen Ro udbredt over denne Mandes Bæsen: hans Bedrift, der idelig udsatte ham for Farer og Strabadsfer, havde strøget af ham alt Keitet og uovillet hans indre Natur, saa enhver af hans Øttringer uvilkaarlig fik et Præg af Ægthed og Oprindelighed. Hans Broder Anders var blond, lang og stærk. Han var lige saa djærv, som han

var plump, rigtig en Døl af det ægte raabartede Slag i Tale og Lader. Uvorent slang han afsted, og han brydte sig ikke meget om, hvor han satte sine Fødder; men derfor maatte han ogsaa ofte søge at tilveiebringe den fornødne Ligevægt med Armene, hvilket gav hans Gang nogen Lighed med en Bjørns, naar den huffer afsted paa Bagfødderne. Begge havde røde Topluer og peber- og saltfarvede Benklæder. Anders var iført en Kjole eller „Spæl,“ af samme Farve, og med lange Skjoder, der dækkede ham om Læggene, medens Thor havde lagt sin Kænstinds Trøje i Kløvmeisen og gik i Skjortærmerne. I Haanden havde han en svær Risle med Ristepibe. Anders bar en fin Fugleriske.

Det var saa stille i Skoven nu; vi hørte ingen anden Lyd end Slagene af Skytternes jernbeslaaede Fjeldsko og Kløvhestens sikkre Trin, der fulgte Toget med vor Riste, vore Jagttaster og Fiskekurve i Meisjerne. Det var en Helligdag i Naturen: mod Aftenen begyndte en enkelt Fugl at kvibde saa smaat i Skoven; Granen og Furen ubaandede sin kryddrede Duft i Solfinnet, og over Toppene aabnede der sig af og til Udsgit til Laagen, som stummende og tindrende strømmede saa dybt under os, at dens Sus og Brus ikke naaede vort Dre. Skyggerne bleve længere; Luismørket bredte sig over Dalen, medens Laagerne stege; men endnu spillede Solen rødligt mellem Viens Graner og lagde sin Glans om de blaanende Besjefjelde i det Fjerne. Da vi naaede Høiden af Næsen, blev Skoven mere aaben; Furen blev lavere og fjældnere, Birken og Enebustten hyppigere, Lyngen frodigere, Myrstrækninger med kraftig Græs vægt almindeligere. Snart laa Høvringens tredive Sætre foran os, Bang ved Bang mellem Krat og Stene og Lyng og græsrige Bakker, og bag dem tegnede Rødkampenes høje Toppe og maleriske Linjer sig mod den østlige Himmel. Fensterne lauede og Luren klang loftende gjennem den stille Aften, medens Kvæget stimeede sammen under Brøl og Bjældeklang.

En af de første Sætre vi kom forbi, tilhørte Thor; han

had os gaa ind og drille Mælk; men vi hastede op til Natte-
kvarteret, og Thor lovede at komme strag efter. I Binduet
saa jeg et vakkert Fruentimmeransigt og et Par nysgjerrige
Mandsolffjæs. Anders sagde os, at Pigen var en Søster-
batter af Thors Kone. Den ene Mand var Skolemesteren,
som var heroppe og friede til hende, medens det var Skole-
frist; men hun vilde ikke have ham, endda han haade eiede
Gaard og var en stikkelig Mand til sin Forretning; hun likte
bedre en ung Gut, som ogsaa gif paa Frieri der.

Da vi kom til Laurgaards-Sæteren, stod Budeien paa
Trappstienen udenfor Halvdøren. Det var en høi, rank Stik-
kelse. Hvide Skjortærmer, en rød Bul og mørk Stak udhævede
fordelagtigt hendes kraftige Væxt. Hun vendte Ryggen til os,
og vi saa kun den hvide Nakke og et vel formet Hoved med
lyst Haar, hvis rødlike Skjær Aftensolen gjorde endnu stærkere
end det var; hun stod og loffede paa en sortsidet Gjed, som
var klattret op paa det græsbegroede Lag, hvor den rev og
sled i en liden Birk, der var studdt op af Græstorven.

„Tega, Tega, Tega, Tega da, kom Gjeité, Trinselire da,
saa kom naa da — hit du leie Trøille, vil du la være Bjørkjé
aa intje rive up Lake; hit da!“ raabte hun.

„God Kveld, Brit,“ sagde Anders.

„Gustn'de,“ svarede hun; og da hun havde vendt sig om
og under den hævede, mod de sidste Solstraaler styggende Haand
hadde seet os an, søiede hun dertil et venligt: „Gudefré! Dæ
æ væl fremmonde Kare e sta huse, si'n Anders æ mæ!“

„Ja,“ sagde Anders, „aa staute og gjemte Kare æ dæ
du sæ paa Sætern; døm æ intje store paa dæ,“ lagde han
ligefrem til.

„Dæ tør være dæ æ staute Kare,“ sagde Brit indrøm-
mende, men kunde ikke holde sig fra et Smil, medens hun for-
skende betragtede os. Sir Johns fine Figur og lange Loffer
spntes især at tilbrage sig hendes Opmærksomhed. „End hain,

æ hain Kar hain au da? æ tykky hain ser likare ut te eit Kvindfolk i Karflæs," tilføiede hun polist.

„Ga du set Kvindfolk saa langt, og Kvindfolk med Stjæg da, Sente?" spurgte Anders.

„Nei, nei, du ha Ret du, Anders," svarede hun, og lo hjerteligt. „Døt sæ gaa ind; Fremmondsfolk kain intje bli staa'nd ute; bæ æ væl obant nok inne; men bæ æ naa nolafor Folkestjifken her sjaa os, bæ veit døt væl," vedblev hun og snakkede i Et væl med os og Anders paa en godslig, lidt skjelmst, undertiden halv ironist Raade.

Inde i Sæteren, som var en Spærrestue med en stor Storsten i det ene Hjørne, herstede den mageløse Orden og Renlighed, der udmærker de gudbrandsdalste Sætre, især naar man venter Fremmede. Paa Hylber høit oppe stod Dste i Rækker og Rader; lavere nede vare Ringer og Bultjørreler opstillede, og alle disse vare ligesom Bord og Bænke renssurede og stinnende hvide. Ved det store Baal, som luede under Kjeblen paa Storstenen, frembragtes en livlig Luftvejel; her var ingen indestængt Hyttelugt, men et lifligt Arom af Granbaret, hvormed Gulvet var strøet, og af den smukke hvide Fjeldsduft, som til Pryd var stillet i Binduerne paa sin brede, fjødsfulde, lysgrønne Bladkreds, hvorum igjen var lagt Kredse og Figurer af mørkegule duftende Ringblomster, alt i Anledning af vort Besøg.

„Men hvad vil disse Karlene saa langt til Fjelds, de kan vist have det bedre hjemme end paa Sætrene hos Vu-deierne," sagde Brit under en Stans i Samtalen med en Smule Nysgjerrighed.

„Vi vudd' se, hvorledes det ser ud til Fjelds, og saa vudd' vi studer Rein," svarede Sir John.

„Ja, styde Ren du; det var Bon, om du kommer til at styde den; jeg er ræd du gaar opgjæv, baade du og Kammeraten din, før døt kommer saa langt. Havde du været her i Waar, da vi kom til Sæters, da gif der store Mensbukke lige

ind paa Buvæggen. Her Nord i Baagesætrene ligger en Jente, som heter Barbros; det var vel Jente, saa ung hun er: hun kjød en; den var kommen ind paa Sætervangen mellem Buvægen og gif der som et andet Kretur. Saa hang der en Dunderbøsse under Taget i Stuen, som hun havde hørt var ladet til Graaben; den tog hun og smøg bort og lagde den over Ryggen paa Studen. Saa tog hun vel Sigte da, kan du vide; men da det smald, saa stupte de alle tre, baade Jenten og Bussen og Studen, og Studen slog op et sælt Brøl attpaa, saa rød blev den, men Bussen blev liggende, og Præsten fik Stegen."

"Vi har endnu et Grendo hid, Brit," tilføiede jeg, "vi vil gjerne høre Eventyr. Ved du nogen, som er stink til at fortælle?"

"Der er et Par Jenter her i Sætrene, og dem skal jeg stifte et Bud til med Hjæterjenten, at de skal komme hid i Kveld," svarede hun, "og jeg tror nok, de kan fortælle døg nogle Ræglor, om de bare vil. Men Skolemesteren, han er slem til at fortælle Historier. Han var nede hos Marit igaar, og vi faar vist høre Gaugen ved Mikkelsmes, hvis han ikke er der endnu, om ellers Hans er der."

"Ja, jeg had Skolemesteren komme herop og Hans og Marit med," sagde Thor, som nu var traadt ind og havde sat sin Rifle fra sig; "jeg tænkte paa Eventyr, som du snakke om, og disse kan nok nogle."

"Begynder først Skolemesteren, er der ingen Ende paa Ræglor og Ranser baade af Bibelen og andet Præl," sagde Brit; "men han er vel stur nu stakkars Mand; for det maa da være tungt at brænde alene som en Feltvedstikke," tilføiede hun.

Det varede ikke længe, før Selskabet fra Thors Sæter indskandt sig. Jenten var hjærnesund og rød og hvid; hun havde et livligt Ansigt og en trivellig Figur. Ud af Guttens Kåshyn lyfte ogsaa frisk, ufordærvet Natur og aaben Dærshed.

Den tredje var Skolemesteren; Hjort han ikke var meget over de tredive, var hans Ansigt fuldt af Folber og Rynker, som fornemmelig syntes at skrive sig fra en vedvarende Bestræbelse for at give sig en værdig Mine. Hans Klædebragt syntes ogsaa beregnet paa at understøtte denne Bestræbelse eller paa at adstille ham fra de øvrige Bønder: han gik i en Kjole af brunsfarvet Farve med uhyre lange, spidse Stjæber; om Halsen bar han hvidt Halsstørklæde og store Fabermordere, og paa Randen af disse var anbragt Egger, et Slags udspeede Spidsler eller Tagger. Paa den høire Side af hans Vest stod der frem en uhyre Bule, som jeg i Begyndelsen antog hidrørte fra en Gevægt; senere erfarede jeg, at det var et stort Blæthus, han altid førte med sig. Denne Mand's hele Fremtræden gjorde paa den Fremmede et meget ubehageligt Indtryk; yderst ubehagelig var især den affekterede Maade, hvorpaa han snærpede sin Mund sammen, naar han talte. Fjeldboens Bidebegjærlighed og Interesse for den Fremmede, han ser for sig, hans ligefremme, naive, undertiden saare ubeleilige Spørgsmaal ere bekjendte. Men her optraadte med Stinnet af Kultur en paa-trængende Nysgjerrighed og Spørgeshge, og hver Gang han spurgte, saa han sig om med et Blik, som om han stod blandt Baages usæbede Ungdom, og paa hans Ansigt laa der en Mine, om hans sammensnærpede Mund et Smil; der spurgte de Tilstedeværende: „Er det ikke godt sagt? Jo jeg kan føle saadanne Karle paa Lønderne!“

Jeg havde hidtil saagodtsom alene underholdt Skolemesteren og dels besvaret, dels afvendt en Strøm af disse nysgjerrige Spørgsmaal, der meget gravitetist fremsattes i den eiendommelige Skolemesterstil, en paa Stykker gaaende komisk Efterligning af et forældet Bogsprog, hvort der af og til uforvarende plumpede grove Brokker ud af den hjærve gudbrandsdalste Dialekt; men tilsidst tabte min Rejsefælle, som stedse søgte sig saare ubehagelig berørt ved nærgaaende Spørgsmaal, Taalmodigheden og udbrød temmelig bredt i sit Modersmaal: „Gud

fordømme denne Mand og hans Dine og hans Mund og hans Uforflammenhed!"

"Na," sagde Skolemesteren med en Mine, som om han havde faaet Bugt med et Regula-de-tri-Stykke, da han fornåm disse fremmede Ord, "naa kan jeg sandelø begripe, det er reisende Mænd fra fremmede Lænder! maaste fra Engeland eller Frankrige, eller kanske vel endog fra Spanien; thi her var en Greve derfra isjor."

"Tro bare ikke det, Skolemester," svarede jeg, "De kan nok høre, at Norst er mit Modersmaal; men min Medreisende, Sir John Tottenbroom, er fra Engeland."

"Ja saa nu — saa denne værdige Mand er fra det brittiske Rige?" sagde Skolemesteren og saa sig om for at gjøre opmærksom paa den Rundskab i Geografsken, han nu agtede at lægge for Dagen. "Er han reist hertil Vandveien over det betydelige Hav, som kaldes Nordsøen, eller har han reist Landveien gjennem Frankrig, Holland, Tyskland, Danmark og Sverrige, og hvilke Vreuder har han her i Landet med Forlov, at jeg er saa naasaavis at spørge?"

"Spørg kun Skolemester," svarede jeg opmuntrende; "Deres første Spørgsmaal kan jeg besvare; han er kommen Vandveien over Nordsøen. Angaaende hans Vreuder faar De henvende Dem til ham selv."

"Da blir du klok, Skulmester," sagde hans Medbeiler, den dunhagede Gut, som havde sat sig ned, og behagede sig i at røge Tobak af en liden Merstumspipe med Sølobeslag og et Hornrør med Slange af Kobbertraad og langt Mundstykke; "han javler vel bære Englis."

"Ja, var han endda mægtig det tykke Sprog," sagde Skolemesteren med Oberlegenhed, "saa skulde jeg nok tale ham til; thi deri er jeg noget befaen — jeg haver studeret Geddikens Læsebog og Hübners Geografi i dette Sprog."

"Tal ham kun til paa Tysk, Skolemester, sagde jeg, "han kan nok svare for sig i dette Sprog."

„Dam jou.“ udbød Sir John, der uagtet sin Ugrælse dog ikke kunde holde sig fra at le over Stolemesterens foretagne Miner. „De spørger om mit Værende, Stolemester?“ sagde han paa taalelig Lyf. „Blandt andet reiser jeg om for at studere Menneffenes Raaragtigheder, og det lader til der her er god Leilighed til at gjøre Studier.“

„Das ist Inglis, kan nix forstehen,“ sagde Stolemesteren, „aber,“ fortsatte han, snappende efter det første han fik paa i sine Kundstavers Kramkiste, „was ist Ihre Formeinung anbelangende det Faktum, som staar geschribet om det euginffe Hav, das ubi Aaret 715 frøs soledes att, dass Isen var fyrti Elner tjuff, und da das Eis gesmalt, so gestand von derudaf soban ein Hibfghed ubi Luften, dass der upfom en Pestilens, von hvilken alle Menneffer bestarb ubi Constantinopolis.“

Den Latter, vi udbød i over dette „Faktum“ af Hübners Geografi, endte den tyffe Konversation, og Stolemesteren var en Stund temmelig muggen. Han lod dog til at være af et forfontligt Gemyt, og da vi rykkede sammen om Skorstenen, nærmede han sig Kredsen. De hufsendte Piger vare antomne; nette og tækkelige vare de alle. En af dem udmærkede sig endogsaa ved en yndig Stabning og et fint Ansigt, men hun var vel blegladen til en Fjeldblomst at være.

Da Brit understøttede mine Opfordringer om at fortælle Eventyr, forstikkede de under Latter, at de intet kunde. De vare alle undselige, og ingen vilde begynde.

„Kei Stulmester'n, Stulmester'n,“ raabte de alle, „han kan fortælle, han kan vist Eventyr og Rægler.“

„Ja,“ sagde Stolemesteren, „jeg kunde nok altid fortælle noget af den bibelfste Historie, eller ogsaa f. Ex. om Keiser Octavianus. Desforuden kjender jeg en meget sorgfuld Elskovshistorie om den mandhaftige Ridder Listram og den dydefulde Prinsesse Indiana, og saa videre, et cætera.“

„Kei, bedste Stolemester,“ afbrød jeg Manden, „de Historier De der nævner, kan jeg paa mine Fingre; hvad jeg

ønsker at høre, er Fortællinger om Gulbrer og Trold, Egentyr om Afteladden og andet saadant, som aldrig har været prentet, men som blot lever i Folkets Mund."

"Slige Finanserier kan jeg ikke fortælle," sagde Skoleme-
stereu stødt; „det anstaar ikke en Ungdommens Lærere og mig,
som er Repræsentant i Formandskabet og har svoret til Con-
stitution. Hvad skulde jeg sige, om de spurgte, om det var
sandt, at Halstén Røen havde siddet og fortalt Rægler som
en Rørhjerring?"

"Hvad svarede du i Formandskabet, da du havde fortalt
Ræglerne du ved nok, og sunget Pigernes Aftenbøn i Jule-
gjæstebudet paa Ubsvolden?" spurgte Medbeileren med et spødsk
Grin.

"Hvad jeg svarede, vedkommer ikke Sagen," sagde Skole-
mestereu; „men hvad der sømmer sig for dig og andre læge
Folk, er det ikke sømmeligt at fortælle vefarende Mænd, der stu-
dere paa Naturens Slag og Folkesærbens Sæder; jeg anser det
nu meget bedre at høste Visdom ved at agte paa saadanne
Mænds skarpsindige Talemaader, end at fortælle letfærdige og
taabelige Bondehistorier; thi reisende Mænd ere verdsligvise,
og jeg vil derfor bede nogen af disse at belære mig ved sine
Talemaader."

Jeg søgte at gjøre ham begribeligt, at jeg havde saa me-
get med Undervisningsvæsenet at bestille i Byen, som jeg vel
kunde ønske, og at jeg gjerne paa en Fjeldtur vilde være fri
for Lærerebedets Byrder.

"Siden ingen vil fortælle," begyndte Anders, „saa kan
jeg fortælle en Stub om en Mand, som boede i Hedalens
Anneg. Han hedte Hogner, men siden kaldte de ham Hogner
Troldskivar. Han var ude og reiste paa Sjæen i nogle Aar;
men da han havde tjent Penge, saa han kunde løse Gaarden
efter Faderen, saa kom han hjem i Bygdelaget sit igjen og
begyndte at fri til en Jente fra Baage, som laa til Sæters
og var Budeie. En Gang han kom til Sæteren, var Budeien

borte, og Gjøterjenten kom grædende hjem fra Fjeldet med Kreaturene.

„Hvad er det, som feiler dig, og hvor er Budeien?“ spurgte Hogner.

„Der kom tre Bergtrolde og tog hende bort,“ sagde Gjøterjenten.

Han affted og skulde, finde Jenten igjen og faa Net paa Troltene, og saa tog han med sig en, som hedte Gaaret Langbein. De reisste baade vidt og bredt, over Skov og Fjeld og dybe Dale, men fandt hverken Bergtroltene eller Jenten. Da de kom til Stuttgaangskampen, traf de et Trolde.

„Vi lidt,“ sagde Hogner og riste det lidt med Sværdet sit; saa gjorde han Ring om det i Jorden og hug et Kors over Hovedet paa det i Luften, saa Troldet blev fjættret og ikke kunde røre sig af Flækken.

„Hvor er Budeien, som blev borte paa Rønnæs?“ sagde Hogner. Troldet vilde ikke svare, men Hogner truede ham paa svarte Livet, og saa sagde han, at det var Fladnæsen i Stuttgaangskampen, som havde taget hende.

„I Morgen skal Brylluppet staa,“ sagde han, „og jeg skal gaa til Skulen og til Tutulsberget og bede Slægten hans til Bryllup,“ sagde han.

„Stat du der, til jeg kommer att,“ sagde Hogner, og hug nogle Kors over Hovedet paa ham, og Troldet siger de staa ved Stuttgaangskampen endnu, men jeg har aldrig seet det. Enten Hogner kom ind i Kampen og stik Jenten sin igjen eller ikke, det har jeg aldrig hørt, men siden kaldte de ham altid Hogner Troldefluvar.“ —

„Dette er en umoralist Historie fra den pavisste Tid, hvilket kjendeligen betegnes ved Korsets Tegnet, og saadanne høre Djævelen til,“ sagde Skolemesteren med Salvelse. „Formodentlig er det nogle Skovrøvere fra andre Bygdelag, som da graserede, der have bortført Budeien, som rimeligvis har været et letfærdigt Kvindfolk, saaledes som der gives mange af paa

Sætrene, og Troldene ere blevne udlagte. Jeg skal nu fortælle en sandfærdig Historie, hvorledes ligeledes Guldren og Troldene fik Skylden, men som alene blev udført ved en betænkent Mands skarpsindige Skalkestykker.

„I Præststulen udi Vaage Hovebogn,“ begyndte han, i det han hærte og rømmede sig og lod Blikket langsomt vandre fra den ene til den anden af de Tilstedeværende, „levede for lang Tid siden et Par Egtefolk, Steingrim og Jøda, der paa dette Nasklænde ernærede sig og Børn ved Kryttravl og Bilsfangst. Manden, Steingrim, bortrykkedes af Snjostrien i Jøndalsbraatom. Deres yngre Søn Ivar blev samme Aar udkommanderet, og Jøda blev alene Forsørger for mange Børn. Den anden Søn Bjørn blev, fjønt endnu ung, Moderens eneste Støtte. Han var stor af Væxt, før og vovdriftig, og udmærkede sig snart i Skløben, Fangst og Skytteri, men især lagde han sig efter at kjende Dyrstraalkjé, det er Dyrenes Opholds-, Fra- og Tilflytningssteder under visse Veirkast, og formodentlig derved var han saa jagtviis, som man fortæller, ligesom hans Erfaring om Rensdyrets skarpe og fine Lugt bragte ham paa Indsaldet om Blindskytter. Som oftest var Bjørn besængt med Eismalsot og søgte ved hver Leilighed at blive alene paa Veidestigen, og hans Veidelykke satte Folk i største Forundring. Somme troede, at han ved Trolddom kunde fjætre Fugle og Dyr, saasnart han fik dem under Dine, andre at han levede i Forstaaelse med Bergtrøjlom og i visse Maader erholdt Hjælp og Underretning af dem om den baatandeste Jagtleien. I denne Tro bestyrkedeis Folk saa meget mere, som de saa ham grave Rensgrave og mure sig Hytter i Bjerge og Fjelddale, hvor den Tid andre ei kunde blive Natten over for Bjergtroldenes Aarsags Skyld. Undertiden fortalte han endog selv, hvor Tutulerne spøgede med ham og gjorde ham Fortræd, men at hans Fortrolige, Tutulen i Stulen, Stulgubben kaldet, ved saadan Leilighed altid kom ham til Hjælp.“

Det var let at indse, at Skolemesterens Fortælling vilde blive lige saa lang og kjedsommelig, som den Bedemandsstil, hvori den fortaltes, var latterlig. Det var derfor ikke uden Tilfredshed, at jeg bemærkede den Uro, som kom over ham, da han opdagede, at hans Udvalgte havde fjernet sig. Gjennem Binduet saa han, at hun gik hen mod en af de nærliggende Sætre. Denne Uro vogte imidlertid til Aandsfraværelse, da han saa, at Medbeileren fulgte hendes Spor. Han stattede og stansede, samlende efter Udtryk.

„Nei, med Forlov, jeg kan ikke huske mig ret paa; jeg har lidt Grend tilligemed; du Thor, du lyt fortælj Sønnen; du kan det du med,“ sagde han og forlod Stuen med H.

Senterne lo og beklagede den stakkels Skolemester og hans Svartsyge. Efter Opfordring tog nu Thor til Orde og fortalte:

„Rabogaarden til Præststulen er Øst-Eng; der boede en Mand, som hedte Baard. Han var ogsaa Skytter, men han var altid avindsyg paa Bjørn for hans Veidelykke. Denne Baard Øst-Eng havde en Datter, som hedte Rundborg. Til hende friede Bjørn i Smug; men da Faderen fik Nys om det, sagde han, at hvis han fik se Bjørn paa Gaarden, skulde det ikke gaa ham bedre, end om han var en Bilde, og han vilde fælde ham paa Flækken.

„Dotter mi ska intje ha nuginn Skogbjøinn,“ lagde han til. Men nu vilde han give hende til En fra Staarvangen. Han hedte Selvor Oppistuen og var en Løse og en Sente-stræmsle. Rundborg bad nok hun; det hjalp ikke, men hun slap at flytte til Brudgommen før Brylluppet, som skulde staa ved Jonsokstider. Brudgommen selv red om og bad til Bryllups, og han kom til Skogbygden ogsaa, til Brudens Slægt og Grannelag. Paa Sønste-Eng gik Manden ud efter ham og spurgte:

„Saa Dag ska dæ væra da? du forgat dæ.“

„E veit intje, anten dæ kain bli i Maargaa hel ein an

Dag i Bitun, men det før være sølge, saa sta os blaase i Lur, ner os hjem utpaa Beigen," svarede han.

Dette hørte Bror til Bjørn, og han sendte strax Bud til ham om det. Bjørn var ikke længe om at finde ud, hvad han skulde gjøre; han lod strax Mor og Bror sin passe paa i Stogbygden, men selv holdt han sig i Staarvangen. Først vilde han stanse Følget paa Kirkeveien, saa de ikke skulde komme til Bruden. Om Natten gif han op i Staarvangsgjelet og vilde rive ned Bufflebroen, som ligger høit oppi der; men Far til Selvor og et Par til holdt paa at gjøre den i Stand. Saa tænkte han, han skulde slømme bort den nedre Maalebroen, og saa blev gjort. Dagen efter red Selvor med Brudefølget fra Staarvangen imod Høgstbøgs Leite; men paa Veien fik de spurgt, at Maalebroen var slømmet bort, og saa reiste de langt op i Kien og kom aa-bjærve over Sandbovadet. Da de kom i Stogbygden, red nogle af Følget op og skulde hente Bruden, men Næsten blev nebe paa Veien; de hvilte, drak hverandre til af Lommeffasterne og blæste paa Lur, og imens laa Bror til Bjørn og lurede i et tætt, tykt Birkesnar et Stykke fra Veien, og da de reiste, lunkede han efter.

Men det tog Tid ud, før Gjæsterne blev færdige og kom til dem, ved det at Brylluppet ikke var dagskødt. Tilfids kom Bruden og hendes Folk med Brudgommen og dem, som havde reidet efter hende. Kirken stod paa søndre Sandbo den Tid, og da de kom did, var det langt paa Kvelden. At komme til Bryllupsgaarden om Kvelden, var ikke muligt, og derfor delte Bottolf Holen og Alf Svare Brudefølget mellem sig. De gav dem Mad og Drifte, og det kunde de vel tryte, for de havde været ude mest hele Dagen og ikke havt andet end en Laar paa Lommeffasterne. Da de havde faaet Næsten, nødte Bottolf og Alf dem til at ro-e sig en Stund. Bruden og Brudgommen laa paa Svareloftet. Sent om Kvelden kom Bror til Bjørn og sagde, at nu laa Bruden paa Svare.

„Jeg undres paa, om hun blir liggende der til Soleglads

Leite," sagde Bjørn. Men da det led paa Ratten, og Brudefolkene var komne vel til Ro paa Svareloftet, kom der ind gennem Loftsdøren en stor, svær Frigge med grøn Staf og en lang blank Kniv i Haanden. Hun rev Bruden ud af Armene paa Brudgommen. Han greb efter hende, men i det samme skar Huldren afhænds i Væggen med Kniven, saa Elisen sprat. Siden torde Brudgommen ikke se efter dem engang, men han for ind i Stuen, hvor alle Bryllupsfolkene laa, græd og bar sig og sagde, at han troede Jøndalshuldren havde været paa Loftet og taget Bruden fra ham, for hun sagde, at Rundborg skulde blive Sønnetone til Jøndalsfruen. Saa kytede han, at han vilde forte sig.

„Ha' ho læ me saad liggji sjaa se, saa kantsje Trølle intje ha tragta saa mykty ette henna heil?" svæiede han til.

De holdt paa at trøste ham det bedste de kunde; men da de fik høre dette, begyndte de at storle. Nu vilde Selvor hjem til Skaarvangen og klage for Mor sin; men da Følget kom til Skjærvenbroen, var Spænderne hugne af, Broen havde flømmet bort, og de kunde ikke komme over. Paa den anden Side stod der Folk, som var kommet fra Skaarvangen, og streg, men de kunde heller ikke komme over, og alt de streg og raabte, kunde der ikke høres et Ord, for Elven var landstegen og gik i een Fos.

Saa sendte de Bud til Præsten. Han sagde, de skulde tage Kirkeklokkerne fra Baage Kirke, føre dem op i Jøndalen og ringe i tre Døgn. Ja, de førte dem fra Baage Kirke over Jættefjeldet op paa en stor Kamp i Jøndalsbraatom, og siden den Tid kaldes den Klokketampen. De ringede i tre Døgn, men Bruden var borte og blev borte. Saa raadebde en gammel Kall dem til at ringe tre Torsdagskvelder i Rad, men det hjalp ikke mere det. Til sidst kom Bjørn Præstskulen til og sagde, at han havde drømt, at Rundborg havde det ilde hos Troldene. Men Skulgubben havde lovet, at han skulde hjælpe ham at fri hende ud, for Gubben i Skulen var arg paa Jøn-

dalskuldren. Og der var ingen anden, som kunde fri hende ud end Bjørn, for hun var hoga paa ham; men fik han hende ikke til Ægte, saa vilde han heller ikke fri hende ud af Berget. Da Baard og Selvor fik høre det, satte de paa Bjørn og truede ham paa sorte Livet, at han skulde staffe Rundborg frem. Men da satte Bjørn Ugg, og han franglede saa længe med dem, at han fik hende tilsidst. —

„Ja, saa var det det gif til,“ sagde Brit, da Thor havde endt denne Fortælling, hvis djærve Træl mindede om Sagatiden. „Naar Skolemesteren fortæller,“ vedblev hun, „saa ramser han op en Rægle, som ingen rigtig kan skjønne, om Præsten og Gauten, og attpaa siger han, at det var Bjørn Præststulen, som tog Bruden af Svareloftet; men det var det ikke, han friede hende bare ud; det var Jøndalskuldren, som tog hende.“ —

Det faldt ingen ind at modsigge denne Paastand af Brit; men de mange Navne og Steder i Thors Fortælling tiltrængte for os, der vare ukjendte i Eggen, en nærmere Forklaring over Baages geografiske Forhold. Der taltes nu langt og længe om Dalsstrøg, Elve, Fjelde, Fiskevand, Fiske, Fugle, Dyr og Rennefjer. Under denne for mig saare lærerige og oplysende Samtale, fremsatte Brit for os et velmagende og efter Omstændighederne net anrettet Maaltid af Sæterkost. Mod Enden af dette kom Marit, Skolemesterens Tilbedte, ind og hvistede under Latter og Fnisen med de øvrige Piger. Brit deltog hjertelig i Lystigheden, og da Anders vilde vide, hvor Hans og Skolemesteren vare blevne af, fortalte hun, at den første havde narret Skolemesteren rundt om fra den ene til den anden af de nærmeste Sætre. Selv havde han først gaaet rundt og sagt Jenterne, hvad de skulde svare, naar Skolemesteren kom; og hvor denne lettede paa Klinken og spurgte efter Marit, sagde de: „Ja rigtig nu gif de ud af Døren baade Hans og Marit, de sagde de vilde til nærmeste Sælet.“ Men tilsidst havde han truffet nogle Karle, som havde skjænknet ham og druffet ham

til, og saa var det forbi, „for han taaler ikke mere end en Søne, den Staffaren,“ sagde Brit medlidende.

„Ja,“ svarede Marit til, „nu er han saa smittende blid, at Munden staar mest sirtantet paa ham, men paa Hans er han arg. Jeg tror vist, han kommer hid snart; da skal du saa høre Leit.“

Det varede ikke længe, før vi hørte Hans; han sang med klangfuld Bas til en eiendommelig Melodi en Gjøtervise. Han anstrengte sig kjendeligt, blev staaende udenfor og sang med fuld Røst, som det syntes, for at blive hørt af nogle, der kom efter, følgende Vers, som i dette Tilfælde lod til at være myntede paa Skolemesterens røde Haar og Kjærlighedsforholdet:

Paal sine Søno paa Haugein utfleppte;
 Sønun saa lett over Haugein sprang.
 Paal paa Sønun kunde fornemme,
 att Ræven da ute mæ Rompa saa lang.
 Klutt, Klutt, Klutt! sa Søna paa Hauge,
 Paal han flaug aa vrængte mæ Augae:
 Naa tør e intje kaamaa heim aat'n Mor!

Paal hain gjekk se lif' længer paa Hauge,
 fekk hain sjaa Ræven laag paa Søna aa gnog, —
 Paal hain tot se ein Stein uti Rævé,
 dugle hain daa te Ræven slog.
 Ræven flaug, saa Rompa has rista,
 Paal han gret for Søna hain mista:
 Naa tør e intje kaamaa heim aat'n Mor!

Ha e naa Ræbb aa ha e saa Rør,
 aa viste e bare, taar Rævain laag,
 skul 'e dom baade rispe aa Klore
 framma te Raktjin aa bak over Vaar.
 Skam saa aille Rævain raue, —
 Gu'gje at dom aille va daue,
 saa skul' e kaamaa heim aat'n Mor!

Intje tain o værpe aa intje tain o gaalaa,
 intje tain o trupe, aa intje tain o gaa.
 E fæ gaa me aat Rvein aa maaalaa,
 aa faa att Rjole, e forliste i Gjaar.
 Men Etjit, sa'n Paal, e æ intje bange;
 Rjæsten aa Rote ha hjolpe faa mange; —
 naa tør e nok kaamaa heim aat'n Ror!

Da Bisen var til Ende, kom han ind lidt rød i Hovedet og satte sig rolig hen i en Krog, hvor han begyndte at røge Tobak af sin Bibe. Det varede heller ikke længe, før Stolemesteren indfandt sig, fulgt af en fremmed Mand. Han havde trukket sine Fademordere langt op og søgte at tilveiebringe saa megen Værdighed som muligt; men hans stive Stridt og stirrende Blik røbede hans Tilstand, endnu før han aabnede Munden.

„Om Tillabelse, med Forlabelse, høistærede Herrer,“ sagde han med tyk Tunge og et latterligt Blik; „det var nok intje lækkert gjort af mig, at jeg fæi paa Døren ulovendes og ærbødigen overlod Deres Underholdning til denne værdige Renskytter, som er en læg Mand at kalde, og disse elstværdisge Hyrdepiger. Men jeg er en Ungdommens Lærer, og i Gudsfrøgt og Gudagtighed er jeg ikke at spørge med, og da jeg ligesom er en Underdel af Geistligheden at agte og holder meget paa Lugt og det sjette Bud, saa taaler jeg ikke slikt. Nei, det gjør jeg ikke. Og jeg maa sige det reint ut, at det er en ustyggelig Ubane, at Gutterne løp efter Forkjom, før de have Stjæggevæxt paa Hagen. Og da jeg nu saa denne Hans letfærdigen stryge efter Kvindsfolket twi! . . .“ her spyttede Stolemesteren i ædel Harme og vedblev: „for som jeg siger, jeg er en stor Kontrapart af alffens Gjøglen, Figten, letfærdig Standeren og Snak, Dobbelt, Druftenflab og letsin-dig Dans.“

„Jøs kaa hal du æ i Dag da, Stulmester,“ sagde Ma-

rit; „e tykky dæ æ Moro e, ner Fela tæ te aa laate! e bli mest saa gla som ei Fele sjæl.“

„Det er sandt, mit Barn,“ sagde Skolemesteren, undvigende og med et sødt Smil, „jeg talte kun om den letfindige Dans. Ogsaa jeg tykkes det er saare fornøieligt at se Pigerne træde Dansen, at sige naar det er ved Siden af en værdig Mand, som indehaver en sømmelig Anstændighed.“

Men greben af den Gistværighedens Magt, han priste, brød han pludselig med snøvlede Tremulanter ud i følgende begejstrede Hylning af Vin og Skjønhed, der ikke syntes at staa i synderlig Samklang med de strenge Grundfætninger, han førte i Munden.

„Hvad er Alverdens Guld og Riger,
og hvad er vel Fornøielse?
Foruden Vin og smukke Piger
er Verden kun et Hændelse.
Enhver som er
paa Piger sær,
er Døsmere,
ihvor han er.“

„Det var en vacker Bise det, Skolemester,“ sagde Hans, idet han med Biben i Munden stak Hovedet frem af sin Krog, „men nu skal jeg synge dig en Stub, som du kanste aldrig har hørt før.“

„Na stakkars de, du din gamle Laape,
du drak taa Glasfun, som sto i Staape.
Du trødde, att dæ va Brændevin;
men alt saa va dæ naa Lærpetin,
men alt saa va dæ naa Lærpetin.“

Det var paafaldende, hvor denne Bise, som jeg senere af vide sigtede til en Begivenhed af Skolemesterens Liv, op-

eggede ham, og hertil kom, at han aabenbart havde staaet i den Formening, at hans Medbeiler ikke var tilstede. Han tørrede sig først om Munden med Enden af sit lange Kjölestjød og sagde:

„Ungdommen er naasaavis i vore Dage; det kommer derudaf, at den ikke faar smage Kjæppen nok. Du mundfaade Bilt! du gaber over en Tobakspibe i Munden og render paa Lørdagsfrieri, og udlader Fornærmelser mod værdige Mænd, som ere i Besiddelse af større Lærdom end du. Reis dig, siger jeg, naar jeg taler.“ for han op, „saaledes som det var Brug blandt Spartanerne, at Ungdommen skulde reise sig for Alderdommen og gamle Kaller. Jeg har gaat paa Stolen hos gamle Præsten Grønbeck i tyve Aar jeg, maa du vide. Reis dig, siger jeg.“

Men Hans blev rolig siddende paa sin Krak og viste kun et lattermildt Ansigt og to Rader stinnende hvide Tænder. Skolemesterens Rus havde kjendelig taget til, og jeg ved ikke, hvad Enden vilde blevet, havde ikke Marit lagt sig imellem. Hun rakte ham en Staal Mælk og sagde:

„Na, bry de intje um Jaalingen, Skulmester. Bær nu bli att, aa hugs paa at her æ langfremmont Folk i Selé.“

Da han havde druffet, vendte han sig til os igjen og syntes at ville undstjylde sin nuværende Tilstand og nedslaa den ufordelagtige Dom, som efter Hans's gjentagne Hentydninger maatte paatrænge sig os, idet han udbrød:

„Den fordærvelige Alkoholen! Det er den, som er Daarstabsens Moder. Men jeg er en meget nygter Mand, om jeg ærbødigst selv skulde sige det, og i Almindelighed er jeg ikke hengiven til nogen overflødig Nydelse af den fordærvelige Druktenstabs Last. Men jeg maa rigtig nok undstjylde, mine høiærede Herrer og værdige Sognemænd, at jeg blev saa længe borte. Det er ikke bentjort at raake att Dørholet, naar En kommer i Grannelag. Der kom nemlig nogle gode Benner og Raboer færende med Brændevinsflaster i Lommen. Og til Stols

gjør en Dram forfræffelig godt i Legemet. Ja, det vedgaar jeg reint ut, at jeg er i Besiddelse af den Forsængelighed, at jeg ta'r mig en Dram, naar jeg kan faa den, men aldrig til Overstadighed.

Lad os drikke, lad os drikke,
Brændevin, imens vi kan,
mangen Stakkel har det ikke,
men maa drikke Vand —

vedblev han med et uvilkaarligt Udbrud.

„Nei,“ fortsatte han, „ikke til Overstadighed, Gud bevares. For jeg kommer godt i Hug baade det jeg har sagt og gjort, og det jeg skal gjøre og siage au; men det er en forberøvelig Drit lilevæl; for den dra'r efter ligesom Fulestet hans Botil Moen. Men det jeg skal komme i Hug, det var om den mærkelige Historie anbelangendes Bjørn Præststulen, som jeg om Forladelse gif isfra midt i Legen at regne for, om den blev rigtigt fortalt. Du sagde vel alt Ting, min værdige Ven, Thor Ulvsgaarden, anbelangendes hvorledes Gjeistligheden kom i Lull og den civile Domstol maatte greie Sata?“

„Nei, det var vist det jeg sagde“, yttrede Brit. „Du har sig en lang Rægle attpaa du, Skulmester, som ingen kan skjønne. Han sagde ikke noget om det, Thor.“

„Det er Mangel paa Dplysning, mit Barn, Mangel paa Lærdom,“ sagde Skolemesteren vigtig; „det som er udeglemt, er mest det mærkeligste i hele Historien; thi det er der, hvor Klammeriet og Processen begynder, kan jeg formene. Ja, det gif da saaledes til, ser Dem, at den Tid at disse Karlene, ja han Selvor Dypistuen da og han Baard Østeng, dem satte spændt paa han Bjørn Præststulen og med Trugsmaal og Undsigelse vilde true ham til at udfri hende eller aabenbare, hvorledes dette kunde lade sig gjøre, saa kom Bjørn i Tvil om hvad han skalde gjøre; thi han saa Høi-Dnnen for sig, og han havde følgeslig naturligtvis andet at bestille end at holde

Rundborg i Skygg og Skjul i Skytterhytter og andre Guller i Fjeldet. Han sagde dem, at de forgjæves vilde anstille saadanne Forsøg hos Tutulen, og at han selv ikke vovede det, førend han havde anmodet Skulgubbin om Hjælp, hvorved han end var underrettet derom. Men hoorpaa saa foreslog han dem, at de alle tre skulde gaae til Præsté og vælge ham som Skjelsmand imellem sig, hvilket de vedtog, og Bjørn forklarede meget vidtløftigt, hvad en Mand havde talet til ham med Aabenbarelse i Drømme, og især at han havde ærbødigst Befaling at ægte hende. Præsten forlangte Genstand for begge Parter, til Bigen selv kunde afgive Vidnessbyrd, og da Bjørn efter et Døgn's Tid kom frem med hende, forklarede hun, hvad hun led hos Tutulom, og hvorledes Jøndalskuldren skyndte paa Giftermaalet med hende og sin Søn, saa at de efter denne Forbindelse vare aldeles i Besiddelse af hende, samt at Bjørn og Skulgubben befriede hende for at blive i Vjerget og blive Troldvinde. Under det at han udgranska begge Parter's Bevisligheder og Paastande, kom Præsten i Tull, hvilket vil sige saa meget som at han saaledes indvirkedes i denne Labyrinth, saa han ikke vidste at sno sig ud deraf. Bjørns Aabenbaring, tænkte han, var maaste den Høiestes Foranstaltning, mod hvilken Præsten ei vilde sælde Dom. Selvor og Rundborg vare viede ved Præst og Guds Ord, hvilke begge vare betydelige. Bjørn havde Rundborgs udelte Kjærlighed lige fra hendes Barneben. Selvor havde langtfra ikke hendes Kjærlighed, men Forældrenes Samtykke, som gamle og sølgelig forstandige kunde bedre indse, hvad som tjente Børnene til Belfærd og Lykke end de selv. Men Forældrenes uindstrænkede Myndigheds Udøvelse i sine Børns Giftehandler gjør dem ofte til Bøddeler o. s. v., sagde Præsten, ja ved sig selv da, at forstaa. Ved at eftertænke dette blev følgende Resultat: Jeg befatter mig ikke med denne indviklede Sag; den maa sølgelig naturligvis paakjendes af de civile Domstole. Imidlertid maa Bjørn som

hendes Befrier beholde hende. Men af den borgerlige Ret blev saaledes dømt:

„Bjørn Præstfulen kan gifte sig med Rundborg Vaardsbatter Osteng uden nogen Tiltale, og Selvor Dypistuen og Vaard Osteng maa rømme Landet for at have undsagt ham.“

Men det blev ikke noget af, for Bjørn tog sin Svigerfader til Raade for saadan Forseelse, og de blev siden de bedste Venner.“ —

Denne Trumf satte Skolemesteren paa Sagnet om Bjørn Præstfulen. Men det skrevne Ord er dødt og magtesløst. Der laa en mageløs, en ubestrikelig komisk Birtning i hans levende Fremstilling, og fornemmelig i Betoningen, i Minespil, i Stemmens Stigen og Falden, og i den Raade hvorpaa hans Rus aabenbarede sig i Talen, thi „Olet drog efter med ham.“ Englænderen laa kroget af Latter paa en Bænk over „denne Karikatur.“ Hele Forsamlingen brød af og til ud i Latter; selv den alvorlige Thor lo høit. Men Skolemesteren lagde ikke dette paa sit Sind; han grinte med og optog det som Bisald. Da Brit efter hans Begjæring atter havde læstet ham med Mælk, lod han Munden løbe paa ny.

„Nu,“ sagde han, „vil jeg fortælle en meget sandsærdig Historie fra en nyere Tid, som ogsaa derved er af Mærkelighed, fordi den indeholder Spaadomme eller Forudsigelser om tilkommende Tider og Hændelser. Paa Gaarden Flytby i Lesje Hovedsogn var en Mand ved Navn Jens Sværfsen, hvis Forfædre fra umindelige Tider havde beboet denne Gaard. Denne Jens var en tankfuld Mand, beintfom, lidet til Munds, og ingen havde noget at sige paa hans Moralitet og Vandel. En Gang vilde han til Sæters i Lorbalen, og der vilde han hente Hestene sine for med dem at forrette Jordarbejde og Elvetømmerhjørvel; men han kom ikke til Sæters, og ingen spurgte om ham mere, efterdi al Eftergranskning var forgjæves. Men det ottende Aar gifte de Konen sig paa ny, og medens Brudefølget var ved Kirken, kom hendes forrige Mand Jens ind i

Gaarden, uden at nogen havde seet hvore han kom fra. Han tog strax tilsides ud af Gaarden igjen for at undgaa Selskab, og vilde ikke tale ved noget Menneske. Men saa blev der nu Bigt og Bavl og Præt og Skravl, om hvem denne Mand vel kunde være. Nogle sagde at det var En, og nogle sagde at det ikke var en anden; men alle som saa ham, vare de ens i det, at han havde Bø af Jens. Men han unddrog sig deres Besværelse og nysgjerrige Spørgsmaal, indtil Brudfølget kom hjem, og da hans ældste Søn med andre flere tog Bryllupshestene for at tjøre dem paa en affides Eng, saa indfandt han sig hos Sønnen, som dog ikke kjendte ham, førend Jens ved Tjoringen tiltalte ham saaledes:

„Ikke saa, min Søn! du skal altid sætte Tjoret til venstre Framfod, ellers tvinges Hesten til at gaa mod sin Natur.“

Nu kjendte han att Far sin og bad ham følge hjem, hvilket denne befandtes villig til, og da Jens kom ind i Bryllupsstuen, blev alting tyft; thi alle gjentjendte ham nu, og Konen brast i Graad, bad om Forladelse og vilde omfavne ham. Jens trøstede hende saa godt han kunde, og han sagde derhos, at han ikke havde nogen Grindring at gjøre mod hendes nye Ægtefælle, og derhos yttrede han paa en underfundig Maade, at han selv hverken kunde eller var duelig til Ægtestanden og at forblive her; men at hans Hensigt blot var at ordne det nødvendige for sine forsvarløse Efterkommere. Da han havde sagt det, saa bad han Ægtefællene at sætte sig i Høgsæde, og i hele den nysgjerrige Bryllupsstares Paahør fortalte han dem sin sidste Villie med Hensyn til Boets Deling mellem hans Børn, forsaavldt deres Arve- og Odelser til Gaarden var belangende, hvilket med Haand og Mund bekræftedes. Da dette altsammen var fuldbyrdet, vilde Jens tage Afled og bort; men de vedblev at indtrænge paa ham med nysgjerrige Spørgsmaal, paa hvilke han for det meste gav undvigende Svar. Blandt andet sagde hans Kone: „Gud

ke Lov at du kom hjem, at vi kunde erfare din Vilje, og at du kan vide, at din Aftom bliver her."

"Ja," svarede Jens, "min Aftom skal blive her til Landens sidste Løder, men da skal et Slag holdes paa Lillehammer, og det skal være det første, som nogeninde er steet paa norsk Grund: Mandebloed skal flyde over Ganetæ, og Gudbrandsdølen vil afgjøre, om Norge længere skal kaldes et Kongerige. I Frankrig lagde Bondeklubba sig, og der vil den ogsaa igjen reise sig først og med skjelligste Slag forandre Folkenes Kaar i Landene."

"Naar vil det store Slag her i Landet ske?" blev atter Spørgsmaalet.

"Naar brede Veie gjennem Landets Indfjæringer gjør Fiendens Indgang let," svarede Jens, "og naar Bots er Landets Lov, bliver denne Krigsniist langsomt optændt, og Norge og Sverrige skal forinden føres under eet Scepter. Før disses Forening vil Laagen bortrive det skjønne Fladsell og forenes med Skottevandet, og de norske Fjelde skal begynde at falde, samt en Skjære bygge sit Rede i Stueovnen paa Flytth."

Efter disse og andre artige og mærkelige Spaadomme forlod Jens Ivarsson Folket, og ingen saa mere, hvor han tog hen."

Under den sidste Fortælling syntes Stolemesteren at komme mere og mere til Sans og Samling. Han talte især mod Slutningen mere distinkt end sædvanlig, og hans Tunge syntes fuldkommen at have gjenvundet sin Færdighed; men da han nu vilde reise sig, begyndte han til vor Forundring at rave. Han tog Afsked og trykkede os under farefulde Bultninger og Strabad alle i Haanden og gik sin Vej, "fordi han ikke befandt sin Helbred rigtig vel," sagde han.

Da han havde fjernet sig, og hans Liv, Forhold og Besynderligheder tilbørligen vare drøftede, opfordrede Anders den fremmede smukke, blegladue Pige til at fortælle, "Jeg ved du kan meget, Borgbild, og du kan fortælle og du, naar du er

hoga," sagde han, „fortæl os nu en Stub! Hvorledes var det med Datter til han Steffan Naseng, du?"

„Det er snart fortalt," sagde hun blidt, men der for en frisk Undseelsesrødme over det fine, klare Ansigt, da hun vendte sig til os og begyndte at fortælle:

„Den Steffan var fra Kollstad i Froen. Han blev gift med Datteren paa Naseng i Hedalen, og med hende fik han en liden Datter; men medens de laa paa Sæteren en Sommer, blev hun indtaget i Fjeldet. Hun var ikke mere end otte Aar den Gang, og de sørgebe saa for hende Forældrene, for det var saadan en vatter og ven Jentunge. Jeg er lidt i Slægt med den Kollstadætt, og Bedstefar min var ofte derude; han fortalte altid saa meget om hende. Da hun var borte, saa gjorde de Mandgærd og ringede med Kirkeklokkerne efter hende, men hun var og blev borte, og de saa hende aldrig mere. Mange Aar efter var der to Fiskere inde og fiske i Heimdalsfjeldet, som er to Mil fra Balderkleie. De laa i en liden Stenhytte og havde paa Barmen om Ratten. Da kom der et Kvindfolk ind, som baade var stor og ven og vogen. Hun fortalte, at hun var den Datter til Steffan Naseng, og at det var hende, som var bleven indtagen til Bergfolkene for mange Aar siden, og i Berget havde hun været lige fi- den da.

„Men i Morgen skal jeg have Bryllup med Gubben i Raanaastampen," sagde hun, „og saa vil jeg bede jer kaste Staal over mig og fri mig ud, for blir jeg ikke udfriet da, saa maa jeg blive hos dem stødt. Naar I passer paa paa Haugene ved Elven, saa saar I se os, sagde hun, for vi kommer fra Trossstemtampen og reiser til Raanaastampen; Brudgommen kan I strax kjende: han rider foran paa en sort Hest og har en Næse saa lang, at den naar til Sabelknappen.“

De lovede, at de skulde passe paa, naar Brudgærden kom, og byde til at kaste Staal over hende. Saa gif hun. Dagen efter var de ude og laa paa en af Haugene ved Elven

og passede paa. Ved Soleglads Leite kom Brudefærden. Du skulde aldrig seet saa mange greffe Karle, byllædte og gilbe, og saa mange Fruer og Jomfruer med Silketoi og Sølvstads. Og alle red de paa glupe Heste, men foran red Bruden, og Brudgommen havde en Ræse saa lang, at den naaede til Sadelknappen. Histerne blev ligesom troldslagne, for sliG Stads og Herlighed havde de aldrig seet. Da Færden kom saa nær, saa Bruden til Stde. Nu sansede de sig, men da de skulde til at kaste over hende, havde de ikke Staal, og saa maatte hun blive med Bergfolkene til Naanaastampen, som ligger paa Røjsfjogen, bort imod Fjoldalen; og der er hun vel endnu, hvis hun ikke har sørget sig ihjel." —

"Ja," sagde Jæterjenten, som nylig var kommen til, „sliG en Historie har jeg ogsaa hørt om En, som hedte Kari. Hun laa paa Gravensæteren ude i Dier og blev indtaget i Fjeldet der, men hun slap vel fra det endda. Det var en Kveld hun jagede Kreaturene hjem: ret som de kom frem mod Røksælen, saa hun en liden Gut, som holdt paa at jage Kreaturene tilbage mod Gjøksfjogen igjen, for der er Stog paa Fjeldet derude. Hun Kari bad ham, at han skulde lade blive det, men det hjalp ikke. Saa blev hun sint, løb bort og skjæbte ham ud, og tilsidst rustede hun ham og slog ham over Ende paa en Lue; men da det bar over Ende, faldt hun ogsaa i Koll, og Luen gav efter, saa baade Gutten og Kari for langt ned gennem ind i Fjeldet. Til sidst faldt de ned ved et stort Slot; og Gutten, som hun nu kunde stjerne var af Bergfolkene, endda han var stor og staut, tog hende og ledte hende gennem mangfoldige Bærelser, og de var saa gilbe, at Kari aldrig havde troet, der var saa meget gildt i Verden. Der var sliG Musik, at ingen kan tro, hvorledes det laa. De bad hende danse, og de bød hende baade Mad og Drikke, og Bættelse kom de med, det saa ud som Høvelskifer hos os, men Kari vilde ikke, og de fik ikke andet Ord af hende end:

„Nei hellest mange Lat.“

Den Lid Kari var bleven borte og de savnede hende paa Sæteren, gif der Bud hjem til Gaarden om det. Da Forældrene fik spurgt hun var borte, blev der Sorg paa dem, maa vide; de troede hun var gaaet vild i Fjeldet, og de ledte og gjorde Mandgard, men det kunde ikke nytte. Saa bar de til at skjønne, hvorledes det hang sammen, og saa hentede de Kirkeklokkerne fra Dier Kirke.

Da de tog til at lime med dem, saa reiste der sig en gammel Mand med et langt, langt Stjæg af en Seng borte i en Krog paa Slottet.

„Kast o ut att!“ raabte han, saa det dundrede i Berget, „Bjøillkue fra Dier æ i Fjelle aa rangla, saa bæ bryt i Stailla mine.“

Med det samme kastede de Kari ud af Slottet fra et høit Loft, saa hun faldt ned i en Myr.

Bæk var Slottet og hele Herligheden. Saa fandt de hende igjen tæt ved Sæteren, og der gif hun paa Græsbacken og vadede ligesom i en Myr. Hun fulgte med Folkene, som var oppe og skulde lede efter hende, og fik en Hest at ride paa hjem til Graven; men ret som hun red, hoppede hun af Hesten og sang og dansede nogle underlige Danse; de laa saa vakkert, at de var mest paa Graaden, naar de lyste paa dem. Dem sagde hun hun havde lært i Guldrøslottet hos Bergfolkene.“ —

„Naa lyt du rigtøgt fortæljaa naagaa du, Brit,“ sagde Anders, der syntes at nære et levende Ønske om, at enhver skulde yde sin Skjærv til vor Underholdning. „Du kommer vist i Hug hende Mari Klemmedom, Søster til Bedstemor din; og kommer du i Hug hende, saa mindes du vist hun har fortalt om, da hun laa Budeie i Balsæteren nord i Høvringen her,“ tilføjede han til vor Dølyshning.

„Det kommer jeg vel i Hug,“ svarede Brit, „da jeg og Søstene mine var smaa, fortalte hun det jævnt, og hver Gang hun talte om det, saa græd hun. Det var mens hun var ube

og tjente, saa skulde hun op til Balsæteren og være Underbudeie, og hun reiste op med Kviendom tidlig om Vaaren. Da hun havde været der en Stund, kom der op en Karl, som hedte Gudbrand, og skulde hasælle paa en af de andre Sætrene, men han holdt sig paa Balsæteren og laa der om Natten; og glad var hun Marit, for hun var bange, og ikke var der Folk andensteds. Og tilsidst saa blev det nok saa, at han sæste hende, mener jeg. Saa var det en Morgen, hun skulde løse Kviende; hun havde just givet Mælketoen at drikke, forat den skulde saa det i sig, mens hun løste Ungsæet, og da hun havde løst dem, saa lagde hun sig sydover Volken og skulde til at løse Mælketoen, som stod og stikkede Sørebøtten. Men med det samme blev den saa gal, at den sprat frem paa Gulvet, Fraaden stod af Munden paa den, og Mari kunde ikke saa løst den. Men paa den anden Side Volken stod der en stor fremmed Karl, og han var saa stor og stær, sprakte med Fingrene og truede imod hende. Hun blev ræd, kan du vide, da hun fik se sliq en Rust, satte ud og streg paa Gudbrand, som var nedenfor og hasælte, at han skulde komme og hjælpe hende. Ja, han kom strax, men han kunde ikke se nogen; men Kvigen var gal, og Fraaden stod af Munden paa den. Endelig fik han løst den, men Marit var mest baade fra Bet og Samling, og det kom af at hun havde snakket om det strax, og ikke biet Natten over. Gudbrand maatte føre hende hjem, men for hver Væl hun skulde over, blev hun som hun var rent tullet. Langt om længe kom hun til sig selv igjen, men hver Gang hun talte om det siden, saa græd hun.

Saa sendte de op den rette Budeien; det var en, som hedte Myr-Kønnaug, og saa var der en til, som hedte Gailn-Kari. De mente, at de ikke skulde være rædde for Bergskotene; de kunde gjerne komme. Ved den Tid var der kommen Budeie i Lomsæteren ogsaa. Disse tre Jenterne for der og gjætede Kreaturene og var saa vilde og gale, at det ikke var Maade med det; de fløi over alle Haugene om Sommeren

og lagde sig efter at slaa ihjæl Rypeunger, og naar de kom til Balskjeldet, saa raabte de paa Tron i Fjeldet og sagde, han kunde komme til dem om Lørdagskvelden, saa skulde han saa sove paa Armene deres, og naar de kom i Kværnstudalen, saa raabte de paa Ljøstul i Batten, og naar de kom til den Fjeldmatten borte ved Sletthø, som hedder Elbsørpungen, streg de paa Kristoffer Bungen og sagde det samme til ham. Naar de havde stelt fra sig om Kvelden, satte de sig paa Banggjærdet og raabte: „Tron Balskjeldet, Kristoffer Elbsørpungen, Ljøstul Nabakken, kom nu skal vi lægge os!“ for disse Jenterne troede ikke det som Folk sagde, at der var Bergfolk til, og at disse Karlene boede i Fjeldene her. Men de blev vare ved det kanste. For en Lørdagskveld sent ud paa Høsten, ja saa sent, at alle andre Folk var reist hjem af Sætersfjeldet, saa havde Jenterne gjort fra sig Kveldstellet og sad om Aaren, og de snakkede vel om Gutterne sine, kan jeg tænke. Ret som det var, saa for Døren op, og saa kom der ind tre smaa Karle. Ikke snakkede de et Ord, og ikke snakkede Jenterne heller, men de saa vel paa dem, for Karlene gif frem og att-ende paa Gulvet og sad paa Bænkene. De havde blaa fodside Kjoler og store røde Dine og lange Næser. Om en Stund gif de, men Kvelden efter kom de igjen, og da begyndte de at gjøre mere af sig, og des ræddere blev Myr-Rønnaug og Jenten fra Lomsfæteren; de bad Gud bevare sig vel, men Gailn-Kari var ikke ræd endda. Om Lørdagskvelden var de ude igjen og holdt sligt Styr med Jenterne, at det ikke var nogen Maade paa, for det var nok svære Karle, endda de var saa smaa. Men saa kom der en Skytter der, som hedte Per Gynt. Han skød Nabakken og slog ihjæl Tron Balskjeldet, men Elbsørpungen for op igjennem Biben.“ —

Medens vi efter denne Fortælling talte om den øde og forladte Tilstand, hvori Pigerne befinde sig i denne Egn, naar de, som Skik og Brug er, fra enkelte Gaarde blive liggende paa Sæteren med Ungfæet til ud paa Vinteren for at give op

den indsamlede Mose og Fjeldsoderet, kom et Par af Pigerne, som imidlertid havde givet sig paa Hjemveien, ind igjen og fortalte med Latter, at Skolemesteren havde gaaet sig fast i en Stenrøs nebe paa Bolsden, saa at han hverken kunde komme op eller ned.

„E lyt væl hjaalpe'n e,“ sagde Hans, „men e tunn' not haa Hog te aa følgje Kløvheste døkkun in aat Uksøhyttun, aa sjaa um døt fæ nugun Rein imorgaa.“

„Nei, nei, naa mena e dø æ Ende paa Vælen,“ sagde Brit med Latter, „reise du fraa'n Marit, ner Skulmestern æ her?“

„Skulmestern tænkje intje paa aa fri kortje imorgaa 'eil iovermorgaa; hain tænkje før paa aa dræpa se, ner hain ha haft sli'n Lur som i Kveld; e kjom not i Hog, kaales hain ha dø,“ svarede Hans.

„Ja Piffa Død, du tain følgje Kløvheste,“ sagde Anders, „saa tain e følgje Thor og Karain; dø torde væra Bon e staut ein Rein.“

„Dø va saa dø,“ sagde Hans, som nu i Følge med Marit forlod Sæteren for at hjælpe Skolemesteren paa Fode.

Vi trak Bænkene frem til Skorfstenen, lavebe os Leier af Jagttaster, Stræpper og Rapper, og laa inden kort i den tryggeste Søv.

Høifjeldsbilleder.

II.

Krusdyrjagt ved Rønderne.

Paa Odemark under Jøllers Mur
der styrter og flimrer den sorte Iir,
der gror Guldkjægget paa Klippeblet
og Sølvrelsker paa Klippeind,
der fostres de flygtige Røners Flok
og farer som Blæst over Iir og Myr,
der drømmer det alt i Jægerens Sind
og vaagner og flimrer i Eventyr.

Welhaven.

Da vi i Morgenstunden forlod Sæteren for i nordøstlig Retning at vandre ind over Fjeldet, kastede Brit Limen og Stavgræs-Luen efter os og ønskede leende, at vi maatte brække Hals og Ben og ikke træffe andet end Korp og Sjøvaat — et godt Barsel for Jagtlykke!

Himlen var overstyret, Dagen sval. Indover Fjeldet svævede endnu Taågen; kun af og til brød Solen svagt igjennem og aabnede for os i usikre, svævende Omrids anelsesfulde Fjernsyn af den øde Fjeldnatur. Vi vare snart udenfor Sæterkredsens og inde i den Region, hvor Snespurvens monotone Kvadder i Luften blander sig med Kypernes Karren mellem Dvergbirken, Enerbuxten og Bidjerne. Først efter flere Timers Vandring-begyndte en anden, Lavarternes: Renmosen, Guldkjægget, Graaskjægget og flere andre Arter af denne usifomme Plantefamilie bedækkede straanende Flader og Høider, der dannede en graagrøn Forgrund, bag hvilken mørke, triste Felter, uhyre Strækninger dækkede med islandsk Rose, bredte sig ud i

det øde Fjerne. Heiloens Fløiten, Korpens Klunk og Sigvarens vilde Hvin blandede sig en sjælden Gang med Bindens og Snebækkens Sus og Brus. Men efter nogen Tid astog og forsvandt ogsaa disse Spor af Plantevæxt og Liv, og vi vare inde i Alperregionen, paa Høiden af Fjeldplateauet: umaadelige Masser af løse Stene, der gjennemføres af dybe Dale, som Sne-Elvene havde dannet. Her er det, at Renen i Sommertiden søger et sundt og luftigt Tilhold, et Fristed for Renfluens Forsølgelser. Den rige Flora i Smaadalene mellem disse Stenhøje, Isranunkelen eller Renblommen, der ofte lige ved Snefonnernes Rand voxer i den Jord, som dannes af de opsmuldrede Stene, yder i Forening med Lavarterne paa Straaningerne Dyret eh kryddret, duftende og rigelig Føde. Paa langt Hold sner det paa disse Heter sin Fiende, og Binden, som stedse stryger hen over dem, varsler det oftest gjennem Luftten om en Fare, der nærmer sig, længe før dets skarpe Dye endnu kan opdyge den.

Da vi vare komne ind paa Graahs, var det Middagstid. Solen havde forlængst spredt Laagerne, den fugtige Nats Levninger, og en livlig Søndenvind seiede den ene styggende Skykasse efter den anden nordover. Her vendte vore Ledfagere det Graa ud af sine røde Huer; thi i dette Strøg skulde vi vente at faa Dyr i Sigte. Medens vi forgjæves spejdede gjennem Rifferten paa alle Høider og Straaninger indtil et Par Miles Afstand, gik Thor stille foran med ludende Hoved, stirrende ned imellem Stenene; tilslødt lagde han sig helt ned.

„Her er Slag efter et Dyr,“ sagde han, og viste et for mit usøvede Dye næppe synligt Indtryk af Klover. „Og der staar en afbidt Renblomstilk; den er saa frisk, at Saften tyter af den. Her har været en Flok paa Beite, og det er ikke længe siden.“

„Se Hunden,“ sagde Anders, som kom efter og førte en Spidsnudet, stærklemmet Gaardshund med opretstaaende Øren

i Kobbet; „se, hvor den veirer mod Binden; her har været Dyr, eller, ogsaa er de ikke langt borte.“

„Ja, Dyr er det den veirer, og hverten Gare eller Fjeldraff; den løfter for meget paa Kæsen til det,“ sagde Thor, idet han klappede og opmuntrede Hunden, som slog med Galen, og med et eiendommeligt Udtryk af Velbehag i korte Pust traak og ndstødte Luften.

„Ja, ja, tag dem du, Bamse min. De er ikke saa nær endda; men det kan ikke vare længe, før vi saar se dem. Nu kunde det være Tid til at nøne; vi har gaaet vonoms langt i Dag, og det kan være ymse, om vi kommer til at hulle saa snart, naar vi saar se Renen. Her er Wand og her er Legosta godt nok,“ sjoede han til, idet han uden at vente paa Svar lagde Ristestrappen og Bøssen fra sig. Anders bandt Hunden ved en Sten og lagde sig saa lang han var paa alle fire, for at drifte af det kolde, mellem Stenene siltrende Snevand. Jeg lastede mig ned paa Stenene, medens Sir John, der fandt dette Ophold høist utidigt, protesterede mod Mad, mod Hvile, mod Tobak og mod alt, før han havde seet „Reindeer.“ Først da han efter en kraftig Forestilling af Thor var bleven vilis paa, at Dyrene vare flere engelske Mile fra os, og at der efter al Rimelighed vilde hengaa flere Timer, inden vi kom i Nærheden af dem, gav han sig tilfreds og tog til Laffe med den Riste, Mari Laurgaard havde medgivet os, med et Bøger af Jagtflasken, med en Drik af Snevandet og med at strække sine Lemmer paa de haarde Stene.

Thor, som lige siden vi kom ind paa Fjeldet, havde været stille, ordnap og med Opmærksomhed gennemspejdet alle Strøg fjern og nær, var en anden Mand under Hvilen. Han fortalte paa en høist anstuelig Maade i korte Træk den ene Jagthistorie efter den anden, og viste os flere, indensfor vor Synsvidde liggende Steber, som havde været Stuepladsen for hans Bedrifter.

„Der hørte ved Bletvangsøtterne,“ sagde han blandt an-

det, „var jeg i Rast med en Bul. Den kom i Hold, og jeg
 skjød saa den stupte. Num-te reis 'n up, men da jeg kom
 ind paa den, sprat den i Beiret og satte afsted, og borte blev
 den tilskudt. Den trat ind paa Styghs; jeg gif og ledte, til
 det blev mørkt, men fandt den ikke igjen. Ratten over laa
 jeg i en af Blewangsfælene. Om Morgenen strøg jeg ind
 paa Styghs igjen, og bedst jeg gaar, faar jeg se en Korp
 høit mellem Stenene. Jeg tykte det var rart at se, hvad den
 kunde sidde paa. Da jeg kom ind paa den, saa jeg det var
 et Horn, som rat i Beiret; der laa Bullen, og glad vardt jeg.
 Men mens jeg holdt paa at slaa den, kom der strygende en
 Dyrskot; det var ni vakkre Dyr, og en glup Bul med Horn
 saa store, at jeg ikke har seet dem større. Jeg lagde mig ned,
 men de vilde ikke komme rigtig for Stud. Paa Slutten tog
 de til at ræfje forbi; saa skjød jeg, og Bullen faldt. Da
 jeg kom nærmere paa den, tænkte jeg: jeg faar vel byde til
 at saa Lag i dig, og saa tog jeg i det ene Hornet; men da
 jeg satte Kniven i Ratten paa den, sprang den op, saa vi
 rullede hugustup ned gennem Uren, Kniven paa en Kant, og
 jeg og Bullen paa en anden; men jeg slap ikke Laget. Han
 bød til at stange det leie Bæstet, og slog med Framfotom, men
 Magten var ikke saa stor, for jeg holdt mig til Siden og havde
 godt Lag ved Roden af Hornet. Takom-te saa bar det i Rull
 ned gennem Uren, og jeg fik flere end een Tryk. Saa sjaa-
 yede den og rægebe i Rull tilskudt. Der laa den. Jeg havde
 ikke anden Redskab end en Skosyl, og den kunde jeg ikke pille
 Ribet af den med. Jeg tænkte nok paa at drive den i Skal-
 len med en Sten, men det syntes jeg ikke om; saa gif jeg
 op, fandt igjen Riflen og ladede den. Da jeg kom ned, satte
 jeg Riben i Ratten paa den og skjød; men endda sprat den
 op og gjorde et høit Hov, før den stupte død. Saa grøv jeg
 dem ned i Uren begge to og lagde Sten over, at Jærven ikke
 skulde æde dem, for jeg kunde ikke finde Kniven igjen og hær-
 ten saa slaaet dem eller lemmet dem sund. Men min Krop

var saa mør, at den væltebe over otte Dage efter den Dansen." —

Sir John, der fortalte, at han oftere havde tilbragt Jagt-tiden paa en Slægtning's Gods i Skotland og fornøiet sig med Hjortejagt, gav nu til bedste nogle Historier, han selv skulde have oplevet. De endte imidlertid paa en mere afgjørende Maade, idet Jægeren først sendte Dyret en dræbende Kugle, og siden til Overflod efter alle Sportskunstens Regler stødte det Fangstkniven eller Hirschfængerens i Nakken.

„Kanske Hjorten ikke behøver saa stærkt Dødsstød," sagde Thor; paa Renen maa der brydes Ben eller træffes Hjerter, ellers blir den ikke liggende. Der var en Skytter i Vestfjeldene. Han hedte Gudbrand Glesne, og var gift med Bedstemor til Gutten, I saa i Sæteren i Gaardvold, og en glup Skytter skal han have været. En Høst var han kommen i Hold med en svær Bul. Han stød paa den og kunde ikke andet vide, end at den var stodd, saa saldt den. Saa gif han, som En ofte pleier, og satte sig strævs over Ryggen paa den, og skulde løse paa Kniven og byde til at stille Nakkebenet fra Skallen. Men bedst han havde sat sig, sprat den op, lagde Hornene tilbage og trykte ham ned imellem dem, saa han sad som i en Armstol, og saa gif det afsted, for Kuglen havde bare stroget Dyret paa Skallen, saa det var svimeflaet. Slig Skyds har vel aldrig noget Menneffe haadt, som den han Gudbrand fik. Det gif mod Beir og Bind, over de fæleste Bræer og Styg-Urer. Saa satte den over Gjende-Eggen, men da bad han til Borherre, for da troede han, at han aldrig skulde saa se Sol eller Maane mere. Men tilsidt lagde Renen paa Bandet og svømmede tvers over med Skytteren paa Ryggen. Imens havde han faaet Kniven løs, og i det samme Bukken satte Foden paa Landet, stødte han den i Nakken, og død var den, og Gudbrand Glesne havde vist ikke gjort den Reisen om igjen, om han kunde have vundet al den Rigdom, som til var."

„En saadan Story om en Krubstutter, der var bleven Hjorterutter, har jeg hørt i England,“ sagde Sir John med sin sædvanlige Usans for Bofallydene.

„I Fjlland fortæller Blicher en lignende,“ sagde jeg.

„Men hvad var det for et Egg du nævuede, Gjender-Egget, Thor?“ afbrød han mig.

„Gjende-Eggen mener du?“ spurgte Thor. „Det er Kyggen paa et Fjeld, som ligger mellem Gjendebandene, og den er saa selende smal og brat, at naar En staar der og kaster en Sten ud med hver Haand, saa ruller de ned i hver sit Band. Kentskytterne gaar over den i Godveit, ellers er det ikke fremkommeligt; men der var en uvorren Mand op i Steager — han hedte Ole Storebraaten — han gif derover med en voxen Renbuk paa Raffen.“

„Hvor høit er det Fjeld over Bandene?“ spurgte Sir John.

„Aa, det er langt ifra saa høit som Røndene,“ sagde Thor; men det er da over syv hundrede Alen. Jeg var med en Kaptein, en Landmaaler, han havde maalt det. Ja, Anders der var ogsaa med.“

„Det var den gjæveste Mand jeg har kjendt,“ sagde Anders ivrig; „han var saa gjement og uvorren og lige glad, at det ikke var Maade paa det. Om alt Ting havde han en Historie, og Biser sang han, saa jeg aldrig har hørt Magen. Men borte i Røndene var det nær gaaet galt med ham. Vi havde været oppe og sat Barde paa den vestlige Linden, saa kom han udpaa Fjellen, og den var baade glat og brat og haal som Svull, saa det bar udover, og han of vift et Par hundrede Alen ned, og fort gif det; men da vi traf ham igjen, gif han bare og lo, fordi han havde sturet af sig det meste af Bugerne sine, sagde han.“

„Der borte kan En komme til at age, før En ved Ordet af det,“ sagde Thor; „for i Røndene og i Røndefornerne er det ikke let at komme frem. Renen har let nok ved det; men

Styteren blir efter, om det ikke gaar endda værre. Der var en Kænsstyter, som kom til at age der en Gang, og han kom vel fra det. Han gif og han gif efter en Dyrskof borte i en af Snefonnerne og agtede paa Sporet, men ikke paa noget andet, til han hverken kunde komme frem eller tilbage eller op eller ned; og han saa ikke andet end Døden for sig; saa tænkte han, lige saa godt først som sidst. En Hund havde han med; den skjød han først, men da han havde stude den og bød til at lade igjen, saa gif der ud et stort Skred med ham, og han gled ned over med Sneen, til den stansede endes hvor han kunde komme frem, og han fik ingen Stæde, men levede mange Aar efter den Tid."

"Du fortæller saa mange Sturter, Thur, ænd kan ikke lade andre Mænd komme til at taler," sagde Sir John, som længe havde værket for at saa Kneveln løs. "Jeg har ogsaar at fortæller nogler Storer i England. Det var en gammel Stutter, som kommet fra Skotland, der fortællat mig. En Gang, sæd han, var to Krubstutter i Stoven at studer Hjort; de hadde ruder Eyer begger to, ænd begger to totter de hadde en vilig Reddeer for sig, og de krub og de krub, ænd stilleber fram, ænd so stud de po een Gang, ænd saa laa de dauer begger to."

"Hvem kunde saa vide om det?" spurgte Anders.

"Den ene livet vel saa længer, at han fik siger det til Præsten," svarede Sir John.

"Men saa var det en anden Story, som var lige saa mærkbarbiget af den sammer Mænds Fortælling. Det var en Krubstutter, som var jagender en Hjort, og han fik se en oldgammel Stagdeer*) med sture grinede Horn, men da han vudd' studer, var den en gammel Mænd med ruder Eye. Han var raabet til ham, men hand svaret ifter, ænd naar 'an saa op fra Riflen, var det en oldgammel Raudeer med sture grinede

*) Hjort.

Horn; men naar han budd stuber, var det en gammel Rønd med en røde Lye. Han blivet saa rød; men han stubet kæl, og saa var det en oldgammel Hjort med sture grinebe Horn, som der ifter er stuber Mager til paa hundreder Aar." —

Bedertvøgede reiste vi os: hvert Spor af Træthed var forsvundet, og da vi atter stred hen over den urede Høislette, fælte vi ret Hvilens og den friske Fjeldlufts styrkende Kraft i spændstige Musfler og lette Trin. Vi havde næppe gaaet tusende Skridt frem paa Graahøjs østlige Hældning, før Thor stansede. Stirrende ud i det Fjerne, styggede han over Dinene med Haanden, vendte sig, langebe efter min Riffert og sagde:

„Det er ikke godt at se Graadyr mellem Graasten; — — der er en Flok; tre, fire, en glup Buk, og en til; syv, otte, ti, tolv, tretten,“ talte han.

„Er det tretten, maa en være feig,“ raabte Anders.

„Se lige over i den graa Stenuren, som Støen stygger over; der gaar ud ligesom en Lange af Sne, den rækker de temmelig fort op ved. Der er ikke noget at æde i Uren, meta,“ sagde Thor, og anviste med Bøssen den Retning, vi skulde søge i, gennem Rifferten.

Afstanden var en tre Fjerdings Bei. Efter Thors Anvisning maatte vi gaa over en dyb Dal og norden om en lige overfor Graahøjs liggende Høide, hvor Flokken befandt sig, for at komme under Vinden og møde den ovenfor Snefonnen. Jeg springer over den milelange Vandring i en Halvtreds, som Urer, Snefonner og en sydlig Storm vilde gjort saare besværlig under andre Omstændigheder. Men Jagtlysten sittede i vore Lemmer; Higen og Længsel efter at komme Dyrflokken paa Stud bevingede vore Skridt og gjorde Vandringen let. Men da vi varsomt smygende kom frem ved Randen af Snefonnen, saa vi kun Spor af, at Flokken havde været paa dette Sted.

„Nordester igjen,“ sagde Thor, og vi gif hen imod en liden Rygning, hvor vi kunde vente en friere Udsigt.

„Læg døl ned,“ sagde Thor med Et og foregik os med sit Exempel. „Jeg ser Hornene af Bullen mod Himlen ret over Ryggen paa Snefonnen; den er ikke otte hundrede Skridt borte; læg døl fladt ned, saa kan den kanske komme i Hold; at krybe frem nytter ikke, her er ikke en Sten at smygge bag.“

Længe saa vi ikke andet end Hornene af den store Bul. Den syntes at dreie sig i alle Retninger, som om den stod paa Bagt og spejdede efter Fiender. Os mærkede den ikke; thi vi vare under Bihden. Men pludselig sprat hele Flokken ind paa den Side af Snefonnen, som hældede mod os. Jeg greb framagtig efter Bøssen; men Thor tog mig rolig over Armen og sagde:

„Styr de, e sta nok seia te!“

De vare der alle tretten; Kalvene og de to Buller jagede hverandre i en liden Kreds omkring i den viltreste Leg. Snart stod de paa Loben med kneisende Horn og slog mod hverandre med Fremfødderne, snart hoppede de mandshøit med alle fire i Veiret paa een Gang, snart faldt de ned igjen og slog kaade ud med Bagsfødderne, saa at Lænden stod høit op i Luften, og Is- og Sneklumper søg og fløi omkring dem.

„Det var, vel Leg,“ sagde Anders og lo. „De leger og sprætter, saa vi ser baade Sol og Maane under Føtom paa dem.“

„Det blir ildt Veir,“ sagde Thor. „Naar Renen leger, er det mod ildt Veir.“

Legen varede ved og blev stedsse vilbere; Springene og Stillingerne bleve saa driftige, pudstige og sølsomme, at vi maatte le høit over de livlige Dyr. Men under denne Leg kom den ene Bul i fuldt Løb lige mod os. Flokken forfulgte den.

„Pas nu paa, holdt lige i Bringstøil'n eller Bogen,“ sagde Thor; men det sagte Knæl af Hanerne paa vore Rifler forklyndte ham, at den første Grindring var overflødig. Haanden flalb, og Hjertet bankede af Forventning i dette Dieblis; inden nogle Sekunder vilde den store Bul have været paa

Stub. Men da den nærmede sig Snefjonnens Rand, fløi der en Sjøvaal op af Uren. Et Sekund stod Bukken og den hele Flok ubevægelig med tilbagelagt Hoved og kneisende Horn, stirrende op mod Falken, der udstødte et vildt Skrig. I det næste Dieblis kastede de om som en Vind, og for i Flok og Følge hen over Fjonnens, forfulgt af en pibende Riskefugle.

„Na, dæ va for langt; dæ va aa laste Bly i Bære,“ sagde Thor.

Min Lebsfager hadde valgt sig et andet Naal, idet han i afmægtig Harmte rettede sit Stub mod den uskylbige Aarsag til Dyrflokkens ifsomme Flugt. Men den stolte Fugl gjorde blot et Slag med Bingerne, og seilede roligt hen over vore Goveeder.

„Dæ va Bon aa raake den,“ sagde Anders med Latter.

For at faa en friere Udfigt gif vi et libet Stykke længer frem. Flokken kom igjen til Synne paa en anden Høide. Thor fulgte med Opmærksomhed dens Bevæggelser. Da den forsvandt bag Rygningen, sagde Anders:

„Den Fuglen er altid i Beien her paa Fjeldet; hadde den ikke været, var Flokken kommet lige til os.“

„Det torde vel hænde, vi træffer den endnu for Soleglads Leite,“ mente Thor.

Vi satte os alle ned for at hvile, medens Sir John brummede og yttrede sin Forundring over, at Renen kunde blive forstrækket over saa libet.

„Saa libet?“ sagde Thor; „den ta'r til Bens, bare der flyver en Sne Spurv op mellem Stenene og kvibdrer libt, og bare der reiser sig op en Fjeldhare for dem, saa sætter de afsted, som det gjaldt Liv og Død.“

Sir John udtømte sig i haabløse Øisninger — af og til blandede med Forbittrelsens Udbrud over flige Fugle — om hvor Renen nu vel kunde være. Han underholdt sig en Stund med Thor, som for nogle Aar tilbage hadde lebsfaget en Slægtning af ham, en vis Wilton, Forfatter af en stor Bog om

Jagten og Fisseriet i Norge, paa nogle uheldige Rensdyrjagter i denne Egn. Han fortalte videre om et mærkeligt Uheld, han selv havde haft den eneste Gang han paa Bergensfjeldene havde været i Hold med en Rensflot, der efter hans og et Par andre Englænderes Stud satte over et nylig tilfrosset Vand, hvor de forfulgte Dyrene, til Isen brast og de med Fare for Livet bleve trukne i Land af Skytterne, som ledsagede dem. Medens Sir John paa sit Rauberbælst ubvilledt dette, og med Salvelse udbredte sig om den katholste Kirkestemning, der kom over ham, naar han ved Aftentide var i Fjeldet, sad jeg og saa ud i det Fjeldpanorama, som aabnede sig for os paa dette Sted.

Foran os laa — som det ved et i Fjeldsegnene noksom bekendt Sarvebedrag syntes — næppe en halv Mil mod Syd, Rondernes Alpefjokkelser i en stor Halvkreds. Midt i Kredsen viste en enlig Linde sig som Centrum. En Sky, der stod mellem os og Solen, udbredte sin Skygge over den dystre Gruppe, hvis svimlende Toppe og Tinder skarpt tegnede sig af mod den klare Blaa-himmel, hvor Sønden vinden havde hersket. Den indre Side af Kredsen vendte mod os. Midtronden, der laa nærmest, hindrede Udsigten til nogle af de sydbøstlige Ronder. De østlige Kampe, vi saa, vare dybtfurede og bestod af lyse Stenurer; de sydlige og vestlige, der laa aabent for os, dækkede uhyre Snebræer fra Toppen til Foden. I Ly af disse Bræer og Fjelde ligger der en Dal, grøn og veltilsfreds. Den vinker Botanikeren med Løfter om hundrede stjerne, duftende Alpeplanter. Men Ronderne staa derover og løfte sine kneisende Tinder i Skyen og true med Stensfred og Snesfred, saa at selv det kolde Vand bliver ilde til Mode, og fra en islagt Sø, der ligger dybt inde i Dalen og mat kaster Lyset tilbage, iler Naen ud og hæfter stummende og tindrende bort fra det truende Nabostab. Mod Vest og Nord udbredte sig for vore Fødder den uendelige Fjeldslette, graagrønne, brunlige, sorgvækkende Strækninger. Deres Ensformighed afbrødes kun ved

Stjernes Skygger, ved Lyssvirkninger af Aften solens Straaler, eller ved Taager, der svævende steg op og betegnede Dalenes og Elvenes Løb i den uendelige Ødemark. Ved Synskranden af disse Himmelegne, over Snehættens kolossale Masse i Nord, over Brimmelen af Loms- og Baagefjeldene i Vest, svævede en Drøg, og i denne varme, disige Luft syntes Snehættens og disse Fjelde med sine Kamme, Tinder og fantastiske Former at hæve sig op til en umaadelig Høide. Gjennem denne halv gjenemsigtige Luft gjød Solen sit Straalevæld ud over Vestfjeldenes Sne- og Isbræer: vinsfarvede Sther med gylden Bræm svævede over dem, og den rødlige funklende Guldglang, Fjeldene laa i, gjenstraalede høit op i Luften og gjennemtindrede hele den nordvestlige Himmel.

Men det var paa Tid at komme afsted; thi vi havde endnu en lang og besværlig Vandring til Ulvsøehytten, en Rypestytterhytte ved Foden af Bestronden, som skulde være vort Nattekvarter, og hvor Hans havde lovet at indtræffe med Kløvehøsten. Sir John spurgte, hvor Stytterhytten laa, og Thor pegede mod den ydre Styrtning af den nærmeste Røndkæmpe. I den saaledes angivne Retning, der omtrent var den samme som Rensdyrflokkens havde fulgt, vandrede vi henover Fjeldskraaninger og Snefonner, over Høider og Dale, ned ad den ene Ur og op ad den anden. Hunden strammede ofte i Koblet og førte fremdeles af og til Næsen veirende i Binden, og Thor og Anders veglede nu og da nogle stille Bemærkninger, der ligesom Hundens Adfærd antydede, at vi fremdeles vare Flokken paa Sporet. Det Gaab, som dette valte, oplivede vort Mord, og vi stred nu uden at besværes af nogen Træthed frem over en jævn Skraaning. Binden havde lagt sig, og Solen kastede ufordunklet sit sidste Gyldenskjær over Stene og Snefonner. Ved en af disse, der strakte sig langt ned, ser jeg i den klare Belysning strag ovenfor os et Par Hornrage op af en Fordybning.

„Læg døt ne,“ hvistede Thor i samme Dieblit.

Vi øgjorde i Hast en Operationsplan, ifølge hvilken jeg fulde skyde den Bui, som stod til venstre, Sir John den til høire. Thor fulgte os med Hunden for at kunne slippe den strag, om et Dyr blev fladestudt. Paa Knæer og Hænder krabbede vi frem mellem Stenene, indtil vi overfaa den lille For-
dybning, hvori Flokken stod. Det var de samme tretten Dyr, vi havde seet paa Bræen. Bullen til venstre stod meget fordelagtigt; der var to Dyr i Rab med den, et foran og et bag; lige ovenfor stod en Kalb. Holdet var drøit, men ingenlunde for langt, og det havde sine Banskæligheder at komme længer frem uden at blive seet. Jeg varstede Sir John, lagde for Diet og vilde trykke løs; men han for op i Hestighed og raabte med fuld Stemme: „Studer ikke for Gud Skulder, det er alt for læng.“ — „Det er ikke for langt,“ hvistede Thor utaalmodig.

Nu troede da Sir John at burde gribe Initiativet; men i en Forvirring, som ikke gav det bedste Vidnesbyrd om hans Bedrifter paa de stotste Hjortejagter, vilde han først springe nogle Skridt frem, hvorunder han snublede i Hundebaandet, styrkede over Ende og løstrev Hunden, som i fuld Los satte op igjennem Uren. Jeg kastede min Kugle forgjæves efter de flygtende Dyr. Men under Mandefaldet havde Thor kastet Riflen til Kinden. Det smald, og den ene Bui satte midt ud af Flokken med et uhyre Spring og tumlede derpaa om paa Sneen. Den risede atter op paa Forbenene, men styrkede strag med et dybt Gisp. Anders og jeg istemte et jublende Dotstrig, der blandedes med nogle engelske Wjd, som Ridderen af den bedrøvelige Stikkelse gav fra sig over sine forstødte Knæer og over de „fordumte Reindeer, han aldrig studd' kommer til at studer.“

Vi ilede hen til Snefonnen, hvor Hunden stod paa Bagt og stikkede Blodet af det stolte Dyr, som endnu laa og gispede paa Sneen. Thor endte Dødskampen ved at støde det Kniven i Raffen, og da vi havde betragtet det fra alle Kanter, gav

han sig til at flaa, en Forretning, der ved Anders's Bistand udførtes i kort Tid. Guden, Hornene og Laarene tog vi med; de øvrige, mindre værdifulde Dele bleve gravebde ned i Uren for at afhentes næste Dag, og bevaredes ved en Borg af store Stene, som vi væltede over dem, mod Jærven.

Da vi skulde begive os paa Veien, begyndte Sir John igjen at anstille forskjellige Gissninger om hvor Reindbyrene kunde være, og spurgte tilsidst Thor, hvorhen han troede de havde taget Veien, og om det ikke kunde være muligt at møde dem, thi han skulde dog have Lyft til at skyde et Dyr.

„Ja,“ sagde Thor alvorligt nok, „det skal jeg sige dig, det kunde vi vel; naar vi gif bortover Braakdalsløh, tror jeg nok du traf dem ved Røndhalsen; paa noget andet Sted kommer de ikke ned, efter den Wei de tog; men inden vi kommer did, er det mørke Natten, og det er ikke Spøg at komme frem der i Lyset; om Natten kan du brække baade Hals og Ben.“

Sir John havde Hals og Lemmer for fjære til at ville vove den farlige Vandring i Nattens Mulm. Vi tog altsaa ned paa en anden Kant af Braakdalsløh, i en Dal med yppig Græs væxt og en rig Blomsterflor, og vandrede en Tid paa fast Græs bund ved Bredden af Besle-Ula, en af de Aaer, der komme fra Rønderne. Aftenstjernen og Tusmørket fleg frem. Græs bunden veglede snart med løse Stenurer, som af og til ramlede ned under os i den lille Elv, og stundom gjorde vi selv Følge med.

Sir John ledsagede disse Udflugter i det kolde Vand med adskillige engelste Kraftudtryk, som jeg i Begyndelsen ikke kunde afholde mig fra at stemme i med paa Norst.

„Du tykker det er slemt her nu du,“ sagde Anders, „men du skulde have været med os ifjor efter Mikkelsmes. Thor stjøb en Buk da, og den gif vi og sumlede og ledte efter medlem Haugene, til det tog paa at sne og fygge, saa at vi ikke

kunde se en Ræve for os. Tilfaldt kom vi ned i Dalen ved Aaen her og dat i Koll ved andet hvert Skridt. Bedst vi gif og vadede i Sneen og Mørket, bar det ud i Elven eller over Ende i Uren, saa vi slog Bøssen i Stenene."

Sir John var meget træt og utaalmobig. Hvert Dieblif spurgte han nu, hvor langt vi havde til „den fordomte Skutterhut," og fik i Begyndelsen bestandig det samme Svar: „det var en god Fjerding." Siden affortedes det til et lidet Stykke, som under Mørket og Trætheden aldrig syntes at ville tage Ende. Efter en liden Sving opad fra Elven, som vi atter nærmede os, fik vi Røglugt i Næsen.

Rattevarteret var i Nærheden; dog gif vi endnu udover en Vallehælving, langsmed en lav Bjergvæg og over en Myr, hvorfra vi kom ind paa fast Græsbund, der klang under vore Skridt.

„Her er Ulsøhytten," sagde Thor.

Jeg blev ikke var andet end nogle Stenhobe og en Fortfættelse af Bjergvæggen; men i denne blev der lavt nede aabnet en liden Dør eller Glugge, hvoraf der udstrømmede et stærkt rødt Lys. Der kom strax Skygger for, og et Par Mennesker traadte ud.

„Der er nok flere Skyttere her," sagde Anders. „Gu Kvæld Per; naa sæ du Fremmon." „Det er en af dem, som har bygget Hytten for at ligge her og skyde Rype om Binteren, han Per Fugleffjelle," sagde han til os. „Naa — — der er Hans og — Gu Kvæld. Kom du tilé nok me Klov-gampen?"

„Jeg kom i Lysé jeg, Kar, og jeg har pyntet Hytten og havt ny Rose i Sengen, men for en Stund siden kom han Per Fugleffjelle. Jeg tror døl har stude en Bul, jeg synes han Thor bærer et Par Horn."

„Gud fordomme de Folk og deres Gutter," udbød Sir John; „her er kansse Blads til tu, ænd nu er vi sex; jeg

erindrer Bilton taler om et saadant, fordomt Gul i sin Bog om Norge."

Imidlertid ydmygede jeg mig og trøb ind. Døren var vissefelig lav; men indensfor var det bedre end ude paa Fjeldet i Mørkets og Nattefuldens Favn. Det eneste til Søvn indbydende derude var det dumpe Brus af Elven, som fra Dybet af en Klipperevne løb op til os. Paa Storfstenen blussede en oplivende Ild, og det saa ret lunt dukkestueagtigt ud herinde.

Jeg satte mig paa Sengen. Den stod foruroligende nær ved Storfstenen, og indtog hele Længden af Væggen lige overfor Døren. Den var fyldt med tørt Lav og af vor Kløvmand Hans forsynet med et Lagen, en uhørt Luxus i Udsødehytten, og vore Kapper. Der er ikke meget Stokkevært i denne Hytte: kun Dørvæggen er tømret, Resten er for en Del Naturens eget Værk; thi Hytten ligger i en Kløft af den oftere omtalte lave Bjergvæg, og dens høire Væg, hvorpaa Storfstenen staar, dannes af Klippesiden; de øvrige to ere opførte af Tagstens- eller Tavleheller, saa store at de naa fra Gulvet til Taget; af saadanne var ogsaa det lave Skraa- eller Spærretag.

Efter Vandringen gennem Uerne under den mørke Skygge af Bestronden i den kjølige Aften var det en Beberkvæggelse at finde Ly i dette lune, renlige og hyggelige Tilflugtssted. Om sidder boiede Sir John ogsaa sin Natte under Dørbjælken; men da han var kommen indensfor, og dreiede af fra den Linje, der laa midt under Tagets Rygning, rettede sig op til sin fulde Høide af tre velmaalte Alen, stødte han Panden mod en af Spærretagets Bjælker, som efterlod sødede Spor i hans Ansigt. Han blev vred, men han burde have betænkt, at Hytten kun er beregnet paa siddende eller liggende Stillinger. For Der Fuglestjelle, Dphavsmanden til dette Fjeldpallads, er det vist høit nok under Taget; thi han er hverken nogen stor eller nogen lang Mand. Nu sidder han indeklemt i Krogen mellem

Dørvæggen og Anders og Thor, som have taget Plads paa Langbænken, det eneste Sæde i Huset. Der er knap Plads; thi Bænkens Længde fra Sengen til Dørvæggen er kun beregnet paa to, eller i Hviden paa to og en halv Person. Det er en helstøbt Fjeldstytte denne Per. Den øvre Del af hans Profil er ren og prægtig. Saaledes som han sidder der, med en vid, turbanagtig mørkerød Dolehue dristigt kastet frem over den høie, buede Pande og den rette, skjælt fremspringende Næse, med Underdelen af Ansigtet halv skjult bag Kraven af en vid, haaret Dyrskindstrøie, som dækker Overdelen af hans Legeme — tager han sig ypperligt ud. Der er et eget nationalt Udtryk i Per Fuglestjelles graagrønne, spillende Rattesine. Hans hvide, stærke Tænder, svulmende Læber og kraftigt udviklede Tyggemuskler vidne nu, da han retter sig op og viser Underdelen af sit Ansigt, om en kraftig Madlyst, noget som hans undersættige Figur og det muntre Udtryk i hans Ansigt ikke synes at modsig. Med den ene Fod støtter Per sig ved Kanten af Storskiven, saaledes at Ilden belyser hans mærkelige Fodbedækning, et Par Fjeldsko med fremspringende, over en Tomme tykke Saaler af eet Lag Ræver og to Lag Læder. Underfladen er tæt beslaaet med Søm, hvis Hoveder mindst ere en Fjerdedels Tomme i Firkant. Paa sine korte, stærke Underlemmer bærer han et Par graa Badmelsbukser, som paa de for Slid mest udsatte Steder ere forsynede med Læder.

Sir John, der havde slaaet sig til Ro og strakt sig i Sengen ved min Side i en halv siddende, halv liggende Stilling, var i Færd med at tyde de Kragetæer, Bomærker og Navne, som vare kradsede i Tavlehellen over Sengen af Hestehentere, Rypestyttere, Keststyttere og andre ligesaa mærkelige Personer, indtil han fandt „Bilton Esq.," og ved Siden af denne Berømtbeds Navn behagede med Lapidarstrift at antegne sit eget.

Hans sad paa Dørtærstelen, med det ene Ben inde, det andet udenfor Hytten, og hjalp Anders med at sætte et Stykke

Kjød af det stude Dyr paa et Stegespid, hvortil en Bidje-
flamme for Tilfældet gjorde Tjeneste.

Mebens Maaltidet blev tillavet og nydt, taltes der ikke
synderligt: Livsaanderne vare slappe og trængte til Fornøelse;
men da den oplivende Kaffe var druffet, da Tobakstøper be-
gyndte at fylde det lille Rum, og Ilden ikke længer flammede
og blussede saa klart, kom Samtalen, efter at have dreiet sig
om alle Fjeldtraktens vingede og uvingede Dyr, efterhaanden
ind paa Troldenes og Guldbrens Enemærker, rigtignok især ved
mine Bestræbelser. Jeg gjorde mit bedste for at saa dem til
at fortælle, og efter gjentagne Opfordringer begyndte Anders
saaledes:

„Der var en Mand paa Dovrestøgen, som hedte Ola
Storbækken. Det var et Mørrebæst af en Karl, saa stærk,
drug og uvorren. Om Vinteren gjorde han ikke andet end
reise Markederne imellen og slaas og yppe Kiv; han reiste fra
Christiansmarked til Brænes og Kongsberg, og saa til Grund-
set, og hvor han var, saa sloges og droges han, og hvor han
sloges, saa vandt han. Om Sommeren for han paa Fæhan-
del i Balbers og Fjordene, og da drak og sloges han baade
med Fjordsfolk og med Halling. og Balbers paa Fjeldlegene om
Sommeren, og vandt gjorde han der ogsaa; men talomtil ri-
spebe de ham lidt med Kniven de Karlene. Men saa var det
en Gang i Høsonnen, han var hjemme i Bækken og havde
lagt sig til at sove efter Non i en Svalstygge, saa blev han
indtagen, og det gif til saaledes, at der kom en Mand med
et Par forgyldte Bulkehorn og stangede til han Ola; men
han Ola drev til ham, saa Karlen stupte Kant om Kant. Kar-
len reiste sig igjen og begyndte at stange paa nyt og tilsidst
tog han Storbækken som en Baatt og slog ham under sig, og
saa har det luft ned med dem begge to. Der de kom ind,
var det saa gildt med Sølvstads og Tøi, at Ola syntes det
kunde ikke være gildere hos Kongen; og de bød ham baade
Brændevin og Vin, og Ola Bækken han drak med dem som

en Karl, men Mad vilde han ikke have; han syntes den var ofysé. Bedst det var, kom han ind igjen han med de forgyldte Bultehornene, og gav Ola en Tryk, før han vidste af det; men Ola drev til ham som før, og saa sloges de og droges igjennem mange Værelser og rundt alle Væggene. Ola mente det hadde været hele Natten; men da havde Slagsmaalet staaet paa over fjorten Dage, og de havde ringet efter ham tre Lørsdagskvelder med Kirkeklokkerne. Den tredje Lørsdagskvelden for de flent med ham, for da holdt de paa at stange ham ud af Hemfjeldet. Da Kirkeklokkerne holdt op at ringe, sad han i en Ulberkløst og var ube med Hovedet; var der ikke kommet en Mand forbi i det samme, som hadde staaet se ham der han sad, og staaet dem til at tage paa at ringe igjen, saa hadde Berget luffet sig over ham, og han hadde kanske været der endnu. Men da han Ola kom ud, var han saa forslaaet og saa fæl, at det ikke var Naade med det; i Hovedet hadde han den ene Kul'n større end den anden, og hele Kroppen var baade blaa og gul, og rent tullet var han, saa at riumtil for han op, reiste affted og vilde ind i Fjeldet og kelles med dem og staa om de forgyldte Bultehornene; for dem vilde han bryde af Skallen paa Jutulen." —

„Far min kjendte godt denne Storbælljen,“ sagde Hans, „og han fortalte mangfoldige Historier om ham, og han sagde han aldrig hadde seet friskere Fant til at staa; men Farbror hans fra Hedalen var nok endda sprækere, efter hvad jeg har hørt. Kan ikke du Anders fortælle om de Kvindfolkene, som kom til ham i Fjeldet en Nat, da han var efter Rytter?“

„Han Ola Helle mener du?“ sagde Anders. „Jo, Karl, det skal jeg fortælle. Ola var rigtig en glup Rypefytter. Saa var det en Gang, han laa inde paa Hedalsfjeldet paa Rypeveide om Vinteren. Om Natten holdt han til i en Sæter, men endda han var en gammel Mand, syntes han mangan Gang det var ohoglé at ligge alene den lange Vinternatten. En Gang da han hadde gjort op Ild og kveldvaret, saa lagde

Han sig. Men ud paa Ratten vaagnebe han igjen; Ilden var slukket paa Narén, og han kjendte graant, at der laa et Kvindfolk paa hver Side af ham i Bænken.

„Hei fan!“ tænkte han ved sig selv, „nu ligger jeg ikke alene; men hvad er det for Fænter dette?“

Han tog efter den ene med Haanden. Hun var lodden, og da han nappede Haanden hvast tilbage, begyndte det at knisse og le saa inderlig godt paa Hjellen. Nu tog han efter den anden, men hun var ogsaa lodden. Saa greb han Riflen, som han havde hængt over Sengen, for han skjønte godt det var Bergfolk, men den gav hverken Gnist eller Ild, og alt han klukkede, saa gif den ikke løs. Da ikke dette vilde hjælpe, gav han sig til at løse Fadervor, og da han kom til: „Men fri os fra det Onde,“ saa blev der sliq Larm og Staaf i Sæle, at han troede Taget skulde flyde af, og det valt ud fra ham paa begge Sider; den som laa inderst, syntes han ramlede ud tvers gennem Bæggen.“ —

Da Anders efter denne Fortælling erklærede, at der ikke faldt ham noget ind, som var værdt at tale om, opfordrede jeg Per Fuglestjelle, der før om Aftenen paa en livlig, ham temmelig eiendommelig Maade havde fortalt et Par Jagthistorier. Han talte meget hurtigt; men undertiden stottebe og stammebe han lidt, for atter at lade Talen flyde ud i en bredere og hurtigere Strøm. Hans Minespil var levende, og Stemmens Tonefald afpasset efter Fortællingens Indhold.

„Ja, jeg kunde nok fortælle dig nogle Historier,“ svarede han, idet han lagde Hovedet paa straa og plitrede lidt med Dinene; „jeg kunde fortælle Historier, som gamle Folk tror er sande, og som de siger har tildraget sig i gamle Tider; men kanste du tror det er Løgn; derfor vil jeg bare fortælle dig en Nægle, som de tror er Løgn her ogsaa.“

„Der var en Skytter i Kvam i gamle Dage, og han hedde Per Gynt. Han laa stødt oppe paa Fjeldet, og der skjøb han Bjørn og Elg, for den Tid var der mere Stog paa

Fjeldet, og i den holdt de til flige Dfryskjé. Saa var det en Gang sent paa Høsten længe efter Busfærdstid, at Per skulde til Fjelds. Alle Folkene var reist hjem af Fjeldet saa nær som tre Budeier. Da han kom op imod Høringen, for der skulde han være i en Sæter om Natten, var det saa mørkt, at han ikke kunde se en Næve for sig, og Hundene tog til at slog-gjæ, saa det var rent spøgeligt. Ret som det var, kom han ind paa noget, og da han tog bort paa det, var det baade koldt og sleipt og stort, og han syntes ikke han var kommen af Beien heller, saa han ikke kunde vide hvad det var for noget; men ohoglé var det.

„Hvem er det?“ sagde han Per, for han kjendte det rørte paa sig.

„Na, det er han Bøig,“ svarede det. Dermed var Per Ghynt lige flog; men han gif udmed det et Stykke, for ensteds maa jeg vel komme frem, tænkte han. Ret som det var, kom han indpaa noget igjen, og da han tog bort paa det, var det ogsaa baade stort og koldt og sleipt.

„Hvem er det?“ sagde Per Ghynt. „Na, det er Bøigen,“ svarede det igjen.

„Ja, enten du er ret eller bogjé, saa faar du slippe mig fram,“ sagde Per, for han stjønte, at han gif i rund Ring, og at Bøigen havde ringet sig omkring Sæle. Dermed saa leede den lidt paa sig, saa at Per kom frem til Sæle. Da han kom ind, var det ikke lysere der end det var ude, og han for og samlede omkring Bæggene og skulde sætte fra sig Bøssen og lægge af Stræppen; men ret som han gif og trevlede sig fram, kjendte han igjen dette Kolde og Store og Sleipe.

„Hvem er det da?“ raabte Per.

„Na, det er den store Bøigen,“ svarede det, og hvor han tog og hvor han hør til at gaa, saa kjendte han Ringen af Bøigen. Det er nok ikke godt at være her, tænkte Per, siden denne Bøigen er baade ude og inde, men jeg skal vel fljepe

paa denne Tverbleien. Saa tog han Bøssen og gik ud igjen og samlede sig frem, til han fandt Stallen paa den.

„Hvad er du for En?“ sagde Per.

„Na, jeg er den store Bøig Enebalen,“ sagde Stortrolbet. Saa gjorde Per Gynt Braafang og fjød tre Skud midt i Hovedet paa den.

„Skjød eet til!“ sagde Bøigen. Men Per vidste bedre, for havde han skudt eet til, var det gaaet tilbage paa ham selv. Da det var gjort, saa tog baade Per og Hundene sat paa Stortrolbet og drog det ud, saa de kunde komme vel ind i Søle. Imens strattede og lo det rundt i alle Haugene.

„Per Gynt drog mykky, men Gondain drog meir,“ sagde det.

Om Morgenen skulde han ud at veide Dyr. Da han kom ind paa Fjeldet, fik han se en Førkje, som løffede Fænein over Tverhø. Men da han kom derop, var Jenten borte og Fænein ogsaa, og han saa ikke andet end en stor Flok Bjørne.

„Nu har jeg aldrig seet Bjørn i Flok før,“ tænkte Per ved sig selv; men da han kom nærmere, var de borte allesammen, oframt en. Saa lauede det i en Haug bortved der:

„Agte Galtén din:
Per Gynt æ ute
mæ Svansen sin.“

„Na, dæ bli Ukæppe for 'n Per, men intje for Galtén min, for han ha intje tvætta i Dag,“ sagde det i Haugen. Per vaffede Næverne sine med det Vandet han havde, og fjød Bjørnen. Det lo og floggrede i Haugen.

„Du kunde agte Galtén din!“ raabte det.

„E kom intje e Hog han ha Bastoppen emellom Fstom,“ svarede den anden.

Per slaaede Bjørnen og grov Skrotten ned i Uren, men Stallen og Stindet tog han med. Paa Hjemveien traf han en Fjelbrakte.

„Sjaa Lamme mit, saa feltt dæ gaar,“ sagde det i en Haug.

„Sjaa Svansen has Per, saa høgt 'n staar,“ sagde det i en anden Haug, da Per lagde Risten til Diet og stød den. Den flaaede han og tog med, og da han kom til Sæteren, satte han Hovederne udenfor med gabendes Kjæft. Saa gjorde han op Barme og satte paa en Suppegryde, men det røg saa forstrækkeligt, at han næsten ikke kunde holde Vinene oppe, og derfor maatte han lukke op en Slugge, som var der. Net som det var, kom der et Trold og stak ind igjennem Sluggen en Næse saa lang, at den naaede bort i Storfstenen.

„Her sta du sjaa for Snytehøin!“ sagde det.

„Her sta du hjeinne for Supeshøin!“ sagde Per Gynt, og øste hele Suppegryden over Næsen. Troldet for afsted og bar sig ilde, men rundt i alle Haugene strattede og lo det og raabte:

„Gyri Supetryne, Gyri Supetryne!“

Ku var det stilt en Stund, men det varede ikke længe, før det blev Staaft og Larm udenfor igjen. Per saa ud, og der saa han der var en Bogn med Bjørne for; de vælede op Stortroldet og reiste ind i Fjeldet med det. Bedst det var, kom der en Basbøtte ned igjennem Biben og slukkede Barmen, saa Per sad i Mørket. Da tog det til at stratte og le i alle Krogene og sagde:

„No sta dæ intje gaa bære mæ'n Per, end mæ Bala-Budeiom.“

Per gjorde op Barmen igjen, tog Hundene, læste att Sæle og lagde nordester til Balsæteren, hvor de tre Budeierne laa. Da han kom et Stykke nordpaa, brændte det sliq der, som om Balsæteren stod i lys Lue. Med det samme traf han en Flok Ulve, og nogle af dem stød han, og nogle slog han ihjæl. Da han kom til Balsæteren, var det kulmørkt der og ingen Ildbrand, men der var fire fremmede Karle inde, som holdt paa med Budeierne, og det var fire Haugetrold, og de

hede Gust i Bæré, Iron Balsfeldet, Tjostøl Abakken og Rolf Eldførungen. Gust i Bæré stod udenfor Døren og stulde holde Vagt, mens de andre var hos Budeierne og friede. Per stød efter ham, men traf ikke, og saa reiste Gust i Bæré. Da han kom ind, var de slemt i Færd med Budeierne, og to af Senterne var rent forskædede og bad Gud bevare sig, men den tredje, som hedte Gailn-Kari, var ikke ræd; hun sagde de kunde gjerne komme, hun kunde nok have Lyst at se, om der var Lona i slige Karle. Men da Troldene stjønte, at Per var inde, begyndte de at jamre sig og sagde til Eldførungen, at han maatte gjøre paa Varmen. I det samme satte Hundene paa Tjostøl og rev ham over Ende i Marén, saa Asten og Aldmørjen gjøv omkring ham.

„Saa du Slangein mine du, Per?“ sagde Iron Balsfeldet — saa kaldte han Ulvene.

„Naa sta du saamaa Beigen som Slangein dine,“ sagde Per og stød ham; saa slog han Abakken ihjæl med Vøsse-trumfsen; men Eldførungen var reist op igjennem Biben. Da han havde gjort det, fulgte han Budeierne til Bygds, for de torde ikke blive der længer.

Men da det led mod Julleite, var Per Gynt ude igjen. Han havde hørt om en Gaard paa Dovre, hvor det kom saa fuldt af Trold hver Julekveld, at Folkene maatte rømme ud og reise til andre Gaarde; did havde han Lyst at gaa, for han var hoga paa Troldene. Han klædte sig sælt ud, og saa tog han med en tam Hvidbjørn, han havde, og en Syl og Beg og en Buxfleiv. Da han kom did, gif han ind i Stuen og bad om Hus.

„Gud hjælpe os,“ sagde Manden, „vi kan ikke laane dig Hus, vi lyt reise ta Gaarde sjølve, for hver evige Julekveld kommer der saa fuldt med Trold her.“

Men Per Gynt han mente, han nok stulde renste Huset for Troldene, og saa fik han Lov at blive, og fik et Burkeflind attpaa. Saa lagde Bjørnen sig bag Storfstenen, og Per

tog frem Veg og Spl og Bustfleiven, og satte sig til at gjøre en stor Sto af hele Purkestindet. Han satte i et stærkt Reb til Trækkebaand, saa han kunde snurpe sammen hele Stoen rundt omkring; et Par Haandspager havde han ogsaa færdige. Ret som det var, saa kom de med Fele og Spillemand, og nogle dansede og nogle aad af Julekosten, som stod paa Bordet; nogle stegte Fless, og nogle stegte Frost og Padder og andre ufyselige Ting; den Julekosten havde de med selv. Imens fik nogle se Stoen, Per havde gjort; de syntes den var til en stor Fod, saa stulde de prøve den, og da de havde sat en Fod oppi hver af dem, saa reipte Per til og satte den ene Haandspagen i og bønnede til, saa de sad fast i Stoen alle sammen. Men saa stak Bjørnen Næsen frem og lugtede paa Stegen.

„Bil du haa Kaarg, Kvitepaus?“ sagde en af Troldene, og kastede en glostegt Myrfrost lige i Gabet paa den.

„Klor og slaa, Bamsse,“ sagde Per Gynt. Saa blev Bjørnen saa arg og sint, at den for op og slog og klorede dem alle sammen, og Per Gynt slog i Flokken med den andre Haandspagen, som om han vilde slaa Stallen ind paa dem. Da maatte Troldene rømme, og Per blev der og levede vel af Julekosten hele Helgen, og de hørte ikke til Troldene paa mange Aar. Men Manden havde en lys-let Hoppe, og den raabede Per ham til at sætte paa Føl af, som for og kalvede sig omkring Haugene der.

Saa vgr det ved Juletider mange Aar efter — Manden var i Stogen og hug Ved til Helgen — der kom til ham et Trold og raabte: „Har du dein store Kvitepausen din einnaa du?“

„Ja, 'n lig heime haf Omn,“ sagde Manden, „aa naa ha 'n saat sjau Dnge, mykky større og argare eil 'n æ fjøl.“

„Saa kjøm os ailldr' meir aat de,“ raabte Troldet.“ —

„Den Per Gynt var En for sig selv,“ sagde Anders. „Han var rigtig en Eventyrmager og en Ræglesmed, du stulde

havt Moro af: han fortalte altid, han selv havde været med i alle de Historier, Folk sagde var hændt i gamle Dage."

"Det tør være sandt du siger," sagde Per Fugleffjelle, "Bedstemor min hun havde kjendt ham; hun fortalte mig efter ham mere end een Gang. Men du Thor, du ved vel at fortælle om den Storstyteren i Baage, Jens Klomsrud. Ham har jeg hørt der skal være meget fortalt om. Han var jo lidt i Slægt med døl han."

"Ja," sagde Thor, "men Skyldfabet var ikke stort. Han var gift med Møster til Oldesfar vor. Han boede paa Klomsrud i selve Baage og levede for vel hundrede Aar siden; han Bedstefar kom ham godt i Hog endda og sagde, at det var en brav, troværdig Mand. Den Klomsrudgaard ligger oppe i Naslændet, og det er ikke saa langt derfra til Beijing-Stulerne og Stærrings-Stulerne. Deroppe i Fjeldet laa han næsten hele Vinteren paa Skytteri og satte ud Rypefjerner og renste Rensdyrgrave. En Dag havde han løbet hele Fjeldet over og ikke saaet en Rype; i Skumringen gav han sig til at vækja Snarer og Rensgrave, og det blev Afdagsleite, før han kom ned mod Stærringen; der skulde han ligge om Ratten, og da brændte det saa der, at det lyste ud igjennem alle Mosefarene. Jens blev nok saa glad, fordi der var kommet Folk og der var Ild vaagen. Men da han kom op imod Sæteren, blev det mørkt med Et, og da han kom frem, var der Laas for Døren. Jens ænsede ikke dette stort, for han var vel vant ved sligt; han slog Ild og kveldstelte sig. Men ved Natmaal da han havde spist og lagt sig til Ro, kom der ind fjorten grønklædte Jomfruer; de var saa vene, at han aldrig havde seet saa vene Kvindfolk, og alle havde de gult ubslagjé Haar. Den ene havde et Langespél, det tog hun til at spille paa, og de andre begyndte at danse en Langdans om Marén, og der laa en stor Tyrirod og brændte lyst, saa Jens kunde se vel alt hvad de gjorde; men alt som de dan-

sebe, greb de efter ham med Klippen og laggede ham i de lange Haarene, han havde paa Læggene.

„Eksa du Kluff, Jens Haarlæg?“ sagde de.

Jens svarede ingen Ting. Han bare drog Fødderne til sig saa godt han kunde; men det hjalp ikke stort, for Jomfruerne var saa gale og saade, at de rev og nappede i ham og kaldte ham Jens Haarlæg, Jens Dunder-i-Berg, Jens Streill-i-Fjeld. Da blev Jens harm; han tog Rislen og kytede haardt og sagde, at reiste de ikke strax, stulde han gjøre ved dem det de mindst vilde. Jomfruerne tog til Bens, og Resten af Ratten sov han i Ro.

Ved Dagspræt lagde Jens til Fjelds, men da han kom forbi Løvaa-Berget ovenfor Stærringen, raadte det til ham:

„Jens Haarlæg, du sø ingor Røpé i Dag; dø bli bære Lomstreill og Streill-i-Fjeld.“

Jens tænkte baade det ene og det andet; men han gif ligevel; og da han kom i Fjeldet, var det aavelag af Rytter; han stød og han stød, til han hverken havde Rugler eller Krud, men han fik ikke Fjæren, og da han gif hjem igjen, satte der sig Rytter i Stokketal lige for Fødderne paa ham. Jens havde aldrig havt sliq Misjagt og Vanveide, og saa tænkte han som det var, at det var utpaagjort af Bergfolkene. Den tredje Dagen tog han Veien til Rypesnarerne og Rensgravene og vilde vækka dem, men der fandtes hverken Rype eller Ren i dem, og de fleste af Snarerne var rykket op og rebet isund, men han saa hverken Spor af Mennester eller Dyr i dem. Der var aavelag Bildt og Fugl i Fjeldet, og han begyndte at styde, men det var om intet. Han kom tidlig hjem til Stærringen og tænkte at stryge til Klomsrud samme Kvelden. Men han havde meget Stavved og Traugemner, som han vilde hugge op og drage med sig hjem paa Stikjælen, og da han var færdig med det, var det saa sent, at han maatte blive over den Ratten ogsaa. En Stund efter han havde lagt sig til at sove, vaagnebe han igjen og var næsten

kvant af Røg, for der var lagt en stor Helle over Bjorehullet. Jens tog Bøssen med sig til Dørs og løste Hanen, men Kruddet vilde ikke fænge, fast det gnistrede af Flinten og Staalet. Men ret som det var, raabte det fra Løvaa-Berget:

„Bil du bruse Streilypipa mot Jomfruom naa, Jens Lomfmeill?“

„Kaa ha e gjort, sia e intje kain væra i Fré?“ spurgte Jens Klomkrud.

„Du ha løst Dundraren din over Stugutake te Kjerst Langspel aa Sigrif Sidsærf aq de tolv Systrin deres, aa de Husvilbe ha du truga med Streilypipa,“ svarede det oppe i Løvaa-Berget.

„Kaa sta e gjeva i Bot?“ spurgte Jens, men det fik han ikke noget Svar paa. Saa gif han op paa Taget og væltebe Hellen ned med en Haandspag, saa at Røgen gif op, og siden sov han trygt og fornåm ikke mere den Ratten.

Da han havde været hjemme paa Klomkrud en liden Ki, tog han op til Stærringen paa Skytteri igjen, og den første Morgen traf han en stor Krensbut i Klymphullet. Han stjøb ti Stud paa den, men han traf den ikke. Men da hørte han det raabte i Løvaa-Berget..

„I Morgaa kain du stjote, Jens Lomfmeill; naa ha du gjeve Bot.“

Jens gif fra Bukken og tænkte ikke mere paa Skytteri den Dag, men gif hjem paa Sæteren. Om Morgnen gif det saa godt, at han næsten ikke orkede at bære al den Fugl han fik, og da han var paa Hjemveien ved Ronsbel, traf han Krensbutten i Klymphullet igjen. Da sluppte den for det første Stud han stjøb; men der var ingen, som kunde komme i Hug, at der var stude saa stor en Bul i Baage. Hornene var saa store, at der ikke fandtes Mage til dem, og de sidder den Dag i Dag er paa Stabur-Røstet paa Klomkrud som en stor Krone.“

Det var Lid at yde Sønnen dens Ret. Sir John og jeg delte Mosleiet i Sengen. Thor og Anders frøb under

den, Hans laa langs Gulvet, Per Fugleffjelle paa Bænken. Jeg sov trygt og roligt en Stund, men ud paa Ratten kom der fire Trolb fra Høvringen med en stor Keskbuf paa sine lange Næser; den satte de paa Hovedet ned i Biben i Ulvsødehytten. Det blev saa kvælende hebt, at jeg ikke kunde holde det ud; men Storbækkjen og Per Gynt vare i Færd med Troldene, og Jens Klomsrud og Sir John stod paa Taget og gav den Stud for Stud, til de drog den op efter Bagbenene; Bulten sprang dog lige godt og blev borte over Ronderindene. Jeg aandede frit, berørt af en kjolende Luftstrøm; og vaagne, idet Per Fugleffjelle, som i en yderst tvungen Stilling laa krum paa Bænken, smaaputtrede med Hans om, at det var godt at rette paa Fødderne sine, men for at faa Blads dertil havde han aabnet Døren og stiftet dem ud gjennem den.

„Vine Død skulde det ikke være løsligt at tage Kaffe paa Gruten, Gut,“ sagde han sagte til Hans. Anders slog sig til dem, og halv vaagende, halv sovende hørte jeg dem længe pusle med Kaffeogningen og hvissende tale om Fæhandel og Slagtekvæg og Nordfjordheste og Keskbufte, indtil jeg atter slumrede for først at vaagne ved Daggry. Det havde regnet og tordnet hele Ratten. Da vi kom ud, tilslørede Taage Ronderens Krop; men dens Linde ragede op over Stjerne, og foroven var det klart. Efter et Bad i Aaen og en dygtig Frokost af Ørret og Renbif, drog vi i den friske Morgen ind mellem Ronderne, medens Hans og Per Fugleffjelle tog Veien nordover for efter Thors Anvisning at hente den stude Keskbuf.

Anmærkning. Om det tykke I, som er brugt i disse to Stykker, se Bemærkningen ved Slutningen af „En Halling med Kvannerod,“ S. 66.

Planketjørerne.

(1848.)

Naar man om Vinteren reiser gjennem nogen af de Egne i vort Land, der have en lidlig Trælastkommers, undgaar man næppe at gjøre Bekjendtskab med Bord= eller Planketjørerne. Det er ikke noget fornøielligt Bekjendtskab. De Støb de udhule, og disse Slingring og Væltning befordrende Rønder, som de grave i Beiene ved sine tunge, uformelige Læs, ved ufornuftig og uvorren Kjørsel, ere store Ubehvemmeligheder, men for intet at regne mod et Møde med disse Vinterveienes Tyranner selv, naar de mandstærke spærre Færdselen i Rækker paa tredive, fyrretyve, halvtredsindstyve Læs.

Den Reisendes Ret og Behvemmelighed er Bordtjørerens lige saa uvedkommende som den Plante, der endnu ikke er staa- ren, som det Brændevin, der endnu ikke er brændt. Han hviler paa Beien og spærret den, saa længe det behager ham. Smidertid nødes den Reiserende til at søge en Tilflugt i Sne- fanerne udenfor Beien, hvis han ikke foretrækker at tilkjæmpe sig en liden Mon af den ham lovligt tilkommende halve Bei. Men byd Bordtjørerens knubbede Ord ved en saadan Leilighed. Da er han lige saa færdig med Næven, som han er tilbøielig til Fred og Rimelighed, naar der bydes ham en Pøgl Brændevin. Men mindre maa det ikke være; thi under hans for Livets Behvemmeligheder blottede mæisomme Færd er Brændevinet ham baade Mad, Drikke og Klæder. Dette Liv, denne evindelige Brændevinsdrik fører naturligvis til Dyrifshed, og Planketjørerne ere ikke sjælden Udfluddet af de ved Byernes Nærhed skjæmmede Bygdelaag; de ere Landdistrikternes Bøbel.

Sin festsabelige Opdragelse faa de paa Ripper og Hvilesteder ved Omgængelse med alstens omstreifende Fantepak og med Bærmen af Byernes Befolkning. Kallegutter og Slagterlømler, der give Fiftavalleren paa Trinsrubdsalen og lignende Dansebober, ere det uopnaaelige Mønster for den yngre plantekjørende Slægt i Tale, Manerer og Levemaade. Sin litterære Føde søger Plantekjøderen i de bekjendte Loffillingsviser, der forhandles af Kurvemaadamerne paa Gadehjørner og under Trapperne, og som besyngte Mord og Drab, Indbrud og frygtelige Hændelser. Og dog hænder det ogsaa her, at man i den kolde, maaneklare Nat, naar Plantekjøderen drager til Byen med sine Læs, hører en ren, oprindelig Melodi, der minder om Landet og dets ramme Lugt. Naar han derimod tomrejs reiser hjem igjen, er hans Sang som Brølet af de vilde Dyr, der forlyste sig ved sine Stemmers raa Ulyd og ved den Stræk og Afsty, de indgyde. Da opfylder den lange Række Luften med Hujen og Strigen og driver paa Hestene, som raserende fare afsted i Flok og Følge. Slæderne slingre hid og did; de hvide Mærker, Kridtstreger og Tal paa Hatte og Graafjoler udvistes ved den hyppige Vælten i Snefanerne, og hvert Dieblit sætte de tømmeløse Heste ud fra Beien for at gjøre en Sving ind til enhver Gaard eller Hytte, hvor der er Brændevin at faa; thi af lang Vane kjende de lige saa godt som sine Herrer disse Forfriskningssteder. Allerede før han kommer did, kan den Reifende mærke Nærheden af disse sjofle Ripper og Rønner paa den dybttopmuldede, pudderfuffersarvede Sne.

Vi ville en Gang besøge et af disse Steder. Udenfor Borrebækken staar Hest ved Hest for Plantelæs eller tomme Slæder, ledige eller tyggende paa noget tørt Hø, som en Husset tilhørende Sæueflokk eller nogle Gjeber broderligt dele med dem. Døler eller Fjeldbønder, som hvile her med sine Barstælæs og under fri Himmel ere i Færd med Risten omkring en liben rød og blaamaalet Kiste, bringe ved sine maleriske Dragter, eiendommelige Figurer og Ansigter en Smule Afvegling i den

øvrige Ensførmighed. En og anden Kjører trænger, beffjættiget med at vande ved Bækken, frem mellem den myldrende Brimmel af Slæder og Hefte, som han ffjændes og bides med. Andre vife fig fun i Svalen, eller fliffe Hovedet ud af Stuebøren for at glo efter fine firbenede Kammerater. Inde myldrer det af Kjørere, ædrue og drukne; nogle af flidste Slags trænge fig omkring Skjænken, der ikke er andet end et stort Skab i det ene Hjørne af den lave Stue, hvor der flaar en lang, tør Kjørring og udfkjænter blaahvid, ofende Finkel af en Klunkeflaffe i et Halvpæglmaal, fom af Ude og flittig Brug har antaget en brunfort Farve. I det andet Hjørne af Bærelfet flaar en kaffeformet Dvn. I den blufser og flammer et Baal, ved hvis Hede der udvikler fig flinkende Dampe af de fugtige Snesokker og Graafjoler, der beflæde det Sefkab, fom i flidende og liggende Stillinger hvile paa Dvnsbænkene. Langs Bordet, fom flaar i det tredje Hjørne under Stuens eneffe Bindu, trives flerflidig Virkfomhed: nogle flidde umælende og drikke Halvpægl efter Halvpægl; andre konversere til fin Drif om Bordflrivere og Blanketyflter, om Kværfl og Grofferere, om Vaghun og Kværke, om Blaffen og Borka; og atter andre spille Kort.

„Far min,“ fagde En, fom var noget ude i Berialens første Stadium, det blide, meget talende og broutende, „Far min folgte Blaffen til den svære Hallændingen oppe ved Bordenden, han med Kortlegen; han flulde have den for et Ljauge Daler, om han var god for at løfte den, og Fa'en falte mit Liv, falte inte Karlen Ryggen under Bommen paa 'n og løfled 'n fom en Baatt. Det gjorde 'n; for det var vel Figur til Karl, ja er det fagtens endnu, fom du selv kan fe. Men det var ude med Gamle-Blaffen da. Gudbevares, da han var ung — flig Gamp, fljønner du vel, har aldrig gaat for Blankelas paa Strømsveien; for naar han falte Bena i Batten, faa Fa'en falte mig, flod han ikke fom han var muret. Tror du det kanfle ikke, Gutten min? Du gjør fom du vil,

men om Føret var saa strakt, at det stræbed nedpaa bare Stenene, saa drog 'n frem Blankelasfet. Ja, det var Fa'en til Gjæmpt i den Gampen. Men det var forbi, da Gamlen folgte'n, for Kværfillen tog'n saa rent overstadig, saa det laa i Pringen paa'n som i en tom Brændevinstønde, og saa havde han Knippa, maatru: Bagbenene var saa stive paa'n som en Stulestol."

"Ja, gjorde ikke Borka det samme, mener du?" svarede en liben Tylfert, som ikke længer sad rigtig sikkert paa Bænsten, og af og til samlede ud i Luften efter indbildte Fluer. "Hun drog sine tre Tylfter og vel det kænste, naar det Lunet var paa'a. Men Fa'en plukke mig, gif 'a inte som ei Brur for Blankelasfet endda. Det var vel Mær det, Gut! Du skulde aldrig set sig Mær; hun havde mest Folkevet. Er ikke det sandt, saa lade Herren mig aldrig drikke en Dram mere i dette Liv. Om jeg var saa drukken som en Mær og streg og hujede som en Graaben — for du ved da vel Vet, at En maa have sig en Dram til Rødtørst — saa neigu gif ikke hun fortere for det. Og der vi skulde hvile, der gif 'a ind, og sit 'a inte Fo'r, saa sandt 'a det selv, der det var at finde, Gut, om jeg saa inte havde Høstraet. Slig Mær findes ikke i Verdens Rige. Meyer har 'a ikke bedre selv. Neigu har han ei da!"

Disse Mænd vebblev med saadan Iver at tale om sine Heste, at de ved at mindes dem snart vare paa Graaden, snart, formedelst de Udsættelser der undertiden gjordes paa deres Dyrs Dyder og Fortrinligheder, nær ved at komme i Gaar saminen.

En permitteret Garnisonskarl, som skulde reise hjem til Julehelgen, sad i Nærheden. Han lod til at være en Landsmand og god Bekjendt af de Rjævlende, og i Følge med nogle Rjørere, som sad ved den anden Ende af Bordet og spillede Kort. Han lod sig det være magtpaaliggende at tilvelebringe Fred og god Forstaaelse. For mere indtrængende at virke i denne Retning, og tillige for at stille sin egen Brændevinstørst,

talte han paa Datteren i Huset, der havde afløst Moderen i Skjænten, og bad hende bringe Brændevin. Men da hun var beleiret af en Flok, som stod paa Reisen og drak Afstedsuper, hørte hun ikke hans Anmodning:

„Jomfru, Jomfru,“ raabte han den ene Gang efter den anden, „lad os faa en Bøgl Afkvit.“

„Slige Jomfruer gjør vi af en Løstlings Bøghun,“ udbrød den halvdrufne Kjører, „Borkas“ ivrige Forsvarer, med Svinepoliitthed og Latter over Artilleristens Knoten.

„Jagu er hun Dulle for dig ligevel,“ sagde Blakens Talsmand, idet han reiste sig og gik hen imod den Tilstalte, som endelig nærmede sig med det forlangte Brændevin. Trampende i Gulvet med Fødderne, sang han under nærgaaende forlibte Fagter snøvlede og med svingende Stemme:

„Na næste Lørdagsaften faa kommer jeg til dig,
aa da har jeg Talsmand med mig;
aa lad mig nu se, at du steller dig bra',
aa holder dig lystig og glad, sa'o.“

„Lad Gubbatter min være i Fred,“ sagde den før omtalte Hallænding mellem Kortspillerne.

„Gudbevares, Basteruben, tag ikke saa haardt paa; jeg er bare lidt spøgefuld,“ sagde Blanketkjøreren venligtlabende, og fortsatte paa en saadan Maade sin Hyltning, at den Feirede gjentagende, skjønt forgjæves, maatte frabebe sig samme. Men under en Stans i Kortspillet reiste Hallændingen sig, greb ham med den ene Haand og satte ham ned paa en Stol, der brast under ham, og sagde med Eftertryk:

„Vær rolig, ellers faar du med mig at gjøre!“

„Det skulde vel røde Fanden have noget med ham at gjøre, men det er ikke for det, jeg har nok kanske lagt lige saa god Karl paa Ryggen, og vel saa det,“ mumlede Kjørerens mellem Lønderne, da Manden vendte ham Ryggen.

Denne Hallending, der omtaltes med saa megen Respekt og optraadte med saadant Fynd, var en høi Mand med en stor Næse, et hvast Blik og et i det Hele meget bestemt Udre. Hans Medspillere vare tre Blankejorere med temmelig stupide, fjønt hvad man kalder bondefule Fjæs. Det var klart, at de havde lagt sig om ham, der lod til at være en Kasse i Sammenligning med det øvrige lurvede Selskab, for ret til Gavn at plukke ham i Spillet. Thi uagtet de paa almindelig Bordjorervis forsigtig holdt de tykke, smudsige, krøllede og i Hjørnerne afflidte Kortblade inde i den stærkt sammenbøiede Haand, ligede de hverandre gjensidig saa vel som Hallendingen i Kortene, gjorde Miner og traadte hverandre paa Fødderne. Her førtes ikke vidtløstigt Tale, men af og til hørtes dundrende Slag i Bordet og Ord som disse:

„Du gi'r.“ „Labola, Veis og Spil.“ „Kom med Pengene!“ „Sæt eller gaa af Spillet!“ Nu og da forkyndte en stralende Latter eller torbønde Gber, hvorlunde Lykken vendte sig. I Begyndelsen havde Hallendingen tabt. Men under den lille Vending, han gjorde til Udsætning for Gubbatteren, mærkede han, at Medspillerne stak Hoveberne sammen og blandede Kortene til sin Fordel, og fra nu af tog han sig bedre i Agt, uden dog at lade sig mærke med noget. Da Kortene faldt særdeles heldigt paa hans Haand, og han desuden aabenbar var dem overlegen i Spillet, vendte Lykken sig, og snart havde han rensat alle tre.

„Gosdan i Helvede hænger dette ihob?“ udbrød en af Medspillerne misfornøiet og med et ondt skjelende Blik til Hallendingen, da denne strøg de sidste Penge til sig. „Har jeg vundet en Kule, saa er Kortmageren en Skjelm. Jeg mener fa'en selv staar i Kortene.“

„Tror du kanske jeg ikke heller spiller reall?“ spurgte Hallendingen truende, og reiste sig i hele sin mægtige Høide.

„Jeg tror ikke andet,“ svarede den Tiltalte. „Men er det da ikke rent forsat! Her har jeg sidet med gode Kort

mange Kuler og inte kommet ud. Havde jeg inte baade Beisen og Spillet den forrige Gangen!"

"Hællen Beis?" spurgte Hallændingen.

"Spar-Esset, ved jeg," svarede den Første.

"I Fanden havde du Sparesset!" svarede en anden Med-spiller, der var noget drukken. Saa du ikke, at Sparesset dat af ned paa Gulvet og blev saa rent afreid, at det ikke var nyttendes?"

"Sludder, jeg havde Beisen," sagde Hallændingen. "I saa jo jeg havde halv Trumsmarias; jeg sad med Spardam paa Haanden, og Kongen laa paa Stoffen, saa fik jeg Labola att-paa, saa maatte vel jeg have udbundet da, skal jeg mene."

"Nei Fa'en saa flore mig, om du havde udbundet," sagde den Første. "Du havde att tre Streger, havde du. Hosdan kan du komme ud da?"

"Nyg til Helvede, din Hund!" udbød Hallændingen for-bittret. "Havde jeg tre Streger, Christian?" spurgte han den tredje af sine Medspillere, som under Ordvejlingen havde sidet umælende og stirrer paa de øvrige med et aandstrævende, af Brændevin omtaaget Blik.

"Jagu havde du," for denne op — "Ja Fa'en hugge den, som det hugser. Men rigtignok var det besynderligt med han Anders, som havde sliig staaendes Kort — som det var seendes til — at ikke han kom ud. Kanste du kan have spildt Brændevin over Stregerne dine du, og du har vørti af med dem paa den Maaden?" tilsoiede han lumft. "O Brændevin, vor Trøstermand, sa'n! Laelaelaelae! Vi bruge dig, imens vi kan, sa'n! Laelae! Laelae!" vrælede han vibere.

"Gold Kjøst, Fyldehund!" raabte Hallændingen. "Kanste du troede, du skulde have udbundet den sidste Kuler ogsaa?" spurgte han foragteligt den første af Spillerne.

"Jagu tænkte jeg paa det," svarede den Tilspurgte. "Hvem Djævelen kunde troet, du skulde kaste Ruderesset og holde att Spardamme, saa meget Spar som der var udfommet?"

„Det kommer sig af det, at jeg kan spille, ser du,“ sagde Hallændingen med tirrende Overlegenhed.

„Seg har Djævelen stræbt mig og saa spilt Kort før i Dag, skal jeg lade dig vide, din Kæsegris,“ sagde Rjoreren arrig; „men naar Fa'en er ude, saa er han ude, anti han saa kommer fra Helvede eller Halland!“

„Fanden?“ sagde Artilleristen, som havde sat sig hen til dette Selskab. „Fanden? jeg tror ikke det, at han har været ude siden i Fjor. Da hørte jeg, han var ude om Julekvelden.“

„Hvad siger du?“ sagde den af Rjorerne, som sidst havde talt, aabenbart meget tilfreds ved at finde en Bending, der kunde bortlede det Uveir, som synligen drog op over Hallændingens Ansigt i Anledning af det Ukvemsord, han havde brugt om ham. „Var han ude om Julekvelden? Høsdan bar det til det da?“

„Det bar til saa, han reiste nordest,“ svarede Artilleristen.

„Men høsdan bar det til han reiste nordest?“ spurgte Blanketjoreren ivrig.

„Ja, naar jeg ikke var saa tør i Halsen,“ sagde Artilleristen hostende; „men jeg er saa fuld af Arim og Kulde, at jeg mest ikke kan saa op Kjæsten.“

„Lag dig en Dram, Gutten min! saa blir du nok bra' for Kværstil og Kværte,“ sagde Blanketjoreren, og stjænkede i af den Halvpot, Hallændingen havde rekvireret til Trøst og Husvælelse for sine ribbede Kortfæller, idet han med bevægelig Røst sang den usorlignelige Driks Pris i følgende Strofe:

„O søde, klare Brændevin!
du er min Livsens Mellemfin,
du er mit Hjertes Fogdrial,
mit Blæk, min Pen, min Lindrial, — al — al!“

Da han var færdig, rakte han Glasset til Artilleristen. Kort over saa megen Opmærksomhed, vilde denne ikke være

mindre høflig og forsøgte flere Gange paa at reise sig, men da han havde gaaet paa Svir den hele Dag, var Tingen ikke saa grei, og det vilde ikke lykkes, før en hjælpsom Haand kom til.

„Har du Knippa? Du er jo saa stiv i Bagbenene, som et Baasnaut,“ sagde Rjoreren; „se, der har du Drammen din, og velmaalt er den; tag saa Mundbiddet mellem Tænderne og lad Rjæsten trave.“

„Tak som byder,“ sagde Soldaten. „Glædelig Jul lige til Baaste! Skaal!“

„Der skal meget Pepper til at fylde en Mær,“ sagde Blanketjoreren med et Grin, da han saa Artilleristen stille Halvpæglmaalet ud til Bunds. „Men nu vil vi vide, hvordan det bar til med Fanden.“

„Ja, det skal jeg sige dig oprigtig det; det bar saaledes til, saa det var en Lollerist, som havde faaet Permission og skulde reise hjem til Julehelgen, akkurat som jeg nu, sjonner du. Om Juleveldsmorgnen lagde han afsted. Men da han kom i Laffegaden og rigtig skulde til at tage paa Beien, saa traf han nogle af Kammeraterne sine. De kunde vide han havde Penge, fordi han skulde i Færdingsveien — og saa skulde de til at drikke Afstedsstaal, og han var ikke den, som sagde Nei til det, for han tog sig gjerne en Laar til Rødtørst. De gik ind til en Høker, og der sad de og drak hele Dagen. Han vilde afsted mange Gange, for han skulde helt til Solør, og han syntes det kunde være paa Lide, om han skulde komme hjem til tredje Dag Jul; men de slap ham ikke, før Kloffen var sex, og da havde han ikke igjen flere Penge end tre Mart og nitten Skilling. Han labbede opover; men det gik smaat, for det var subbet Føre, og han gik og stampede og stabbede i den løse Sneen. Drukken var han ogsaa, maa vide; men endda var han Karl til at holde sig paa Benene, og hvordan det var eller ikke, saa havde han faaet draget sig opover Sinesbakkens. Der kom det tjørende efter ham en svær Mand i Bredslæde med en stor, staut, svart Hest for.

„Hvor skal du hen?“ sagde Manden.

„Jeg? Jeg skal til Solør jeg, Far.“

„Dit skal jeg ogsaa, og det i Kveld,“ sagde Manden.

„Skal du dit i Kveld? Du hører fort du da. Andre bruger et Par Dage, og vel saa det, om de har Hest selv.“

„Na ja, men jeg har sliq en aparte frist Hest,“ sagde Manden. „Sæt dig i, skal du saa fri Skyds og frist Skyds og.“

Jaha, han takkede til og satte sig oppi, og da søg de af Gaarde, -saa han havde nok med at holde Dinene oppe. De gjorde ikke Veien lang de Karlene. Da det led paa Kvelden, saa sagde denne Manden: „Nu er du ved Hjemmet dit,“ og da Tolleristen fik Dinene rigtig op og fik seet sig om, saa saa han det, at det var udenfor Gaarden til Far hans, og han til at takke for Skydsen det bedste han havde lært; men da de nu skulde stilles ad, saa spurgte han:

„Hvor skal du hen du da?“

„Na jeg,“ sagde Manden, „jeg skal til Grannegaarden her og holde over Ryggen paa en Jente.“

„Ja saa,“ sagde Tolleristen, „skal du det!“ Men han tænkte ikke noget ved det han, for han var vel tung i Skallen baade af Gjylden og efter Reisen, men da han kom ind i Stuen, slog Klokken ni, og det vår med det samme de skulde sætte sig til Bords og tage paa med Julegrøden.

Den andre Dagen fortalte han for frist Skyds han havde faaet, og saa sagde han det, som Manden havde sagt, da de stilles, om det at han skulde til Grannegaarden og holde over Ryggen paa en Jente.

De undredes paa, hvad det kunde være for en Karl, og de tænkte mest, det kunde været en Støier af disse Lastehandlersfuldmagtene eller Tilsefutene, som farer over Bygden deroppe. Men mens de funderte paa dette, saa kom de i Hug, at der var en Jente, som var med Barn paa Grannegaarden, og med det samme kom der En og fortalte, at Budeien havde faaet en Unge om Ratten; den havde hun afslivet med en Dr

og lagt i Grisetrauet. Saa stjonte de hvad for Karl det var, som var reist nordest. Det var Fanden selv det."

"Sy, det var sælt til Gjerning. Men inte vilbe jeg hørt med ham," sagde den af Kjøerne, som havde været saa ivrig for at faa Soldaten til at fortælle. „Men hoshan fik de Fanden ud igjen?"

„Det ved jeg Fanden ikke," svarede Soldaten. „Jeg har ikke hørt andet, end at han reiste stæbent til Helvede igjen, da han var særdivig."

„Ja, men han pleier være vrang at faa ud igjen. Mangen Præst raa'r mest inte med ham, naar han hugger sig rigtig fast," vedblev Blankekjøeren.

„Det tror jeg vel," sagde en anden. „Naar det er sli en Starvepræst som oppi Bygden jeres, saa gjør nok Fanden Fanden det han vil. Nei, real Karl maa det være; han maa inte være foret med Brist og Baghun og inte fare med Filler og Fanteri, den som skal mane Fanden. Svarteboka maa han stjerne lige saa godt som Kaljisma, og vel saå det."

„Det var sandt det, Anders Smedstads-Balken," sagde Soldaten. „Jeg har hørt om en Præst, som var Karl til det. Det var Kokenpræsten. Morbror min fortalte det, for han var derude paa Brancæs og i Kokenbygden. Det var meget til Mand den Kokenpræsten. Han havde Svarteboka, og han kunde læse i den lige saa godt fremlængs som baglængs, og han kunde løse og binde paa een Gang. Gud bevars for Mand det var baade til at lægge ud og til at mane Fanden. Det var en Gang, mens Morbror min var saadan en Fremflænging, saa var han med ham en Søndagseftermiddag nebe paa Langen hos En, som Fanden drev saadant et forstrækkeligt Spil med — det var nok en Kjømand, tror jeg. Der havde været mange, baade Præster og andre, som havde prøvet sig med ham det bedste de kunde, men der var ikke nogen Raad stabt, for Fanden blev værre og værre med hver Dag. Tilslidst saa sendte de Bud efter Kokenpræsten. Det var endba

lidt ud paa Høsten i den værste Høstbløden. Ja, han hørte ned til Gullaug i Bier og satte over Drammensfjorden til Tangen en Søndagseftermiddag, og Morbror min var med; men aldrig før var han kommen ind der, før det tog paa at pibe og hvine i hver evige Bæggesprunge. Men saa sagde Røkenpræsten:

„Det hjælper ikke at du piber, du faar flytte.“ Han havde ikke sagt det, før Fanden for op igjennem Skorstenspiiben som en svart Røg, og det var mangfoldige Menneſter, som saa ham. Saa blev det roligt da, maa vide, og Præsten satte over Vandet igjen og hørte hjemover. Men da han var kommen et Stykke op i Gullaugkleven, saa blev det mørkt, og allerbedst som de hørte — han Morbror gif endda udmed — saa ryger Kariolagelen af paa to Steder, saa Hjulene trillede ned over Kleven.

„Haa, haa, er du sliig Karl!“ sagde Røkenpræsten, „saa skal du Pine Død ogsaa saa noget at bære paa.“ — „Sæt dig paa Ber og hold dig vel fast,“ sagde han til Morbror. Da kan det vel hændes det gif. Saa fort er aldrig noget Menneſte kommet fra Bakken til Grini; for det sagde Morbror, han gladelig skulde gaa til Things og dø paa, at de for mere bort igjennem Veiret som en Skjætte, end de holdt sig efter Veien. Men naar de holdt sig til Marken en liden Stund, sprutede Sølen og Gnisterne om Drene paa dem, saa de saa ud værre end Fanden, da de kom frem til Præstegaarden.

„Nu skal du ha' Tak for Skydsen, Gutten min,“ sagde Røkenpræsten — En kan nok vide, hvem det var han sagde det til — „men gaa nu efter Kariolhjulens mine i Gullaugkleven og sveis Agelen du brød i Stykker, saa kan vi være tvit for denne Gangen,“ sagde han, og Morbror min han havde ikke faaet op den ene Sælepinden, før Kariolagelen var, som da de reiste af Gaarden med den; men det lugtede Svovl baade af Høsten og Kariolen vist over tre Uger efter.“

„Men saa var det siden en Gang, han Morbror tjente

paa Guseby i Pier, at Fanden holdt saadant Leven paa Store-Balle hos han Aage Sandaker, at de næsten ikke kunde faa Fred for ham hverten Dag eller Nat. For denne Aage Sandaker havde solgt Sjælen sin til ham, har jeg hørt; vist er det, at der ikke fandtes en flommere Krop paa mange Mil. De sagde, at Fanden hjalp ham med alting, og hele Bygden laa han i Krangel med. Men saa var det en Nat, han Morbror kom kjørende med et Plankelas fra Svangstrand, og da han kom forbi Store-Balle, hørte han at der var Folk derinde; de slog i Bordet og var uens. Han holdt og lod Hestene hvile lidt for Moro Skyld, for han tænkte det altid kunde blive Slagsmaal; men saa med Et fik han se saa skjellig, at Fanden stod med Venene i Tag-Sluggen og bøiede sig ned til Stuevinduet, og han var saa lang, at han maatte slaa Bugt paa sig, saa han stod kroget som en Felebue. Men ret som det var, tog han til at dundre paa Vinduesposten, saa han Morbror blev rent fælen, for det var akkurat, som Tordenen stulde strælde og smælde, og saa slog han paa og hørte alt han kunde. Saa var det en anden Gang, de spillede Kort der og bandte og turnerte. Det gik saa rent galt med de andre, men Sandakeren vandt den ene Kule efter den anden og spillede dem mest til Fant. Ret som det var, faldt der et Kort paa Gulvet for en af dem, og han bøiede sig ned og stulde tage det op; men saa fik han se, at Fanden sad under Bordet og hjalp Sandakeren, og Labben havde han slaaet om Bordsoden. Saa sendte de Bud efter Røstenpræsten, og han kom strax, for han var ikke længe om at komme afsted, naar han stulde mane. Han tænkte to Kirkelys og satte dem paa Bordet. Saasnart han havde begyndt at læse op, slap Fanden Bordsoden og kastede Kortlegen efter Præsten, saa arg var han.

„Tænker du at faa mig ud, Christian Svartsært?“ sagde Fanden. „Du er en Tyveknekt, for du har stjælet et Traadnøste og en Brødfalk!“

„Traadnøstet tog jeg for at bøde min Brod, og Brød-

flasken for at stille min Hunger," svarede Præsten, og manede igjen. Men Fanden vilde ikke ud. Da tog Præsten til at mane og mane, saa det begyndte at brage og knage i Fanden, for det brød ham for haardt.

„Faar jeg Lov at gaa igjennem Biben?“ sagde Fanden.

„Nei," svarede Præsten, for havde han faaet Lov til det, havde han revet Taget med sig, kanste da.

„Faar jeg Lov til at gaa igjennem Nøglehullet da?“ sagde Fanden igjen.

„Nei, her skal du ud, min Mand!" sagde Præsten, og borede et liøet Hul paa Binduesblyet med en Stoppenaal. Og der maatte han ud, enten han pøb eller laat, men ud maatte han.

Saa var det stilt en Stund. Men mod den Tid at han Aage skulde til at dø, begyndte Fanden at graßfere igjen i Bier, og det baade paa Store-Balle og andenstedts. Paa den Tid var der en Jente i en Plads under Linnæs, som havde faaet en Løsunge. En Søndagsaften som hun stod paa Vigerbroen og kopte og glante ned i Vandet, kom han til hende som en stor, sort Hund og slukke hende paa Haanden, og med det samme kastebe hun Ungen til Guds. Og paa Store-Balle blev han rent desperat, og det var nu ikke at undres over, for han gif der og ventede det ene Aaret efter det andet, paa at han Aage skulde slutne; men Aage levede lige fuldt han, og tilsidst troede Folk mest, at han havde snydt Fanden ogsaa. Ja, det var mykje til Karl den Aage, men en styggere Mand kunde ingen se. Nu ja, de vidste ingen anden Raad da end at sende Bud efter Røkenpræsten igjen. Da han vel var kommen ind og havde sagt „God Kveld," saa skulde han sætte sig ned paa en Stol. Men i det samme kom der En og nappede Stolen undaf ham, saa hele Præsten dat i Gulvet.

„Kom med en tom Brændevinsbuttøl, Mor," sagde Præsten — da var han bleven findt —, og da han havde faaet den, tog han til at mane og mane, saa det ordentlig kraf i

alle dem, som i Stuen var. Og allerbedst som det var, kom Fanden ind igjennem Røglehullet, og saa trøb han og pøb og vispede han med Rumpen som en Hund bortover Gulvet til Røkenpræsten, og ned i Brændevinsbuttelen maatte han. Da han vel var kommen nebi der, slog Præsten en Kort i, og saa sagde han:

„Nu skal du Fanden gale mig være min Gris.“

Siden den Tid fornam de ikke noget til Fanden paa Store-Balle.“ —

„Det var Sugg til Præst!“ udbød en af Kjørerne.

„Ja, men Aferspræsten han var bedre ligevel,“ sagde en anden, „for Fanden blev saa ræb, da han fik se ham, at han tog Traavet med det samme. Det var ikke langt undas det hændte, skal jeg tro; der han holder Ræven sin denne Halslandsbonden, staar der fire Mærker i Bordstiven efter Klørne hans.“

„Hvad er det du siger?“ spurgte Solbaten ivrig, og gloede paa Bordstiven. „Har Fanden været her? det har jeg aldrig hørt; men du faar fortælle os det, siden vi snakker om ham ligevel.“

„Kan saa,“ sagde Kjøreren; „Gusens Folk er jo gaaet ud; for En skal ikke tale om Loug og Strikke i hængt Mandes Hus, siger de for et gammelt Ord. Det bar til sliq da, at der sad nogle Kjørere her og spille Kort og tog sig en Halvpøgl iblandt, naar de kunde trytte det, og vel saa det kanste. Enten Manden var med eller ikke, det ved jeg ikke; men jeg tror nok, han gif af og til mellem Brændevinsstabet og Kortlegen. Men saa kom der ind En med Lovbaatter paa; først sad han og saa paa dem, og saa saa han i Kortene. Siden slog han et Slag med dem, og drak med dem gjorde han ogsaa; men hvad han tog i, eller hvad han gjorde, saa havde han Lovbaatter paa. Saa stulde Karlene have sig lidt Mad i Strotten, for det havde nu gaaet mest paa Brændevinet før.

„Men i Jesu Navn, æder du med Baatter paa og du da?“

sagde en af dem, for de var ligesom lidt arge paa ham, fordi han havde taget dem saa slemt. I det samme hug Fanden Næven i Bordet, saa Kloerne sab tværs igjennem. Saa skjænte de, hvad det var for en Sugg de var i Lag med, og saa sendte de Bud efter Præsten i Aker; men da han kom, maatte Fanden ud, for han syntes, at Præsten var meget styggere, end han selv var."

"Flyt paa Fingrene dine du, saa vi kan saa se Mærkerne i Skiven," sagde en af de Rjorere, som havde spilt Kort med Hallændingen, og stødte ham haardt paa Armen.

Over dennes Ansigt gif en Bredestry, men han flyttede roligt Haanden.

"Ta'r du bort Mærket og?" sagde Rjoreren, da han intet kunde opdage; "han Anders sagde jo, det stod under Næven." "Saa, haa, faar jeg se paa Kloerne dine?" vedblev han med et infamt Grin og greb efter den ene af Hallændingens Hænder, medens en anden, greben af samme Tante, tog Lyset og beligede hans Fødder under Bordet. Hallændingen reiste sig voldsomt op og slog med knyttet Næve i Bordskiven, der sprak under det kraftige Slag.

"Ja, du skal saa se Kloerne mine, og I skal saa kjende dem og, I Rjorertøper," sagde han med hævet Røst, idet han holdt dem sine brede, knoglestærte Hænder under Dine. "Ud paa Dør, I skal ikke være i Hus med Folk, Mærreslaaere som I er!" "Ud siger jeg!" vedblev han, og lukkede Døren op paa vid Gab.

"Tror du vi er ræd dig da, Suggen?" raabte en af dem. "Nei, inte om du havde Klør som herfra til Gjelleraasen. Hel, her er Gut for dig! her er spræk Fant!" vedblev han med et Gop, og knepsede sin Modstander for Næsen.

Hallændingen svarede ikke et Ord, men tog den Næsvise i Kaffen og fastede ham hovedfulds ud paa Gaarden. Artilleristen tog Parti med Planketjorerne og sneg sig i samme Dieblif, som de øvrige saldt over Hallændingen, lumstelig bag paa

denne, greb ham i Skuldrene med begge Hænder, satte ham Knæet mod Ryggen med det Forsæt at bise ham baglænds mod Gulvet, og sagde: „En om een og to om Fanden.“ Men da Hallændingen mærkede Knæet, samlede han al sin overordentlige Styrke, flyttede den høire Fod frem, gjorde Ryggen krum, greb ham bagtil fast i Venene og styrkede Artilleristen under et heftigt Ryk af Overkroppen paa Hovedet over sig ud gennem Døren. De øvrige to greb han en med hver Haand i Struben og kastede dem baglænds ud efter deres Kammerater.

Under dette larmende Optrin aabnedes Kjøkkendøren; Konen i Huset, hendes Datter og et Par andre Fruentimmer ligede ind med frygtblandet Nysgjerrighed.

„Du rybder Stuen du,“ sagde den Første.

„Jeg nødes til det,“ svarede Hallændingen. „Naar En ikke faar være i Fred for Klæggen, saa faar En knepse den.“

„Ja, jeg skal knepse dig, enten du er Fanden selv eller Mor hans,“ sagde en af de udlastede Kjørere, idet han fulgt af Artilleristen kom ind gennem Døren, blodig i Ansigtet, og med en afbrudt Bændestang slog efter Hallændingen. Denne bøiede sig behændigt til Side for Slaget, slog Døren til og vristede sin Angriber hans Baaben af Haanden.

„Du er nok en Hardhaus, men nu skal vi prøve Stallen din,“ sagde han, og med det samme tog han ham i Skuldrene og styrkede ham med saadan Vælde mod den tillukkede Dør, at Blanketjøreren med et Brøl for ud gennem Dørspeilet, som splintredes i mange Stykker.

„Jagu tror jeg det er selve Fanden, for da jeg brød paa ham, var det som jeg brød paa en Bastuvæg,“ sagde Artilleristen, idet han flygtede ud gennem Kjøkkenet.

En Tiurleg i Solleia.

(1848.)

Om Myren Granerne vugge
med Morgensubning den flæggede Gren;
og blaat som fra Hjoreglugge
Dagfjæret falder paa Holmens Sten.
Der sidder Koldfuglen stram og strunt
med brusende Fjær og slaar sin Klunk —
o, løs ikke Skud; du gjør den ei Men!

Jørgen Moe.

Fra Tyrstrandén gik vi en af de første Dage i Mai — det var længe før Jagtloven udklættedes — op igjennem Lien for den følgende Morgen at være paa en Tiurleg i Skjærshøhaugen, som paa disse Kanter havde Ord for at være den sikreste. Vi vare fire, min Ven Kapteinen, jeg, en gammel Skytter ved Navn Per Sandaker over fra Sognebalen, og en rast Gut, der førte to Kobbøl Hunde; naar Legen var endt, skulde vi nemlig gaa paa Harejagt. Nede i Bygden var det fuld Vaar; men da vi kom ind paa Aasen, laa Sneen dyb i Dale og Dæller. Aftenen var endnu ret lun, og Fuglene sang sin Vaarsang i Skoven. I Nærheden af Afskæteren, hvor vi agtede at tilbringe Natten, tog vi op i den for enhver i disse Stove vantende Fugleskytter velbekjendte Skjærshøhaug, for at høre hvor Fuglene satte sig paa Natkvisten. Da vi naaede derop og fik en fri Udsigt, stod Solen i Nedgangen og kastede sit gyldne Lys ufordunklet op i den tindrende Himmel. Men denne hvælvede sig ikke over et blidt og venligt Landskab: mørke, uendelige Stove og Aaser, kun afbrudte ved islagte Tjærn og store Myrer, strakte sig paa alle Kanter lige hen til Himmelsbrynet.

Vi havde ikke været her længe efter Solens Nedgang, før vi hørte en susende Flugt og de stærke, tunge Vingeflag af en Fugl, der slog sig ind.

„Det var ikke nogen gammel Fugl,“ sagde Kapteinen med Kyndighedens Mine, da han ikke hørte Fuglen give Lyd, efterat den havde sat sig op.

To Fugle kom snart efter denne susende og slog sig ind uden at give Lyd. Men derpaa kom en flyvende med endnu tungere, mere susende Vingeflag, og da den havde sat sig, skar den Nøb.

„Den Karlen er ikke født i Fjor. Der er Husbonden paa Legen,“ sagde Per Sandaker; „bare det ikke er Gamle-Storen selv; men det tror jeg mest.“

Der kom endnu tre Fugle, og for hver som slog sig ind, skar den gamle med Nøbbet. De to gav ikke Lyd, men den tredje svarede i samme Tone.

„Det var en fremmed Karl,“ udbrod Per; han kjendte ikke Gamlen; ellers havde han holdt Kjæften sin. Paa Morgenkvisten kommer han til at angre det, for tro mig, Gamlen finder ham nok, og han er ikke Baa at hjeikes med, naar det rette Lunet er paa ham. Jeg har seet, hvorledes han børstede en Kranglefant, som skar til ham paa Legen en Gang før.“

Under disse Ord lagde Skyttens aabne, veirbidte Ansigt sig i høist besynderlige, polist grinende Folder, der syntes at hentyde til en eller anden myslig Historie. Thi efter den korte Skildring, Kapteinen havde givet mig af ham, da Per Sandaker under vor Vandring en Gang var bleven et Stykke efter, skulde han være stærk i Historier om Troldfugle, Udsendinger og Underjordiste, og gif især i den yderste Detail, naar han fortalte om en eller anden af de atten Bjørne, han i sine Dage havde fældet. Derimod taug han gjerne angaaende det lige saa store Antal, onde Tunger bestyldte ham for at have stude bort.

„Men hvad er det for en Gammel og Gamle-Stor, du taler om?“ spurgte jeg.

„Det skal jeg sige Dem,“ tog Kapteinen hurtig til Orde, idet vi begav os paa Veien til Sæteren. Rimeligvis frygtede han for, at dette overløbe og utidige Spørgsmaal efter mit saa tørre Bekjendtskab med Per skulde indgyde ham Mistro og lægge Vaand paa hans Tunge. „Det skal jeg sige Dem,“ svarede han. „Der er en gammel Tiur paa denne Leg, som er bleven et Fabeldyr i den hele Egn. Blandt Skytterne her er den kjendt under Navnet „Brækaren;“ thi istedenfor at sidde rolig paa Kvisten og knæppe, flyver den ofte om mellem Trætoppene, brægende som en Gjed. Først naar denne Manøvre er udført, sætter den sig op for at klunke og sage. Saadant Spil er saa usornstigt, at ingen kan komme den paa Stod. Den bruger imidlertid endnu oftere et andet Kneb, som er meget værre; den sidder rolig og knæpper og slaar sin Klunk, men naar den skal tage paa at sage, flytter den i et andet Træ. Kommer man ved et Slumpetræf til at styde, bider det ikke paa den. Gamle Per der har stude paa den baade med Salt og med Sølv, men uagtet Hjærene søg af den, tog den ikke mere Notits af hans sikkre Rislestud end af en Salut. Næste Morgen spillede den lige rasst og lige falskt.“

„En kunde lige saa godt styde paa en Sten“, sagde Per med den fuldeste Overbevisnings afgjørende Betoning. „Jeg kom indpaa ham,“ vedblev han, „en Gang han holdt Leg paa Fladbergene her borte ved Kloppen, rigtig midt i Veien, som gaar til Skoug; og sad der ikke saa fuldt med Røier om ham, at jeg talte syv Stykker, og flere var der i Skogen, for det snøblede og pratede bag hver Bust. Og de som var fremme, de rendte rundt omkring ham og strakte Halsen ud, hufede paa sig og gjorde sig saa lækkre; men Fuglen sad paa Fladberget og bristede sig saa høen og spanskt som en Greve. Net som det var, satte han Styven op og slog Hjul, vendte paa sig og sopte Bingerne nede ved Benene og hoppede Ende

til Weirs saa høit som saa —. Ja, jeg vidste ikke det var den Kallen jeg, ellers havde jeg nok givet ham en Smæld strax, for han havde gjort sig haard kanste; men jeg syntes det var morsomt at se paa. Som han var i den bedste Legen, saa kom der sygendes en anden Tiur — den var ikke braadt saa stor — og kastede sig paa Legen. Men da blev der vel Spil! Gamlen reiste Styven til Weirs, og Stjægget stod ud paa ham som Linder i en Hælle, og saa star han med Næbbet, saa det rigtig græssede i mig, og den anden han svarede, — han var ikke mindre Karl, maa vide. Men saa søg Gamlen paa ham, og da de slog Næbbene og Bingerne sammen, smald det, saa det bragede i Skogen. Bedst det var, saa hoppede de høit imod hverandre og hug med Næbbet, og rev med Kløerne og slog med Bingerne; og de var saa arge, at de hverken sansede eller samlede, og jeg syntes jeg kunde gjerne gaa bort og tage dem med Hænderne begge to. Men tilsidt tog Gamlen rigtig Lag i Luggen paa den andeu, og han slog den og haandterte den, saa den ordentlig pøb, og jeg syntes mest Synd paa Fuglen, for han leiede den om i Loppen, trykte den til Marken og havde den under sig, saa han ordentlig kom agende ud over Kladberget paa den lige ned for Benene paa mig. Da lagde jeg til Diet i en Fart. Det smald, og Fuglen laa død paa Flækken; men Gamlen blev siddende og lugge den endda, og han løstebe ikke paa Bingerne. Ja saa, tænkte jeg, er du saa stød i Loggen, skal du være min. Jeg ladebe igjen og skulde lægge paa ham, men da ristede han paa sig og reiste Ende til Weirs; men var han mere end ti Skridt fra mig, saa lad mig aldrig styde en Fugl mere i dette Liv. — En anden Gang var jeg ogsaa heroppe, og hørte hvor han slog sig ind, ligesom i Kveld. Det var i en gammel Furu han satte sig paa Kvist. Dib gif jeg hvarest Ratten, før der var Fugl vaagen i Skoven. Men da han tog til at spille, spille han reakt den Gangen. Han spille, saa Furuen ristede, og der manglede hverken Klunk eller Saging,

og ikke flyttede han heller. Da han slog det fjerde Spillet, var jeg indom Hold, — han sad langt nede paa en Kvist indved Furulæggen. Nu skal du være min, tænkte jeg, for jeg havde skaaret op en Sølvotstilling og lagt for Kuglen. Men jagu tænkte jeg ikke feil. Da det smald, løi han lige radt, endda Fjæren søg af 'n. Der bider ikke noget paa den Karlen."

"I Morgen skal vi dog prøve at faa den, Per; nu ved vi jo, hvor den sidder?" sagde Kapteinen med halv dulgt Malice i sin Mine.

"Der maatte ikke være Fugl i Stoven, naar En skulde give sig til at gaa efter den," svarede Per, halv vred. "Ja, Gud bevares," tilføiede han med et lidet Anstrøg af Ironi, "vil Kapteinen gaa efter den, saa —, jeg spilder ikke et Korn Krud paa den. For det siger jeg," vedblev han troværdig, "at slikt Spil skal aldrig nogen have hørt. Og sliq en Fugl da! Det er det underligste Dyr, En kan se. Han er ikke skabt som en anden ordentlig Tiur; han er mest en halv Gang saa stor, og vel det."

"Ja, du har Ret, det er en gammel Rab, som ikke er et Stuk Krudt værd," sagde Kapteinen. "Dens Kjød er vist saa seigt og bestt som den Furukvist, den spiller paa. Imidlertid skulde jeg dog ønske at faa undlivet den for at faa en Ende paa dette Raklespil, hvorved den saa ofte har taget os ved Næsen. Jeg har flere Gange gaaet efter den uden at faa Rede paa Svillet. Jeg har ogsaa et Par Gange stude paa den, men paa saa langt Hold, at der var liben Rimelighed for Træf. Det er rigtignok en Donatbommert at styde to Gange paa langt Hold i Tiurstoven, det ved De nok," henvendte han sig til mig, "men den sidste Gangen var der intet andet for; thi jeg hørte den Kanalje Sara=Anders stille efter Fuglen paa samme Tid. Det er virkelig, som Per siger, en underlig Fugl denne gamle Tiur," vedblev han; "men," tilføiede han med et af mig alene bemærket Rit, der antydede hans Forsæt

at faa Per Sandaker til at rykke ud med flere af sine Historier, „naar vi kommer op i Sæteren, skal jeg fortælle en Eildragelse, jeg har oplevet med en Troldhare, som var endnu be-
sønderligere end vor Tiur.“

Vi kom snart til den øde Sæterhytte, hvorhen Gutten var gaaet med Hundene, da vi tog bort i Haugen. Efter Kapteinens Ordre havde han lustet og gjort op en dygtig Ild paa Skorstenen. Da vi havde stilt os ved Bøsser og Jagttaster, og sat til Livs et godt Aftensmaaltid af Kapteinens fortrinlige Kiste, begyndte denne med paatagen Alvor i Tale, Ansigt og Miner at fortælle den belovede Historie om Troldharen.

„Da jeg var Løitnant, laa jeg og exercerede paa Toten en Sommer. Jeg havde Hunde med mig for at jage. En Eftermiddag stod jeg i Kjøkkenet og slutte ud at forsøge Kveldsjagten, da en af Husmændene kom ind.

„Er der meget Hare her, du?“ spurgte jeg.

„Det er endda nok af dem,“ svarede Husmanden. „Op paa Sufkestabsetten gaar der en gammel Sugg; der har været mange baade Bittjer og Folk efter den, men den er ikke grei at faa, maavide.“ Og hermed rystede Husmanden betænkelig paa Hovedet.

„Er den ikke grei at faa? Hvad er det for Snak. Der findes vel ikke en ordentlig Hund her? Naar mine Bittjer faar den paa Benene, tænker jeg nok den skal blive at faa,“ sagde jeg og klappede Hundene, som traf i Koblet og vilde ud.

„Ja faa? Jagu tør det hælde og da,“ sagde Husmanden og grinte vantro.

Jeg gif lige op paa Sufkestabsetten og havde ikke sluppet Hundene, før Haren var paa Benene, og det var Los; men der vilde ikke blive noget ordentligt af; thi den for og stak og stak; Hundene vare ikke i Stand til at faa rigtig Rede paa Foden; men hvert Dieblis var den paa Benene igjen, og saa gif det nok faa bra', til den paa ny stak ind i en Buske. Jeg

løb hid og did — der var ikke ondt for Post — og jeg stød paa den flere Gange, men det blev ikke andet end Bom i Bom. Tilslidst satte den sig for mig ved en Granbuste paa fyrrethve Stridt. Jeg stød og gik ganske sikker hen og stulde tage den op; men da jeg kom bort til Granbusten, var ingen Hare at se; der laa kun en Stok og en Fille. Dagen efter gjorde jeg Bøssen ren, thi den var uren og fuld af Krudtflam. Medens jeg var i Færd dermed, kom Husmanden til.

„Hvorledes gik det med Haren, Estnan?“ spurgte han og satte et polist Fjæs op.

Jeg fortalte ham Historien.

„Der har været mange efter den, baade Vittjer og Folk, men den er ikke grei at faa, maavide,“ gjentog han med hemmelighedsfulde Miner. „J gjør ren Bøssen jeres; men det skal ikke hjælpe stort, skal jeg tro; Pus berger sig nok ligevel.“

„Men Guds Død, hvad er der paa Færde med den Hare, bider der ikke Krudt og Bly paa den?“ spurgte jeg.

„Det torde hælde det var saa, som I siger,“ svarede han; „jeg kan nok sige Jer det, at det er en Troldhare den Ruften; men den som var oppe i gaar, det var bare Udsendingen hans; for selv gaar han altid reakt. Men nu skal jeg lære Jer et Raad: tag en Drm — jeg skal finde jer en — og pist den ind i Bøsssepiben og stød den ud, og prøv saa, om det bider paa med Krud og Bly.“

Dette gjorde jeg; han stoffede mig en levende Drm, som vi truede ind i Bøsssepiben; jeg stød den ud mod Ladevæggen; og mærkeligt nok, der var ikke andet at se af den end en vaad Flæk.

Nogle Dage efter gik jeg op paa Sultestadmoen. Det var en Morgenstund. Hundene vare næppe slupne, før Haren var paa Benene. Denne Gang var der ikke Stød og Glems, men det gik i fuld Løs, og Haren havde ikke gaaet en halv Lime, førend den kom dansende ned over Sletten lige mod mig. Jeg lagde til Rinden og stød. Den faldt

paa Pletten, og det var en stor, gammel Kamler, fuld af Ar og Strammer; den havde ikke mere end halvandet Dre.“ —

„Slig en Hare har jeg hørt om ogsaa,“ sagde Per, der med megen Opmærksomhed havde fulgt Kapteinens Fortælling. „Den holdt til her i Holleia, bortimod Granbu; men de sagde, den var mest fulsort. Der var mange efter den og Skjød paa den, men de fik aldrig Raad med den, før denne Fandens Sara-Anders kom horti der. Han skjød den, for han er nu alle Steder, maa tænke. Det var ham, vi saa Slagene efter nedensfor Raufand-Balken. Det er en stor Skarb, og det er ikke ondt for at se Færbene efter Truerne hans, for han kan aldrig bie som andre Folt, til Fuglen har støet ordentlig Leg.“

„Det tror jeg gjerne,“ sagde Kapteinen og strøg sin Anebelsbart. „Det er ikke første Gang den Karl gaar i fredlyst Mark. Men sig mig, var det ham, som skjød den Troldhare inde ved Christiania, du en Gang fortalte om?“

„Na den, ja det er sandt. Nei, det var en Skytter derindfra, som hedte Brandte-Lars. I kender ham vist I, som er fra Christian?“ sagde han til mig.

Nei, jeg kendte ham ikke.

„Ja saa, kender I ikke ham? han bor endda i en liden Hytte under Nafsen strax nedensfor Gressen. Jeg traf ham paa Halland en Gang han var paa Jagt med nogle By-Kakker. Det var en rar Skrue, men Kar til at styde. Paa Haren skjød han mest aldrig Bom, og Fuglen tog han i Flugten, ligesom Kaptein gjør. Men saa var det om den Haren, Kapteinen mente. Det fortalte han mig og meget til.“

„Jeg skulde drive Hundene for gamle Simensen paa Besletorvet — og staffe noget Ferskmad,“ sagde han. „Det var tre Hunde; den ene hedte Rapp, og det var slig en Hund, at de Underjorbiste ikke havde nogen Magt med ham, for han var rød, maavide; de andre to var ogsaa brave Hunde, ja Gud bevares vel. Saa var det en Christi Himmelfartsmorgen, sagde han, jeg var oppe ved Linderudsæter-Roa. Der tog

han Rapp ud, og han hjørte den, saa det hvinede og pøb i Nafen. Jeg tog Post paa en Skullebund der. Da han havde gaaet en Tur, saa kom Haren lige forbi mig. Jeg skjød, men det var Bom, og saa gik det afsted i fuld Løs. Det varede ikke længe, saa kom han igjen paa samme Stedet — han var ganske svart efter Ryggen —, og jeg skjød Bom igjen.

„Men hvordan i Dævelen hænger dette sammen, vil ikke de andre Hundene slaa til, tænkte jeg ved mig,“ sagde han, „for det var bare Rapp som jagede, og det gik i eet Kjør. Nei, det kan ikke være nogen rigtig Hare. Men jeg vil se paa ham en Gang til først. Ja, saa kom han tredje Gangen og, og jeg skjød Bom, og begge de andre Hundene var med, men Hals gav de ikke. Men saa forsynede jeg Svansstruen og Loddet,“ sagde han.

„Hvorledes?“ spurgte jeg.

„Du faar fortælle det, Per,“ sagde Kapteinen. „Ja, han vilde ikke ud med det i Førstningen,“ svarede Per, „men da jeg havde skjænkhet ham rigtig og givet ham en Kul Lobat, saa sagde han det.“

„Du skal tage Bart af en Flau-Rogn,“ sagde han, „og forsyne Svansstruen med, og saa skal du strabe tre Sølvsmuler af en Sølvstilling, som er arvet; men det maa være af de gamle gode Pengene, som har været med ude i Krigen; saa skal du strabe tre Fliser af Beslefsing-Neglen paa den venstre Haanden, og saa skal du tage tre Bygkorn, men har du ikke dem, kan du tage tre Brøbsmuler, og alt det skal du lægge for Loddet, saa blir det Dot, om det saa var selve Fanden du skjød paa,“ sagde han. „Det gjorde jeg den Gangen ved Linderubsæteren,“ sagde han, „og da han kom den fjerde Gangen, saa maatte han i Bakken, i det samme det smald,“ sagde han. „Det var en liden, tør Hund, og han var saa gammel, at han var mest svart. Ja, jeg tog og hængte ham op efter Bagbenene i en Kronglebjert og til at veie ham ud, men Herren forsyne mig,“ sagde han, „blødede han ikke som en liden

Kvie, og Hundene flassede og flassede Blodet i sig nede paa Bassen. Saa gif jeg med den da, men hvordan jeg gif, gif jeg galt, og Blodet randt af den; jeg kom frem ved den samme Kranglebjærken igjen to Gange. Dette var da besynderligt det, tænkte jeg" — sagde han — „for her skulde jeg mest være lige saa vel kjendt, som hjemme paa Stuegulvet mit. Men naar det er galt, saa er det gjerne rent galt. Naar da, jeg faar lade Biffjerne finde Veien da, og det gjorde jeg; men da jeg kom nedover forbi nogle Bergknauser der, saa var hun Gamlemor ude. Hun stod rigtig foran noget Smaaabjerk, opved en liden Bergknat, med Staut paa Hovedet og Skindtrøie og svart Stak, og støttede sig paa en Krystkjestok og saa ud som en Kone oppe fra Landet.“

„Du Lars,“ sagde hun, „du har faaet mange Hærer af mig i Marken her, og jeg har undt dig godt. Derfor kunde du gjerne ladet Sæterharen min gaa for den han var. Og havde du ikke havt den røde Rappen din, havde du ikke faaet den heller!“

„Jeg svarede ikke Ordet jeg,“ sagde Lars, „men strøg nedover til Mærremypren og op over til Bamsebraaten. Der slap jeg Hundene, og Løs var det strag; Rapp tog ud, og jeg stod og lyede en Stund, om de andre skulde slaa til, for det bar bortover til Linderudsæteren igjen, saa jeg blev ganske fælen. Jo, saa fik jeg høre Maalet paa dem alle tre, og saa vidste jeg, det var rigtig Hare. Det var Fanden til lang Tur han gjorde; men da han kom tilbage, trampede han i Bassen som en Følunge, og da jeg fik se Dreene paa ham, var han mest saa stor som en liden Gjedebuk. Den stød jeg. Saa gif jeg sørover ned imod Alunnsjøen. Der tog de ud igjen, og saa gif det i sturende Løs opover til Linderudsæteren igjen — for bortom der maatte de nu med ham. Langt om længe kom de da igjen. Saa stød jeg den. Da havde jeg tre. Nu kan det være nok for i Dag, min kjære Lars, sagde jeg“

— sagde han — „Og saa gif jeg ned og hængte dem op i Rjælberhalsen til Simen.“

„Men Herren forsynø mig blødede ikke den vesle Svarte i tre Dage efter, saa at Rjælderen mest var halv med Blod“ — sagde han.“ —

„Du talte nylig om, at der skal have været en Troldhare her i Holleia; — der gaar ogsaa Sagn om, at der er fuldt af Rigdomme af ædelt Metal i Bjergene her. Det skulde det ikke være ilde at have en Del af, ikke sandt, Per?“ sagde Kapteinen, som atter begyndte at lirke for at saa en Fortælling frem.

„Na, hvad skulde Kapteinen med det,“ svarede Per og rystede paa Hovedet. „Han har nok, og vel saa det. For en fattig Stakkar kunde det saa være; men tro mig, det er ikke greit at saa Klo i.“

„Jeg synes dog det er besynderligt, at du ikke har lagt dig efter at saa noget af det,“ vedblev Kapteinen.

„Na, hvorledes skulde det gaaet til?“ spurgte Per. „At ligge og grave i Aaserne, saa som han gamle Jon Haugen gjorde al Holleia over, det synes jeg ikke noget om.“

„Der gives andre Maader at komme til Rigdom paa,“ sagde Kapteinen hemmelighedsfuld. „Hvad siger du om at holde sig Godvenner med Bergtjærringerne? Du har min Sandten ikke været saa styg en Karl i din Ungdom du, Per Sandaker! Du kunde nok have gjort Lykke.“

„Haa, haa, haa!“ lo Per i Sjægget, kjendelig tilfreds med Kapteinens spøgende Yttring om hans fordelagtige Ydre. „Jeg har ikke troet paa slikt, for jeg har aldrig seet hvetken Trold eller Hulder.“

„Men der boede dog en Bergtjærring borti Holleia her i gamle Dage?“ sagde Kapteinen.

„Na, det er ikke andet end et gammelt Eventyr. Jeg har nok hørt slikt Præt, men jeg tror det ikke,“ svarede Per.

„Ja, men du ved da vist fuld Bested derom, du som

har færdeets her i Marken saa længe? Du faar fortælle hvad du ved; thi denne Bymand er en Nar efter flige Historier."

"Kansfe det? Ja, kan det da, men jeg tror ikke det er sandt," forfikkrede Per og begyndte.

"Søndenfor Hollei-Spira — ja, de kalder det nu Holleia mellem Tyriftranden her og Sognebølen" — anførte han til min Underretning — „er der to Bergnuter, fom de kalder Store-Knuten og Besle-Knuten; der J sidder, kan J endda se lidt af høieste Spiraafen bent op for Skoug. Borti der er mangtoldige gamle Skjærp, og der er saa meget Sølv og Rigdom i Bergene, at der er ikke nogen Ende paa det, siger de da. Men det er ikke greit at saa noget af det, for i Knuterne bor der en gammel Bergkjærring. Hun eier det altsammen og sidder paa det som en Drage — siger de da. Hun er meget rigere end Kongsbergkongen, for da de havde brudt saa gruellig meget Sølv paa Kongsberg en Gang, saa kom Kongen ud i Gruben og sagde til Folkene:

„Nei, nu kan jeg snart ikke taale jer længer herne, for holder J saaledes ved, blir jeg en arm Mand. J ødelægger mig rent. Nei, flyt til Søster min, Guri Knutan i Holleia; hun er ti Gange rigere end jeg."

„Guri Knutan blir altsaa en Søster af Egebergkongen," bemærkede jeg."

„Egebergkongen? hvad er det for En? Er han fra Christian kansfe?" spurgte Per.

Jeg fortalte ham Sagnet om Egebergkongen og hans Flytning, og anførte hans Udsagn i 1814; at han vilde flytte til sin Broder paa Kongsberg, fordi han ikke kunde udholde den Skydning og Dommenering der var.*)

„Ja, han var saa det da, han var Bror til denne Kjærringen, jeg snakker om," sagde Per trostydlig. „Jeg har ogsaa hørt om En," vedblev han, „som flyttede, fordi han ikke

*) Se oovr. S. 17.

kunne taale Skydning og Dommenering. Men han var her fra Marken. Enten det nu var Manden til denne Guri eller det var en anden en, det ved jeg ikke, men det skulde være en af dem, som bor i Bergene og eier meget. Det gik saaledes til, at ved de Tider de tog op Gruber i Stougs-Marken, saa var der en Kjerring, hun boede borte ved Langesjøbækken, som gaar midt imellem Sognebælen og Lyrstrand. Denne Kjerringen hedte Rønnau, og saa kaldte de hende Rønnau Skongen. Tidlig en Morgen ved St. Hans Dags Tider stilledes hun Klæder nede i Bækken, og* saa fik hun se saa meget Sølvtoi, baade Tullerfener og Fad og Steer og Slever og alt det som til var, og der var saa meget vakkert Kjøkkentoi, og det laa paa Bunden af Bækken og blinkede og skinne i Solen under Vandet. Da hun fik se al denne Rigdommen, blev hun ligesom hun var rent tullet; hun tog til Vens og løb hjem, for hun vilde hente et Kjørrel og tage det altsammen. Men da hun kom tilbage, var det væk hver evige Smitt og Smule. Der var ikke saa meget igjen som en blank Sølvtofsilling, og hun saa ikke andet end klare Vandet, som blinkede og randt over Stenene. En Stund efter var det, de begyndte at tage op Kobbergruber i Stougsmarken, og det var sli' Støi og Skydning og Dunder stødt og stændigt, at der ikke var Fred nogen Tid. Sent en Kveld da havde Rønnau været ved Bækken. Saa mødte hun en svær Mand paa en stor, svart Hest. Han fulgte en hel Råd Flytningslæs og drev nogle Flokke med Sauer og andre Kreaturer.

„God Kveld, Rønnau,“ sagde han, „jeg flytter nu jeg.“

„Ja, jeg ser det, Far, men hvorfor gjør I det da?“ spurgte hun.

„Na, de holder jo sli' Dommenering i disse Gruberne her, at det bryder i Stallen paa mig. Det kan jeg ikke holde ud længer, derfor flytter jeg til Bror min i Linn i Thelemarken. Men hør du, Rønnau,“ sagde han, „hvorfor vilde du have hele Kjøkkenstellet mit, den Tid du saa Sølvet i Bæk-

ten? Havde du nøiet dig med det du kunde baaret i Staffen din, skulde du faaet det."

"Siden den Tid," sagde Per, "har jeg ikke hørt, nogen har seet noget slikt paa disse Kanter, enten det nu er saa de har skyttet, eller de holder sig hjemmeligt. Slikt Fanteri har ikke Magt til at vise sig nu, fordi Folk ikke tror paa det, maavide."

"Der siger du en større Sandhed, end du selv ved, min kjære Per," udbrød Kapteinen. "Folk, der gjælde for visere end baade du og jeg, sige netop det samme. Smidlertid kan du nok endnu komme ud for Trold."

Efter Kapteinens gjentagne Opfordringer vedblev Per at forte os Tiden Natten udoer ved Sagn, Eventyr og Beretninger om sine Jagtbedrifter. Af og til gav Kapteinen en Jagthistorie til bedste, der som oftest indeholdt hoasse Hentydninger til en eller anden af Pers bortskudte Bjørne, hvorover denne aldrig undlod at lægge sit besynderlige Grinebideransigt i Helligdagsfold og kls sig bag Øret. Undertiden blinkede han derhos polist med det ene Øie og sagde: "Det var til dig det, Per Sandaker, tag det med dig hjem!"

Ved Midnat lagde vi os til Ro foran Ilben paa et Par Bænke og hvilede ud i en kort Slummer. Da vi vaagne, sagde Per, at det var paa Tide at gaa paa Legen. Ude var det temmelig koldt: der var frosset Skare paa Sneen, saa den knirkede under vore Fodtrin. Himmelen var dog næsten vaarlign klar og mørkeblaa, og nogle hvidlige Skyer, der sagte kom seilende fra Syd, spaaede Nattefulden en snarlig Ende. Maaenen stod lavt nede ved Horizonen: istedenfor at lyse for os paa vor natlige Vandring, lagde den kun sit milde Skjær over de fjerne Naser og Trærnes Toppe, men mellem Furesoilerne lagde den denne mystiske Stumring, der forlængede Skyggerne i det Uendelige, fremgjølede fabelagtige Stikfæls mellem Stammerne og gjorde Stoven saa hemmelig, dyb og rædsom.

Run Rødhjællen afbrød ved sin milde Ottesang Skov-
Ensomhedens Stilhed.

„Der synger den Fuglen, som er først oppe om Morge-
nen,“ sagde Per. „Nu varer det ikke længe, før der blir
Liv i Skoven; vi faar vist skynde os lidt.“

„Det har god Tid, min kjære Per,“ sagde Kapteinen;
Tiuren spiller bedst paa Gaugen mellem os og Løndalsmyren,
og jeg tror ikke det blir noget med Spillet; det er for koldt.“

„Det blir lindere paa Morgensiden,“ svarede Per paa-
staaelig; for det er Søndendrag i Veiret, og jeg tror det blir
frisk Spil, ved det det har været saa koldt de forrige Nætterna.
Solfspillet blir vist rent gildt. Hør bare paa Rugden, hvor
frisk hun knorter og trækker. Hun venter godt Veir. Der
bræger Myrbuffen ogsaa. Det blir godt!“ tilføiede han med
Overbevisning.

Vi horte Holtstærpens eiendommelige Lyd, der ligner den
gjentagne Kvækten af en Frø, efterfulgt af en skarp skjærende
Hvislen, lig et stærkt Kvibder af Linerlen; vi saa i den ned-
gaaende Maanes svage Straaler den ene Skygge efter den
anden af denne Fugl fare hen over Trætoppene. Vi fornam
Myrbuffens eller den enkelte Bekkasins uhyggelige, brægende
Lyd, snart nær, snart fjernt, snart høit oppe i Luften, snart
over os, og pludselig, som det syntes, lige ved vore Øren,
snart paa alle Kanter, uden at vi dog vare i Stand til at
saa Die paa Fuglen. Stræksomt overbød Heirens vilde, gjen-
nemtrængende Skrig de øvrige Fugles, der ved dette syntes
at gjennembevæges af Rødsel; thi de taug pludselig, hver Gang
det lød, og der indtraadte en Stilhed, som gjorde Afbrydelsen
dobbelst uhyggelig. Men nu istemte Trælærken med klare, klin-
gende Toner sin Morgensang, der gennem Nattens Mulm
og Mørke mindebe om det lyse Dagstjær og dannede en op-
livende Modsetning til de natlige Fugles spøgelseagtige Færd
og uhyggelige Toner.

„Der ringer Tiurkloften,“ sagde Kapteinen; „saa talde

Søenferne denne lille, muntre Fugl; thi naar den stemmer op, tager Tiuren Morgensalmen fat paa Natkvisten. Lad os nu stanse lidt her, vi er ikke langt fra de Fugle, som kom sidst igaar. Bed at gaa nærmere kan vi let komme, til at støffe dem."

Da vi havde staaet og lyttet i nogle Minutter, hørte vi en Fugl spille i et Par hundrede Stridts Afstand.

"Jeg tror mest, det er den Karlen, som kom sidst og skar Næb," sagde Per. "Jeg skal rigtig undres paa, om han ikke faar Stryg; Gamlen pleier ikke være stuttbugsen."

Kapteinen lod mig Balget mellem at gaa paa den Kant, hvor vi hørte Fuglen spille, eller mere nordlig, hvor han antog Ungfuglene sad. Jeg valgte det første. Kapteinen gik nordover. Jeg og Per sneg os frem mod Fuglen og søgte med den yderste Barsomhed at undgaa Sne og bragende Kviste. Da vi hørte Fuglen skærpe, stansede vi et Dieblit, men sprang under hver følgende Skjærpning eller Sagning, umiddelbart efterat den havde slaaet Klunken, to eller tre Stridt fremad. Under Knæpningen og Klunken stod vi naturligvis ubevægelige. Da vi paa denne Maade havde nærmet os Træet, hvori den sad, paa en Afstand af fyrrethve til femti Stridt, hørte vi en Fugl komme flyvende og med Bulder slaa sig ind i Træet. Lyden af sammenslagne Næb og Binger forkyndte, at den Gamle havde aflagt det forubsagte Besøg hos den fremmede Medbeiler paa Morgenvisten. Under Kampen sprang vi nogle Stridt frem, men susende Bingeslag vidnede om en letvunden Seier og den fremmede Fugls Flugt. Nu var det stille lidt; men der lagde en Røi, og strax begyndte Fuglen at spille: den knæppede og slog Klunk; men da vi løste Foden for at springe til, løste den Bingerne og flyttede i et andet Træ, hvor den atter begyndte sit stussende Spil.

"Det kunde jeg mest vide," sagde Per ærgerlig. "Nu er han ude igjen Gamlen. Det nytter aldrig i Verdens Nige at stille efter ham; En kunde lige saa godt stille efter Sty-

fløken. Nei, lad os gaa lidt længer nordpaa; der sidder flere Fugle, og der er vel kanste en af dem, som tør løfte paa Ræb- bet, endda de er rædde for dette Ubæstet, gid Fanden havde ham!"

"Bed du, hvor denne Gamle pleier spille Solspillet?" spurgte jeg.

"Ja, det ved jeg vel," svarede Per. "Han spiller det i en Furu paa en liden Bergtnaus nedenunder her i Gytte- tjærns-Myren; men det er ikke greit at faa Stud paa den der, for Furuen er saa urimelig høi og lang."

"Dit vil vi," sagde jeg; "men siden du tror det er bedre, kan vi først gaa lidt nordover."

Vi gik et Stykke i den foreslaaede Retning forbi en uhyre stor Kullesten, som Per kaldte Mjølne-Ragnhild, langs den søndre Bred af Løndalsmyren. Men vi hørte ikke en Fugl spille. Per Sandaker undrede sig meget over, hvor de alle vare bleve af, og kom endelig til den Slutning, at Slags- maalet havde jaget dem bort eller gjort dem saa rædde, "at de ikke torde mukke." Det begyndte at lyse af Dagen, da vi hørte et Knald langt nordpaa Sandtjærnsaaften, hvor Per fortalte han og Kapteinen pleiede have Bjørn-Nate liggende, og hvor- fra Manden ikke skulde have langt til sin Sæter og det Sted i Sognedalen, hvor han boede. En Stund efter hørte vi atter et Knald, der ligesom det forrige erklæredes for at være af Kapteinens Bøsse. Medens vi gik ud paa Myren til den betegnede Furu, hvorhen Per ikke fulgte med synderlig Lyst, gav han sin Urgrelse over vor uheldige Jagt frist Lust, idet han i afbrudte Sætninger smaa-snakkede med sig selv: bare Krudspilde — nei, nei — Kapteinen det er Karl til Mand — han har een — kanste to — Sara-Anders var det inte — den Fillebøssen da — hm, det er anden Smæld i Kaptei- nens."

"Træst dig, Per," sagde jeg. "Kanste vi tør faa den, som er bedre end alle andre Fugle paa Legen."

„J maa kunne rare Kunster J da,“ sagde Per; „men han er for ful, og han er for haard, skal jeg sige.“

Da vi over den frozne Myr vare komne ud paa Bergknausen, tog jeg i Betragtning af det drøie Hold, hvorpaa Fuglen maatte sælbes, hvis den efter vor sandsynlige Formodning slog ned i Furuens Top, Haglene ud af min Bøsse og ladede med en Haglpatron i Staaltraadvire. Per saa paa dette, rystede paa Hovedet og udtrykte sin Mistillid med et:

„Skal tro det hjælper!“

„Faar se,“ svarede jeg lige saa kort.

Den Knaus, vi befandt os paa, laa i den store Myr som en liben D. Paa dens Høide knejsede hin tidnævnte Furu, et umaadeligt Mastetræ, fuldt af Haffespæthuller. Mod den østlige Ende af Bergknausen stod en anden, der havde været lige saa vældig; men ludende hælde den sig ud over Myren; Stormene havde brudt dens Top, kun dens nedérste, næsten nøgne Grene vare tilbage, og som mustelknuddrede Rjæmpearme rakktes de ud mod den sølvklare Morgent Himmel. Solen begyndte at hæve sig; den gyllede Aasryggene og lagde efterhaanden sin Glans ud over de mørke Granter. Men endnu laa Stærkjømyren, der i sydlig Retning strakte sig saa langt ud for Diet, at det blaanede i Stoven ved dens fjerne Bred, i dyb Skygge. Rugden, Myrbulken og alle Rattens Fugle vare gaaede til Ro; men Stovens muntre Sangere fyldte den klare Morgenstund med jublende Toner: Granfangeren lod sit monotone Klappreværk gaa; Bogfinter, Fuglekonger og Gjerdesmutter trillede i høien Sky; Aarhaner skjændtes og buldrede høit; Maaltrosten udsendte af fuld Hals Spotteviser og Smæbeord mod alle, men faldt dog undertiden over i det Følsomme og kvibdrede sagte og unbselig nogle kjæle Strofer. Paa den anden Side Myren spille en Tiur paa Top. Kvierne gjorde sig elskværdige, laglede og snølede sine hæse Ræselv, der fra Sangfuglens Stade maatte tage sig ud, som naar vore Dvømsdre vilde begynde at tolke os Elstov og ungdommelige Bigesølelser.

Imens stode vi skjulte i et tæt Euerkrat paa den lille Bergnaus og ventede Fuglen hvert Dieblif; men den Gamle dvælede længe i sit Harem. Endelig da Solstraalerne gyllede i Furutoppen, kom den susende paa tunge Vingeflag og kastede sig, ikke som vi havde ventet, i det høie Træ over os, men i den topløse Furu, der ludede ud over Myren. Det var i Sandhed en prægtig Fugl, en stolt Kjempe, saaledes som den sad der paa den nøgne Gren mod Himlen med sit stinnende, gjenstraalende, lysgrønne Bryst i Solens Glans. En Røi kom efter og kastede sig ned i Toppen over vore Hoveder. I samme Dieblif slog Fuglen til Spil, reiste Hagestjægget, slæbte Bingerne ned paa Fødderne, gjorde under bølgeformede Bevægelser med Halsen gravitetist nogle Strid frem paa Grenen, og begyndte at spille, hvorunder den slog Halen op som et vældigt Hjul. Jeg stod med Fingeren paa Hanen og ventede spændt det afgjørende Dieblif, da den stulde udbrede sine Vinger til Flugt, for paa den store Flade, som derved fremsød sig, paa et langt Hold at kunne gjøre et saa meget sikkrere Stud. Men under Røiens fortsatte Raglen spille den Spillet til Ende og havde alt slaaet Klunken i det andet, da en Kvist knækkedes under min Fod. Røien udstødte en skarp, varslende Lyd; dog nu var den Gamle kommen i saadan Hede, at den ikke ænsede det velmente Raad, men blev ved at skærpe, indtil den tro Efterinde lettede, søi lige imod den og syntes at ville støde den ned af Grenen. Bort ved det varslende Vingeflag, lettede den Gamle sig til Flugt. Men min Bøsse var hævet, og den mægtige Fugl styrtede hovedfulds ned paa Myren. Dødskampen var let; den flagsede kun et Par Gange med Bingerne.

Per sprang til og tog Fuglen op, og der gik en Forbauselsens Stygning over hans Ansigt, som dog snart afløstes af et fornøjet, beundrende Grin. Han rystede paa Hovedet og sagde:

„Reigu havde jeg ikke troet det, om saa Kaptein selv

havde sagt det; for dette er den rette. Jeg kjenner ham paa Næbbet: saa gult og frumt og digert et Næb har ingen anden Tiur i Marken. Se, hvor grøn han er i Bryftet; det finner mest af ham. Og saa tung og svær han er!" vedblev Per, idet han under næsten barnagtige Glædesubbrud veiede Fuglen i Haanden. „Jeg tror ikke jeg lyver stort, naar jeg siger han veier tredive Mæsker. Det var Skud! Nei, Kapteinen han vil da blive glad! Ho, ho, herover!" streg han, saa det rungende gjentoges af Aasernes Ekko. Kapteinen viste sig snart paa Myren, fulgt af Gutten, som var stødt til ham med Hundene. De bar hver en Tiur. Per løstede triumferende vort Bytte i Beiret og raabte paa langt Hold:

„Det er Gamle-Suggen, Kaptein!"

„Hvad siger du, Karl?" raabte denne, og kom med ilende Skridt. „Er det den Gamle? Det er et ordentligt Stykke Arbejde, som fortjener en Dotsup. Vivant alle Fugle-Republikker, Vereant Suverænerne!" udraabte han, da han havde faaet Flasken og Sølvstøbet frem af Jagttasken, og drak os til.

„Var det ikke det jeg sagde, at han blev glad Kapteinen?" sagde Per grinende og smaaleende, idet han blinkede med Dinene og tog sig en eftertryffeligg Laar af Bægeret, der raltet ham. „Nu blir der anden Moro paa Legen, siden vi er kvit den Helvedesbrand."

Da vi havde udveglet Beretningerne om vore Hændelser, bleve Hundene slupne. Jagtstriget fylbte Skoven. Der var strag Fod, og inden kort gik det affted i fuld, flurende Løs. Ekko gjentog Glammets mangedobbelt mellem Aaserne, og Hjertet svulmede af Lyst ved Lyden af den klingende Jagt i den solblanke Morgenstund.

En Signetjærring.

(1848.)

Et Stykke fra Bygdeveien i en af de mellemste Egne af Gudbrandsdalen laa der for nogle Aar siden en Hytte paa en Gaug. — Kanste den ligger der endnu. Det var et mildt Aprilveir udenfor: Sneen smeltede; Vætte brusede ned igjennem alle Bier, Marken begyndte at blive bar; Trosterne stændtes i Stoven; alle Lunde vare fulde af Fuglekvadder, kort det tegnede til en tidlig Vaar. I den vælbige Birk og de høie Rognetræer, der med sine nøgne Grene strittede ud over Hyttens Tag i det tindrende Solskin, vimsede nogle travle Meiser, medens en Bogstnke sad i Birkens Top og sang af fuldt Bryst. Inde i den røgfulde Spærrestue var det uhyggeligt og stummelt. En middelaldrende Bondelone af et meget almindeligt og indskrænket Udsende var i Færd med at puste Ild i nogle Grene og raa Træstykker, hun havde lagt under Kaffe gryden paa den lave Stovsten. Da dette omsidder var lykkets, reiste hun sig, gned Røg og Aske ud af sine angrebne Dine og tog saaledes til Orde:

„Folk siger det nytter ikke med denne Støvningen; for Varnet har ikke Svef, siger de, men det er en Bytting; der var en Skindfeldmager her om Dagen og han sagde det samme, for da han var liden, havde han seet en Bytting ude i Ringebu, og den var saa blød i Kroppen og saa ledeløs som denne.“

Medens hun talte, havde hendes ensfoldige Ansigt et Udtryk af Betyrning, der vidnede om, hvilken Anklang Skindfeldmagerens Udsagn havde fundet i hendes overtroiste Sind.

Den hun henvendte sin Tale til, var et søerlemmet Fruentimmer, der syntes at nærme sig de sexti. Hun var usædvanlig høi af Vægt; men medens hun sad, syntes hun kun liden, og denne Egenhed havde hun at takke for, at man til hendes Navn, Subjør, havde søiet Ogenavnet Langelaar. I det Efterfølge, hun havde stakket om med, førte hun andre Navne. Graa Haar stak frem under Skautet, der omgav et mørkt Ansigt med bukkede Bryn og en lang ved Roden bukket Næse. Det oprindelig Indstrækkede, som antydedes ved en lav Bænde og ved Ansigtets Bredde over Kindbenene, stod i Modsetning til det umiskjendelige Udtryk af Vist i hendes smaa, spillende Dine og til den infarnerede Bondesfulhed, der udprægede sig i Rynker og Mustelspil. Hendes Klædning betegnede hende som Udvandrer fra et nordligere Bygdelaag; hendes Ansigt og hele Fremtræden antydede Signetjærringen, eller i det mindste den omstreifende, efter Omstændighederne snart frække og usorlamme, snart ydmyge og smislende Fantetjærring. Mens Husmandskonen talte og syslede med Kaffe gryden, holdt Subjør en Hængevugge, hvori der laa et Barn af sygeligt Udseende, i Bevægelse ved af og til at give den et Stød med Haanden. Med Ro og Overlegenhed besvarede hun Husmandskonens Ord, endstjønt hendes sunklende Dine og de dirrende Mustler om Munden viste, at hun ingenlunde var tilfreds med Skindfeldmagerens Forklaring. „Folk,“ sagde hun, „de snakker saa meget om det de ikke stjonner, min kjære Marit Rognehaugen, de snakker baade i Veir og Bind; og Skindfeldmageren stjonner kan hælde vel paa Sauskind; men paa Svek og Byttinger stjonner han ikke — det siger jeg, og det skal jeg staa ved og. Jeg skal tro, jeg stjonner mig paa Byttinger, for jeg har seet nok af dem. Den Byttingen han snakke om, det var vel den til hende Brit Briskebraaten paa Fron, for hun mindes jeg havde en Bytting, og det var vel den, Skindfeldmageren udenfra der talte om, kan jeg tro. Hun fik den strax hun var bleven gift, for først havde hun et lækkert Barn;

men det blev byttet om med en Troldunge saa arg og æddrende vild som selve Fanden. Aldrig vilde den nælt et Ord, men bare æde og strige. Ikke havde hun Hjerte til at dænge den eller fare ilde med Ungen heller; men hvordan det var eller ikke, saa havde de lært hende til at gjøre nogle Koffle-menter og Kofferas, saa de fik den til at snakke, og da skjønte hun rigtig, hvad for Karl han var. Saa sagde hun til ham, at Tutulen skulde flytte ham til Helvedes, kaldte ham en Helvedesbrand og en Troldunge, bad ham reise did han var kommen fra, og til at baste ham om Dreene med Sopolimen, og det dugeligt. Men da hun det gjorde, blev Døren slaaet op paa vid Bæg, min Mor, og der kom En ind gjennem den — endda hun ikke saa nogen — nei bevares — og rev Byttingen bort og kastede Barnet hendes eget ind paa Gulvet saa haardt, at det tog til at græde. — Eller kanske det var den til hende Siri Strømbugget? Den var som en gammel, vindtør Kall; kanske den var løs i Ledene, men den lignede ikke Barnet dit mere end den gamle Luen min. Jeg kommer den godt i Hug; det var den Tid jeg tjente hos Klokkeren ligesom en Dag til Dugurds, da saa jeg den mere end een Gang, og jeg kommer vel i Hug, hvorledes hun fik den, og hvorledes hun blev tvit den ogsaa. Der var Snak nok om det den Tid; for denne Siri var kommen her af Bygden. Da hun var ung, tjente hun paa Roam, og jeg hugser hende godt, da hun var hjemme i Gaupefjeldpladsen hos Forældrene sine. Siden kom hun ud i Strømbugget og blev gift med Ola, Sønnen der. Da hun saa laa paa Barnseng første Gangen, kom der ind i Stuen en Fremmedhjærring og tog Barnet — for nylig før havde hun barslet — og lagde et andet istedenfor det. Siri vilde op og have att Barnet sit, og hun tavde alt det hun orkede; men hun kunde ikke komme af Flækten, for hun var magtsjæalen. Hun vilde strige paa Møster sin, som var udenfor; men hun kunde ikke saa op Munden, og saa angst var hun, hun kunde ikke været mere angst, om de havde staaet

over hende med Kniven. Ungen hun havde faaet igjen, var en Bytting, det var greit at skjonne, for den var ikke som andre Barn, den bare streg og laa, som der sad en Kniv i den, og den hvæde og slog om sig som en Guldrekat og var argere end Arvesynden. Raad gjorde den stødt. Moderen vidste ikke sin arme Raad for at blive tvit den; men saa fik hun opspurgt en Kjærring, som vidste det bedre, skal jeg tro; for hun sagde, at hun skulde tage Ungen og lægge ham paa Søple-dyngen og pisse ham med et dugeligt Birkeris, og det skulde hun gjøre tre Torsdagskvelder i Raad. Ja, hun gjorde saa, og den tredje Torsdagskvelden kom der flyvende en Kjærring over Laabetaget, og den Kjærringen kastede en Unge paa Flise-dyngen og tog sin egen igjen. Men med det samme slog hun Siri over Fingrene, saa hun har Mærke af det endnu, og det Mærket har jeg seet med mine egne Dine," tilføiede Subjør til yderligere Bekræftelse paa sin Fortælling. „Nei, dette Barnet her er ikke mere en Bytting, end jeg er Bytting, og hvorledes skulde det have baaret til, at de skulde faaet byttet det om?" spurgte hun.

„Nei, det kan jeg ikke skjonne heller," sagde Husmands-tonen trostydlig; „for jeg har jo havt Bævergjæl i Buggen, — jeg har fyret over ham, og jeg har kofset ham, og jeg har sat en Sølje i Skjorten hans, og Kniv har der staaet over Døren, saa jeg ved ikke, hvorledes de skulde have faaet byttet ham om.“

„Jøs, de har ingen Magt da, nei forse mig da! jeg ved nok endda Bested om det," tog Signekjærringen til Orde igjen: „for ude paa Bygderne ved Christiansbyen der kjendte jeg en Kone. Hun havde et Barn, og det var hun saa syten for, hun kofede og sprede over det, det bedste hun havde lært, baade med Bævergjæl og andet, for der var nok meget Troldskab og Fandenstøi — Gud bevare min Mund ligevel — paa den Bygden; men saa var det en Nat, hun laa med Barnet fremmenfor sig i Sengen, og Manden han laa ved Bæggen.

Ret som de laa, saa vaagnebe han, og da fik han se, at der blev saabant et rødt Lysflin i Stuen, rigtig som naar En sætter sig til at rage i Gløderne med Aldragen. Ja, der var En, som ragebe i Gløderne ogsaa; for da Manden i Stuen saa bid, saa sad der en gammel Mand bortved Dvnen og ragebe i Gløderne, og han var saa fæl, at det ikke var nogen Maade paa det, og et langt Stjæg havde han. Da det var bleven rigtigt lyst, begyndte han at ræffe og ræffe med Armene efter BARNET, men han kunde ikke komme fra Krakken, der han sad. Armene de blev saa lange, ja saa lange, at de naaede midt ud i Stuen; men fra Dvnen kom han ikke, og BARNET kunde han ikke naa. Saaledes sad han en lang Stund, og Manden blev ganske fælen, der han laa, og han vidste ikke hvad han skulde gjøre. Saa hørte han det puslebe borte ved Binduet.

„Ber, kom nu da!“ sagde det.

„Na, hold din stibne Kjæst!“ sagde Manden, som sad ved Dvnen, „der er jo tomløt for Ungen, jeg kan inte saa den.“

„Saa kan du komme att da, ved jeg!“ sagde det udenfor. Det var Kjærringen, som stod der og skulde tage imod den.

„Nei, se paa denne læffre Beslegutten her!“ sagde Signe-
Kjærringen smiffende og tog det vaagnende Barn, som strittende mødsatte sig den fremmede Kones Kjærtægn og drog paa Gjeben ad hendes sødtladende, væmmelige Miner; „han er saa hvidlet og klar som en Engel; han er lidt blød i Ledene sine — det er han — men naar de siger han er en Bytting, saa lyver de paa ham, jagu gjør de det, ja! Nei Mor, det er Svet,“ sagde hun med Overbevisningens Betonning og vendte sig til Moderen; „det er Svet!“

„Hys, hys! jeg synes det banker i Bæggen. Na, Gud troste mig, er han Truls kommen att!“ sagde Kjærringen paa Rognehaugen, forstrækket over at overrastes af Manden i Kaffe-
slabberas med SigneKjærringen. Hun sprang hen, aabnede

Døren og saa ud; men der var ingen anden end en broget Kat, som sad paa Trappen og pudse sine vaade Fødder efter en Foraarsjagt i Drekrattet. Truls var det ikke; men udenfor i Solvæggen sad en Grønspæt og hug og bankede for at vække de døsfige Insekter af Vinterdvalen. Hvert Dieblit dreiede den paa Hovedet, som om den saa efter nogen, men det var ikke andet end en Aprilstur den ventede.

„Er der nogen?“ spurgte Signehjerringen. „Nu ja saa,“ vedblev hun, da det benægtedes, „saa lad Døren staa, saa faar vi lidt godt af Solen, og saa ser vi Manden, naar han kommer, for han er vel paa denne Siden.“

„Han for med Stikjælken efter et Løvlæs til Gjeberne,“ svarede Husmandstønnen. „Men jeg er saa ræd han skal komme paa os. Sidst fik han spurgt du havde været her, og han var saa gal, at det ikke var Maade paa det, og saa sagde han, at jeg skulde saa nogle Stillinger at gaa til Dokteren med; han vilde ikke vide af sligt Jaaleri og overnaturlig Kurering, for han er saa vel lært; han tror ikke paa sligt, siden han gik omkring paa Bygden med han Johannes Skolemester.“

„Til Dokteren? Ivi!“ sagde Signehjerringen og spyttede. „Jo, det skulde vel nogen byde til at komme til den Bissen med Armoden. Kommer En ikke med Guld og dyre Gaver,“ fortsatte hun knotende, „saa hugger og bider han, som det var Bittjer og ikke Folk. Hvorledes var det, da Gjertrud Rostebakken laa med Døden i Halsen og havde Barneondt paa det tredje Døgnnet, mener du? Neigu vilde han ikke ud til en Fantehjerring, for han var i Julegæstebud hos Skrивeren, og ikke reiste han heller, før de truede ham baade med Bispe og med Amtmand. Han kunde gjerne have ladet det blive ogsaa, for da han kom paa Traakken, var Hjerringen død. Nei, gaa til Dokteren for sligt et Barn, som har Svek, det skulde vel Fanden. Ja, Gud bevares, du maa gjerne gaa for mig,“ sagde hun spodst. „Men kan han hjælpe mere end som saa —, saa lad mig aldrig staffe nogen til Halsen sin i dette Liv.“

De kan ikke med Svel, for der staar ikke om den i Bøgerne; de ved ikke Hjælperaad for den Sygen; og det skønner de selv ogsaa, derfor gir de hverten Pulver eller onde Drikke og sigt Fandenstab for den. Nei, der er ikke anden Raad end at støbe, men de kan ikke med det."

"Sæt saa paa Støbesteen, Mor min," begyndte hun i en anden Dur, „for det lider til Høgtidags. Har vi støbt to Gange, saa faar vi støbe den tredje med; ellers kunde det blive galt paa Færde. Barnet har Svel, men der er ni Slags Svel i Verden. Ja, ja, det har jeg sagt dig, og du saa jo det, at han havde været ude baade for Troldsvet og Bassvet; for den første Torsdagen saa blev det en Mand med to store Horn og en lang Kump. Det var Troldsvet. Sidst saa blev det en Havfrue. Ja, du saa den jo saa skjelligt, som den var skildret. Det var Bassveten. Men nu er det Torsdag igjen, og nu spørges det hvad det blir, naar vi støber nu. Det er den tredje Gangen det kommer an paa, maavide. Der har du Barnet," sagde hun, og rakte det til Konen. „Lad mig nu saa i mig denne Kaffebræben, saa skal jeg til."

Da Kaffeen var drukket, og den klinkede Spølkum bortfat med „Laf og Ere," gif hun betænksomt hen til Skorstenen og tog frem et Snushorn.

„Siden sidst Torsdag," sagde hun, „har jeg været i syv Kirkesogn og strabet Vinduesbly af Kirkevinduerne ved Rattelitte; for det blev forbi med Kirkeblyet den Gangen. Det kan lede paa baade Sjæl og Krop," mumlede hun hen for sig, medens hun af Snushornet rystede ud i Støbesteen noget af det efter Sigende saa mæsigt indsamlede Bly.

„Du har vel hentet nordendrindendes Vand Høgstnattes?" spurgte hun videre.

„Ja, jeg var ved Kværnebækken i Gaarnat; det er det eneste Vand, som er nordendrindendes paa lang Lei," svarede Husmandstønen og tog frem et veltilluftet Spand, hvoraf hun hældte Vandet i en Dlbolle. Over denne blev lagt en Byg-

brødlev, som der med en Stoppenaal var boret Hul i. Da Blyet var smeltet, gif Gubjør hen i Døren, saa op paa Solen, tog derpaa Støbesteen og hældte det smelteble Bly gjennem Hullet langsomt ned i Vandet, medens hun mumlede nogle Ord derover, som syntes at lyde saaledes:

„Jeg maner for Svig og jeg maner for Svet;
 jeg maner den bort, og jeg maner den væk;
 jeg maner den ud, og jeg maner den ind;
 jeg maner i Veir og jeg maner i Bind;
 jeg maner i Syd, og jeg maner i Ost;
 jeg maner i Nord, og jeg maner i Vest;
 jeg maner i Jord, og jeg maner i Vand;
 jeg maner i Bjerg, og jeg maner i Sand;
 jeg maner den ned i en Alderrod;
 jeg maner den ind i en Folesod;
 jeg maner den ind i Helvedes Brand;
 jeg maner i nordendrindendes Vand;
 der skal den æde, og der skal den tære;
 til Meen for Barnet skal den inte være.“

Som naturligt kunde være, sydede og sprutede det glødende Bly, da det kom i Vandet.

„Hør paa Troldskaben du, nu maa den ud,“ sagde Signehjærringen til den anden, der med frygtblandet Andagt stod og lyttede og saa til med Barnet paa sine Arme. Da Brødlevet blev taget bort, viste der sig i Vandet et Par Figurer, dannede af det smelteble Bly. Signehjærringen betragtede dem længe, grundende med Hovedet paa Staffe; derpaa gjorde hun et Nif og sagde:

„Rigsvek, Rigsvek! — først Troldsvet, saa Væsvek, saa Afgvek. En af dem kunde været nok!“ lagde hun til og ryfede paa Hovedet. „Ja, nu ser jeg, hvorledes det er gaaet til,“ vedblev hun høit og vendte sig til Konen i Huset: „Først har J reist gjennem en Skov og forbi et Berg, mens Trold-

dene var løse; der sagde du Jesu Navn. Saa kom J over et Vand; der sagde du ogsaa Jesu Navn over Barnet; men da du kom forbi Kirkegaarden, var det før Hanegal, saa glemte du det, og der fangede Barnet Ligsvel.”

J Jesu Navn, hvor kan du vide det?” udbroød Husmands-
tonen med forbausede Miner. „Det er sandt hvert evige Ord
du siger. Da vi reiste hjem fra Sæteren, kom vi saa sent
ud, for der var kommet nogle Sauer fra os, og Mørket kom
alt paa, da vi var i Hjemstæderlien, og en Gang syntes jeg,
jeg saa et Lysflin borte i Stoven, og jeg hørte ligesom en
Port gik op i Besætnabben — der siger de nu der skal være
Bergfolk — „Jesu Navn da,” sagde jeg i det samme over
Barnet. Den Tid vi satte over Elven, hørte jeg et Skrig
saa sælt at — „Jesu Navn da,” sagde jeg over Barnet —
men de andre sagde det bare var Lommen, som streg mod ondt
Veir.”

„Ja, det var nok det, om det bare var Lommen,” sagde
Signehjærringen; „naar den daarer et Spædbarn, saa faar det
Svel.”

„Det har jeg ogsaa hørt; jeg troede nu, det var det som
værre var, den Gang,” vebblev den anden. „Men da vi kom
forbi Kirkegaarden, var det over Høgstnat, der slog Studen sig
rent gal for os, og Vølningen til Folkene paa Gaarden var
ikke ligere, og der blev saadant Styr med Kreaturene, at jeg
ikke sansede at signe Barnet.”

„Der har han fanget det, Mor, for det er Ligsvel fra
Kirkegaarden. Se selv i Dollen her: der staar en Ligsliste, og
der staar et Kirkeetaarn, og i Risten ligger der et Lig og spriker
i Fingrene,” sagde Signehjærringen med Salvelse, idet hun
fortolte disse mystiske, af det smelte Bly dannede Figurer.

„Sm, hm, hm, der er een Raad!” mumlede hun igjen,
dog høit nok til at det kunde høres af den anden.

„Hvad er det for en Raad?” spurgte denne glad og nys-
gjerrig tillige.

„Der er een Raad, — det leder paa, men det faar til,“ sagde Signetjærringen. „Jeg skal gjøre sammen et Svøbebarn, og det skal jeg grave ned paa Kirkegaarden, saa tror de Døde, de har faaet Barnet til sig, og Gud hjælpe mig om de skønner andet! Men der spørges efter Arvesølv. Har du Arvesølv?“

„Ja, jeg har et Par gamle Sølvmarker, jeg fit i Fædbergave; jeg har ikke nænnet røre dem før, men naar det gjælder Liv, saa —“ sagde Konen, og gav sig strax i Færd med at søge i Læddikken paa en gammel Kiste.

„Ja, ja, den ene skal jeg lægge i Berg, — den anden i Vand, — den tredje skal jeg grave ned i viet Jord, der Svæfen er fanget; — tre maa jeg have,“ sagde Kjærringen, „og saa nogle Filler til at gjøre en Rever=Unge af.“

Hun fit det Forlangte. En Duffte var snart syet sammen i Form af et Svøbebarn. Signetjærringen reiste sig nu, tog Dufften og Staven og sagde:

„Nu gaar jeg paa Kirkegaarden og graver den ned. Tredje Torsdagen fra i Dag kommer jeg igjen, — saa faar vi se. Bli'r det Liv, saa kan du se dig i Diestenen paa Barnet, men skal det dø, før Lovet falder, saa ser du bare sort, og ikke andet end sort. Saa gaar jeg nordesten til Toramo. Der har jeg ikke været paa længe; men de har sendt Bud efter mig for en Unge, som har bare Troldsvet: da er det ingen Sag; jeg skal føre ham rangsøles under en Græstovstrimmel, saa blir han til Folt.“

„Ja saa, ja saa da!“ sagde Husmandskonen beundrende. „Toramo? det er jo i Lesje? Kors bevares, saa langt borte da!“

„Ja, det er langt did; men der er jeg fød og baaren,“ svarede Signetjærringen. „Jeg har vantet vidt, men sanket lidt, siden jeg var der. Den Lid var det bedre Lidet for Gubjør,“ sagde hun med et Suk og satte sig ned paa Bænken. „Men der paa Toramo var vel en Bytting,“ sagde hun videre, idet et Sagn fra Fortiden fremstod for Erindringen, da hun vendte

Blikket mod sin Barndom. „Oidemor til Moster min, hun var paa Toramo i Lesje, og hun havde en Bytting. Jeg saa den aldrig; for hun var død, og den var borte, længe før jeg kom til; men Mor min fortalte ofte om den. Han saa ud i Ansigtet, som en gammel veirbarket Kall. I Dinene var han saa rød som en Mort, og han gloede i Mørket som en Katugle. Han havde et Hoved saa langt som et Hestehoved og saa tykt som et Kaalhoved; men Benene var som en Saulæg, og paa Kroppen var han som fjorgammelt Spegetjød. Aldrig gjorde han andet end ule og tube og strige, og fik han noget i Hænderne, saa kastede han det lult i Synet paa Mor sin. Stødt var han sulken som en Bygdebiffje; alt han saa, vilde han øde, og han aad dem mest ud af Huset. Jo ældre han blev, des argere blev han, og det var ikke nogen Naade med Strig og Straal; men aldrig fik de ham til at snakke et eneste Ord, endda han var gammel nok til det. Han var det leieste Trold nogen havde hørt om, og de havde slikt Kjaak med ham baade Nat og Dag, at ingen kan sige det. De søgte Hjælpe-raad baade her og der ogsaa, og Kjærringen blev raadet baade til det ene og til det andet. Men hun syntes ikke hun havde Hjerte til at slaa og vænge ham heller, før hun var rigtig vis paa det var en Bytting; men saa var det En, som lærte hende, at hun skulde sige, at Kongen skulde komme; saa skulde hun gjøre op en stor Barme paa Skorstenen og slaa sund et Eg. Stallet skulde hun sætte over Barmen, og Maalstangen skulde hun sætte ned igjennem Biben. Ja, hun gjorde saa. Da Byttingen fik se dette, reiste han sig op i Buggen og gloede paa det. Kjærringen gif ud og figede gjennem Nøglehullet. Da trøb han ud af Buggen paa Hænderne, men Benene blev liggende oppi den, og han strakte sig ud, og han blev saa lang, ja saa lang, at han naaede tværs over Stuegulvet og kom helt op i Skorstenen.

„Nei,“ sagde han, „nu er jeg saa gammel som fju Bed-

fald paa Vesjeflogen, men aldrig har jeg seet saa stor en Løve i saa liben en Gryde paa Joramo."

Da Kjærringen saa dette, og hørte det han sagde, saa havde hun nok. Da vidste hun, det var en Bytting, og da hun kom ind igjen, krøb han sammen bort i Buggen som en Orm. Saa begyndte hun at blive stem mod ham, og om Lørsdagskvelden tog hun ham ud og dængte ham dygtig paa Søplebøngen, og da knistrede og laat det rundt om hende. Den anden Lørsdagskveld gif det lige ens; men da hun syntes han havde faaet nok, saa hørte hun, at det sagde ligesom ved Siden af hende, og det kunde hun skjønne var hendes eget Barn: —

"Hver Gang du slaar han Ljøstul Gautstigen, saa slaar de mig igjen i Berget."

Men den tredje Lørsdagskvelden hpede hun Byttingen igjen. Da kom der en Kjærring flyvende med en Unge, som om hun var brændt.

"Kom igjen med han Ljøstul, der har du att Hvalpen din!" sagde hun, og lastede Barnet til hende. Kjærringen rakte ud Haanden for at tage imod det, og hun fik fat i det ene Benet paa det; det beholdt hun i Haanden. Men Resten saa hun aldrig; saa haardt havde Bergkjærringen lastet."

Under denne Fortælling viste der sig hos Husmoderen de umiskjendeligste Tegne paa Engstelse. Mod Slutningen blev de saa paasaldende, at selv Fortællersten, der syntes at være greben af sin egen Femsstilling, blev opmærksom derpaa.

"Hvad er paa Færde?" spurgte Stgnekjærringen. "Na, det er Manden, som kommer," vedblev hun med et Blik ud af Døren og tilføiede høitideligt: "det er ikke blivendes for hun Gubjør ved Ballen din; men vær ikke bange, Mor; jeg skal gaa nedonom Kirkegaarden, saa ser han mig ikke."

En Sommernat paa Krogstoven.

(1848.)

Och skuggan faller så tjock, så tjock,
Som en fäll, öfver onsamma leden.
Det tassar, det bruskar öfver sten och stock,
Och trollens träda på heden.
Det er så mörkt långt, långt bort i skogen.

Geijer.

Som en fjorten Mars Gut kom jeg en Lørdagsæftermiddag kort efter St. Hans Tid til Døre-Lyse, den sidste Gaard i Sørkedalen. Jeg havde saa ofte hørt og gaaet den slagne Landevei mellem Christiania og Ringerike; nu havde jeg efter et kort Besøg i mit Hjem til en Afvegling taget Veien forbi Bogstav til Lyse, for derfra at gaa Kløveien eller Benveien over den nordlige Del af Krogstoven til Rehrraden i „Nasa.“ Alle Døre paa Gaarden stod aabne; men jeg søgte forgjæves i Stuen, Kjøkkenet og paa Laaven efter et Menneſte, jeg kunde anmode om at skaffe mig en Læſtedrit og meddele mig nogen Underretning om Veien. Der var ingen anden hjemme end en sort Kat, som veltilfreds sad og spandt i Beisen, og en skinnende hvid Hane, som kroende sig spankede frem og tilbage i Svalen og gøl i Et væk, som om den vilde ſige: „Nu er jeg ſelv ſørſt!“ Svalerne, der loffede ved Inſektrigdommen i Stovens Nærhed i utallig Mængde havde fæstet Bo paa Laaven og under Tagſtjægget, boltrede ſig frygtløst tumlende, kredſende og kviddrende omkring i Solſtraalerne.

Løret af Heden og Vandringen kaſtede jeg mig ned i en Skygge paa Lunets Græsvold, hvor jeg i en halv Slummer laa og hvilede, indtil jeg blev opſtræmt ved en uhyggelig Kon-

cert: en sturrende Kvindestemme søgte ved Stjænd og Kjøleord at slagge Gaardens gryntende Grisehygel. Ved at gaa efter Lyden traf jeg paa en gulgraa barbenet Kjerring, som i en foroverbøjet Stilling var i Færd med at forsyne Trauget, hvorom de støiende Smaadyr bedes, reves, puffedes og hylede af Forventning og Glæde.

Paa mit Spørgsmaal om Veien svarede hun med et andet, idet hun uden at rette sig op vendte Hovedet halvt om fra sine Kjøledægger, for at glo efter mig.

„Haa er han fra da?“

Da hun havde faaet tilfredsstillende Svar paa dette, vedblev hun, medens hun alt imellem henvendte sin Tale til Grisingerne:

„Ja saa — er han i Præstlære hos Ringerikspræsten — Tsju Gysfa mine da! — — Begen til Stubbald i Nasa? siger han — — Sjaa den du, vil du lade de andre saa med dig, Styggen! Tsju, vil du være rolig! aa Stakkar, spændte jeg dig nu da — — Ja, den skal jeg radt sige ham den, det er strafe Begen Ende beint fram over Skogen lige til Kehraden det.“

Da denne Anvisning forekom mig at være affattet i altfor almindelige Udtryk om en Stovvei paa et Par Mil, saa spurgte jeg, om jeg ikke for Betaling kunde saa med en Gut, som var kjendt.

„Nei Kors, var det ligt sig det,“ sagde hun, idet hun forlod Grisehuset og gik ud paa Lunet. „Dem driver saa med Slaatt-Dnnen, at dem mest inte saar i sig Raden. Men det er strafe Begen hele Skogen over, og jeg skal te ham den saa skjellig, som han saa den for sig. Først saa gaar han op over Kleven og alle Bakkerne borte i Naslien der, og naar han er kommen op paa Høgden, saa har han store, stærke Begen radt fram til Heggelien. Elven den har han paa Benstren hele Tiden, og ser han den inte, saa hører han den. Men fremme ved Heggelien er det ligesom lidt Bringel og

Kringelkrangel med Begen, saa den justsom blir borte stykkomtil, og er En ikke kjendt, er det ikke saa greit at finde frem; men han finder nok frem til Heggellen, for den ligger ved Bandet. Siden saa gaar han bort med Heggelivandet, til han kommer frem til Dammen; det er sliq en Dam foran et lidet Band, og ligesom en Bro, som dem kalder det; der gaar han paa Benstren og ta'r af paa Høgren, og saa har han store, strake Begen Ende radt fram til Stubbald i Aasa."

Stjønt heller ikke denne Anvisning var fuldkommen tilfredsstillende, især da det var første Gang jeg begav mig saa langt ud fra den slagne Afsarvei, tog jeg trostlig fat paa Veien, og alle Betænkeligheder vare snart svundne. Fra Lien aabnede der sig af og til mellem Graner og høie Furetræer Udsigt til Dalen med dens Løvpartier og Enge, mellem hvilke Elven bugtede sig som en smal Sølvstrib. Rødmalede Gaarde laa saa smukt og norstt paa Høiderne af de grønne Bakker derne, hvor Karle og Piger særdeles med Slaatt-Dnnen. Fra enkelte Hider steg Røgen op blaa og let mod en mørk Baggrund af grantklædte Aaser. Over dette Landskab hvilede en Ro og en Fred, der næppe levnede Rum for nogen Anelse om Hovedstadens Nærhed. Da jeg var kommen ind paa Aasen, løb Toner af Baldhorn og en klingende af Ekkoet mangedobbelt gjentaget Los over til mig, men den fjernede sig mere og mere, og tilsidst var det kun Ljomen af den, der naaede mit Øre. Nu hørte jeg ogsaa Elven; den brusede vildt fiernt mod Benstre; men som jeg stred frem, nærmede Kløvtien sig den efterhaanden, og Aaserne traadte paa enkelte Strækninger sammen, saa at jeg undertiden gik i Bunden af en dyb, stummel Dal, der for største Delen optoges af Elven. Men Veien fjernede sig atter fra Elven; det var baade Bringel og Kringelkrangel, thi den bugtede sig snart hid, snart did, og blev paa enkelte Steder næppe synlig. Det gik opad, og da jeg var gaaet over en liden Høide, saa jeg mellem Furestammerne et Par blinkende Skovtjærn, og ved et af disse en Sæter paa

en grøn Bakke i Aften solens Gulb. I Skyggen under Bakken stod der Bunker af frodigt vogende Orme-græs; Gjederamfen kneisede hyppigt mellem Stenene med sin høie, røde, pragtfulde Blomstertop; men den alvorlige Stormhæt havde Hovedet høiere, saa mørk og giftig ned paa den og nikkede Takten til Sjøgens Gal, ret som om den vilde tælle efter, hvor mange Dage den havde igjen at leve. I det grønne Bakkehæld og ned ved Vandets Bred prangede Hæg og Rogn i sommerligt Blomsterstrud. De spredte listig, kvægende Dust vidt omkring og ryste demodig sine hvide Blade udover Sæterbakkens Speilbillede i Vandet, der paa alle de øvrige Kanter var omringet af Graner og mosede Klipper. I Sæteren var ingen hjemme. Alle Døre vare laase og lukkede. Jeg hamrede paa overalt, men ingensteds noget Svar, nogen Oplysning om Veien. Jeg satte mig paa en Sten og ventede en Stund, men der kom ingen. Aftenen faldt paa; jeg syntes, at jeg ikke kunde bide længer, og gik afsted, Det var mørkere i Stoven, men inden kort kom jeg til en Lommerdam eller Dæmning over en Elvestub mellem to Ljærn; jeg formodede det var her, jeg „skulde gaa paa Benstre og tage af paa Høire.“ Jeg gik over, men paa den Side af Dæmningen var der kun — saa forekom det mig — flade, glatte, fugtige Klipper, og ikke Spor af nogen Bei; paa den anden, den høire Side af Dammen, var der en stærkt betraadt Sti. Jeg undersøgte begge Sider gjentagne Gange, og uagtet det syntes at stride mod den Anvisning jeg havde faaet, besluttede jeg at vælge den største Bei eller Sti, der fremdeles gik paa høire Side af Basdraget. Saalænge den fulgte det mørke Ljærn, var den god og fremkommelig, men pludselig dreiede den af i en Retning, der i mine Tanker omtrent var den modsatte af den, jeg skulde gaa i, og tabte sig i et forvirret Net af Kreaturveie dybt inde i Stovens Dunkelhed. Ufigelig træt af denne ængstelige, vilde Søgning kastede jeg mig ned i den bløde Mose for at hvile et Øieblik, men Trætheden seirede over Stovensomhedens

Engstelser, og jeg ved ikke hvor længe jeg blundede. Ved et vildt Strig, hvis Ekko endnu slang i mine Øren, da jeg vaagne, sprang jeg op; men jeg sølte mig endnu trøstet ved Rødhjællens Sang; jeg syntes ikke jeg var ganske forladt, saa længe jeg hørte Maaltrøstens muntre Slag. Himlen var overfyldt, og den dybe Skumring tiltagen i Stoven. Der faldt et fint Støvregn, som vakte fornøyet Liv i den hele Planteverden og fyldte Luften med en frisk, kryddret Duft; men det syntes ogsaa at vække til Liv alle Stovens natlige Lyd og Toner. Mellem Toppene over mig hørte jeg en hul, metallisk Klang som af Frøernes Kvælden, og en skjærende Fløiten og Piben. Rundt om mig surrede hundrede Rølke: men det Rødsomme ved alle disse Toner var, at de i eet Dieblit løb lige ved mit Øre, i det næste fjernt borte; snart afbrødes de ved laade, vilde Strig under slagfende Vingeflag, snart ved fjerne Rødraab, hvorpaa der igjen indtraadte en pludselig Stillehed. Jeg blev greben af en ubestribelig Angst; det for isnende gjenennem mig ved disse Lyd, og Rødselen forøgedes ved Skummelheden mellem Stammerne, hvori alle Gjenstande viste sig fortrukne, bevægelige, levende, udstrækkende Tusender af Hænder og Arme efter den vildsomme Vandrer. Alle mine Barnedoms Eventyr fremmanedes for den opstræmte Fantasi og gjorde sig gjældende i de Former, der omgav mig; jeg saa hele Stoven opfyldt af Trolde og Alfer og gjækkende Dverge. I taneløs og aandeløs Angst ilede jeg fremad for at undløbe Demonernes Skarer; men under Flugten viste sig endnu rødsommere, mere fordreiede Skikkelser, og jeg sølte deres gribende Hænder. Pludselig hørte jeg tunge Skridt; der stred nogen hen over de bragende Kviste. Jeg saa eller troede at se en mørk Masse, der nærmede sig med et Par Dine, skinnende som gløbende Stjerner. Haaret reiste sig paa mit Hoved; jeg troede Faren uundgaelig, og streg ubevidst for at opmande mig:

„Er det Folk, saa sig mig Veien til Stubbald!“

En hul Drummen var det Svar jeg fik, og den Gaaende fjernede sig hurtig under Knag og Drag den samme Bei han var kommen. Jeg stod længe og lyttede efter de tunge Skridt og mumlede ved mig selv: „Gud give det var lyst og jeg havde en Bøsse, saa skulde du saa en Kugle, Bamse, fordi du skræmte mig!“

I dette Ønste og denne barnagtige Trubsel svandt min Frygt, gik al Tante om Fare op, og jeg stred igjen med Roslighed fremad i den bløde Mose. Nu var der intet Spor hverken af Bei eller Sti; men det lysnede mellem Stammerne, Skoven blev mere aaben, og jeg stod paa Hældingen ved Bredden af en stor Sø, rundt omgivet med Barstov, som ved dens fjerne Bred forsvandt i Rattens Laageflor. Den nordvestlige Himmels Purpurgløb, som speilede sig i Vandets mørke Flade, hvorover Flaggermus kredsede og slagrede, medens store Fugle stød pilsnart hen over det høiere oppe i Luften med hin kvælende Lyd og skjærende Fløiten, der før forekom mig saa rædsom, — viste mig, at jeg havde gaaet i nordøstlig Retning istedenfor mod Vest. Medens jeg grundede paa, om jeg skulde blive her, til Solen stod op, eller forsøge paa at finde tilbage til Dammen, opdagede jeg til min usigelige Glæde paa denne Side af Vandet Skintet af en Ild imellem Træerne. Jeg ilede affted, men erfarede snart, at den var fjernere, end den i Begyndelsen syntes; thi efterat have gaaet en halv Fjerdingvei, saa jeg mig skilt fra den ved en dyb Dal. Da jeg med megen Møie havde banet mig en Bei mellem det Raos af Bindsald, der opfyldte dette Klænde, og var kommen op ad den bratte, borterste Li, maatte jeg endnu gaa et drøit Stykke hen igjennem en aaben, høilændt Furemo, hvor Træerne stod i Rader som ranke Søiler, og hvor Jorden gav Klang under mine Skridt. Ved Randen af den silede en liden Bæk, hvor Dr og Gran igjen søgte at hæbde sin Plads, og paa en liden grøn Plet i Hældbakken paa den anden Side af denne Bæk blussede og brændte et stort Baal, som vidt og bredt kastede

et rødt Stjær bort mellem Stammerne. Foran Ilden sad en mørk Stikkelse, som paa Grund af sin Stilling mellem mig og det flammende Baal syntes at være af en aldeles overnaturlig Størrelse. Krogsstovens gamle Røverhistorier for mig pludselig igjennem Hovedet, og jeg var et Øieblik i Begreb med at løbe min Vej; men da jeg så Die paa Barhytten ved Ilden, de to Karle, som sad foran den, og de mange Dyer, der vare fasthuggede i Stubben ved Siden af en fældet Fure, blev det mig klart, at det var Lømmerhuggere.

Den Gamle talte: jeg saa hans mørke Stikkelse bevæge Læberne; sin korte Pibe holdt han i Haanden, kun af og til førte han den til Munden for ved nogle forstærkede Drag at holde Ilden vedlige. Da jeg nærmede mig, var enten Historien ude, eller ogsaa blev han afbrudt; thi han gjorde et Tag ned i den glødende Aste med sin udgaaende Pibe, røgte i Et væk og syntes opmærksomt at høre hvad en fjerde Mand, der nu kom til, havde at sige. Denne Person, der ogsaa maatte høre til Selskabet, thi han kom, uden Hue og kun iført en lang islandsk Bundingstrøje, med en Bøtte Band fra Bækken, var en stor, rødhaaret Sluff. Han saa forstræmt ud. Den Gamle havde vendt sig mod ham, og da jeg var gaaet over Bækken, og nærmede mig Selskabet fra Siden, saa jeg ham nu i det fulde Lys fra Ilden. Det var en liden Mand med en lang, trum Næse. En blaa, rødbræmmed Toplue, han havde paa, formaaede næppe at holde den stride, graasprængte Haarlug i Ave, og en kortlivet, sid Ringerikskofte af mørkegraat Badmel med afflidte Fløielskanter gjorde Ryggens Rundhed og Krumning endnu mere isinesaldende.

Den Ankomne lod til at tale om Bjørnen.

„Skal tro det?“ sagde den Gamle. „Hvad stulde han der? Det har været en anden Drag du har hørt, for der vogter ikke noget, han kan gaa efter paa tørre Furumoen — ja Bamfen da“ — svarede han til. „Jeg tror mest du ljuger jeg, Ber! De siger for et gammelt Ord, at rødt Haar og Furu-

stog de trives ikke paa god Jord," vedblev han halv høit. „Havde det endda været i Bjørnehullet eller i Stygdaalen — Knut og jeg vi haade hørte og saa den der forrige Dagen — men her? — Nei, saa nær ind til Barmen kommer han vor Herre Død inte! Du har stræmt dig selv!”

„Nei, Dølen rende i mig, hørte ikke jeg han tuslede og bragede i Moen, min kjære Thor Lerberg,” svarede den anden, stødt og vred over den Gamles Lovol og Drilleri.

„Aa ja, ja,” fortsatte Thor i sin forrige Tone. „Det var vel en Buskebjørn, Gutten min.”

Jeg traadte nu frem og sagde, at det formodentlig var mig, han havde hørt, fortalte hvorledes jeg havde taget feil af Beien, hvilken Forstrækkelse jeg havde ubstaaet, spurgte om hvor jeg nu var, om en af dem vilde følge mig til Stubbøl, og klagede jammerlig over Sult og Træthed.

Min Fremtræden vakte ikke liden Forundring hos Selskabet. Dog gav den sig mindre tilkjende i Ord end i den Opmærksomhed, hvormed de betragtede mig og hørte min Beretning. Den Gamle, som jeg havde hørt nævnes Thor Lerberg, syntes især med Interesse at følge den, og da det lod til han havde den Bane at tænke høit, blev jeg ved enkelte Uttringer, som han af og til mumlede hen for sig selv, delagtig i hans Betragtninger, saasom:

„Nei, nei, det var gæli; der skulde han have taget over — ja, over Dammen da — det var Stubbølsvegen — han har traadt paa Bildgræs — — han er for ung — han er inte sfogtam — aa, det var Rugden — det var Kveldsnarren — ja, det laater rart for den, som aldrig har hørt det — aa ja, Kommen han striger følt — naar det duffer da — Jagu ham var Bjørnen i Vegen for — Det var Karl til Gut!”

„Jaha,” sagde jeg kjæt og gav mit vaagnende Ungdomsmod Luft omtrent i de samme Ord som Manden, der traf Bjørnen sovende i Solbalken: „Havde det været lyst, og jeg havde været Skytter, og havde jeg havt en ladet Bøsse, og

jeg havde faaet den til at gaa løs, ja min Sandten skulde ikke Bjørnen have ligget paa Flækken da!"

"Det var greit det, ha, ha, ha!" sagde Thor Verberg med en kluffende Latter, som de øvrige istemte; "det var greit, han havde ligget paa Flækken, ha, ha, ha!"

"Men nu er han ved Storflaaten," sagde han, henvendt til mig, da jeg var kommen til Ende med min Beretning; "det er det største Vandet paa Stogen her, og naar det lider paa Dagen, saa skal der nok blive Raad til at finde frem, for vi har Vaad, og naar han er kommen over, saa er det ikke saa langt, ja til Stubbøl da. Nu kan han vel have Bo at kvare sig og saa i sig lidt Mad. Jeg har ikke andet end Erteleffe og traat Flesk, og det er vel uvand Kost for ham; men er han sulten, saa —. Ja, kanske han kunde have Lyst paa lidt Fisk? Jeg har nu været her paa Fisking, og grum Ørret har jeg faaet, — ja, i Vandet da." Da jeg takkede for dette Tilbud, bad han en af de yngre om at tage en „lækker Fisk" af Knippet og stege i den gloende Ildmørje.

Imidlertid udsurgte den Gamle mig, og da han var færdig dermed, og jeg med megen Appetit gav mig i Færd med mit Maaltid, viste det sig, at den Historie han fortalte ved min Ankomst, var endt; thi han opfordrede en af de yngre til nu at fortælle, det han havde sagt havde hændt hans Fader, da han laa paa Lømmehugst.

"Ja," svarede deene, en sværlemmet Gut af et rasst, uforsædet Udseende, der ikke var meget over de tyve, "det kan snart være fortalt. Han Far var paa Hugst hos Manden paa Aft ubi Bier, og saa hug han oppe i Aftmarken. Om Kvelden gif han til en Stue længer nebe mod Bygden og holdt til hos Helge Myra — ja du kjendte nok han Helge du, Thor Verberg? Men en Dag havde han hvilet for længe til Eftasverd, — der kom sli en tung Søvn over ham — og da han vaagnede, var Solen alt i Afsen. Men Favnen vilde han have fuld, før han sluttede, og han til at hugge.

En Stund gif det baade godt og vel, og han hug, saa Flisen fløi om ham; men det blev mørkere og mørkere. Endda var der igjen en liden Gran, han vilde have med, men aldrig før havde han hugget det første Hugget i den, saa fløi Øxen af Skastet. Han til at lede efter den; tilsidst fandt han den i et Myrhul. Men allerbedst det var, tykte han, at En raabte Navnet hans; han kunde ikke skjønne, hvem det kunde være, for han Helge Myra havde ikke noget i Marken at gjøre, og andre var der ikke paa lang Lei. Han lyede og lyede, men han hørte ikke noget, og saa tænkte han, han kunde have mis- hørt. Saa gav han sig til at hugge igjen, men ret som det var, saa røg Øxen af Skastet paa ny. Langt om længe fandt han den den Gang ogsaa; men da han stulde til at staare paa Nordsiden, hørte han skjellig, at det raabte borti Berg- væggen: „Halvor, Halvor! Lidlig kom du, og seint gaar du.“ — — — „Men da jeg det hørte, sa' han, var det mest, som jeg gif af i begge Knæerne, og jeg fik mest ikke Øxen ud af Granlæggen, sa' han; men da jeg kom paa Spranget, for jeg i eet Kneb lige ned til Stuen hans Helge.“ —

„Ja, det har jeg hørt før,“ sagde Thor Verberg; „men det var ikke det jeg mente, det var den Gang han var til Bryllups i Baarfjøset paa Kilebakkén.“

„Naa den Gang, ja det var saaledes det,“ tog Gutten uforsrøden til Orde. „Det var paa Baarsiden, rigtig strax før Paasketider i 1815, da han Far boede paa Dypen-Øie; Sneen var ikke borte endda. Men saa stulde han til Stogs og hugge og drage hjem noget Ved. Han gif op paa Nasen i Hellingén, som er bortimod Aadalsveien. Der fandt han en Tørfuru og til at hugge. Mens han hug paa den, syntes han det var Tørfuru alt han saa. Ret som han stod og glaamte og undredes paa dette, kom der hørende en Færd med elleve Heste, og alle var de musede; han syntes det saa ud som en Brudsfærd.“

„Men hvad er dette for Folk, som kommer farende denne Veien ovenfra Aasen da?“ siger han.

„Vi er her borte fra Østbølla fra Ulsnabben,“ siger en af dem, „vi skal til Veien-Gaarden i Hjemtkommerøl; den som kjører foran, det er Præsten; de som kjører efter ham, er Brubefolkene, og jeg er Bærfaeren; du faar staa paa Meierne med mig.“

Da de var komne et Stykke nedover, saa siger Bærfaeren: „Bil du tage imod disse to Sækkene og gaa til Veien og maale i to Lønder Poteter, til vi skal hjem igjen?“ — „Kan saa det,“ sagde han Far. Han stod bagpaa han, til de kom til et Steb, hvor han syntes han skulde kjende sig. Det var rigtig nord for Kilebakken, der det gamle Vaarfjøsset stod; Fjøsset var der ikke, men en stor, gild Bygning, og der tog de ind. Saa mødte der frem nogle ude paa Gaarden, som skulde skjænke dem, og de vilde skjænke han Far ogsaa. Men han sagde Reitat han: jeg skal ikke have nogen Skjænt, sagde han, for jeg har bare paa mig en Hverdagsbrod; jeg kan nok ikke holde Selskab med slike Folk.“ Saa sagde en af dem: „Lad denne Gamlen være for den han er, tag en Hest og følg ham paa Hjemveien.“ Ja, saa gjorde de det; de tog og satte ham i en Slæde med en muset Hest for, og en fulgte med. Da han kom et lidet Stykke frem til en liden Dal nord for Oppenhagen, — der er endda et Sandfald der — syntes han, at han sad mellem Dreene paa en Bøtte. Om en Stund var den ogsaa borte, og da syntes han først, han sansede sig rigtigt. Saa skulde han se efter Øxen sin, og den sad i den samme Lørfuruen, han havde begyndt at hugge paa. Da han kom hjem, var han saa rent forstumlet, at han ikke vidste, hvor mange Dage han havde været borte; men han havde ikke været borte længer end fra om Morgenen til om Aftenen, og han var ikke rigtig lang Tid efter.“ —

„Det gaar meget artig til — ja paa Skogen da —“ tog Thor Lerberg til Orde, „og jeg kan ikke sige mig fri for,

jeg har seet lidt jeg og — ja Spøgeri da — og har I Lyft til at være længer oppe — saa skal jeg fortælle det, som er hændt mig — her paa Krossflogen da.“

Jo, de havde alle Lyft til at høre; i Morgen var det Søndagen; det var det samme, om de ikke gjorde noget da.

„Det kan vel være saa en ti, tolv Aar siden,“ begyndte han, „jeg havde en Kulmile inde paa Stogen ved Kampen-
haug.

Om Vinteren laa jeg indpaa der, og havde to Heste og kjørte Kul til Bærumsværket. En Dag saa kom jeg til at blive lidt for længe ved Værket, for jeg traf nogle Kjendinger oventil Ringerike; vi havde nu lidt Snak mellem os, og lidt drak vi ogsaa — ja Brændevin da —, og saa kom jeg ikke tilbage til Milen, før Kloffen var imod ti. Jeg fik gjort op en Kying i Mile-Ringen, saa jeg kunde se at læsse paa, for det var styggelig mørkt. Og læsse maatte jeg om Kvelden; for Kloffen tre om Morgenen maatte jeg affed igjen, naar jeg skulde ræfte til Værket og tilbage i Lyse, samme Dagen, ja til Milen. Da jeg havde faaet det til at frase dygtig, gav jeg mig til at saa paa Læssene. Men i det samme jeg vendte mig mod Kyingen igjen, og skulde til at gjøre et nyt Tag, kommer der vor Herre Død en hel Snefløke seilende, saa at hvert Kul og Brand frasebe og sluknebe, ja paa Kyingen. Saa tænkte jeg ved mig selv: Jo vor Herre Død er hun Bergmor arg nu, for jeg er kommen saa sent hjem og uror hende i Kveld. Men jeg til at slaa Barme igjen og saa gjort op. Men hvordan det var eller ikke, saa var det ligesom Kofoen ikke vilde slippe Kullene ud i Kurven; over Halvparten for udenfor. Endelig havde jeg faaet paa Læssene og skulde til at gjure fast Rebene. Om Morgenen havde jeg sat nye Bidjer paa alle Hælerhalsene; men de røg vor Herre Død den ene efter den anden — ja Bidjerne da. Jeg til at vrie nye Bidjer, satte Hælerne paa igjen, og endelig saa fik jeg Læssene gjurede. Saa gav jeg Hestene til Ratten, og trøb

ind i Rojen og lagde mig. Men mener Du jeg vaagne de Kloften tre? Ikke før Solen var oppe, og endda var jeg tung og ør baade i Stroften og Hovedet. Saa stulde jeg faa noget i Livet og give Hestene, men begge Spiltougene i Varsfluten var tomme, og borte var Hestene. Da blev jeg sint og tog vor Herre Død til at bande lidt, og saa begyndte jeg at lede efter Sporene. Der var kommen lidt Rysne; til Bygds havde de ikke gaaet, og ikke til Bærket heller. Men jeg saa Slagsærdene efter to Heste og to brede, stutte Fodblad nord-øst. Jeg gik efter saa en halv Mil rent bort i Ubrauten; der delte Slagsærdene sig: en Hest havde gaaet i Øst og en i Vest, men Sporene af Fodbladene var rent borte. Jeg maatte vasse efter den ene først en tre Fjerdingvei, saa fik jeg da endelig se ham, han stod og knægede. Saa maatte jeg først til Rojen og saa bundet og givet den, og saa afsted efter Blakken. Da jeg kom til Milen med den, var det Høgstidags, saa slap Hestene at kjaafe til Bærket den Dagen; men jeg bad vor Herre tage mig paa det, at jeg aldrig stulde uro hende Bergmor saa sent mer, ja om Kvelden da.

Men det er artig med det En lover; om En holder det til Jul, saa er det ikke sagt En holder det til Mikkelsmes. For det andre Aaret efter, saa var det sent ud paa Høsttiden i den værste Bløden, jeg var i Christian. Det drog alt sent ud paa Eftermiddagen, før jeg kom af Byen; men jeg vilde gjerne hjem om Ratten, og ridende var jeg; saa tog jeg lige over ved Bogstad, Søredalsvegen, og over Skogen, for det er bedste Begen, det ved I vel — ja til Nassfjerdingen da. Det var graat og ugent Veir, og det var alt i Skumringen, da jeg kom afsted. Men som jeg kom over den vesle Broen da, strax indenfor Hæggellen, ser jeg en Mand, som kom bent imod mig; han var ikke meget høi, men forstrækkelig tyk; over Axlerne var han saa bred som en Kaavedør, og hver Næve var mest en halv Alen tværs over. I den ene havde han en Stindstæ, og gik og jabbede ganske smaat; men da jeg kom

nærmere, saa gnistrede Dinene paa ham som Barmebrande, og digre var de som Tintallerkener. Haaret det stod som Grisebust, og Skjægget var ikke ligere, saa jeg rigtig syntes det var en forstræffelig styg Fant, og gav mig til at læse det vesle jeg kunde. Med det samme jeg kom til: „Jesu Navn, Amen,“ fant han Ende ned — ja i Jorden da.

Jeg red længer frem og smaamulrede paa en Salme; men ret som det var, saa jabbede Karlen imod mig igjen ovenfra Lien. Da gnistrede det baade af Haar og Skjæg og Dinene med. Jeg til at bede Fadervor igjen, og da jeg kom til: „Frels os fra det Onde,“ saa sa' jeg Amen i Jesu Navn, og saa var han borte. Men aldrig før havde jeg redet en Fjerdingvei, før jeg mødte Suggen paa en Klop. Da gif der ligesom Lynild ud af Dine og Haar og Skjæg, og saa ristede og stakede han Posen, saa der for blaa og gule' og røde Ildstunger ud af den, og det sprakede stygt. Men saa blev jeg sint: „Na, saa far nu Ende bent til Helvedes Pøl og Pine, dit fordømte Bergetrold,“ sa' jeg, ja til Manden da, og borte var han med det samme. Men eftersom jeg red, saa drog det efter med mig, og jeg var ræd jeg skulde møde Kallen endda en Gang. Da jeg kom til Løvlien, vidste jeg der laa en Kjending der, som skulde hugge Lømmer. Jeg bankede paa og bad om at saa ligge der, til det blev lyst; men tror du jeg kom ind? Han Per sagde det, at jeg kunde reise om Dagen som andre Folk, saa slap jeg at bede om Hus. Den Raad ved jeg selv, min kjære Per, sa' jeg, men der var ikke Udkomme med ham. Saa stjønte jeg, at Kallen havde været der og forstræmt ham og sat op ham, og jeg maatte afsted igjen. Men da sang jeg, saa det kjemede i Naserne: „Et lidet Barn, et lidet Barn saa lysteligt“ — og det varede og det rak, lige til jeg kom ned til Stubdal, der sit jeg Hus, — men det var mest forbi med Natten da.“ —

Den Maade, hvorpaa han foredrog disse Fortællinger, var som hele hans Tale langsom og udtryksfuld. Han havde

den Bane at „snakke attpaa,“ det er, hyppig at gjentage enkelte Ord eller Dele af Sætningen, eller at hænge bagefter en eller anden overflødig Forklaring. I Almindelighed anbragte han disse Dplysninger for Tilhørerne efter en eller anden Bestræbelse for at vedligeholde Ilden i Røben, og de forekom mig af en saa komisk Virkning, at jeg i den lystige Stemning, hvori jeg var kommen efter min vel overstaaede natlige Vandring, ofte havde ondt ved at holde mig fra at le høit. Denne Omstændighed maa jeg vel ogsaa tilskrive, at hans Fortællinger ikke gjorde det Indtryk paa mig, som efter hvad jeg nys havde oplevet, kunde ventes.

Men under Thor Verbergs Fortælling kom der en Person frem af Barhytten, som lod til at have ligget der og sovet. Jeg vidste ikke ret, hvad jeg skulde tro om ham; thi han kom virkelig den Forestilling, jeg havde gjort mig om Tusser og Haugebukke, nærmere end noget jeg hidtil havde seet. Det var en liden tør, mager Mand med Hovedet paa Skalle, røde Dine, og en Næse som et stort Papegønsienæb. Om Munden havde han et Træk, som om han vilde spytte Folk i Dinene. Han sad længe og skar Ansigter, gjorde Grimaser med sin stærkt fremstaaende Underlæbe, og hug eller nikkede til Siden med Hovedet, som om han misbilligende slog Talt til Thor Verbergs Fortælling. Da han luffede Munden op og begyndte at tale, var ogsaa Forestillingen om hans Troldnatur sounden; hvis man skulde antage ham for noget overnaturligt Væsen, maatte det være for en Risse eller en gjækkende Skovaand; han var imidlertid kun en Karrikatur af en Bondemand. Han klæksede eller læspegde lidt, og endnu ivrigere end til andres huggede han med Hovedet til sin egen Tale, hvori der herskede en saadan aandsfraværende Forvevling af alle Tal-, Bægt- og Maalsangtvelser, saadan en Forbytning og Omtumling med alle Begreber, saadan en evindelig Forsnakkelse, at det, idetmindste i Forstningen, for den som ikke kjendte ham og hans Sædvane, var meget vanskeligt at fatte hans egentlige Mening.

Men dette uendelige Konfusionsmageri frembragte de latterligste Udsagn, og afgav et slaaende Bevis for, hvorledes den mest nøgterne Forstand ved Hjælp af dette kan komme til at sige Ting, der klinge endnu fabelagtigere og utroligere end selve Overtroens. Hans Foredrag var overordentlig hurtigt, men haffende og stammende og for en stor Del saaledes bundet til Bondesprogets Egenheder, at det ved at tabe disse mister en stor Del af sin Eiendommelighed.

„Du maa vel for brændende Fanden tro vi er saa dumme, at vi skjønner dette er Løgn og Kjærringrør?“ var det første Udbrud.

„Jagu tror jeg det rdt,“ svarede Thor Lerberg med et lidet Grin til de øvrige, som om han vilde sige: Nu skal I først ret saa høre Løier og Historier.

„Jeg kan nu for Fanden ikke skjønne paa det, at du kan sidde her og luge og sige, at du har set sligt selv — du skal jo være en vettug Mand — men jagu traaver du fortere, end den sorte Mærren min luger,“ fortsatte Tusfen ivrig.

De øvrige lo, men Thor, der lod til at være fuldkommen bejendt med hans Egenheder, tog ikke den ringeste Notis af hans Bestyldning, men bragte ham med Et ind paa en anden Række af Forestillinger ved at spørge, om det var den samme lille gode Mærren han havde nu, som da han blev gift.

„Du kan nu vel for brændende Fanden veta det, at en tandløs Mær kan inte leve, til hun blir reint gammal. Men det var saa god Mær, som En vilde spænde for fire Sto og drage op over Bakka det, maatta.“

„Da maatte hun være god,“ sagde Thor Lerberg under de øvriges Latter. „Det var vel med den du reiste til Brannæs og hentede den store Laffen paa Bæcumsværket? Du faar fortælle os den Reisen,“ vedblev han opfordrende.

„Na ja, vi har nu sligt at gjøre og sligt at føre her,“ svarede han, og begyndte, efterat have gjort et Tag i Ibemørjen for at tænde den Snadde, han netop havde stoppet:

„I Førstningen jeg blev gift, havde jeg en liden god Mær jeg, maatta, og den skalde jeg reise til Brancæs med. Saa havde jeg lovet hende Sisle, Kjærringa mi, at jeg skalde kjøbe et Kjolety til a — — ja, du kjender vel Kjærringa mi, hu' Sisle, du Thor? Det er svær Kjærring til at bage; hun bagte Havren hel og holden, som den var kommen fra Brancæs; ja hun bagte 15 og 16 og 20 Brød paa det 7de Ljuget om Dagen. Men da de talte efter for Befa, havde hun bagt 15 og 16 og 20 Brød paa det 7de Ljuget paa det 4de Hundrede for Befa — — og dette Kjoletyet havde jeg lovet hende radt, siden jeg tog paa at fri til hende. Saa kjøbte jeg dette Kjoletyet da, maatta, og saa lagde jeg endda paa den sorte Mærra halvfemsfindstyve Skippunds Lyngde, og saa reiste jeg om Bærumsværtet og kjøbte en Taffe, som var jem Fjerding paa Kant, og Lykken efter Bredden, saa som Tafferne skal være da, maatta. Saa reiste jeg opover, og hjørte op alle Fonsrudbalka, saa inte Mærra pustede en eneste Pust. Dermed reiste jeg til han Ola i Galen, det er nu saadan en eiende snil Mand det, og Kjærringa hans ogsaa. Jeg bandt Mærra mi i Færdeslasset jeg, maatta, som en Færdesmand skal gjøre. Han Ola kom ud. „Gjør inte detta,“ sa' han Ola. „Sæt ind Mærra hans du,“ siger han til Gutten sin. „Du faar bli' med ind du,“ siger han Ola til mig. Saa kom jeg ind i Kjøkkenet jeg, og gif bort til Peisen og vilde varme mig, som en Færdesmand pleier nu gjøre. „Nei, kom ind i Kammeret,“ sa' 'n Ola til mig. Saa kom jeg ind i Kammeret da, maatta, og satte mig bort ved Dønen. Saa kommer Kjærringa med to store, digre Smørrebrød paa hver Side af en Tallerk og Brændevinsglasset midt paa Tallerken da, maatta. Jeg tog det ene og aad op det. „Du skal ha' det andre og,“ sa' Kjærringen. Saa siger 'n Ola: „du faar la' os saa ind nokko varmt Drikke og,“ sa' han. Kjærringa kommer drivendes ind med en Døtter saa stærk, at den gif i Roppen da, maatta. Jeg vilde til at reise jeg da, jeg. „Nei,

sa 'n Ola, du faar bli' til Middags nu," sa 'n Ola. Jeg sad nu der og undredes og undredes, hvad det skulde bli' til Middags da, maatta. Kjerringa kommer ind drivendes med en Grisunge paa et Brædt, som var stegt hel og holden, med Klauver og Ly, affurat som han skulde være ljus levandes. Ret som det var, kom hun ind drivendes med to store Brændevinsflaster og satte udmed, og saa satte hun sig bent for mig; hun satte sig ikke bent for Manden sin heller, saa som Kjerringa skal gjøre, maatta. Saa tog hun til at fjære og fjære, og saa gled Kniven ind i Haanden hendes, saa hun skar Stykket ud paa Gulvet. „Dette faar du ha' det, Ola," sa' Kjerringa. „Nei, dette vil jeg ha' det," sa' jeg. Jeg maatte nu saa det, jeg som Fremmed var da, maatta. Saa aad vi da baade Grisesteg og Ly; og mens vi sad og aad, saa drak vi Dram om Dram, Dram om Dram. Han Ola blev klein, jeg aad; alt han var klein, aad jeg. Jeg stod mig bra', jeg som klein var, men daarlig gif det ham, som aad. Saa sagde jeg Tak for mig jeg da, maatta, og saa gjorde jeg som Fanten og reiste fra Galen og radt til Skarud i eet Stjoi, med det tunge Lasfet og Skarubbalka attpaa, og Mærra inte pusted' en eneste Pust.“

Tatere.

(1848.)

Er du da blank som Guld,
og er jeg sort som Muld,
een Frihed vil jeg eie,
at vandre mine Veie;
at gaa til hvem jeg vil,
det selo mig horer til.

Tatervise.

En Lensmandsarrest eller en Arreststue paa Landet adskiller sig, om et særskilt Lokale habes, ikke meget fra en almindelig smudsig Bonde- eller Folkestue. Undertiden er dog det lille Bindue anbragt saa høit oppe paa Væggen, at Arrestanterne derigjennem ikke kunne iagttage andet end Maane og Stjerner, Snefog og Himmelens Stjer; derhos er det forsynet med Jernsprinkler. Vignende Sikkerhedsindretninger ere undertiden ogsaa indmurede oppe i Piben; som oftest ere de dog overflødige, da Arrestanterne gjerne frit gaa ud og ind og sættes til at arbejde i Lensmandens Gaardsbrug eller Lømmerrift. Husgeraadet er meget tarveligt: en høit optømret, i to, tre Rum eller Senge afdeelt Barakke eller Hjeld langs den ene Væg, en Træbænk, der taber sig bag Dvnen, langs den anden; undertiden kommer hertil et Bord og et Par Trækubber, der tjene som Stole.

Saaledes saa det ud i den Arreststue, vi nu ville aabne. Paa en lav Skorsten eller Klæberstenskamin af den Form, man ser i de fleste Bondestuer i Gudbrandsdalen, spragede og gni-strede Ilden i en knuddret Tyrirod og en Del raa Birkegrene. Udenfor var det et Hundeveir, med Snefog og en Storm, der

peb og hvinede i hver Bæggesprunge; men her inde udbredte Dønnens ophevede Stene en lun Barme, og Ilden gjød sit rødlige Lys, der endnu kæmpede med Februar dagens sidste Stjær, over nogle menneskelige Skikkelser. I Krogens Halvstygge paa den inderste Seng eller Baas af Barakken laa en Mand henstrakt paa en Skindfeld. Bag den lave Bænde, som han støttede mod en af Musselshylde svulmende haaret Arm, færdedes Tanker, hvis Skygger svævede over et Ansigt, lige saa mørkt som den sobede Væg, og hvis Lyn glimtede frem i Blik saa stikkende, stirrende og stumle, at selv den sløve Vagt-karl blev ubhyggelig til Mode, naar de hændelsesvis faldt paa ham. Men intet Ord røbede, hvad der vælte sig i hans Indre. Hans stride kulsorte Haar, skarpe Træk, det lange Ansigt, hvis Underdel nu var bedækket med et kort sort Skjæg, og dette egne Blik viste, at han hørte til de omvankende Latere eller Langfanterne, som vor Almue i nogle Egne af Landet kalder dem. Hans stumle Udseende havde skaffet ham Navnet Svarte-Bertel. Af Profession var han Hestestjærer, men fulste ogsaa med forskjelligt Held paa at kurerer Heste.

Den anden lod til at være af en mere sorgløs Natur, og havde en lysere Hudfarve; men Laterstammens lave Bænde, skarpe Ansigt, dybtliggende Dine og dette ubestribelige, paa en Gang udforskende, fixerende, stikkende Blik med dets ubhyggelige Foksforglans, udmærkede ogsaa ham. Han var Gjørtler og Knappestøber, men havde en Lidenskab for at fange Fugle og mede i alle Aar og Elve. Han vedkjendte sig derfor lige saa gjerne Navnet Jakob Fuglesænger, som Jakob Knappefant; men naar „Buroerne“*) kaldte ham Bæltespringeren — et Mgenavn, som ofte tillægges den hele Stamme, der synes at dele Interessen og Agtelsen for gamle Hsat Waltons „guddommelige Medefunst“ med de britiske Sportsmænd, — da kunde han blive rasende. Han sad paa Sengestoffen og delte

*) Buro, 3fte-Later.

sig mellem Betragtningen af den stumle Kammerat og sine med et Par ferdums himmelblaa Buger beklædte Ben, som han lod dingle frem og tilbage. Da han omsider vaagnede af denne drømmende Tilstand, blev han med Et snaksom og overgiven, tog frem en Flaske, han havde gjemt i Sengehalmen, bød Bagtkarlen en Dram, som denne afflog, tog sig selv en og skjænkede Kammeraten en ditto, som denne lod til at svælge uden nogen klar Forestilling om hvad det var. Derpaa begyndte han med løbende Tunge og megen Livlighed at fortælle Bagtkarlen, den lange Da, en Person af et taabeligt Udseende, Lyve- og Røverhistorier, saa at Haarene reiste sig paa hans Hoved. Da Piben, han havde laant af ham, var udroget, sang han med en veltlingende Stemme og et godt naturligt Foredrag den Vise, hvoraf vi ovenfor have anført et Vers, og som endnu bedre end hans Dypførsel antydede Friluftshaget, der danner et saa fremtrædende Karaktertræk hos den vandrende Stamme, hvortil han hørte. Svarte=Bertel lod især til at opibnes ved de Vers, der indeholdt Antydninger af Stammens Forhold til Jffe-Laterne. Da Sangen var til Ende, begyndte han paa en anden, der var en Blanding af Latersproget eller Rommani, som de selv kalde det, og et lidt forsvensket Norsk. Den behandlede et lignende Emne, indeholdt Klager over den ulykkelige Tilstand at være spærret inde i den sagte Sommer, naar Fuglen sang i Lunden, naar Fjsten sprang i Aaen, — og priste den frie Mands Lykke, der selv kunde bestemme sine Veie, om han forøvrigt laa i Strid med hele Verden. Men han var ikke kommen langt i sin Frihedshymne, før han pludselig brød af og lyste. Lidt efter hørte ogsaa de øvrige Larm og forvirrede Stemmer. Nogle Personer vare drukne eller anstillede sig saaledes; et Par Stemmer syntes at tale i Latersproget, og alt imellem lød en Røst, man let kjendte som Lensmandens, der kaldte disse Menneſter til Orden, idet han i et halvt studeret Roversprog, han havde lagt sig til under sine mislykkede Forsøg paa at tage norsk

juridisk Examen, anmodede dem om at være rolige og respektere ham og hans Hus, som var en Helligdom, fordi han var Dvrighedsperson og bar Kongens Mundering. En af de Drukne mente høit, han skulde gaa ind og trække den paa, om det skulde have Nlem.

En Kvindestemme bad med smigrende Underdanighed, at den naadige Lensmand ikke maatte være vred, fordi „Karmanden“ tiltalte ham saa uanstændigt; han var jo drucken, det saa Lensmanden nok. Naar han var ædru, var han den braveste Mand til at stræve for Kone og Børn, og saa snild og myg, at han kunde vindes om en Finger, og for at faae sine Forskfringer yderligere Indgang skjældte hun „Karmanden“ i samme Aandebæret med en fast utrolig Lungesærdighed for en Slagsbroder og en Drukkenbolt, der ikke gad gjøre andet end at pynte sig og drikke Vorherres Dage bort, og overfusede ham derhos med en saadan Strøm af Skældsord og Bebrejdelser, fordi han paa en upassende Maade vovede at tiltale den brave, snilde Lensmand, som nu vilde sørge for dem, give dem Husly, Mad og alt det som godt var, saa at Manden ikke svarede et Ord til hundrede. Han vidste vel, at det hele var Forstillelse.

Under disse Forhandlinger blev Hængelaasen taget af, Slaaerne stode fra, og ind gennem Døren tumlede Selstabet, tillsneet, rødøiet og blomstrende af Snefog, Nordensuo, Brændevin og Dphidselse af det Klammeri, hvorunder de vare blevne grebne i en Bryllupsgaard i Nærheden.

Et vildt Glædesblink for over den gamle Leters Ansigt, da han saa Folk af sin egen Stamme, ja af sit eget Følge, men han reiste sig ikke fra sit Leie, og gav den ikke tilkjende ved nogen voldsom Glæde, saaledes som Fuglesangeren, der med et Spring stod midt iblandt dem, som om han jublende vilde hilse dem alle. Men et advarende Blik bragte ham strax til at antage en ligegyldig Mine. En af Følget hvistede i

Forbigaaende til ham: „Stilla Møien, Raklo! dikkar dero tji 'en hængeste Mustroen?“*)

„Gvad er dette for Folk, Herre Lensmand?“ spurgte han derfor fremmed og med paatagen Ydmyghed, „om jeg faar Lov at driste mig til at spørge?“

„Det er nogle stridbare Lovovertrædere, som jeg saa at sige fattede in flaxanti, det er det samme som: mens dem slagset i Bingerne, Hjøner du, just som de gjorde sig skyldige i Benskug og Stenskug, Gaargreb og Klæbers Sønderrivelse efter 6 Bogs 7—8,“ svarede Lensmanden vigtig. „Og jeg er ikke langt fra Faktum, naar jeg antager, at det er disse eller lignende Læsgjængere, som her og i andre Bygdelag i senere Tider have forøvet adskillige simple og kvalificerede Indbrud. Det gamle Kvindemenneste er af Truls Skoleholder paa Rognehaugen angiven som overbevisendes for Kvalfalveri og Fandenskunster med smeltet Bly, og bør for Maalen, Signen o. s. v. efter 6 Bogs 1—12 paa Lugtuset. Anbelangende en af disse Karle, da er det min visse Formodning, at han er den Langfant, som i Sommer, i en Smedje ved Egerpladsen paa Gardermoen, med en glohed Jerntein næsten bræbte eller halvstegte en Soldat, og det som værre var, med det samme brændte op og stamferte Kongens Mundering, som den Menige havde paa Strotten. — Stulde En vel have hørt Slikt! — „Men —“ afbrød han sig vred, da Fuglesængerer ikke kunde afholde sig fra at le over den Salvelse, hvormed Lensmanden omhandlede denne grove Forgribelse paa Kongens Mundering; — „men jeg staar her og prater for dig, og du spør mig, og kanste du holder mig for Kar attpaa? Det var bedre, at jeg spurgte dig, for du er jo Knappefant, og saa kjender du vel Folkene dine paa Knaphullerne,“ tilsviede han lunefuldt. „Kraake søger Maake, siger er gammelt Ord, og jeg synes dem jævlige samme Kraakemaalet, du buldrer, naar du har faaet Brændevin.“

*) Hold Mund, Gut! Ser du ikke den Fandens Lensmanden?

Derpaa trampede Lensmanden affted, slog Døren dundrende i Laas, og stød Slaaerne for. Men under hans Bortgang sagde Fuglefængerer med megen Ydmyghed i Stemmen, medens Skalken tindrede i hans Dine og lurede i hver Mine:

„Naadige og vise Hr. Lensmand, De maa sandelig ikke være vred paa mig: Væng le dero!*) Jeg mente ikke noget ondt med det jeg spurgte; men jeg har aldrig seet disse Godtsfolk før, og jeg vil gjerne vide, hvem jeg skal dele Bord og Seng med. Gi' dero suta i Boldron i bængeffe Bau at med Bule til sastra Væng!“**).

Over dette hjertelig udtalte Dnsfe brød hele Følget ud i en Latter, som Lensmanden brummede Bas til udenfor. Da han var borte, fik Ansigterne et andet Udtryk, og Kvinderne nærmede sig Ilden. I den ene af dem gjenkjende vi nu, da hun har viftet sig selv og en stinnende Kaffejedel ud af det store Uldtørkløbe, som før indhyllede hendes Ansigt og lange Figur, Signetjærringen Gubjør Langelaar. Det andet vandrede Kvindemenneske, der med saa megen Ydmyghed havde undskyldt „Karmændens“ uforstammede Tiltale for Lensmanden, var vel en tyve Aar yngre end Gubjør, nævntes Karen eller Steffens-Karen, og udmærkede sig ved en lav, men let og smidig Legemsbygning, ravnsort eller rigtigere sortblaat Haar og et ægte Lateralhæks. I den gulbrune Hud, der sad stramt udsprejdt over hendes skarpe Træk, som man saa ofte ser hos Mennesker af et heftigt og pirreligt Gemys, havde hun faaet forskellige Rifter og Pletter under det Slagsmaal, hun nylig havde været i med den saa ivrig forsvarede Karmænd, hvem hun med sine Negle og sin Fjeldkniv havde bibragt saa eftertrykkelige Strammer og Saar, at hans Træk næsten ikke vare til at skjælnes for størknet og halvstørknet Blod. Imidlertid syntes denne Person, der kaldtes Jon Bottefod, ikke at være af Lateralhæks, ligesaa lidt som en anden af Følget, der havde

*) Fanden tage dig!

***) Sid du laa i en Seng medi hede Selvede ved Bagen af selve Fanden!

et yderst slapt og sløvt Udseende, og som paa Grund af et Indlingsudtryk og dette Ydre, hvori hans Karakter udtalte sig, glædede sig ved Navnet Ola Lige glad; men umiskjendeligt var det, at de begge vare bestjænkede. Den Femte i Følget hed egentlig Per Svendsen, men tillagdes almindelig Kjølenavnene Per Hestehjærer, Heste-Per eller Svolve-Per. Hans Ansigt var yderst frastødende, og under et Par stærkt bseiede, umaa- delige bustede Bryn havde han et endnu mere gennemtræn- gende Bastilistblik end nogen af de øvrige Latere. Hans tætte, men ingensunde plumpe Legemsbygning, og hans sikkre, lette Bevægelser tydede paa en Kraft og Smidighed, der gjorde det end farligere at ægge de voldsomme Lidenstaber og den brutale Vilhed, hvorom denne Lyrepandes Rynker, denne Skulm over Dinene, denne dyrist fremstaaende Snude med dens grinende Mustelspil vidnede. Lige gyldig, som om han var alene, kastede han sig hen paa Bænken foran den Seng, Svarte-Bertel laa i, tog frem en Ilden Snadde, hvori han karvede Tobak, bad Steffens-Karen tænde sig en Stikke og begyndte at røge. Imid- lertid satte Kvinderne Kaffejedlen over Ilden for at tilberede Laternes næst efter Brændevinst mest yndede Drik, medens man med Forsigtighed indlevede en almindelig Samtale, hvorunder der ved nogle i Latersproget henkastede, for Bagtkarlen ufor- staaelige Ord blev lagt en Plan til at gjøre ham sikkre og aflede hans Opmærksomhed fra de Forhandlinger, Følget ag- tede at drive med Svarte-Bertel og Fuglesængereren angaaende Udbrud af Arresten og Indbrud paa en nærliggende Bonde- gaard. Da disse Forberedelser vare trufne, og baade Mæn- denes og Kvindernes Biber satte i en saadan Virksomhed, at hele Rummet fyldtes med Raage, samlede hele Selskabet, und- tagen den saarede Jon Pottesfod og de to i Krogen, sig om Ilden.

„Du har vantet vidt du, Gubjør, hører jeg,“ begyndte Fuglesængereren — der strax med Interesse var gaaet ind i den antydede Plan —, under en Stans i den almindelige Sam-
 Korste Guldre-Eventyr. 18

tale, som fornemmelig havde dreiet sig om Anledningen til Følgets Fængsling. „Jeg har hørt gjiti dine Summipaer og Nagustaer,“*) tilføiede han i Letersproget, med et næsten uærligt Blik mod Svarte-Bertel, for at antyde at han var Hjemmelsmanden. „Nu faar du fortælle os noget!“

„Ja, jeg har vantet vidt og sanket lidt,“ svarede Gubjør, med et som det lod tilvant Yndlingsudtryk; thi det stod ikke i Overensstemmelse med hendes Antræk, da hun var klædt omtrent som en velhavende Bondedone. „Meget har jeg hørt og meget har jeg spurgt, mangen viis Gjerning har jeg været nødt til at gjøre for Bønderne; jeg maatte jo skaffe Mad og Klæder baade til mig og Mine i den Tid jeg ikke var alene, og siden ogsaa; men nu begynder jeg at blive gammel.“

Derpaa fortalte hun flere af sine „vise Gjerninger,“ Bedragerier og listige Streger, i sit fra det foregaaende bekendte langsomme, høitidelige Foredrag, men som her af Hensyn til Bagtærken med Flid blev holdt saa dunkelt og tvetydigt, at det for ham, selv om han havde været en klogtigere Person og mere opmærksom end han var under Gubjørs Fortællinger, vilde have været umuligt at fatte den egentlige Sammenhæng. Og hvor den dunkle Fremstilling ikke var tilstrækkelig, indblandedes sparsomt enkelte Ord og Talemaader paa Rommani.**)

Glansepunkterne i disse Fortællinger var Historien om, hvorledes hun ved sin saakaldte Nagusta havde skaffet en Jomfru i Løvedstrand hendes utro Kjæreste igjen, og nogle taveste Summipaer, †) hvorved hun havde erhvervet sig Klæder, Levnetsmidler og Penge. Det var saa langt fra, at hun saaledes som hun før syntes at antyde, angrede disse sine „vise Gjerninger,“ at Glæden spillede hende i Dinene, naar hun

*) Bedragerier og Trolddomme.

***) Rommani betegner i det norske Letersprog baade Folket (Laterner) og Sproget, de tale.

†) Bedragerier ved Knuder paa en Traad.

fortalte, hvorledes hun ret til Gavn havde taget en Buro ved Næsen.

„Men hvorledes var det med Mastan?“*) spurgte Fuglefangeren. „Jeg har hørt sige, at du har gjort det godt med den.“

„Det er længe siden,“ svarede Gubjør, „at jeg havde nogen. Det var, da han — med et umærkeligt Nit mod Svarte-Bertel — var en liden Gut, og reiste med mig. Sent en Aften kom vi til en Gaard. Alle Døre var lukkede undtagen Døren til Fæhuset — Drabb —“**) sagde hun og saa paa de øvrige, der fuldkommen forstode Meningen. „Men der havde jeg da ikke mere at gjøre. Dagen efter kom jeg til den samme Gaard. Jeg gik ind til Bonden og hilste paa ham og sagde: „God Dag.“ — „God Dag,“ sagde han igjen; arrig var han som en Vandhund. „Min kjære Bonde,“ sagde jeg, „du skal ikke være vred paa mig for den Ulykke du har havt.“ — „Hvoraaf ved du, at jeg har havt nogen Ulykke?“ spurgte Bonden og gjorde store Dine. — „Jeg ser det paa dit Ansigt og dine Dine,“ sagde jeg. „Men nu kan du være glad og takke din Gud, fordi jeg er kommen: jeg ved alle Ting, og jeg har Hjælperaad for alle Ting.“ — „Ja, men

*) Mastan, en Kat, Troldkat, et af en Træklods forfærdiget Stabilt, overtrukket med Katteskind, der indeni er forsynet med en Blære, som indeholder rødfarvet Vand. samt med en egen Mechanisme, hvorved den løber hen over Gulvet og striger. Naar Laterne ville gjøre sine Kunstter, nedgraves denné hemmelig paa et bestemt Sted i Hjøset; en eller flere Kjøer saa Sellsnæpe eller anden Gift. Senere indfinde de sig, udpege de syge Kjøer og tilbyde sig at fordrive Trolddommen. Modtages Tilbudet, angive de Stedet, hvor Troldkatten findes, og lade Bonden opgrave denne, som da ved en udenfor posteret Hjælper bringes til Side. For ret at forbløffe Vedkommende i det afgjørende Dieblit, viste de ham om Dinene med en Strybunt, der er indsmurt med Fosfor. Kjøerne lurere de ved en Modgift.

**) Gift.

jeg skjønner ikke, hvorledes du kan vide det, som er hændt her," sagde Bonden igjen.

"Hvorledes kunde Moses vide, at Kong Farao og hans Hær skulde drukne i det røde Hav?" sagde jeg. — "Ja, det var i det gamle Testamente det," sagde Bonden; "eller er hun kanske en Profet, Mor?" — "Nei, ikke det, Far, men den store Allako har givet mig et aabent Die i Kagusta, saa at jeg kan se det, som er hændt dig." — "Ja saa," sagde han. — "Der er to Kjør, som er sturtesærdige for dig af Finnstub, en sort og hvid, og en rød og hvid," sagde jeg. — "Hvor laa du i Nat?" sagde Bonden. "Dæ aschar jilt goschwarbo Buro."*) — Men saa sagde jeg: "Skal du vide det, saa laa jeg i Nat „pre Dumon i Boldron Minschia uppri."**)

Her havde Tilhørerne vanskeligt for at tilbageholde sin Latter.

"Da Bonden fik høre dette," vedblev Gubjør, "blev han meget forundret. "Dnde Naboer har udsendt en Trolddoms-Mastan for at suge Marv og Blod af Kjøerne dine," sagde jeg, "det ser jeg; men faar jeg raade, skal jeg vise den frem, og jeg skal hjælpe dig, saa at den ikke faar Magt til at for-dærve flere."

"Kan du det, min gode Kone, skal jeg betale dig rundeligt, og Mad og Klæder skal du saa attpaa," sagde Bonden. — "Følg med i Fæhuset, saa skal jeg vise den, som suger Blod og bryder Ben," sagde jeg til Bonden; "men tag med Hakke og Spade." Han tog Hakke og Spade, og Konen til Bonden gik efter ham som en Hund. "Jeg har aldrig været her," sagde jeg; "men jeg veirer godt og kjender skjulte Ting; gaa til den sorte og hvide Koen," sagde jeg. — "Her er gravet før," sagde Bonden. — "Grav igjen!" sagde jeg; "det som er skjult, skal aabenbares." Manden grov, og bedst han

*) Det var en ful Bonde.

***) Paa Ryggen med Vagen i Sengen.

grov, sprang der frem af Baafen en Kat og bort over Gulbet og streg saa fælt. I det samme gnistrede det om Dinene baade paa Bonden og paa Konen hans som Ild og Luer."

Her nikkede hun betydningsfuldt til Tilhørerne og satte en hemmelighedsfuld Mine op.

"Manden blev saa ræd, at han rullede over Ende; Kjørringen slog op en Vælg og rendte i Ring, saa hun ikke kunde finde Døren. Imens tog jeg Ratten og klemte, saa Blodet skvot ud over Gulbet. "Nu skal jeg sende den bort og binde den fast, saa den aldrig skal slide sig og komme hid igjen," sagde jeg, og til at læse en Lege over Ratten, mens jeg gik til Døren med den.

"Vor Herre og St. Per gik Veien fram, saa mødte dem den forfærdelige Trolddoms Maffan. "Hvor skal du hen?" sagde vor Herre Jesus Christ. — "Jeg skal til Bondens Gaard og bryte Vein og suge Blod." — "Vend om igjen, jeg stævner dig, jeg binder dig i tre jordsfaste Steiner:

Ikke skal du Vein bryte,
ikke skal du Blod suge;
ikke skal du bo paa Land,
der nogen bor;
ikke skal du bo paa Vand,
der nogen ror.

Du skal paa Havsens Bund
under en jordsaft Stein.

"Men udenfor Fjæsbøren stod den Svarte," sagde hun, med en Hentydning til Bertel, "og tog Ratten og for til Skogs med, og de saa den aldrig mere."

"For det fik jeg Kaffe og Lobak, Ulbent og Linned, Flest og Spegemad, sex Sølvstæer og mange Penge."

Fuglefængereren, den anden Læterste og Ola Ligeglad, der vare Gubjørs opmærksomme Tilhørere, ledsagede af og til hendes Fortællinger med en klukkende Latter og et eller andet i Lætersproget sagte udtalt Onste om, at Buroerne altid maatte

blive tagne saaledes ved Næsen. Bagtkarlen, som havde ligget paa Dvæsbænken og delt sig mellem at røge Tobak og halvsvovignig at glo paa Ilden, sluttede sig nu ogsaa til dem, da Fuglefængereren begyndte:

„Nu skal jeg ogsaa fortælle om et Finnstueb: For mange Aar siden var der en Finn, som de kaldte Træfodfinnen.“

„Det var „hi Lallaro,“*) han var „jit Kommani,“ sagde Gubjør. „Jeg kjendte ham.“

„Ja, det kan være; nok, denne Træfodfinn kom ind her nord paa Sellsbygden,“ vedblev Fuglefængereren, „hvor Sellsnæperne voger, paa en Gaard som hedder Kommengaard. Kjærringen der stod og tjærnebe Smør.

„Giv mig lidt Smør du,“ sagde Træfodfinnen.

„Jeg har ikke noget Smør,“ sagde Kjærringen.

„Har du ikke Smør, skal du ikke saa Smør heller,“ sagde Træfodfinnen, og dermed gik han.

Kjærringen tjærnebe mest hele Dagen, men det vilde ikke blive Smør, og om Ratten sturtede en Ko for hende. Saa skjænte hun, at Finnen havde sendt ud Finnstueb, og sendte efter ham en Mand for at saa gjort det godt igjen. Denne Mand var Husmand under Gaarden, han hedte Knut Mo og var rast til Bens; men Finnen naaede han ikke, før han var tre Mil nordensfor Trondhjem, og der fik han forligt det og gjort det godt igjen med Penge og Løfter om mere, naar Finnen kom udefter.

„Det er bedst du er snøgg hjem,“ sagde Træfodfinnen, „for der ligger tre Kalvehoveder under Fæhuset: dersom de ikke blir taget bort og brændt før Næ, kommer der Stordaub paa Fæet: derfor er det bedst du snøgger dig,“ sagde Finnen.

„Ja Gu' jeg skal være snøgg!“ sagde Knut Mo, „men jeg kan ikke slyge fortere end Venene vil, jeg heller,“ sagde han.

*) Ingen Finn.

„Na, jeg skal hjælpe dig fram,“ sagde Finnen; „for jeg har Veiret og Veien i Skindhiten.“ Og saa sagde han for ham, at han skulde fare bort igjennem Luffen og komme ned paa tre Kettersteder, og det var paa Halbalken paa Dobrestogen, paa Nilsbalken paa Ruffen og paa Steilen paa Sell, tæt ovenfor Rommengaard ved Laagen.

„Fra Steilen kommer du ikke opatt,“ sagde Finnen, „for da har du ikke lange Veien; „men den du først møder, maa du ikke snakke til; du maa ikke se efter ham engang.“

Nei, han skulde ikke snakke til nogen kristen Sjæl, han skulde ikke se paa Siden, om han saa mødte Kongen af Engeland.

Dermed tog han Farvel med Finnen og reiste afsted, og det var ikke længe, før han var over „Jemlom“*) og ned i Gudbrandsdalen paa Halbalken paa Dobrestogen, for han for som et Veir. Ret som det var, kom han ned paa Nilsbalken, og før han vidste Ordet af det, var han ned paa Steilen. Derfra skulde han til at gaa nedover til Rommengaard; men da han kom bortpaa Baageveien til en liden Dot, som de kalder Maurstaddokken tæt ved Laurgaard, mødte han Kjærringen sin, og hun blev staaende og glane saa stort paa ham, fordi han strøg saa stram forbi. Saa kunde han ikke længer berge sig, men maatte glo efter hende. Fra den Stund sad Hovedet paa Stakke paa Knut Mo, og den som fortalte mig det, havde seet ham og hørt det af hans egen Mund.“ —

„Det har været en ful Bondemand; han har druffet op Pengene hos Kræmmeren, saldt over Ende i Fylben og vriffet Kalkbenet, og siden har han ljuget sammen den Historien,“ sagde Steffens-Karen.

Over denne Forklaring blev der megen Lystighed, og Guhjør gjentog, at hun havde kjendt Træfodfinnen, og at han ikke var nogen Lallaro, men hørte til Rommani, og hun vidste, at han havde været slem i Ragusta.

*) Doorefjeld.

Bagtkarlen, som med megen Interesse syntes at have hørt paa den sidste Fortælling, gjorde Indsigelse mod denne Forklaringsmaade og forfalte til Bevis for sin Paaastand om Muligheden af saadanne hurtige Reiser gjennem Luften, det i Gudbrandsbalen bekjendte Sagn om Tutulen og Johannes Blesfom; derpaa opfordrede han Laterne til at fortælle flere saadanne fornøielige Historier.

„Ja vi skal nok fortælle, men nu maa du fortælle en først,“ streg Laterne over hberandre, da Svolve=Per og Svarte=Bertel bleve vel høirøstede henne i Krogen. „Fortæl, enten det er Løgn eller sandt, enten det er om Trold eller Fanden, det er det samme.“

„Ja, er det det samme, saa kan jeg vel komme paa en Stub jeg ogsaa, maa'a; men Dølen rende i mig, ved jeg rigtig hvad jeg skal fortælle! Jo, nu kommer jeg paa en,“ udbrod han efter at have grundet en Stund.

„Der var en Gang en Gut, som stulde i Lommerstogen. Men som han gif, traadte han vel paa Bildgræs, og kom rent af Leben bort i Afhullerne, saa han ikke kunde finde frem. Han gif hele Dagen da, maa'a; men da det led paa Kvelden, fik han se en Vogn, som kom kjørende, og den var blaa den, maa'a. Bedst det var, saa kom der en til, og den var gløende rød den, maa'a, og saa kom der saa fuldt med Bogne, og nogle var af Guld, og nogle var af Sølv, og der var saa urimelig mange Heste for, at han albrig havde seet sliq Færd. Men ret som det var, blev de borte i Stogen, og Gutten gif længer han, maa'a. Som han gif, kom han til at spænde paa et Purkeøre, som stod op af Jorden. Saa gryntede det ned i Klang ligesom i en Pengekjebel; men i det samme kom der lunkende En med en Starvemær for en Kjerre.

„Ne naar dem vel att?“ sagde han.

„Ja, i Morgen naar du dem att,“ sagde Gutten. Men hvad Dølen var det det laa i, tænkte han ved sig selv, og

vilde til at tage i Bursløret. Da var det væk, men havde han ikke snacket, saa havde han faaet Klørerne i en af Pengeheblerne til Gamle-Erik da, maa'a. -

„Kunde du ikke stybse mig hjem du?“ sagde han til den, som sad paa Kjørren, „for jeg er kommen saa rent abrængslig langt af Reien, at jeg ikke tror jeg er Karl til at finde hjem paa een Nat,“ sagde han.

Jo da, han vilde stybse ham, maa'a, og de hjørte, og de hjørte temmelig fort og. Langt om længe kom de frem til en Gjæstgivergaard, og der var det saa gildt, at de kunde saa alt det de vilde. Der var saa meget Mad og Drikke, at der mest ikke var nogen Ende paa det, og ikke skulde det koste noget heller. Det var nu baade godt og vel det, maa'a. Men da de skulde til at lægge sig, spurgte Kjørtingen, hvad for en Seng han vilde ligge i, enten i den røde eller i den blaa. Ja, det var valkert altsammen, og der var store Frynser og Blommer og Ly paa Skindfjelden baade i den blaa og i den røde. Men Gutten han vilde helst ligge i den blaa han, maa'a. Det skulde han saa Lov til, og han drog af sig Klæderne og lagde dem paa en Stol. Saa satte han sig paa Sengen, og med det samme han skulde vælte sig over Ende, sagde han Jesu Ravn, maa'a. Men da var Sengen et blaat Band, og Stolen var en Sten fremved Bandet, og den røde Sengen var Barme og Ildmørje, og nedt der laa der Folk, som krøb og krablede, saa Gnisterne frasede om dem. Ja, Gutten han syntes dette var grovelig sælt han, maa'a. Men da han fik se sig rigtig om, stod Maanen over Fjeldkammen saa stor og rød og rund, og saa var han i Fjeldet udmed et Band, og der kjendte han sig godt igjen. Men Gjæstgivergaarden og hele det Stellet det var borte det, maa'a.“

Medens disse Fortællinger tiltrak sig eller lod til at tiltrække sig de Dbrigers Opmærksomhed ved Ilden, samtalede Svarte-Bertel og Svolve-Ber henne i Krogens Skygge. Gubjørs og Fuglefængerens Blik sneg sig en og anden Gang ubemærket

derhen, og mod Slutningen af den sidste Fortælling havde Gubjør selv listet sig hen til dem. Det veglende Mineespil paa Svarte-Bertels Ansigt, der i hurtige Følgerækker affpeilede lurende Opmærksomhed, Stolthed, Foragt, Had og Harme, og Svolke-Pers heftige Fagter, antydede lige saa klart som deres Tale, at de omhandlede sine Livsbegivenheder og Forhold til Buroerne.

„Haa aschar dero i Stillepa for?“*) spurgte Svolke-Per, efter at have berettet om nogle af sine Hændelser efter den Tid de sidst saaes.

„For jil Marrapina,“**) var Svaret.

„For jil Marrapina?“ spurgte Svolke-Per op igjen med Forbauselse i Miner og Stemme.

„Ja, ja, som jeg siger, for en ussel Grime af en Loug-stump og et Par Bidjer, ifte saa meget værd som en Halvstilling,“ svarede Bertel med Forbittrelse. * „Jeg tog den paa Gjærdet ved en Bondegaard for at binde min Hest; Buroen, som eiede den, kom efter og greb mig og satte mig i Stillepa, fordi jeg var en Kommani og ifte nogen Buro, og Lensmanden siger jeg kommer paa „Kjev“†) for den Marrapina.“

„Paa Lugthuset for en Bidjegrime!“ udbrød Svolke-Per igjen, med lige saa meget paatagen som virkelig Harme. Ja, ja, Christian Kjeldsen sad jo for en Høviist, som han tog op og vilde tørre Sveden af Hesten sin med. Gamle Christian Kammager, som mest er haldblind, har de ogsaa sat did, fordi han ifte har „drabrat hos Rascho.“††) Han har aldrig sovet under Sodbjælken otte Dage i Rad, og aldrig har han talt andet end Lænder i Kamme og Bøvskeer; men der har de sat ham ind et helt Aar til at regne op Bogstaver og læse ABC som et Skolebarn. De fordsømte Buroer! De skriver op vore

*) Hvorfor er du i Arrest?

**) For en Grime.

†) Lugthuset.

††) Gaaet til Præsten, staaet til Konfirmation.

Navne og Gaandteringer; de holder Mandtal paa os, som vi var deres Kjør og Svin, og sætter os i Lugthus og Slaveri for ingenting, naar vi sætter os lidt op imod dem. Tilslut vil de forbyde os at gaa paa Jorden, at vandre paa Fjeldene, at fiske i Bækkene!"

"Kjæftjo, Pral!"*) sagde Svarte-Bertel, hvem lidenskabelig Had og Harm lyste ud af Dinene under denne Tale.

"I min Ungdom var det anderledes," vedblev Svolve-Per. "Naar vi kom til Buroens Gaard og sagde: vi behøver Brændevin, Lobak, Kaffe, vi har ikke Klæder og Mad, vi skal reise langt, giv os Riste og Rejsepenge —, saa gav han os det; han tørde ikke andet, han vidste vi havde Magten, han saa vi kunde slaae Fæet hans og Agrene og magtsjæle Hestene; da var det gode Dage for Rommani. Jeg mindes godt, at da Lange-Ola var kommen hjem fra Rusland, truede han en Gang en Lensmand til at danse Springdans med Mor mi, hende Steffens-Olea, paa hans eget Gaardstun. Men nu, nu maa vi vandre om over vide Fjeld, borte i Næshygder og de værste Afhul og Baglier som findes, og endda tør de true os med Bygdebægter og Lensmand og Lugthus."

"Jeg har aldrig taget saa meget som for to Stilling," tog Svarte-Bertel Ordet; "jeg har næret mig „Gorta pœ;"**); jeg har kureret Heste, jeg har været klog og listig mod Buroerne; men jeg har hverken „spanæt" eller „kjaarat"†) hos dem, og jeg har ikke slaaet dem ihjæl, og nu skal jeg sidde indestængt paa Huset for den usle Grimen. Det fordømte Buroak! jeg skulde være glad, om jeg kunde fordærve dem allesammen, baade dem og deres Fæ, og alt hvad de eier."

Denne Stemning var det Svolve-Per havde ønsket at fremkalde, og han søgte efter Gyne end yderligere at gyde Olje i Ilden, idet han dvælede ved den uberettigede Kontrol man vilde

*) Det er sandt, Broder.

***) Saa en redelig Maade.

†) Kapslet eller stjaalet ved Indbrud.

føre med deres Folk, og den Haardhed hvormed man tvang gamle, sløve Mennesker til at læse og lære Kristendom. Endelig omhandlede og udmalede han, hvad hans eget Følge havde lidt under disse Forsølgelser, især efter de Indbrud Lensmanden omtalte. Derfor havde de flere Gange i den strengeste Vintertid maattet tage til Fjelds, hvor de havde udstaaet Utroligt. De havde ikke turdet lade sig finde i de Bygdelag, hvor de vare kjendte, thi de vilde ikke for nogen Pris paa „Kjattipa;“*) „Kandrebraftroerne“**) vare listige, og det var let at forsnaffe sig; det kunde jo kanstte oplyses, at han „havde brændt Soldaten for Knippe,“ sagde han med et Hestedoktorudtryk, „og saa var det en Gang en Njøltraaver†) — den Karlen var ikke saa meget værd —, men kom det for Dagen, at det var en af Rommani, som havde gjort det, saa —,“ her gjorde han en betegnende Haandbevægelse over Struben. — Han havde hverken Lyst til „at lade Knappen springe,“ eller til at kjerøs Bagen;“††) derfor vilde han reise til Sverige, hvor det skulde være fredeligere end i dette Land. * Men gode Rejsepenge vilde han gjerne have, og han vilde nødig reise fra sit Følge og sine Skyldfolk, derfor vilde han have Svarte-Bertel og Fugle-

*) Kjattipa, Forhør.

**) Kandrebraftro, en Skriver, Sorenstriver.

†) Meltraverne ere en fra Laterne eller Rommani forskjellig Stamme, der lever i et bestandigt Fiendskab med disse; naar de mødes, kommer det ikke sjælden til blodige Slagsmaal, der undertiden ende med Drab. Medens Laterne streife om overalt, færdes Meltraverne især i de vestlige og sydlige Egne af Landet, og synes saavel i Sprog, som i Levemaade og Udseende at have meget tilfælles med de Rotvæiste eller jydste Katmandsfolk, ligesom de i det hele ere mere blandede med de Indfødie. De synes ikke som Laterne at drive eller angive at drive Haandværk eller bestemte Forretninger. Heller ikke skulle de saaledes som disse befatte sig med Summipaer og Augustaer. De holde ikke Heste, men fare enten om til Baads i større Selskaber, eller trave om med en Mel- eller Tiggerpose paa Ryggen.

††) Dømmes til Elaveriet.

fængereren med. Og vilde de saa sandt, skulde der blive Raad baade til at komme bort og til Rejsepenge i Dverflob. I disse Bygdelag troede de næppe nogen af dem var kjendt uden Gubjør, som de efter mange Mars Travørelse havde truffet her; og af hende havde de faaet spurgt, at Svarte-Bertel og Fuglefængereren sad hos Lensmanden. En eller et Par af Følget havde tænkt at besøge dem i Arresten for at gjøre Aftale med dem, men underveis „kom Bottefoden og Kvindsfolket hans i Gaarene paa hverandre,“ fordi han havde klappet en Bondejente i en Bryllupsgaard, hvor de var inde; nogle drufne Bønder lagde sig imellem og vilde stille dem ad; disse blev morskandede af Følget; men da det var tæt ved Gaarden, faldt alle Bryllupsgæsterne over dem, og der blev et saadant Slagsmaal og Speltatel, at det ikke havde taget nogen god Ende, hvis ikke Lensmanden var kommen til. Nu da de vare komne sammen i Arresten, havde det ingen Fare, Bagtkarlen skulde de drikke fuld; de havde Brændevin med sig, og hjalp ikke det, havde Gubjør gode Draaber, som bragte sød Søvn; Brækjern og Tænger vare de forsynede med, — han havde alt stjult dem i Sengehalmen. Men de maatte bryde ud af Arresten samme Nat; Lensmanden havde kanske kjendt dem eller gjættet hvem de var, og desuden maatte det Indbrud, han havde omtalt, ogsaa gjøres samme Nat; Folkene fra den Gaard vare borte i et Bryllup.

„Hvoraf ved du at der er Penge?“ spurgte Svarte-Bertel, som med stigende Interesse havde hørt paa hans Beretning.

„Gubjør har været der,“ svarede han med et Nik til hende. „Hun har spurgt, at Manden er en Valders, som er flyttet hid. Han var nylig kommen hjem fra Christians- og Brancæs-Marked, og der har han været paa Smørhandel og Slagtekrav; hun saa han talte mange Penge paa Staburet.“

„Ja,“ sagde Gubjør, som under den sidste Del af denne

Samtale havde nærmet sig dem, „jeg kom der sidst Lørdag og vilde kjøbe et Spegeaar af Balderstjærringen — for Dølerne holder paa sit Spegekjøb, som om det var dyrere end Sølv, og hun tog mig med paa Staburet, og fuldt var der af al Slags Stabursmad. Det var en snild Kjærring; — saa stude hun til at vise mig Balderstadsfen paa Loftet. Der stod Manden og talte Penge i en rødmalet Kiste, baade Gule og Grønne og Hvide og Blaa. Han smældte Kisten igjen; men jeg saa baade Sølv og Penge i den, og fuldt var der af Penge og alting.“

„Jeg er saa nødig om en Tobaksrul eller to,“ sagde jeg; „du har vel ikke ondt for dem du, som kommer lige af Markedet,“ sagde jeg.

„Na, reis du til Høvede og tig Tobak af Fanden,“ sagde Balderstadsfen.

„Naa, naa,“ sagde jeg, „den er vel at saa kjøbt for Penge og gode Ord; jeg har ikke tænkt at tigge dig om den,“ sagde jeg, „men jeg synes jeg ser paa dine Dine, at der skal hændes dig noget ondt.“ Da jeg gik, hidsede han Hundene efter mig, men da jeg kom bag Husene, kastede jeg Drabb for den, og jeg saa, den aab det — —“

„Der er Reisepengene, vi behøver bare at tage dem,“ afbrød Svolve-Per hende. „Gaarden ligger lidt oppi en Dal østpaa; derfra er ikke mange Mil over Fjeldet til Østerdalen; saa har vi ikke langt til Sverige, og gir Lugthuset og Lensmanden Fanden.“

„Ja,“ sagde den anden og slog i Skindfjelden, „jeg er med, Bror! Jeg skal tage hans Sølv og Penge! Har jeg ikke gjort noget før, saa skal jeg nu gjøre saa meget, at jeg fortjener baade Krave og Hofebaand.“

„Det var ret, Bror!“ sagde Svolve-Per med en fornøiet Mine og et uhyggeligt Grin, idet han tog og ryste hans fremrakte Haand. Nu vinkede han ad Fuglesængereren; han gjorde han færre Omstændigheder med; thi da denne hørte

hvad det gjaldt, sagde han med et Ordsprog, hentet fra sin Yndlingsbestjæftigelse: „den Fugl er let at lokke, som efter vil hoppe,“ og var strax rede baade til Ud- og Indbrud.

Da det led mod Slutningen af Bagtkarlens Fortælling, hørte de Larm udenfor Arresten og antog, som rimeligt kunde være, at det var Lensmanden, som kom for at viftere. De nærmede sig nu samtlige Ilden og ledsagede Fortællingen med saadant et Spektakel og en saa støtende Latter, at han maatte tro de aldrig havde tænkt paa andet end at korte sig Tiden og gjøre Løier.

„Her er baade Barme og Moro og Tobak her,“ sagde Lensmanden hostende og smattende paa sin sølvbeslagne Merstumpibe. „Ude fyger det, saa En mest ikke kan gabe, og Tobakken brænder som Braatekvas. Men det er da Fanden til Støi I holder; En skulde mest tro, I vil sætte Hytten paa Taget.“

„Lensmanden maa rigtig være saa inderlig god,“ svarede Steffens-Karen med sin løbende Tunge og krybende Underdanighed, „ikke at blive vred, fordi vi staar paa Hovedet og holder Helg, men Tiden blir saa lei og lang, naar En ikke tar sig noget til, — og saa begyndte Jakob Knappemager og denne snilde Bondemanden at fortælle gamle Eventyr og Historier. Men Gud bevares, befaler Lensmanden, skal vi gjerne sidde saa stø som Ratter paa en Peispall.“

„Na, sid I og le og ljug ihop saa meget I vil for mig,“ sagde Lensmanden naadig, „men styr ikke, som I vilde rive ned Væggene. En skulde mest tro, I var til Bryllups eller Gæstebuds, og ikke at I sad i Arrest. — Men, men,“ vedblev Lensmanden snøstende, „her lugter stærkt. I har vel ikke Brændevin?“

„Lensmanden maa være saa naadig ikke at fortryde paa det,“ sagde Steffens-Karen igjen, om muligt endnu mere hundedydig end før; „men jeg fik rigtig med mig en liden Laar til at slaa paa Straberne til Karmanden —“

„Som du selv har Koret, kan jeg tænke,“ afbrød Lensmanden hende. „Jo, du er en snild Kjærring; først slaar du, og siden klapper du! Jeg har hørt det! Men,“ henvendte han sig til Bagtjarlen, „har du ikke seet, om de har slaet Brændevinet i sig?“

„Na, dem tog sig nok en Dram, maa'a,“ svarede Bagtjarlen.

„Du tog dig vel en du og da, maa'a?“ vrængede Lensmanden vredt efter ham:

„Nei, Lensmand, jeg drikker inte Brændevin; jeg er nu i Nygterheden, for jeg har forskrevet mig jeg, maa'a,“ svarede han paa sin flegmatistiske Bis.

„Nei, nei, det er sandt, du er jo Medlem af Nygterhedsforeningen, min kjære Ole,“ sagde Lensmanden formildet.

„Men,“ sagde han truende til Laterne, „det er ulovligt at drikke Brændevin i Arresten. Hid med Buttelen! Na, den Laaren slaar ingen Mand af Krakken,“ vebblev han, efter at have rystet Flasken mod Ilden. „Har I ikke mere?“

Dette benægteses af samtlige, og Bagtjarlen erklærede, at han heller ikke havde seet flere Flaster, og ved den derpaa af Lensmanden anstillede Undersøgelse kom heller ingen for Dagen. De vare altfor vel forvarede hos Subjør. Lige saa lidt opbagebes de i Galmen skjulte Redskaber. Imidlertid holdt han en skarp, med adskillige Lovsteder firet Tale mod Svir og Støi i Arresten.

Laterne svarede med Ydmyghed, at de ikke vel kunde spire, da de, som Lensmanden havde seet, ikke havde Brændevin, og lovede med søde Ord, at de skulde være rolige.

„Men, gode Lensmand, jeg tør vel ikke være saa dristig at spørge, om De ikke skulde have en gammel Kjørtleg at sælge eller laane os; det var nok det samme, om den var aldrig saa brugt,“ sagde Steffens-Karen. „Der falder nu ikke saa meget Styr med det, og saa var det en Moro at have til Ombytte.“

„Na, jeg synes ikke det lod til, at Tiden saldt saa lang, da jeg kom hid,“ sagde Lensmanden. „Det er ikke for bare Moro Styld I er her heller. Men kan I ikke holde ud, saa faar I til at luge ihop nogle Røgler igjen. Jeg har ingen Kortleg at laane bort.“

„Du kan vide det, at han slider Kortlegen selv, til der ikke er Fjillen igjen af den,“ hvistede Ole Egeglad, idet Lensmanden gik ud gennem Døren.

„Den Karlen maa nok holdes nær ind til Barmen, om Fedtet skal drøppe af ham,“ sagde Svolke-Ber.

„Ja, vi lyt vel fortælle igjen, siden Lensmanden siger det, maa'a,“ sagde Vagtkarlen. „Jeg tykte du sagde, du vilde fortælle om en Præst paa Lesje,“ henvendte han sig til Ole Egeglad.

„Ja,“ svarede denne, „det er ikke noget Eventyr heller, men det er hændt for hundrede Aar siden. Der var en Præst paa Lesje, hvad han hed, ved Fanden og ikke jeg. Hvad var det, Gubjør?“

„Jeg mindes det ikke,“ svarede Gubjør.

„Ja, jeg er lige glad hvad han hed,“ tog Ole Egeglad til Orde; „men han tjørte sydover til Thinget, og det skulde være paa Bottum. Strax Præsten kom udpaa Isen, for Lesjevandet laa — det var om Vinteren dette —, saa traf han en Mand, som gik for sig selv med en liden Skagge under Armen. Manden han tog til Luen, og Præsten nikkede paa Hovedet og hilste til ham.“

„God Dag, min Mand,“ sagde Præsten, og stansede Gæsten lidt. „Vil du ikke staa paa Meierne med mig og lægge Koppen din i Slæden; det er saadan kold Sno i Dag.“

„Tak Far,“ sa' Manden; han var lige glad han; men han slængte sig bagpaa.

„Hvor er du fra og hvad hedder du?“ spurgte Præsten.

„Jeg er fra Lordalen og hedder Thorberg Fjyvatg,“ sagde Manden.

„Hvor vil du hen, og hvad er det for Grend du gaar i?“ spurgte Præsten.

„Jeg vil til Bottumsbergsmændene og betale Skatten, men den blir ikke stor i Aar,“ sagde Manden.

„Er du den eneste Statteyder i Lorbalden?“ spurgte Præsten.

„Ei da! der findes flere Statteydere i Lorbalden end i Lesje Gjøld,“ sagde Manden; „men jeg skal møde frem og gjøre Regnskab og Rigtighed for hele Stattelaget.“

„Hvorfor er Skatten saa liden, naar der er saa mange Statteydere?“ spurgte Præsten, for Præsterne de har saa meget at spørge om, maavide.

„Vi har havt Misvæxt,“ svarede Manden, „for der kom Frost og Bindvædssing paa Grøden, og Skatten lignes først, naar den er indbjerget.“

Dette syntes Præsten var rart Snak, og han var ikke god for at blive klog paa, om det var en Underjordist eller en anden Stortingsmand. Men han var lige glad, han vilde prøve det, og da de skulde stilles udenfor Bottum, tog han Pennen sin og kastede over Koppen. Men da blev Manden harm og sagde til Præsten:

„Jeg var en Saaling og en Godstjotting, som sa' dig sligt, Søren Svartsærf. Nu har du stilt mig ved hele Skatten, og kanste jeg mister Grend attpaa. Men jeg er lige glad; du skal saa betale Skatten til den sidste Skillingen, og det med Renter og Rentens Renter du, Ringstuden du er.“

Præsten han gren bare paa Næsen af dette Snakket, og reiste sin Bei; men hvordan det var eller ikke, saa blev det mere og mere Fant med Præsten. Penge kunde ikke stanse hos ham. Hver evige Skilling gif sin Bei, endda han lagde dem ned i Jernstrin med dirkesrie Laaser og satte dem under Sengen og bar Nøglerne om Halsen paa sig. Paa den Tid havde Præsten i Grytten Ufred med Bønderne. Saa byttede Lesjepresten sig did, men det blev ikke bedre. Dragebullen

fundt Beien baade til Pengestrinet og til Romsdalen. Men det ellevte Aaret var det forbi; da havde Drageduffen hans Thorberg Fjlvang draget ind Statten baade med Renter og Rentes Renter.“ —

„Na, det var en Starvepræst!“ sagde Svolde-Per. „Nei, nu skal jeg fortælle om en Præst; han snød Fanden for den sidste Firstillingen, han eiede. Det var anden Karl. — Der var en Fut nord i Dalen, han var saa grovt ugubelig, at han ikke vordte hvad han gjorde; men han fik en urolig Død. Naar der ikke var Folk i Vigstuen, laa han stille; men naar der kom Folk ind, stod den døde Manden op og tog dem i Haanden og taffede for sig. Da han skulde begraves, satte de ham i Vigkjælderens under Kirkegulvet. Nu var han rolig en Stund, men ret som det var, tog han til at spøge hver evige Nat. En Dag kom der en Skomager til en af Gaardene ved Kirken; han troede ikke paa Spøgeriet, men vædgede han skulde sidde paa Kirkegulvet ved Siden af Vigstuen en hel Nat og sy et Par Sko. De satte imod paa det. Risten tog de op af Kjælderens, og Skomageren satte sig paa Gulvet; men først kridtede han en Ring om sig. Da det led ud paa Natten, kom selve Fanden flygende, rev Laaget af Risten, slog Hovedet af Futen og flaaede Skindet af ham. Det drev han paa med saa hardt, at han ikke sansede Skomageren, som drog Huden ind i Ringen, eftersom Fanden fik den af Futen, og da det sidste Hølsbet slap, drog han den til sig hel og holden. Da Fanden skulde tage den, kunde han ikke for Ringen. Da blev han saa arg og sindt, som om han vilde værpe baade Mord og Brand, og han streg og bandte, han vilde have igjen Futeffindet.

„Du faar det ikke,“ sagde Skomageren.

„Men hvad Fanden vil du med Starvehuden?“ spurgte Fanden.

„Jeg vil barke den og gjøre Sko af,“ sagde Skomageren.

„Dem kan du ikke nytte,“ sagde Fanden.

„Jo, jeg vil ha' dem til at gaa att i,“ sagde Stomageren. „For det er dem som bander paa, at Futen gaar att; men naar jeg faar gjort Sto af Skindet hans, tænker jeg nok han skal lade være at gaa att; er det nogen som gaar att da, saa er det mig, som har Futeffindet paa Venene.“

Men Fanden vilde betale den haade dyrt og vel.

„Hvad vil du gi' da?“ sagde Stomageren.

„Jeg vil gi' dig Starvehuden fuld med Skillingen,“ sagde Fanden.

„Det er et Ord,“ sagde Stomageren; „du skal faa den igjen, naar du har fyldt den med Penge; men jeg vil hænge den der jeg vil.“

Ja, det skulde han faa Lov til. Men Stomageren var ræd for at have mere med Fanden at gjøre, og saa solgte han Huden til en Præst, og sagde ham det de var forligte om. Præsten gav ham mange hundrede for Futehuden, og lovede Stomageren skulde faa den igjen, naar han havde brugt den. Saa star Præsten Hul paa Laavetaget sit, snurpede Huden sammen til en Sæk, som der ingen Bund var i, og hængte den under Gullet. Fanden sloi frem og tilbage mellem Høvede og Præstelaaven og bar og drog Sætte og Rister fulde af Penge hver evige Dag, saa han mest slæbte Helsen af sig. Tilfids havde han ikke Stillingen igjen, og saa sagde han til Præsten, at han var raget Fant.

„Du faar lede i Tølerne dine, saa finder du nok fler,“ sagde Præsten; „det jeg har faaet, er ikke stort, og jeg har hørt at du kan mynte saa mange du vil.“

Fanden stod og tænkte sig om en Stund.

„Haa, haa, nu kommer jeg i Hug, jeg har en Firestilling staaende i en Bæggesprunge,“ sagde Fanden, og reiste efter den. Men det monnede ikke stort; Sækken var lige tom.

„Nu ser jeg det er sandt, de siger for et gammelt Ord, at Præstsækken aldrig blir fuld,“ sagde Fanden, og saa reiste han did, hvor han var fra. Men Præsten levede vel for

Pengene, og Skarvehuden gav han Stomageren. Han barbede den og gjorde Sko af, og har han ikke slidt dem ud, saa gaar han med dem endnu." —

Med saadanne og lignende Fortællinger blev de ved hele Aftenen og ud paa Natten, ret som om ikke nogen anden Tanke havde Rum hos dem end at korte Tiden den lange, stormfulde Kveld. Ved en Stans i Fortællingen sagde Gubjør, „hun var laaf i Magen" og maatte have noget Bittert; hun havde noget der var godt til Helsebød, som hun havde kjøbt af Apothekeren paa Lillehammer. Ondet syntes smitsomt; thi medens hun ragede om i en Time efter Helsebrikken, erklærede Ole Eigeglad, — der just stulde til at fortælle, — at Koliken drog ham, saa han maatte krøke sig som en Fjeldkniv. Han havde jo rigtignok strebet sig ind i Nygterhedsforeningen han ogsaa, sagde han siffig; men naar han var syg, havde han jo Lov at bruge Brændevin til Dottering. Da Bagtkarlen hørte det, var han ogsaa „laaf;" han vidste ikke rigtig hvordan det var, sagde han, men siden han fik en Honninglagesnaab af Ole Eigeglad, var han saa underlig i Maven.

„Drik en bitter Dram, Gut! Gubjør brygger dig en Skorstensfeier, som renser Kraaen," sagde Ole Eigeglad, idet han lagde sig bagover og styrkede ned i sit vide Gab den hun havde lavet til ham.

Nygterhedsmandens Betænkelse veg snart for Friselsen og Laternes overbevisende Grunde. Han fik den tredje Dram, hvortil den af Lensmanden foragtede Laar udbragtes. — Fortællingerne fortsattes; men Tilhørernes Interesse syntes kølnet, og det begyndte flere Gange at gaa i Staa. Inden en Time var forløben, sølte Bagtkarlen sig betagen af en uimodstaelig Lyngde og Døsighed. Siden blev svagere og svagere; tilsidst gløbede den kun i Levningerne af den store Lyrtrod, hvis harpiragtige Dese undertiden udsendte en opblussende Flamme, som for et Øieblik kastede et mørkerødt Lys over Laternes lurende Ansigter. Endelig forkyndte Bagtkarlens tunge

Aandebdrag og dybe Snorken, at han ikke kunde lægge nogen Hindring i Veien for deres Flugt. De holdt sig rolige endnu en Stund, og undersøgte derpaa Døren og Binduet. Begge Dele befandtes saa stærke og solide, at de ansaa det for umuligt at bryde dem op, uden at vække Gaardens hele Besætning ved Støien. Biben kunde de til Nød komme op igjennem — der var ingen Stænger eller Sprinkler i den —, men det var ikke nogen Vei for den Saarede og Kvinderne. Her var gode Raad dyre. — Men Arreststuen var et lidet enkeltstaaende Hus med et Aas- eller Straatag, der blot ved sin Længde var befæstet til og hvilede paa Tømmervæggene. Da Svolke=Per havde undersøgt dette, gav han de øvrige et Bink. De tog en af de lange Bænke, bragte dens ene Ende ind i Sammensøiningen, og brød og lettede Taget op fra Væggen ved at bænde denne mægtige Bægtstangs anden Ende ned. Tværs over denne samme Ende eller Kraftens Arm af Bægtstangen lagde de, for lettere at holde den i dens Stilling og saaledes hindre Taget fra at falde til igjen, den anden Langbænk, hvis ene Fod de sat ind under Barakken eller Hjelpen, hvorimod dens anden Fod fastsurredes til Skorstensstøtten ved en Rebstump. Ved denne dobbelte Bægtstang holdtes Taget med Lethed i den forønskede Stilling, og det syntes næsten en overflødig Gjerning, at Ole Ligeglad anbragte sit Legemes Længde paa Enden af den, medens Laterne hjalp hverandre ud. Den ene efter den anden sprang ned i Sneen udenfor. Svolke=Per og Ole vare de sidste. Efterat de havde undersøgt, om Taget beholdt sin Stilling uden den sidste Længde, hjalp Svolke=Per ham ud; men da denne nu ingen Hjælp havde, maatte han, for at naa Nabningen, entre op efter Bænken. Formedelst denne Mystelse og et heftigt Vindstød, der lettede Taget en Smule, vakkede Bænkene, Rebet gled eller revs løs, og idet Taget faldt til, vippedes Per op mellem dette og Bænken, og sad der som en Rotte i en Fælde. Under det stræffelige Rabalder, dette afstedkom, vaagnede Bægt-

karlen med et Forsværelsesstrig, der bragte Laterne udenfor til at stjælte for, at Folket skulde vaagne og Udbruddet opdages. Fuglesængereren og Svarte-Bertel saa blot paa hverandre; i det næste Dieblit vare de, indhyllede i Snefog, oppe paa Taget og forsvandt ned gjennem Røben. Bagtkarlen, der fortumlet laa og grov i Asten efter Ild, fik en ny Stræk i Livet, da de for ned over ham i en kvælende Sødsky; men før han kunde komme til at vræle for Sod og Aste eller besinde sig paa, om det var Spøgeri eller Laterne, havde de bagbundet ham og dæmpet hans Strig med en Skindseld, som de viklede ham om Hovedet. Derpaa trak de Svolve-Per slemt forslaaet ud af Klemmen og begav sig tilligemed ham bort ad den samme Vej, ad hvilken de saa pludselig havde indfundet sig.

„Jeg troede ikke, jeg skulde truffet dig mer i denne Verdens Rige, den Tid Taget faldt,“ sagde Steffens-Karen, idet Svolve-Per sprang ned i Sneen ved Siden af hende.

„Hvor skulde vi træffes da?“ spurgte denne bistert; „i Helvede steges hver i sin egen Gryde.“

Da Folk kom hjem fra Brylluppet, savnedes der paa Balbersens Stabur nogle hundrede Daler i rede Penge, Sølv, Klæder, Madvarer, samt flere Par Ski og Truer, der stod i Stabursvalen. — Laterfølget var hverken hørt eller spurgt, det var som sunket ned i Jorden; og de som ikke troede, at det havde gjort sig usynligt med Hændeskunster, antog at det var strøget til Fjelds, havde forvilbet sig i de vidtløftige Fjeldvidder og var omkommet i Uveiret, der rasede i flere Dage. — Først længere Tid efter denne Begivenhed er det lykkeligt at saa indsamlet nogen Efterretning om enkelte af dette Laterfølges Medlemmer.

Svolve-Per skal være dræbt vester paa Landet i et Slagsmaal med hans Arvesteender Mjøltraaverne. Svarte-Bertel sidder i Slaveri for Indbrud og attenteret Mord, og Fuglesæn-

geren har et Par Gange gjort sig en Fornøielse af at reise Landet rundt paa offentlig Beløftning, idet han transporteredes Lensmand imellem, og angav at han havde hjemme snart her, snart der. Om de øvrige tier Historien. — — Dog er der et Spor af Signehjærringen Gubjør Langelaar. Forrige Høst fandt en Kænstytte, der forfulgte et stadestudt Dyr i en affides Bott oppe i Aldmandshøen, hvorfra man ser nord over til Ronbernes vilde Toppe, Levninger af et mennefteligt Skelet, som Jærø og Hjelbraff havde søndernabet. Mellem Stenene laa et Kobbersnushorn, fyldt med smaaftaaret Bly. Desuden fandtes der et sammentullet Landgjærde af en Rokke, nogle Staller af en Venus og forffjellige andre Sødyr — Ragerier, som ingen i Dalen havde seet eller kjendte Hensigten og Bru- gen af, men som Laterne anvende i sin Ragusta, — samt nogle smaa Flaster, hvoraf en indeholdt en brunlig eller gulbrød Bædste, der efter Distriktslægens Sigende var Opium.

En Aften i Rabogaarden.

(1853.)

Naar man iagttager det Liv og den Travlhed, som nu rører sig i vore Gader her i Christiania, skulde man næppe tro, at der saa nær ved ligger en Lid, da det midt paa Dagen ofte var saa stille paa Gaderne som i en Kirke. I den livligste Markedstid saa man i hine Dage — for en tredive, fyrretyve Aar siden — sjælden en saadan Brimmel, som den der nu ofte daglig udfolder sig paa Torvet eller i andre af vor By's livligste Strøg.

I den Gade, hvor jeg tumlede mig som Barn, groede Græsset friskt og grønt mellem Stenene; Hønsene bryste sig og pillede usforstyrret derude; Klokkeren stod den halve Dag og gløttede paa Binduet for at spørge Tjenestepigerne om deres Herstabsers Befindende, eller for at høre hvad de havde spist til Middag; og det var en Sjældenhed, at disse Samtaler og Stilheden afbrødes ved en Bogens Rumlen. Uenderne plastede, uden Anelse om Vægtere og Raadstuarrest, i Rensbestenen midt i Gaden, og Høgen gjorde lige saa usforstyrret Jagt paa deres Yngel; ja det gik, efter et Sagn der nød Tiltro, endog saa vidt, at den en Gang, Gud ved formedlelt hvilken latterlig Feiltagelse, forgreb sig paa den høiærværdige Geistlighed og slog ned i Parykken paa gamle Stiftsprovsten, der iført en bredskjødte, perlegraa Kjole med Staalknapper, sorte Knæbuzer og sølvspændte Sko, uden Hat og med Hænderne sammenlagte paa Ryggen, tog sin sædvanlige Eftermiddagsvandring. „Ei se mig til den Røver!“ raabte han med sin stærke jydse Røst, da han stod igjen i sin Røghed og løftede Haanden truende

efter Fuglen, der steg til Beirs med sit puddrede, vel friserede Bytte, som Eieren vel mindst havde drømt om skulde komme til at flæde et Høgerede. Børnene i Gaden, for hvem han var en Stræmsel, havde formodentlig ventet, at han skulde raabe efter den: „Du skal wahrhaftig paa Lugthuset!“ — et Mundheld han brugte til sine Konfirmander, og til de Folt han fandt trættende og i uforligeligt Samliv, naar han under sine Aftenvandringer iagttog Godtsfolk ved at titte ind gjennem deres Vinduer. Hvorledes Børnene tumlede sig, streg, støiede og saa at sige tog Gaden i Enebestidelse under sine Lege, derom faar man nu selv i Boldgaderne og de affidesliggende Forstæder næppe nogen Forestilling. Yndlingspladsene for mig og mit Rabolag var Engen, hvor Børsen nu staar, og Kirkegaarden, hvorom Slagterboderne ere opførte. Mellem Gravene, Gravstenene og under de gamle Kastanjetræer, der forlængst ere jævne med Jorden, omhuggede og bortførte, gik Legen med Fryd og Gammen i de svale Sommeraftener; jeg glemmer vist aldrig den med Rædsel blandede Stemning det satte os i, naar vi i Mørkningen stirrede ind gjennem Kirkens Glugger paa de gamle mægtige Rister i Ligkjælberen, indtil vi syntes de aabnede sig og Dødningerne traadte ud, og vi med Gru flygtede hjem for en anden Aften at forsøge det samme. Om Høsten tyede vi mere ind i Gaardene, der den Gang ikke paa langt nær husede saa mange Beboere som nu; det hørte vist nok til Undtagelserne, at der var flere end een, eller i Hsiden et Par Familier i en Gaard.

Bor Rabogaard var en af de mest yndede Lege- og Samlingspladse i hele Gaden;*) det var en gammel Rønne med et stort og rummeligt Gaardsrum, som paa alle Kanter var omgivet med Pakboder, Loster og mørke, hemmelighedsfulde Gange og Stur. Over alt dette hævede sig høie, nøgne Mure af Naboernes tilstødende Baggaarde og Sidebygninger, hvilket

*) Det hele Strøg nedbrændte i 1858.

end mere forøgede Stummelheden og det Forladte i den gamle Bygning. Alle Gaardens brugelige og beboede Værelser vendte ud til Gaden, og det var saaledes kun gennem et Par lave Kjøffenvinduer med smaa grønne, i Bly indfattede Ruder, og fra de lange, sjældne betraadte Svalgange, at man kunde iagttage hvad der foregik i Gaarden. Hele Rabolagets Barneklof havde saaledes her en af sine frieste Lumlepladse i Høsttiden; thi Larmen af de muntre Lege forstyrrede sjældne nogen af de saa Beboere, og Skjænd vankede her aldrig, uden naar Gaardens Eier, en aldrende Kjøbmand, undertiden skulde ud i sine Palkboder. Alle disse Rum og Lofter og Boder og Gange frembød de ypperligste Skulesteder og Gjemsler, og vare os næsten lige saa mange fremmede Steder og Lande, som vi dristigen befor; dog nærmede vi os sjældne uden en vis Frygt Høloftet og den lange mørke Gang, som førbi dette førte hen til de store Dørværelser, hvor der den Gang logerede en Løitnant, og hvor Barnekammeret og Madamens Sovekammer var. Det var dog ingenlunde Frygt for disse Personer, der holdt os borte fra Loftet og Gangen; thi skjønt Løitnanten, naar han var hjemme, ikke vilde vide af os inden sine Enemærker, var han dog en ret ventlig Mand, og hans Sabler, Pistoler og Geværer vare for flere af os lige saa tiltrækkende som de Hyrdestykker og Jagtscener med allehaande underlige Dyr, der prydede hans „Sal,“ Husets Pragtværrelse. Madamen var ung, blid, lattermild og skjændte sjældne over vor Støi, uden naar Løitnanten havde været i Gilde og ved en dygtig Midbagsøvn skulde styrke sig efter Nattesviren. Hun var desuden meget ude i Besøg og ofte paa Komedie i Grænsehaven. Men der herskede altid, naar Solen ikke skinnede, om Høsten en dyb Skumring paa denne Gang og paa det tilstødende Loft, og vi vidste, at Nissen havde sit Tilhold der. Ole Gaardsgut havde fortalt os, og Kari Gusbald havde bekræftet det, at Gudbrand Gaardsgut, som tjente i Gaarden, da „Bedstefar“ levede, havde taget Ryggetag med Nissen paa Høloftet. Gudbrand var saa

stærk, at han kunde løfte en Hest og bære fire Tønder Rug, men Nissen var stærkere; thi han fortalte, at han var at bryde paa som en Badstuvæg, og alt hvad han brød, saa kunde han ikke flytte ham af Flækken. Men da Nissen blev kjed af det, tog han Gudbrand som en Høddot og slængte ham ned i Stalden gjennem den aabne Lem, og siden den Tid havde Gudbrand ikke en Helsebad, men var stat og halt hele sit Liv, saaledes som vi alle havde seet ham.

Hvor muntert Legen end gik, og hvor lystigt Barneføien lød i denne Gaard ved det klare Dagslys, saa stille var det paa Grund af Nissefrygten om Aftenen, og jeg tror ikke der var nogen af den hele støiende Flok, som skulde haft Mod til at sætte en Fod ud i Gaarden uden i Følgeskab, efterat det var begyndt at stumre. Hændte det en sjælden Gang, naar Madamen var ude om Aftenen, at vi fik Lov at komme ovenpaa for at høre Eventyr af Barnepiggen, foregik Udbandringen altid i Flok og Følge. Men Kaffelovnstrogen i Dagligstuen var gjerne det Omraade, der indrømmedes en mindre Kreds, naar Mørket faldt paa, og Husfaderen var i godt Humør. Ja, det var ret en Dagligstue og en Kaffelovnstrog, som man nu har ondt ved at finde Mage til: Stuen indtog Huset i dets hele Dybde og Længde paa eet Fag nær, og var ved en Bordvæg opdelt i en Alkove og et lidet saakaldet Kontor, hvor der stod et Skrivebord og nogle Regnskabsbøger, og hvor Husfaderen om Aftnerne sad med en grøn Dienstjærm for Panden og læste i Wolffs Journal, Niises Archiv eller Elmquist's Læsefrugter, smattende dertil paa sin fortrøgede Merstumsstube. Men Bordvæggen delte ikke Stuen tværs af; den gik kun til to Tredjedele af dens Dybde; der boiede den af under en ret Vinkel og levede Plads for en stor rødmalet Slagbænk, og ligeoverfor den stod Kaffelovnen, en tre Stagers Kaffelovn med to store Døre paa Bred siden. I den flammede et Baal, som kunde forslaa, og medens der stegtes Osteforper og Potetes i Aften og Fldmørjen, legede vi stille og snakkede smaat, for ikke

at forstyrre „Far.“ Undertiden fik vi Gaardsgutten til at fortælle Eventyr, og da stod det herligt til; undertiden slog Husbaderen sig ogsaa til vort Selskab og fortalte os Historier om Guldrer og Nisser, og om Trold med Næser saa lange, at de naaede til Sadelknappen eller at der maatte slaes Knude paa dem; eller han fortalte om Troldkjærringernes Færd, saa Gaarene reiste sig paa vore Hoveder. Men da maatte han være blid og i sit gode Lune, og det var han altid, naar han havde gjort et vist Antal Reiser til Hjørnestabet, hvor der hørtes en hemmelighedsfuld klukkende Lyd og Klang, som af Glas. Hvad han egentlig bestilte der, havde ingen af os været i Stand til at udforske, men det var en Erfaring, at han blev rødere og mere blid efter hvert Besøg, og da hændte det vel undertiden, at en eller anden af os nappede ham i Kjøleskjødet for at faa en liden Jagt i Stand, hvorunder han med Latter forfulgte os og ofte gjorde ubegribelige Trin og Volter med sine blanktbestøvede Ben. Kom han sent hjem fra Byen, var han ofte sur og tvær, stjændte over den mindste Støi og jagede os ud i Kjøkkenet. Saaledes var det netop gaaet til en Høstaften, som jeg ret godt mindes. Men denne Aften var Kjøkkenet ikke noget slemt Forvisningssted. Gamle Kari Gusdal var der for at bage Løffer og Fladbrød, hvilket i hine Dage var Skik i de fleste Huse, hvor som her, Husbonden eller Madmoderen var fra Bygderne; og hun var rig paa Sagn og Eventyr gamle Kari, fortalte godt, var sjælden uvillig, naar vi bad hende, og altid rede til at give os en Løffe paa Kjøbet. Paa Storfstenen flammede et Baal, hvis Skin oplyste det hele Rum, der om Dagen var mørkt og stum-melt. Pigerne gik omkring og snakkede og stillede med sin Gjærning, og Ole Gaardsgut, der ligesom Husbonden var en Solung, sad ved Enden af Storfstenen med en fortrøget Snabde i den ene Mundvig og gav af og til Baalet ny Røring. Hans friske Udseende og kraftige Bygning dannede en paafaldende Modfætning til Kari Gusdals lange alvorlige Ansigt, der, uag-

tet hendes barnevenlige Sind, i det røde Lyskjar fra Gløderne under Bagstehellen fik et spøgelseagtigt Udtryk, som ikke tabte sig ved Synet af hendes høie, mørke, bøiede Stikfelse. Men medens hun sad saaledes ved Bagstefjælen og kjoledede Emnerne, svingede Lefferne, bredte dem ud og vendte dem paa Takken med Bagstefjoien, var hun gjerne mest oplagt og villig til at fortælle sine Eventyr, og hun lod sig heller ikke nøde længe denne Aften, men begyndte paa vor Opfordring at fortælle. Hun fortalte langsomt, betænsomt og med uroffelig Alvor. Hendes Foredrag var saa anstueligt, at vi syntes vi saa Eventyrets Scene og handlende Personer, dets Helte, Trold, Drager og Prinseser for vore Dine, fort hun sængslede vor hele Sjæl, saa at vi glemte alt — uden Lefferne, som hun maatte yde os i Pauserne mellem de forskjellige Eventyr. Jeg vil ikke her forsøge at gjengive nogen af disse Fortællinger; de fleste af dem eller lignende og tilsvarende findes nu paa Brent og ere tilgængelige for alle, mange af dem har jeg glemt og aldrig fundet igjen, og en af disse, Hans Chinafarer, svæver i utydelige, taagede Træk for min Sjæl som et af de herligste og mest fantasfrige Eventyr, jeg nogenstinde har hørt; men det er forgjæves, at jeg søger at fremmane det i dets Helhed. Maasse har det ogsaa laant en Del af den Storhed, hvori det følger for min Erindring, fra Uklarheden i den barnlige Opfatning.

Men hvorom alting er, Kari fortalte Eventyr efter Eventyr i et Par Timers Tid. Da hun til Afvægling tog fat paa Misfeshistorierne, kom „Husbond“ ud og spurgte en af Pigerne efter sine Smørrebrød. Nu var det Solskin og gode Tider; hans Kinder lyst, han plirede venligt med de fugtige Dine, og uagtet Pigen svarede, at Madamen maatte have glemt at lægge ud Spiskammernøglen, før hun gik i Grænseshaven, vantede der dog ingen Strub; han bad Kari Gusdal nok saa gemtlig at lade ham saa et Par Leffer til Aftensmad.

„Ja, det skal Husbond saa vist saa,“ svarede gamle Kari;

„men skal jeg sidde her og stappe alle disse velsignede Unger baade med Eventyr og Leffer, blir jeg ikke særdis med Vagsten herten i Dag eller i Morgen,“ vedblev hun, idet hun gav sig til at hvæle et nyt Emne. „Vil ikke Husbond lade dem faa Lov at komme ind i Stuen, saa jeg kan faa frie Hænder? Ole kan jo ogsaa fortælle.“

„Kom Ole og hjælp mig, saa skal vi jage dem ind, disse Leffeædere og Eventyrbimler,“ udbød Husbonden og begyndte at jage og kysse os, som man jager Faar og Høns. Vi vare slet ikke bange længer; thi nu var der aldeles ingen Uveirtegn i hans Ansigt, og under Støi og Latter flygtede vi derfor gjerne til en Afvegling ind til Dvsnstrogen i Dagligstuen. Da vi vare komne til Rolighed her, begyndte Ole Gaardsgut, som havde sat sig paa Kanten af Vedkassen, at fortælle alstens Sagn og Historier fra sin Hjembygd, om Elbefolket, der dansede om Brudevarmen, om Daanaasmanden og Daanaaskjærringen, om Garvorren, som slog Huldren ihjel, om Berghunden, som altid siger „Vov, vov, vov!“ om hvorledes Margret Elset slap fra Troldet o. m. fl. Det var øiensynligt, at han morede sig selv og sin Husbond ligesaa meget som os ved disse Fortællinger, der for dem begge fremtryllede Ungdoms Billeder og Erindringer. Det var mere en Samtale mellem disse to, end Fortælling for os; thi undertiden tog ogsaa Husbonden Ordet og berigtigede det Fortalte eller gav Sidespytter dertil. Men han forsømte derfor ikke af og til at besøge sine Leffer i Hjørnestabet, og hver Gang han kom tilbage derfra, smattede han, viftede sig med Vagen af Haanden om Munden, og plirede blidere med sine fugtige Dine.

Efter en Indvending mod Troværdigheden af Historien om Margret Elset, der var sluppen ud af Bjerget uden at rammes af de gloende Jernstænger, Troldet stjød efter hende, sagde Gaardsgutten: „Ja, jeg har ikke været med hende, det er greit det, men hun har mangfoldige Gange fortalt det til Mor min, og af hende har jeg hørt det. Husbond faar sige hvad

han vil om det; men Simen Stræddergut, han var blandt Bergfolk, det ved jeg, for jeg har hørt det af hans egen Mund. Husbond har vel ikke kjendt ham kanste, for han var vel alt herinde, før Gutten blev fød, men denne Simen, det var Søstersønnen til gamle Rasmus Strædder, som for Gaard imellem og stræddrede som en Mester med et helt Følge."

Ja, ham havde han kjendt.

"Nu ja, denne Rasmus og hele Stræddersølget," fortsatte Gaardsgutten, "de sad paa Raaten, som Husbond ved ligger en halv Mil nordenfor Baaler Kirke. De stræddrede til Jul, de ranglede med Sagerne, de sang Viser, de spode saa Busten søg af dem, og snakkede om Naal og Traad og Persejerner, og Rasmus undrede sig iblandt paa, hvor det kunde blive af Simen, som han havde sendt bort en Mils Wei eller saa efter noget Strædderstiel. Langt om længe kom han, men ingen Ting havde han med sig, og han var saa hvid i Ansigtet som en kalket Væg.

"Nu, du skal saa gaa igjennem baade for Sæt og Neb!" sagde Rasmus; "har du hentet Døbevand og stoet alle de jordløse Stene, siden du blir borte hele Dagen? Du maa have træket som en Flue i en Mælketolle! Hvor har du Greierne og Sufagerne? — Har du ikke noget, siger du? — Nu skal da" — — "Gud velsigne Morbror, maa inte skjænde," sagde han Simen, "for jeg har nok været blandt Bergfolk." Men Rasmus Strædder troede ikke noget videre paa slikt, og saa sagde han: "Nei, nu maa jeg le, sagde Manden, da de strev Datter hans til Soldat," og det gjorde han; han lo, saa han mest blev mere kroget end han var; men da Simen fortalte, hvorledes det var tilgaaet, saa maatte han tro det, det var greit det. Ret som han gif efter Kongeveien, sagde han, og troede at han var meget over halvveis, saa var det ligesom alting var forgjort med Et, "og jeg syntes, at jeg stod udenfor Døren her i Raaten igjen," sagde han; "men hvorledes det gif til, det kunde jeg ikke skjønne. Artigt var det, og det

var vel for det, jeg var fælen for at gaa ind; men saa hørte jeg, at det strædbrede indenfor og ranglede med Sagerne og sang Biserne, som vi pleier synge, og saa troede jeg, at jeg var kommen paa Bildgræs, og at det var udenfor Raaten jeg var igjen. Da jeg kom ind, sagde han, saa jeg ingen Gaandværksfolk; men Raatenkjærringen kom imod mig med et Sølvkrus og bød mig en Ølbril. Dette syntes han var rart, det var greit det, for han havde saa skinnbarlig hørt, at det ranglede med Sagerne udenfor; saa kunde han skjønne det var galt, og saa slog han Ølet bag for sig og gav Kjærringen Kruset igjen. Strax efter gik der En i Raavedøren, saa han fik gløtte derind; der sad det en hel Høb Kvindfolk rundt om et Bord, og alle havde de lange, stygge Korumper, som stod frem under Staffen paa dem, og en af dem havde en Unge paa Armen. „Da jeg fik se lidt paa dem,“ sagde han, „saa jeg det var hende Anne Bers-Braaten, som blev bortbyttet ved Mikkelsmes, og hun som før saa ud som Raatenkjærringen, hun havde ogsaa faaet en lang Kumpe. Nu syntes jeg det var bedst at gaa jeg,“ sagde han, „og saa tog jeg i Døren og sagde Tak for mig. „Ja, Gutten min,“ sagde hun, som bød mig Sølvkruset med Ølbrillen, „du skulde nok ikke kommet saa let herfra du, havde du ikke haft den paa Fingeren,“ og dermed pegte hun paa Sølvingen, som jeg fik efter Bedstemor. Det var greit det.“ —

„Tøkses ja, kunde jeg mindes ret af den Fabel, jeg har hørt om Byttinger og Bergtagne og Guldrer og Trold og Troldkjærringer og Fanden og hans Oldemor,“ sagde Husbonden. „Blev vi ikke særdege i Nat; og vilde jeg fortælle det jeg endnu ved, kom alt dette Smaatteri til at blive saa rædde, at de ikke torde gaa hjem i Kveld,“ vedblev han og smattede paa Tobakspiben.

Men der var ingen, som var ræd, det erklærede vi høit; vi torde nok høre Historierne, om det saa var om Trold med ni Hoveder, thi vi vare mandstærke, og Ilden brændte saa klart

i Dønen, at det ikke var mørkt i nogen Krog af Stuen. Ja, naar saa var, saa vilde han fortælle. Da han havde rømmet sig og taget nogle dybe Drag af Tobakspiben, begyndte han i et noget samlende og usikkert Foredrag, under smaa Afbrydelser dels for at holde Piben i Gang, dels for at gjøre et Besøg i Hjerneflabet, at fortælle om de Underjordiste.

„Enstedts i Solør var det, ja det var et Bryllup. De spiste der og de drak — de drikker altid i Bryllupperne —, og mens de drak og spiste, saa hørte de en Lyd fra en Krog i Stuen. Naturligvis, ja, det var som en Latter, en hæs Latter af flere Mennesker —, men da de ikke saa nogen, og den kom fra en Krog, hvor de kunde se, saa var Meningen den, at der var kommen ubudne Gæster i Laget. Naturligvis var det de Underjordiste, for naar der i gamle Dage var noget paa Færde, som de ikke kunde forstaa, saa var det altid de Underjordiste, som var ude og havde gjort det, og det var ikke længe mellem hver Gang de saa dem, hvorledes de reiste og for omkring med Næser saa lange og røde, at de naaede til Sabelknappen.“

Derpaa drak han et Glas Ol og fortsatte: „Naturligvis bekræftede det sig ogsaa nu, at det havde været de Underjordiste, som lo saa højt i Krogen; for det hændte siden, at en Kone, som havde Forbindelse med disse Underjordiste, kom til at tale med en Guldfekulle, som naturligvis boede i en Haug tæt ved, og som undertiden laante Smør og Mælk og andet saadant og altid betalte ordentlig igjen — naar Kvindfolkene slipper Starven løs, saa ved vi, hvorledes det gaar — naturligvis, der gaar ikke noget Korn ukaglendes gennem Hønsfekraaen — nofsagt, de kom ogsaa paa Tale om Brylluppet.“

„Ja, det var tør Traktering der,“ sagde Guldfekullen, alting var saa forkorset og kriflet paa, at vi ikke fik smage paa noget af det, for de fattige Suppedraaberne, vi fangebe mellem Fadet og Munden, var ikke en Mundsmag engang. Og vi var komne sultne fra Bryllupsgaarden, havde ikke Hans

Bergerfen — det var Kjøgemesteren — fluppet et Stykke Kjøb ned paa Gulvet, som vi baade sloges og droges om; Gamle-Far var saa forhibsig paa det, og rev og sled i det, saa han faldt paa Ryggen og vendte Benene i Beiret. Det var det, som vi lo af."

Vi Tilhørere lo ogsaa af dette og forlangte mere. Ole sagde, at han havde hørt Historien og vidste endog at nævne Brud, Brudgom og deres Slægt, og Konen og flere af Gæsterne, men disse Navne mindes jeg ikke mere.

Husbonden begyndte igjen, og sagde: „Pas nu paa, for nu kommer der Troldhærringhistorier — Du!"

„Det var i gamle Dage naturligvis, men det var længe efter de Tider, da der var bygget Fjeldstuer for de Rejsende, som for over Dovrefjeld; for det var En, som skulde fare over Fjeldet ved Juletider og reise sørover til Christiania. Der skulde han naturligvis drikke Jul, og det var dumt af ham, for naturligvis drikker de baade mere og bedre alle Aarsens Tider i Trondhjem end i Christiania. Men hvad var det jeg skulde have sagt? Jo, det var det, at da han kom til en af Fjeldstuerne — jeg tror nok det var Kongsvold —, saa skulde han hvile Ratten over der, og det var Julenatten. Han kom ind, og naturligvis det brændte paa Barmen og var lunt og godt og varmt, saaledes som en Rejsende kan behøve det; men paa en Krak foran Gruen sad der en stor svart Katte og gloede paa ham. Han havde aldrig seet sliq en Katte, den var saa stor og svart og blank, at det skinnede i den, og Øinene paa den lyst som Gløder, og naar han saa fra den og saa paa den igjen, var de naturligvis saa store som Lintallerkener. Men Folk var der ikke hverken at se eller høre, for det var Julekvelden. Ja, han satte sig ned og tænkte baade mangt og meget. Men ret som han sad, kom den ene Katte farende ind igjennem Døren efter den anden. Dette syntes han var leit og uhyggeligt, og han tog sig for at jage dem ud; men for hver Katte, som han jagede ud, kom der naturligvis to, tre

ind igjen. Det kunde ikke nytte til andet end til at faa Stuen fuld, og saa lod han det være og satte sig ned for at vente paa Skydsgruppen, som var gaaet til en anden Stue for at finde Folk. Ja, han havde fundet Folk, og det første han sagde, da han kom ind, det var naturligvis det:

„Nu skal I høre Nyt, Far, igaarmorges faldt Præstetjærringen i Vesje paa Staburstrappen og brød af sig Kaarbenet, og de sagde, hun kunde ikke leve Ratten over.“ — „Hvad for noget?“ sagde den store Ratten, som sad paa Peisstrakten; „er store Pus død, saa hører Regimentet naturligvis mig til.“

Da kunde han forstaa, at det var Troldkjærringer han var iblandt, for paa Dovrefjeld har der naturligvis alle Dage været lige saa gode Troldkjærringsmøder som paa Blotshjerg.“

Dette var ret en uhyggelig Historie, som bragte os Børn til at rylke nærmere sammen, ja flere trak vel endog Benene til sig og udstødte et uvilkaarligt „Uf, jeg blir bange!“ At det var udbrændt i Dønen, saa at der kun faldt et svagt rødligt Skjær fra Gløderne ud i den store skumle Stue, gav den barnlige Indbildning frit Spillerum og gjorde det endnu værre; thi hint Lysglimt fra Kontordøren udbredte kun en svag Dæmring i den anden Ende af Værelset.

Det var ellers mærkeligt, hvorledes Fortælleren kom sig under Fortællingen; hans Foredrag blev sikkrere, hans Ord og Udtryk mere betegnende, kun kom et og andet undertiden en Smule bagvendt; men paa samme Tid blev hans Gang og Bevægelser mere og mere ufsø og famlende, og mod Slutningen maatte han sætte sig ned. Han tog atter til Orde: „I maa ikke være bange. Hvad er det for Narrestreger? Det er jo ikke andet end Snak og Fabel, det ved I vel? Nu skal I bare høre en, som er meget værre.“

Her hjalp ingen Indvendinger, intet Hu! eller Uf! Han gav os Balget mellem intet at høre, eller at høre de Historier han vilde fortælle, og vi foretrak at høre det Frygteligste for den endnu frygteligere Løusshed og Stilhed i det uhyggelige

Mørke, der rugede over os. Han begyndte altsaa en ny Historie:

„Der var en Præst og en Præstefone, som var komne herop fra Dannemark, og der kom der mange fra i gamle Dage. Men disse Præstefolk, som jeg taler om, de var naturligvis saaledes plagede med Rotter, at de laa paa Rotter og traadte paa Rotter, og hvor de tog hen, saa tog de i Rotter.“

Ku syntes flere af os, at det begyndte at krybe og kravle rundt om; ængstelige Udraab og undertrykt Latter afbrød Fortællingen.

„Rotterne lagde sig oppi alting, rallede til og trak bort Maden og gjorde ikke andet end Ustet; men en Søndagsformiddag blev det værre end nogen kan tro, for de lagde sig naturligvis op i Gryden, som stod og kogte paa Skorstenen, og vilde til at trække Ryggehuggene ud af den. Men nu syntes Koffen det blev for galt, og saa tog hun naturligvis Stumsleven fuld af kogende Fedt og øste over Ryggen paa dem og drev til dem. Strax efter kom en af Raboerne og bad Præsten, om han kunde saa noget, som var godt for Brændt, for hans Kone havde brændt fordærvet Ryggen sin, og naturligvis, det varede ikke længe, før der kom en til, som skulde have Raad for brændt Ryg og brændte Laar og brændte Allester, og saaledes gik det hele Eftermiddagen, den ene Raboen kom efter den anden. Da kunde de sjonne det var Troldkjærringer — —“

Før han endnu havde talt Ordet ud, blev der en forfærdelig Larm ovenpaa; det løb, som et Bord med Glasfe, Tallerkener og andet deslige blev revet omkuld oppe paa Løitnantens Bærelse. Men nu havde vi alle hørt, at han ikke var hjemme, ja flere af os havde endog seet ham gaa ud, og der blev derfor en endnu skrækkeligere Støi i Dagligstuen; thi opskræmte som vi var, streg vi alle i Munden paa hverandre: „Der er de, der er de!“

„Ja, de ta'r Løitnanten og dra'r af med ham; lad dem ta' ham og ha' ham!“ sagde Husbonden og brød ud i en kluffende Latter, der ikke syntes at ville tage nogen Ende. Da vi Børn imidlertid ikke lod os berolige ved dette, blev der tændt Lys, og en af Pigerne blev kaldt ind og spurgt, hvad det var for Støi ovenpaa. Hun sagde, at det maatte være Barnepigens, som havde revet Høtsiet omkuld med et Bedfange, for Løitnanten var gaaet ud.

Alle tilbød sig nu at fortælle et libet Eventyr om Bamses Bravtars, som tog Skyds, og dette Tilbud blev med Glæde modtaget ovenpaa al denne Forstrækkelse.

„Der var en Bonde, som reiste langt op til Fjelds efter et Løvlæs til Kreaturene sine om Vinteren. Da han kom til Løvhasjen, ryggede han Slæden med Hesten tæt indtil, og gik op i Hæjjen og begyndte at vælte Løv paa Slæden. Men der var en Bjørn i Hæjjen, som havde lagt sig i Hi der, og da den kjendte at Manden begyndte at rumstere, saa sprang den ud, lige ned paa Slæden. Da Hesten fik Beiret af Bamsen, blev den ræd og satte affted, som om den havde stjaalet baade Bjørnen og Slæden — det var greit det —, og det gik mange Gange fortere samme Veien ned, end den havde kommet op. Bamsen har Ord for, at han ikke skal være sælen; men han var ikke vel fornøiet med Skydsen denne Gangen, der han sad; han holdt sig fast det bedste han orkede, og glante stygt til imse Kanter, om han skulde kunne kaste sig af; men han var nok ikke vant ved at age, og saa syntes han, at der ikke var nogen Bon.“

Da han havde agtet et langt Stykke, mødte han en Kræmmer.

„Hvor i Guds Navn skal Far hen i Dag?“ sagde Kræmmeren; „han har vist knap Tid og lang Bei, siden han ager saa fort?“

Men Bjørnen svarede ikke et Ord, det var greit det, for han havde nok med at holde sig fast. Om en Stund saa

mødte han en Fattigtjærring. Hun hilste og nikkede med Hovedet, og bad om en Stilling i Guds Navn. Bjørnen sagde ingen Ting, men holdt sig fast og agebe udober det forteste han vandt. Da han kom et Stykke længer ned, mødte han Mittel Ræv. „Hei, hei, er du ude og ager?“ streg Mittel. „Vi lidt, lad mig saa sidde bagpaa og være Stydsgut!“ Bamse sagde ikke et Ord, men holdt sig vel fast, og agebe saa fort som Hesten vilde rende. „Ja, vil du ikke tage mig med, saa skal jeg spaa dig det, at om du kjører som en Finmutkar i Dag, hænger du i Morgen med Ryggen bar,“ streg Ræven efter ham. Bjørnen hørte ikke et Ord af det, som Mittel sagde; han hørte lige fort. Men da Hesten kom paa Gaarden, satte den ind igjennem Stalddøren i fuldt Firsprang, saa den klædde af sig baade Sæle og Slæde, og Bjørnen slog Stallen i Dørstolpen, saa han laa død paa Flækken.

Bonden han laa i Hæssen og væltebe og væltebe Løstjærv, til han troede han havde Læs paa Slæden; men da han skulde til at gjure Læsset, havde han hverken Hest eller Slæde, det var greit det. Saa maatte han træffe efter for at finde Hesten sin igjen. Om en Stund mødte han Kræmmeren. „Har du mødt nogen Hest og Slæde?“ sagde han til Kræmmeren. „Nei,“ sagde Kræmmeren, „men jeg mødte Futen nedpaa her; han for saa fort, han skulde vist bort og slaa nogen.“ Om en Stund saa mødte han Fattigtjærringen. „Har du mødt nogen Hest og Slæde?“ sagde han til Fattigtjærringen. „Nei,“ sagde Kjærringen; „men jeg mødte Præsten nedpaa her; han skulde vist i Sognebud, for han for saa fort, og Bondestyds havde han.“ En Stund efter mødte Bonden Ræven. „Har du mødt nogen Hest og Slæde?“ sagde Bonden. „Ja,“ svarede Mittel; „men Bamse Bra'kar sad paa og kjørte, som om han havde stjaalet baade Hest og Slæde.“ — „Fanden fare i ham; han kjører vel ihjæl Hesten min,“ sagde Bonden. — „Saa træk af ham Pelsen og steg ham paa Gloen,“ sagde Mittel. „Men skulde du saa igjen Hesten din, saa kunde

du skyde mig over Fjeldet, for jeg kan fare lækkert," sagde Ræven, „og jeg skalde ogsaa have Lyft til at prøve, hvorledes det er at have fire Ben foran sig.“ — „Hvad gi'r du for Skydsen?“ sagde Bonden. — „Du kan saa Baadt og Lørt, hvad du lyster," sagde Ræven; altid saar du lige saa meget af mig som af Bamses Bra'kar, for han pleier være grov til at betale, naar han tar Skyds og hænger sig paa Hesteryggen.“ — „Ja, du skal saa Skyds over Fjeldet," sagde Bonden, „naar du vil møde mig her i Morgen dette Leite.“ Han skjante, at Mikkil gjorde Nar af ham og var ude med Stregerne sine, — det var greit det. Saa tog han med en ladt Bøsse paa Slæden, og da Mikkil kom og tænkte han skalde saa fri Skyds, fik han en Hagladning i Skrotten, og og saa trak Bonden Bælgen af ham, saa havde han baade Bjørnehud og Ræveskind.“ —

Dette var en Fortælling, som havde vort udelte Bifald. Vi syntes jo nok at det var Synd, at Bamses Bravkar skalde lade Livet og Helsen, fordi han uskyldigt kom til at høre; men saa havde Mikkil Ræv saa mange Gange fortjent Lugt for sine Streger, at hans Død var os den største Trøst.

Medens der taltes frem og tilbage om disse tvende Dyrefabelens Helte, sagde Husbonden, at han ogsaa skalde fortælle os om En, som var ude at høre paa Juleføre, og det var Troldet med Trillebroken.

„Moster min," sagde han, „var fra Stadsbygden i Trondhjem, og der var naturligvis en Annekirke, som kaldes Klosteret. I denne Kirke var der en Pokal, og den er der vel endnu, for hun havde selv seet den og drukkert Winen af den, og den var meget tung og prægtig forgyldt baade indvendig og udbvendig; den var offret der en Juledag i gamle Tider, og saaledes gif det naturligvis til, at der var en Mand, som skalde reise hid til Ottesfang om Juleaften. Han for paa Ski, saa som alle gjør i Fjeldbygderne ved de Tider om Vinteren. Og da han rendte forbi et Berg, gif der naturligvis

op en Dør, og der kom ud et Trolb, med en Næse saa lang som et Rivekast, og med en stor Pokal i Næven, og bad ham drikke af den. Han torde ikke andet end tage imod den, men han vidste, at den som drak saadan Trolbdrik, han var Dødsens, fordi den var stærkere end den stærkeste Spiritus; men han vidste Raad, han slog Driften bagover sig, og da fik han se hvor stærk den var, for en Draabe, som svat paa den ene Sti, svidde naturligvis Gul i den. Da han havde gjort det, satte han affed og rendte af med Pokalen.

„Ja bi, til jeg faar paa mig Trillebroka mi, saa skal jeg nok tage dig!“ streg Trolbet. Men Manden rendte alt hvad han kunde, og lovede det, at kunde han frelse sig og Pokalen for Trolbet, stulde han offere den paa Alteret om Juledagen. Det gik saa fort med ham ned igjennem Kiærne, at han syntes, han ikke var nær ved Jorden lange Stykker; men Trolbet det trillede efter, og det trillede saa fort med Broken sin, at det tilsidst naturligvis sad paa Ryggen af ham. Manden bad til Gud, at han maatte komme vel frem, og da han var et Stykke fra Kirken, sprat Dagen. „Nei, se den røde Gulbhesten paa Næsen!“ sagde Manden. Saa slap Trolbet, og med det samme sprat det naturligvis. Men vær ikke sikker — for Trolbet gaar igjen. Der er det! der er det! og der er det!“ raabte han og killede og støbte til dem af os, han i en Hast fik fat paa. Hele Flokken for strigende, leende og støiende op, og gjorde rebeligt Gjengjæld ved at trække ham i Kjølestjødernes og hænge sig i Venene paa ham, da han med ikke altfor sikkre Skridt valde ud paa Gulvet. Følgen var, at han tumlede omkuld midt i Flokken, idet Biben for til en Kant og Barykten til en anden. Falbet forsøgede Batteren og Støien, der vogte endnu mere, da en af de mindste af Selstabet begyndte at strige, „fordi Far havde slaaet Haaret af sig.“

Den Gamle begyndte imidlertid at klage over, at han havde støbt sig, og bad Ole staffe sig Støien af Halsen og

faa os op paa Barnelammet, da det vel var for tidligt at stifte os hjem.

„Ja, gaa nu ovenpaa til Anne,“ sage Ole, „saa skal jeg strax komme efter og fortælle jer om Prinsesserne, som tjente Kongen østenfor Sol og vestenfor Maane paa en Ezerplads bag Babylons Taarn.“

Vi begav os modige paa Veien, thi vi vare mange; men Lys fik vi ikke, fordi vi stulde forbi Høloftet, og da vi kom paa Høloftsgangen, svigtede Mandhastigheden. Der var En, som syntes han saa to gloende Dine derinde, og hele Flokken styrte som i Vildelse mod Løitnantens Dør, der var nærmere end Barnelammerdøren. Den var formodentlig ikke ordentlig laaset, thi den gav efter, og flere af os tumlede ind paa Gulvet.

Det brændte og spragede i Dvonen derinde, og en Lysstrime saldt fra Dvønshullet ud i Bærelset hen paa en, som det syntes os, underlig formummet Skikkelse, der bøiede sig ned under Divanbordet — for at komme frem paa den anden Side og styrte over os —, troede vi. Men dette var ikke det værste. Fra Sofaen lød det med forfærdelig Røst: „Jeg skal bætter Dø' karnøfle jer!“

Skjønt der ikke var sex Skridt til Barnelammerdøren, styrte vi alle som een hen over Høloftsgangen, ned over Trappen igjen, og hørte med Forfærdelse, at Døren til Løitnantens Bærelse med et Skrald blev slaaet igjen. Intet i Verden kunde den Aften bevæge os til atter at gaa ovenpaa. Det var med Rød og Ræppe vi torde gaa hjem til Bort.

Da Klokkeren den næste Eftermiddag stak sit røde Ansigt med de tre vel pudrede Haarbuller bag hvert Ore udigjennem Binduesgløtten, vinkede han mig til sig, og da han havde søgt og faaet fuldstændig Underretning om den foregaaende Aftens Tilbragelser, spurgte han: „Sig mig nu, min Søn, lagde du ogsaa Mærke til, hvad det egentlig var for Slags Spøgelse?“

Fra Sognefjorden.

(1855.)

Den friske Bris, som tidligere paa Dagen havde blæst ind over Sognefjorden og bragt Kjøling og Svalhed fra Havet, tog mere og mere af, og Barmen og Lummerheden blev næsten utaalelig for mine Født, som fra den tidlige Morgenstund med Kraft havde ført Aaren og færdeis med mig paa Fjorden. Nu led det mod Aften; jeg vidste, at jeg først paa Morgenstunden kunde naa mit Bestemmelsessted, og besluttede derfor at tage i Land forat holde Kveldsverb og hvile paa den første Odde, vi naaede, indtil Svalhed kom med Aftenen eller Natten. Aaretagene saldt nu længere og kraftigere, og Baaden skød hurtigt hen over Fjordens blanke, grønne Flade mod det nærmeste Næs; men uagtet det ikke syntes at være langt borte, tog det Tid ud, før vi naaede frem; thi Luftklarheden, Fjeldenes Høide og Omgivelsernes uvante Storhed havde endnu mere end sædvanligt stiftet os med Hensyn til Afstanden. Endelig vare vi der. Det er friskt og grønt paa dette Næs med dets rige Mos- og Græstæppe, saa blødt og indbydende som Silke og Fløiel. Ned imod Stranden i Bugten staar der en ældgammel Eg; den udbreder sine knudrede Grenes mægtige Lovhvælv over det mosdækte Lag paa et falsdefærdigt Røst og over et gammelt oplagt Jægteskog, som halvstjult titter frem mellem en Stov af Hassel- og Rosenbuste.

Skarpt tegner den mørke vældige Egekrone sig af mod det finere og lysere Lovværk paa Hængebjergene, der i Forening med vilde Gbletræer og anden Lovstov dække de bratte Lier og omfranse en Ublade, som ligger paa en stinnende grøn Blet un-

der den udoverhængende Bergvæg. Der gaar en sagte Susning gennem Skoven og Hasletrattet; derinde ringe vist Smaavætter til Aftensfang med Rævehjælperne; thi Pragtblomsternes purpurfarvede Klotterader svinge og svale hid og did, uaget der ikke synes at røre sig et Vinpust. Medens et Par af Folkene bragte i Land hvad vi behøvede fra Baaden, og en af dem gav sig i Færd med at gjøre op et lidet Baal mellem en Hob store Stene for at luge den Kasse, de med Forudnydelsens Længsel ofte havde omtalt, tændte jeg mig en Cigar og strakte mig, træt af den lange Sidde i Baaden, med Velbehag ud i Græsset paa en gammel Dragontappe. Røgen fra Baalet steg tung op i Veiret, men hvirvledes snart for det svage Drag, der endnu var i Luften, hen over Baaden med dens eventyrlige Ladning af alle de Greier, som høre til at fange og optage Dybets Dyr, og ind over Fjordens blanke Speil.

I flere Dage havde det været Solgangsveir med veglende Vandvind, Stille, Havvind og klar Luft, som kun af og til svagt fordarkledes ved lette Sommerfyer eller tættere Skybanker, der trak op med Havgulen om Eftermiddagen, og under dette herlige Augustveir viste Fjordlandsfladerne sig ret i sin Glans. De bag hverandre fremspringende Fjelde og Fjeldraders mægtige Former, hvis bøiede, brudte og styrtende Linjer ofte virkede harmonisk sammen, laa der i lige saa samstemmende og tiltalende Farveovergange fra det dybeste Blaa og Blaa-fort til Horizontens luftige Himmelfarve, som i Solnedgangen gik over til klart Violet eller gyllede i et mildt Rosenfjær over Snefonnerne; og saa langt vi vinede hen i dette blaanende Fjerne, var Fjorden i Aftningen som et Speil og gængede i sin blanke Flade de mægtige Fjeldes Omrids og Farve og Himlens og Solnedgangens Pragt. Elvene og Bækkene, der stummede ned fra de høie Kamme og Løppe, hørvede sine Røster og susede høiere i Aftenstilheden, og brummede vildere om Bræerne og Iskjerne og de øde Høifjeldsvidder, de kom

fra. — Her saa jeg ret for mine Dine, hvorledes de tale som den Blinde om Farverne, disse superkloge Fremmede og disse indfødt Stuesiddere, som uden at kjende Høifjeldets og og Fjordenes Natur, jævnlig komme og fortælle os, at kun Syden har en saadan Lust, Klarhed og Farverigdom som den, hvormed Malerne gjengive vore nordiske Landskaber, med andre Ord, at det kun er Omridsene de fremstille med Sandhed, men for Resten iføre Landskaberne en Fantastidragt, at Fjeldenes blaanende, violette Duft kun er en konventionel Tone, der hører Stolen eller Maleren til, men som intet har med den norske Natur at bestille. Men lad dem med opladte Dine sættes i Høifjeldet, eller lad dem vugges paa Fjordene, til Naturen viser sig for dem i sit Høitidsstrub, og de skulle se en Herlighed, som de aldrig have anet, og erkjende at Virkeligheden i gripende Storhed og Pragt staar der uopnaaet og uopnaaelig.

Denne Klarhed i Luften, som ogsaa tidlig i Morges havde herftet, som havde ladet os se selv de fjerneste Gjenstande i skarpe Omrids og fremkaldt alle disse fine, blaanende Overgange, der ere eiendommelige under den friske Kuling og den sollyse Dag, vøg nu mere og mere for en Dødsghed, der gjorde Farverne mattere og tungere, og lod Fjeldenes Former synes endnu vældigere, endnu mere storartede og truende. Mørke Skybanter med gulagtige og kobberglinsende, sammenvredne Mellem-partier, opfangende Aftenjolens Straaler og gjød dem atter brudte, gløbende og gylende ud over Fjeldtinder og Snebræer i Høiden; gennem en Skyrist falder en tindrende Straaleflod ind i de grønne Løvpartier oppe i Rien, og den staar lige saa grelt og strigende mod Landskabets mørke Skygger og dybe Farver, som Glanmet af Hundene op gennem Bratterne efter en Smaleflot med ranglende Bjælder lyder forstyrrende i Aftenstilheden.

Solen sank snart bag Fjeldlammens Snerand og efterlod kun et Stær af sin Glans i Skyerne og sin Rødme paa Bræ-

erne; Hundeglattet tabte sig oppe i Høiden, kun Hjømen deraf løb ned til os sammen med den stærkere, dybere Sufen af alle Elve. Men dette Elvesus, Lummerheden, den disige Luft, de optrækkende Skyer, alt varslende om Uveir.

Mine Folk havde togt den „brune Reklar“ og kastet dygtigt paa Baalet, som om Luften ikke var dem varm nok; nu laa de og strakte sig om Ilden, kun Formanden for Laget stod opreist og talte med mig om Veiret, som han næppe troede vilde bryde løst før Midnat. Saaledes som „Baard i Stuggen“ (det var hans Navn) stod der foran Ilden, saa han endnu mere kjæmpemæssig ud, end han var af Naturen, og passede derfor saa meget bedre ind i de storartede Omgivelser. Han var en høi, stærkbygget Mand med Sømandens noget overveiende Abvikling af Overkroppen; men den livsvarige Færden paa Fjordene og Havet havde dog hos ham ikke aldeles udelukket Bondens Bedrift og Færd i Hjelene, og hans Fod var derfor lige saa stærk og sikker som hans Haand og Arm. Der var saaledes ikke noget paafaldende Misforhold i dette Legeme, lige saa meget hærdet ved Kampen mod Storm og Bølger som ved den trættende Jagt efter Bjørnen i Lien og Renen paa Hjelvet. Hans Ansigt var godt staaret og havde kjække, dristige Træk; de store bukede Bryn, sammenvogne over en krum, stærkt fremtrædende Næse, og det rige, i disse Egne usædvanlige, røde Skjæg gjorde næsten Udtrykket vildt; og naar det randt i ham, og han heftig med den mægtige Olbas, som han undertiden lod høre, gav de øvrige en Anvisning eller Raamindelse, fik hans hele Optræden noget saa Forvovent og Udfordrende, at han paa en transatlantisk Kyst, i Marokko eller paa de græste Øer, kun havde behovet et andet Klædningsudstyr for at gaa og gjælde for en Sørover. Baard var dog ikke saa farlig, som han i saadanne Dieblit saa ud til, thi han lod aldrig Sol gaa ned over sin Brede; naar han havde vendt sig omkring, spillede Munterhed og Lune igjen i hans klare, mørkeblaa Dine; og en høielig Stemme, ofte med en

mild og venlig Klang, understøttede hans livlige Foredrag baade i Samtaler og i de utallige Fortællinger, som i det faldige, klingende Sognemaal ufsanselig flød af hans Mund. Han var kjendt af alle og kjendte alle; i de otte Dage vi færdebes sammen, havde vi ikke været i Land noget Sted, uden at han var kjendt der, og vi havde næppe truffet nogen Baad eller Jægt, uden at han kjendte en eller flere, undertiden samtlige i Laget, og med alle havde vexlet Ord, fulde af lystige og skjæmtende Hentydninger, selv naar de ikke dreiede sig om andet end Veiret. Det var imidlertid ikke altid for Spøgens Skyld han indløb sig med Rejsende fra andre Steder; der var eet Emne han overalt søgte Dplysning om, og det var Dlet; at indhente Underretning om hvor man nylig havde brygget, eller hvor der var Overflod af denne Drif, lod til at ligge ham saare paa Hjertet, og hvor Leilighed tilbød sig, blev altid Dunken eller den lille Kage forsynet med friskt Forraad af det maltrige, humlestærke, hjemmebryggede „Drifte.“ Sit udbrede Kjendskab til Godtfolk fra de forskjellige Landssegne sagde han han havde erhvervet under sin Færd paa alle Fisterier og som Kjendtmænd, Jægteskipper osv., i hvilke Egenstaber han tidligere havde faret i mange Aar, og som han selv sagde „været inde i hvert Gul fra Baranger til Arendal.“ Det lod ogsaa til, at han havde lært Lyffens Omstiftelser at kjende; thi medens han i en tidligere Tid af sit Liv havde eiet Gaard og Jægt, var han nu indskrænket til en liden Plads og laa i Skyds og paa Dagarbeide med leiet Baad. Men enten denne forandrede Stilling hidrørte fra Uheld eller fra Dlet, som han yndede saa meget, eller fra hans lette, uskadige Sind, der lod hver Dag have sin Plage, eller fra en Samvirken af alt dette, derom fik jeg ingen Dplysning.

Fra en Samtale med de øvrige Folk om det sidste Baarsildfiske, hvori han havde deltaget, kom han ind paa et af sine Yndlingsemner, Strilerne, og deres eiendommelige siddende færdige Levemaade og Husboldning, som han skildrede i løier-

lige, tilbøds overdrevne Træk; og nu gik han gjennem Mobsætningen over til at fortælle om den beundringsværdige Kraft og Udholdenhed, som mange af dette Folkesæd lagde for Dagen i hin Rædselens Tid, da Kolera udbrød under Sildefisken i 1849. At gjengive disse Fortællinger saaledes som de blev fortalte, vilde være en vanskelig Opgave: man fulgte dem under deres angstfulde Hjemreise, man hørte Samtalerne mellem de Syge og Døende og deres trofaste Kammerater, der sled sig op til sidste Stund for at bringe dem hjem eller berede dem en roligere og mildere Død under Baadhvælvet end under den ublidde Vinterhimmel; og i disse Samtaler malede der sig en Fortvivlelsens Høitidelighed og Dødsforagtens Humor, der stod i den skarpeste Mobsætning til al den overdrevne latterlige Frygt og de urimelige Paasund hos Hjemmefolket paa de Steder, hvor de søgte Tilflugt og Hjælp.

Fra saadanne Fortællinger om Stræk og Død var Overgangen til det Overnaturlige let; vi vare snart inde i alstens Historier om Gjengangere eller „Daunger,“ saa meget fornueligere at lytte til, som Baard var en Mester i at fortælle, og hans Skildringer ved det hjærnefulde Sognemaal fik et Fynd og et Præg, som vort Skriftsprog med al sin Bøielighed har vanskeligt ved at gjengive.

Under en Stans i Baards egen Fortællingsstrøm kom en anden af Laget til Orde. Medens denne talte, karvede han Tobaksblade, stoppede sin lille Metalpibe og tændte den ved Baalet, som nu blussede friskt, og stærkere end det sidste Dagstjær kastede sit Lys over Egen og Røstet og Røvebjælderne. Da Kammeraten var til Ende med sin Fortælling, begyndte Baard paa en ny:

„Ja, dette var jo et svare Spø'rri,“ sagde han; „men den værste Daunger, jeg har hørt der er gaaet Ord om, det var gamle Lensmanden paa Dalsøren, og det var ikke underligt; for mens han levede, var han en styggelig fæl Mand med en stor Bjørnskindshue paa, og han havde gjort alt det

Onde, som nogen kan gjøre; han havde suget den Fattiges
 Sved og Blod, han havde slaaet Armoden og flyttet Mærke-
 stene; men han fik ogsaa en brat og ufjælg Ende, for han
 stupte død i Vega-Beiten, før han kunde nævne Jesu Navn.
 Aldrig har nogen hørt om sliq Staat og Styr ved noget Lig,
 som det var ved hans, ja det var „ei Makaløysa te Spof'ri!“
 Da han laa paa Ligstraa og de vaagede og brændte over ham,
 blev Lysene slukkede, og da de kom igjen med dem, sad der en
 stor svart Katte ved „Hovve“ paa Liget, og den var det ingen
 som var Mand til at flytte. Det torde ikke blive der flere
 end to „hjærtæ og hærdege“ Karle; de laa i en Sengenarm,
 men hele Ratten kjendte de Fjælene bugtede sig under dem,
 som om de laa paa Baarer. Da Kisten skulde slaaes igjen,
 blev der et Hagveir, som varede saa længe Gravølet stod paa,
 og Klokkerne kunde de ikke faa til at ringe, før Døve Ringer
 i Bergs-Bøen gif op i Laarnet og løste dem; da før der saa
 fuldt ned igjennem med Troldskab og Djævelskab, at han kunde
 mest ikke berge sig, men han var af dem, som kunde mangt
 og meget. Lensmanden var en stor, svær Mand i levende
 Live, men Kisten var ikke tungere, end om han havde havt en
 Haneffrot, og der var dem som baade mente og sagde, at den
 svarte Ratten var reist af med ham, før han kom i den. Da
 han kom under Torven, blev Veiret lige saa fint og yndeligt,
 som det havde været ufjælg og meinsligt under Gravølet, men
 paa Gravstedet vogte der op alle Slags Ris med Naale paa,
 som ingen havde seet før. Siden den Tid farer han med i
 Julestreien, og der er han blandt de høieste. Han farer nær-
 mest efter Nyffen, som holder Foremarsen paa en svart Dit,
 og derfor maa ingen i Følget sige: „Nyt paa Beitse.“

„Det var fint Følge, den Karlen var kommen i,“ yttrede
 Madne Utigarden, idet han tørrede sig om Munden efter Di-
 drikken, han havde taget, og langede Dunken over til For-
 tælleren; „jeg har hørt gjite den Streien i Nordfjord, og der
 siger de, der ikke er andre i den end Skjelsflyttere og Ildgjer-

ningsmænd og Kvindfolk og Stygghed, men hvor den kommer fra, eller hvor den har Optaget sit, det har jeg aldrig hørt gjite."

"Ja, det skal jeg sige dig plent," svarede Baard, som altid vidste nøie Befæd eller under enhver Omstændighed havde et tillidvækkende Udsagn paa rede Haand. „Inde i Lyster var der to Løser, som var usams om en Dreng, de litte vel begge to, men Drengen litte bare den ene, og hun blev fremmelig. Da de stulde til Stølen disse Løserne og de red forbi Kringlevatnet ude paa Stupet, saa vilde den ene stube den anden udi, men det gif ikke bedre til, end at de valst ned i Vandet begge to. Naar Streien kommer der, saa kommer ogsaa Løserne ridende op fra Vandet, og Gamle-Lensmanden kommer til ved en stor Dyp paa Degaards-Bøen, for der har han været med og flyttet Stjeldet; og hver Gang han kommer, saa brænder det i Dypen, som om den stod i Lue, men Ilden er ikke som vor, det er ikke en lys Ild, men den er mørkerød, mørkere end Gløder og Vindstjer om Morgenen. Der var elleve Karle, som saa det paa een Gang. De andre, som følger Streien, kommer til hver i sin Fjerding, somme paa Heste og somme paa Sadler, somme paa Lønder og somme paa Kjørrer, og de farer med stor Døn og Dur som af en hel Hestedrift ned igjennem Dalsdalen forbi Degaarden og gjennem Skaaregaardene til Dalsøen; der holder de Dans. Ved Maltbækken er de ogsaa vant til at stanse. Der traf Halvar Bringe dem en Gang paa Haalken, og ræd blev han, for det var sælt Følge at møde der, det var baade haalt og brat; ja, han blev saa ræd, at han lovede en Mæle Korn til de Fattige, om han slap fra dem, og der stulde vist noget til, naar han Halvar Bringe stulde tage saaledes i, har jeg hørt sige. Svarte Ragnhild mødte dem paa en Klop ved Morskypren; der maatte hun ud i Myren, og hun satte igjen baade Skoene og Soksene, og Mælken hun stulde have til Sulegrøden, stoot ud af

Kollen for hende, da hun fik se, at der var En i Streien, som red med Hovedet under Armen." —

Der udspandt sig nu en Samtale om Julestreien, hvori jeg, for om muligt at fremkalde andre Grindringer og Fortællinger, fortalte en Del af de rhelemarkste, sætersdalske og valderske Sagn om Aasgaardstreien og Julestreien¹⁾). Dette lykkes imidlertid ikke. En af dem havde en dunkel Grindring om, at Streien i Urland for om før Jul og var inde i alle Kjældere for at smage paa „Julebricket,"²⁾ en Omstændighed, som naturligtvis i høi Grad vandt Baards Deltagelse for Færden og bragte ham til at erklære, at han ikke kunde være uvilig til at fare med til Jul, om han bare havde Strube til at rumme Dlet og en Hest, der kunde holde Stridt med Streien. Heller ikke kendte de Sagnet fra Nordhordland, ifølge hvilket den farer omkring ved Juletider med tvende Hunde og som den tykke „Frau Holle" eller „Bertha" giver Løn og gode Gaver til dem, der hjælpe den. Det eneste de vidste var, at den i gamle Dage havde færdes mere end nu, fordi man nu var ude af Troen, og til Bevis herpaa ansørgtes, at det i Justedalen i gamle Dage havde været Skik at have Staal paa Laaven, i Hjøset og i Bækken, for at Streien ikke skulde stjæle og trokke i dem, samt at man havde brugt at fri sig fra dens Besøg ved at sætte Ljæretørs paa Døre og Fæhuse, og saadanne Kors var at se den Dag i Dag, men nu sagde Folket som oftest, at de var ude af Troen. Da der ikke var mere at indvinde i denne Retning, begyndte Baard, efter en kort Indledning om det Kjendstabs- og Slægtskabsforhold, hvori Svartesmæden havde staaet til hans Olfædre, at fortælle en gammel Historie:

„Svartesmæden boede paa Bjedla i Sognbal; han var en stor, svær Karl, som aldrig var sælen hverken for Olfrus eller Slagsmaal, eller for Trold eller Dautinger. Men han havde ikke Bo at være det heller, for stærk var han som en Bjørn, og han havde et lidet Troldsværd, som kaldtes Flust,

og det bar han stødt paa sig. Saa var det en Gang en Torsdagskveld sent om Høsten, at Svartesmeden havde været til Søs. Net som han kom op paa Lundemyren, midtvejs imellem Fjorden og Bjedla, fik han se Lundemyrstrolket. Det laa fladt paa Myren og lod Maanen skinne paa sig; det var mest saa langt som Myren var bred, og Dine havde det saa store som Bagsteheller. Han Svartesmeden blev hverken ræd eller sælen, han sprang bent til og stak Flusi i Hjertet paa det. Da Trolket skjønte, hvad Slags Staal det var det havde faaet i sig, og det kjendte at det vilde „te aa sælast,“ havde det Lyst til at faa Tag i Smeden, men saa længe Flusi sad i det, kunde det ikke røre sig. „Stil og drag!“ sagde Trolket. — „Lad staa, som staar, til Mandags,“ sagde Svartesmeden — han vidste bedre end at drage Sværdet ud af Saaret —, og dermed blev Trolket liggende. Da det havde mistet Aanden, og Livet vel var af det, saa Smeden, at der luffede sig op syv gloende Jernporte i Fjeldet bortenfor Fjorden, og ud af dem krybde der saamange Smaatrolk, at der kom væltende en Stim som en Tordagsmorgen paa Triangelen i Bergen, og alle bar de sig ilde og skreg: „No er han Bedstefar dau, no er han Bedstefar dau!“ og saa tog de ham imellem sig, og bar ham ind igjennem den første af Portene. Siden var der som hørte noget til Lundemyrstrolket.“

De øvrige Folk af Baablaget havde ingen af de Gien- dommeligheder, der udmærkede Baard i Skuggen; de vare almindelige Fjordbønder, og med Undtagelse af een, temmelig træge og ensfoldige. Uagtet Baards ironiske Løse havde de saaledes antaget, at han i et og alt troede paa de Fortællinger, han havde givet til bedste, og modsagde derfor med Frigthed den sidste Fortællings Paalidelighed, idet de paastod, at det kun var Eventyr og Fabel. Den ene af dem, Tron Bladsen, en gammelagtig, bredskuldret Mand med kort Hals, et kantet Hoved, som sad ham nede mellem Skuldrene, et Par Dine som blaafur Mælk, og en usædvanlig lys, næsten hvid Haar-

lug, var især ivrig. Han var ilter til Sinds og fremsu-
fende i sin Tale, hvilket i Forbindelse med en løierlig Stam-
men bevirkede, at Ordene ofte faldt ham lidt bagvendt af
Munden, saa han gjorde sig skyldig i alffens Forsnattelser og
kom til at fremsætte de aller urimeligste og fabelagtigste Paa-
staande. Dette forfælede næsten aldrig sin Virkning paa Kam-
meraternes Lattermuffler; han blev da gjerne endda hidsigere og
ørsteede endda værre.

„Bettuge Folk, som er split galne,“ udrød han hidsig,
„kan ikke tro sligt, som han Baard fortæller, at Flusi hørte
Smeden i Trolbet.“ — „Dokker kan høre, jeg er sandspaadd:
Raabeiret er ikke langt unda, for Tron i Pladsen tager til at
snakke bagvendt,“ afbrød Baard ham leende. De øvrige stemte
i, og han fortsatte endnu hidsigere: „Nu har jeg gaaet i Barn-
dommen i femti Aar — ja, jeg vil sige det, at nu er det
femti Aar, siden jeg var saa meget Barn, at jeg var saa
fabelagtig, at jeg kunde tro den Historien, som Flusi fortæl-
ler om, at Svartsmeden hørte Baard ind i Lundemyrstrolbet!
— ja, 3 Møtter det sjæl, hvad jeg mener,“ rettede han sig,
da han af de andres Miner mærkede, han igjen var paa den
gale Bei og havde forfusset sig. „Men det var nu det, jeg
vilde sagt — jeg skal fortælle dokker en Historie, som jeg ved
er sand, fordi jeg ved det. Det var En, som hedte Bratten,
og han var en god Ven til Svartsmeden. Disse to de var
de bedste Skiløbere i mange Sogn, og de var saa svære til at
rende paa Ski, at der ikke var nogen, som fik saa meget Fjst
som Bratten; for hver Gang han hængte Skien i Vandet,
saa bed Bratten paa Krogen, saa rent overhændig var han.
En Gang gif han i Fjeldet, saa kom han til et lidet rundt
Tjærn, som laa ubi en Fjeldmyr. Han havde aldrig hørt,
at nogen havde saaet Fjst der, — men ikke før havde han
kastet ud; før han fik en Aure —, ja den var sikkert mest saa
stor som en liden Kvie, og saa sed, at den var aldeles som
Flest —, saadan en Kult havde han aldrig seet. Han spyttede

i Guds Navn og sagde „Lvi dig!“ i Halsen paa den, for det gjorde han altid med den første Fiske. Han havde ikke før bidt, før han ægnebe paa og kastede ud, og saa drev det hele Kvelden, han ægnebe paa og bed, og Fiske drog op det forreste han vandt — ja dotter skjønner det sjøl — saa han fik en stor Kripe fuld med Fisk. Saa gav han sig paa Hjemveien da, men jo nærmere han kom Kripen, des lettere var det Stoda hans“

Dette var altfor galt og tog sig især i hans stammende Foredrag saa løserligt ud, at der paafom os alle en uimodstaelig Lyst til at le, der ikke blev mindre, da Baard udbrød: „Mere Raaveir!“ Men nu blev Tron i Bladsen fornærmet og sagde, at hvem som vilde kunde fortælle Resten, han sagde ikke et Mul mere; at Hvalperne flirede og gliste som nogle Løser, det kunde saa være, men Baard var jo ikke et Haar bedre, han floggrede værre end en Gast.

„Vær nu bare ikke idle, Bedstefar, saa skal jeg fortælle Resten,“ sagde Madne Utigarden, en af de yngste, kjælende for ham; „jeg har hørt det saa ofte baade af dig og Gommor, at jeg nok tænker jeg mindes det. „Da Bratten kjendte, at Kripen blev lettere og lettere,“ begyndte han og fortsatte paa den jævne og simple Maade, hvorpaa saadanne Fortællinger almindelig gives, „tykte han, at dette var underligt, for Kripen var ny og der fandtes ikke Hul i den; men han blev reint forbina, da han satte den fra sig og fik se, at der ikke fandtes mere end en eneste Fisk i den. Han sagde ikke noget til Kjærringen sin, men da det led over Ron den andre Dagen, kunde han ikke holde sig, han maatte paa Fiske igjen, og Fiske bed lige saa friskt som forrige Dagen. Etersom han fik dem af Bandet, trødde han dem op paa en Vidjehant, for han vilde se hvorledes det gik til, at han mistede dem; men da han kom paa Hjemveien blev den ene Auren vække efter den andre, og han kunde ikke se, hvor det blev af dem. Han skjonte vel det, at det var de Underjordiske, som ikke undte ham Fiske, og

han stjonte det og, at de var med og tog den fra ham; men han var harm, fordi han ikke kunde se, hvorledes de tog den. Saa' reiste han til Stedje Kirke med Rjipen og fylgte den med viet Muld, og strøg til Tjærnet igjen i eet Gaaende. Da han kom frem, strødde han en Ring med Kirkemuld rundt hele Bredden og reiste saa hjem. Om Jonsokskvelben strøg han til Fjelds igjen; da vilde han se, hvorledes det nu var laget. Som han kom til Tjærnet, hørte han det gret og let saa ilde. Det var de Underjordisse, og da de fik se ham, tog de af sig Gatten, saa de blev synlige, og raabte og streg: „Ild gjorde du, Kristmand, du stængte Tjærnet for os!“ — „Værre gjorde I; I tog Fissen fra mig, som jeg havde fisset,“ svarede Bratten. „Tjærnet er vort, og Fissen var vor, saa nær som den første; den spyttede du i Halsen paa og sagde Kristmands Ord til, men vil du ætse os bare et libet Led paa Muldringen, saa skal du saa fiske alt med du vil.“ Bratten gjorde som de bad ham, og strabede Kirkemulden bort paa et Steb, saa de kunde komme igjennem som i Ledet paa en Skigard, men først maatte de Underjordisse love, at de ikke skulde forgjøre Fissen, saa den blev traabiten og utidig, og at de ikke skulde gjøre ham anden Slags Meinspil. Siden den Tid var han Godvenner med de Underjordisse, og fiskede saa meget som han vilde alle sine Levedage.“

Ilden ulmede kun i Brandene og Asten, Skyerne vare trukne mere og mere sammen fra Havkanten, og da vi begyndte at gjøre os færdige til at drage afsted, stumrede det stærkere end sædvanligt paa denne Tid af Astenen mellem de høie Fjelde; men den nordisse Sommerveld var endnu lys nok til, at vi kunde se et Par stærkt bemandede Baade, der støvne indad Fjorden mod Næsfet, vi stod paa. Snart kjendte Baard ogsaa en Del af Mandflabet; dog lod det til, at han tog Dret lige saa meget til Hjælp som Diet, hvilket just ikke saldt vanstelig; thi de Kommende vare meget høirostede, og et umærkeligt Drag, som stod ind fra Havet, bar næsten hvert Ord, der taltes paa

Baadene, til vore Øren. Deres pyntede Udseende, Snakken og Støien viste os snart, at de vare paa Hjemreisen fra et Bryllup. Der var ogsaa Kvinder i Følget. Baard regnebe snart op en Kemse med Navnene paa hvem der var paa den første og hvem paa den anden Baad. Der var han Ola i Hagen og Hans i Hammaren, han Halvor paa Haugen og Per i Ballen, han Namund paa Øyren og Knut i Bifen, foruden mange andre; men hvorledes Flesse-Hans, Mjøltraaver-Ola og Madpræsten Læser-Per vare komne i dette forresten, efter Sogningsvis, ret hæderlige Følge, det var noget som hverken Baard eller de øvrige kunde forklare; men af disses Nærværelse spaaedes der Slagsmaal og braadne Pander, inden Færden kom hjem; thi det var et Ord, som var paa hver Mand's Tunge, at Mjøltraaveren og Madpræsten før havde hjulpet Hans at stjæle Staburskøst, og det var ikke at vente, at de øvrige i sin oppulte og øllede Tilstand ved en Leilighed som denne skulde lade være at tørge dem for dette. Nu blev der imidlertid Sang og Klang istedenfor Slagsmaal; thi til Melodien af „Stusle Søndagskvelden ein Gaang for me va,“ som Spillemandene strøg paa Felen, begyndte de paa den ene Baad at synge en Vise, som Baard erklærede for at være „Purkevisao,“ og netop at indeholde Spiren til Uenighed, da de rimeligvis sang den alene for at tirre de ovennævnte Gæstere af Stabursmæden. I den stille Aftenluft løb Sangen klart ind til os:

Tre aav bedste Bøndo her uti vaor Bygd-
 skulde sta aa henta Purkao.
 Dao dei kom paa Begen, møtte dei no ein,
 so dei gjedna vilde møta.
 Atle-Snauestadle han va fyste Mann,
 Ginar Lambastjelvar han bar Purkao fram,
 Purke-Snakupp mæ;
 dei va adle tre.
 Drengen ette kom mæ Hobbe

Trur du, slike Folk kan ha sit rette Bet?
 Hovve da va laange spete?
 Denna stolna Purkao drepi va pao Fet
 ho va gjødd i tvo tre Vefe.
 Snakupp kom aa la' seg ne paa sine Ane,
 snydde, svor aa bante, Purkao skulde te.
 Purkao ho bortfor,
 ho kom paa hafs Bor,
 Kjæringi slapp te aa æta.

- D' æ' tje vandt aa vera gjilde Bønde no,
 gaa kring Garadne aa strota,
 naor dei kann bekoma Svinaslagte so,
 hengja Lengjidna i Note.
 Da va da so gjore Kjæringi so stolt,
 ho felt utor Purkao hv' eit Hal'pund Smolt.
 Kaa kan da forslao,
 naor dei sta ut aa gao?
 Da staor infj' i aotta Daga.

Vi havde stødt fra Land, og da Wisen var til Ende, be-
 fandt vi os i Nærheden af de tvende Baade, mellem hvis
 Mandstaber og mine Folk der nu udveksledes en Del af disse
 Talemaader, som ere gjængse og gjæve mellem Bønderne ved
 slige Møder, om godt Veir, om Gjenhynets Fornøielighed, om
 hvad Slags Styds de for i, hvad jeg var for en Karl, om
 Traktementet, Skaalgaverne, Dansen, og især om Olet i Bryl-
 luppet. Dette sidste rostes som udmærket, og da Baard be-
 klagede, at han ikke havde noget af det gode Drikke paa sin
 Dunt, der nu kun indeholdt en Slutsup af det han for gam-
 melt Kjendskab og gode Ord havde faaet overladt af Namund
 i Reine, — nikkede Kjøgemesteren smilende, huldosaligt og med
 et straalende Afsyn, der vidnede om Olets Fortrinlighed, til
 ham og rakte ham et mægtigt Krus med Frohat paa, friskt
 tappet af en „nysprættet Hjemfærdsdunt.“

Medens Kruset gik rundt, Olet prisefedes efter Fortjeneste,
 og hver snakkede sit Snak, begyndte Læser-Per, let kjendelig

paa Hængehovedernes almindelige Væsen og Fagter, med en Stammen og Hiften, der ligesom hans stive Blik og usikre Sæde tydelig viste, at han havde taget vel saa meget til sig af Rosten som nogen, i en sangrende og suttrende Præketone at udbrede sig om Drifkens og Brændevinets Fordærvelighed og Forsængelighed; og tilsidst henvendte han sig ligefrem med formanende Ord og Trudsel om Svovlspølen og Helvedes Ild til Baard, som han nok syntes havde taget for meget til sig af Dlet. Den Tilkalte var ikke den Mand, der blev nogen Svar skyldig, men maalte ham under de Dvriges Latter og høirostede Bisald, som man siger, Skjæppen fuld. „Kanste,“ sagde han, idet han med „Laf og Gre“ rakte Otkruset tilbage, „kanste jeg ikke burde svare dig, min kjære Per; det er jo et gammelt Ord, at det er Skam at snakke til Præsten paa Prækestolen; men det var det jeg vilde sige dig, at om du nogen Tid skulde blive indsat af St. Per til at gjæte for Porten til den hellige Staden, saa skal jeg stryge paa Seglet og løfte paa Hatten for dig, men til jeg faar Himmelsbrev paa det, skal Seglet staa og Hatten sidde; og saa var det det, at Brændevinet, som du snakker saa meget om, det har jeg brugt til Helsebod paa Fiste, og naar jeg kunde saa det, hvor det røynte paa; men forresten skal ingen kunne sige,“ tilsvæiede han med særligt Eftertryk, „at Baard i Skuggen er kommen hjem fra Byreisen med en tom Brændevinslagge og fuld Skolt. — Siden jeg har hørt dine Gaver og din Udlæggelse af Skriften, kan jeg vel begribe, at du kan behøve at gaa i Skabet og tage dig en liden Laar til Styrkelse, om det saa er midt i Præken, ellers kunde det blive for tørt og tomt i Bringen haade paa dig og paa dem, som skulde lye paa dig. Men det du sagde om Dlet, det holder jeg ikke med dig i, og det holder ikke de rette Nygterhedskarlene med dig i heller. Det er bedre Folk, end du er og blir; de har sagt et Ord, som er mere værdt end syv af dine Præker, ja det Ordet er, som jeg skulde have sagt det selv. Ved du hvad det er? Nei, det ved du

ikke; derfor faar du læse bedre over, naar du vil stinge Næsen i Nygterheden. Har du ikke," fortsatte han i en halv spøgsfuld, halv foragtelig Tone, idet han atter tog det fyldte Olskrus, som rakte ham, efterat det havde gaaet rundt i Baaden, og igjen drak lige saa hjertelig til Olets Pris, som han talte, — „har du ikke seet den store Plakaten til disse Nygterhedskarlene? — Den er mest saa stor som et Færingssegl. Den er grei nok at læse og tyde, skal jeg tro. En behøver hverken at være breslynt eller bibellært til det, for Bogstaverne er mest saa lange og greie som Siderene i en spolten Gris. Har du ikke seet den?" — —

„De siger saa," vedblev han, idet han med sin dybe Stemmes høitideligste Tone begyndte at forebrage den omhandlede „Plakat," langsomt læsende og i Skriftsproget, en Foredragsmaade, han snart faldt ud af for at optage sin egen mere livfulde Fremstilling: „Vore Forsædre vare store — og stærke — og kjække, — og de undertvang den halve Verden; thi de berusede sig ikke i Vin eller Brændevin eller i nogen med Brændevin tillavet Drik. — Men hvad drak de, mener du? — de drak Ols, staa der; — hjemmehrygget Sognesøl drak de, har min; — det var det, som gav dem Marg i Benene. — Det siger Plakaten, og de som har gjort den, de Nygterhedskarlene — det er mine Folk. — Olet er det, — det er det som styrker. Drik Ols, skal du kjende, hvor rak du blir i Ryggen, og hvor kjæk du blir; da behøver du ikke at „hænge Hovve og rængja Augune, naar du skal se paa ein bra Kar." — — Tror du, at jeg var bleven Mand for at tage en Silbertønde paa Raffen lige saa let som han Ols slænger Skarve-Mjølposen sin paa Ryggen, eller du eller han Hans render afsted med en Flestetinke, naar jeg ikke havde druffet Ols? — Olet — det er Bafen!"

Den rungende Latter, der overdøvede de Kammedes Knurren, viste at Baard havde truffet Hovedet paa Sømmet, godtgjorde hans Talent som Folketaler og afværge de tillige det

Bredesubbrud, som man kunde vente sig af de saa haardt Fornærmedes Miner og udfordrende Diekast. Kvindernes Instinkt skyndte sig at give Tanke og Stemning en anden Retning, idet de begyndte paa en Bise, som Spillemanden ogsaa strax var særdig at spille op, til paa Hardangerfelen. Dens snurrige Tugt og kvikke Melodi lokkede ogsaa snart en Del af Mændene til at stemme i, og under Sang og Klang stjød Baadene atter for raske Aaretag hen over det mørke Fjordspeil.

Svarterabben.

Ikke for langsomt.

Nordfjord.

Knut aa ho Brita, Gjenta aa Dreng
 haurde dæ tok te strifa,
 spraang dei paa Dyrri adle som ein,
 hunden mæ dei telifta;
 summe mæ Staang aa summe mæ Staur
 krydde fring Mærrri nett liffo Maur;
 adle mæ Mærrri bala,
 slæpa aa sleit aa hala.

Hundra aa nitti Bindespel,
 nye so stu' dei vera,
 laga dei te aa smurde dei vel,
 laut so aot Beiti vera.
 Adle Bindespel i Stykkje dei brast,
 dar stod dei adle endao lifa fast,
 alt te dar kom ei Kjempa
 aa bar paa ei Dyr mæ Lentje.

Kjæmpao ho kasta Dyrri fi ne,
 so da i Marki glumde,
 treiv so i Mærrri nett so i eit Kje,
 Mærrri ho laog aa stunde;
 treiv han i Mærrri, gjore so eit Kast,
 kasta ho uppao Marki mæ Hast;
 dar laog ho spent' aa sparka,
 rudla seg aa grov upp Marki.

Svarterabben stu' gje Kjæmpao Bro,
 hundra aa nitti Leiva,
 fjau Smalafall aa fjau Baoge Smør
 aa Skinn utaov sekstan Keina,
 tolv Tonne Kjomme, tolv Tonne Ol,
 tolv Tonne Styr aa tolv Tonne Mjøl,
 Skire mæ Kniv aa Belte,
 fyre da han Mærrri hjelte.

Baard og mine Folt brummede ogsaa i Begyndelsen med, men de lod ikke til at kjende Tøxten og forstummede derfor snart; thi da der i Bryllupsbaadene var et talrigt Mandflab ved Aarerne, bleve vi snart tilagters og hørte inden kort Lun Melodien klinge hen til os.

I den Skumring, som nu har udbredt sig, stige Fjeldene jættehøie op over vore Hoveder; enkelte af dem tabe sig i Skyerne, og synes derved at blive end høiere. Fjorden ligger i et Halvmørke, der fordybes ved de tætte Skylag og Skyggerne af de himmelstræbende Fjelde, som sorte og truende synes at stige nærmere sammen for at nedtræde den Forovne, der drifter sig til at færdes indunder dem; men hist oppe i et Skar se vi gennem en aaben Rift i de lavere liggende Skyer, at der høit over de øvrige hæver sig et endnu høiere Fjeld; mørkt blaanende svæver dets mægtige Krop over de tunge, uveirsvangre Skylag, og den snedækte Top er hyllet i en mat Glans fra Nathimlen, der stinnende hvælver sig over det.

Fra de dybe Kløfter og Dale, der som sorte Skygger kaste sig ind mellem Fjelbraderne, udgaar der en Guss, som pludselig risler Fjordfladen, lig det blanke Staal, naar det dugges og mørknes af den menneskelige Aande. I dette Dieblif er der ingen anden Forstyrrelse i den natlige Fred end disse Naturens Aandepust, som vi ogsaa synes at fornemme gennem Bækkenes og Elvenes stærkere Susen og i den kryddrede Duft, der fra Træer og Urter bæres udover Fjorden og tvæger og styrker de i Lummerheden slappede Nerver. Men Freden er ikke at tro; disse pludselige Bindstød ere Uveirets nærmeste Forbud. I disse Fjorde er et Lørdenveir en stor Sjældenhed, thi de spidse Fjeldtinder, der rage op i de høiere Luftstrøg, høre gjerne den elektriske Spænding og tilveiebringe ved stille Udbladninger efterhaanden Ligevægten mellem Skyerne. Med Et glimter nu Lynet over Fjelde og Bræer, og Skyernes eventyrlige Hærstær træde, belivede gennem de tidligere For-

tællingers Billeder, frem i Lynslangernes flygtige Glans, for i det paafølgende dybe Mørke at staa endnu eventyrligere for Indbildningen. Lyn følger paa Lyn, Strald paa Strald, der rullende og dundrende gjentages af Dvergemaalet. Det lyder ret som om Tordenens gamle Herre i Spidsen for Aasgaardereiens vilde Starer er ude at age.

Uveiret nærmede sig med næsten overnaturlig Hastighed, og mine Folk, som nu først lod til at have fattet Veirets rette Art, halede ud af alle Livsens Kræfter for at naa det eneste Landingssted, der fandtes paa lang Led under de steile Fjeldvægge.

„Det blir et Troldeveir,“ sagde Baard, da Baaden var hølet paa Land, og det første voldsomme Vindstød kom ned, „Vinden kommer Bøsevis; Gud hjælpe dem, som er paa Fjorden i Nat!“

Inden kort styrte Stormen ned fra Bræerne og pisløde, hvinende og brusende som et Fossefald, Fjordens Bænde, saa de stod i et rygende Skum; det pek og ulede ud fra alle Kløfter, som om alle Troldene vare slupne løs og overbød hverandre i Hyl og Hujen; og midt imellem disse vilde Toner syntes vi pludselig et Dieblit at fornemme Lyden af menneskelige Stemmer, men vilde og oprørte, næsten som Naturens egne Ulyd. Baard troede han ved Lynblinket fjernt ude havde seet den ene af hine tvende Baade med Hvælvet i Veiret, og tæt ved Mændene i den anden mod hverandre i Slagsmaal. Jeg saa intet andet end Glimt og Mørke, men saa meget er vist, at vi hørte et Hvin eller et Strig, et haabløst, jamrende Strig, ude fra Fjorden. De Dvrige hvistede om Draug og Røf; men Baard bød dem gjøre Baaden klar og kaste alt ud af den; thi saa snart som Veiret gav sig den mindste Mon, skulde de paa Fjorden, „og da,“ sagde han, „da spørges det, om vi har Marg i Venene og det rette Hjertelag.“ Derpaa rakte han dem Ølbunken, idet

han sagde: „I skal se det kommer til at røyne paa, tag jer derfor først den sidste Laar Drifte af Brygget til han Aamund i Meine.“

Side 323. 1. Svfr. Illustreret Nyhedsblad for 1852. Aagaardsreien af P. C. Aabjørnsen. No. 44 og 46.

Side 323. 2. Se Sagnet i sin Høeljed hos J. Aasen: Prober af Landmaalet i Norge. S. 27 fg. Christiania 1853, og efter hans Meddelelse i Illustreret Nyhedsblad 1852 No. 56.

Til Havs.

I.

Skarvene fra Udøst.

(1849.)

Til Havs, i Vest for Helgelands Skær,
der svømmer en D paa de flinnende Bover;
men kommer en Gang en Seiler den nær,
da sænke sig Skyer derover;
og skjult er da den vinkende Strand,
og ingen kan Den bese.
Med Tanken kun tør Kystboen hige
mod Vest til det deilige Alfeland.

Welhaven.

Bed Hjemkomsten hænder det ikke sjælden de nordlandste Fiskere, at de finde Kornstraa fæstede til Styret eller Bygtoen i Fiskens Mave. Da heder det, de have seilet over Udøst eller et andet af de Guldrelande, hvorom Sagn gaa i Nordlandene. De vise sig kun for fromme eller fremsynte Menneker, som ere i Livsfare paa Havet, og dulke op hvor ellers intet Land findes. De Underjordiske, som bo her, have Agerbrug og Hæavl, Fiskeri og Jægtebrug som andre Folk; men her slinker Solen over grønnere Græsgange og rigere Agre end noget andet Sted i Nordlandene, og lykkelig er den, som kommer til eller kan faa se en af disse solbelyste Der; „han er bjerget,“ siger Nordlændingen. En gammel Vise i Peder Dafs's Maner indeholder en fuldstændig Skildring af en D udenfor Trønen i Helgeland, Sandslæsen kaldet, med flisterige Kyster og Overskud paa alle Slags Bildt. Saaledes skal der ogsaa midt i Vestfjorden undertiden vise sig et stort, fladt Agerland, som kun dukker op saa høit, at Agrene staa tørre; og udenfor

Røst, paa Lofotens Sydspids, fortælles om et lignende Guld-land med grønne Bakker og gule Bygagre; det heber Udrøst. Bonden i Udrøst har sin Jægt ligesom andre Nordlandsbønder; undertiden kommer den Fisserne eller Jægteffipperne i Møde for fulde Seil, og i samme Dieblif som de tro at de støde sammen med den, er den forsbunden.

Paa Bærø, tæt ved Røst, boede en Gang en fattig Fisser, som hedte Isak; han eiede ikke andet end en Baad og et Par Gjeeder, som Kjærringen holdt Livet i ved Fisteaffald og de Græsstraar, de kunde sanke omkring paa Hjeldene, men hele Hytten havde han fuld af sultne Børn. Alligevel var han altid fornøiet med, hvorledes Vorherre lagede det for ham. Det eneste han anteede over var det, at han aldrig rigtig kunde have Fred for Naboen sin; det var en rig Mand, som syntes han skulde have alting bedre end sliq en Lard som Isak, og saa vilde han have Isak væk, for at han kunde saa den Harnen, han havde udenfor Hytten sin.

En Dag Isak var ude at fiske et Par Mil til Havs, kom der Mørkflodde paa ham, og ret som det var, røg det op med en Storm saa overhændig, at han maatte kaste al Fisten over Bord for at lette Baaden og bjerqe Livet. Endda var det ikke greit at holde den paa Flot; men han snoede Farkosten nok saa vakkert baade mellem og over Styrtfærne, som var færdige at suqe ham ned hvert Dieblif. Da han havde seilet med sliq Fart en fem sex Timer, tænkte han han snart maatte træffe Land ensleeds. Men det led med det skred, og Stormen og Mørkflodden blev værre og værre. Saa begyndte det at bæres for ham, at han styrede til Havs, eller at Binden havde vendt sig, og tilsidst kunde han stjonne det maatte være saa, for han seilede og seilede, men han naaede ikke Land. Ret som det var, hørte han et sælt Skrig foran Stavnen, og han troede

ikke andet, end det var Draugen, som sang Vigfælmen hans. Han bad til Vorherre for Kone og Børn, for nu skjønte han hans sidste Time var kommen; bedst han sad og bad, fik han se Skintet af noget Sort, men da han kom nærmere, var det bare tre Starver, som sad paa en Rævedestof, og vips! var han forbi dem. Saaledes gik det baade langt og længe, og han blev saa tørst og saa sulken og træt, at han ikke vidste sin arme Raad, og sad næsten og sov med Styrstangen i Haanden; men ret som det var, skuede Baaden mod Stranden og stødte. Da fik han Ifak kaste Vinene op. Solen brød gennem Skodden og lyste over et deiligt Land; Bakkerne og Bjergene vare grønne lige op til Toppen, Ager og Eng straa- nede op imod dem, og han syntes han kjendte en Lugt af Blommer og af Græs, saa sød som han aldrig havde kjendt før.

„Gud ste Lov, nu er jeg bjerget; dette er Udbrøst,“ sagde Ifak ved sig selv. Ret for ham laa en Bygager med Aq saa store og fulde, at han aldrig havde seet Magen, og gjennem den Bygageren gik der en smal Sti op til en grøn, torvsat Jord- gamme, som laa ovenfor Ageren, og paa Toppen af Gammen beitede en hvid Gjed med forgyldte Horn, og Over havde den saa stort som paa den største Ko; udenfor sad der en liden blaaklædt Mand paa en Krak og smattede paa en Snadde; han havde et Stjæg saa stort og langt, at det naaede langt ned paa Brøstet.

„Befkommen til Udbrøst, Ifak,“ sagde Kallen.

„Befsigne Mødet, Far,“ svarede Ifak. „Kjender I mig da?“

„Det kan nok være,“ sagde Kallen; „du vil vel have Hus her i Nat?“

„Var det saa vel, var det bedste godt nok, Far,“ sagde Ifak.

„Det er slemt med Sønnenne mine, de taaler ikke kristen Mandlugt,“ sagde Kallen. „Har du ikke mødt dem.“

„Nei, jeg har ikke mødt andet end tre Starver, som sad og streg paa en Rævedstok,“ svarede Isak.

„Ja, det var Sønerne mine det,“ sagde Kallen, og saa bankede han ud af Piben og sagde til Isak: „du faar gaa ind saa længe; du kan være baade sulten og tørst, kan jeg tænke.“

„Laf som byder, Far,“ sagde Isak.

Men da Manden lukkede op Døren, var det saa gildt derinde, at Isak blev rent forglant. Sligt havde han aldrig seet før. Bordet var dækket med de prægtigste Retter, Rømmefoller og Uer og Dyresteg og Levermølse med Sirup og Ost paa, hele Høbe med Bergensstringler, Brændevin og Öl og Njød, og alt det som godt var. Isak han aad og drak alt det han orkede, og endda blev Tallerkenen aldrig tom, og alt det han drak, var Glasfæt lige fuldt. Kallen han spiste ikke stort, og ikke sagde han stort heller; men ret som de sad, hørte de et Strig og en Rammel udenfor, da gik han ud. Om en Stund kom han ind igjen med de tre Sønerne sine; det kvak lidt i Isak i det samme de kom igjennem Døren; men Kallen havde vel faaet stagget dem, for de vare nok saa blide og godkyndte, og saa sagde de det, at han maatte da holde Bordstik og blive siddende og drikke med dem, for Isak reiste sig og vilde gaa fra Bordet; han var møt han, sagde han. Men han søiede dem i det, og saa drak de Dram om Dram, og imellem tog de sig en Laar af Ølet og af Njøden; Benner blev de og vel forligte, og saa sagde de, at han skulde gjøre et Par Sjøvær med dem, for at han kunde have lidt med hjem, naar han reiste.

Det første Sjøværret de gjorde, var i en overhændig Storm. En af Sønerne sad ved Styret, den anden sad ved Halsen, den tredje var Mellemrumsmænd, og Isak maatte bruge Storsøfaret, saa Sveden haglede af ham. De seilede, som de var rasgalne; aldrig duvede de Seilet, og naar Baaden gik fuld af Vand, skar de op paa Baarerne og seilede den læns igjen,

faa Vandet stod ud af Bagkotten som en Fos. Om en Stund lagde Beiret sig, og de tog til at fiske. Det var saa tykt af Fisk, at de ikke kunde faa Jernstenen i Bunden for Fiskebjergene, som stod under dem. Sønnerne fra Udrøst trak i Et væk; Isak kjendte ogsaa gode Nap, men han havde taget sin egen Fiskegreie, og hver Gang han fik en Fisk til Ripen, slap den igjen, og han fik ikke Venet. Da Baaden var fuld, for de hjem til Udrøst, og Sønnerne gjorde til Fisten og hængte den paa Hjeld, men Isak klagede for Kallen over det, at det var gaaet saa ilde med hans Fiske. Kallen lovede det skulde nok gaa bedre næste Gang, og gav ham et Par Angler, og i det næste Sjøværret trak Isak lige saa fort som de andre, og da de var komne hjem, fik han tre Hjelde fulde af Fisk paa sin Lod.

Saa blev han hjemsyg, og da han skulde reise, forærede Kallen ham en ny Ottring, fuld af Mel og Klaverbug og andre nyttige Ting. Han Isak sagde baade Tak og Være for sig, og saa sagde Kallen, at han skulde komme igjen til Fægtubsætningen; han vilde til Bergen med Føring i andet Stevne, og da kunde Isak blive med og selv sælge Fisten sin. Ja, det vilde Isak gjerne, og saa spurgte han hvad for en Raas han skulde holde, naar han skulde komme til Udrøst igjen. „Bent efter Starven, naar den flyver til Havs, saa holder du ret Raas,“ sagde Kallen. „Lykke paa Reisen!“

Men da Isak havde sat fra og vilde se sig om, saa han ikke mere til Udrøst; han saa ikke andet end Havet baade vidt og bredt.

Da Liden kom, mødte han Isak frem til Fægtubsætningen. Men sliq Fægt havde han aldrig seet før; den var to Raab lang, saa at naar Styrmændene, som stod og holdt Udflak paa Styrmandsstjælen i Forstavnen, skulde raabe til Korskarlen, saa kunde denne ikke høre det, og derfor havde de sat endnu en Mand midt i Fartsøiet, lige ved Masten, som raabte Styrmændens Raab til Korskarlen, og endda maatte han strige

alt det han orkede. Ifak Bart lagde de forud i Jægten; selv tog han Fischen af Hjeldene, men han kunde ikke skjønne hvorledes det gif til, bestandig kom der ny Fisk paa Hjeldene istedenfor den han tog bort, og da han reisste, var de lige saa fulde som da han kom. Da han kom til Bergen, solgte han Fischen sin, og han fik saa mange Penge for den, at han kjøbte sig en ny Jægt i fuld Stand med Ladning og alt det som til hørte, for det raadede Kallen ham til; og sent om Kvelden før han skulde reise hjem, kom Kallen om Bord til ham og bad ham, at han ikke skulde glemme dem, som levede efter Raaden hans, for selv var han bleven, sagde han, og saa spaaede han Ifak baade Held og Lykke med Jægten. „Alt er godt, og alting holder, som i Veiret staar,“ sagde han, og dermed mente han, at der var En om Bord, som ingen saa, men som støttede Masten med Ryggen sin, naar det kneb. Ifak havde altid Lykken med sig siden den Tid. Han skjønte vel, hvor det kom fra, og han glemte aldrig at ædle lidt godt til den som holdt Vintervagt, naar han satte op Jægten om Høsten, og hver Julekveld lyfte det, saa det skinnede ud af Jægten, og de hørte Feler og Musik og Latter og Stoi, og der var Dans i Jægtevængen.

Til Havs.

II.

Tuftesolket paa Sandflæsen.

(1851.)

Langt til Havs ret ud for Trænen paa Helgeland ligger der en liden Banke, som kaldes Sandflæsen; det er en udmærket Fiskeplads, men vanskelig at finde, fordi den flytter sig fra et Sted til et andet. Men den som er saa heldig at træffe paa den, er sikker paa at gjøre et godt Fiske, og luder han sig ud over Baadripen, ser han i klart og stille Veir en smal Indsæntning paa Bunden, lig Kjølsporet efter en stor Nordlandsjægt, samt en svær Fjeldknat, der har Stikkelse som et Røst. Denne Banke har ikke altid ligget paa Havets Bund. I gamle Dage var den en *D* og tilhørte en rig Helgelandsbonde, som til Ly ved paakommende Uveir under Sommerfisset paa Havet havde opført en Korbod der, og den var større og bedre end saadanne almindelig pleier være. Der findes dem, som tror, at denne Banke endnu undertiden hæver sig op over Havet som en deilig *D*. Dette skal jeg lade være usagt, men i hin Tid gif det ikke rigtigt til paa den øde Holme. Fiskerfolk og Rejsende sagde for vist, at de havde hørt Latter og Støi, Spil og Dans, Hamring og Dundring samt anden Rumstering og Opsfang ligesom til Jægtopsætning, naar de for der forbi. Derfor satte de gjerne Raafen et Stykke udenom; men der var ingen som kunde fortælle, at han havde seet en levende Sjal paa Sandflæsen.

Denne rige Bønde, jeg talte om, havde to Sønner, som

hedte Hans Nikolai og Lyk-Anders. Den ældste var en, som det ikke var godt at blive klog paa: han var en slem Karl at komme til Rettes med, og havde endda mere Næringsvet end Nordlænderne pleier have, sjønt de sjælden har for lidet af denne Guds Gave. Den anden, Lyk-Anders, var vilb og overgiben, men stedse i godt Lune, og han sagde altid, om det gik aldrig saa galt, at han havde Lykken med sig. Om Ornen for at forsvare sit Rede slog ham i Hoved eller Ansigt, saa Blodet randt, sagde han det samme, naar han bare kom hjem med en Orneunge; kollseilede han, som ikke sjælden hændte, og de fandt ham paa Hvælvet, forkommen af Væde og Kulde, svarede han, naar nogen spurgte om hvorledes han havde det: „Na, pæsfelig vel; jeg er frelst; Lykken er jo med mig.“

Bed den Tid Faderen døde, var de vogne, og nogen Tid efter stulde de begge ud til Sandkæsen for at hente en Del Fisteredstaber, som var sat igjen der efter Sommerfistet. Lyk-Anders havde med sig sin Bøsse, som altid fulgte ham, hvor han færdedes. Det var sent paa Høsten, efter den Tid Fisterne pleier reise paa Udror. Hans Nikolai talte ikke meget paa denne Reise, men han tænkte nok paa mangt og meget. De blev ikke færdige til Hjemreisen, før det led mod Aftenen.

„Hør, ved du hvad, Lyk-Anders, det blir Sta'veir i Nat,“ sagde Hans Nikolai og stirrede ud over Havet; jeg mener det er bedst, vi blir over her til i Morgen.“

„Sta'veir blir det ikke,“ svarede Anders, „for de syv Søstre har ikke faaet paa Skodbehætten. Lad det sture.“

Men saa klagede den anden over at han var træt, og tilsidst blev de enige om at være Natten over der. Da Anders vaagnede, var han alene; han saa hverken Broderen eller Baaden, før han kom op paa Toppen af Holmen; da vinede han den langt borte som en Maage, som fløi mod Land. Lyk-Anders kunde ikke skjønne Meningen med dette. En Ristebomme laa igjen der, et Anfer med Syre, Bøssen og adskilligt andet. Anders tænkte ikke længe paa nogen Ting. „Han

kommer vel igjen til Kvæds," sagde han, og gav sig i Færd med Risten; „en Starv den som blir modløs, før han er madløs." Men der kom ingen Bror til Kvæden, og Lyl-Anders ventede Dag efter Dag, og Uge efter Uge; saa kunde han skjønte, at han havde sat ham igjen paa den øde Holmen, for at han selv skulde blive ved Arven udelst, og det var den rette Tanke; for da Hans Nikolai var kommen under Land paa Hjemreisen, kullseilede han Baaden og sagde, at Lyl-Anders var blevn.

Men Lyl-Anders lod ikke Modet synke; han samlede Ræved i Fjæren, skjød Søfugle, samlede Skjæl og Sløte; han gjorde sig en Flaade af Hjelbved og fiske med en Seitroe, som var lagt efter der. En Dag da han var i Færd med dette, saar han Die paa en Fordybning eller Indsæntning i Sanden, lig Kjølsportet efter en stor Nordlandsjægt, og han kunde tydeligt se Mærker efter Bricningerne i Lougene lige fra Søen og op til Hjelbnatten. Saa tænkte han ved sig selv, at det ikke havde nogen Fare med ham; for han saa det var sandt, hvad han ofte havde hørt, at Lustefolk havde sit Tilhold og drev et stort Jægtebrug der.

„Gud se Lov for godt Selskab! Det er just Godtsfolk. Ja, det er som jeg siger, at Lykken er med mig," tænkte Lyl-Anders ved sig selv, kanske han ogsaa sagde det; for han kunde nok behøve at snakke lidt iblandt. Saaledes levede han ud over Høsten; en Gang saa han en Baad; han satte et Blag paa en Stang og viftede med, men i det samme saldt Seilet, Folkene satte sig til Aarerne og roede bort igjen i Huj og Hast; de troede det var Lustefolket, som slaggede og vinkede.

Om Julekvæden fik han høre Fioliner og Musik langt ude fra Havet; da han gik ud, saa han en Lysning, den kom fra en stor Nordlandsjægt, som gled ind imod Land. Men sliq en Jægt havde ingen seet før. Den havde et urimelig stort Raaseil, som han syntes var af Silke, det smækfreste Lougværk, ikke tykkere end om det kunde være af Staaltraad, og alt

som hørte til, var i Forhold til dette, saa gildt og grust som en Nordlænding kan ønske sig det. Hele Jægten var fuld af blaaflædte Smaaafolk, men hun som stod ved Koret, var pyntet som Brud og saa prægtig som en Dronning; for hun havde Krone og kostelige Klæder paa. Men det kunde han se; at hun var et Menneſte; for hun var stor af Væxt og smukkere end alle Luftefolkene; ja Lyl-Anders syntes hun var saa vakker, at han aldrig havde seet nogen Jente saa vakker. Jægten styrede mod Land der, hvor Lyl-Anders stod; men snartænit som han var, styndte han sig ind i Korboden, rev Gøværret fra Bæggen og krøb op paa den store Hjelpen, som var der, og skjulte sig saaledes, at han ligevel kunde se, hvad der gik for sig i Bodden. Han saa snart, at det krydte inde i Stuen; den blev ganſte fuldpaſket, og der kom flere og flere. Det begyndte at knage i Bæggene, og Stuen videde sig ud til alle Kanter, og det blev saa prægtigt og udſtufferet der, at det ikke kunde være prægtigere hos den rigeste Handelsmand; det var næsten som paa Kongens Slot. Der blev dækket Borde med de kosteligste Retter, og Tallerkener og Fæde og alle Kjørerel var af Sølv og Guld. Da de havde spist, begyndte de at danse. Under Danſestøien krøb Lyl-Anders ud gjennem Ljøren, som sad paa den ene Side af Laget, og klattede ned. Derpaa sprang han ned til Jægten, kastede Fyrstualet sit over den og ſkar for større Sikkerheds Skyld et Kors i den med Tælgekniven. Da han kom op igjen, var Dansen i fuld Gang: Bordene dansede, og Bænke og Stole og alt i Stuen var, dansede med. Den eneste, som ikke dansede, var Bruden; hun sad bare og saa paa, og naar Brudgommen vilde have hende op, stød hun ham fra sig. Men for Resten var der ingen Stans: Spillemanden pustede ikke og stillede ikke eller rørte paa Knappen, men han spillede fort væk med Kjeiven og traadte Tatten, til Sveden haglede af ham, og han ikke kunde se Felen for Støv og Røg. Da Anders kjendte, at han ogsaa begyndte at lette paa Fødderne der hvor han stod, sagde

han ved sig selv: „Nu er det nok bedst jeg gir en Smæld, ellers spiller han mig fra Gaard og Grund.“ Saa vendte han Geværet om, og stak det ind igjennem Binduesgluggen og stød det af over Hovedet paa Bruden, men forkjert, ellers havde Kuglen truffet ham selv. I det samme Dieblit som Skuddet gik, styrte de alt Luftefolket over hverandre ud gjennem Døren, men da de saa, at Fægten var bunden, jamrede de sig og krøb ind i et Hul i Hjedet. Men alt Sølv- og Guldtøiet var igjen, og Bruden sad der ogsaa; det var som hun var kommen til sig selv igjen. Hun fortalte Lyl-Anders, at hun var bleven bergtagen, da hun var et lidet Barn. Da Mor hendes en Gang var ved Grindene for at mælke, havde hun hende med, men saa fik hun et Grendo hjem, og lod hende sidde igjen i Lyngen under en Enebust, og sagde hun kunde gjerne spise Bær, naar hun bare tre Gange sagde:

„Jeg spiser af Enebær blaa
med Jesu Kors oppaa;
jeg spiser Lyttebær rød'
med Jesu Pine og Død.“

Men da Moderen var borte, fandt hun saa mange Bær, at hun glemte at læse, og saa blev hun tagen i Berg. Hun havde ikke faaet nogen anden Lyde der end den, at hun havde mistet den sidste Ledet af den venstre Beslefingeren, og hun havde haft det godt og vel hos Luftefolket, sagde hun; men hun syntes ikke det havde sit rette Lag; det var ligesom noget grov hende, og hun havde været slemt plaget og lidt meget ved Overhæng af den Luftetallen, som de vilde have hende til at tage. Da Anders hørte, hvem hendes Moder var og hvor hun var fra, vidste han, at hun var af Slægten hans, og de blev, som man siger, snart Venner og vel forligte. Da sagde Lyl-Anders med Stjel, at Lykken var med ham. Saa reiste de hjem og tog med sig Fægten og alt det Guld og Sølv og alle de Kostbarheder, som var igjen i Korboden, saa

at Anders blev mange Gange rigere end Broderen; men denne, som havde en Tro om, hvem al denne Rigdommen var kommen fra, vilde ikke være mindre rig han. Han vidste, at Trold og Luftesølt pleier være ude at færdes om Julekvelden, og saa reisste han til Sandflæsen ved de Liden. Om Julekvelden fik han ogsaa se Ild og Lys, men det var som Morild, som gnistrede. Da det kom nærmere, hørte han Blæst, forfærdelige Hyl og kolde, skjælvende Strig, og han fornam en sæl Hjærelugt. I Forstrækkelsen løb han op i Korboden, hvor han saa Draugene komme i Land. De vare korte og tykke som Høsaater, havde fuld Skindhjre paa, Skindstak og Søstøvler og store Bauter, som næsten hang ned til Jorden. Istedensfor Hoved og Haar havde de en Langvase. Da de krablede op i Stranden, lyste det efter dem som af en Næverlue, og naar de ristede sig, sprubede Gnisterne om dem. Da de kom op over, krøb Hans Nikolai op paa Hjelten, som Broder hans havde gjort. Draugene bar en stor Sten op i Boden og begyndte at banke Søvanterne sine tørre, og iblandt streg de, saa det isæned i Hans Nikolai paa Hjelten. Siden nyste en af dem i Ildmørjen for at saa Varme paa Gruen, mens de andre bar ind Lyng og Ræved saa raa og tung som Bly. Røgen og Heden var nær ved at kvæle ham, som var paa Hjelten, og for at komme til at puste og saa frisk Luft, prøvede han at krybe ud igjennem Hjoren, men han var mere grovlemmet end Broderen, og saa blev han siddende fast og kunde hverken komme ud eller ind. Nu blev han ræd og gav sig til at strige, men Draugene streg endda værre, og de streg og hylede og tumlede og bankebaade ude og inde. Men da Hanen gol, blev de borte, og da slap Hans Nikolai løs, han og. Da han kom hjem fra Reisen, var han tullet, og siden den Tid hørte de ofte paa Løfter og i Udhusse, hvor han var, de samme mørke, kolde Strig, som i Nordlandene tillægges Draugen. Før sin Død kom han dog til sin Forstand igjen, og han fik kristen Jord, som man siger. Men siden den Tid

har intet Menneſte ſat ſin Fod paa Sandſlæfen. Den ſant, og Luſtefolkſet troede de flyttede til Bekangholmene. Men Lyk-Anders gif det ſtedſe godt: ingen Tægt gjorde heldigere Reiſer end hans, men hver Gang han kom til Bekangholmen, blev det ſtilt; Luſtefolkſet gif om Bord eller i Land med Varerne ſine; men om en Stund fik han Bør, enten han reiſte til Bergen eller hjem igjen. Han fik mange Børn, og alle vare de raſte, men alle manglede den ſidſte Led paa den venſtre Beslefingeren.

Til Havs.

III.

Makreldørging.

(1851.)

— — „Ved Havet er jeg opvoget, der færdedes jeg mellem Skjær og Bølger fra min tidlige Barndom. Der er dygtige Sømænd i min Fødeegn, men det er intet Under, thi de begynde tidlig: naar Børnene have lært at gaa, er deres første Morgenvandring den, at de i bare Skjorte jabbe op paa den nærmeste Sten eller Knat for at se efter Veiret og Havet; og er det stille, putte de Fingeren i Munden og stifte den i Veiret for at kjende, hvor Lufdraget kommer fra. Saa snart de kunne løfte en Aare, ere de i Baad, og nu varer det ikke længe, inden de lege med Havets Farer mellem Bølgerne. Med en Lods fra de Kanter, som var en af de raskeste Sømænd jeg har kjendt, færdedes jeg ofte paa Havet i min Opvæxt. De Tider jeg tilbragte med ham, høre til de kjæreste i mine Erindringer. Fri og glad som en Fugl fløi jeg ud paa Bølgerne; i den lette Skjætte for vi paa Skytteri efter Under, Erfugl og Kobbe mellem Skjærene; paa Dæksbaaden færdedes vi langt til Havs paa Makreldørg, og naar han sit et Skib at lodse ind, seilede jeg vel undertiden Baaden hjem alene eller i Følge med Lods-gutten. Siden denne Tid har jeg altid haft en stærk Længsel efter Søen og det salte Hav. Men istedenfor at tabe mig i Udraab om Solivets Herlighed, vil jeg nu fortælle om en Tur vi gjorde sammen, da jeg for

nogle Aar siden var i Besøg hjemme, og paa den var det netop, at min gamle Ven fortalte den Historie, jeg nu vil meddele:

Vi tilbragte altsaa nogle Dage ube ved de yderste Hav-
fjær. Vi seilede paa Dæksbaaden, en stor Hvalerbaad. Be-
sætningen var Rasmus Olsen (saa hed min omtalte Ven) Lods-
gutten og jeg. En Morgenstund i Graahyningen stod vi ud
til Havs for at dorge Makrel. Det var en svag Fjeralands-
bris, der næppe formaaede at lette den tunge Laage, som ru-
gede over Skjærene og de nøgne Klipper, hvorfra Maagerne
opstræmte slagrede omkring os med sine hæse Strig; Lærnerne
udstødte sit stignende „Tri Eg!“ og Ljælben det spottende
„Klik Klik!“ der har bragt saa mangen feilende Skytte til at
smile. Over det blygraa Hav, hvis Flade kun sjælden op-
livedes ved en Alke, en Leiste, en Erfuglsflok eller en støn-
nende Ise, hang Luften distig og tæt. Rasmus sad selv i
Agterlugen ved Roret, medens Gutten efter Omstændighederne
snart var forud, snart agtør. Rasmus var en høi, svær Mand
med et af Beiret brunet og medtaget Ansigt, hvis Udtryk var
godmodigt. I Dybet af hans graa, kloge Dine laa dog et
Alvor og et vist forstændt Blik, som vidnede om, at han var
vant ved at gaa Faren under Dine og se dybere i Tingene,
end Smilet om Munden og de spøgende Ord, han ofte førte
paa Tungen, syntes at antyde. Som han sad der, med en
Spdvæst ned over Drene, i en sid, gulgraa Kalmuts Kuste,
sik hans Figur i den tætte Morgenluft en næsten overnaturlig
Størrelse, og man kunde gjerne faldt paa den Tanke, at man
hadde for sig en Gjenganger fra Vikingtiden — dog i Viking-
tiden brugte man ikke Tobak, men det gjorde Rasmus Olsen,
og det til Gavn.

„Han har ikke saa meget Vind, at han kan blæse en
Barkestude over Ende i en Rendebæt,“ sagde Rasmus og byt-
tede Skraaen om med en liden fortrøget Rridtpibe, idet han
figede ud paa alle Kanter. „Igaarkveld ved Solnedgang stod

han fuld af de greieste*) Bindstyer, men nu har han ikke en Hatfuld."

Lodsgutten, som holdt Udkik forud og arbejdede med Styrbords Nare for at støtte for Affald, da Strømmen gik vester i, svarede at han syntes det lettede forud.

"Fanden heller, det er ikke Solgangsveir," svarede Rasmus; "han kommer ikke, før det lider paa Dagen; men da tør vi saa mere, end vi vil have for Matrellens Skyld."

Der kom imidlertid snart et friskere Drag i Luften, saa at vi uden Narernes Hjælp kunde holde Raas, og nu gled vi raft ud imod Havet. Laagen svandt efterhaanden og lod os se den blaa Kystlinje og dens yderste nøgne Holmer; men foran os laa Havet i sin uendelige Udstrækning rødrende for Morgensolen. Landvinden havde vel endnu sin Magt, men jo høiere Solen steg, des friskere blæste det op fra Havet; de stigende Laager lagde sig som et Teppe ind over Landet; nu var det en stiv Matrelsfuling. Vi vare snart inde i Matrelstimen; Snørerne kommanderedes ud, og den ene Fiff bed efter den anden, saa det dirrede i det hele Snøre; under voldsomme Spræl og Ryl bragtes disse sølvblanke Havets Børn op. Men Glæden var som sædvanlig ikke af nogen særdeles lang Varighed. Ud paa Dagen tiltog Kulingen alt mere og mere i Styrke; Havet satte ind, Søgangen vogte; tilsidst stod Snørerne lige ud, og Fiffestenene hoppede hen over Bølgetoppene, medens Braadsøer, uagtet Lodsens ledende Haand søgte at afværge dem, brød over vor lille Røddestål og sendte Skum og Sprøit høit over Seil og Mast. Snørerne gaves op. Lodsgutten sad i Storlugen, dinglede med Benene og ligebe af gammel Bane ud snart hid, snart did. Undertiden var han nede i Rummet og saa paa sit Uhr, som laa i en stor rødmalet Stikstifte.

"Ja, den Risten og den Kloffen," sagde Rasmus med

*) Prægtigste.

et Smil og et Nik; „dem holder holder han af, og det gjør han Net i, for havde ikke de været, saa laa han nu og grov Smaasten paa Havsens Bund.“

Jeg bad om nærmere Forklaring, og han fortalte: „Det var ifjor i Oktober Maaned; han stod ind med svært Veir; det var med Nød jeg kunde holde Søen, men jeg blev ude, og han var med. Tilfjeldst prajede jeg en Hollænder og kom om Bord i ham, men jeg tænkte begge om Baaden og Gutten; mine Tanker var ikke der de skulde være, for hvert Dieblit tilfede jeg efter Baaden og Gutten, og tilfjeldst saa jeg han sit en Braadsø agter, saa han lettedes op og gif forover og under — borte var han. Vi kunde ikke hjælpe, om Skipperen ogsaa havde villet; det var for langt borte. Jeg bad for mig selv, og tænkte jeg aldrig skulde se ham mere. Men den første jeg mødte, da jeg kom hjem, det var Gutten; han var kommen hjem længe før han, end jeg. Han tog op Kloffen sin og viste mig den og sagde: „Jeg har bjerget Kloffen, Far, og den gaar endnu.“ Nu Gudselov, tænkte jeg, at du er frelst; en Baad blir det vel Raad til igjen, endda den havde kostet mig halvtredje hundrede Daler; og splinternye Seil var det paa den. — Hvordan han blev frelst? — Jo, det gif saaledes til — ja ja, du lille,“ sagde han til Gutten, som lo til ham og dinglede stærkere med Benene, „den drakner ikke, som hænges skal, — der kom en Brig, som havde hjemme strax nordensfor her. Med Et hører de et Skrig; der løb En forud, men der var ingen Ting paa Færde, for de tænkte mindst paa, at det var udenbords; men bedst det var, hørte de Skriget ret under Bougen, og da Kapteinen selv kom forud og saa ud over, sad Gutten paa Stibskisten og holdt Kloffen sin i den ene Haand høit op over Bølgerne. Det var saavidt, at Kapteinen fik givet et Bink til Manden til Kors, saa de ikke seilede om Bord i ham, og de fik lagt bi og stultet ud en Ende og halet ham op.“

Da det led ud paa Dagen, løiede Binden af, og vi fiskede
Korste Guldre-Eventyr. 23

igjen enkelte Fiste, under mangehaande Fortællinger. „Ja, ja,“ sagde han og rystede lidt paa Hovedet, idet han atter gav sig til at slaa Ild paa sin Pibe. „Det brygger til noget der syb paa. Den Guss vi fik, var bare en Morgen dram. Han skal se vi faar Traktament; selv Fisten ved om det; den napper ikke mere, og Fuglene er bange: — hør, hvor de hvæser og striger og søger ind under Land. Det blir rigtigt Troldehjørringveir til Kvelds. Nei, se paa den! tumler hun ikke saa nær at — Gud hjælpe mig kunde jeg ikke gjerne“ — spytte paa den, vilde han have sagt, men i det samme knaldebde min Bøsse, som jeg havde kastet til Diet og trykket af paa en Ise, der vælte sig op mellem Bølgerne tæt ved os. Rammet slog den saa heftigt med Galen, at Vand og Skum pistedes op i en liden Fos, saa høit som Masten i vor Baad, og oversprøite og gjennemvæde os alle.

„Den Troldehjørring tror jeg ikke skal sende os noget Veir,“ sagde jeg, da jeg saa, at Vandet var farvet rødt af dens Blod. Strax efter kom den op stærkt stønnende og vendte Bugen i Veiret. Rasmus var ikke sen til at hugge Baadshagen i, og halede den ved min Bistand ind i Baaden. Han var meget fornøiet for den Tran han skulde faa, vendte det tunge Dyr fra den ene Side til den anden, kjælede for det som for et Svøbebarn og forsikkrede, at det var et smækket Bastrolb, som skulde være velkomment til Støblesmørelse og Lampelys.

Under dette Fjas om Trolde og ubeirvækkende Troldehjørringer kom en besynderlig Troldehjørringhistorie, jeg troede at have hørt af Rasmus i min Barndom, frem for min Erindring; men i saa dunkle Træk, at jeg ikke engang vidste, om det var noget jeg havde hørt eller drømt. Jeg spurgte Rasmus, om han ikke havde fortalt mig en saadan Historie om tre Troldehjørringer.

„Na den,“ svarede han og lo; det er af det Slag, som kaldes Skipperløgne nu til Dags, men i gamle Dage troede de det som Fadervor. Gamle Bedstefar fortalte mig den, da

jeg var Smaaagut, men om det var hans Bedstefar eller Onkel, som var Kabytjongen, det kan jeg ikke erindre. Nok er det, det gik saaledes til:

Han havde faret med en Skipper som Jongmand hele Sommeren, men da de skulde ud paa Høstreis, fik han en Aft paa sig og vilde ikke være med. Skipperen syntes godt om ham, for endda han var en Framslænging, havde han god Forstand paa alle Ting om Bord; han var en stor og stærk Gut og ikke ræd for at hænge i, naar der skulde tages et Tag; han gjorde næsten Tjeneste for en Helbefaren, og gild*) var han jævnt, saa han holdt Liv i de andre; derfor vilde Skipperen nødig være af med ham. Men Gutten havde slet ingen Lyst til at ride paa Blaamyren om Høstvelben; men han skulde blive om Bord, til de havde ladet og var seilklare. En Søndag som Mandflabet havde Landdag, og Skipperen var oppe hos en Skovbonde for at handle Smaalast og Splitted til lidt Dækslast — det var vel paa egen Regosje, kan jeg tænke —, skulde Gutten passere Skuden. Men det maa jeg ikke glemme, denne Gutten var sødt paa en Søndag og havde fundet et Firkloverblad; derfor var han synen, han kunde se de Ulynlige, men de kunde ikke se ham."

"Ja ja, det blir stygt Veir," afbrød Fortælleren sig selv, idet han reiste sig op og med Haanden styggede over Dinene, for ubindret af det Solglint, der nu faldt paa de lange, blanke Bølger, at kunne stirre sybover. "Se, hvor han trækker op; han kommer med Torden og Lynild. Bedst at vende i Tide; nu har vi ikke et Blaf igjen. Vi ligger her i Døvandet og driver som en Høsfæk; men reve maa vi, før han kommer paa os. Kom Jon!"

Medens Revingen stod paa, tog jeg Roret og saa ud efter Veiret. Det var blankt og næsten stille; Vinden havde lagt sig, men vor Baad buvede paa Underdønningerne. Fjernt

*) Morfom.

i Syd stod der over Havet en skarp affsaaret, mørk Banke; først havde vi seet den som en smal Rand, der smeltede sammen med Himmel og Hav, men efterhaanden hævede den sig som en Bæg eller et Teppe, der oventil snart fik en Bord af tunge, straagule, vrede og sammenrullede Tordenskyer. I enkelte Dieblkke blev Skyteppet lysere eller gjennemsigtigere; det saa ud, som man gif med Lys der bag. Noget Glimt saaes ikke, men vi hørte en fjern, svag Kullen, som jeg i Begyndelsen troede kom fra Bølgerne.

„Nu,“ sagde Rasmus, da han havde slaaet Ild paa sin Pibe og taget Roret igjen, „Gutten var altsaa synen, og ret som han sidder forud i Foltelugaret, hører han det snapper indi Rummet. Han kikker gennem en Sprække, og saa ser han, at der sidder tre fulsorte Ravnne paa Lyfendalsbjælkerne derinde, og de snakkede om Mændene sine. Alle var de kjede af dem, og Livet vilde de tage af dem. Det var greit at skjønne, at det var Troldkjærringer, som havde stabt sig om.

„Men er det sikkert, at her ikke er nogen som hører os?“ sagde den ene af disse Ravnne. Gutten kunde høre paa Maalet, at det var Skipperens Rone.

„Nei, du ser jo det,“ sagde de andre to, som var Rønerne til første og anden Styrmand; „her er ikke en Mors Sjæl om Bord.“

„Ja, saa vil jeg sige det; jeg ved et godt Raad til at blive af med dem,“ tog Skipperkjærringen til Ords igjen og hoppede nærmere bort til de andre to; vi kan gjøre os til tre Braadsjøer, og slaa dem over Bord og sænke Skuden med Mand og Mus.“

Ja ja, det syntes de andre var et godt Raad; de sad længe og snakkede om Dagen og Farvandet. „Men der er vel ingen, som hører os?“ sagde Skipperkonen igjen.

„Du ved jo det,“ svarede begge de andre.

„Ja, for der gives et Raad imod det, og blev det brugt,

blev det dyrt for os; det kom ikke til at koste os mindre end Liv og Blod."

"Hvad er det for et Raad, Søster?" spurgte den ene Styrmandskone.

"Ja, men er I vis paa, at ingen hører os? jeg syntes det røg i Fjeldlugaret."

"Du ved det, vi har kikket i hver Krog. De har glemt at kare Ilden ned paa Rabysen; derfor røger det," sagde Styrmandskonerne. "Sig det kuns."

"Hvis de kjøber tre Favne Birkeved," sagde Troldbjæringen, "men de maa være fuldmaalte og uprutebe — og kaster den ene Favn ud Træ for Træ, naar den første Sjøen kommer, og den anden Favn Træ for Træ, naar den anden kommer, og den tredje Favn Træ for Træ, naar den tredje kommer, saa er det ude med os."

"Ja, det er sandt, Søster, da er det ude med os! da er det ude med os!" sagde Styrmandskonerne; "men det er der ingen som ved," raabte de og lo høit, og da de havde gjort det, fløi de op igjennem Storlugen og streg og klunkebe som tre Ravne.

Da de skulde seile, vilde Gutten for Liv og Død ikke være med; alt det Skipperen talte for ham og lovede ham, saa hjalp det ikke; han vilde ikke være med paa nogen Maade. Tilslidst spurgte de, om han var ræd, siden det led paa Høsten, og heller vilde sidde i Raffelovnskrogen bag Skjortene til Mor. Nei, sagde Gutten, det var han ikke, og han troede aldrig de havde seet slige Landkrabbestregere af ham; det skulde han vise dem ogsaa, for nu vilde han gaa med, men det vilde han betinge sig, at der blev kjøbt tre fuldmaalte Favne Birkeved, og at han fik kommandere, som om han selv var Skipper, paa en vis bestemt Dag. Skipperen spurgte, hvad det skulde være for Mareri, og om han havde hørt, at en Jongmand nogensinde havde været betroet at kommandere et Skib. Men Gutten svarede, det kunde være ham det samme; vilde de ikke kjøbe

tre Favne Birkeved og lystre ham, som om han var Kapteinen, en eneste Dag — Dagen skulde baade Skipperen og Mandstabet saa vide i Forveien —, saa satte han ikke sin Fod om Bord i Studen mere; endnu mindre skulde hans Næver lugte. Veg og Ljære der. Skipperen syntes, at dette var besynderligt, og at det var en rar Gut, men han gav efter tilsidst, fordi han nu endelig vilde have ham med, og han tænkte vel ogsaa, at han nok skulde klare Klatten, naar de kom til Søs. Styrmanden mente det samme, han. „Na, lad ham saa Kommandoen! Vær det for langt i Læ, saar vi gi' ham en Gaandsrætning, sagde han. Nu, Birkeveden blev kjøbt, velmaalt og uprutet, og de seilede.

Da Dagen kom, som Jongmanden skulde være Skipper, var det stilt, valkert Veir; men han purrede alle Mand ud til at reve og beslaa, saa de ikke laa for andet end Stumperne. Og det var just som Hundevagten var forbi, og Dagvagten skulde sættes. Baade Skipperen og Mandstabet lo og sagde: „Nu kan vi mærke hvem som har Kommandoen; skal vi ikke beslaa Stumperne ogsaa?“

„Ikke endda,“ sagde Jongmanden, „men om et libet Bil.“

Ret som det var, kom der over dem en Byge saa heftig, at de troede de skulde kantro, og havde de ikke beslaaet og revet, havde det ikke været at spørge om, at de havde gaaet under, da den første Braadsøen styrtede over Skibet. Gutten kommanderte dem til at kaste ud den første Favne af Birkeveden, men Træ for Træ, eet om Gangen, aldrig to, og ikke maatte de røre de andre to Favne. Nu var de flinke til at lystre hans Kommando, og de lo ikke længer ad ham, men kastede Birkeveden ud Træ for Træ. Da det sidste gif, hørte de et Støn som af En, som ligger og drages med Døden, og med det samme var Bygen forbi.

„Gud ffe Lov!“ sagde Mandstabet. — „Det skal jeg

fige og staa ved for Rhederiet, at du har frelst Skib og Ladning," sagde Skipperen.

"Ja, det er bra' nok, men vi er ikke færdig endnu," sagde Gutten,, „han kommer snart værre," og kommanderte dem til at beslaa hver Klub, saa nær som Stumpen af store Mærseil. Den anden Byge kom endda haardere end den første, og den blev saa stærk og haard, at hele Mandstabet blev rent forstræffet. Da den var paa det haardeste, sagde Gutten, at de skulde kaste den anden Beskavn over Bord, og det gjorde de; de kastede den Træ for Træ og agtede sig for at tage noget af den treje. Da det sidste Træ gik, hørte de et dybt Støn igjen, og saa stilnede det af. „Nu har vi en Dyst igjen, og den blir den værste," sagde Gutten og kommanderte hver Mand paa sin Post, og Skuden gik bare for Taffel og Loug. Den sidste Byge kom værre end begge de foregaaende: Skuden krængebe, saa de troede den ikke skulde rejse sig mere, og Søerne brød over Dæk og Skans. Men Gutten kommanderte dem til at kaste ud den sidste Beskavnen, Træ for Træ, og ikke to om Gangen. Da det sidste Træet gik, hørte de et dybt Støn som af En, som dør en tung Død, og da det stilnede af, var Søen farvet med Blod saa langt de kunde se.

Da de kom over, talte Skipperen og Styrmanden om, at de vilde skrive til Konerne sine. „Det kan I gjerne lade være," sagde Gutten, „for I har ingen Koner mere."

„Hvad er det for Snak, Hvalp! har vi ingen Koner?" sagde Skipperen. — „Har du kanske gjort Ende paa dem?" sagde Styrmanden.

„Na nei, vi har været lige gode om det alle sammen," svarede Gutten, og saa fortalte han, hvad han havde hørt og seet den Søndag han passede Skuden, da Mandstabet havde Landdag og Skipperen handlede Smaalast hos Stovbonden.

Da de kom hjem, fik de høre, at Konerne deres var blevne borte Dagen før Uveiret, og siden havde ingen hverken hørt eller spurgt dem."

Under denne og andre Fortællinger, som Rasmus gav til bedste, led det mod Aften. Uveiret nærmede sig langsomt og steg høiere paa Himlen som et mørkt Forhæng; Lynene glimtede snart ned mod Havet, snart bugtede de sig som horizontale Slinger og dannede Flammefrynser om Forhængets rige Foldelast af Skyer og Veir; snart gjorde de det Hele gjennemsigtigt som Flor og Musfelin. Endnu var Uveiret fjernt; Tordenen slog svagt, og Havet rullede, saa langt vi kunde se, kun lange, blanke Bølger, men det var farvet som Blod og Vin; thi Solen gik ned i røde Stormskyer, hvis Farver opfangedes i Havspeilet. Men det var tydeligt nok, at vi ikke skulde undgaa det; Bølgerne vogte, Strømmen drev os mod Land, og der kom kun af og til et Bindpust, som fyldte vort Seil. Ved det sidste Dagslys saa vi fjernt ved Himmeltrenden en fort Stribe; alt som den kom nærmere, gif der en hvid Rand af pistet Skum foran den, og Stormen og Matten var over os. Som en Bil for Baaden afsted, og det varede ikke længe, før vi vare ved de yderste Stjær, hvor Søuglene, opstræmmede af de hyppige Lynglimt og Tordenstrald, hvæfede og streg og slagrede om i Mængde som hvide Skyer. Men deres Strig lød hæst og svagt gjennem Brændingerne. Holmerne og Stjærene tog vel lidt af for den heftige Søgang, men længere inde mod Land, hvor hele Havet stod paa, vogte den atter, og i Lynenes Glimt saa vi langs hele Kysten høit skummende Brændinger, hvis Drøn lød tordnende i vore Øren. Rasmus holdt skarpt Udfig i dette Mørke, som forekom mig uigjennemtrængeligt; jeg kunde ikke skimte andet end det brede, hvide Stumbaand, som vi nærmede os med truende Hastighed. Omfjerder opdagede jeg et lidet mørkt Punct, som vi stævneede imod, og inden saa Minutter for vi mellem Brott og Brand ind igjennem det smale Sund under Ullerhovedet, og naaede lykkelig ind i den trygge Havn, hvor Bynter og høie Klipper lunede mod Vind og Bølger." — —

Til Havs.

IV.

Paa Siden af Alexandria.

(1852.)

Fra Korvetten Ornen saa jeg ud over det bevægede Hav, som vidt og bredt rullede sine Bølger i veglende Lys og Skygger: i det Fjerne var Havet blaalig violet, skygget med Sortblaat, her tindrede det lysegrønt og klart i Solglintene, naar der fløi en Rist i de ilende Skyer. Men hist nede under Havet og Bølgerne ligger Egypten; hvert Dieblik kunne vi vente at se Bidunderlandet stige op i Synskredsen. — Medens jeg stod og stirrede ud over Bølgetoppene efter det forventede Land, brummede Baadsmanden til den Klynge af Sibsfolk, som stod ved Siden af mig, at nu var han snart kjed af disse „Tyrkehuller.“ „Hvad skal vi i Alexandrien?“ sagde han; „der er slikt et Drikkeband, at der yngler Firsfæler i Møgen paa En, om det ikke blir silet gjennem Kammerbug eller halvblandet med Rom.“ — Ja,“ vedblev han at brumme, da de andre lo ad dette Baadsmandens Kraftudtryk, „hvorledes gif det ikke Nils Klub? han var strøbelig siden han var her sidst, og blev ikke frisk før et Aar efter, da han havde givet fra sig en halv Vasbøtte med Firsfæler. Det er da Vand at byde Folk; tordne mig, maa ikke det mindst halvblandes med Rom!“

„Det var ingen daarlig Drik; En skal ikke saa Utøi i Møgen af den, Baadsmand,“ saldt en af Klyngen ind; er der nok af den at saa, er det ikke saa ilde endda at være i Tyrkehjerne.“

„Na ja, men hvad rart er det for Resten? ikke ved jeg det,“ brummede Baadsmanden.

„Skulde jeg regne op det, blev vi ikke særbdige paa een Bagt,“ svarede den anden; men det rareste jeg saa, da jeg var der sidst, det var at Tryntyrken ikke havde Tryne, og at Hundene gjøede paa Norst.“

„Na, Ners og Bæv!“ sagde Baadsmanden. „Jeg har ligget her og gnudd med disse Skuberne, saa jeg er lige saa godt kjendt i Middelhavet som i Fanteffjerdingen hjemme, men — bandte han — er der mere end een real By i hele Middelhavet, og det er Gibraltar. I disse Tyrkehullerne er det fuldt af Snydere og Skøiere, og det eneste rare der det er, at de gaar Julebuk hele Aaret. Jeg var lige glad med hele Egypten,“ lagde han til, „om jeg fik ture Julen hjemme, saa som jeg gjorde i gamle Dage.“

Denne Baadsmandens Længsel efter Hjemmet førte og saa mig pludselig i Tankerne hjem til Sne og Is under Nordens Vinterhimmel, og min Hu dvælede ved Slædefart og Bjældeklang, ved Julefærd og Donspraget hos Benner i Nord. Det syntes mig vanskeligt at blive fortrolig med Tanken om, at det var Vinter og at Julen stod for Døren, uden nogen af en nordist Vinters Mærker. Og dog var det saa, at det led til Jul; thi det var den 20de December, men Vinteren kom ikke til Egyptens Land, den dvælede i Norden. Vi syntes rigtig nok, at vi sønede et Spor af den, da vi for en Stund siden seilede forbi Ragos og andre af de græste Der, hvis Landskaber erklæredes for at have et aldeles finmarksst Fysiognomi, men tabte det igjen, da vi kort efter vandrede paa stinnende Græstepper, i Citronstove fulde af gyldne Frugter, paa Ros; og da vi for et Par Dage siden seilede forbi Rhodus, var Veiret saa lunt og mildt som paa en varm Sommerdag i Norden, medens Havet var saa blankt som et Speil og blåat som den klare Himmel. Ogsaa her, hvor vi nu krydse, er det lunt, naar man er i Læ for Vinden og Solen kommer frem,

men Veiret er stormende og ustadigt, og Søen gaar høit. Havet, der før var saa smukt og flinnende blaat, har tabt sin deilige Farve; det er smudstigt og graagrønt, og man siger, at denne Farve skrider sig fra Nilens muddrede Strøm.

Se nu, fjernt nede dukker en lav Kyst op i Synskredsen: Palmefroner hænge svævende over den oppe i Luften — thi i denne Afstand ser man ikke deres Stammer —; længer mod Vest hæver sig en Høide med et Palads. Det er Alexandria, det er Egypten, som vi kun ere fjernede nogle Mil fra. Men vi ere for langt mod Ost til at naa Havnen i Dag; Vinden er gaaet om til Sydvest, og der maa vendes. Skibet staaer igjen til Søs; Egypten forsvinder atter under Bølgerne, og Veirets og Vindenes Herre maa raade for, om vi skulle ture Tulen under Palmerne ved ægyptiske Kjødgryder, eller paa den huffende Plante over salte Bover.

Mød Natten havde Skibet fjernet sig en fjorten til seksten Mil fra Land; det blæste stærkt fra samme Kant, og af og til kom en Byge, som piffede Havet, pib i Lougværket og hyllede Himlen i mørke Skyer, for atter at lade der flyde Rifter i dem, hvorigjennem Stjernerne flinne med et blankere og mere stille Lys end i Norden. Skibet arbejdede mod Bølgerne, det hævede og sænkede sig, men vuggede os ikke paa nogen lempelig Maade; undertiden brød en Braadsø over Bougen, sendte Tusender af lysende Funter igjennem Luften, og stænkede Vandet og Norildens glimrende Smaastjerner langt ind paa Dækket; Bølgekammene glimtede i hvidligt Lys, Kjølvandet flinne som glødende Malm, og en Flot Delfiner, der fulgte vort Skib, for som brede Lysstriber eller uhyre blaalige Raketter hen under Havet. Af og til kom de op for at drage Luft, og da lød det som dybe Suk og Støn. Under Havets Larm og Brøl, gjennem Vindens Hyl og Hvin, var der noget spøgelseagtigt, noget næsten overnaturligt i disse Støn, der strax gjorde det forklarligt, hvorfor Folkene, som havde samlet sig i Høbe mellem Kanonerne, i Læ af Storbaaden, nu vare

inde i Snaa og Fortællinger om Troldhjærringer, Nisser o. a. desl. En af dem lod netop til at have endt en lignende Historie, som den foregaaende om tre Troldhjærringer og en Jøngmand, da en anden begyndte følgende Fortælling om Præstefruen, som entrede til Himmels:

„Der var en Præstegaard i en Bygd ved Christianssand, hvor de ikke kunde beholde Tjenestefolk. Om de fik aldrig saa stærke og friske Folk, saa blev de snart magtsjæalne og strøbelige, naar de havde været der en Stund; de fik baade Mofot og andet, og trivedes ikke ved Maden heller. Men saa kom der en Gut did; ham gik det bedre med, for Mor hans boede et lidet Stykke derfra, og der var han og fik sig lidt fremmed Mad iblandt. Men om Julenatten kjendte han det rykke og rev saa underlig i Kroppen og Hovedet paa ham, og da han vaagnede om Morgenen, randt Sveden af ham, og han var saa træt og mat, som om han skulde have gjort et tungt Arbeid. Gutten var meget hjemme hos Mor sin det Aaret; han syntes Maden smagte meget bedre der, og han holdt nok saa godt ud. Da det led til Jul, saa foresatte han sig det, at han ikke skulde sove om Julenatten, men han var ikke god for at staa imod; om Natten kjendte han den samme Rykningen og Rivningen i Kroppen og Hovedet som sidst, og da han vaagnede, var han saa mat og træt, at Sveden randt af ham. Det gik et Aar til, og han holdt sig nok saa brav; men da Julenatten kom, satte han sig ved Bordet i Drengestuen med noget Brændevin for sig — for der var nok af det Slaget i Præstegaarden til Julen —, og han vilde ikke sove paa nogen Bis; men alt han streb imod, saa søvne han, da det led mod Midnat, og han kjendte den samme Rykningen og Slibingen i Kroppen igjen. Han vilde saa gjerne blive vaagen, men han kunde ikke, alt det han streb og syntes han skulde staa imod; jo, tilsidst saa vaagnede han, og da stod han i Sneen udenfor en Kirke. Ved Fødderne af ham laa der en Grime, og rundt omkring ham stod mangfoldige opsadlede He-

ster. Han undrebes paa dette, og da han fik se der var Lys i Kirken, og hørte der var Folk derinde, saa fløb han op og stottede gennem det ene Bindue. Men der kan det vel hændes det var Husestue; det var saa fuldt af Troldkjæringer, at det det frydde, og de som var de første og fornemste i Mødet, det var Præstefruen og en Starvelkjæring, som boede ved en Bæk ikke langt fra Præstegaarden.

„Haa, haa, er det saaledes fat!“ tænkte Gutten, fløb forsigtig ned og stillede sig paa Pladsen sin igjen, og da Fruen kom ud, smøg han Grimen over Hovedet paa hende, og med det samme blev hun til en sort Hoppe. Han var ikke længe om at komme paa Ryggen af hende; det gik afsted, og han sparede hverken Grimen eller Hælen. Da han kom hjem, satte han Hoppen ind paa Stalden og bandt hende vel, men han agtede sig nok for at tage af Grimen, og saa gik han ind og lagde sig til at sove.

I Otten om Morgenen reiste Præsten til Kirken og skulde holde Fropræken, og sansede ikke at Fruen var borte; men da hun ikke var kommen igjen, til han kom hjem fra Kirken, saa blev der Spurlag efter hende i Nabogaardene, men der var ingen, som havde seet Præstefruen, og der gik Spurlag over hele Bygden; men nei, der var ingen, som havde seet hende eller vidste om hende, og Gutten sagde: „Giv Taal, saa kommer hun nok!“ — Naar han kom i Stalden, stod Hoppen og sled i Grimen, stampede i Spiltouget og slog i Bollen med Bagbenene, som hun vilde rive ned hele Stalden. Men Gutten agtede ikke mere paa det, end paa det han aldrig saa.

Præsten var i Færd med ham mange Gange og vilde vide, hvor Fruen var. Men han blev ved sit, og sagde, at hun kom tidnok igjen.

„Du maa vide noget om hende, eller hvor hun er,“ sagde Præsten, „siden du saa vist kan sige, at hun kommer igjen, og nu vil jeg, at du skal sige mig det, enten det er saa eller saa.“

„Ja, siden I vil have det, saa faar jeg sige det, Far,“ sagde Gutten. „Det er en net Kjærring I har; nu skal I saa se, hvorledes hun er flabt.“ Saa tog han Præsten med til Stalden.

„Hvad er det du siger? Er Mor i Stalden?“ sagde Præsten.

„Der staar hun,“ sagde Gutten. Præsten undredes over dette, for denne Hoppen havde han aldrig seet før, og den stod der og slog i Spiltouget, saa Fliserne fløi, og var saa gal, at den tyggede Stum.

„I faar gaa op i Spiltouget og tage af hende Grimen,“ sagde Gutten. Præsten gjorde saa, og da Grimen var af, stod Præstefruen der saa flyvende gal, at hun vilde lige i Ruggen paa Gutten. „Nei, stop min Kone,“ sagde Præsten, „nu blir det nok en anden Dans!“

Gutten fortalte alting, men Præstefruen nægtebe og sagde, at det var Løgn hvert evige Ord. Saa fik de fat paa Starvekjærringen ved Bækken og lovede, at hun skulde slippe med Livet, om hun vilde angre og tilstaa hvad det var for Troldkjærringer i Bygden. Da hun hørte det, betænkte hun sig paa det en Stund; men saa navngav hun otte til, foruden sig selv, og fortalte hvad for Kunst de havde gjort, og sagde at Gamle-Grif og Præstefruen havde danset foran baade i Kirken og paa St. Hansbækken. Da det var kommet for en Dag, blev de satte til Lensmanden og forklagede til Dørligheden, og siden blev de dømt til at brændes alle otte. De byggede op en firkantet Mur, som de stablede fuld med Ved og tændte Ild paa. Kjærringerne satte de op paa Muren og stød dem op i Ilden, den ene efter den anden. Da Præstefruen skulde i Veien, var hun saa arg og gal, at hun mest vilde flyve i Flint, fordi hun ikke havde faaet Lag i Gutten. Men der var ingen Bardon, hun maatte paa Gloen.

„Ja, det hjælper ikke, Mor,“ sagde Præsten, „Retten maa have sin Gang: nu faar du til du ogsaa, for du har været

den værste af dem alle." De fik hende op paa Muren; men da sagde hun, at havde hun tænkt det skulde blive sli^g en Ende paa Dansen, saa skulde hun nok have stelt det saa, at Fanden skulde have faaet en Klo i Præsten. „Men det kan nu være det samme," sagde hun, „jeg blæser baade i jer og i denne Pindevarmen jeres," og dermed tog hun op et graat Udgarnsnøste, fastede det Ende til Himmels og entrede op efter Traaden som en Ratte. Siden den Tid saa de aldrig mere til hende." —

„Du er grei klar du," sagde Skibsjersanten til Fortælleren; „du lyver da, saa En baade kan tage og kjende paa, at det er Løgn du farer med; for alt sli^g Bæv om Troldkjæringer og Nisser og Spøgeri, det er — Ninte mig — Løgn, ser du!" — „Ja, men jeg har hørt det af Stener Sundet," indvendte Fortælleren, „og Bedstemor hans havde været der og seet Stebet, hvor de blev brændt." — „Jeg blæser i hans Bedstemor, den Pulverheg — hun burde vist have været brændt hun ogsaa —, men Løgn er det, det er vist; for der gives ikke Troldkjæringer og sli^g Spøgeri."

„Du siger det, min kjære Sjersant," udbrød en Kvartermester, „at der ikke gives Spøgeri og sli^g; men sli^g maa du ikke komme med til mig, for det var Bror min, som Nissen frede ned om Bord i Gamle-Ornen. Det var ingen andre om Bord end Søren og en Indrulleret; Køierne laa i Finkennet, og Dagen efter skulde Kommandoen heises. Nu, forud under Ballen havde de strakt et Par Køier, og der laa de; men bedst som Søren ligger lysvaagen, blev Køien stret ned, saa han stod med Hovedet i Dækket og Benene til Veirs. Han for bort og kjendte paa Kammeraten, for han troede det var ham, som havde gjort det, men han sov som en Sæl, og da han vækkede ham, vidste han ikke af nogen Ting. Han spurgte høre, hvor langt det led paa Ratten, og lagde sig til at sove igjen. Men Søren tænkte som saa, at kan jeg ikke saa Lov til at ligge, uden at jeg skal staa paa Hovedet, saa kan jeg

blive paa Benene, og dermed surrede han Roien, lagde den i Finkenettet og gav sig til at drive paa Dækket. Men det varede ikke længe, skulde jeg tro, før den anden ogsaa blev furet ned, og det, saa det faldt i Dækket. Hvem var det vel som gjorde det, mener I, hvem anden var det vel end Rissfen?"

„Lordne mig, holder ikke jeg med Sjerfanten,“ bandte Baadsmanden; „det er Løgn er det, det maa vel jeg vide, som har været der om Bord saa længe; jeg hørte ingen Ting og saa ikke heller paa hele Brasiliaturen, og ikke i Middelhavet heller ikke. Jeg har nok hørt snakke om dette; men Søren var en Fyldebøt —“

„Ja, men gamle Tifs da, men gamle Ole Tifs!“ afbrød en anden Stemme Baadsmanden. Baadsmanden blev ved at brumme, at Ole Tifs rigtig nok skulde være den rette, han; om Vinteren var han Drankefjører, og Syttende Mai og St. Hans Aften var han Ræftkommanderende paa Røstbjerget. Men uden at ænse disse Udfald vedblev den, som havde beraabt sig paa denne Hjemmelsmand: „Ole Tifs var om Bord i Gamle-Ørnen og En til med ham — hvem det var, mindes jeg ikke. Det var ogsaa, før den skulde ud paa et Togt, for Kommandoen skulde hejses den andre Dagen, saa som Ulrik der fortalte. Men de var agter i Hytten disse to, og der var ikke flere om Bord. Da det led paa Matten, vaagnede de og hørte en Dur forud; det slog og hamrede i Forlugar-Skudderne, kastede med Rasker og Jern og ramlede i Kjettingen, som hele Lampen af den skulde rause ud. Da det var forbi, begyndte det at tromme paa Messerbordet i Forlugaren, og dundre med Trommestoffer over hele Banjerdækket. Vel, de gif forud begge to og saa ned igjennem Forlugen. Tifs syntes han saa en rød Lue og ingen anden Ting, og den anden han saa slet ingen Ting. Men Rissfen var det, det var greit at skjønne.“

„Ja, det er greit at skjønne, at det var Rissfen,“ gjentog en pibende Stemme, der tilhørte en Baadsmandsamat, som

sad nebe under Storbaaden. „Det er noget vi ved det, at Nissen har rød Lue, og at Nissen er til, det er vist, for jeg har hørt det af Far min, og han loi aldrig. Han havde ikke seet ham, men han havde været et Sted opi Landet, hvor Nissen havde været. Men der til den Gaarden kom der en Gang reisendes en Studentermestersvend, en sliq en som havde staaet ud Præstelæren og ikke havde været hjemme paa mange Aar. Han maatte tage ind der, forbi der kom sliq et overhændigt Veir paa ham med Regn og Storm. Men han stundede hjem, og bad de stulde lade Hesten staa i Stalden med Sælen paa. „Vare vi tør for Besletuøø,“ sagde Manden paa Gaarden. Studenten agtede ikke paa dette, men gif ind og ud og saa, om ikke Veiret stulde bedage sig, for han vilde ud og paa Hjemveien, saa snart det lettede. Men Manden sagde, det satte i med Regn, det var ikke at spørge om, og det var bedst de sælede af Hesten, og at han fik en Køi der Ratten over. Studenten vilde ikke høre noget om det, og spurgte Bonden, hvorledes han kunde være saa sikker paa, at det stulde sætte i med Regn. „Hm, hm,“ sagde Manden saa smaast, „jeg har mine Mærker for mig selv, paa Laaven,“ men anden Klaring fik han ikke paa det. Som han gif da og gloede paa Veiret, fik han se der kom en liden Tusse med en Hørbord saa stor og diger som et Hestelæs, og kastebe ind paa Laaven. Han undredes paa, hvad dette kunde være for en, og da han gif affted efter en ny Hørbord, gif Studenten ind paa Laaven og kjendte paa Høet; det var saa knuspende tørt, som om der aldrig var kommet andet end Godveir og Solstin paa det. Ret som det var, kom Tusken med en til, som var endda større, men ikke snakkede Studenten til ham, og ikke han til Studenten heller. Da Tusken lagde affted igjen, gif han bort og kjendte paa den Hørborden ogsaa, og der var ikke et Straa, som var vaadt i den heller, endda det blev paa at regne, saa det øfte ned. Han undredes paa dette, men han snakkede ikke om det da.

Om Kvelden lagede de til Bordet med Mad og Stel, men omfram riggede de til et lidet Bord i en Krog med Flødegrød. Studenten undrebes paa, om det skulde være til ham, og likte ikke dette, for han vilde ikke æde for sig selv, han vilde helst holde Lag med de andre; men Kjærringen sagde, det var til Gaardsgutten.

„Det er nok en ferm Gaardskarl I har,“ sagde Studenten.

„Na ja, er det det,“ sagde Manden.

„Hvor længe har I haft ham?“ spurgte Studenten.

„Jeg ved ikke saa rigtig,“ sagde Manden. „Han har været her længe for min Tid.“

„Hvorledes skal jeg kjenne det?“ spurgte Studenten. Jo, saa kom det for Dagen, hvem det var de havde til Gaardskarl; det var Nissen det. Da Studenten hørte det, prælede han baade vidt og bredt, om hvor ugudeligt det var at dyrke slige Afguder, og saa lagde han ud baade af Bibelen og sit eget Bet, om hvor syndigt de bar sig ad, at de gav Mad til slige og jagede Fattigfolk fra Dorene, som kunde leve baade godt og vel af det de fastede bort i Ugudelighed, og prælede som en Præst; for Nissen æder ikke Maden, som de gir ham, han kan ikke spise. Da han havde gjort det, tog han fat paa Nissen og læste Pauli Ord for ham, saa han maatte vise dem Maden, han havde faaet i alle de Aar han havde været der; han havde lagt den bort i en Bergkloft. Saa spurgte han Nissen, hvor længe han havde været ved Gaarden.

„I tre Mandstid,“ svarede han.

„Hvor mange Sjæle har du faaet her?“ spurgte Studenten.

„Jeg har faaet sju,“ sagde Nissen, „og jeg faar vel snart to til.“

Det mente Studenten ikke skulde blive noget af, og saa spurgte han ham, hvor langt det led med de Folkene, som nu boede der.

„Na,“ sagde Nissen, „Mandens Stol er mest færdig, men paa Kjærringens mangler det ene Benet endnu,“ — dermed mente Nissen, at Manden var feig, og at Kjærringen heller ikke havde længe igjen.

Da Studenten havde hørt dette, manede han Nissen bort, og blev der og prægede Gudsvord for Folkene, til han troede de var sikke for Fanden og hans Udsendinger.“ —

De samme Indvendinger reistes mod denne som mod de foregaaende Fortællinger, men mangfoldige Stemmer lod sig høre imod dem til Fordel for Nissen; det var, sagde man, ingen Tvivl om at Nissen var til, skjønt han maaste ikke lod sig se saa ofte nu som i gamle Dage, da Folk var stærkere i Troen, ja det torde hælde, at han var nærmere end nogen troede, hvis han ikke var gaaet over Bord; for nu havde det jo været stilt en Stund, men der havde undertiden om Natten været en underlig Larm i Forlasten og i Kjættinghælberne. Dette lod til at bringe Tvivlerne paa andre Tanter eller til Tausshed; men hvad der aldeles slog dem af Marken var, at Fortælleren erklærede, at hans Oldfar var bleven konfirmeret af hin Student, som havde talt med Nissen og manet ham bort.

Da Underholdningen nu var paa Veie til at gaa i Staa, spurgte en af Matroserne, som det lod paa Støi, en Kammerat: „Hvorledes var det med dig, Nils Strand, var det ikke Far din, som laa og lodsede paa Mers og Fyld i Fjorden, saa han blev spleiset til Nøkkens Datter?“

Kammeraterne fnisebde, men den Tilstalte, som var en hidsig Krop, forklarede Spottefuglen paa en estertrykkelig Maade, at hans Fader havde været en saa ordentlig Mand, at han ikke vidste, han havde seet ham drukken uden i Julen, og noget Slægtskab med Nøkken vidste han ikke om. Hans Morfar havde en Gang fortalt, at han havde været i Følge med Nøkken og kiproet med ham ind over Fjorden. Det maatte vel være det han mente, for noget overnaturligt Slægtskab kjendte han ikke

til; for Resten var det en Historie, som var saa gammel, at der alt i mange Aar var groet Mose over den. Men da de andre bad ham fortælle, begyndte han:

„Da jeg var yngre, var jeg ofte med Morfar og flere Fiskere inde fra Fjorden paa Vinterfiske ud over i Dnsø og ved Hvaløerne. En Nat laa vi ved Kaus-Kalven og havde gjort op Varme i en af Hullerne i Uren der. Liden seldt lang, saa som den ofte gjør for Fiskeren; vi røgte Tobak, kogte Kaffe og snakkede gammelt Snak, og Morfar fortalte om gamle Dage da han var ung. Han fortalte da, at den Gang han boede i Gamlebyen og var Reserveløbs, havde han lodset ud et Skib en Gang og var paa Hjemveien; paa det samme Sted vi laa ved Kalven, der var han indpaa og hvile en Stund, men da han lagde ud igjen, kom der roende en Mand i en halv Baad, rigtig lige ud af Uren mellem de store Stenene. Dette syntes han var leit, og han blev sælen, for han havde ikke seet ham før, hverken mens han lagde ind, eller mens han laa der, og han vidste jo nok det de sagde, at Røkten stulde fare sliq. Han troede ikke, at det var Røkten, men han kunde ikke vide hvem det var; for der er saa mange Huller og Gange i Uren og mellem Stenene paa Kaus-Kalven, at der gjerne kunde ligge mange tusend Mand der, og ingen kunde se dem, og i de Dage var det saa fuldt af Fugl, af Alfer og Gr, som klækkede der, at en Mand gjerne kunde raste i Hob en Lønde Weg om Dagen. Nu ja, sælen blev han, og han begyndte at drage paa Aarerne det bedste han orkede; men det hjalp ikke stort, skal jeg tro, for da den anden saa, at han tog til at hærde paa, roede han rundt om ham, saa tidt han vilde, og Morfar kunde ikke se, at han tog i mere for det. Nu ja, han halte ud det meste han kunde, og da han kom op til Laurkullen, lagde han i Vand og fik sig en Dram eller to, for han syntes ilde om Følget han havde faaet, og tænkte kanske han stulde blive kvit det, mens han stoppede og hvile en Stund. Ja, det skal jeg tro! Da han kom ned

til Baaden, saa han ingen, men da han kom ud paa Fjorden, kom han frem bagom Rollen denne, som var i den halve Baaden, og var i Følge med ham og roede rundt ham, saa tidt han vilde. Jo længer det led, des mere sælen blev han Morfar, og han maatte ind baade paa Røvsnæs og paa Bøvsen og saa sig en Styrkedraabe, og hver Gang tænkte han, at naar han kom til Folk, blev han vel kvit ham. Na ja, det skal jeg vel tro! Naar han kom i Baaden, saa han ham ikke, men han var aldrig før lidt ud paa Fjorden, før han i den halve Baaden var der igjen. Morfar roede, saa Sveden silede af ham, men det monnede ikke mere, end om han skulde have siddet og koret med et Dselaar; den anden roede rundt ham Gang efter Gang. Ja vel, Gamlen maatte stoppe op i Fil-tvedt og saa sig en Taar, og i Drøbak maatte han ogsaa ind, men han blev ikke kvit ham for det, og da han kom til Sandbugten, syntes Morfar han ikke orkede at løfte Marerne. Han gik ind og hvilte en Stund og fik en Taar Brændevin, — det var ikke ondt for det den Tid, skal jeg tro, naar En havde Stillingen i Lommen. Ja vel, da han syntes han var hjertet til at tage paa igjen, betalte han for sig og skulde ned over til Baaden; men paa Stranden mødte han en gammel Mand, som han syntes han skulde kjende, og den Manden spurgte ham, om han ikke vilde sætte ham over til Haaven, han skulde did i Bryllup, sagde han, og han skulde forsthyde ham vel for det, saa han vist ikke skulde angre paa Umagen; en Halvskjæppe Penge kom det ikke nøie an paa for ham, sagde han. Morfar syntes nok, at dette var underligt Snak, men han lovede han skulde sætte ham over, og Betalingen var det ikke om at gjøre, for han roede samme Veien. „Men er ikke du fra Strandgaden?“ sagde Manden. — „Jo vist er jeg det,“ svarede Morfar; „jeg synes ogsaa, jeg skulde kjende jer, men jeg ved ikke rigtig, hvor jeg skal tage jer igjen.“ — „Na, det er ikke saa greit at tage mig igjen,“ sagde Manden, „men ellers saa er vi Naboeer paa en Maade, for jeg er Gebergkongen,

og i Nat skal jeg holde Bryllup med Steddatteren til Kongen i Gaas-Kollen. Det ta'r til at lide udi Aarene med mig," sagde han, „for nu er jeg saa gammel som sju Skovsald paa Ræsbodden, og saa syntes jeg det kan være paa Tide at gifte sig." — „Dit gamle, stygge Trold!" tænkte Morfar, og havde han været sælen før, saa blev han det endda mere nu. Galt var det før, da jeg roede omkap med Røkken, tænkte han, men værre er det nu; jeg tror mest jeg har faaet Fanden paa Baaden; men saa stød han Hjertet op i Livet og tænkte, at den som havde taget Fanden paa Ralken, maatte bære ham frem, som de siger for et gammelt Ord, og saa spyttede han i Ræverne og traf paa Aarerne. Ret som det var, var han ude han i den halve Baaden igjen, men han gjorde ingen Kroger paa Veien nu, han roede bent frem imod Gaasen, saa Fossens stob foran Baaden, og før forbi dem som en Vind. Da Egebergkongen fik se ham, blev han rent ud af sig, hujede og skreg: „No, ro, ro alt du kan, en hel Skjæppe Penge, om du først er i Land!"

Morfar han brumlede for sig selv, at kapplybde med Kalve og kapro med Styfsten var mest ikke galere end dette, og sig bort over Dækket; men han traf paa Aarene det han orde, for han saa, at Pengesækken alt laa i Baaden. Men alt det han roede, saa monne det ikke; de var ikke gode for at hale ind paa Røkken. Da de kom nærmere op under Kollen, saa Morfar, at der laa et gildt Slot der, som han aldrig havde seet; det stinnede ud af alle Vinduerne, og der var saa mange Tyrilysfer udenfor, og det var saa lyst som den klareste Dag. Spillemand og Musik og Vistighed var der, saa de hørte det langt ud paa Fjorden, og da de kom nærmere, var der et stort Følge med Trold der, både store og smaa: nogle sad paa Hestene med Ræser saa lange, at de naaede til Sadelknappen, og nogle holdt paa at stige op; der var Rjøgemeister og Spillemand, akkurat som det er Stit i store Bryllupper paa Landet, og Bruden havde Krone paa, saaledes som de bringte i

gamle Dage; hun var pyntet i Silke og Sølvstas og Guldstas, saa det lavede af hende, hun var saa vakker og deilig, at det ikke var Maade med det, og Morfar blev baade avindsyg og harm, at en saadan tør, visfen Troldmand, som var saa gammel som sju Bedfald, skulde saa sig ung, vakker Sente. Hun stod ogsaa og magede sig og skulde stige op paa en Hest, men hun baade græd og bad, saa ilde var hun ved, og hun var ræd for at ride ogsaa. Men saa kom der en graa Hest med forgyldt Sadel og Bidsel op fra Stranden og lagde sig ned for Benene hendes som en Hund, og da satte hun sig paa den; men den Hesten det var Røtten, som havde slæbt sig om, og ingen anden.

Da Egebergkongen saa dette, blev han rent gal; han baade streg og hujede paa Morfar, at han skulde ro paa sorte Livet. Men ind fra Røtten raabte En, som var saa grov i Maalet:

„Sætter Du Kongen i Land,
skal Du druknes ved Strand.“

Da Troldmanden hørte det, hoppede han fra Baaden langt op i Land med et Høj. Men med det samme for Røtten afsted med Bruden paa Ryggen, saa Gnisterne sprubede under Hestebenene; det gik op efter den grønne Dalen, som deler Haænen paa det smaleste, og Følget efter med Fakler og Tyrløser. Nogle stjævede hid og did paa Hestene, og nogle red nok saa strunke; men Egebergkongen kastede sig paa en Hest og for efter, som han var baade fuld og gal.

Morfar stod og saa paa alt dette, og kunde ikke andet end le over Tullemutten og de syndige Troldene, som Kongen red over Ende, saa de rullede ud over Bakken, mens Ilden og Gnisterne frasede om Dreene paa dem; saa maatte de hinde hesteløse efter. Men Gamlen havde en ladet Sælbøsse i Baaden, og en Sølvknap havde han faaet tygget sammen og puttet ned, og den stød han over Brudefølget, da Egebergkongen

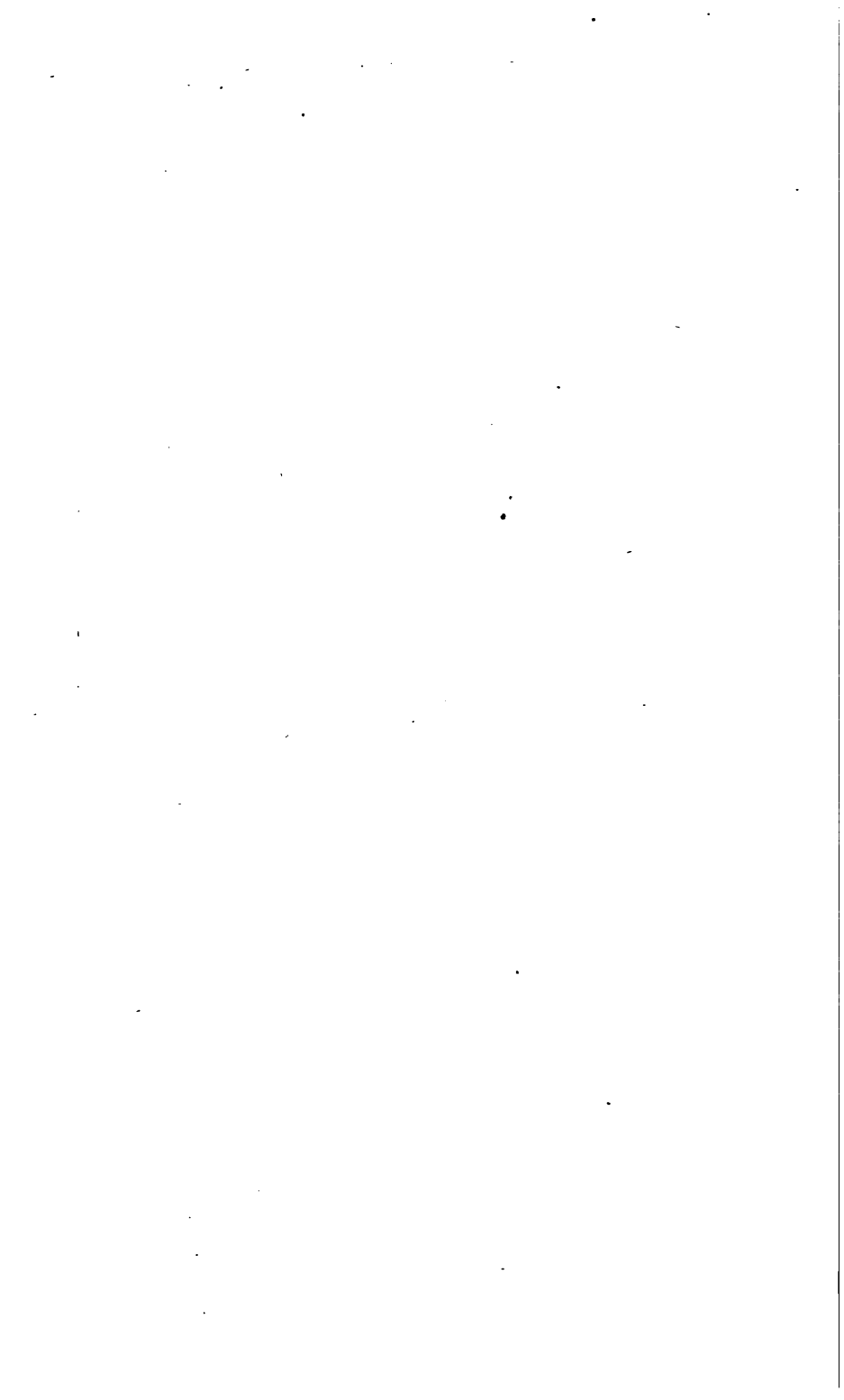
var paa Laaringen af Koffen og Bruden. I det samme det smald, blev det saa kullende mørkt, at han ikke saa, hvor han var henne en Gang. Pengekassen havde han igjen, den laa i Baaden; men da han kjendte paa det, som var i den, var det ikke andet end Kæper, slige Braatenæper. Da blev han saa harm, at han tog Sækken i begge Snuderne og rystede dem til Fjords, men da han styrte dem ud, klang det som Sølvpenge, og han syntes nogle trillede ind i Baaden ogsaa. Om Morgenen da det blev lyst, og han blev rigtig vaagen, fandt han et Par store, gammelbuds Sølvdalere i Baaden, som ingen skjonte sig paa; men da var det for sent at syte for dem han havde kastet til Fjords."

"Men Jenten, men Bruden, hvor blev det af hende?" spurgte flere af Tilhørerne.

"Ja, det fik jeg aldrig Greie paa; naar nogen spurgte Morfar, hvor det blev af hende, saa sagde han, det vidste han ikke, men hun var vel hos Troldene i Haas-Kollen endda, dersom hun ikke var kommen ud igjen, sagde han."

Der blev kommanderet: „Klar til at vende!“ Mandskabet ilede paa sine Poster for at udføre de forskjellige Befalinger, som nu fulgte. Da Vendingen var fuldført, slog det otte Glas, det vil sige, det var Midnat. Baadsmandspiberne peb og hvinede for at kalde Kongens Kvarter, den anden Halvdel af Mandskabet, op til Hundevagten, medens de forkyndte Hviletid for Dronningens, hvis Fortællinger saaledes for denne Gang bleve afbrudte.

Ordförklaringer.

Ordforklaringer*).

Aa-djærv, djærv til at vade over
Aa og Elv.

Aare, Arne, Ildsted, fornemmelig
af raa Stene nede paa Gulvet i
en Kogstue, Ildsted uden Skorsten.

Aavelag (aaverlag), Adv., over al
Maade.

Abefant (Apefont), En der holder
andre for Nar ved at efterabe
og larrigere deres Lader og Tale.

Abrængslig (abængslig og aræng-
slig), irimelig, forkjert, overor-
dentlig forkjert eller vrangt.

Afdagsleite, mod Nat: den Tid,
da det sidste Dagslys forsvinder.

Affor (attfor), Præp., for, foran.

Afhænds, Adv., fra sig, med Haan-
den udadvendt. S. 154: skar af-
hænds i Bæggen med Kniven, d.
e. med udadvendt Knivsblad.

Afleid, tilraffet, tilsmurt.

Aftenkvisten, egentl. den Kvist,
hoorpaa Fuglen sætter sig om Af-
tenen; Aftentid. Emlgn. Morgen-
kvisten, Natkvisten.

Anse, bry sig om, betynde sig om.

Ansam, travl, meget besjæftiget.

Anti, enten

Att-ende, Adv., tilbage; fram og

att-ende, frem og tilbage.

Attpaa, ovenihsjebet.

Att, Adv., igjen, tilbage.

Au, Konj., og.

Aure, Drret, Forelle.

Baare, Bolge.

Baas, Rum til et Nød.

Baasnaut, Hornbæg, et Hoved.

Baataud, fordelagtig, Superl. baa-
tandest.

Baghun, den yderste Hjal af en Stot.

Bagstefjæl, et Bord til at bage
eller kjæble ud Gladbrød og Lef-
seleber paa.

Bagstefløi, en flad, sværdannet
Pinde til at vende Leven med.

Bagstehelle, Helle eller Lasse til
at bage Gladbrød og Laffer paa.

Bamse, Bjørn; ogsaa som Hunde-
navn.

Bar-Skut, en Hytte af Bar og
Stænger, hvis Lag kun har Hæl-
ding til een Side.

Bas (Basen), Formanden; den For-
nemste, Første; det Første.

Basterud, Gaard paa Hadeland;
Basteruden, Manden paa denne
Gaard

Beinksom, god at komme til rette
med.

Beite, Hævning, Græsgang.

Bel (Bil), en Stund.

Beukjørt (beukjørt), lige til.

Bikke, Storkarl, s. Kasse.

Bil, se Bel.

Birkesnar, et tæt Krat af Flugbirk.

Bjøilku, Bjældeko

Blindskytter, Klæder og Pesse-
gjennemtrukne med menneskelige Ud-

*) flere, for os almindelige og velkjendte Ord ere her forklarede; men da disse Skildringer have fundet en Lærerkreds ogsaa udenfor Landet, ere Forklaringerne af Hensyn til de fremmede Læsere givne med en større Udførlighed.

- dunstninger, der stilles i Binden for Reuen, for at drive eller gjenne den tilbage.
- Bo**, Behov; have Bo, behøve.
- Bogje**, bøiet, krum.
- Bolk**, Mellemvæg, som stiller f. Ex. mellem Spiltoug og Vaaser i Stald og Hjør.
- Bomærke**, Bogstaver og Figurer, der bruges ittedenfor Raavn.
- Bott**, 1) en Bund; 2) en Dal, Hjelddal, som kun har een Udgang.
- Braafang**, Høstverksarbeide; et rafft og dygtigt Foretagende.
- Braate**, et aabent Sted i Stoven, hvor Træerne ere nedhuggede (brudte op). — Braatekvas, Kviste og Grene, som ligge igjen paa et saadant Sted.
- Brist**, Cuer, Brake, en Bust (Juniperus communis).
- Brof** (oo), Bug, Bentlæder.
- Bringe**, Bringkoll, Bryst, Bringe-kjøl, Brystkjøl, det stærkest fremragende Parti af Brystet hos Pattedyr.
- Brubarmen**, en Ild, som siges af og til at bryde frem af Jorden i Solør.
- Bu**, 1) en Bod, Sæterbolig; 2) Kvæg, Fæ; det til en Gaard hørende Fæ. — Budeic, Sæterjente, Sæterpige. — Busargraut, Rømme eller Flødegros, der toges, naar man skal drage hjem fra Sæteren om høsten. — Busøre, drage fra eller til Sæteren med Buskapsen, Samlingen af de til en Gaard hørende Kreaturer. — Busfærd, et Tog af disse Kreaturer. — Buhund, en Føhund. — Buktjørrel, Sæterkar, Ringer, Bøtter, Koller, Saaer, Spand osv.
- Buskebjørn**, Etorn, Egern, i spøgende Tale.
- Bustleiv** el. Bustfleiv, en Stump beget Traad med en Svineborste i Enden.
- Bygdebikkje**, herreløs Hund.
- Bykaffe**, se Kaffe.
- Bytting**, Skifting, ombyttet Varn; Særling.
- Bælg**, Strig.
- Bænde** (bønne), bøie, krumme; stramme ved Hjælp af en Kjøp eller Stang.
- Bændestang**, en Stang, ved Hjælp af hvilken Surringsrebet strammes fastere om Læsjet.
- Bære** til, hælde, træffe.
- Bævergjæl** (ll), Universalmiddel mod al Slags Troldskab.
- Bø**, Lighed, især i Ansigtstræk.
- Bøling**, kvæget paa en Gaard.
- Bøsetrump** eller Bøsetrumf, Bøsetolbe.
- Dagspræt**, Daggry.
- Dagstødt**, egentlig: det som sker hver Dag; men ogsaa: til en vis fastsat Dag.
- Dagværd** (Dugur, Dugul), Dobre, Grokost (omtr. Kl. 10).
- Dat**, Impf. af dette, falde.
- Dauing**, Gjengang.
- Doff** (H. Dæffer). Gulning, Fordybning (mellem jævnt opstigende Bakker).
- Dokter**, Fron. I.
- Dokter** (Doktor), Lævandsknægt, Læ (eller Kaffe) med Brændevin i.
- Domsten**, kun i Hst. Domstene, Thingtrede, Thingstene.
- Dot** (oo), Jagtstrig, naar Haren eller Dyret er sældet, tykt todt.
- Dovning**, Domning, Sammenkomst af Raboer og Bygdefolk, som foranstalles til et Arbeides Udførelse, samt Gildet, der holdes bagefter (af duger, i Betydning. hjælpe).
- Draug**, Høvtrøld.
- Drug**, drøi.
- Dugle**, dygtigt (af duger, due).
- Dugur**, f. Dagværd, en Dag til Dugurs, en meget kort Tid (eg. Dagen kun indtil Kl. 10).
- Dufte**, ruste, smaaaregne.
- Duve**, reve Seil.
- Dæffer** (udt. Dæf'r), se Doff.

Døt (tt), Bron. 3.
Dølen, Djævelen.

Øftastværd, Mellemmad (mellem Middag og Aften).

Øhog (e Hog), i Hu.

Øiferværing, Bonde fra Eter ved Drammen.

Øismal, alene; Øismalsfott eller Øismaunfott, Hæng til at være alene, Menneftestyhed, Lungfimd. Enfort, einfort, Prænom. noget.

Øann, f. Gonn.

Øant, en Fremmed; Øænte, fremmed Fruentimmer, mest om byskædte Fremmede.

Øanteri, alt hvad der er flet og daarligt, ofte Erolidfab

Øeitved, Øyri, fed Fureved; Øeitvedstikke, Øyristikke.

Øet, et Gaardnavn (i Furkevisen).

Øinanserier, Karrestreger.

Øinmut (tt), egentl. Vels af Mensdyrskind, som bruges af Zimnerne; enhver Vels, hvor Gaarene vende ubad.

Øiftefnik (ii), en Øiftekasse eller Kurv af tynde Brætter, smlg. Øifstekjip.

Øjelddust, Saxifraga Cotyledon, en smuk Alpeplante med hvid Blomsterdust og tykke, kjodfulde Blade, som danne en Etive nede ved Roden, hvorpaa den kan stilles.

Øjeldleg, Sammenkomst i Sæterfjeldene af Folk fra forskellige Bygdelag; Stedet hvor disse Sammenkomster holdes.

Øjelddræft (Øjelddræfte), Øjeldræv, Blaaræv, Canis lagopus.

Øjordene, Sønd- og Nordfjord.

Øjordfolk, Folk fra Nordfjord og Søndfjord.

Øjære, den Del af Stranden, som i Flodtiden overskylles af Havet.

Øjættret, forgjort, fortroldet, fasttryllet.

Ølaat, Ølot (tt), Ølyden, det som

Ølyder ovenpaa. At fiske paa Ølaat o: med en Klasse Medemark, som trækkes henover Bandet.

Øladfæll, den lavere liggende flade Del af Selsbygden i Gudbrandsdalen.

Ølaurogn, Ønhlterogn, Rogu (Sorbus aucuparia), hvis Frø ved Fugle eller paa anden Maade er bragt hen paa andre Træer, i hvis Bark den har ftaaet Rodder og har stude op.

Ølifefut (uu), Øpshnsmand ved Lømmerdrift eller Lømmerflodning (spøgende Udtryk); af Ølis, Splint, Spaan.

Ølo, et Lag, et Læg, især om flere over hvarandre liggende Lag.

Ølømme, Ølyde over; fua til at Ølyde bort.

Øolkevet, Øolkevid, sund Mennefteforstand.

Øonn, sammendrevet Sene.

Øorbina, forbauet.

Øorgat, Impf. af Verb. forgjætte, glemme.

Øorglaamt, forglamt, forundret, forbauet; egentl. stirrende, spærrende Øinene op af forbauelse.

Øorsyne (forsyne Svansstruen), lægge en Anulet (f. Ex. et Etvte Ølaurogn) under eller mellem Øtvæftet og Svansstruen.

Øorjæt (tt), slem, vanføelig, urime- ligt.

Øransflænge og Øransflænging, en næsten voksen Øige eller Gut.

Ørase (Øræse), Ørage, Ørude.

Øremføelig, frugtfømmelig.

Ørigge, et stort, høvrt Øruentimmer.

Ørohat, Økumhat paa Øl eller lignende.

Øut (Øaut), Øoged; Øpshnsmand.

Øælen, forstræftet, rød.

Øællog (med tykt l), færdig.

Øænein, Smaatøaturerne. (Øænar, Smaafæ, Haar og Øjeder.)

Øærd, Øpor, Øodspor (ogsaa Ølag- færd, Ølag).

Færdingsmand og Færdesmand, en Mand, som færdes, er paa Reiser, oftest om Folk, der fragte Varer.

Førtje, et Aruentimmer.

Gailu, gal, galen.

Gardor, Gardorre, Riise eller Bætte, som har fast Tilhold paa Gaarden.

Gast, overnaturligt Væsen, som viser sig i forskellige Skikkelser, oftest som en stor Fugl, og hærmere eller frembringer alle Slags uar-
tiku-lerede Lyd. Kruges ogsaa om vilde, ustyrlige Personer, samt om Sømand.

Gauf, Gjøg.

Gild, prægtig; morsom (i det Besten-fjeldske).

Give op, f. Ex. give Fodret op, fodre op, opbruge Fodret.

Gjement, simpelt, ligefrem.

Gjederama, flere Arter af Plan-teslægten Epilobium, men oftest Epil. angustifolium, en pragt-fuld rød-blomstret Plante.

Gjel (ee), Bjergkloft, Kløft ned igjennem en Li; Rende efter et Stred.

Gjende-Eggen, d. s. f. Bes-(Væfs-)Eggen, en høi Hjel-
dam mellem Besvandet i Nord og Gjendin i Syd i Høifjeldet vest for Gudbrandsdalen.

Gjiti, omtalt (af gjete, nævne, omtale)

Gjure, gjorde, furre.

Glaame, glo, glane, spærre Dine-
ne op, stirre paa

Gles, Grams med Munden, For-
søg paa at bide; ogsaa om en kort, afbrudt Gjøen.

Glise, 1) lyse igjennem, være utæt; 2) icke banligt, snise — (Daust: grine.)

Glup (uu), prægtig, herlig.

Glymja (Zupf. glumde), drøne.

Godfjotting, godmodigt og en-
foldigt Menneske.

Godkyt, godmodig.

Gomor (Goumor), Bedstemoder (eg. Godmoder).

Granlægg, se Lægg.

Greie, rede, udrede.

Grest, prægtig, hyperlig.

Grindene (den bestemte Flertals-
form af Grind), en Rde, ind-
begnet Plads, hvorpaa Kvæget
mættes og hviler om Natten.

Grue, Skorken, Ildsted.

Grum (nu), herlig, prægtig.

Grust, grust, herlig, dygtig, staut.

Grut (uu), Grugg, Grums, Ber-
me.

Gudefré, Gudsfred, en Hilsen.

Gufs, Pust, Blæst.

Guldhafe, en-Hagefist, Hantist eller
Mælkefist af Hjelbørreten; efter
dens guldglimfende Farve og Un-
derkævens hageformede Forlæn-
gelse.

Gusinde, en Hilsen, egentlig: Gud
fige dig (de).

Grænsehaven, den mellem Akers-
gaden og Grubbegaden liggende
Grund, som tidligere var en Eng
eller Have.

Gaal, glat.

Gaalke, glat Is.

Gafælle, at gjærde (gjøre et nyt
eller istandsætte et gammelt Gjærde).

Gagefist, se Guldhage.

Gain, Iron, han.

Gall, Gælding, Bakkehæld, jævn
Straaning af en Høide i en Aas
eller Hjelbmark.

Gallænding, en Bonde fra Ga-
deland.

Gandspit, Gaandspig, Gaandspag,
Kjæp eller Vægstang, hvormed
tunge Sæger løstes, flyttes eller
fættedes i Bevægelse.

Gardhaus, egentl. Gaardpande, en
haardsfor Person.

Gavgule, Vind fra Hødet, som
blæser op regelmæssigt om Efter-
middagen i stærk Varme.

Geggellen, en Sæter paa Kroy.

fløven mellem Sørfedalen og Ringerite.
 Heilo, Hjeldplifstre, Hjeldhjerpe, Brofugl, *Charadrius apricarius*.
 Helt, Impf. af Verb. hænge.
 Helle, tynd Steuplade.
 Hellest, ellers.
 Hjaa, Bræp. hos.
 Hjeld (Hjell), 1) en Hylde paa en Bæg eller under Lofte; 2) en smal Klade eller Lærsti i et Hjern; 3) et Loft eller Stængel i Lader og Fæhuse; 4) et Stillads af Stænger til at tørre Fisk paa, Fiskehjell.
 Hjelte, for hjelpte, hjælp.
 Hjemkommerøl, Gilde ved Brudens Hjemkomst eller Indflytning i Brudgommens Hus.
 Hjerta, behjertet.
 Hoga, lysten, tilbøielig til.
 Hondain, Hundene.
 Hossdan, hvorledes.
 Hugheil, tryk, sikker.
 Huguftup (uu), hovedkuls, med hovedet foran.
 Hule, boie sig ned, sætte sig paa Høg.
 Hulle, tralle, smaaafsnge.
 Huldriu, tøffet, forheget, siges om den, der har seet Huldreer eller Underjordiffe, eller været indtaget af dem i Hjeld. Synes at svare til den oprindelige Betydning af de Danffes „ellebild.“
 Hvidlet, hvid af Farve. (Vet. Farve, Lød.)
 Hye, pisse, slaa paa den bare Hud (egentl. hyde, af Hud).
 Hæler (Heller, Helder), en Træboile eller Vidjelotte, som fæstes i Enden af et Surringsreb.
 Hælerhals, den Del af Hæleren, hvor dens Under krydse hverandre og ere sammenbundne med en finere Vidje.
 Hækken, hvilken, hvad for en.
 Hærde paa, hæle (med tykt l) paa, drive paa, holde paa med.
 Høi-Dun, Slaatt-Dun, Høflæt.

Høgftdag, Høgftdags-Leite, Middagsfund.
 Høgftnattes, ved Midnatstid.
 Høringen, en Søerfreds øst i Sølfjeldene i Gudbrandsdalen.

Hldmørje, Emmer, glødende Afte.
 Ill (ild), idle, vred: ond (ildt Veir, ondt Veir).
 Israunntel, Renblom, *Ranunculus glacialis*.
 Imift, uvisst, usikkert, ogsaa: for-gjæves (eg. i Mist).
 Imse, se hmfte.
 Ingor, ingen.

Jaaling, Laabe, Løse.
 Jabbe, gaa fmaat.
 Javle, pludre.
 Jernsten, Synkelod paa Fisteftnore.
 Jul-Leite, Juletid.
 Joramo, en Gaard eller Plads af dette Navn i Joradalen i Lefse.
 Jærv, Hjeldfraf, „Hillefraf“, *Gulo borealis*, et Roddyr.
 Jønfofstider, St. Hans Tid.

Kaa (kva, kvat) hvad; kaa Dag, hvilken Dag.
 Kaales, hvorledes.
 Kaalne, tjolne, blive kold.
 Kagge, Dumf.
 Kaffe, mægtig Mand; Storboude.
 Kall, 1) en gammel Mand; 2) Stammen af et gammelt Træ.
 Kværnkall, den lodrette Stof i Kværnen eller Mollen af den simplefte Indretning.
 Kamp, en bred ell. afrundet Hjeldtop.
 Karflæe, Mandfolke-Klæder.
 Kart, umoden Frugt.
 Kave, sægte med Armene, stræve for at faa fat paa.
 Kaue, huje; især om Budeiernes Loffen paa Kjøerne.
 Kiftepipe, en Bøffe- eller Rife-pibe, som er firkantet i Godfet.
 Kjaak, Slæb, Maie.
 Kjaake, slide, slæbe.
 Kjeifes, drages med, binde an med.

Kjip (ii), Fiskefrit, Fiskekurv, Fiskestræppe af Vidjer eller Røver.
Kjone, Kjolle, Badstue, Løstehus.
Kjyte, 1) lade Ord falde, ynte om; 2) stryde; 3) kjyte paa, skjænde paa.
Kjæble, Dagstetkjæble, en Vasse til at kjæble eller vasse ud Deig-Emnerne til Kladdbrød eller Lefse.
Kjøs'n, strunk.
Kjørerføv (oo), Kjørerflods (se kope).
Kjørrel, Kar, Koy (især af Lrø).
Klauver (Kiert. af Klauv, Klov): med Klauver og Ly, med fuldt Tilbehør.
Kleiv, Klev, brat Bakke.
Klop (pp), Bro af en enkelt eller et Par Stokker.
Klunke, 1) give en klingende Lyd, om Ravnens Strig og en egen Lyd i Tiurens Spil; 2) klunke paa eller om, lade sig forlyde med.
Klunkeflaske, en Brændevinsflaske, der er indfrieben paa Midten, saa den dannes to Afdelinger, forbundne ved en smal Hals, i hvilken det klunker og klutter under Stjænkningen.
Klype, Fingrene (især Tommel- og Pegefingeren) knebne sammen til en Klemme eller Tang; ogsaa: saa meget som man kan holde mellem Fingrene.
Klæg (gg), Bremis; fig. om en paa-trængende Person.
Kløvhest, en Pakhest, som bærer Kløven o: tvende Kurve, der hænges over Hestens Ryg, fastgjorte ved en til dette Brug indrettet Sadel, Kløvsadlen.
Kløvmeis, et af Vidjer forfærdiget Redskab, der anvendes til Transport paa Hesterbyggen, Kløvkurv.
Kløvvei, en Vei, der kun kan befares med Kløvhest.
Knap, Strue paa Violin.
Knaus, Bergknaus, nøgent Fjeld, som stikker op i Dagen, Bjergknold.

Knippe, en Hestesygdum.
Knistle, snise, smaae.
Knistre, gnistre, klynke, hvine.
Knorte, give en hul, tuurrende Lyd.
Knægge, vrinske.
Knæppe, give en kort, smækkende Lyd (om Tiuren, naar den spiller).
Koje, Hytte, Barhytte, som bruges af Fuglestytter, Lommerhuggere og Kulbrændere i Stoven.
Kokklementer, Koglekunster; Kokklementer og Kofkeras, Koglen og Eignen ved Kogning.
Kope, maabe, glo dumt.
Korg (eller Kuro), Pølse.
Korkje, Konj. herten.
Korp, Ravn.
Kortleg, et Spil kort.
Kove, Afslutte, lidet Kammer.
Kraf, Impf. af kræte, krybe.
Kriffle, at krefe, gjøre Korfets eller Hammerens Legn over. Synes kun at forekomme i de Underjordistes Sprog.
Krim (ii), Enue, Fortjolelse.
Krythr, Kvæg.
Krøte sig, gjøre sig kroget, krumme sig.
Kubbe, Klods, kort Stump af en Træstamme.
Kulp, Fordybning i Eldebunden.
Kult, en tyk og rund Tingest, om Menneſter og Dyr; en svær Person eller Ting; en dygtig Karl.
Kvar, rolig, stille; kværeste Ratten, Midnatstiden, naar alt er roligt.
Kvare sig, begive sig til No.
Kve, indbegnet Plads for Kvæget.
Kveinn, en Kværn, Mølle.
Kveldknarr, Ratteravn. Caprimulgus europæus.
Kveldvart, hvor ingen Stoi taales af de Underjordiste.
Kvie (Kviend, Kvigend), en Ungto.
Kværke, en Hestesyge, Krop.
Kværnkall, se Kall.
Kværfill, d. s. f. Kværke (Kværtsvull).

Laaf, 1) flet, ussel; 2) daarlig, strøbelig; 3) svag, sygelig.
Laate, give Lyd, klinge, Impf. laaf, let.
Laave, 1) Lade; 2) Lø, Ladeguld.
Langspel, Langeleg, et musikalisk Instrument, der nu sjælden forekommer, et Slags Cithar med Understreng.
Lave, hænge ved, dingle, dryøse.
Lede paa (leite paa), tage haardt paa, angribe.
Le-e, Impf. le-ede, røre eller bevæge Lemmerne.
Lesse, svagstegt og mygt Fladbrød, der lægges sammen, ofte overfurnet med Smør, Mysoft, Sirup eller Sukker, og bruges da som Gjæstebudsmad og hedder Lessfeklining eller Lessfelling.
Leg (om Fuglene), Fuglenes Spil og Leg, naar de samle sig til Parring.
Leik, Leg, Spil, Løier.
Leite, Stund, Tid; ved Soleglads Leite, ved Solnedgangs Tid.
Lengje, Flekstrimmel.
Li, fraancende Bjergside.
Ljom (oo), stærk Lyd, Gjenlyd fra en Væg eller et Fjeld. Ljome, klinge stærkt, gjenlyde.
Ljore, i Rogstuer et Hul i Løgaasen, hvorigjennem Røgen trækker ud og Lyset falder ind.
Logg, se ndr. under Ordet sto.
Los (oo), Hundens Halsen (Gjosen), naar den forfølger Dvæts Spor.
Lov-Baat (tt), Bante, som kun har Lommel og eet Rum for de fire øvrige Fingre.
Lue, Hue.
Lundetull, Lundedaarftab, af Gaardsnaonet Lunde og Substantivet Tull, Fanteri.
Lur (uu), et langstrakt Blæseinstrument af Træ og Birkebark.
Lye, lytte (egentl. lyde); lyde, føie.
Lyslet, af lys Farve.
Lyu, Lade, Ublade (Lade i en Uldmark).

Lyt (yy), maa.
Lægg, Stammen af et Træ.
Læse, laase.
Læt (æe) op, lut op.
Løse, indløse, kjøbe.
Løvbjerg, Løvknippe.
Løvlien, en Søter paa Krogstoven.

Maale, at maale, om den Fremgangsmaade, Signetjærringer bruge for at helbrede for Rosett, og som bestaar i, at den Syge efter visse Regler maales med en Traad.
Maalstang, Stang, som holder et Maal af 6 Alen. (8 saadanne Stænger i Længde og Bredde udgjør et Maal Jord; for hver Stang lægges et „Rævetag“ eller en Haandbred til.)
Ma, maa'a, maatta, meta, for maa beta, maa vide.
Mandgar (Mandgard), Gjenneførsning ved en Ræffe eller Gar (Gjærde) af Rensæter.
Me, vi; mig.
Mei (Meid), dansk Form Meede, de krummede Træer, som Elæden glider paa.
Meinspitt, skadeligt Tuds eller Streg, se Spitt.
Meinskleg, skadelig, menlig.
Meis, Bærefuro, se Røsmeis
Mers: Mers og Bærv, paa Mers og Fyld o: Kommers.
Meta, maa vide.
Meher, i sin Tid en bekjendt rig Trælasthandler og Høstelbhaber i Christiania.
Mjøl, Mel
Morild, Havild, Havets Lysen.
Mo, tør, sandig Flade (Sandmo); Stovbevoget Flade (Furemo)
Mosfar, i Lømmehuse Stokkenes Sammenførsninger, der gjerne fares efter eller dyles, tætted med Mose.
Mosott, en Sygdom, der tytter sig ved Afstræfelse og Mæthed.
Mosst, Moster.

Mutter, Muttel, især om forraadrede Træermer, Fliser, Spaaner; Sagmugg Sagmuffel

Myrbut, en Fugl, Scolopax Galinago; kaldes ogsaa Hørfegjøg, Raagjed.

Mur, Ildsted, Skorsten.

Muset, af musgraaf Farve, om Heste; Musen, den musede Hest.

Mæle, et Maal, som udgjør en vis Del af en Lønde, i forskellige Egne høist forskjelligt, fra $\frac{1}{8}$ til $\frac{1}{2}$ Ed

Mæling, Maal Jord = 2500 \square Alen = $\frac{1}{2}$ Lønde Land.

Mærræbæst, 1) et Hestekreatur; 2) et stærkt og uworrent Menneſte. Mærkflodde, tykt og tæt Høvtaage.

Mabb, 1) en liden Forhøining; 2) Toppen af et Bjerg; 3) en Trænagle til at slaa for en Dør og laase den, eller en Nagle til at hænges Ræder paa.

Matsværd, Svældsværd (udtales alm. Svældsvol, med tykt l), Afrensmaad. Sfr. Dagværd, Eftersværd.

Mavngjeteu, navnspurgt, bekjendt, navntundig.

Mistebomme, Madſtrin.

Mer, naar.

Mou, Muu, Mellemmadstid eller Middagstid, den tredje Hvile- og Spisetid om Dagen, i sydligere Egne mellem Kl. 2 og 3, i nordligere mellem Kl. 4 og 5.

Monsbel, Middagstid.

Mone eller nane, holde dette Maaltid, spise Mou.

Mut, Bergnut (uu), Bjergtop, spids Klippe.

Mving, Ild, som gjøres op i Skov og Mark.

Myl, Imper. af nykke, rykke; „nykt paa Veitsle,“ rykt paa Bidſlet, maa ikke siges i Aagaardereien, fordi Mykten eller Møkken rider i Spidsen, og hans Navn maa ikke nævnes.

Næver, Birtebart.

Næverlue (Næverloge), Morild. Næsegrie, Sjøeldsord om et Menneſte med fremſtaaende Anſigt eller (lang) Næse.

Nfrant, omfrant, 1) ſaa nær ſom, uberegnet; 2) paa Kjøbet, oven i Kjøbet.

Nfrystje, Udyr.

Nfyse, uappetitligt, modbydeligt.

Nf, Imperf. af Verb. ake, age, kjøre.

Nlder, Ulder, Or, Alnus Glutinosa (danſt: Elle).

Nun (Nanu), Markarbeide.

Nvgjev, opgiben, træet, mat.

Nſp, Aſp.

Nttring, en ſtor Fiſterbaad (ſom roes med fire Par Rorer).

Nall, Bænt; Veispall, Donsbænt. Nais, Ildſted i en Stue.

Nlent, Adv., nøiagtigt, aldeles nøiagtigt; ogsaa: ſikkert, viſt.

Nrillahodn (Nrilshorn), Bultehorn, ſom Gjøterne blæse paa.

Nraake, træffe.

Nralkſpil, uſtødt, uregelmæssigt Spil.

Nradt, hurtigt, raſt; radt fram til, lige fram til.

Nrangſolis (vrangſolis), mod Solens Gang.

Nraute, brøle, om Kjøer.

Nræge, rave, ſvaie; ræge ikoff, falde langſomt omkuld.

Nrever-llnge, et Svøbebarn. (Reiv, Rev, en Svøbedug.)

Nri, Rid, Tid; Ryt, Iling; Raptus, gjentagne Egdømsanfald. Ri-um-te (triumtil), nu og da.

Nringblomſt, forskjelligte Hieraciumarter, H. alpin. og auranciacum.

Nrip (ii), Baadrip, Vſing, Rand paa Baaden.

Nriſe, reise ſig i Veiret, ſtaa op paa Dagbenene.

No-e sig, begibe sig til No.
 Noto, Skuffe, Spade.
 Not (oo), Tag, den indvendige Del af Taget paa et Hus. Undertiden ogsaa Kjød eller deslige, som er ophængt under Taget, Kjøttot, Flektrøt.
 Nugde, Høltfnæppe, Scolopax rusticola.
 Nusk, et Udtryk, hvormed betegnes noget Svært og Uanseligt; alm. om Mennesker, en stor, svær Karl.
 Nytte af, gaa af, slides af.
 Nyttehug, Nyttestykker, hvorfra Ribbenene ere huggede væk.
 Nytte, en Fugl, Lagopus alpina.
 Nægle, en ubetydelig Historie.
 Nætte (rætte), gaa i jævn Gang, alm. om Dyr, Heste, Køer.
 Nætte, Dristammer (rætte, drive).
 Nætte, vrænge.
 Nættebælde, Digitalis purpurea, en af vore skønneste Pragt-blomster, der er meget almindelig paa Vestlandet. Dens store purpurfarvede Kløfter ijene efter andre Landes Traditioner Alferne til Huer.
 Nætte. Hunnen til Liuren, Tetrao urogallus femina.
 Nætte, Brøvl, Tøve; røre, snafte Tøve.
 Nættekjerring, Brøvekvinde; En, der sidder og fortæller toskede Historier og Eventyr.
 Nætte, prøve; røtte paa, tage haardt paa; smilgn. lede (leite) paa.
 Nætte, se Nætte.
 Nætte. Badet, Badet eller Badestedet over Otkælden ved Gaarden Sandbo i Baage.
 Nætte, Seil.
 Nætte (Seitrode), en Fiskestang til at fiske Sei med.
 Nætte, Ameg til Baage Præstegjæld i Gudbrandsdalen.
 Nætte, Ribben.
 Nætte, gaa jagte frem og tilbage.
 Nætte, Præp. hos (Biform til hja a).

Nætte, røve, vatte.
 Nætte, sju, syv.
 Nætte, Sjøvaak, Sjøvaak, Sjøvaak, Snevaage, Graafalk, Falco lagopus.
 Nætte, Sjøvær, Sjøvær, Udreise til Fisteri.
 Nætte, Gaver, som Bryllupsgæsterne give Brudeparret (fordi de lægges i en Staal eller Talletten, som gaar rundt).
 Nætte, gjøre Stær i, hugge.
 Nætte (Staille), Pande, Forhoved.
 Nætte, en stor Søfugl, Dalefrage, Phalacrocorax Carbo, Pelicanus Carbo.
 Nætte, daarlig, usel, f. Ex. Stærvejente, Stærhud, Stærvær.
 Nætte, en Hovedbedækning for Fruentimmer, dannet af sammenfoldet Linned.
 Nætte, Veir, der gjør Stæde, fornemmelig paa Havet.
 Nættegræstue, en liden Tve eller Bundt af Stægræs, der bruges til at sture Mælkeringer og andre Trækar med.
 Nætte, en Kjelte eller Stæde med brede Meier, som bruges, hvor Sneen er dyb.
 Nætte (Steid), Lob, Rend.
 Nætteflytter, som flytter Mærtefjel, Mærtestene.
 Nætte, tydelig.
 Nætteougst, afjørende.
 Nætte, Dymand, Voldgiftsmand.
 Nætte, rette, ordne paa.
 Nætte, give en slæbende, skurrende Lyd fra sig (om Liuren), d. s. f. sage eller sibe.
 Nætte, en Skobbjørn, Udyr.
 Nætte, gjo, gjo vildt og raseude.
 Nætte, Skogtam, Skovant.
 Nætte, Hjernefalk, Pande.
 Nætte, Skreillpipa, Skreillpibe, om Røsen.
 Nætte, Krop.
 Nætte (eg. Skrud), et Slags Hovedpynt eller Hue.

Strub (bb), **Ulb**.
Stufestol, **Statfestol**, en Stage-
 stol, Hjel med to Ben under, der
 bruges til Vinstagning.
Stulen, et høit Hjeld ved Jøndals-
 veien mellem Naage og Lesje.
Sture, lade sture, lade staa til.
Stube, styde, trykke paa.
Styfløte, en liden enkelt drivende
 Sty; ogsaa om en Klynge med
 Smaaftyer.
Styldfolk, Slægtinge.
Styldskab, Slægtskab.
Styr, tyt Mælk, Surmælk.
Slagfærd, se Færd.
Slamp, Sløst, s. Sluff.
Sleip, glat, slibrig.
Sliud, en Hjelte eller Everbjelte;
 ogsaa Træspilredr til at hænge op
 Klæder o. l. paa
Slodde, en liden af Brædder sam-
 menlaaet Hjelte eller Slæde.
Sluff, **Slamp**, **Sløst**, en nor-
 dentlig og Hjødesløs Person.
Sløte, Angeliskarod.
Smalefall, Haareskrot, af Smale,
 Haa.
Smitt og **Smule**, høert Gran,
 alt tilhøve.
Snabb, et lidet Stykke; Honning-
 kagefnabb.
Snadde, en liden, kort Pibe.
Snefløte, **Sneflage**, sammen-
 blæst eller samm. nhøbet Snuemasse,
 saaledes som den ophøves paa
 Træer og andre Hjenstaude.
Sjostkrei, **Sjostkrei**, **Snefred**.
Sno, toldt Drag eller Træt i Luf-
 ten, især langs Elve.
Snyde, **Impf**, snydde, snyfte,
 snyfte
Snydehorn, **Snydehorn**, **Snyde-**
støft, stor Røse.
Snygg, hurtig, raff; snygge sig,
 snynde sig.
Sod (**Sodd**), **Suppe**.
Sognebud, Besøg af Præsten hos
 Syge eller Døende.
Soleglad, **Solnedgang**; **Soleglads**
Leite, **Solnedgangs Tid**.

Solspil, **Fuglens Spil** i Solren-
 dingen.
Søpe, feie, flæbe.
Spiff, **Pude**, **Stalkestreg**.
Spille, lege, om Karfuglen og
 Liuren i Farringstiden.
Spiltoug, **Afdeling** eller Rum for
 hver Hest i Stalden.
Sprite, sprudle, strømme fint.
Spræt (æ), **springst**, **overgiben**;
 hjæt, dygtig.
Spurlag, **Spurnad**, **Tidende**,
Rygte.
Spændet, **Stiver** paa en Bro.
Spærrestue, en Stue uden Loft,
 ofte tillige med Røghul eller Bjøre
 i Lagaasen.
Spøgelig, færlig, fæl, frygtelig
Staat, **Støi**, **Larm**, **Besvær**.
Staafe, gjøre noget med **Anstren-**
gelse.
Stagge, berolige, stille tilfreds.
Stabant, lige til, direkte.
Stabur, **Stolpebod**, **Madbod**.
Stakk, **Stjørt**, med tilhørende Sæ-
 ler, ogsaa alm. **Stjørt**.
Staldguld, **Staldlaave**, **Under-**
laave ved Siden af Stalden.
Staldtræ, **Høloft** over Stalden.
Stargræs, **Storgræs**, **Stør-**
græs, anvendes i Hæng om alle
 grovere Græsarter, som voxe paa
 sumpige Steder; ikke udeluttende
 om Planter af Slægten Carex.
Staut, dygtig, brav.
Stavved, **fløvet Ved**, **Løndestav**.
Stelle, ordne, opstille, gjøre istand.
Stille, stille efter en Fugl, v: søge
 at komme paa Hold, nærme sig
Stridt for **Stridt**, for hver Gang
 Fuglen naar Klunk eller knapper.
Stille: **Spillemanden** stillede ikke,
 d. e. stemte ikke Strengene ved at
 dreie paa Struene („Knappen“).
Storløken, af **Løk**, en større,
 stille Udvidelse af en Elv, oftest
 med flade eller grunde Bredder;
 Kulp er derimod en mindre og
 dybere Løk eller Høl.
Stormhat (**Turhjel**), en Gift-

plante, *Aconitum septentrionale*.
 Straf, strag, lige, rant; strafe
 Regen, den lige Wei.
 Stup (nu), Styrning.
 Stusle (stusleg), trist, stille og
 øde; stusle Søndagskvelden ein
 Gaang for me va, d. e. trist var
 en Gang Søndagskvelden for mig.
 Stutt, fort.
 Stutthugsen, glemfom.
 Styr, Støi, Larm.
 Styv (Stuv), Stjert, Hale (paa
 Fugle).
 Stø (stød), fast, som ikke vakler;
 alvorlig; stå i Loggen, tæt i
 Loggen, eg. om Kar, hvis Staver
 slutte tæt i Sammensøiningen med
 Bunden; deraf sitter, paalidelig.
 (Logg, Indsnittet i Staverne,
 hvori Bunden indfældes.)
 Støb (stø), Huling i Beien paa
 Sne- og Vinterføre.
 Stødt (støtt), stadigt, stedse; stødt
 og stændigt, stedse og altid.
 Stø-e, bringe til Støhed eller Sta-
 dighed; støe Legen, o: sætte Legen,
 spille stadigt (om Liurens og Kar-
 fuglens Spil).
 Støffe, opstrømme. opjage.
 Støl (stø), Sæter; Langstøl,
 Hjeldsæter; Heimstøl, Hjemstøter.
 Størhus, Bryggerhus, Ildhus.
 Subbet, subbet Føre, løst og tungt
 Slædeføre (modsat fast og froksent
 Føre).
 Sugg, noget Svært eller Uformeligt;
 en stor Sugg, Sugg til Karl, en
 stor, svær Karl; Sugg til Fisk,
 en stor og anseelig Fisk; ofte med
 Bibegreb af Dugtighed: det var
 vel Sugg til Præst, dygtig Præ-
 stemand.
 Sumle, udføre noget sendrægtigt
 og famlende.
 Supeloin, Suppeforn, Suppegryn.
 Svareløftet, Stabursløftet paa
 Gaarden Svare. Paa Staburs-
 løftet opbevares Husets Kostbar-
 heber og Forraad.

Svartfugge, Falusi.
 Svet, engelsk Syge, antages altid
 fremkommen ved Hegeri eller fiend-
 lige Naturkræfter.
 Svimeflaaet, flaaet i Svime, til
 Bevidstløshed.
 Svull, Is paa Marken, opfrosent
 Vand.
 Synen, som kan se, om dem der
 have Eøne til at se de Under-
 jordiske.
 Syre, Valle, Myse.
 Syte, suttre og sørge; syten, æng-
 stelig, omhyggelig.
 Sæl, Sæterskue. Sæteren deles i
 Gudbrandsdalen i Sælet, Stuen
 og Bøden, hvori Mælken opbe-
 vares. Paa Vestlandet kaldes Mæl-
 tebøden Sæl og Ildhuset Stut (uu).
 Sølje, Brystspænde.
 Sølvkaupe, en liden Sølvfog eller
 Kop.
 Søpledyngge, en Hob Fiestarn
 (af sope).
 Sørppe, Blandingsdrikke til Krea-
 turer.

Takke, en rund Malmskive til at
 stege Fladbrød og Lefse paa.
 Takom-te (takomtil), d. s. f. ri-
 um-te, tagois, nu og da.
 Talsmand, En, som følger med
 en Frier og fremfører hans Er-
 ende.
 Tass, Illu.
 Te, vise, fremvise.
 Tega, Ord, hvormed man lotter
 paa Gjeberne.
 Tine, Geste af thynd Træ med hant
 paa Laaget.
 Tiur, en Storfugl, *Tetrao uro-
 gallus*.
 Tiurleg, s. Leg.
 Tjoug (Tjug), et Snes, tyve.
 Tjeld (Kjeld), en Søfugl, *Hæ-
 mantopus ostralegus*.
 Tjore, binde Heste eller Fæ i Loug
 ude paa Marken (dansk: toire).
 Tjor, Nebet, hvormed Hesten bin-
 des.

Tollerist, Artillerist.
 Tomlet, synes at være det samme som trikklet, se dette Ord.
 Tomrebs, egentl. med tomt Neb o: med tom Slæde, uden Læs paa Slæden.
 Tona (Tonad), To, Stof; ogsaa Sind, Semp.
 Traa, Intetj. traat, barst.
 Traabiten, uvillig til at bide (af traa, tvær, trodsig).
 Traaf (ff), Plads foran Døren, Gaardplads.
 Traft, strag.
 Triangelen, Høstebryggen i Bergen.
 Trinselire, et Gjenavn.
 Trinsersudsaleu, en fordoms simpel Dansefal i Lassegaden i Christiania.
 Troldkjerringstim, Troldkjerringforamling med Dans og Stoi.
 Troldkjerringspy, det Stum, hvormed en Græshoppe omgiver sig (Cicada spumaria, Stumcidoden); 2) et Slags rød Sop paa fugtigt Træ.
 True (Truge, Tryge), et Slags Saaler eller Rammer af Træ eller Bidje, som bindes paa Fødderne til at gaa paa i dyb Sne, Snefto.
 Tryte, mangle, behøve.
 Tuffe, Raffeduff, Huesløise.
 Tuffekall, Lunkall, Gaardbætte, Riste.
 Tull, Forvikling, Bildrede; Hjanteri.
 Tullet, sjantet, forstyrret.
 Tullemut, Rudder, almindelig Forstyrrelse (eg. Tumult).
 Tun (uu), Gaardplads.
 Tusle, rusle, gaa sagte.
 Tuste, Smpj. af tussa (tyssa), tusle, fare sagte frem.
 Tvare (Tvore), et Redskab, hvormed Mad røres sammen og Grød stampes.
 Tverblei, Kile, hvormed man sprænger Stoffe og vrede Nødder; 2) sig. et vrangt Mennekte, Tverdriver.

Lykke, Lykke. S. 265: Lykken efter Bredden o: i Forhold til Bredden.
 Ly, se Løi.
 Lytle, dumt, tosfet, naragtigt, underligt. Lytlewarden, se Lunbetull.
 Lyttendæk, Mellemdæk.
 Lyte, pible ud (om Bødder, der langsomt trænge frem.)
 Løi (Ly), Sager, Tilbehør (tyff Zeug).
 Løler, Løi, Sager, Smaa-sager.
 Ubraut, ufremkommelig, uveifom Egn.
 Udmed, ved Siden af.
 Udror, Udreise til Fiskeri paa Havet, eller Fiskeri paa de yderste Grunde.
 Uler, Rødfis, Sebastes norvegicus.
 Ulfjælg, ubehagelig, uhyggelig.
 Ulgg, Børster, Ranke af stive Haar; at sætte ulgg, reise Børster eller Haarene (eg. om Øhr), sætte sig i en truende Stilling.
 Uggent, ubehageligt, raat og koldt.
 Uhæppe, ulheld, Ulykke.
 Ule, hyle, tide.
 Ulænde, uveifom Egn.
 Ulderkluft, Huldrefløst.
 Uraa, Uraad, ifte Leilighed til.
 Utidig, døsig, dorst, uvillig.
 Utpaaggjort, troldet paa, heget paa.
 Uvånd, simpel, usmagelig; det Modfatte af vånd, lætter, træsen.

Vaag, Materie, som ligger i Bylber og Saar, eller i Dinene efter Søv.
 Vaatt, en Bante.
 Vasse, vade.
 Valdersleid (leid), det Hjedstrog, hvor Valdersen har sine Sætre.
 Vauvide, mislykket Jagt.
 Varski-Læs, Læs sammenbundet med Varski, en Ramme af smale Hjæle, som bindes til paa Siderne af Læstet.

Vagere, drive om (vagari).
 Vagaveit, Grøft ved Siden af
 Veien.
 Veide, fange eller fælde Bildt;
 Jagt og Jagtbytte.
 Veidestig, Vægersti, Jagttrakt.
 Veire, tage Veiret af, spore.
 Vesle, liden, lille.
 Vesletuss, liden Tusse, Niesen.
 Vet (tt), Forstand, Vid.
 Vigt og Vavl, Snak, Baas og
 Sludder.
 Viku, lge.
 Bildgræs, Bildstraa. Efter Hol-
 fetroen forvilder man sig altid
 efter at have traadt paa en vis
 Græsbait; deraf: træde paa Bild-
 græs.
 Vindfald, Vindfæld, Træer som
 ere nedbrudte af Stormen.
 Vindvædfting, Frost ved Vind
 og Bæde.
 Von, 1) Gaab, Forventning; iro-
 nisk: det, der Von, om du kommer
 til. 2) det vil nok være langt fra,
 det kan du styde en hvid Pind ef-
 ter; 2) Slump, Træf: paa ei
 Von
 Vorum's, i Forbindelse med et Ad-

jektiv, f. Eg vonums større, tem-
 melig stort; vonums meir, ikke saa
 lidet endda; vonums langt, tem-
 melig langt.
 Væggesprunge, Sprætte i Væg-
 gen.
 Vættje; vættje Garn, Snarer, 2:
 tilse Snarerne og udtage de fang-
 ne Dyr.
 Væle op, skjære op, lemme op.
 Værfar, Svigerfader.
 Værdte, ænsede, Ansp. af være
 (vørde), agte, ænse.
 Vørte (vorte), bleden (Partic. af
 verta, blive, vart, blev).
 Vmfe (imse), uvist, usikkert.
 Vgne, sætte Agn paa.
 Vtle (ædle), bestemme, agte at
 gjøre noget; 2) tiltænte En noget;
 3) dele, uddele, levne.
 Vlrøg (Vlrøit), Solrøg, Varme-
 røg (Bl eller Vl, Varmie, varm
 Luft), Dunster og Disighed i Luften
 ved Aftentid om Sommeren.
 Vrske, Svimmelhed, Forvirring; at
 ørske, tale forvirret.

I

